



Tiesiskā analīze

Patvēruma procedūras un *neizraidīšanas* princips



EASO profesionālās kvalifikācijas
celšanas sērija tiesu locekļiem

Sagatavojusi IARLJ-Europe saskaņā ar līgumu ar EASO

2018

Sadarbojoties ar tiesu locekļiem, ir sagatavoti *EASO* profesionālās pilnveides materiāli par šādām tēmām:

- vispārīga informācija par Kopējo Eiropas patvēruma sistēmu tiesām;
- kvalificēšana starptautiskās aizsardzības saņemšanai (Direktīva 2011/95/ES);
- patvēruma procedūras un neizraidīšanas princips;
- pierādījumu un ticamības novērtēšana Kopējās Eiropas patvēruma sistēmas kontekstā;
- Kvalifikācijas direktīvas (2011/95/ES) 15. panta c) punkts;
- izslēgšana: Kvalifikācijas direktīvas (2011/95/ES) 12. un 17. pants;
- starptautiskās aizsardzības izbeigšana: Kvalifikācijas direktīvas (2011/95/ES) 11., 14., 16. un 19. pants;
- izcelsmes valsts informācija.

Profesionālās pilnveides sērija ietver juridisko analīzi, apmācītāju tiesu jomā norādījumus un judikatūras apkopojumus par katru attiecīgo tēmu, izņemot izcelsmes valsts informāciju, kas ietver praktiskus norādījumus tiesām, kā arī judikatūras apkopojumu. Visi materiāli ir izstrādāti angļu valodā. Vairāk informācijas par publikācijām, tostarp par tulkojumu dažādās valodās pieejamību skatiet vietnē www.easo.europa.eu/training-quality/courts-and-tribunals.



Tiesiskā analīze

Patvēruma procedūras un *neizraidīšanas* princips

***EASO profesionālās kvalifikācijas celšanas
sērija tiesu locekļiem***

2018

Manuskripts pabeigts 2017. gada novembrī.

Ne Eiropas Patvēruma atbalsta birojs (*EASO*), ne personas, kas rīkojas *EASO* vārdā, neatbild par to, kā tiek izmantota šajā publikācijā iekļautā informācija.

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2018

Print ISBN 978-92-9487-122-0 doi:10.2847/255808 BZ-04-17-012-LV-C
PDF ISBN 978-92-9487-125-1 doi:10.2847/017233 BZ-04-17-012-LV-N

Vāka ilustrācija: baldyrgan/Shutterstock.com

© Eiropas Patvēruma atbalsta birojs, 2018

Atļauts reproducēt, norādot avotu.

Lai varētu izmantot vai reproducēt fotoattēlus vai citus materiālus, uz ko *EASO* nav autortiesību, atļauja jāprasa tieši autortiesību īpašniekam.

Eiropas Patvēruma atbalsta birojs

Eiropas Patvēruma atbalsta birojs (*EASO*) ir Eiropas Savienības aģentūra, kurai ir nozīmīga funkcija Kopējās Eiropas patvēruma sistēmas (*KEPS*) ieviešanā. Tas tika izveidots ar mērķi stiprināt praktisko sadarbību patvēruma jomā un palīdzēt dalībvalstīm pildīt to Eiropas līmeņa un starptautiskos pienākumus – aizsargāt cilvēkus, kuriem tas ir vajadzīgs.

Ar *EASO* dibināšanas regulas 6. pantu ⁽¹⁾ paredz, ka aģentūra nosaka un izstrādā apmācību, kas pieejama dalībvalstu tiesu locekļiem. Šā mērķa sasniegšanai *EASO* izmanto akadēmisko iestāžu un citu atbilstošu organizāciju kompetences un ņem vērā Savienības pašreizējo sadarbību šajā jomā, vienlaikus pilnībā ievērojot nacionālo tiesu neatkarību.

Starptautiskā Bēgļu tiesību tiesnešu asociācija

Starptautiskā Bēgļu tiesību tiesnešu asociācija (*IARLJ*) ir transnacionāla bezpeļņas organizācija, kuras mērķis ir veicināt izpratni, ka aizsardzība pret vajāšanu personas rases, reliģijas, tautības, politiskās pārliecības vai piederības konkrētai sociālai grupai dēļ ir individuālas tiesības, kas noteiktas starptautiskajos tiesību aktos, un ka bēgļa statusa piešķiršana vai tā izbeigšana jāveic saskaņā ar tiesiskuma principiem. Kopš asociācijas dibināšanas 1997. gadā tā ir iesaistīta to tiesnešu apmācībā visā pasaulē, kuri strādā ar patvēruma meklēšanas lietām. *IARLJ* Eiropas katedra (*IARLJ-Europe*) ir tiesnešu reģionālā pārstāvniecība Eiropā. Viens no *IARLJ-Europe* specifiskajiem mērķiem saskaņā ar tās konstitūciju ir “uzlabot zināšanas un prasmes un veikt viedokļu un pieredžu apmaiņu starp tiesnešiem visos jautājumos, kas saistīti ar Kopējās Eiropas patvēruma sistēmas (*KEPS*) piemērošanu un funkcionēšanu”.

Sastādītāji

Šī analīze ir tapusi procesā ar divām iesaistītajām pusēm: tiesnešu atlases grupu (*AG*), kas ir kopumā atbildīga par galaproduktu, kā arī izstrādes ekspertu grupu.

Lai nodrošinātu tiesu neatkarības principa nepārtrauktību un *EASO* profesionālās attīstības sērijas tiesu locekļiem veidošanu un publicēšanu saskaņā ar tiesu nostādņēm, tika izraudzīta *AG*, kurā ir iekļauti praktizējoši tiesneši ar plašu pieredzi un zināšanām par patvēruma meklēšanas likumiem un kuru vada apvienota uzraudzības grupa. Šajā grupā ir iekļauti pārstāvji no līgumslēdzējām pusēm, *EASO* un *IARLJ-Europe*. *AG* pārskatīja likumprojektus, sniedza detalizētas norādes izstrādes grupai, sagatavoja grozījumus un bija galīgo lēmumu pieņemšanas institūcija attiecībā uz darba darbības jomu, struktūru, saturu un dizainu. *AG* darbs tika veikts

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 19. maija Regula (ES) Nr. 439/2010, ar ko izveido Eiropas Patvēruma atbalsta biroju, OV L 132, 29.5.2010., 11.–28. lpp.

klātienē sanāksmju laikā Londonā 2017. gada maijā un Briselē 2017. gada oktobrī, kā arī izmantojot regulāru elektronisku un telefona saziņu.

Tiesnešu atlases grupa

AG locekļi bija tiesneši/tribunāla locekļi **Hugo Storey** (Apvienotā Karaliste, priekšsēdētājs), **Hilkka Becker** (Īrija), **Jakub Camrda** (Čehija), **Katelijne Declerck** (Beļģija), **Michael Hoppe** (Vācija), **Florence Malvasio** (Francija), **Liesbeth Steendijk** (Nīderlande) un **Boštjan Zalar** (Slovēnija). AG darbu atbalstīja un tam asistēja projektu koordinēšanas vadītāja **Clara Odofin**.

Izstrādes ekspertu grupa

Izstrādes ekspertu grupā tika iekļauti vadošais eksperts **professors Jens Vedsted-Hansen** (*Aarhus University*, Dānija), **Dr. Céline Bauloz** (*Global Migration Centre, Graduate Institute of International and Development Studies*, Ženēva, Šveice), **Dr. Constantin Hruschka** (*University of Bielefeld*, Vācija), **Hana Lupačová** (*Public Defender of Human Rights*, Brno, Čehija), **Dr. Dirk Sander** (Federālā administratīvā tiesa, Leipciga, Vācija) un **Dr. Louise Halleskov Storgaard** (*Aarhus University*, Dānija). Redakcionālo atbalstu sniedza konsultanti **Frances Nicholson** un **Claire Thomas**.

Pateicības

Komentārus par projekta saturu izteica Eiropas Savienības Tiesas (EST) tiesneši **Lars Bay Larsen** un **Yann Laurans**, kā arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) tiesnesis **Ledi Bianku** privātpersonas statusā.

Tika saņemti komentāri arī no šādiem EASO tiesu locekļu tīkla dalībniekiem un EASO konsultatīvā foruma dalībniekiem: Centrālās dienvidu administratīvās tiesas pārsūdzību tiesnese un *Centre for Judicial Studies* (Lisabona, Portugāle) tiesu pasniedzēja **Ana Celeste Carvalho**; Gēteborgas administratīvās tiesas (Zviedrija) tiesnesis un Tiesnešu apmācības akadēmijas migrācijas likumdošanas pārstāvis (Jenšēpinga, Zviedrija) **Lars I. Magnusson**; Atēnu Pirmās instances tiesas tiesnese un trešās Neatkarīgās pārsūdzību komisijas locekle (Atēnas, Grieķija), Eiropas Padomes bēgļu un izsūtīto personu jautājumos (Brisele, Beļģija) pārstāve **Catherine Koutsopoulou**; Grieķijas Bēgļu padomes juridiskās izpētes vadītājs (Atēnas, Grieķija) **Koulocheris Spyros** un Grieķijas Bēgļu padomes Juridiskās nodaļas un programmu praktikants (Atēnas, Grieķija) **Oikonomou Sypros-Vlad**.

AG ņēma vērā visus šos komentārus, sagatavojot teksta galīgo versiju publikācijai. AG un EASO locekļi ir pateicīgi tiem, kuri ir snieguši komentārus, kas bijuši ļoti noderīgi šīs juridiskās analīzes galīgās versijas veidošanā.

Šīs analīzes sagatavošanā izmantotā metodika ir aprakstīta B pielikumā 242. lpp.

Šo juridisko analīzi EASO pēc nepieciešamības atjaunos saskaņā ar EASO profesionālās attīstības sērijas metodiku tiesu locekļiem.

Saturs

Eiropas Patvēruma atbalsta birojs	3
Starptautiskā Bēgļu tiesību tiesnešu asociācija	3
Sastādītāji	3
Saīsinājumi	9
Priekšvārds	11
Galvenie jautājumi	13
1. daļa. Ievads	15
1.1. Tiesiskais regulējums: PPD (pārstrādātā versija)	15
1.2. PPD (pārstrādātās redakcijas) interpretācija saistībā ar ES hartu un citiem attiecīgiem līgumiem	18
1.3. Juridiskās analīzes darbības mērogs un struktūra	19
1.4. Kas ir “procedūras”?	22
1.4.1. Dažādi procedūru veidi	24
1.4.2. Lēmumu veidi	24
1.5. Neizraidīšanas princips	26
2. daļa. Pieteikšanās starptautiskajai aizsardzībai	32
2.1. Definīcijas	32
2.2. PPD (pārstrādātās redakcijas) darbības joma un piekļuve procedūrām	33
2.3. Pieteikuma veikšana, reģistrēšana un iesniegšana	35
2.3.1. Atbildīgās varas iestādes	35
2.3.2. Piekļuve procedūrai	36
2.3.2.1. Vispārīgais noteikums	36
2.3.2.2. Pieteikumi apgādājamu personu vai nepilngadīgo vārdā vai nepilngadīgo pieteikumi savā vārdā	38
2.3.2.3. Informācija un konsultēšana aizturēšanas vietās un robežšķērsošanas punktos	40
3. daļa. Par pieteikuma izskatīšanu atbildīgā dalībvalsts saskaņā ar Dublīnas III regulu	43
3.1. Dublīnas III regulas mērķis un darbības joma	44
3.1.1. Atbildības noteikšana	44
3.1.2. Piekļuve starptautiskās aizsardzības piešķiršanas procedūrām	44
3.1.3. Teritoriālā darbības joma	46
3.1.4. Personiskā un materiālā darbības joma	46
3.1.4.1. “Uzņemšana” un “atpakaļuzņemšana”	47
3.1.4.2. Trešās valsts valstspiederīgie	48
3.1.4.3. Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēji	48
3.1.4.4. Starptautiskās aizsardzības saņēmēji	49
3.1.4.5. Starptautiskās aizsardzības pieteikuma atsaukšanas radītais efekts	50
3.1.4.6. Termiņi	50
3.1.4.7. Atbildības izbeigšanās	53
3.2. Citi piemērojami tiesību akti, kas saistīti ar Dublīnas III regulu	54

3.3.	Tiesības uz informāciju un personisku interviju	55
3.3.1.	Tiesības uz informāciju	55
3.3.2.	Personiskā intervija	57
3.4.	Procesuālās garantijas nepilngadīgajiem	58
3.5.	Pieteikuma iesniedzēju pienākumi	60
3.5.1.	(Nav) pienākuma pieteikties starptautiskajai aizsardzībai konkrētā dalībvalstī	60
3.5.2.	Dalībvalsts pienākums paņemt pirkstu nospiedumus saskaņā ar <i>Eurodac</i> regulu (pārstrādāto redakciju)	61
3.5.3.	Sadarbība atbildīgās dalībvalsts noteikšanā: informācijas sniegšana “Dublinas personiskajā intervijā”	62
3.5.4.	Uzturēšanās un piekļuve valsts iestādēm	62
3.5.5.	Pienākums izpildīt pārsūtīšanas lēmumu	63
3.6.	Pārsūtīšanas lēmuma likumība	63
3.6.1.	Potenciāli ES hartas 4. panta pārkāpumi	63
3.6.2.	III nodaļas kritēriju piemērošana atbildīgās dalībvalsts noteikšanai	66
3.6.3.	Apgādājami un revolucionārās klauzulas	70
3.6.4.	Atbildības izbeigšanās saskaņā ar 19. pantu	74
3.6.5.	Procesuālās tiesības	74
3.7.	Pārsūtīšanas lēmuma paziņošana	74
3.8.	Tiesiskās aizsardzības līdzekļi	76
3.8.1.	(Formālā) pārsūdzības darbības joma	76
3.8.2.	Apturoša iedarbība	77
3.8.3.	Piekļuve juridiskajai un lingvistiskajai palīdzībai	78
4. daļa.	PPD (pārstrādātā redakcija): pamatprincipi, garantijas un procesuālās garantijas	79
4.1.	Tiesības palikt/neizraidīšana	79
4.1.1.	Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšana	79
4.1.2.	Tiesības palikt administratīvā līmeņa izskatīšanas laikā	80
4.1.3.	Izņēmumi attiecībā uz tiesībām palikt turpmāku pieteikumu gadījumā	81
4.1.4.	Tiesības palikt pārsūdzības procedūras laikā	83
4.2.	Pamatprincipi un garantijas	83
4.2.1.	Nosacījumi attiecībā uz starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanu un lēmumu pieņemšanu par tiem	83
4.2.2.	Prasības attiecībā uz lēmumu	85
4.2.3.	Garantijas pieteikuma iesniedzējiem	86
4.2.3.1.	Informācija	87
4.2.3.2.	Mutvārdu tulkošana	88
4.2.3.3.	Saziņa ar <i>UNHCR</i> un/vai citām organizācijām	88
4.2.3.4.	Piekļuve vispārīgai informācijai	88
4.2.4.	Personiskā intervija	89
4.2.4.1.	Personiskās intervijas pienākuma darbības joma	89
4.2.4.2.	Interviju veikšana un saturs	91
4.2.4.3.	Personiskās intervijas ierakstīšana un ziņojums par to	93
4.2.5.	Medicīniskā pārbaude	95
4.2.6.	Juridiskā informācija, palīdzība un pārstāvība	96
4.2.6.1.	Juridiskā un procesuālā informācija	97
4.2.6.2.	Juridiskā palīdzība un pārstāvība	98
4.2.7.	Pieteikuma iesniedzēji, kuriem vajadzīgas īpašas procesuālās garantijas	101
4.2.8.	Garantijas nepilngadīgajiem bez pavadības	102
4.2.9.	Pieteikuma iesniedzēju pienākumi	105
4.2.10.	Pieteikuma atsaukšanas un atteikšanās procedūra	106

5. daļa. Administratīvā līmeņa procedūras	108
5.1. Izskatīšanas procedūru pārskats	108
5.1.1. Standarta procedūras	108
5.1.2. Paātrinātās procedūras	109
5.1.3. Robežprocedūras	111
5.2. Nepieņemami pieteikumi	112
5.2.1. Ievads un pārskats	112
5.2.2. Nepieņemamības pamatojums	114
5.2.2.1. Citas dalībvalsts nodrošināta starptautiskā aizsardzība	114
5.2.2.2. Pirmās patvēruma valsts koncepcija	116
5.2.2.3. Drošas trešās valsts koncepcija	117
5.2.2.4. Turpmākie pieteikumi un pieņemamība	120
5.2.2.5. Jauns apgādājamā pieteikums	125
5.3. Drošas Eiropas trešās valsts koncepcija	126
5.4. Drošas izcelsmes valsts koncepcija	127
6. daļa. Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību	130
6.1. Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību PPD (pārstrādāta redakcija)	130
6.1.1. Vispārēji principi	130
6.1.2. Pārskats par tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību PPD (pārstrādāta redakcija)	136
6.1.3. Efektīva tiesiskā aizsardzība “pirms tiesas”	137
6.1.3.1. Lēmumi, saistībā ar kuriem ir jābūt pieejamai efektīvai tiesiskajai aizsardzībai	137
6.1.3.2. “Neatkarīga un objektīva tiesa” EST judikatūrā un ECTK	139
6.1.3.3. Pārsūdzības jurisdikcijas līmeņi	141
6.2. Pilnīga un <i>ex nunc</i> pārbaude	142
6.2.1. Apsūdzības un izmeklēšanas procedūras	142
6.2.2. Pārskata darbības joma un intensitāte	143
6.2.3. Atbilstošais pārskatīšanas laiks	146
6.2.4. Starptautiskās aizsardzības vajadzību izskatīšana	148
6.3. Piekļuve efektīvai tiesību aizsardzībai	149
6.3.1. Piekļuve lēmuma pamatojumam un informācijai par pārsūdzības tiesībām	151
6.3.2. Pārsūdzības laika termiņi	151
6.3.3. Piekļuve juridiskajai palīdzībai un tulkošanai	154
6.3.4. Citi nosacījumi piekļuvē tiesām	156
6.3.5. Netiešā atsaukšana	157
6.4. Tiesības palikt pārsūdzības procedūras laikā	157
6.4.1. Vispārējais noteikums: automātisks apturošais efekts	157
6.4.2. Modifikācijas un izņēmumi	158
6.4.2.1. Nepamatoti pieteikumi pēc izskatīšanas paātrinātā procedūrā vai robežprocedūrā	160
6.4.2.2. Pirmā patvēruma valsts vai starptautiskā aizsardzība citā dalībvalstī	161
6.4.2.3. Turpmākie pieteikumi	162
6.4.2.4. Lēmumi par atteikšanos atkārtoti atsākt pieteikuma izvērtēšanu pēc tā netiešas atsaukšanas vai atteikšanās no tā	163
6.4.2.5. Drošas Eiropas trešās valstis	163

7. daļa. Procedūru atbilstība saskaņā ar Atgriešanas direktīvu	164
7.1. Atgriešanas direktīvas personiskā darbības joma	165
7.2. Atgriešanas direktīvas darbības jomas īss pārskats	166
7.3. Situācijas, kurās Atgriešanas direktīva var attiekties uz personām, kas meklē starptautisko aizsardzību, vai personām, kam noteikta izraidīšana	168
7.3.1. Trešo valstu valstspiederīgie, kas uzturas teritorijā nelikumīgi un nav pieteikuma iesniedzēji	168
7.3.2. Patvēruma lūdzēji, kuru pieteikumi ir noraidīti	169
7.3.3. Piekļuve starptautiskās aizsardzības procedūrai trešo valstu valstspiederīgajiem atgriešanas procedūras ietvaros	169
A pielikums. Primārie avoti	171
B pielikums. Metodika	187
C pielikums. Izvēlētā bibliogrāfija	189

Saīsinājumi

Atgriešanas direktīva	Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Direktīva 2008/115/EK par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi
Bēgļu konvencija	Konvencija par bēgļu statusu (1951. gads), kas grozīta ar tās Protokolu (1967. gads) [ES patvēruma likumdošanā saukta par Ženēvas Konvenciju]
CRC	Konvencija par bērnu tiesībām
Dublinas īstenošanas regula	Komisijas 2003. gada 2. septembra Regula (EK) Nr. 1560/2003, ar kuru paredz sīki izstrādātus noteikumus, lai piemērotu Padomes Regulu (EK) Nr. 343/2003, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts pilsoņa patvēruma pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm, kas grozīta ar Komisijas 2014. gada 30. janvāra Īstenošanas regulu (ES) Nr. 118/2014, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1560/2003, ar kuru paredz sīki izstrādātus noteikumus, lai piemērotu Padomes Regulu (EK) Nr. 343/2003 (..)
Dublinas Konvencija	Konvencija par tās valsts noteikšanu, kas atbildīga par patvēruma meklētāja pieteikuma izskatīšanu, ja pieteikums reģistrēts vienā no Eiropas Kopienas dalībvalstīm (1990. gads)
Dublinas II regula	Padomes 2003. gada 18. februāra Regula (EK) Nr. 343/2003, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts pilsoņa patvēruma pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm
Dublinas III regula	Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Regula (ES) Nr. 604/2013, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (pārstrādāta redakcija)
EASO	Eiropas Patvēruma atbalsta birojs
EASO regula	Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 19. maija Regula (ES) Nr. 439/2010, ar ko izveido Eiropas Patvēruma atbalsta biroju
ECT	Eiropas Cilvēktiesību tiesa
ECTK	Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija
EDAL	Eiropas patvēruma tiesību datubāze

ES harta	2000. gada 18. decembra Eiropas Savienības Pamattiesību harta
EST	Eiropas Savienības Tiesa
<i>Eurodac</i> regula	Padomes 2000. gada 11. decembra Regula (EK) Nr. 2725/2000 par pirkstu nospiedumu salīdzināšanas sistēmas <i>Eurodac</i> izveidi, lai efektīvi piemērotu Dublinas Konvenciju
<i>Eurodac</i> regula (pārstrādāta redakcija)	Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Regula (EK) Nr. 603/2013 par pirkstu nospiedumu salīdzināšanas sistēmas <i>Eurodac</i> izveidi (..)
<i>IARLJ</i>	Starptautiskā Bēgļu tiesību tiesnešu asociācija
KD	Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/83/EK par obligātajiem standartiem, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība, šādu personu statusu un piešķirtās aizsardzības saturu
KEPS	Kopējā Eiropas patvēruma sistēma
LESD	Līgums par Eiropas Savienības darbību
Pārstrādātā KD	Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 13. decembra Direktīva 2011/95/ES par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (pārstrādāta versija)
Pārstrādātā USD	Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/33/ES, ar ko nosaka standartus starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai (pārstrādāta versija)
PKCS	<i>EASO</i> profesionālās kvalifikācijas celšanas sērija tiesu locekļiem
PPD	Padomes 2005. gada 1. decembra Direktīva 2005/85/EK par minimāliem standartiem attiecībā uz dalībvalstu procedūrām, ar kurām piešķir un atņem bēgļa statusu
PPD (pārstrādāta redakcija)	Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/32/ES par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (pārstrādāta redakcija)
<i>UNHCR</i>	Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos birojs
USD	Padomes 2003. gada 27. janvāra Direktīva 2003/9/EK, ar ko nosaka obligātos standartus patvēruma meklētāju uzņemšanai
Ženēvas Konvencija	Skatīt Bēgļu konvenciju

Priekšvārds

Eiropas Patvēruma atbalsta birojs (*EASO*) ciešā sadarbībā ar dalībvalstu tiesām, kā arī citām iesaistītajām pusēm, izveidojis profesionālās attīstības sēriju nolūkā sniegt tiesām pilnu Kopējās Eiropas patvēruma sistēmas (*KEPS*) pārskatu soli pa solim. Pēc konsultācijām ar *EASO* tiesu locekļu tīklu, tostarp *IARLJ-Europe*, kļuva skaidrs, ka ir steidzama nepieciešamība tiesām nodrošināt tiesu apmācības materiālus par konkrētiem pamatjautājumiem, kuri tiek skatīti ikdienas lēmumu pieņemšanas procesā. Tika noskaidrots, ka šādu pamatmateriālu izstrādes procesā nepieciešams veicināt tiesu un citu ekspertu iesaisti, pilnībā ievērojot tiesu neatkarības principu, kā arī veicinot kopējās profesionālās attīstības sērijas attīstību.

Šī juridiskā analīze ir *IARLJ-Europe* un *EASO* projekta rezultāts, un tā veido daļu no *EASO* profesionālās attīstības sērijas tiesu locekļiem.

Analīze galvenokārt paredzēta ES dalībvalstu tiesu locekļiem, kuru uzdevums ir starptautiskās aizsardzības piemērošanas lēmumu pārsūdzības procesi vai šo lēmumu pārskatīšana. Tās mērķis ir nodrošināt patvēruma procedūru un neizraidīšanas principa juridisko analīzi, kā tie galvenokārt apskatīti Patvēruma procedūru Direktīvā 2013/32/ES (PPD (pārstrādātā redakcijā)). Tā ir paredzēta, lai to izmantotu gan interesenti ar nelielu iepriekšēju pieredzi lēmumu pieņemšanā starptautiskās aizsardzības jomā *KEPS* struktūras ietvaros, gan interesenti bez pieredzes, gan jomā pieredzējuši un specializējušies tiesneši. Attiecīgi tās mērķis ir būt noderīgam atskaites punktam visiem to tiesu locekļiem, kuri ir saistīti ar jautājumiem par patvēruma procedūrām un neizraidīšanas principu. Tāpēc dokumenta struktūra, formāts un saturs ir izstrādāti, domājot par šo plašāko auditoriju. Turklāt autori cer, ka tā sniegs ieguldījumu "horizontālā tiesu dialogā". Šajā juridiskajā analīzē ir sniegta šāda informācija:

- vispārīga informācija, kurā norādīts šīs juridiskās analīzes tiesiskais regulējums, iekļauts pārskats par PPD (pārstrādātās redakcijas) interpretācijas noteikumiem, analīzes mērķi un uzbūvi un izklāstīti procedūru un neizraidīšanas jēdzieni,
- vispārīgo noteikumu analīze attiecībā uz PPD (pārstrādātajā redakcijā) sniegtajām definīcijām, tās darbības jomu un noteikumiem, kuri reglamentē patvēruma procedūras uzsākšanu,
- sīki izstrādāta analīze par noteikumiem, kuri reglamentē patvēruma procedūru un pārsūdzīšanas lēmumu pārsūdzēšanu saistībā ar tādas dalībvalsts noteikšanu, kas ir atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanu, saskaņā ar Dublīnas III regulu Nr. 604/2013,
- sīki izstrādāta analīze attiecībā uz PPD (pārstrādātajā redakcijā) paredzētajiem pamatprincipiem, aizsardzības pasākumiem un procesuālajām garantijām starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem, tostarp palikšanas tiesībām (neizraidīšanas principu),
- sīki izstrādāta analīze attiecībā uz PPD (pārstrādātās redakcijas) noteikumiem, kuri reglamentē starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanu pirmajā instancē un tiesības uz efektīvu tiesiskās aizsardzības līdzekli,
- Atgriešanas direktīvas 2008/115/EK darbības jomas pārbaude saistībā ar atbilstību patvēruma procedūrām.

Analīzi pamato jurisprudence un pielikumi, kas ne tikai iekļauj atbilstošu ES primāro un sekundāro likumdošanu un atbilstošās starptautiskās vienošanās universālā un reģionālā mērogā, bet arī būtisku Eiropas Savienības Tiesas (EST), Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) un ES dalībvalstu tiesu judikatūru. Lai lasītājiem nodrošinātu ātri un ērti pieejamus attiecīgos likumus un judikatūru, tiek izmantotas hipersaites. Citās juridiskās analizēs, kas ir izstrādātas vai tiek izstrādātas profesionālās attīstības sērijas ietvaros, apskata citas specifiskas KEPS jomas papildus vispārējai iepazīstināšanai ar KEPS (²).

Mērķis ir pārskatāmi un lietotājam ērtā formātā noteikt pašreizējo tiesību aktu stāvokli. Šī publikācija analizē tiesību aktu stāvokli 2017. gada 20. oktobrī. Taču lasītājam jāņem vērā, ka rakstīšanas laikā ievērojams spiediens, ko radīja iepriekš nepieredzēta starptautisko aizsardzību meklējošu personu skaita ierašanās, skāra vairāku ES dalībvalstu patvēruma sistēmas. Šajā kontekstā svarīgi uzsvērt, ka šī juridiskā analīze, tāpat kā citas juridiskās analīzes profesionālās attīstības sērijā, tiks periodiski pēc nepieciešamības atjaunota. Taču lasītājs ir atbildīgs par to, lai pārbaudītu, vai tiesību aktos nav notikušas izmaiņas. Analīze satur vairākas atsauces uz avotiem, kas palīdzēs to lasītājam paveikt.

⁽²⁾ Sk. EASO, Kvalifikācijas direktīvas (2011/95/ES) 15. panta c) punkts – Juridiska analīze, 2014. gada decembris; EASO, *Izslēgšana: Kvalifikācijas direktīvas (2011/95/ES) 12. un 17. pants – Juridiska analīze*, 2016. gada janvāris; EASO, Aizsardzības izbeigšana – Juridiska analīze, plānots; EASO, *levads kopējā Eiropas patvēruma sistēmā tiesām un tribunāliem – Juridiska analīze*, 2016. gada augusts, veidojusi IARLJ-Europe saskaņā ar līgumu ar EASO; EASO, *Kvalifikācija starptautiskai aizsardzībai (Direktīva 2011/95/ES) – Juridiska aizsardzība*, 2016. gada decembris, veidojusi IARLJ-Europe saskaņā ar līgumu ar EASO; EASO, *Starptautiskās aizsardzības izbeigšana: Kvalifikācijas direktīvas (2011/95/ES) 11., 14., 16. un 19. pants – Juridiska analīze*, 2016. gada decembris, un EASO, *Pierādījumu un ticamības izvērtējums kopējās Eiropas patvēruma sistēmas kontekstā (KEPS) – Juridiska analīze*, plānots, veidojusi IARLJ-Europe saskaņā ar līgumu ar EASO.

Galvenie jautājumi

Šīs juridiskās analīzes mērķis ir nodrošināt ES dalībvalstu tiesām patvēruma procedūru standartu analīzi saskaņā ar PPD (pārstrādāto redakciju) un Dublinas III regulu, kā arī neizraidīšanas principu. Tās mērķis ir atbildēt uz šādiem galvenajiem jautājumiem:

1. **Kādas ir patvēruma procedūras, un kādi ir galvenie procedūras posmi?** (1.4. sadaļa)
2. **Kas ir neizraidīšanas princips, un kā tas piemērojams** patvēruma procedūru kontekstā? (1.5. sadaļa)
3. Kā persona var pieteikties starptautiskajai aizsardzībai? Tajā ietilpst PPD (pārstrādāta redakcija) **teritoriālā un materiāltehniskā darbības joma**; dalībvalstu atbildība ieviest **kompetentas vietējās iestādes** starptautiskās aizsardzības pieteikumu reģistrācijai un apstrādei; atšķirība starp pieteikuma **“veikšanu”, “reģistrēšanu” un “iesniegšanu”**; apstākļi, kuros pieteikuma iesniedzējs var iesniegt pieteikumu savu apgādājamo vārdā; veidi, kādos nepilngadīgie var pieteikties starptautiskajai aizsardzībai; un informācija un pārrunas aizturēšanas iestādēs un robežpunktos. (2.2. un 2.3. sadaļa)
4. **Kāds ir Dublinas sistēmas mērķis un darbības mērogs**, nosakot dalībvalsti, kas atbildīga par kādā dalībvalstī iesniegta patvēruma pieteikuma izpēti, un kādi citi ES standarti un plašāki juridiskie nosacījumi uz to attiecas? (3.1. un 3.2. sadaļa)
5. Kādas ir **starptautiskās aizsardzības pieprasījumu iesniedzēju tiesības un pienākumi** saskaņā ar Dublinas III regulu, tostarp procedūras garantijas, kas attiecas uz nepilngadīgajiem? (3.3., 3.4. un 3.5. sadaļa)
6. Kāda **kritēriju hierarhija** tiek piemērota, nosakot dalībvalsti, kas ir atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieprasījuma izskatīšanu saskaņā ar Dublinas III regulu, un kā uz tiem attiecas **diskrecionārās klauzulas**? (3.6.2. un 3.6.3. apakšsadaļa)
7. Kādas garantijas nepieciešams ieviest, lai nodrošinātu **pārsūtīšanas lēmumu likumīgumu** un **efektīvus tiesiskās aizsardzības līdzekļus** saskaņā ar Dublinas III regulu? (3.6. un 3.8. sadaļa)
8. Kādi **pamatprincipi, garantijas un procesuālās garantijas** attiecas saskaņā ar PPD (pārstrādāto redakciju), tostarp attiecībā uz pieteikuma iesniedzēja tiesībām uzturēties dalībvalsts teritorijā izpētes procedūras laikā un citiem pamatprincipiem un procesuālajām garantijām, kas attiecas uz procedūru administratīvā līmenī, piemēram, pieteikuma iesniedzēja tiesībām uz informāciju, tulkošanu, piekļuvi juridiskai informācijai, atbalstu un pārstāvēšanu un intervijas veikšanu un ziņošanu par to, kā arī pieteikuma iesniedzēja pienākumiem? (4.1. un 4.2. sadaļa)
9. Kādas ir (standarta, paātrinātās un uz robežas veiktās) pārbaudes **procedūras administratīvā līmenī starptautiskās aizsardzības pieteikumu apstrādei**, un kādi standarti uz tām attiecas? (5.1. sadaļa)
10. Ar kādu pamatojumu dalībvalstis var uzskatīt pieteikumu par **nepieņemamu, nepamatotu vai acīmredzami nepamatotu**, un kas ir, piemēram, pirmā patvēruma valsts, droša trešā valsts un droša izcelsmes valsts? (5.2., 5.3. un 5.4. sadaļa)
11. Kādi elementi ir nepieciešami, lai pārliecinātos, vai dalībvalstis piedāvā **efektīvu tiesību aizsardzību** pārsūdzības gadījumā, tostarp attiecībā uz piekļuvi pārsūdzībai, uzturēšanas tiesības pārsūdzības procedūras laikā un nosacījumu nodrošināt pilnīgu un *ex nunc* pārbaudes izskatīšanu? (6.1., 6.2., 6.3. un 6.4. sadaļa)
12. Kāds ir **Atgriešanas direktīvas darbības mērogs**, kādi principi attiecas uz tās ieviešanu, un kādās situācijās tie var attiekties uz personām, kuras meklē starptautisko aizsardzību? (7.1., 7.2. un 7.3. sadaļa)

1. daļa. Ievads

Šī juridiskā analīze attiecas uz patvēruma procedūrām un neizraidīšanas principu KEPS, ko galvenokārt regulē ar Patvēruma procedūru direktīvu 2013/32/ES (PPD (pārstrādāto versiju)) ⁽³⁾. Tāpat arī pārskata 3. daļā tiek nosauktas procedūras, kā noteikt par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu atbildīgo dalībvalsti, ko galvenokārt regulē ar Dublinas III regulu Nr. 604/2013 ⁽⁴⁾. Taču šis 1. daļas ievads koncentrējas uz PPD (pārstrādāto versiju).

Šī ievada struktūra ir redzama 1. tabulā.

1. tabula. 1. daļas struktūra

1.1. sadaļa	Tiesiskais regulējums: PPD (pārstrādātā versija)	15.–17. lpp.
1.2. sadaļa	PPD (pārstrādātās versijas) interpretācija attiecībā uz ES hartu un citiem attiecīgiem līgumiem	18.–19. lpp.
1.3. sadaļa	Juridiskās analīzes darbības mērogs un struktūra	19.–22. lpp.
1.4. sadaļa	Kas ir “procedūras”?	22.–25. lpp.
1.5. sadaļa	Neizraidīšanas princips	26.–31. lpp.

1.1. Tiesiskais regulējums: PPD (pārstrādātā versija)

PPD (pārstrādātā versija) ir Eiropas Savienības (ES) patvēruma *acquis* būtiska daļa un ir pamatota ES primārajā likumdošanā, konkrētāk, Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) ⁽⁵⁾ 78. panta 2. punkta d) apakšpunktā, ar ko paredz KEPS pasākumu īstenošanu, tostarp kopējas procedūras vienota patvēruma vai alternatīvās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai. Tā fakta nozīme, ka PPD (pārstrādātā versija) veidota direktīvas formā, ir tālāk analizēta dokumentā *Ievads kopējā Eiropas patvēruma sistēmā tiesām un tribunāliem – Juridiska analīze* ⁽⁶⁾, bet, ņemot vērā, ka ikvienas direktīvas interpretācijā jāņem vērā tās specifiskie subjekti un mērķi, nepieciešami konkrēti sākotnējie novērojumi par PPD.

ES kopš 1999. gada ir strādājusi, lai izveidotu KEPS ⁽⁷⁾, kam jāatbilst Konvencijai par bēgļa statusu (1951. gads) ar tās Protokola grozījumiem (1967. gads) (Bēgļu konvencija) ⁽⁸⁾ un citiem attiecīgiem līgumiem (LESD 78. panta 1. punkts). Patvēruma procedūru direktīva 2005/85/EK (PPD), kas stājās spēkā 2006. gada 2. janvārī, kā KEPS pirmās fāzes juridiskais instruments noteica minimālos standartus attiecībā uz procedūrām bēgļa statusa piešķiršanai un

⁽³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/32/ES par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai, OV L 180, 29.6.2013., 60.–95. lpp. (PPD (pārstrādātā versija)).

⁽⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Regula (ES) Nr. 604/2013, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (pārstrādāta redakcija), OV L 180, 29.6.2013., 31.–59. lpp. (Dublinas III regula).

⁽⁵⁾ Līguma par Eiropas Savienības darbību konsolidētā versija, OV C 326, 26.10.2010., 47.–390. lpp.

⁽⁶⁾ *Ievads kopējā Eiropas patvēruma sistēmā tiesām un tribunāliem – Juridiska analīze*, skatīt 2. atsauci, 66. un 67. lpp.

⁽⁷⁾ Eiropas Padome, *Presidency Conclusions*, Tampere Eiropas Padome, 1999. gada 15. un 16. oktobris, SN 200/99, Brisele, 13. punkts (Tampere sanāksmes secinājumi). KEPS juridiskais pamatojums ir plašāk apskatīts *Ievads kopējā Eiropas patvēruma sistēmā tiesām un tribunāliem – Juridiska analīze*, skatīt 2. atsauci 1. daļu, 13.–23. lpp. KEPS tiesību aktu nosacījumu interpretācijas principi ir aplūkoti arī šīs analīzes 1.2. sadaļā.

⁽⁸⁾ Ženēvas Konvencija (Konvencija par bēgļu statusu), 189 UNTS 150, 1951. gada 28. jūlijs (stājās spēkā 1954. gada 22. aprīlī); un Protokols par bēgļu statusu, 606 UNTS 267 (stājās spēkā 1967. gada 4. oktobrī).

atsaukšanai ⁽⁹⁾. Taču šādi minimālie standarti piešķir dalībvalstīm zināmu elastīgumu papildu pasākumu ieviešanā ⁽¹⁰⁾.

Attiecīgi 1999. gadā tika nolemts, ka KEPS ⁽¹¹⁾ izveides otrajā fāzē ES likumdošanai vajadzētu rast “kopēju patvēruma procedūru un vienādu statusu cilvēkiem, kam piešķirts patvērums, kas derīgs visā Savienībā” ⁽¹²⁾.

Tāpēc PPD (pārstrādātā versija), KEPS otrās fāzes juridiskais instruments, kas stājās spēkā 2013. gada 19. jūlijā ⁽¹³⁾, nosaka to, ka Eiropas Savienības regulējums attiecībā uz procedūrām starptautiskās aizsardzības piešķiršanai un atsaukšanai ir jābalsta vienas procedūras koncepcijā, “lai nodrošinātu, ka pieteikuma iesniedzēju vajadzības pēc starptautiskās aizsardzības tiek izvērtētas pilnībā un efektīvi [Kvalifikācijas] Direktīvas 2011/95/ES [KD (pārstrādātās versijas)] nozīmē” ⁽¹⁴⁾ (PPD (pārstrādātās versijas) 11. apsvēruma). Šo mērķi parāda likumdevēja izvēle izvairīties no formulējuma “minimālie standarti”, kas redzams PPD (pārstrādātās versijas) 1. panta formulējumā un apstiprina, ka: “Šīs direktīvas mērķis ir noteikt **kopējas procedūras** starptautiskās aizsardzības piešķiršanai un atņemšanai saskaņā ar Direktīvu 2011/95/ES.” ⁽¹⁵⁾.

PPD (pārstrādātās versijas) 7. apsvēruma izskaidro, ka “dalībvalstīs joprojām pastāvēja būtiskas atšķirības, piešķirot aizsardzību”, kas nosaka nepieciešamību pēc “tādas vienotas patvēruma procedūras noteikšanu, kas ietver vienādas garantijas”. Attiecīgi PPD (pārstrādātās versijas) mērķis ir “precīzāk izstrādāt standartus dalībvalstu procedūrām starptautiskās aizsardzības piešķiršanai un atņemšanai, lai izveidotu kopēju patvēruma procedūru Savienībā” (PPD (pārstrādātās versijas) 12. apsvēruma). Saskaņā ar 13. apsvērumu “noteikumu tuvināšanai būtu jāpalīdz ierobežot starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju otrreizēju plūsmu starp dalībvalstīm, ja šādu plūsmu izraisītu tiesisko regulējumu atšķirības, un radīt vienlīdzīgus nosacījumus [KD (pārstrādātās versijas)] piemērošanai dalībvalstīs”.

Lai gan PPD (pārstrādātās versijas) mērķis ir noteikt kopējas procedūras starptautiskās aizsardzības piešķiršanai un atņemšanai, saskaņā ar 5. pantu dalībvalstīm joprojām ir tiesības “ieviest vai saglabāt labvēlīgākus procedūru standartus”. Taču tas iespējams tikai tad, ja šie standarti ir saderīgi ar PPD (pārstrādāto versiju).

PPD (pārstrādātā versija) attiecas uz visām ES dalībvalstīm, izņemot Dāniju, Īriju un Apvienoto Karalisti (AK), kā parādīts 2. tabulā. Dānija neiesaistās LESD 78. pantā balstīto pasākumu ieviešanā, tāpēc uz to neattiecas PPD vai PPD (pārstrādātā versija) ⁽¹⁶⁾. Īrija un AK neiesaistījās PPD

⁽⁹⁾ Padomes 2005. gada 1. decembra Direktīva 2005/85/EK par minimāliem standartiem attiecībā uz dalībvalstu procedūrām, ar kurām piešķir un atņem bēgļa statusu, OV L 326, 13.12.2005., 13.–34. lpp.

⁽¹⁰⁾ Apvienoto Nāciju Augstais komisārs bēgļu jautājumos (UNHCR), *Comments on the European Commission's Amended Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on common procedures for granting and withdrawing international protection status (Recast)*, COM(2011) 319 galīgā versija, 2012. gada janvāris.

⁽¹¹⁾ Skatīt *Levads kopējā Eiropas patvēruma sistēmā tiesām un tribunāliem – Juridiska analīze*, skatīt 2. atsauci 1.4. sadaļu, 15. un 16. lpp.

⁽¹²⁾ Eiropas Padome, *Tampere Conclusions*, skatīt 6. atsauci 15. punktu.

⁽¹³⁾ PPD (pārstrādātā redakcija) nosaka divus atšķirīgus terminus tā nosacījumu transponēšanai dalībvalstu tiesību aktos. Pirmkārt, saskaņā ar 51. panta 1. punktu dalībvalstīs “stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu 1. līdz 30. panta, 31. panta 1., 2. un 6. līdz 9. punkta, 32. līdz 46. panta, 49. un 50. panta un I pielikuma prasības vēlākais līdz 2015. gada 20. jūlijam”. Kā noteikts 52. pantā, šīs prasības attiecas uz “starptautiskās aizsardzības pieteikumiem, kas iesniegti, un procedūrām par starptautiskās aizsardzības atņemšanu, kas uzsāktas pēc 2015. gada 20. jūlija vai agrākā datumā”; tos pieteikumus, kas iesniegti agrāk, un procedūras, kas uzsāktas agrāk, joprojām pārvalda PPD. Otrkārt, saskaņā ar 51. panta 2. punktu dalībvalstīs “stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, lai izpildītu 31. panta 3., 4. un 5. punkta prasības līdz 2018. gada 20. jūlijam”. Kā noteikts 52. pantā, šīs prasības tad attiecas uz “[s]tarptautiskās aizsardzības pieteikumiem, kas iesniegti pēc 2018. gada 20. jūlija vai agrākā datumā”, jo iepriekš iesniegtus pieteikumus pārvalda PPD.

⁽¹⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 13. decembra Direktīva 2011/95/ES par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (pārstrādātā versija), OV L 337, 20.12.2011., 9.–26. lpp.

⁽¹⁵⁾ Izcēlums pievienots.

⁽¹⁶⁾ 22. protokols par Dānijas pozīciju, pievienots LESD OV C 326, 26.10.2012., 299. lpp.

(pārstrādātās versijas) ieviešanā ⁽¹⁷⁾, taču, tā kā šīs valstis izvēlējās iesaistīties PPD, uz šīm dalībvalstīm attiecas PPD (32. un 33. PPD apsvērumi)⁽¹⁸⁾.

2. tabula. PPD un pārstrādātās versijas piemērošana Dānijā, Īrijā un AK

	PPD	PPD (pārstrādātā versija)
Dānija	x	x
Īrija	✓	x
AK	✓	x

Jāatceras, ka KEPS ir sistēma, kas nepārtraukti attīstās. Attiecībā uz iespējamu nākotnes attīstību jāņem vērā, ka 2016. gada 13. jūlijā Komisija publicēja ierosinājumu aizstāt PPD (pārstrādāto versiju) ar regulu ⁽¹⁹⁾. Komisija ierosinājumā ir minējusi:

“Valstu procedūru starptautiskās aizsardzības piešķiršanai un atņemšanai saskaņotības pakāpe, kas tika sasniegta ar [PPD (pārstrādāto versiju)], nav izrādījusies pietiekama, lai novērstu atšķirības saistībā ar izmantotajām procedūrām, procedūru termiņiem, pieteikuma iesniedzēja tiesībām un procesuālajām garantijām, atzīšanas līmeni un piešķirto aizsardzību. Tikai regula, ar kuru izveido kopīgu patvēruma procedūru Savienībā un kuras noteikumi ir tieši piemērojami, var nodrošināt tādu vienveidību un efektivitāti, kas vajadzīga procesuālo normu piemērošanai Savienības patvēruma tiesībās.” ⁽²⁰⁾

Priekšlikums aizstāt PPD (pārstrādāto versiju) ar regulu un ierosinātie grozījumi, kas tajā iekļauti, tagad tiks nodoti Komisijas un Eiropas Parlamenta izpētei un diskusijām. Īrijas dalība Komisijas priekšlikumā par PPD (pārstrādātās versijas) atcelšanu iekļautajos nosacījumos tiks noteikta pārrunu ceļā saskaņā ar iepriekš minētajiem protokoliem ⁽²¹⁾.

Šā darba rakstīšanas laikā nav zināms, vai Komisijas priekšlikuma rezultātā tiks izstrādāta jauna regula un kādi būs tās jaunie noteikumi. Tāpēc lasītājam vienkārši jāapzinās, ka nākotnē kādā brīdī pastāv iespēja, ka PPD (pārstrādātā redakcija), kas ir šīs juridiskās analīzes objekts, var tikt atcelta un aizstāta ar regulu ar dažiem grozītiem noteikumiem.

⁽¹⁷⁾ 21. protokols par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, pievienots LESD OV C 326, 26.10.2012, 295. lpp.

⁽¹⁸⁾ Jāņem vērā, ka 2017. gada 29. martā Apvienotā Karaliste saskaņā ar Eiropas Savienības līguma 50. panta 2. punktu informēja Eiropas Komisiju par nodomu izstāties no Eiropas Savienības.

⁽¹⁹⁾ Eiropas Komisija, Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido kopīgu procedūru starptautiskajai aizsardzībai Eiropas Savienībā un atceļ Direktīvu 2013/32/ES, 2016. gada 13. jūlijs, COM(2016) 467 final.

⁽²⁰⁾ Turpat, 7. lpp.

⁽²¹⁾ Skatīt 21. protokolu par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju, skatīt 16. un 17. atsauci.

1.2. PPD (pārstrādātās redakcijas) interpretācija saistībā ar ES hartu un citiem attiecīgiem līgumiem

Tā kā PPD (pārstrādātā redakcija) ir instruments, kas noteikts ES primārajā likumdošanā (LESD 78. panta 2. punkta d) apakšpunktā), tās pareiza interpretācija galu galā ir EST spriedums, un EST spriedumiem ir saistošs efekts visām dalībvalstīm. Tātad, interpretējot PPD (pārstrādāto redakciju), vietējai tiesai ⁽²²⁾ jebkurā līmenī ir jāņem vērā ES primārie likumi, tostarp Eiropas Savienības Pamattiesību harta (ES harta) ⁽²³⁾, kā arī Bēgļu konvencija un “citi ar to saistītie līgumi”, kas minēti LESD 78. panta 1. punktā. Šis jautājums ir sīkāk aplūkots dokumentā *levads kopējā Eiropas patvēruma sistēmā tiesām un tribunāliem – Juridiska analīze* ⁽²⁴⁾. Saskaņā ar EST PPD interpretācijai ir jāsakrīt ar ES hartas ⁽²⁵⁾ atzītajām tiesībām. PPD (pārstrādātās redakcijas) 60. apsvērumā uzsvērts, ka “direktīva respektē pamattiesības un ievēro principus, kas ir atzīti [ES] hartā. Šī direktīva jo īpaši cenšas pilnībā respektēt cilvēka cieņu un veicināt hartas 1., 4., 18., 19., 21., 23., 24. un 47. panta piemērošanu, un tā ir attiecīgi jāīsteno”.

Tiesības uz labu pārvaldību, kas ietvertas ES hartas 41. pantā, netiek adresētas dalībvalstīm, bet tikai Eiropas Savienības iestādēm, organizācijām, birojiem un aģentūrām. Taču EST ir noteikusi, ka tiesības uz labu pārvaldību atspoguļo ES likumu vispārējos principus un attiecīgi attiecas arī uz patvēruma procedūrām tiktāl, cik dalībvalstis ievieš ES likumus, kad tās izskata starptautiskā patvēruma pieteikumus ⁽²⁶⁾. Saskaņā ar preambulu ES hartā “ievērojot Savienības kompetences un uzdevumus, kā arī subsidiaritātes principu, no jauna ir apstiprinātas tiesības, kuru pamatā ir dalībvalstu konstitucionālās tradīcijas un starptautiskās saistības, [EST], Savienības un Eiropas Padomes pieņemtās sociālās hartas, kā arī [EST] un [ECT] judikatūra”.

Lai gan Bēgļu konvencija neaplūko patvēruma procedūras, tā joprojām ir saistoša PPD (pārstrādātās redakcijas) kontekstā. No vienas puses, PPD (pārstrādātās redakcijas) 25. apsvērumā uzsver, ka piekļuve procedūrām ir nozīmīga, lai “pareizi identificētu personas, kam vajadzīga aizsardzība kā bēgļiem [Bēgļu] konvencijas 1. panta nozīmē”. No otras puses, direktīva specifiski atsaucas uz Bēgļu konvenciju, piemērojot drošas trešās valsts (38. panta 1. punkta c) un e) apakšpunkts), Eiropas drošas trešās valsts (39. panta 2. punkta a) apakšpunkts) un drošas izcelsmes valsts (I pielikums) koncepcijas.

Papildus Bēgļu konvencijai LESD 78. panta 1. punktā nedefinē “citus saistītos līgumus”, un EST vēl nav precizējusi tā saturu. Tomēr PPD (pārstrādātā redakcija) nepārprotami atsaucas uz Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) 1989. gada Bērnu tiesību konvenciju ⁽²⁷⁾, nosakot, ka “[d]alībvalstu galvenajam apsvērumam, piemērojot šo direktīvu, vajadzētu būt bērnu interesēm” (33. apsvērumā). Tāpat arī 39. panta 2. punkta c) apakšpunktā ir atsauce uz 1950. gada Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju (ECHK) ⁽²⁸⁾ attiecībā uz drošas Eiropas trešās valsts koncepciju, un I pielikumā šī konvencija minēta attiecībā uz drošu izcelsmes valstu

⁽²²⁾ Ja valsts tiesām ir pienākums piemērot un interpretēt ES tiesību aktu prasības, valsts tiesnesim ir pienākums rīkoties kā “ES tiesnesim”, kā skaidrots dokumentā *levads kopējā Eiropas patvēruma sistēmā tiesām un tribunāliem – Juridiska analīze*, skatīt 2. atsauci, 61. lpp.

⁽²³⁾ 2000. gada 18. decembra Eiropas Savienības Pamattiesību harta, kas pieņemta 2007. gadā, OV C 326, 26.10.2012., 391.–407. lpp. (stājas spēkā 2009. gada 1. decembrī).

⁽²⁴⁾ Skatīt dokumentu *levads kopējā Eiropas patvēruma sistēmā tiesām un tribunāliem – Juridiska analīze*, skatīt 2. atsauci, 2.1.3. apakšsadaļu, 28.–32. lpp.

⁽²⁵⁾ Skatīt jo īpaši EST spriedumu 2015. gada 17. decembrī, lieta Nr. C-239/14, *Abdoulaye Amadou Tall pret Centre public d'action sociale de Huy*, EU:C:2015:824, 50. punkts Skatīt arī EST Lielās palātas spriedumu 2014. gada 2. decembrī, apvienotās lietas Nr. C-148/13 un C-150/13, *A, B un C pret Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*, EU:C:2014:2406, 53. punkts; EST spriedumu 2013. gada 31. janvārī, lieta Nr. C-175/11, *HID un BA pret Refugee Applications Commissioner, Refugee Appeals Tribunal, Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General*, EU:C:2013:45, 58. punkts; un EST spriedumu 2011. gada 28. jūlijā, lieta Nr. C-69/10, *Brahim Samba Diouf pret Ministre du Travail, de l'Emploi et de l'Immigration*, EU:C:2011:524, 34. punkts.

⁽²⁶⁾ Skatīt EST, spriedums, 2014. gada 8. maijs, C-604/12, *HN pret Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General*, EU:C:2014:302, 49.–50. punkts; EST, spriedums, 2014. gada 17. jūlijs, apvienotās lietas C-141/12 un C-372/12, *YS pret Minister voor Immigratie, Integratie en Asie and Minister voor Immigratie, Integratie en Asie pret M, S*, EU:C:2014:2081, 67.–68. punkts.

⁽²⁷⁾ 1557 UNTS 3, 1989. gada 20. novembris (stājas spēkā 1990. gada 2. septembrī).

⁽²⁸⁾ 213 UNTS 222, ETS Nr. 005, 1950. gada 4. novembris (stājas spēkā 1953. gada 3. septembrī).

noteikšanu kopā ar 1966. gada Starptautisko paktu par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām⁽²⁹⁾ un 1984. gada Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju pret spīdzināšanu un citiem nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas veidiem⁽³⁰⁾.

Savstarpējās attiecības starp ES un ECT likumiem un interpretācijas metodēm ir sīkāk aplūkotas dokumentā *Levads kopējā Eiropas patvēruma sistēmā tiesām un tribunāliem – Juridiska analīze*⁽³¹⁾, taču jāuzsver divi konkrēti aspekti. Pirmkārt, ES hartas 52. panta 3. punktā noteikts, ka hartas tiesībām, kas atbilst ECT tiesībām, ir tāda pati nozīme un darbības mērogs kā tām, ko nosaka ECT. Vienlaikus ir noteikts, ka šis apsvērumš “neliedz Savienības tiesībās paredzēt plašāku aizsardzību”. Otrkārt, saskaņā ar 53. pantu nekas no hartā noteiktā nav interpretējams kā tāds, kas ierobežo vai negatīvi ietekmē cilvēktiesības un pamatbrīvības, kuras atzītas ES tiesību aktos, dalībvalstu konstitūcijās un starptautiskajās tiesībās, tostarp ECTK.

Var uzskatīt, ka ECTK ir konkrētas interpretācijas tiesības patvēruma procedūru kontekstā, ņemot vērā ECT noteiktās garantijas, kas pamatotas galvenokārt ECTK 3. pantā par spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās aizliegšanu un ECTK 13. pantā par tiesībām uz efektīviem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem⁽³²⁾. No šīs perspektīvas ECTK standartu nozīme visdrīzāk izriet no to nozīmes ES hartā noteikto pamattiesību interpretācijā, kā arī no konkrētiem pašas PPD (pārstrādātās versijas) nosacījumiem⁽³³⁾.

1.3. Juridiskās analīzes darbības mērogs un struktūra

Ar PPD (pārstrādāto redakciju) nosaka kopējas procedūras starptautiskās aizsardzības piešķiršanai un atcelšanai saskaņā ar KD (pārstrādātās redakcijas) (1. pantu). Šajā juridiskajā analīzē aplūkotas tikai procedūras starptautiskās aizsardzības piešķiršanai un neizraidīšanas principa nozīme (skatīt 1.4. un 1.5. sadaļu tālāk tekstā)⁽³⁴⁾. No šīs perspektīvas 3. tabula tālāk tekstā apkopo PPD (pārstrādātās redakcijas) struktūru un izceļ treknrakstā elementus, kas tiks aplūkoti šajā juridiskajā analīzē.

⁽²⁹⁾ 999 UNTS 171, 1966. gada 16. decembris (stājas spēkā 1976. gada 23. martā).

⁽³⁰⁾ 1465 UNTS 85, 1984. gada 10. decembris (stājas spēkā 1987. gada 26. jūnijā).

⁽³¹⁾ *Levads kopējā Eiropas patvēruma sistēmā tiesām un tribunāliem – Juridiska analīze*, skatīt 2. atsaucē 3.4.1. apakšsadaļu, 71.–75. lpp.

⁽³²⁾ Skatīt arī A pielikuma 3.2. punktu par Eiropas Cilvēktiesību tiesu judikatūru.

⁽³³⁾ Skatīt EST (Lielā palāta), spriedums, 2011. gada 21. decembris, apvienotās lietas Nr. C-411/10 un 493/10, *NS pret Secretary of State for the Home Department and ME and others pret Refugee Applications Commissioner and Minister for Justice, Equality and Law Reform*, EU:C:2011:865, 87.–91. punkts (*NS and others*); EST, spriedums, 2017. gada 16. februāris, lieta Nr. C-578/16 PPU, *CK and others pret Republika Slovenija*, EU:C:2017:127 (*CK and others*), 67.–68. punkts.

⁽³⁴⁾ Attiecīgi tā neapskata starptautiskās aizsardzības izbeigšanu, kas tiek aplūkota EASO dokumentā *Juridiskā analīze – starptautiskās aizsardzības izbeigšana*, skatīt 2. atsauci. Tā arī neapskata aizsardzības atsaukšanu. Taču aizsardzības atsaukšana un pierādījumu novērtēšana ir aplūkota dokumentā *Evidence and credibility assessment in the context of the CEAS – A judicial analysis*, skatīt 2. atsauci, 5.6. sadaļu.

3. tabula. PPD (pārstrādātās redakcijas) struktūra un šīs juridiskās analīzes darbības joma

I. nodaļa. Vispārīgi noteikumi	<p>1. pants. Mērķis</p> <p>2. pants. Definīcijas</p> <p>3. pants. Darbības joma</p> <p>4. pants. Atbildīgās iestādes</p> <p>5. pants. Labvēlīgāki noteikumi</p>
II. nodaļa. Pamatprincipi un garantijas	<p>6. pants. Piekļuve procedūrai</p> <p>7. pants. Apgādājamo personu vai nepilngadīgo vārdā sagatavoti pieteikumi</p> <p>8. pants. Informācija un konsultēšana aizturēšanas vietās un robežšķērsošanas punktos</p> <p>9. pants. Tiesības palikt dalībvalstī pieteikuma izvērtēšanas laikā</p> <p>10. pants. Pieteikumu izskatīšanas prasības</p> <p>11. pants. Prasības attiecībā uz atbildīgās iestādes lēmumu</p> <p>12. pants. Garantijas pieteikuma iesniedzējiem</p> <p>13. pants. Pieteikuma iesniedzēju pienākumi</p> <p>14. pants. Personiskā intervija</p> <p>15. pants. Prasības attiecībā uz personisko interviju</p> <p>16. pants. Personiskās intervijas saturs</p> <p>17. pants. Personiskās intervijas ierakstīšana un ziņojums par to</p> <p>18. pants. Medicīniskā pārbaude</p> <p>19. pants. Bez maksas juridiskās un procesuālās informācijas sniegšana procedūrās pirmajā instancē</p> <p>20. pants. Bez maksas juridiskā palīdzība un pārstāvība pārsūdzības procedūrās</p> <p>21. pants. Nosacījumi bez maksas juridiskās un procesuālās informācijas un bez maksas juridiskās palīdzības un pārstāvības sniegšanai</p> <p>22. pants. Tiesības uz juridisko palīdzību un pārstāvību visos procedūras posmos</p> <p>23. pants. Juridiskās palīdzības un pārstāvības kompetence</p> <p>24. pants. Pieteikuma iesniedzēji, kuriem vajadzīgas īpašas procesuālās garantijas</p> <p>25. pants. Garantijas nepilngadīgajiem bez pavadības</p> <p>26. pants. Aizturēšana</p> <p>27. pants. Procedūra pieteikuma atsaukšanas gadījumā</p> <p>28. pants. Procedūra pieteikuma netiešas atsaukšanas vai atteikšanās gadījumā</p> <p>29. pants. UNHCR funkcija</p> <p>30. pants. Informācijas vākšana par individuāliem gadījumiem</p>
III. nodaļa. Pirmās instances procedūras	<p>31. pants. Izskatīšanas procedūra</p> <p>32. pants. Nepamatoti pieteikumi</p> <p>33. pants. Nepieņemami pieteikumi</p> <p>34. pants. Īpašie noteikumi intervijai par pieņemamību</p> <p>35. pants. Pirmās patvēruma valsts koncepcija</p> <p>36. pants. Drošas izcelsmes valsts koncepcija</p> <p>37. pants. Trešo valstu norādīšana par drošām izcelsmes valstīm saskaņā ar valsts tiesību aktiem</p> <p>38. pants. Drošas trešās valsts koncepcija</p> <p>39. pants. Drošas Eiropas trešās valsts koncepcija</p> <p>40. pants. Turpmāks pieteikums</p> <p>41. pants. Izņēmumi attiecībā uz tiesībām palikt turpmāku pieteikumu gadījumā</p> <p>42. pants. Procedūras noteikumi</p> <p>43. pants. Robežprocedūras</p>
IV. nodaļa. Starptautiskās aizsardzības atņemšanas procedūras	<p>44. pants. Starptautiskās aizsardzības atņemšana</p> <p>45. pants. Procedūras noteikumi</p>
V. nodaļa. Pārsūdzības procedūras	<p>46. pants. Tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību</p>

VI. nodaļa. Vispārēji un nobeiguma noteikumi	47. pants. Apstrīdēšana, ko veic valsts iestādes 48. pants. Konfidencialitāte 49. pants. Sadarbība 50. pants. Ziņojums 51. pants. Transponēšana 52. pants. Pārejas noteikumi 53. pants. Atcelšana 54. pants. Stāšanās spēkā un piemērošana 55. pants. Adresāti
---	--

Kā izriet no PPD (pārstrādātās redakcijas), starptautiskās aizsardzības piešķiršanas procedūras tiek veiktas, lai nodrošinātu trīs galvenos mērķus, kas redzami 1. attēlā.

1. attēls. Patvēruma procedūru trīs galvenie mērķi



Pirmkārt, pieteikuma iesniedzēju efektīvas piekļuves patvēruma procedūrām īstenošana ir ļoti nozīmīga, lai nodrošinātu, ka personām, kuras meklē starptautisku aizsardzību, ir iespēja tai pieteikties un saņemt efektīvu pieteikuma izskatīšanu, tādējādi nosakot, vai persona kvalificējas starptautiskai aizsardzībai saskaņā ar KD (pārstrādāto redakciju). No šīs perspektīvas piekļuve procedūrām iekļauj pieteikuma iesniedzēju tiesības un pienākumus (skatīt 2.2. sadaļu par teritoriālo mērogu un 2.3.2. apakšsadaļu par piekļuvi procedūrai), tostarp tos, kas attiecas uz pirkstu nospiedumu ņemšanu, kā noteikts Regulā Nr. 603/2013 (*Eurodac* regulā (pārstrādātajā redakcijā))⁽³⁵⁾. Tajā var būt iekļauta arī starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšana atbildīgās dalībvalsts noteikšanai saskaņā ar *Dublinas III* regulu⁽³⁶⁾.

Otrkārt, kad pieteikums ir reģistrēts un tiek apstrādāts, laba pārvaldība pieprasa, lai tiktu ievēroti pamatprincipi un garantijas, kas nodrošina individuālu un pilnvērtīgu pieteikuma izskatīšanu. Dalībvalstīm jāievēro šie principi un garantijas, lai procesa laikā pasargātu pieteikuma iesniedzēja tiesības, kā arī nodrošinātu to pieteikuma iesniedzēju pareizu identifikāciju, kuri kvalificējas starptautiskajai aizsardzībai saskaņā ar KD (pārstrādāto redakciju).

⁽³⁵⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Regula (ES) Nr. 603/2013 par pirkstu nospiedumu salīdzināšanas sistēmas *Eurodac* izveidi, lai efektīvi piemērotu Regulu (ES) Nr. 604/2013, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm, un par dalībvalstu tiesībaizsardzības iestāžu un Eiropola pieprasījumiem veikt salīdzināšanu ar *Eurodac* datiem tiesībaizsardzības nolūkos, un ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 1077/2011, ar ko izveido Eiropas Aģentūru lielapjoma IT sistēmu darbības pārvaldībai brīvības, drošības un tiesiskuma telpā (pārstrādāta versija), OV L 180, 29.6.2013., 1.–30. lpp. ((*Eurodac* regula (pārstrādāta redakcija)).

⁽³⁶⁾ *Dublinas III* regula, skatīt 4. atsauci.

Treškārt un visbeidzot dalībvalstīm ir pienākums nodrošināt pieteikuma iesniedzēja tiesības uz efektīviem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem tiesas priekšā attiecībā uz lēmumiem, kas pieņemti par iesniedzēja iesniegumu (PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. pants). Tādēļ ir svarīgi, lai dalībvalstu tiesu locekļi pilnvērtīgi novērtētu PPD (pārstrādātās redakcijas) nosacījumus, jo iespējams, ka viņiem nepieciešams pārskatīt pieņemtā lēmuma procesuālo likumību. Tiesības uz efektīviem tiesību aizsardzības līdzekļiem tiek sniegtas arī attiecībā uz pārsūtišanas lēmumiem, piemērojot Dublinas III regulu.

Pamatojoties uz šiem trim mērķiem, juridiskajai analīzei ir septiņas daļas, kas iekļautas 4. tabulā tālāk tekstā. Septītajā daļā ņem vērā arī piekļuvi patvēruma procedūrām un aizsardzību pret izraidīšanu **Atgriešanas direktīvas** kontekstā ⁽³⁷⁾, kas, lai gan nav daļa no KEPS, paredz attiecīgos nosacījumus un garantijas, lai veicinātu to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi.

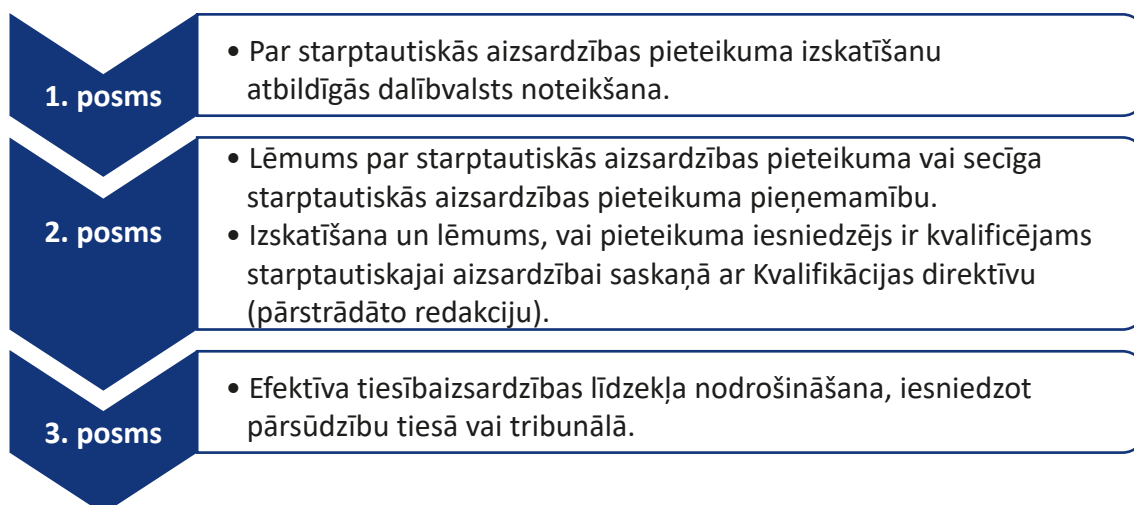
4. tabula. Juridiskās analīzes struktūra

1. daļa	Ievads	15.–31. lpp.
2. daļa	Pieteikšanās starptautiskajai aizsardzībai	32.–42. lpp.
3. daļa	Dalībvalsts, kas atbildīga par pieteikuma izskatīšanu saskaņā ar Dublinas III regulu	43.–78. lpp.
4. daļa	PPD (pārstrādātā redakcija): pamatprincipi, garantijas un procesuālās garantijas	79.–107. lpp.
5. daļa	Administratīvā līmeņa procedūras	108.–129. lpp.
6. daļa	Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību	130.–163. lpp.
7. daļa	Procedūru atbilstība saskaņā ar Atgriešanas direktīvu	164.–170. lpp.

1.4. Kas ir “procedūras”?

Procedūras attiecas uz procesiem, kuru ietvaros dalībvalstis:

2. attēls. Kas notiek “procedūrās”?



⁽³⁷⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Direktīva 2008/115/EK par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, OV L 348, 24.12.2008., 98.–107. lpp.

Kopumā procedūras var iedalīt trīs dažādos posmos.

Pirmais posms ir saistīts ar Dublīnas procedūru, kurā tiek noteikta dalībvalsts, kas atbildīga par tāda pieteikuma izskatīšanu, kas, ja piemērojams, varētu būt priekšnosacījums piekļuvei patvēruma procedūrām administratīvā līmenī (skatīt 3. daļu tālāk).

Otrais posms attiecas uz reālo izskatīšanas procedūru, pirms kuras iespējams organizēt sākotnējo pieņemamības procedūru administratīvā līmenī. PPD (pārstrādātā redakcija) atļauj dalībvalstīm veikt divu veidu izskatīšanas procedūras. Izskatīšanas procedūra var tikt organizēta kā regulārā procedūra (PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. pants) vai paātrinātā procedūra (PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. panta 8. punkts). Šajās abās procedūrās var tikt iekļauta sākotnējā pieņemamības procedūra, pamatojoties uz PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. un 34. pantu, lai noteiktu pieteikuma pieņemamību, tas ir, vai dalībvalstij ir pienākums izskatīt atbilstību starptautiskajai aizsardzībai. Paātrinātā procedūra var tikt veikta valsts teritorijā vai robežšķērsošanas punktā. PPD (pārstrādātā redakcija) atļauj dalībvalstīm īstenot procedūru robežšķērsošanas punktā, uz robežas vai tranzīta zonā, lai pieņemtu lēmumu par pieteikumu pieņemamību un/ vai pieteikumu saturu paātrinātā procedūrā (PPD (pārstrādātās redakcijas) 43. pants kopā ar 31. panta 8. punktu). Jāņem vērā, ka pieteikumu var pārsūtīt no vienas procedūras uz citu. Piemēram, pieteikumu var sākotnēji izskatīt robežprocedūrā, lai noteiktu tā pieņemamību, un, ja secina, ka tas ir pieņemams, to var pārsūtīt standarta izskatīšanas procedūrai valsts iekšienē, lai pārbaudītu, vai pieteikuma iesniedzējs kvalificējas starptautiskai aizsardzībai. Vai arī pieteikumu var sākotnēji izskatīt paātrinātā procedūrā robežšķērsošanas punktā vai valsts iekšienē un pēc tam pārsūtīt standarta procedūras veikšanai. Lai iegūtu plašāku informāciju par izskatīšanas procedūrām administratīvā līmenī, skatīt 4. un 5. sadaļu tālāk tekstā.

Visbeidzot **trešais posms** attiecas uz pārsūdzības procedūrām tiesās (skatīt 6. sadaļu tālāk tekstā).

Parasti šie posmi tiek veikti secīgi. Taču dalībvalsts var izlemt izskatīt pieteikuma pieņemamību saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta c) apakšpunktu, pirms saskaņā ar Dublīnas procedūru tiek noteikta atbildīgā dalībvalsts (Dublīnas III regulas 3. panta 3. punkts). Papildu informāciju skatīt 3.1.2. apakšsadaļā. Turpmāk šajā juridiskajā analīzē ir plašāk aplūkoti šie atšķirīgie posmi un procedūru veidi.

1.4.1. Dažādi procedūru veidi

Tālāk tekstā 5. tabulā ir izskaidroti šo dažādo procedūru veidu mērķi un atšķirīgās šīs publikācijas daļas un sadaļas, kurās procedūras tiek analizētas.

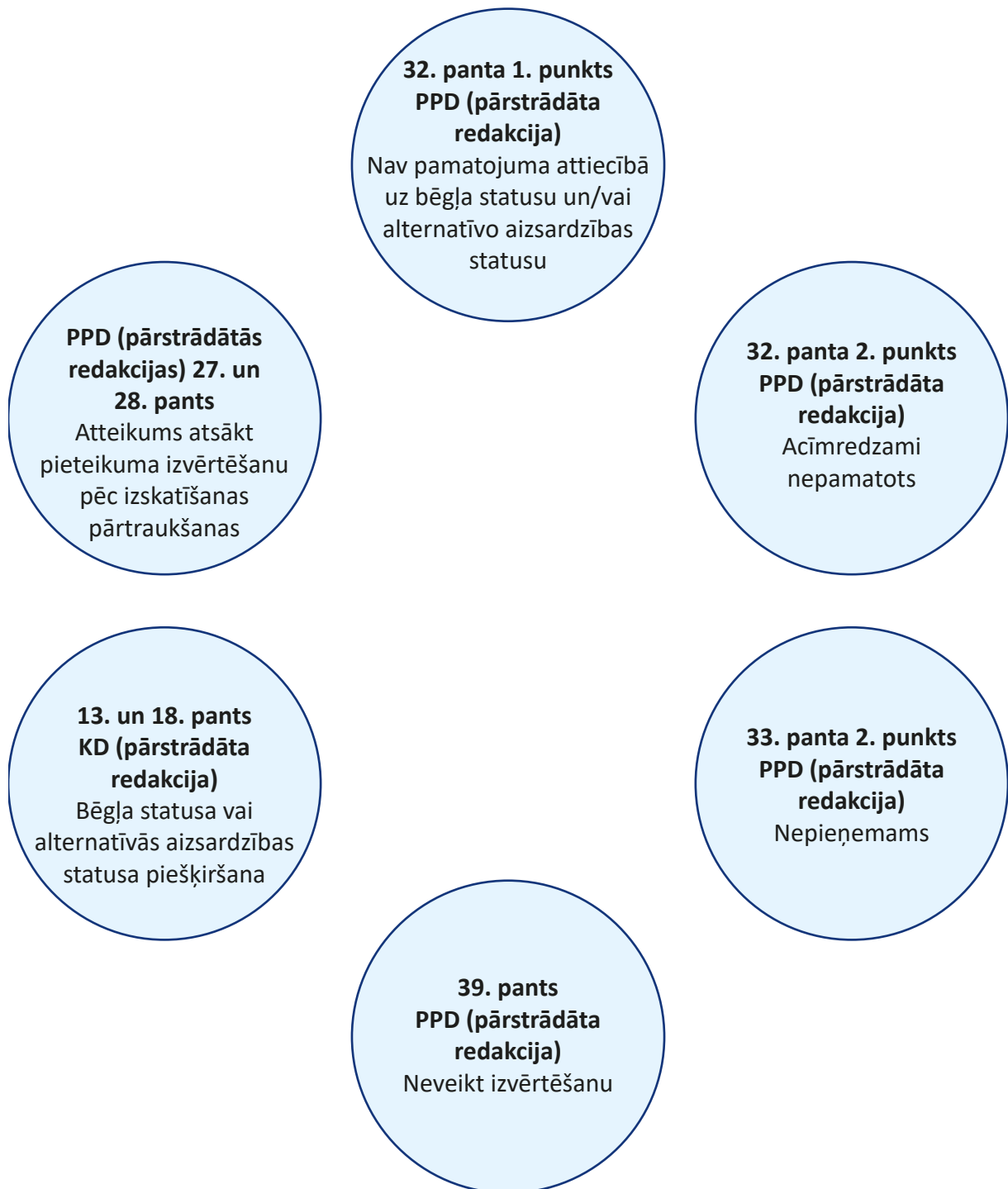
5. tabula. Dažādi procedūru veidi

Procedūra	Mērķis	Analīze iekļauj:
Dublinas procedūra	Procedūra, lai noteiktu dalībvalsti, kas ir atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu	3. daļa
Standarta procedūra	Izskatīšanas procedūra saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) II nodaļas pamatprincipiem un garantijām, lai izskatītu un izlemtu, vai pieteikuma iesniedzējs kvalificējas starptautiskajai aizsardzībai.	4. daļa un 5.1.1. apakšsadaļa
Paātrinātā procedūra	Paātrinātā izskatīšanas procedūra notiek saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) II nodaļas pamatprincipiem un garantijām. Tajā iespējams izskatīt pieteikumus, ja tiek izpildīts vismaz viens no PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. panta 8. punkta kritērijiem.	4. daļa un 5.1.2. apakšsadaļa
Robežprocedūra	Procedūra saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) II nodaļas pamatprincipiem un garantijām, lai uz dalībvalsts robežas vai tās tranzīta zonā pieņemtu lēmumu par pieteikuma pieņemamību un/vai saturu pēc procedūras, kas noteikta PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. panta 8. punktā.	4. daļa un 5.1.3. apakšsadaļa
Pieņemamības procedūra	Procedūra, lai noteiktu, vai pieteikumu var uzskatīt par nepieņemamu saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. pantu.	4. un 5. daļa
Pārsūdzības procedūra	Tiesas procedūra, kas nodrošina efektīvu tiesisko aizsardzību pret pārsūtišanas lēmumu saskaņā ar Dublinas III regulu un pret lēmumu, kas pieņemts par starptautiskās aizsardzības pieteikumu.	3.8. sadaļa un 6. daļa

1.4.2. Lēmumu veidi

Tālāk tekstā 3. attēlā redzami dažādi lēmumu veidi, kas aprakstīti PPD (pārstrādātajā redakcijā), kā arī bēgļa statusa vai alternatīvās aizsardzības statusa piešķiršana saskaņā ar KD (pārstrādāto redakciju). (Pastāv citi lēmumu veidi, kas netiek aplūkoti šajā juridiskajā analīzē, piemēram, lēmums atteikties no starptautiskās aizsardzības saskaņā ar KD (pārstrādātās redakcijas) 14. vai 19. pantu.)

3. attēls. Lēmumu veidi



1.5. Neizraidīšanas princips

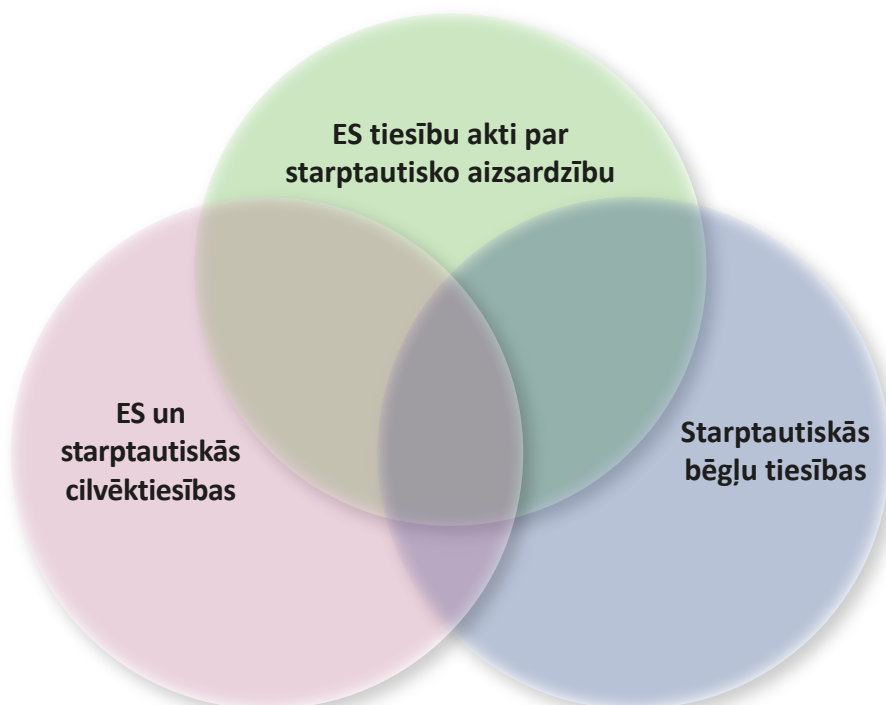
Termins “neizraidīšanas princips”, ciktāl tas izmantots šajā apakšsadaļā, apraksta gan koncepciju, kas izriet no starptautiskajiem bēgļu tiesību aktiem, gan koncepciju, kas izriet no starptautiskajiem tiesību aktiem par cilvēktiesībām, un aplūko to atbilstību starptautiskās aizsardzības **pieteikuma iesniedzējiem** un tiem, kas vēl nav pieteikuma iesniedzēji PPD (pārstrādātās versijas) 2. panta c) punkta definīcijas ietvaros, bet vēlas iesniegt pieteikumu starptautiskajai aizsardzībai (skatīt 2.3. sadaļu). Attiecīgi tas attiecas tikai uz principa analīzi, ciktāl princips attiecas uz personām, kuras vēl nav saņēmušas galīgo lēmumu par to, vai kvalificējas bēgļa statusam vai alternatīvās aizsardzības statusa saņemšanai.

Neizraidīšanas princips veido būtisku un nozīmīgu garantiju patvēruma meklēšanas procesa laikā un attiecīgi tiek aplūkots šīs juridiskās analīzes ietvaros. Tas nodrošina, ka pieteikuma iesniedzēji netiek nosūtīti uz valstīm, kur to dzīvību vai brīvību apdraudētu viņu rases, reliģijas, tautības, piederības konkrētai sociālai grupai vai politisko uzskatu dēļ, vai arī uz valstīm, kur viņiem rastos reāls smaga kaitējuma risks, kas aprakstīts tālāk.

Neizraidīšanas princips nosaka pieteikuma iesniedzējiem tiesības uzturēties uzņemošajā valstī, piesakoties starptautiskajai aizsardzībai (skatīt 2. daļu), tostarp Dublinas procedūru laikā (skatīt 3. daļu), kā arī noteicošās iestādes lēmuma sagaidīšanas laikā saskaņā ar procedūrām administratīvā līmenī (skatīt 4. un 5. daļu). Tas veido arī tāda vispārīga noteikuma pamatojumu, ka dalībvalstīm ir jāatļauj pieteikuma iesniedzējiem uzturēties teritorijā, lai izpildītu savas pārsūdzības tiesības, un, kad šādas tiesības ir izpildītas, laikā, kamēr tiek gaidīts pārsūdzības lēmums; un tas jāievēro tiesām, lemjot, vai pieteikuma iesniedzējs var uzturēties dalībvalstu teritorijā (skatīt 6. daļu). Turklāt tas ierobežo to trešo valstu iedzīvotāju izraidīšanu uz viņu izcelsmes valsti, kuri uzturas nelegāli, tostarp starptautiskās aizsardzības potenciālos pieteikuma iesniedzējus un konkrētus noraidītos iesniedzējus.

Neizraidīšanas princips ES patvēruma meklēšanas kontekstā, kas nosaka patvēruma procedūras, kā aprakstīts tālāk tekstā, ir jāskata saskaņā ar starptautisko tiesību aktu nosacījumu kopumu, kuri attiecas uz visām dalībvalstīm un uz kuriem atsaucas LESD 78. panta 1. punkts.

4. attēls. Neizraidīšanas principa darbības mērogs ES tiesību aktos par starptautisko aizsardzību, starptautiskajos tiesību aktos par bēgļiem un cilvēktiesību tiesību aktos



Starptautiskajos tiesību aktos izraidīšanas aizliegums izriet gan no starptautiskajiem tiesību aktiem par bēgļiem, gan no starptautiskajiem cilvēktiesību aktiem. Tas pirmoreiz tika iekļauts Bēgļu konvencijas 33. pantā šādā formā:

Bēgļu konvencijas 33. pants

1. Neviena dalībvalsts nekādā gadījumā neizraida vai neatgriež bēgli uz tās valsts robežu, kuras teritorijā viņa dzīvība un brīvība ir apdraudēta saistībā ar viņa rasi, reliģiju, tautību, piederību pie kādas konkrētas sociālas grupas vai saistībā ar viņa politiskajiem uzskatiem.
2. Tomēr bēglis, kuru ir pamats uzskatīt par bīstamu tās valsts drošībai, kurā viņš atrodas, vai ja viņš ir atzīts par vainīgu sevišķi smaga nozieguma izdarīšanā, kas apdraud šīs valsts sabiedrību, nevar pieprasīt iepriekšējā noteikuma priekšrocības.

Bēgļu konvencijas ietvaros šā neizraidīšanas principa darbības joma attiecas tikai uz bēgļiem, kā tie definēti 1. pantā. Taču, tā kā atzīšana par bēgli no uzņēmošās valsts puses ir deklaratīva un nenosaka bēgļa statusu saskaņā ar starptautiskajiem tiesību aktiem⁽³⁸⁾, 33. pants var tikt piemērots arī bēgļiem, kas nav formāli atzīti, piemēram, bēgļa statusa pieteikuma iesniedzējiem, kuri gaida galīgo lēmumu par iesniegumu.

⁽³⁸⁾ Skatīt UNHCR, *Handbook and Guidelines on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees*, 1979. gads, pārizdota 2011. gadā (UNHCR rokasgrāmata), 28. punkts; KD (pārstrādātās redakcijas) 21. apsvēruma.

Taču pretēji Bēgļu konvencijas 22. pantam izraidīšanas aizliegšanas princips starptautiskajās cilvēktiesībās ir absolūts. Kā EST ir pati atzinusi attiecībā uz ES hartu ⁽³⁹⁾, izraidīšanas aizliegšana starptautiskajās cilvēktiesībās ir absolūta un aizsargā ikvienu cilvēku no atgriešanas vietā, kurā pret viņu tiek vērsta nežēlīga rīcība, neatkarīgi no šā cilvēka sodāmības vai apdraudējuma, ko tas var radīt uzņemošās valsts drošībai. Tas aizliedz valstīm nosūtīt jebkuru cilvēku, tostarp tos, kas meklē iespēju pieteikties starptautiskajai aizsardzībai, un tos, kas ir pieteikušies starptautiskajai aizsardzībai, uz citu valsti, kurā būtu reāls apdraudējums šā cilvēka tiesībām uz dzīvību, brīvību no spīdzināšanas vai necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas, un tiesībām uz personas brīvību un drošību ⁽⁴⁰⁾. Izraidīšana ir aizliegta arī gadījumos, kad izraidīšanai valstij vajadzētu saprast, ka mērķa valsts varētu tālāk izraidīt personu uz citu valsti, kurā ir nežēlīgas izturēšanās risks. Šis process tiek saukts par netiešo jeb atkārtoto izraidīšanu ⁽⁴¹⁾.

Neizraidīšanas plašākais cilvēktiesību princips ir attīstīts vienlaikus ar Bēgļu konvencijas 33. pantu. Tas ir specifiski nostiprināts starptautiskajos cilvēktiesību instrumentos, piemēram, ANO 1984. gada Konvencijā pret spīdzināšanu un citiem nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas veidiem. Tas ir netieši nostiprināts arī citos cilvēktiesību instrumentos, tostarp 1966. gada *Starptautiskajā paktā par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām* un, specifiskāk šīs juridiskās analīzes vajadzībām, ECTK. Gan Cilvēktiesību komisija, gan ECT ir interpretējusi spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas aizliegumu, kā arī citu nosacījumu būtiskus pārkāpumus kā nosacījumus, kas aizliedz iesaistītajām valstīm izraidīt personas uz valstīm, kurās ir minētie riski ⁽⁴²⁾.

Papildus spīdzināšanai un necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās gadījumiem ⁽⁴³⁾ ECTK specifiski aizliedz arī izraidīšanu gadījumos, kad demonstrēts pietiekams pamatojums, lai uzskatītu, ka personai draud reāls nāvessoda (ECTK 2. pants kopā ar 6. un 13. protokolu ⁽⁴⁴⁾), verdzības (ECTK 4. pants) ⁽⁴⁵⁾, nopietna tiesību uz brīvību un drošību pārkāpuma (ECTK 6. pants) ⁽⁴⁶⁾ vai klaji liegtas piekļuves tiesiskās aizsardzības līdzekļiem (ECTK 6. pants) ⁽⁴⁷⁾ risks.

Turklāt nežēlīga izturēšanās, kas aizliegta starptautiskajos cilvēktiesību likumos, neattiecas tikai uz izturēšanos rases, reliģijas, tautības, piederības konkrētai sociālai grupai vai politiskās pārliecības dēļ. Attiecīgi neizraidīšanas princips cilvēktiesību ietvaros ir plašāks nekā atbilstošais nosacījums tiesību aktos par bēgļiem (skatīt 4. attēlu). Vienlaikus ir atklāts jautājums, vai

⁽³⁹⁾ EST, spriedums, 2016. gada 5. aprīlis, Lielā palāta, apvienotās lietas Nr. C-404/15 un C-695/15 PPU, *Pál Aranyosi and Robert Căldăraru*, EU:C:2016:198, 85.–87. punkts par apcietināšanas ordera izpildi saskaņā ar Padomes 2002. gada 13. jūnija Pamatlēmumu 2002/584/TI par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūram starp dalībvalstīm, OV L 190, 18.7.2002., 1–18; EST, *CK and others*, skatīt 32. atsauci, 59. punktu.

⁽⁴⁰⁾ Skatīt, piemēram, ANO Komitejas pret spīdzināšanu uzskatus 1997. gada 28. aprīlī *Gorki Ernesto Tipia Paez pret Sweden*, UN Doc CAT/C/18/D/39/1996, 14.5. punkts; ANO Komitejas pret spīdzināšanu uzskatus 1999. gada 21. jūnijā *MBB pret Sweden*, UN Doc CAT/C/22/D/104/1998, 6.4. punkts; ECT, spriedums, 1996. gada 15. novembris, Lielā palāta, *Chahal pret United Kingdom*, pieteikums Nr. 22414/94, 79. un 80. punkts; ECT, spriedums, 2008. gada 28. februāris, Lielā palāta, *Saadi pret Italy*, pieteikums Nr. 37201/06, 127. punkts; un ECT, spriedums, 2012. gada 17. janvāris, *Omar Othman (Abu Qatada) pret United Kingdom*, pieteikums Nr. 8139/09.

⁽⁴¹⁾ ANO Komiteja pret spīdzināšanu, *General Comment No 1 on the Implementation of Article 3 of the Convention in the Context of Article 22*, skatīt 47. atsauci 2. punktu. Skatīt arī Anglijas un Velsas Augstās tiesas (AK), Queen's Bench Division, 2016. gada 5. augusta spriedumu *Ibrahimi & Abasi pret Secretary of State for the Home Department*, EWHC 2049 (admin.), lietas Nr. CO/5201/2015 un CO/5067/2015, un Augstākās administratīvās tiesas (*Nejvyšší správní soud*) (Čehijas Republika) 2016. gada 12. septembra spriedums Nr. 5 Azs 195/2016-22, *MO pret Ministry of Interior*, pieejams čehu valodā vietnē www.nssoud.cz.

⁽⁴²⁾ Attiecībā uz Starptautisko paktu par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, skatīt galvenokārt: ANO Cilvēktiesību komisijas uzskati 1993. gada 11. novembrī, *Kindler pret Kanādu*, UN Doc CCPR/C/48/D/470/1991, 13.2. punkts; Cilvēktiesību komisija, *General Comment No 20: Article 7 (Prohibition of Torture, or Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment)*, 1992. gada 10. marts, UN Doc HRI/GEN/1/Rev.1, 9. punkts; un Cilvēktiesību komisija, *General Comment No 31: The Nature of the General Legal Obligation Imposed on States Parties to the Covenant*, 2004. gada 26. maijs, UN Doc CCPR/C/21/Rev.1/Add.13, 12. punkts.

⁽⁴³⁾ Starp vairākiem ECT spriedumiem skatīt, piemēram, 1989. gada 7. jūlija spriedumu lietā *Soering pret United Kingdom*, pieteikums Nr. 14038/88 (pret nāvessodu kā necilvēcīgu vai pazemojošu attieksmi vai sodīšanu); 2011. gada 28. jūnija spriedumu lietā *Sufi and Elmi pret United Kingdom*, pieteikumi Nr. 8319/07 un 11449/07 (par vispārīnātu vardarbību); un ECT 2014. gada 4. septembra spriedumu *Tabelsi pret Belgium*, pieteikums Nr. 140/10 (par mūža ieslodzījumu kā *de jure* un *de facto* nesavienojamu ar necilvēcīgu vai pazemojošu attieksmi vai sodu).

⁽⁴⁴⁾ Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas Sestais protokols, kas attiecas uz nāvessoda atcelšanu, ETS Nr. 114, 1983. gada 28. aprīlis (stājas spēkā 1985. gada 1. martā); un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 13. protokols par nāvessoda atcelšanu visos gadījumos, ETS Nr. 187, 2002. gada 3. maijs (stājas spēkā 2013. gada 1. jūlijā). Skatīt galvenokārt ECT 2010. gada 2. marta spriedumu *Al-Saadoon and Mufdhi pret United Kingdom*, pieteikums Nr. 61498/08.

⁽⁴⁵⁾ Skatīt ECT 1999. gada 19. janvāra pieņemamības lēmumu *Ould Barar pret Sweden*, pieteikums Nr. 42367/98.

⁽⁴⁶⁾ Skatīt, piemēram, ECT, 2012. gada 10. aprīļa spriedumu lietā *Babar Ahmad and others pret United Kingdom*, pieteikumi Nr. 24027/07, 11949/08, 36742/08, 66911/09 un 67354/09; ECT, *Qatada pret UK*, skatīt 39. atsauci, 232. punkts.

⁽⁴⁷⁾ Skatīt ECT, *Qatada pret UK*, skatīt 39. atsauci, 258.–26. punktu; ECT 2014. gada 24. jūlija spriedumu *Al Nashri pret Poland*, pieteikums Nr. 28761/11.

apsūdzībām saskaņā ar Bēgļu konvenciju ir plašāks darbības mērogs nekā spīdzināšanas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas aizliegšanai saskaņā ar starptautisko cilvēktiesību tiesību aktiem. Svarīgi, ka gan saskaņā ar bēgļu tiesību aktiem, gan cilvēktiesību aktiem aizsardzība pret neizraidīšanu attiecas uz jebkura veida izraidīšanu vai atgriešanu, tostarp deportācijas un izdošanas gadījumiem ⁽⁴⁸⁾.

Primārajos ES tiesību aktos neizraidīšanas princips ir iekļauts ES Pamattiesību hartas 19. panta 2. punktā, kas nosaka:

ES Pamattiesību hartas 19. panta 2. punkts

Nevienu nedrīkst pārvietot, izraidīt vai izdot kādai valstij, ja ir liela iespējamība, ka attiecīgo personu tur sodīs ar nāvi, spīdzinās vai citādi necilvēcīgi vai pazemojoši pret viņu izturēsies vai sodīs.

Turklāt EST interpretācija par ES Pamattiesību hartas 4. pantu attiecībā uz spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas aizliegšanu iekļauj arī izraidīšanas aizliegšanu, ja pastāv reāls risks, ka iespējama šāda izturēšanās ⁽⁴⁹⁾. Pantā ir minēts:

ES Pamattiesību hartas 4. pants

Nevienu nedrīkst pakļaut spīdzināšanai, necilvēcīgai vai pazemojošai attieksmei vai sodiem.

Šie nosacījumi ir absolūti un attiecas uz visiem cilvēkiem, uz kuriem attiecas ES likumi, tostarp tiem, kas meklē iespēju pieteikties starptautiskajai aizsardzībai, kā arī tiem, kas ir iesnieguši pieteikumu starptautiskajai aizsardzībai.

Neizraidīšanas princips ir atspoguļots arī sekundārajos ES tiesību aktos. Ar KD (pārstrādāto redakciju) nosaka šādus aspektus:

Kvalifikācijas direktīvas (pārstrādātās redakcijas) 21. panta 1. un 2. punkts

1. Dalībvalstis ievēro neizraidīšanas principu saskaņā ar to starptautiskajām saistībām.
2. Ja 1. punktā minētās starptautiskās saistības to neaizliedz, dalībvalstis var *izraidīt* bēgli neatkarīgi no tā, vai viņa statuss ir oficiāli atzīts vai nav, ja:
 - a) ir pamats uzskatīt, ka viņš rada draudus tās dalībvalsts drošībai, kurā uzturas;
 - b) viņš pēc notiesāšanas ar galīgu spriedumu par sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu rada draudus šīs dalībvalsts sabiedrībai.

KD (pārstrādātās redakcijas) 21. pants ir ietverts VII nodaļā par “starptautiskās aizsardzības saturu”, un šī nodaļa saskaņā ar 20. panta 2. daļu attiecas uz bēgļiem un personām, kuras ir tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, ja vien nav norādīts citādi. Taču, ņemot vērā ES hartas 19. panta 2. daļu, kā arī bēgļa statusa deklaratīvo būtību ⁽⁵⁰⁾ un faktu, ka LESD 78. panta

⁽⁴⁸⁾ Skatīt, piemēram, ANO Komisija pret spīdzināšanu, *General Comment No 1 on the Implementation of Article 3 of the Convention in the Context of Article 22*, 1998. gada 16. septembris, pievienots ANO dokumentam Nr. A/53/44, 2. punkts; ECT, *Soering*, skatīt 42. atsauci, 88. punkts; ECT *Virspalātas* 2016. gada 23. augusta spriedumu lietā *JK and others pret Sweden*, pieteikums Nr. 59166/12, 77.–79. pants.

⁽⁴⁹⁾ EST, *Aranyosi*, skatīt 78. atsauci, 83.–94. punktu par arestēšanas orderu izpildi saskaņā ar Padomes Pamatlēmumu par Eiropas apcietināšanas orderi, skatīt 38. atsauci. Skatīt arī EST 2017. gada 16. februāra spriedumu, lieta Nr. C-578/16 PPU, *CK and others pret Republika Slovenija*, EU:C:2017:127, 59.–60. punkts.

⁽⁵⁰⁾ Šis princips ir atzīts ES tiesību aktos; skatīt KD (pārstrādātās redakcijas) 21. apsvērumu.

1. daļā pieprasa KEPS atbilstību Bēgļu konvencijai un citiem saistītiem līgumiem, neizraidīšanas princips ir piemērojams starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem, kamēr tiek sagaidīts galīgais lēmums par pieteikumu ⁽⁵¹⁾.

Ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 3. apsvērumu nosaka arī to, ka Eiropas Padome piekrita rīkoties, lai izveidotu KEPS, balstoties uz pilnīgu un iekļaujošu Bēgļu konvencijas piemērošanu, “tādējādi saglabājot neizraidīšanas principu un nodrošinot, ka nevienu personu nenodod atpakaļ vajāšanai”.

Princips, ka dalībvalstīm ir jānodrošina, lai persona netiktu izraidīta no to teritorijām pretēji neizraidīšanas principam, ir apstiprināts vairākos PPD (pārstrādātās redakcijas) un Dublinas III regulas pantos šādā veidā:

6. tabula. Nosacījumi, kas apstiprina pienākumu izpildīt *neizraidīšanas* principu PPD (pārstrādātajā redakcijā) un Dublinas III regulā

PPD (pārstrādātā versija)		
3. apsvērumš		“Eiropadome īpašā sanāksmē Tampērē 1999. gada 15. un 16. oktobrī vienojās strādāt, lai radītu kopēju Eiropas patvēruma sistēmu, kuras pamatā būtu 1951. gada 28. jūlija Ženēvas Konvencijas par bēgļa statusu, kas grozīta ar 1967. gada 31. janvāra Ņujorkas protokolu (“Ženēvas Konvenciju”), pilnīga un visietveroša piemērošana, tādējādi saglabājot neizraidīšanas principu un nodrošinot, ka nevienu personu nenodod atpakaļ vajāšanai.”
9. panta 3. punkts	Tiesības palikt dalībvalstī pieteikuma izvērtēšanas laikā	“Dalībvalsts var izdot pieteikuma iesniedzēju trešai valstij saskaņā ar 2. punktu tikai tādos gadījumos, ja kompetentās iestādes ir pārliecinātas, ka izdošanas lēmuma rezultāts nebūs tieša vai netieša izraidīšana, pārkāpjot minētās dalībvalsts starptautiskās un Savienībā noteiktās saistības.”
28. panta 2. punkts	Procedūra pieteikuma netiešas atsaukšanas vai atteikšanās gadījumā	“(..) Dalībvalstis nodrošina, ka šāda persona netiek pārvietota pretēji <i>neizraidīšanas</i> principam. (..)”
35. pants	Pirmās patvēruma valsts koncepcija	“Valsts var tikt uzskatīta par pirmo patvēruma valsti konkrētam pieteikuma iesniedzējam, ja: (..) b) viņš bauda citādu pietiekamu aizsardzību minētajā valstī, tostarp priekšrocības no neizraidīšanas principa (..)”
38. panta 1. punkta c) apakšpunkts	Drošas trešās valsts koncepcija	“Dalībvalstis var piemērot drošas trešās valsts koncepciju tikai tad, ja kompetentās iestādes ir pārliecinātas, ka personai, kas lūdz starptautisko aizsardzību, attiecīgajā trešā valstī piemēros šādus principus: (..) c) tiek ievērots neizraidīšanas princips saskaņā ar Ženēvas Konvenciju (..)”
39. panta 4. punkts	Drošas Eiropas trešās valsts koncepcija	“Attiecīgās dalībvalstis valsts tiesību aktos nosaka kārtību, lai īstenotu 1. punkta noteikumus un to lēmumu sekas, kuri pieņemti, ievērojot minētos noteikumus, saskaņā ar neizraidīšanas principu (..)”

⁽⁵¹⁾ Fakts, ka pārsūdzības apturošā ietekme uz lēmumu par turpmāku pieteikumu ir savienojama ar hartas 19. panta 2. punktu un 47. pantu tādos apstākļos, kādi bija *Tall* lietā, neietekmē neizraidīšanas principa piemērošanu turpmāku pieteikumu izskatīšanā: EST, *Tall*, skatīt 25. atsaucis 56. punktu.

41. panta 1. punkts	Izņēmumi attiecībā uz tiesībām palikt turpmāku pieteikumu gadījumā	“(..) Dalībvalsts var piejaut šādu izņēmumu tikai tad, ja atbildīgā iestāde uzskata, ka atgriešanas lēmuma rezultāts nebūs tieša vai netieša izraidīšana, pārkāpjot minētās dalībvalsts starptautiskās un Savienībā noteiktās saistības.”
1. pielikums	Drošu izcelsmes valstu norādīšana 37. panta 1. punkta piemērošanas nolūkā	“(..) Izdarot šādu vērtējumu, <i>inter alia</i> tiek ņemts vērā apjoms, kādā aizsardzību pret vajāšanu vai sliktu apiešanos nodrošina: (..) neizraidīšanas principa ievērošana saskaņā ar Ženēvas Konvenciju (..).”
Dublinas III regula		
3. apsvēruma		“Eiropadome 1999. gad[ā] (..) Tamperē īpašā sanāksmē vienojās izveidot KEPS, kuras pamatā būtu (..) [Bēgļu] konvencijas (..) pilnīga un visietveroša piemērošana, tādējādi nodrošinot, ka nevienu personu neizdod atpakaļ vajāšanai, t. i., saglabājot neizraidīšanas principu. Šajā ziņā, neietekmējot šajā regulā noteiktos atbildības kritērijus, visas dalībvalstis ievēro neizraidīšanas principu, un tās uzskata par drošām valstīm trešo valstu valstspiederīgajiem.”
II nodaļa 3. panta 2. punkts	Vispārīgie principi un garantijas Piekļuve starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanas procedūrai	“Ja nav iespējams pieteikuma iesniedzēju pārsūtīt uz dalībvalsti, kas sākotnēji izraudzīta par galveno atbildīgo, jo ir pamatots iemesls uzskatīt, ka pastāv sistēmiskas problēmas patvēruma procedūrā un saistībā ar pieteikuma iesniedzēju uzņemšanas apstākļiem minētajā dalībvalstī, kā rezultātā pastāv necilvēcīgas un vai pazemojošas attieksmes risks Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 4. panta izpratnē, dalībvalsts, kas nosaka atbildīgo dalībvalsti, turpina izskatīt III nodaļā izklāstītos kritērijus, lai noteiktu, vai par atbildīgo var tikt izraudzīta cita dalībvalsts.”

2.daļa. Pieteikšanās starptautiskajai aizsardzībai

Šajā daļā aprakstīti vispārējie nosacījumi, kas attiecas uz PPD (pārstrādātās redakcijas) definīcijām un darbības jomu, kā arī aplūkoti piemērojami noteikumi tādā mērā, ciktāl direktīva pārvalda patvēruma procedūras uzsākšanu. Tā ir organizēta trīs daļās, kā redzams 7. tabulā tālāk tekstā.

7. tabula. 2. daļas struktūra

2.1. sadaļa	Definīcijas	32.–33. lpp.
2.2. sadaļa	PPD (pārstrādātās versijas) darbības joma un piekļuve procedūrām	33.–35. lpp.
2.3. sadaļa	Pieteikuma veikšana, reģistrēšana un iesniegšana	35.–42. lpp.

2.1. Definīcijas

PPD (pārstrādātās redakcijas) galvenie termini ir definēti 2. pantā. Šīs definīcijas atbilst citām KEPS otrās fāzes juridiskajos dokumentos izmantotajām definīcijām, tostarp KD (pārstrādātajai redakcijai), Direktīvai 2013/33/ES (USD (pārstrādātajai redakcijai))⁽⁵²⁾ un Dublinas III regulai.

PPD (pārstrādātās redakcijas) galvenās definīcijas šīs juridiskās analīzes mērķiem ir parādītas 8. tabulā, kur “starptautiskā aizsardzība”, “bēgļa statuss” un “alternatīvās aizsardzības statuss” ir definēti, pamatojoties uz KD (pārstrādāto redakciju).

8. tabula. PPD (pārstrādātās redakcijas) galvenās definīcijas

“pieteikums starptautiskajai aizsardzībai” vai “pieteikums”	“(..) pieprasījums, ko dalībvalstij iesniedzis trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, lai saņemtu bēgļa statusu vai alternatīvās aizsardzības statusu un kas nepārprotami nepieprasa cita veida aizsardzību, kura ir ārpus [KD (pārstrādātās redakcijas)] darbības jomas un par kuru var iesniegt atsevišķu pieteikumu”	2. panta b) punkts
“pieteikuma iesniedzējs”	“(..) ir trešās valsts valstspiederīgais vai bezpavalstnieks, kas sagatavojis starptautiskās aizsardzības pieteikumu, par kuru vēl nav pieņemts galīgais lēmums”	2. panta c) punkts
“bēglis”	“(..) trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kas atbilst [KD (pārstrādātās redakcijas)] 2. panta d) punkta prasībām”	2. panta g) punkts
“persona, kas tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību”	“(..) trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kas atbilst [KD (pārstrādātās redakcijas)] 2. panta f) punkta prasībām”	2. panta h) punkts
“starptautiskā aizsardzība”	“(..) bēgļa statuss un alternatīvās aizsardzības statuss, kā noteikts j) un k) punktā”	2. panta i) punkts
“bēgļa statuss”	“(..) nozīmē, ka dalībvalsts atzīst trešās valsts valstspiederīgo vai bezvalstnieku par bēgli”	2. panta j) punkts
“alternatīvās aizsardzības statuss”	“(..) nozīmē, ka dalībvalsts atzīst trešās valsts valstspiederīgo vai bezvalstnieku kā personu, kas ir tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību”	2. panta k) punkts

⁽⁵²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/33/ES, ar ko nosaka standartus starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniedzēju uzņemšanai (pārstrādāta redakcija) (OV L 180, 29.6.2013., 96.–116. lpp.).

ES tiesību aktos visiem šiem terminiem ir autonoma nozīme. Tas nozīmē, piemēram, ja valsts līmenī iesniegts pieteikums ir “pieteikums starptautiskajai aizsardzībai” 2. panta b) punkta izpratnē, PPD (pārstrādātā redakcija) attiecas uz pieteikumu neatkarīgi no tā, vai pieteikums par tādu formāli uzskatāms saskaņā ar valsts tiesību aktiem.

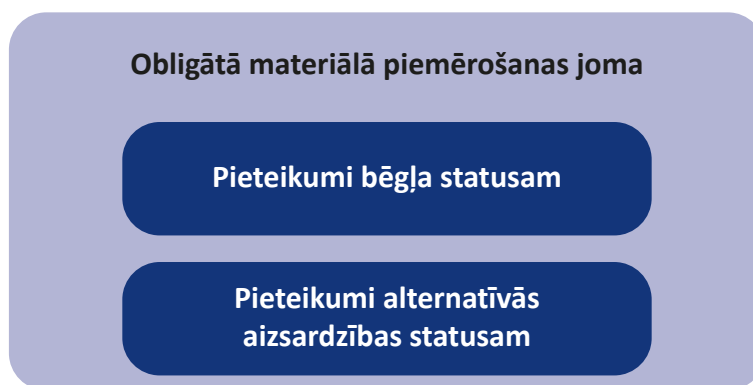
2.2. PPD (pārstrādātās redakcijas) darbības joma un piekļuve procedūrām

Lai nodrošinātu vienu procedūru starptautiskās aizsardzības piešķiršanai un atņemšanai atbilstoši KD (pārstrādātajai redakcijai), PPD (pārstrādātā redakcija) attiecas uz pieteikumu izskatīšanu gan bēgļa, gan alternatīvās aizsardzības statusam. Attiecīgi pārstrādātās redakcijas **materiāltehniskā darbības joma** iekļauj “visus starptautiskās aizsardzības pieteikumus” (PPD (pārstrādātās redakcijas) 3. panta 1. punkts un 11. un 12. apsvērumus).

Attiecīgi PPD (pārstrādātā versija) nostiprina alternatīvās aizsardzības statusa pieteikuma iesniedzēju procesuālās tiesības, salīdzinot ar PPD, kas pārvaldīja šo grupu tikai tad, ja dalībvalstis “izmanto vai ievieš” vienotu procedūru, kurā patvēruma pieteikumi tiek izskatīti gan kā pieteikumi bēgļa statusam, gan kā pieteikumi alternatīvās aizsardzības statusam (PPD 3. panta 3. punkts). PPD joprojām tiek piemērota Īrijā un Apvienotajā Karalistē (skatīt 1.1. sadaļu), kas abas izmanto vienu procedūru starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanai.

Saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 3. panta 3. punktu dalībvalstīm ir rīcības brīvība piemērot direktīvu “jebkāda veida aizsardzībai, kas neietilpst [KD (pārstrādātās redakcijas)] darbības jomā”. Ja dalībvalsts saskaņā ar šo nosacījumu lemj piemērot direktīvu procedūrām, kas izskata pieteikumus tādai nacionālās aizsardzības formai, uz kuru neattiecas ES tiesību akti, tās var to darīt selektīvi (ievērojot cilvēktiesību nosacījumus) ⁽⁵³⁾.

5. attēls. PPD (pārstrādātās redakcijas) materiāltehniskā darbības joma (3. panta 1. punkts)



PPD (pārstrādātās redakcijas) **teritoriālā darbības joma** arī paplašina piekļuvi patvēruma procedūrām, salīdzinot ar PPD. Tās 3. panta 1. daļā ir pamatots, ka tas attiecas uz starptautiskās aizsardzības pieteikumiem, kas veikti “teritorijā, tostarp pie dalībvalsts robežas, teritoriālajos ūdeņos vai tranzīta zonās”. Attiecīgi PPD (pārstrādātā redakcija) tiek piemērota ne tikai tad, ja pieteikumi tiek iesniegti robežsardzes darbiniekiem, bet arī tad, ja pieteikumi tiek veikti,

⁽⁵³⁾ Piemēram, Čehijā, ievērojot PPD (pārstrādātās redakcijas) nosacījumus, tiek veikta viena procedūra, lai izskatītu pieteikumus starptautiskajai aizsardzībai, kā arī pieteikumus nacionālajām aizsardzības formām.

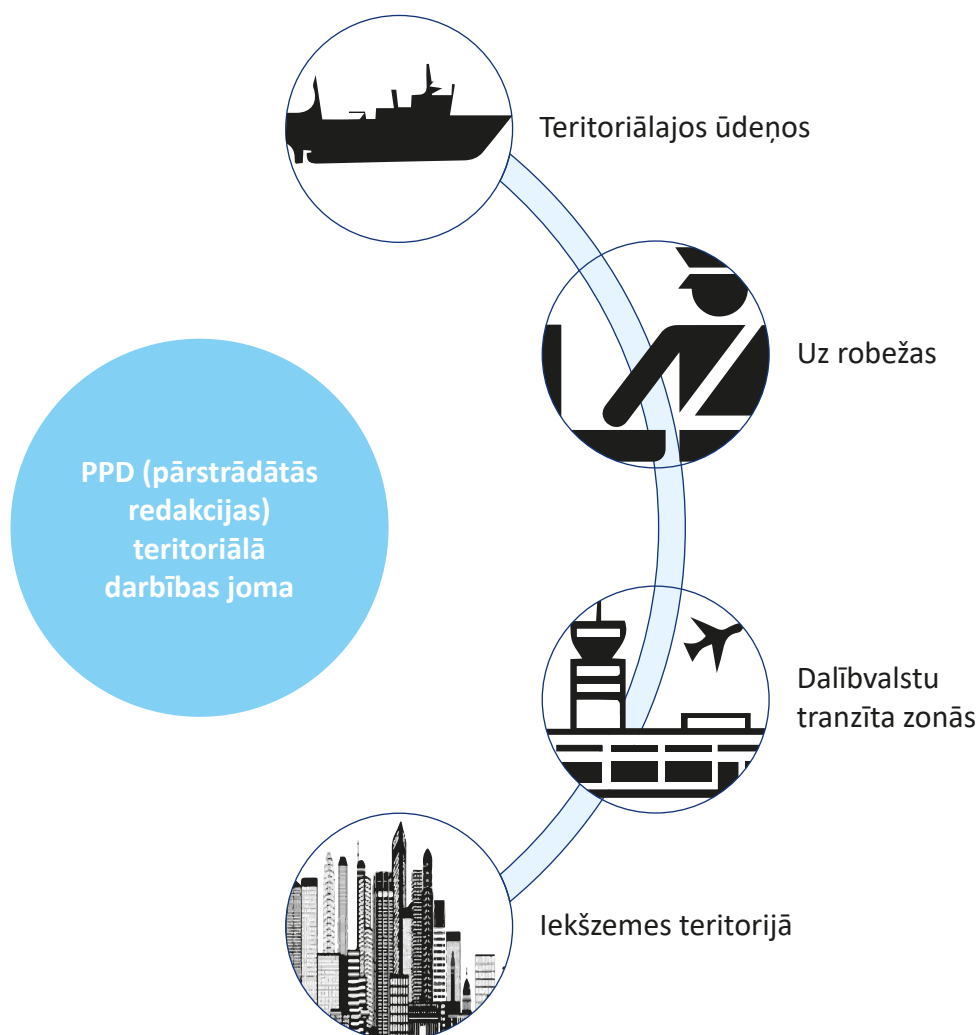
piemēram, lidostu tranzīta zonās, īslaicīgas aizturēšanas centros vai pārtveršanas operācijās jūrā dalībvalsts teritoriālajos ūdeņos.

Lai gan parasti tiek uzskatīts, ka valstis piemēro savus tiesību aktus arī ārzemēs esošās diplomātiskajās pārstāvniecībās, PPD (pārstrādātā redakcija) specifiski izslēdz no savas darbības jomas “diplomātiskā vai teritoriālā patvēruma pieprasījum[us], kas iesniegti dalībvalstu pārstāvniecībās” (3. panta 2. punkts). Tas tika apstiprināts lietā *X un X*, kur EST uzsvēra, ka PPD (pārstrādātā redakcija) izslēdz no savas darbības jomas tos pieteikumus starptautiskajai aizsardzībai, kas iesniegti dalībvalstu pārstāvniecībās ⁽⁵⁴⁾.

Attiecībā uz dalībvalsts teritoriālajiem ūdeņiem PPD (pārstrādātā redakcija) ar 26. apsvērumu nosaka to, ka, lai gan pieteikuma iesniedzēji var iesniegt pieteikumus dalībvalsts teritoriālajos ūdeņos, pēc tam “būtu jāizceļ krastā [starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēji] un jāpārbauda viņu pieteikumi saskaņā ar [PPD (pārstrādāto redakciju)]”.

Ņemot vērā iepriekšminēto, 6. attēlā redzama PPD (pārstrādātās redakcijas) teritoriālā darbības joma.

6. attēls. PPD (pārstrādātās redakcijas) teritoriālā darbības joma (3. panta 1. punkts)



⁽⁵⁴⁾ EST 2017. gada 7. marta spriedums lietā *X and X pret État belge*, Nr. C-638/16 PPU, EU:C:2017:173, 49. punkts.

No PPD (pārstrādātās redakcijas) 3. panta 1. punktā noteiktās teritoriālās darbības jomas definīcijas tādējādi izriet, ka direktīva nav piemērojama atklātos ūdeņos. Taču dalībvalstu personāla veiktās darbības atklātos ūdeņos var nozīmēt ES hartas 4. panta un ECTK 3. panta piemērošanu.

No neizraidīšanas principa skatpunkta saskaņā ar ECTK 3. pantu līgumslēdzējām valstīm jāņem vērā, ka ECT Lielā palāta lietā *Hirsi Jamma and others pret Italy* noteica, ka ikreiz, kad valsts caur tās pārstāvjiem, kuri rīkojas ārpus tās teritorijas, īsteno kontroli pār personu un attiecīgi piemēro tiesību aktus, valstij saskaņā ar 1. pantu ir pienākums nodrošināt šai personai konvencijas 1. sadaļā minētās tiesības un brīvības, kas attiecas uz šīs personas situāciju⁽⁵⁵⁾.

Lietā *Hirsi* ECT Lielā palāta novēroja, ka šajā lietā ietvertie notikumi, par kuriem tika iesniegta sūdzība, pilnībā notika uz Itālijas bruņoto spēku kuģa un laikā starp uzkāpšanu uz Itālijas bruņoto spēku kuģa un nodošanu Lībijas varas iestādēm “pieteikuma iesniedzēji bija ilgstošā un ekskluzīvā *de jure* un *de facto* Itālijas varas iestāžu kontrolē”⁽⁵⁶⁾. ECT uzskatīja, ka “[a]ttiecīgi šie notikumi nozīmē, ka iespējamie pārkāpumi notika Itālijas “jurisdikcijā” konvencijas 1. panta izpratnē”⁽⁵⁷⁾. Tiesa secināja, ka pieteikuma iesniedzējiem nebija piekļuves procedūrai, kurā tos būtu iespējams identificēt un novērtēt viņu personīgos apstākļus pirms atgriešanas Lībijā, personālā nebija ne tulku, ne juridiskās palīdzības sniedzēju, un Itālijas militārais personāls nesniedza pieteikuma iesniedzējiem nekādu informāciju⁽⁵⁸⁾. Tiesa uzsvēra, ka ir “būtiski garantēt ikvienam, kurš pakļauts izraidīšanas pasākumiem, kuru sekas potenciāli var būt neatgriezeniskas, tiesības saņemt pietiekamu informāciju, lai ļautu personām iegūt efektīvu piekļuvi atbilstošajām procedūrām un pamatot savas sūdzības”⁽⁵⁹⁾.

2.3. Pieteikuma sagatavošana, reģistrēšana un iesniegšana

Ar PPD (pārstrādāto redakciju) ievieš vairākas garantijas, lai nodrošinātu un uzlabotu efektīvu piekļuvi izskatīšanas procedūrām personām, kuras piesakās starptautiskajai aizsardzībai. Šīs garantijas atspoguļo apsvērumus, ka piekļuve starptautiskajai aizsardzībai ir svarīgākais priekšnosacījums, lai nodrošinātu neizraidīšanas principa ievērošanu⁽⁶⁰⁾.

2.3.1. Atbildīgās varas iestādes

Ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 4. pantu nosaka dalībvalstu pozitīvos pienākumus nodrošināt, lai būtu pieejamas kompetentas vietējās varas iestādes, kas apstrādātu starptautiskās aizsardzības pieteikumus saskaņā ar direktīvu. Ar galveno nosacījumu 4. panta 1. punktā nosaka to, ka Dalībvalstis “visās procedūrās norāda atbildīgo iestādi, kas būs atbildīga par pieteikumu atbilstīgu izvērtēšanu” saskaņā ar PPD (pārstrādāto redakciju). Atbilstoši PPD (pārstrādātās redakcijas) 2. panta f) punktam “atbildīgā iestāde” ir “jebkura ar tieslietām saistīta vai administratīva struktūra dalībvalstī, kas atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu un ir kompetenta, lai šādos gadījumos pieņemtu lēmumus pirmajā instancē”.

⁽⁵⁵⁾ ECT 2012. gada 23. februāra Lielās palātas spriedums lietā *Hirsi Jamaa and others pret Italy*, pieteikums Nr., 74. punkts Skatīt arī šā sprieduma 133., 202., 203., 204. un 205. punktu.

⁽⁵⁶⁾ Turpat, 81. punkts.

⁽⁵⁷⁾ Turpat, 82. punkts.

⁽⁵⁸⁾ Turpat, 202. un 203. punkts.

⁽⁵⁹⁾ Turpat, 204. punkts.

⁽⁶⁰⁾ Eiropas Komisija, Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par minimāliem standartiem attiecībā uz dalībvalstu procedūrām, ar kurām piešķir un atņem starptautiskās aizsardzības statusu (pārstrādātai redakcijai), 2009. gada 21. oktobris, COM(2009) 554 galīgā versija, pielikums, 4. lpp. (PPD (pārstrādātas redakcijas priekšlikums), atsaucoties uz ECT 2007. gada 26. aprīļa spriedumu lietā *Gebremedhin pret France*, pieteikums Nr. 25389/05.

Tas izriet no 4. panta 1. punktā paredzētā kompetences nosacījuma, ka dalībvalstīm jānodrošina, lai atbildīgajai iestādei “tiek piešķirti atbilstoši līdzekļi, tostarp pietiekami kompetenti darbinieki.” Pēdējais nosacījums ir tālāk aprakstīts 4. panta 3. punktā, kas skaidro, ka darbiniekiem jābūt “atbilstoši apmācītiem” un apmācībā jāiekļauj *EASO regulas* 6. panta 4. daļas a) līdz e) apakšpunktā uzskaitītie elementi ⁽⁶¹⁾. Tas iekļauj, piemēram, starptautisko cilvēktiesību tiesību aktus un ES patvēruma meklēšanas *acquis*, intervēšanas metodes, jautājumus, kas saistīti ar nepilngadīgu personu un personu ar īpašām vajadzībām iesniegumu apstrādi, kā arī jautājumus, kas saistīti ar izcelsmes valsts informācijas iegūšanu un izmantošanu. Noteikts arī tas, ka personām, kuras intervē pieteikumu iesniedzējus, jābūt vispārīgām zināšanām par problēmām, kas varētu negatīvi ietekmēt pieteicēja spējas tikt intervētam, piemēram, iepriekš piedzīvotas spīdzināšanas pazīmēm (PPD (pārstrādātās redakcijas) 4. panta 3. punkts).

4. panta 2. punkts satur izņēmumu, kas divās situācijās dalībvalstīm atļauj **neievērot atbildīgās iestādes principu** un noteikt atbildīgo iestādi, kas nav noteikta saskaņā ar 4. panta 1. punktu. Pirmais izņēmums ir saistīts ar lietu izskatīšanu saskaņā ar Dublinas III regulu, bet otrais saistīts ar lēmumiem, kuros tiek piešķirta vai atteikta atļauja iekļūt dalībvalsts teritorijā saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 43. pantā noteiktajām robežšķērsošanas procedūrām (skatīt 5.3.1. apakšsadaļu par robežšķērsošanas procedūrām). Ja tiek piemērots 4. panta 2. punkts, atbilstošajai dalībvalstij ir jānodrošina, ka alternatīvās iestādes darbinieki ir “ar atbilstīgām zināšanām vai saņem nepieciešamo apmācību, lai pildītu savus pienākumus”, veicot izskatīšanas procedūru (4. panta 4. punkts).

Visbeidzot attiecībā uz specifiskiem gadījumiem, kad ir kopīga robežkontrole, 4. panta 5. punktā noteikts, ka “[s]tarptautiskās aizsardzības pieteikumus, kas sagatavoti vienā dalībvalstī citas dalībvalsts iestādēm, kuras veic robežkontroli vai imigrācijas kontroli, izskata tā dalībvalsts, kuras teritorijā pieteikums ir sagatavots”. Šis nosacījums atbilst Dublinas III regulas 20. panta 4. punktam, kas nosaka to, ka, “[j]a starptautiskās aizsardzības pieteikumu dalībvalsts kompetentajām iestādēm ir iesniedzis pieteikuma iesniedzējs, kas atrodas citas dalībvalsts teritorijā, tad atbildīgo dalībvalsti nosaka tā dalībvalsts, kuras teritorijā atrodas pieteikuma iesniedzējs”.

2.3.2. Piekļuve procedūrai

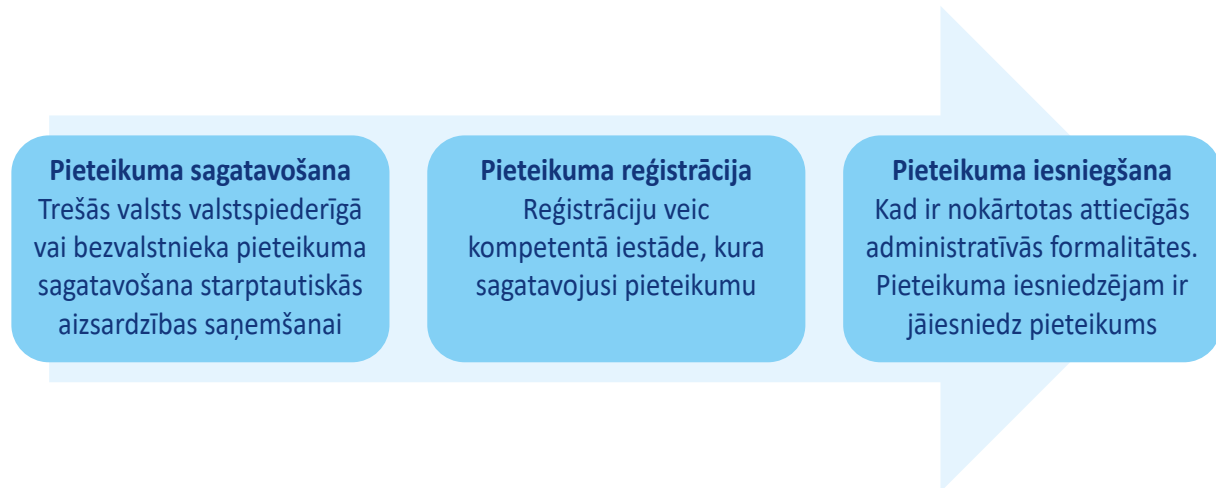
2.3.2.1. Vispārīgais noteikums

Ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 6. pantu konkretizē, kā tiek efektīvi uzsākta patvēruma procedūra, jo tas nosaka to, ka dalībvalstis reģistrē starptautiskās aizsardzības pieteikumus, kas veikti to teritorijā. Tas nosaka efektīvas, ērtas un savlaicīgas piekļuves patvēruma procedūrām vispārīgos principus un jāapskata kopā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 7. un 8. pantu. Specifiski nosacījumi par pieteikumiem, kuri veikti apgādājamo vai nepilngadīgu personu vārdā vai kurus veic nepilngadīgas personas savā vārdā, ir iekļauti 7. pantā. Uz informāciju un konsultācijām aizturēšanas vietās un robežšķērsošanas punktos attiecas 8. pants.

⁽⁶¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 19. maija Regula (ES) Nr. 439/2010, ar ko izveido Eiropas Patvēruma atbalsta biroju, OV L 132, 29.5.2010., 11.–28. lpp.

Terminus “pieteikuma **sagatavošana**”, “pieteikuma **reģistrācija**” un “pieteikuma **iesniegšana**”⁽⁶²⁾ lieto 6. pantā. Šo trīs terminu atšķirības ir apkopotas 7. attēlā, ņemot vērā to lietojumu PPD (pārstrādātajā redakcijā).

7. attēls. Starptautiskās aizsardzības pieteikuma sagatavošana, reģistrācija un iesniegšana



* Pieteikuma sagatavošana nozīmē tiesību un pienākumu izveidošanos gan saskaņā ar PPD (pārstrādāto redakciju), gan USD (pārstrādāto redakciju), kā minēts tālāk tekstā.

Saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 2. panta b) punkta definīciju (skatīt 7. attēlu) pieteikums ir “**sagatavots**”, tiklīdz persona, par kuru var saprast, ka tā cenšas iegūt bēgļa statusu vai alternatīvās aizsardzības statusu, izsaka prasību vai pauž vēlmi pieteikties dalībvalsts aizsardzībai. EASO ierosina šādus nosacījumus.

Starptautiskās aizsardzības pieteikuma sagatavošana ir jebkādā veidā un jebkurai iestādei izteikta vēlēšanās iegūt starptautisko aizsardzību. Ikvienu personu, kas ir izteikusi vēlēšanos pieteikties starptautiskajai aizsardzībai, uzskata par pieteikuma iesniedzēju ar visām šim statusam piesaistītajām tiesībām un pienākumiem⁽⁶³⁾.

Attiecīgi šī rīcība, kas uzsāk patvēruma meklēšanas procedūru, nepieprasa nekādu administratīvo formalitāšu izpildi⁽⁶⁴⁾. Ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 27. apsvērumu nosaka šādu informāciju.

PPD (pārstrādātā redakcija), 27. apsvēruma

Ņemot vērā, ka trešās valsts valstspiederīgie un bezvalstnieki, kas ir izteikuši vēlmi pieteikties starptautiskajai aizsardzībai, ir starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēji, tiem būtu jāievēro pienākumi un jāizmanto tiesības saskaņā ar [PPD (pārstrādāto redakciju) un USD (pārstrādāto redakciju)]. Tādēļ dalībvalstīm būtu pēc iespējas drīzāk jāreģistrē fakts, ka minētās personas ir starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēji.

⁽⁶²⁾ Lūdzam ņemt vērā, ka terminu “sagatavošana” un “iesniegšana” nozīme un lietojums PPD (pārstrādātā redakcija) var atšķirties no šo terminu nozīmes citos KEPS instrumentos, piemēram, Dublinas III regulā un USD (pārstrādātajā redakcijā). EST to ir novērojusi 2017. gada 26. jūlija spriedumā lietā *Tsegezab Mengesteab pret Bundesrepublik Deutschland*, EU:C:2017:587, 100.–102. punkts. Skatīt arī šīs juridiskās analīzes 3.1.4.3. apakšsadaļu par pieteikuma iesniedzējiem, kuri ir iesnieguši starptautiskās aizsardzības pieteikumu Dublinas III regulas kontekstā.

⁽⁶³⁾ EASO un Frontex, *Practical Guide: Access to the Asylum Procedure*, 2016. gads, 4. lpp.

⁽⁶⁴⁾ Eiropas Komisija, Detalizēts skaidrojums par grozītu priekšlikumu, kas pievienots dokumentam “Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par kopējām procedūram starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (pārstrādāta redakcija)”, 2011. gada 1. jūnijs, COM(2011) 319 galīgā versija, pielikums, 3. lpp.

Pieteikuma **reģistrācija** ir procesuāls solis, kuru atbildīgā iestāde veic pēc pieteikuma “sagatavošanas” un attiecīgi pieņem, ka tas ir sagatavots. Taču pieteikuma reģistrācija automātiski nenozīmē, ka pieteikums ir “iesniegts”. Pieteikums ir “iesniegts” tikai tad, kad ir izpildītas atbilstošās administratīvās formalitātes (skatīt tālāk) ⁽⁶⁵⁾.

Attiecībā uz reģistrācijas laika ierobežojumiem 6. panta 1. punkts nosaka to, ka, ja persona starptautiskās aizsardzības pieteikumu sagatavo iestādei, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir kompetenta reģistrēt šādu pieteikumu, tad reģistrācija jāveic “ne vēlāk kā triju darbdienu laikā pēc pieteikuma sagatavošanas”. Ja starptautiskās aizsardzības pieteikumu sagatavo citām iestādēm, kas var pieņemt šādus pieteikumus, bet saskaņā ar valsts tiesību aktiem nav kompetentas tos reģistrēt, tad dalībvalstis nodrošina, lai reģistrācija tiktu veikta “ne vēlāk kā sešu darbdienu laikā pēc pieteikuma sagatavošanas”. Šajā ziņā ir uzsvērts, ka dalībvalstīm jānodrošina, lai minēto citu iestāžu, kas var pieņemt starptautiskās aizsardzības pieteikumus, piemēram, policijas, robežsardzes, imigrācijas iestāžu un aizturēšanas vietu, darbinieki būtu attiecīgi informēti un lai minēto iestāžu darbinieki saņemtu saviem uzdevumiem un pienākumiem atbilstošu apmācību pietiekamā līmenī un norādījumus pieteikuma iesniedzēju informēšanai par to, kur un kā var iesniegt starptautiskās aizsardzības pieteikumu ⁽⁶⁶⁾. Ar 6. panta 5. punktu nosaka to, ka, “ja tas, ka starptautiskās aizsardzības pieteikumus vienlaikus iesniedz liels skaits trešās valsts valstspiederīgo vai bezvalstnieku, praksē ļoti apgrūtina [6. panta] 1. punktā noteiktā termiņa ievērošanu”, dalībvalstis var paredzēt minētā termiņa pagarināšanu līdz 10 darbdienām.

No 6. panta 2. punkta izriet tas, cik nozīmīgi ir noteikt atšķirību starp pieteikuma “sagatavošanu” un “iesniegšanu” efektīvas piekļuves procedūrām principa ievērošanas izpratnē. Tas nosaka to, ka dalībvalstīm ir jānodrošina personām, kuras sagatavojušas pieteikumu, “**reāla iespēja to iesniegt** iespējami īsā laikā” ⁽⁶⁷⁾. Ja pieteikuma iesniedzējs to nedara, dalībvalsts var piemērot PPD (pārstrādātās redakcijas) 28. pantā minēto netiešas atsaukšanas vai atteikšanās procedūru (skatīt 4.2.10. apakšsadaļu tālāk tekstā). Specifiskāki noteikumi par pieteikumu iesniegšanu ir noteikti 6. panta 3. punktā, kas ir neobligāts nosacījums un atļauj dalībvalstīm “prasīt, lai starptautiskās aizsardzības pieteikumi tiktu iesniegti personiski un/vai tam paredzētā vietā”. Ja dalībvalsts izmanto šo nosacījumu un pieprasa, lai pieteikumi tiktu iesniegti personiski, to pieteikuma iesniedzēja vietā nevar darīt juridiskais pārstāvis, ģimenes loceklis vai cits pārstāvis, izņemot tad, ja pieteikuma iesniedzējs ir klāt brīdī, kad pieteikums tiek iesniegts.

Neatkarīgi no 6. panta 3. punkta nosacījumiem “starptautiskās aizsardzības pieteikumu uzskata par iesniegtu, ja attiecīgās dalībvalsts kompetentās iestādes ir saņēmušas pieteikuma iesniedzēja iesniegtu veidlapu vai – ja to paredz valsts tiesību akti – oficiālu ziņojumu” (6. panta 4. punkts).

2.3.2.2. Pieteikumi apgādājamu personu vai nepilngadīgo vārdā vai nepilngadīgo pieteikumi savā vārdā

PPD (pārstrādātās redakcijas) 6. pants jāpiemēro kopā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 7. pantu. Tajā ietilpst nosacījumi pieteikumiem, kas sagatavoti apgādājamu personu vai nepilngadīgo vārdā (7. panta 1. un 2. punkts), kā arī apstākļi, kuros nepilngadīgie var sagatavot pieteikumus

⁽⁶⁵⁾ J. Vedsted-Hansen, ‘Article 6 APD (recast)’, iekļauts K. Hailbronner un D. Thym (eds.), *EU Immigration and Asylum Law: Commentary* (2. izdevums, C.H. Beck, Hart and Nomos, 2016. gads), 1306. lpp., un Eiropas Komisija, Detalizēts skaidrojums par grozītā PPD (pārstrādātās redakcijas) priekšlikumu, skatīt 64. atsauci, 3. lpp.

⁽⁶⁶⁾ PPD (pārstrādātās redakcijas) 8. pants un arī 2.3.2.3. apakšsadaļa tālāk tekstā par informācijas sniegšanu un konsultācijām aizturēšanas vietās un robežšķērsošanas punktos.

⁽⁶⁷⁾ Izcēlums pievienots.

savā vārdā (7. panta 3., 4. un 5. punkts). “Nepilngadīgais” PPD (pārstrādātās redakcijas) mērķiem ir trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kas jaunāks par 18 gadiem (2. panta l) punkts). Savukārt PPD (pārstrādātā redakcija) nesatur termina “apgādājama persona” definīciju.

Kā pamatnoteikums 7. pantā noteikts, ka “katrs tiesībspējīgs un rīcībspējīgs pieaugušais ir tiesīgs sagatavot starptautiskās aizsardzības pieteikumu savā vārdā” (7. panta 1. punkts), kā arī atļauts dalībvalstij nodrošināt, ka “ieteikumu var sagatavot pieteikuma iesniedzējs savu apgādājamo vārdā” (7. panta 2. punkts). Dalībvalstis nodrošina, ka pieaugušie apgādājami piekrīt pieteikuma iesniegšanai to vārdā laikā, kad pieteikums tiek iesniegts, vai vēlākais tad, kad tiek veikta personiskā intervija ar pieaugušo apgādājamo. Pirms pieprasīt piekrišanu, katru pieaugušo apgādājamo “privāti informē par attiecīgajām viņu vārdā iesniegta pieteikuma procesuālajām sekām un šīs personas tiesībām iesniegt atsevišķu starptautiskās aizsardzības pieteikumu” (7. panta 2. punkts). Ja pieaugušais apgādājamais piekrīt, šā apgādājamā vēlāk iesniegts pieteikums starptautiskajai aizsardzībai var tikt uzskatīts par nepieņemamu saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta e) apakšpunktu, ja “nav faktu, kas saistīti ar apgādājamā situāciju un attaisno atsevišķu pieteikumu” (skatīt 5.2.2.4. apakšsadaļu tālāk tekstā). Ja piekrišanu nav iespējams iegūt, pieaugušajiem apgādājamiem “ir iespēja sagatavot pieteikumu pašiem savā vārdā” (7. panta 2. daļa).

Specifiski nosacījumi par **nepilngadīgo tiešo piekļuvi procedūrai** ir noteikti 7. panta 3., 4. un 5. punktā. Šie nosacījumi papildina specifiskās garantijas, kas PPD (pārstrādātās redakcijas) 25. pantā noteiktas nepilngadīgajiem bez pavadības (skatīt 4.2.8. apakšsadaļu tālāk tekstā). No 7. panta 3. daļas izriet, ka dalībvalstīm jānodrošina, lai nepilngadīgajam būtu tiesības sagatavot starptautiskās aizsardzības pieteikumu, izmantojot dažādas metodes, kas uzskaitītas tālāk tekstā.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 7. panta 3. punkts

Dalībvalstis nodrošina, ka nepilngadīgajam ir tiesības sagatavot starptautiskās aizsardzības pieteikumu vai nu savā vārdā, ja viņam ir tiesībspēja un rīcībspēja procedūrās saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts tiesību aktiem, vai arī ar savu vecāku vai citu pieaugušo ģimenes locekļu starpniecību, vai ar tāda pieaugušā starpniecību, kas ir par viņu atbildīgs saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts tiesību aktiem vai praksi, vai arī ar pārstāvja starpniecību.

Nepilngadīgajiem bez pavadības 7. panta 4. punktā tiek noteiktas papildu garantijas, ja nepilngadīgais bez pavadības tiek pakļauts izraidīšanas procedūrai atbilstoši Atgriešanas direktīvai⁽⁶⁸⁾, tas ir, nepilngadīgais bez pavadības dalībvalstī uzturas nelikumīgi. Šis nosacījums paredz, ka dalībvalstij ir jānodrošina, lai attiecīgajām (valsts un nevalstiskajām) 10. pantā minētajām struktūrām būtu tiesības iesniegt starptautiskās aizsardzības pieteikumu nepilngadīgā bez pavadības vārdā, ja “pamatojoties uz viņa personiskās situācijas izvērtējumu, minētās struktūras uzskata, ka nepilngadīgajam, iespējams, vajadzīga aizsardzība” saskaņā ar KD (pārstrādāto redakciju)⁽⁶⁹⁾.

Ar 7. panta 5. punktu atļauj dalībvalstīm tiesību aktos noteikt precīzākus nosacījumus konkrētos gadījumos, kas uzskaitīti tālāk.

⁽⁶⁸⁾ Atgriešanas direktīva, skatīt 37. atsauci.

⁽⁶⁹⁾ Atgriešanas direktīvas 10. panta 1. punkts nosaka: “Pirms lemt par izraidīšanas lēmuma pieņemšanu attiecībā uz nepavadītu nepilngadīgo, attiecīgās iestādes, kas nav iestādes, kuras īsteno piespiedu atgriešanos, sniedz atbilstīgu palīdzību, pienācīgi ņemot vērā bērna intereses.” Par šo nosacījumu skatīt *F. Lutz*, kas citēts *Hailbronner un Thym (eds.)*, skatīt 65. atsauci, 706., 707. lpp. Skatīt arī 7.3.3. apakšsadaļu tālāk tekstā.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 7. panta 5. punkts

Dalībvalstis valsts tiesību aktos var noteikt:

- a) gadījumus, kad nepilngadīgais var sagatavot pieteikumu savā vārdā;
- b) gadījumus, kad nepilngadīgā bez pavadības pieteikums jāiesniedz pārstāvim, kā paredzēts 25. panta 1. punkta a) apakšpunktā [skatīt 4.2.8. apakšsadaļu tālāk tekstā];
- c) gadījumus, kad starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšana tiek uzskatīta arī par starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanu attiecībā uz jebkuru neprecētu nepilngadīgo.

No 25. panta 6. punkta un 33. apsvēruma izriet, ka, piemērojot šo direktīvu, dalībvalstīm vispirms jāņem vērā bērna intereses (skatīt 4.2.8. apakšsadaļu tālāk tekstā). PPD (pārstrādātās redakcijas) 7. panta 4. punkta gadījumā, piemēram, tas liecina, ka, lai nodrošinātu nepilngadīgajiem, kuri ir bez pavadības, efektīvu piekļuvi procedūrām, dalībvalstīm ir jāpārliedz, vai to (valsts vai nevalstisko) struktūru darbinieki, kuras paredzētas šādu nepilngadīgo atbalstam saskaņā ar Atgriešanas direktīvas 10. pantu, ir kompetenti noteikt viņu potenciālās aizsardzības vajadzības.

2.3.2.3. Informācija un konsultēšana aizturēšanas vietās un robežšķērsošanas punktos

PPD (pārstrādātās redakcijas) 8. pants ietver specifiskas garantijas, kas noteiktas visiem trešās valsts valstspiederīgajiem vai bezvalstniekiem, “kas tiek turēti aizturēšanas vietās vai atrodas robežšķērsošanas punktos, tostarp tranzīta zonās pie ārējām robežām”. Kā iepriekš minēts, šīs garantijas jāaplūko kopā ar vispārīgiem nosacījumiem par starptautiskās aizsardzības pieteikumiem, kas iekļauti PPD (pārstrādātās redakcijas) 6. pantā (skatīt 2.3.2.1. apakšsadaļu iepriekš tekstā).

Garantijas 8. pantā tiek piemērotas, “[j]a ir norādes par to, ka trešās valsts valstspiederīgie vai bezvalstnieki, kas tiek turēti aizturēšanas vietās vai atrodas robežšķērsošanas punktos, tostarp tranzīta zonās pie ārējām robežām, varētu vēlēties iesniegt starptautiskās aizsardzības pieteikumu” (8. panta 1. punkts).

Kā direktīvas piemērošanas priekšnoteikums joprojām saglabājas izteikta vēlme pieteikties starptautiskajai aizsardzībai ⁽⁷⁰⁾, taču 8. panta 1. punktā izmantotais vārds (“norādes”) iekļauj to, ka nav formālu nosacījumu šādas vēlmes saturam vai izteiksmes veidam ⁽⁷¹⁾. To uzsver fakts, ka šis nosacījums, kā Eiropas Komisija skaidro grozītajā PPD (pārstrādātās redakcijas) priekšlikumā, ņem vērā, ka starptautiskajai aizsardzībai atbilstošu personu spējas izteikt savu prasību pēc šādas aizsardzības var būt “dažādu faktoru, piemēram, traumām, grūta ceļa vai kopīgas valodas zināšanu trūkuma” iespaidotas ⁽⁷²⁾. Šā iemesla dēļ nosacījuma mērķis ir atļaut “*de facto* patvēruma meklētājam” izteikt savu prasību pēc starptautiskas palīdzības ⁽⁷³⁾.

⁽⁷⁰⁾ Skatīt PPD (pārstrādātās redakcijas) 2. panta b) punktu, kurā iekļauta “starptautiskas aizsardzības pieteikuma” definīcija, un PPD (pārstrādātās redakcijas) 3. panta 1. punktu par direktīvas darbības jomu (2.1. un 2.2. sadaļa iepriekš tekstā).

⁽⁷¹⁾ Skatīt arī PPD (pārstrādātās redakcijas) 28. apsvērumu.

⁽⁷²⁾ Eiropas Komisija, PPD (pārstrādātās redakcijas) priekšlikums, pielikums, 60. atsauce, 5. lpp.

⁽⁷³⁾ Turpat.

Specifiskās garantijas, kuras dalībvalstīm ir pienākums noteikt, ir šādas:

- informācijas par iespēju iesniegt pieteikumu starptautiskajai aizsardzībai sniegšana (8. panta 1. punkts);
- mutvārdu tulkošanas, ciktāl tā nepieciešama, lai atvieglotu piekļuvi patvēruma procedūrai, organizēšana (8. panta 1. punkts);
- organizāciju un personu, kas pieteikuma iesniedzējiem sniedz padomus un konsultācijas, efektīva piekļuve pieteikuma iesniedzējiem, kas atrodas robežšķērsošanas punktos, tostarp tranzīta zonās un pie ārējām robežām (8. panta 2. punkts).

Pienākums **sniegt informāciju** par iespēju pieteikties starptautiskajai aizsardzībai ir jāaplūko kopā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 6. panta 1. punktu. Tādēļ nepieciešams, lai iestādēm, kam ir liela iespēja saņemt starptautiskās aizsardzības pieteikumus, bet kas nav kompetentas to darīt,

piemēram, policijai, robežsardzei, imigrācijas iestādēm un aizturēšanas iestāžu darbiniekiem, būtu atbilstošā informācija un šo iestāžu darbinieki saņemtu nepieciešamās apmācības līmeni, kas ir piemērotas to uzdevumiem un atbildībai, un instrukcijas, lai informētu pieteikuma iesniedzējus, kur un kā iespējams iesniegt starptautiskās aizsardzības pieteikumus ⁽⁷⁴⁾.

Attiecībā uz **mutvārdu tulkošanas organizēšanu** no PPD (pārstrādātās redakcijas) 28. apsvēruma izriet, ka “[p]amata komunikācija, kas vajadzīga, lai kompetentās iestādes varētu saprast, vai personas paziņo par savu vēlmi pieteikties starptautiskajai aizsardzībai, būtu jānodrošina ar mutvārdu tulkošanas palīdzību”. Eiropas Komisija redīgētajā priekšlikumā par PPD (pārstrādāto redakciju) uzsver, ka “šādu organizēšanu vajadzīgs nodrošināt tikai tik lielā mērā, cik nepieciešams, lai nodrošinātu piekļuvi procedūrai. Principā mērķis ir atļaut personām, kas vēlas izteikt starptautiskās aizsardzības pieprasījumu, to darīt” ⁽⁷⁵⁾. Eiropas Komisija arī apgalvo, ka “termiņš “organizēšana” norāda, ka dalībvalstīm ir plaša rīcības brīvība izvēlēties atbilstošo risinājumu” ⁽⁷⁶⁾.

Visbeidzot 8. panta 2. punkts nosaka šādas prasības attiecībā uz piekļuvi organizācijām un personām, kas sniedz padomus un konsultācijas pieteikuma iesniedzējiem.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 8. panta 2. punkts

Dalībvalstis var paredzēt noteikumus, kas attiecas uz šādu organizāciju un personu klātbūtni minētajos šķērsošanas punktos, un jo īpaši to, ka piekļuve tiek nodrošināta saskaņā ar vienošanos ar dalībvalstu kompetentajām iestādēm. Šādas piekļuves ierobežojumus var piemērot tikai tad, ja saskaņā ar valsts tiesību aktiem tie ir objektīvi nepieciešami drošības, sabiedriskās kārtības vai attiecīgā šķērsošanas punkta administratīvās pārvaldības dēļ, ar noteikumu, ka piekļuve tādējādi netiek pārmērīgi ierobežota vai padarīta par neiespējamu.

Ja dalībvalstis piemēro 8. panta 2. punktu, lai regulētu šādu organizāciju un personu klātbūtni un piekļuvi, šiem ierobežojumiem ir jāatbilst efektīvas piekļuves principiem, un attiecīgi tie

⁽⁷⁴⁾ Skatīt 2.3.2.1. sadaļu iepriekš tekstā.

⁽⁷⁵⁾ Eiropas Komisija, Detalizēts skaidrojums par grozītā PPD (pārstrādātās redakcijas) priekšlikumu, skatīt 64. atsauci, 4. lpp.

⁽⁷⁶⁾ Turpat.

nedrīkst ievērojami ierobežot vai padarīt par neiespējamu piekļuvi pieteikuma iesniedzējiem robežšķērsošanas punktos.

Kā izskaidrots 2.2. sadaļā iepriekš tekstā, lai gan tas nav noteikts KEPS instrumentos, no neizraidīšanas principa skatpunkta saskaņā ar ECTK 3. pantu un ECTK 4. protokola 4. punktu dalībvalstīm jāņem vērā, ka ECT Lielā palāta lietā *Hirsi Jamma and others pret Italy* nolēma, ka, rodoties situācijai, kurā pieteikuma iesniedzēju mītnes valstī tiek sistemātiski pārkāptas cilvēktiesības, valsts iestādēm ir pienākums uzzināt par izturēšanos, kāda pret pieteikuma iesniedzējiem gaidāma pēc atgriešanās pat gadījumos, kad pieteikuma iesniedzēji nav skaidri izteikuši prasību pēc patvēruma ⁽⁷⁷⁾.

⁽⁷⁷⁾ ECT, *Hirsi pret Italy*, skatīt 55. atsauces 132.–134. punktu. Skatīt arī ECT 2017. gada 12. janvāra spriedumu lietā *Kebe and others pret Ukraine*, pieteikums Nr. 12552/12, 104. punkts, un *mutatis mutandis*, ECT Lielās palātas 2016. gada 23. marta spriedumu *FG pret Sweden*, pieteikums Nr. 43611/11, 127. punkts. Skatīt arī 7.3.1. apakšsadaļu tālāk tekstā par trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri nelikumīgi uzturas valsts teritorijā un nav pieteikuma iesniedzēji.

3. daļa. Par pieteikuma izskatīšanu atbildīgā dalībvalsts saskaņā ar Dublinas III regulu

Šajā daļā aplūkota “sistēma, kas izmantota, lai noteiktu dalībvalsti, kas atbildīga par tā patvēruma pieteikuma izskatīšanu, kas veikts vienā no dalībvalstīm (“Dublinas sistēma”)”⁽⁷⁸⁾. Dublinas sistēmas mērķis ir identificēt un noteikt dalībvalsti, kas ir atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, tiklīdz starptautiskās aizsardzības pieteikums pirmoreiz iesniegts “Dublinas valstī”⁽⁷⁹⁾. Dublinas sistēma sastāv no Dublinas III regulas⁽⁸⁰⁾, Eurodac regulas (pārstrādātās redakcijas)⁽⁸¹⁾ un Dublinas īstenošanas regulas⁽⁸²⁾.

Šī daļa ir sadalīta astoņās sadaļās, kā redzams 9. tabulā tālāk tekstā.

9. tabula. 3. daļas struktūra

3.1. sadaļa	Dublinas III regulas mērķis un darbības joma	44.–53. lpp.
3.2. sadaļa	Citi saistītie tiesību akti, kas saistīti ar Dublinas III regulu	54.–55. lpp.
3.3. sadaļa	Tiesības uz informāciju un personisku sarunu	55.–58. lpp.
3.4. sadaļa	Procesuālās garantijas nepilngadīgajiem	58.–60. lpp.
3.5. sadaļa	Pieteikuma iesniedzēju pienākumi	61.–63. lpp.
3.6. sadaļa	Pārsūtīšanas lēmuma likumība	63.–74. lpp.
3.7. sadaļa	Pārsūtīšanas lēmuma paziņošana	74.–76. lpp.
3.8. sadaļa	Tiesiskās aizsardzības līdzekļi	76.–79. lpp.

⁽⁷⁸⁾ Šo definīciju skatīt EST Lielās palātas 2016. gada 7. jūnija spriedumā lietā Nr. C-63/15, *Mehradad Ghezalbash pret Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*, EU:C:2016:409, 45. punkts.

⁽⁷⁹⁾ “Dublinas valstis” ir ES 28 dalībvalstis, kā arī Islande, Lihtenšteina, Norvēģija un Šveice. Skatīt arī 3.1.3. apakšsadaļu par teritoriālo darbības jomu.

⁽⁸⁰⁾ Dublinas III regula, skatīt 4. atsauci.

⁽⁸¹⁾ Eurodac regula (pārstrādāta redakcija), skatīt 35. atsauci.

⁽⁸²⁾ Komisijas 2003. gada 2. septembra Regula (EK) Nr. 1560/2003, ar kuru paredz sīki izstrādātus noteikumus, lai piemērotu Padomes Regulu (EK) Nr. 343/2003, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts pilsoņa patvēruma pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm, OV L 222, 5.9.2003., 3.–23. lpp., ko grozījusi 2014. gada 30. janvāra Komisijas Īstenošanas regula Nr. 118/2014, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1560/2003, ar kuru paredz sīki izstrādātus noteikumus, lai piemērotu Padomes Regulu (EK) Nr. 343/2003, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts pilsoņa patvēruma pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm, OV L 39, 8.2.2014., 1.–43. lpp. Komisija 2016. gada 4. maijā iesniedza priekšlikumu grozīt Dublinas III regulu, kas pašlaik tiek apspriests; skatīt Eiropas Komisijas 2016. gada 4. maija Priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (pārstrādāta redakcija), COM(2016) 270 galīgā versija (Dublinas IV Komisijas priekšlikums).

3.1. Dublinas III regulas mērķis un darbības joma

3.1.1. Atbildības noteikšana

Dublinas III regulas priekšmets ir definēts 1. pantā ⁽⁸³⁾.

Dublinas III regulas 1. pants

Šajā regulā ir paredzēti kritēriji un mehānismi, lai noteiktu dalībvalsti, kas ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kurš iesniegts kādā no dalībvalstīm (turpmāk “atbildīgā dalībvalsts”).

Šo mērķi, kas noteikts 1. pantā un 40. apsvērumā, vairākās lietās ir uzsvērusi EST ⁽⁸⁴⁾. Regulas galvenā īpašība ir tajā noteiktais, ka starptautiskās aizsardzības pieteikumu nepieciešams izskatīt vienai dalībvalstij ⁽⁸⁵⁾. Ar 3. panta 1. punktu paskaidro, ka “[p]ieteikumu izskata viena dalībvalsts, kas saskaņā ar III nodaļā izklāstītajiem kritērijiem ir noteikta par atbildīgo” ⁽⁸⁶⁾.

Taču saskaņā ar 17. panta 1. punktu, “[a]tkāpjoties no 3. panta 1. punkta, katra dalībvalsts var nolemt izskatīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu, (..) pat ja saskaņā ar šajā regulā noteiktajiem kritērijiem šāda izskatīšana nav attiecīgās dalībvalsts pienākums”. Ar 17. apsvērumu nosaka to, ka “[j]ebkurai dalībvalstij jābūt iespējai noteikt izņēmumus attiecībā uz atbildības kritērijiem, jo īpaši humānu apsvērumu un līdzietības dēļ, lai varētu apvienot ģimenes locekļus, radniekus vai personas, ar kurām ir jebkādas citas ģimenes attiecības, un izskatīt (..) starptautiskās aizsardzības pieteikumu (..)” ⁽⁸⁷⁾.

Dublinas III regula saglabā tos pašus pamatprincipus kā iepriekšējā Dublinas II regula, konkrētāk, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšana galvenokārt ir tās dalībvalsts atbildība, kurai ir bijusi vislielākā loma pieteikuma iesniedzēja iekļūšanā dalībvalstu teritorijā vai faktā, ka pieteikuma iesniedzējs uzturas teritorijā, izņemot gadījumus, kas noteikti, lai aizsargātu ģimeņu vienotību ⁽⁸⁸⁾. Taču no Dublinas III regulas 9. apsvēruma skaidri redzams, ka, lai gan Dublinas III regula apstiprina iepriekšējo regulu pamatprincipus, tā ievērojami atšķiras un “ir paredzēta, lai atbilstoši pieredzei veiktu vajadzīgos uzlabojumus ne tikai Dublinas sistēmas efektivitātei, bet arī pieteikuma iesniedzējiem sniegtajai aizsardzībai saskaņā ar minēto sistēmu” ⁽⁸⁹⁾.

3.1.2. Piekļuve starptautiskās aizsardzības piešķiršanas procedūrām

Kritēriju un mehānismu piemērošana, lai noteiktu dalībvalsti, kas atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, nav galamērķis; to nepieciešams aplūkot plašākā KEPS un tās mērķa nodrošināt “absolūtu cieņu pret tiesībām uz patvēruma meklēšanu” perspektīvā ⁽⁹⁰⁾.

⁽⁸³⁾ Visi šajā daļā citētie panti ir Dublinas III regulas panti, ja nav noteikts citādi.

⁽⁸⁴⁾ EST 2012. gada 3. maija spriedums lietā Nr. C-620/10, *Migrationsverket pret Nurije Kastrati and others*, EU:C:2012:265, 41. pants; EST 2013. gada 14. novembra spriedums lietā Nr. C-4/11, *Bundesrepublik Deutschland pret Kaveh Puid*, EU:C:2013:740, 27. punkts; EST 2013. gada 30. maija spriedums lietā Nr. C-528/11, *Zuheyr Frayeh Halaf pret Darzhavna agentsia za bezhantsite pri Ministerskia savet*, EU:C:2013:342, 34. pants; EST 2013. gada 6. jūnija spriedums lietā Nr. C-648/11, *The Queen on the application of MA and others pret Secretary of State for the Home Department*, EU:C:2013:367, 43. pants.

⁽⁸⁵⁾ Skatīt arī *levads kopējā Eiropas patvēruma sistēmā tiesām un tribunāliem – Juridiska analīze*, skatīt 2. atsaucis 2.2.1. apakšsadaļu, 34. lpp.

⁽⁸⁶⁾ Sk. apakšsadaļas 3.6.2. punktu.

⁽⁸⁷⁾ Skatīt EST Lielās palātas 2012. gada 6. novembra spriedumu lietā Nr. C-245/11, *K pret Bundesasylamt*, EU:C:2012:685, 40., 38. un 41. punkts; EST, *CK and others*, skatīt 33. atsauci, 55.–97. punkts; un 3.6.3. apakšsadaļa.

⁽⁸⁸⁾ Skatīt Dublinas III regulas 9. apsvērumu un 2008. gada 8. decembra Eiropas Komisijas Priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts pilsoņa vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (pārstrādāta redakcija), COM(2008) 820 galīgā versija (Dublinas III Komisijas priekšlikums).

⁽⁸⁹⁾ EST, *Ghezalbash*, skatīt 78. atsaucis 52. punktu. Sk. arī 36., 37., 46., 51., 52. un 53. punktu.

⁽⁹⁰⁾ Eiropas Padome, *Tampere Conclusions*, skatīt 7. atsaucis 13. punktu.

Dublinas III regulas 4. apsvēruma atkārtoto Eiropas Padomes 1999. gada Tampere sanāksmes mērķi, ka KEPS īsā laikā būtu jāiekļauj “skaidra un praktiski realizējama metode”, lai noteiktu dalībvalsti, kas ir atbildīga par patvēruma pieteikuma izskatīšanu. Ar 5. apsvērumu izskaidro, ka “[š]ādai metodei vajadzētu balstīties uz objektīviem un taisnīgiem kritērijiem gan attiecībā uz dalībvalstīm, gan konkrētajām personām”. Tas tālāk paskaidro, ka:

Tai jo īpaši ir jāparedz iespēja ātri noteikt atbildīgo dalībvalsti, lai garantētu starptautiskās aizsardzības noteikšanas procedūru faktisku pieejamību un nekavētu sasniegt starptautiskās aizsardzības pieteikumu ātras izskatīšanas mērķi.

EST ir uzsvērusi “objektīvā ātruma”⁽⁹¹⁾ nozīmi spriedumā lietā *CK and others*.

Tādējādi Dublinas sistēma, kurā ietilpst šī regula, kā izriet no tās 4. un 5. apsvēruma, ir veidota nolūkā īpaši ātri noteikt atbildīgo dalībvalsti, lai garantētu starptautiskās aizsardzības noteikšanas procedūru faktisku pieejamību un nekavētu sasniegt starptautiskās aizsardzības pieteikumu ātras izskatīšanas mērķi⁽⁹²⁾.

EST ir tālāk uzsvērusi, ka sistēmas efektivitāte ir atkarīga no ātras atbildības noteikšanas⁽⁹³⁾. Attiecīgi Dublinas III regulas galvenais fokuss ir noteikšanas procesa ātrums un efektivitāte. Saskaņā ar šo virsmērķi jāinterpretē 3. pants par “piekļuvi starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanas procedūrai”. Taču konkrētu pieteikuma iesniedzēju tiesiskā aizsardzība saskaņā ar Dublinas sistēmu, tostarp ES Pamattiesību hartu, nedrīkst tikt “ziedota patvēruma pieteikumu apstrādes paātrināšanas nosacījumu dēļ”⁽⁹⁴⁾.

Piekļuve starptautiskās aizsardzības piešķiršanas procedūrām ir jāizprot saskaņā ar PPD (pārstrādāto redakciju). Ar Dublinas III regulas 3. panta 3. punktu nosaka to, ka “jebkura dalībvalsts patur tiesības nosūtīt pieteikuma iesniedzēju uz drošu trešo valsti, ievērojot [PPD (pārstrādātajā redakcijā)] paredzētos noteikumus un aizsardzības pasākumus”. Tas nozīmē, ka ikviens dalībvalsts var pasludināt pieteikumu par nepieņemamu saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta c) apakšpunktu un var nosūtīt pieteikuma iesniedzēju uz drošu trešo valsti saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 38. (un 39.) pantu⁽⁹⁵⁾. EST lietā *Mirza* ir skaidrojusi, ka Dublinas III regulas 3. panta 3. punktu var piemērot ikviena dalībvalsts neatkarīgi no tā, vai tā ir atbildīga par pieteikuma izskatīšanu saskaņā ar Dublinas III regulas nosacījumiem⁽⁹⁶⁾. Attiecīgi Dublinas III regulas 3. panta 3. punktu var piemērot pirms tam, kad noteikta atbildība saskaņā ar Dublinas III regulu, vai pēc tam.

⁽⁹¹⁾ Šis ir EST izmantotais formulējums lietā *K*, skatīt 87. atsauci, lai aprakstītu ātras atbildības noteikšanas procedūras nepieciešamību. Skatīt EST, p. cit., 87. atsaucēs 49. punktu.

⁽⁹²⁾ Skatīt attiecībā uz Dublinas III regulu: EST, *CK and others*, skatīt 33. atsaucēs 57. punktu, un EST, *Ghezelbash*, skatīt 78. atsaucēs 42. punktu. Skatīt arī attiecībā uz Dublinas II regulu: EST Lielās palātas 2013. gada 10. decembra spriedumu lietā Nr. C-394/12, *Shamso Abdullahi pret Bundesasylamt*, EU:C:2013:813, 59. pants.

⁽⁹³⁾ Skatīt EST, *Ghezelbash*, skatīt 78. atsaucēs 84. punktu. Skatīt arī attiecībā uz Dublinas II regulu: EST, *Abdullahi*, skatīt 92. atsaucēs 59. punktu: “Visbeidzot, viens no Regulas Nr. 343/2003 galvenajiem mērķiem, kā redzams no šīs regulas preambulas 3. un 4. apsvēruma, ir skaidras un iedarbīgas metodes izveide, lai savlaicīgi noteiktu dalībvalsti, kas atbildīga par patvēruma pieteikuma apstrādi, tādējādi garantējot efektīvu piekļuvi procedūrai, kurā tiek noteikts bēgļa statuss, un netraucētu ātras patvēruma pieteikuma apstrādes mērķa izpildei.” Attiecībā uz Dublinas procedūrām, kas “aizņem nepamatoti ilgu laiku”, skatīt arī: EST, *Puid*, skatīt 84. atsaucēs 35. punktu, un EST *NS un citi*, skatīt 33. atsaucēs 108. punktu: “Taču dalībvalstij, kurā atrodas patvēruma meklētājs, ir jānodrošina, ka tā nepasliktina situāciju, kurā pārkāptas šā pieteikuma iesniedzēja pamattiesības, piemērojot šādu procedūru, lai noteiktu atbildīgo dalībvalsti, kas aizņem pārlietu ilgu laiku. Ja nepieciešams, pirmajai minētajai dalībvalstij ir pašai jāizskata pieteikums saskaņā ar Regulā Nr. 343/2003 3. panta 2. punktā noteikto procedūru.”

⁽⁹⁴⁾ Skatīt attiecībā uz Dublinas II regulu: EST 2009. gada 19. janvāra spriedums lietā Nr. C-19/08, *Petrosian*, EU:C:2009:41, 48. punkts. EST lietā *Ghezelbash*, skatīt 78. atsaucēs 56. un 57. rindkopu, Tiesa noteica, ka šis “secinājums *a fortiori* attiecas uz [Dublinas III regulu], jo ES tiesību akti ar šo regulu ievērojami uzlaboja procesuālās garantijas, kas tiek piešķirtas patvēruma meklētājiem saskaņā ar Dublinas sistēmu”.

⁽⁹⁵⁾ Skatīt arī EST 2016. gada 17. marta spriedumu lietā Nr. C-695/15 PPU, *Shiraz Baig Mirza pret Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, EU:C:2016:188, 68. punkts: Dublinas sistēmas “mērķis ir garantēt pirmās instances lēmumu saskaņā ar PPD”.

⁽⁹⁶⁾ EST, *Mirza*, skatīt 95. atsaucēs 42. punktu.

3.1.3. Teritoriālā darbības joma

Dublinas III regula attiecas uz visām ES dalībvalstīm un četrām asociētajām valstīm (Islandi, Lihtenšteinu, Norvēģiju un Šveici). Četras asociētās valstis piedalās arī Dublinas sistēmas ieviešanā, kā redzams 10. tabulā tālāk tekstā. Trim dalībvalstīm (Dānijai, Īrijai un AK) ir īpaša nostāja attiecībā uz LESD V sadaļā noteiktajiem pasākumiem, un to nosaka protokoli⁽⁹⁷⁾. Īrija un AK ir izvēlējušās pieņemt Dublinas III regulas piemērošanu, kā arī piemērošanu saskaņā ar 21. protokola 3. pantu⁽⁹⁸⁾ (41. apsvērums). Lai gan Dānija nepiedalījās Dublinas III regulas īstenošanā (42. apsvērums), tā saskaņā ar 22. protokola 4. panta 1. punktu⁽⁹⁹⁾ ir izlēmusi piemērot Dublinas III regulu⁽¹⁰⁰⁾.

10. tabula. Dublinas III regulas piemērošana Dānijā, Īrijā, AK un asociētajās valstīs

	Dublinas III regula	Juridiskais pamats
Dānija	✓	Nacionālais tiesību akts stājas spēkā 2014. gada 1. janvārī – balstīts 22. protokola 4. panta 2. punktā
Īrija	✓	Izvēlējās pieņemt (41. apsvērums)
AK	✓	Izvēlējās pieņemt (41. apsvērums)
Islande un Norvēģija	✓	2014. gads – balstīts 2001. gadā noslēgtā nolīgumā ⁽¹⁰¹⁾
Lihtenšteina	✓	Nacionālais tiesību akts grozīts 2015. gadā (pilna transponēšana 2015. gada 1. martā) – balstīts 2008. gada Protokolā ⁽¹⁰²⁾
Šveice	✓	Nacionālais tiesību akts grozīts 2015. gadā (pilna transponēšana 2015. gada 1. jūlijā) – balstīts 2004. gada nolīgumā ⁽¹⁰³⁾

3.1.4. Personiskā un materiālā darbības joma

Dublinas III regulas galvenie termini ir definēti 2. pantā. Šie termini definē arī regulas piemērošanas jomu. Šīs definīcijas ir salāgotas ar definīcijām citos KEPS otrās fāzes juridiskajos instrumentos, tostarp KD (pārstrādātajā redakcijā), USD (pārstrādātajā redakcijā) un PPD (pārstrādātajā redakcijā), kā arī *Eurodac* regulā (pārstrādātajā redakcijā).

⁽⁹⁷⁾ Skatīt 1.1. sadaļu iepriekš tekstā *Ievads kopējā Eiropas patvēruma sistēmā tiesām un tribunāliem – Juridiska analīze*, skatīt 2. atsaucis 1.4. sadaļu, 18. un 19. lpp.

⁽⁹⁸⁾ 21. protokols par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju, skatīt 17. atsauci.

⁽⁹⁹⁾ 22. protokols par Dānijas nostāju, skatīt 16. atsauci. Dānijas dalība Dublinas sistēmā kopumā ir balstīta 2006. gada nolīgumā: Nolīgums starp Eiropas Kopienu un Dānijas Karalisti par kritērijiem un mehānismiem, lai noteiktu valsti, kas ir atbildīga par to patvēruma pieteikumu izskatīšanu, kuri iesniegti Dānijā vai kādā citā Eiropas Savienības dalībvalstī, un par *Eurodac* sistēmu pirkstu nospiedumu salīdzināšanai, lai efektīvi piemērotu Dublinas Konvenciju (OV L 66, 8.3.2006., 38. lpp.).

⁽¹⁰⁰⁾ Dānija 2013. gada 26. decembrī pieņēma likumu, grozot Ārvalstnieku likumu, lai ieviestu Dublinas III regulu, LOV Nr. 1619 af 26/12/2013: *Lov om ændring af udlændingelove*. Likums stājas spēkā 2014. gada 1. janvārī.

⁽¹⁰¹⁾ Nolīgums starp Eiropas Kopienu un Islandes Republiku, un Norvēģijas Karalisti par kritērijiem un mehānismiem tās valsts noteikšanai, kas ir atbildīga par to patvēruma lūgumu izskatīšanu, kuri iesniegti kādā dalībvalstī vai Islandē, vai Norvēģijā (OV L 93, 3.4.2001., 40.–46. lpp.).

⁽¹⁰²⁾ Protokols starp Eiropas Savienību, Šveices Konfederāciju un Lihtenšteinas Firstisti Nolīgumam starp Eiropas Kopienu un Šveices Konfederāciju par kritērijiem un mehānismiem tās valsts noteikšanai, kas atbildīga par to patvēruma pieprasījumu izskatīšanu, kuri iesniegti kādā dalībvalstī vai Šveicē (OV L 160, 18.6.2011., 39.–49. lpp.).

⁽¹⁰³⁾ Nolīgums starp Eiropas Kopienu un Šveices Konfederāciju par kritērijiem un mehānismiem tās valsts noteikšanai, kas atbildīga par to patvēruma pieprasījumu izskatīšanu, kuri iesniegti kādā dalībvalstī vai Šveicē (OV L 53, 27.2.2008., 5. lpp.).

11. tabula. Galvenās definīcijas attiecībā uz Dublīnas III regulas darbības jomu

“trešās valsts valstspiederīgais”	“(..) ir jebkura persona, kas nav Savienības pilsonis LESD 20. panta 1. punkta izpratnē un nav valstspiederīgais valstī, kura piedalās šajā regulā ar nolīguma ar Eiropas Savienību starpniecību”	2. panta a) punkts
“starptautiskās aizsardzības pieteikums”	“(..) starptautiskās aizsardzības pieteikums, kā noteikts [KD (pārstrādātās redakcijas)] 2. panta h) punktā” “(..) pieprasījums, ko dalībvalstij iesniedzis trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kas cenšas saņemt bēgļa vai alternatīvo aizsardzības statusu un kas nepārprotami nepieprasa cita veida aizsardzību, kura ir ārpus šīs direktīvas darbības jomas un par kuru var iesniegt atsevišķu pieteikumu”	KD (pārstrādātās redakcijas) 2. panta b) un h) punkts
“ieteikuma iesniedzējs”	“(..) ir trešās valsts valstspiederīgais vai bezpavalstnieks, kas sagatavojis starptautiskās aizsardzības pieteikumu, par kuru vēl nav pieņemts galīgais lēmums”	2. panta c) punkts
“starptautiskās aizsardzības saņēmējs”	“(..) trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kam piešķirta starptautiska aizsardzība, kā noteikts [KD (pārstrādātās redakcijas)] 2. panta a) punktā”	2. panta f) punkts

Visi šie termini ir autonomas ES tiesību aktu koncepcijas.

Dublīnas III regula izšķir “uzņemšanas” un “atpakaļuzņemšanas” situācijas (3.1.4.1. apakšsadaļa) un ir piemērojama, tiklīdz trešās valsts valstspiederīgais (3.1.4.2. apakšsadaļa) ir iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu (3.1.4.3. apakšsadaļa), pat ja pieteikums tiek vēlāk atsaukts (3.1.4.5. apakšsadaļa), kamēr nav izbeigušies pieteikuma iesniegšanas priekšnosacījumi (3.1.4.6. apakšsadaļa).

3.1.4.1. “Uzņemšana” un “atpakaļuzņemšana”

Dublīnas III regulā izšķir “uzņemšanas” un “atpakaļuzņemšanas” procedūras atkarībā no tā, vai pieteikuma iesniedzējs ir iepriekš iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu atbildīgajā dalībvalstī.

Ja pieteikuma iesniedzējs iepriekš nav iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu atbildīgajā dalībvalstī, jāpiemēro “uzņemšanas” pieprasījuma nosacījumi (21. un 22. pants) un “atbildīgā dalībvalsts (..) izskata vai pabeidz izskatīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu, ko sagatavojis pieteikuma iesniedzējs” (18. panta 2. punkts). Ja pieteikuma iesniedzējs ir iepriekš iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu atbildīgajai dalībvalstij, atbilstošā procedūra ir “atpakaļuzņemšanas” procedūra neatkarīgi no tā, vai persona ir iesniegusi starptautiskās aizsardzības pieteikumu arī dalībvalstī, kas veic Dublīnas procedūru (skatīt 23., 24. un 25. pantu).

Ar atbildību saistītie pienākumi atšķiras atkarībā no atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procedūras posma. Arī “atpakaļuzņemšanas” situācijās nepieciešams nodrošināt piekļuvi patvēruma procedūrai vai efektīvu tiesiskās aizsardzības līdzekli pret atbildīgās iestādes negatīvu lēmumu saskaņā ar PPD 46. pantu (skatīt 18. panta 2. punktu) ⁽¹⁰⁴⁾.

⁽¹⁰⁴⁾ Ja patvēruma pieteikumu ir noraidījuši par galīgo lēmumu atbildīgā dalībvalsts pēc būtības un pieteikuma iesniedzējam ir bijuši pieejami efektīvi tiesiskās aizsardzības līdzekļi, saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. pantu atbildīgajai dalībvalstij nav pienākuma piešķirt piekļuvi jaunai patvēruma procedūrai vai efektīviem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem. Patvēruma pieteikuma izpēti pēc būtības piekļuve šajos gadījumos var būt pakļauta specifiskiem turpmāka pieteikuma nosacījumiem saskaņā ar PPD (pārstrādātā redakcija) 40. un 41. pantu (skatīt 4.1.3. un 5.2.2.4. apakšsadaļu tālāk tekstā). Taču tad, ja “atbildīgā dalībvalsts ir pārtraukusi pieteikuma izskatīšanu pēc tam, kad pieteikuma iesniedzējs to ir atsaucis, pirms ir pieņemts lēmums pēc būtības pirmajā instancē” Dublīnas III regulas 18. panta 1. punkta c) apakšpunkta izpratnē, tā “nodrošina, ka pieteikuma iesniedzējam ir tiesības pieprasīt, lai viņa pieteikuma izskatīšana tiek pabeigta, vai iesniegt jaunu starptautiskās aizsardzības pieteikumu, kuru neuzskatīs par turpmāku pieteikumu, kā noteikts Direktīvā 2013/32/ES. Šādos gadījumos dalībvalstis nodrošina, ka tiek pabeigta pieteikuma izskatīšana”. (Dublīnas III regulas 18. panta 2. punkts)

3.1.4.2. Trešās valsts valstspiederīgie

Dublinas III regulas piemērošanas mērķiem izmantotais termins “trešās valsts valstspiederīgais” nozīmē, ka asociēto valstu valstspiederīgie nav “trešās valsts valstspiederīgie”. Šī definīcija atšķiras no termina “trešās valsts valstspiederīgais” vispārējās nozīmes ES tiesību aktos, jo tā izslēdz no “trešās valsts valstspiederīgo” koncepcijas konkrētus pilsoņus, kas nav ES pilsoņi, tas ir, asociēto valstu valstspiederīgos.

No definīcijas formulējuma skaidri saprotams, ka jēdziens “trešo valstu valstspiederīgie” iekļauj arī bezvalstniekus, jo definīcija nosaka “trešo valstu valstspiederīgos” pretēji “jebkura[i] persona[i], kas nav Savienības pilsonis LESD 20. panta 1. punkta izpratnē un nav valstspiederīgais valstī, kura piedalās šajā regulā ar nolīguma ar Eiropas Savienību starpniecību”.

3.1.4.3. Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēji

Dublinas III regulas darbības joma attiecas uz visiem starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem (2. panta b) punkts). Tas parādās arī “ģimenes kritērijā”, lai noteiktu atbildību gadījumos, kad starptautiskās aizsardzības saņēmēju ģimenes locekļi var tikt apvienoti ar starptautiskās aizsardzības saņēmējiem ⁽¹⁰⁵⁾.

Dublinas III regulas 20. panta 1. punkts nosaka to, ka Dublinas procedūra sākas, tiklīdz kādā no dalībvalstīm tiek iesniegts starptautiskās aizsardzības pieteikums, savukārt 20. panta 2. punktā šādi noteikts brīdis, kurā pieteikums tiek uzskatīts par iesniegtu ⁽¹⁰⁶⁾.

Dublinas III Regulas 20. panta 1. un 2. punkts

1. Process, kurā nosaka atbildīgo dalībvalsti, sākas, tiklīdz kādā no dalībvalstīm pirmo reizi tiek iesniegts starptautiskās aizsardzības pieteikums.
2. Starptautiskās aizsardzības pieteikumu uzskata par iesniegtu, kad attiecīgās dalībvalsts kompetentās iestādes ir saņēmušas pieteikuma iesniedzēja iesniegtu veidlapu vai attiecīgo iestāžu sagatavotu ziņojumu.

Ja nevienā dalībvalstī nav iesniegts starptautiskās aizsardzības pieteikums, netiek piemērota Dublinas III regula, jo Dublinas regulas piemērošanas “priekšnoteikums ir tāda patvēruma pieteikuma esība, kuru atbildīgajai dalībvalstij nepieciešams izskatīt, kurš ir izskatīšanas procesā vai par kuru jau ir pieņemts lēmums” ⁽¹⁰⁷⁾. (Vispārīgākai informācijai skatīt 2.3. sadaļu iepriekš tekstā.)

Dublinas procedūra tiek uzsākta, kad patvēruma pieteikums ir iesniegts **kādā** dalībvalstī. Tas nozīmē, ka procedūras sākums nav atkarīgs no tā, vai starptautiskās aizsardzības pieteikums ir iesniegts dalībvalstij, kas veic Dublinas procedūru, ja pieteikums ir iepriekš iesniegts citai dalībvalstij, kas ir uzsākusi Dublinas sistēmas piemērošanu ⁽¹⁰⁸⁾. Būtībā tas nozīmē, ka Dublinas sistēmu var piemērot, ja pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis patvēruma pieteikumu (vismaz) vienā dalībvalstī. Turklāt EST ir paskaidrojusi, ka Dublinas sistēmas piemērošanas uzsākšanai nav nepieciešams, lai pieteikuma iesniedzējs būtu iesniedzis formālu starptautiskās

⁽¹⁰⁵⁾ Skatīt 2. panta c) punktu un 9. pantu. Šis kritērijs, kā arī 11. pants (iepriekš – Dublinas II regulas 14. pants) Dublinas III regulā tika pārfrāzēts, “[I]ai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi pret visiem starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem un saņēmējiem un atbilstību pašreizējiem Savienības patvēruma *acquis*, it sevišķi – Direktīvai 2011/95/ES” (10. apsvērums).

⁽¹⁰⁶⁾ Par 20. panta 2. punkta interpretāciju skatīt EST spriedumu lietā *Mengesteab*, skatīt 62. atsaucis 75. punkta f) apakšpunktu.

⁽¹⁰⁷⁾ EST, *Kastrati*, skatīt 84. atsaucis 45. punktu. Tas izriet no regulas formulējuma un mērķa.

⁽¹⁰⁸⁾ 24. pants specifiski nosaka atpakaļņemšanas procedūru, “ja pieprasījuma iesniedzējā dalībvalstī nav iesniegts jauns pieteikums”.

aizsardzības pieteikumu ⁽¹⁰⁹⁾. *Mengesteab* lietā ⁽¹¹⁰⁾ EST noteica apstākļus, kuros tiek uzskatīts, ka pieteikums ir iesniegts saskaņā ar Dublinas III regulas 20. panta 2. punktu. Tiesa nosprieda:

Dublinas III regulas 20. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka starptautiskās aizsardzības pieteikums tiek uzskatīts par iesniegtu, ja par šai regulai atbilstošo nosacījumu īstenošanu atbildīgo valsts iestādi ir sasniedzis rakstveida dokuments, ko sagatavojusi valsts iestāde un kas apliecina, ka trešās valsts valstspiederīgais ir pieprasījis starptautisku aizsardzību, turklāt tas attiecas arī uz gadījumiem, kad šo valsts iestādi ir sasniegusi tikai galvenā šādā dokumentā iekļautā informācija, bet ne pats dokuments vai tā kopija ⁽¹¹¹⁾.

Ja pieteikums tiek uzskatīts par iesniegtu, datums, kurā dokuments sasniedzis valsts iestādi, nosaka sākuma punktu, lai aprēķinātu termiņu uzņemšanas vai atpakaļuzņemšanas pieprasījuma iesniegšanai citai dalībvalstij. Attiecīgi tas nosaka arī brīdi, kurā (vairs) nav iespējams iesniegt pieprasījumu ⁽¹¹²⁾.

3.1.4.4. Starptautiskās aizsardzības saņēmēji

Ja personai ir piešķirta starptautiskā aizsardzība, uz šo personu vairs neattiecas Dublinas III regula, jo viņš/viņa vairs nav “pieteikuma iesniedzējs” Dublinas III regulas 2. panta c) punkta definīcijas izpratnē. “Pieteikuma iesniedzējs” ir “trešās valsts valstspiederīgais vai bezpavalstnieks, kas sagatavojis starptautiskās aizsardzības pieteikumu, par kuru vēl nav pieņemts galīgais lēmums” ⁽¹¹³⁾. EST ir nolēmusi, ka “atpakaļuzņemšanas” procedūras attiecīgi nav piemērojamas gadījumos, kad vienas dalībvalsts starptautiskās aizsardzības saņēmējs piesakās starptautiskajai aizsardzībai citā dalībvalstī ⁽¹¹⁴⁾. EST ir atvasinājusi šo lēmumu galvenokārt no Dublinas III regulas 23. panta 1. punktā un 18. panta 1. punkta b) līdz d) apakšpunktos lietotā formulējuma ⁽¹¹⁵⁾. Turklāt tiesa uzsver, ka PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta a) apakšpunktā citas dalībvalsts “starptautiskās aizsardzības” piešķiršana minēta kā pamatojums nepieņemamībai, kas ir neatkarīgs no “gadījumiem, kad pieteikums netiek izskatīts saskaņā ar [Dublinas III regulu]” (PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 1. punkts) ⁽¹¹⁶⁾. EST ir skaidrojusi, ka (toreizējās) Dublinas II regulas nosacījumi “principā izsmeļoši nosaka” situācijas, kurās var izbeigties atbildīgās dalībvalsts pienākumi ⁽¹¹⁷⁾. Ja pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis citu pieteikumu citā dalībvalstī vai citas valsts teritorijā bez uzturēšanās dokumentiem, dalībvalsts pienākums veikt pieteikuma iesniedzēja atpakaļuzņemšanu tiek piemērots trīs dažādos scenārijos:

- i) ja pieteikuma iesniedzēja pieteikums tiek izskatīts (18. panta 1. punkta b) apakšpunkts);
- ii) ja pieteikuma iesniedzējs ir atsaucis pieteikumu tā izskatīšanas laikā (18. panta 1. punkta c) apakšpunkts);
- iii) ja pieteikuma iesniedzēja pieteikums ir noraidīts (18. panta 1. punkta d) apakšpunkts).

⁽¹⁰⁹⁾ Saskaņā ar EST, *Mengesteab*, skatīt 62. atsauces 97. punktu, Dublinas procedūras uzsākšanas brīdī nav nepieciešams formāls patvēruma pieteikums, jo “rakstveida dokumentu, tāpat kā to, kas tiek apskatīts galvenajā tiesvedībā, ko ir sagatavojusi valsts iestāde un kas apliecina, ka trešās valsts valstspiederīgais ir pieprasījis starptautisku aizsardzību, jāuzskata par “ziņojumu” 20. panta 2. punkta izpratnē”. Skatīt, piemēram, Nīderlandes Valsts padomes (*Raad van State*) 2017. gada 18. janvāra spriedumu lietā Nr. 201608443/1/V3, NL:RVS:2017:74. Šajā lietā pieteikuma iesniedzējs bija apgalvojis, ka Vācija nevar būt atbildīga par viņa patvēruma pieteikumu, jo viņš nebija iesniedzis formālu patvēruma pieteikumu šajā valstī, lai gan Vācija bija izsniegusi sertifikātu par reģistrēšanos kā patvēruma meklētājam.

⁽¹¹⁰⁾ EST, *Mengesteab*, skatīt 62. atsauces 75. punkta f) apakšpunktu. To iespējams redzēt arī ģenerālvokātes *Sharpston* 2017. gada 20. jūnija atzinumā lietā Nr. 670/16, *Mengesteab*, EU:C:2017:480, 130.–151. punkts.

⁽¹¹¹⁾ EST, *Mengesteab*, skatīt 62. atsauces 103. punktu.

⁽¹¹²⁾ Turpat, 67., 74., 76. un 103. punkts.

⁽¹¹³⁾ Skatīt EST, 2017. gada 6. aprīļa orderis, lieta Nr. C-36/17, *Daheer Muse Ahmed*, EU:C:2017:273, 36. punkts.

⁽¹¹⁴⁾ Turpat, 41. punkts.

⁽¹¹⁵⁾ Turpat, 27.–32. punkts.

⁽¹¹⁶⁾ Turpat, 38. un 39. punkts.

⁽¹¹⁷⁾ EST, *Kastrati*, skatīt 84. atsauces 45. punktu, un EST, *Daheer Muse Ahmed*, skatīt 113. atsauces 41. punktu.

Attiecīgi saskaņā ar Dublinas III regulu nav pienākumu atpakaļuzņemt (bijušo) pieteikuma iesniedzēju, kuram nav piešķirta starptautiskā aizsardzība. Tas attiecas arī uz gadījumiem, ja noraidīts bēgļa statusa pieteikums un personai piešķirta “tikai” alternatīvā aizsardzība, jo lēmumu atteikt bēgļa statusu nevar interpretēt kā noraidījumu Dublinas III regulas 18. panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē. Noraidījumu saskaņā ar 18. panta 1. punkta d) apakšpunktu jāuztver kā (pilnīgu) starptautiskās aizsardzības pieteikuma noraidījumu ⁽¹¹⁸⁾. Tas arī nozīmē, ka Dublinas III regulas termiņi neattiecas uz procedūrām, kuru mērķis ir atgriezt starptautiskās aizsardzības saņēmēju citā dalībvalstī ⁽¹¹⁹⁾.

3.1.4.5. Starptautiskās aizsardzības pieteikuma atsaukšanas radītais efekts

Atsaukšana ir definēta Dublinas III regulas 2. panta e) punktā. Tā nozīmē “rīcīb[u], ar ko pieteikuma iesniedzējs noteikti vai klusējot aptur procedūras, kas saskaņā ar [PPD (pārstrādāto redakciju)] uzsāktas, saņemot viņa starptautiskās aizsardzības pieteikumu”. *Kastrati* lietā ⁽¹²⁰⁾ EST bija noteikusi, ka saskaņā ar Dublinas II regulu “patvēruma pieteikuma” atsaukšana, ja tā notiek pirms atpakaļuzņemšanas pieprasījuma pieņemšanas, nozīmē, ka vairs netiek piemēroti Dublinas nosacījumi. Atbildot uz šo spriedumu, Dublinas III regula satur 20. panta 5. punkta un 18. panta 1. punkta c) apakšpunkta nosacījumus, kas paredz Dublinas nosacījumu piemērošanu pat pēc tam, kad persona ir atsaukusi patvēruma pieteikumu.

3.1.4.6. Termiņi

Dublinas procedūra būtībā tiek veikta trīs posmos.

- 1. posms: uzņemšanas vai atpakaļuzņemšanas pieprasījums.** Pašreizējās uzturēšanās dalībvalsts pārbauda citas dalībvalsts atbildību un pēc tam potenciāli nosūta pieprasījumu tai dalībvalstij, kas tiek uzskatīta par atbildīgu.
- 2. posms: uzņemšanas vai atpakaļuzņemšanas pieprasījuma atbilde.** Pieprasījumu saņēmusī dalībvalsts pārbauda savu atbildību, pēc tam atbild uz pieprasījumu ar savu lēmumu.
- 3. posms: pārsūtīšana uz atbildīgo dalībvalsti.** Ja pieprasījumu saņēmusī dalībvalsts ir apstiprinājusi savu atbildību, pašreizējās uzturēšanās dalībvalsts informē pieteikuma iesniedzēju par pārsūtīšanas lēmumu un pārsūta pieteikuma iesniedzēju.

Visiem trim posmiem ir saistītie termiņi, kas noteikti 12. tabulā tālāk tekstā.

⁽¹¹⁸⁾ Skatīt EST, *Daher Muse Ahmed*, skatīt 113. atsaucis 30.–33. punktu. Šajā kontekstā var minēt, ka Komisijas 2016. gada 4. maija priekšlikums Dublinas IV regulā ierosina noteikt pienākumu uzņemt atpakaļ personu, kurai ir bijusi piešķirta starptautiskā aizsardzība; skatīt Dublinas IV Komisijas priekšlikumu, skatīt 82. atsauci.

⁽¹¹⁹⁾ Skatīt EST, *Daher Muse Ahmed*, skatīt 113. atsaucis 42. punktu.

⁽¹²⁰⁾ Dublinas II regulas darbības joma aptvēra tikai aizsardzības pieteikumus saskaņā ar Bēgļu konvenciju.

12. tabula. Dublinas procedūru termiņi

	Uzņemšana	Atpakaļuzņemšana
	1. posms. Uzņemšanas vai atpakaļuzņemšanas pieprasījums	
Eurodac dati	2 mēneši (21. panta 1. punkts)	2 mēneši (23. panta 2. punkts un 24. panta 2. punkts)
Nav Eurodac datu	3 mēneši (21. panta 1. punkts)	3 mēneši (23. panta 2. punkts un 24. panta 2. punkts)
	2. posms. Uzņemšanas vai atpakaļuzņemšanas pieprasījuma atbilde	
Eurodac dati	2 mēneši (22. panta 1. punkts)	2 nedēļas (25. panta 1. punkts)
Nav Eurodac datu	2 mēneši (22. panta 1. punkts)	1 mēnesis (25. panta 1. punkts)
	3. posms. Pārsūtīšana uz atbildīgo dalībvalsti	
Pārsūtīšanas standarta termiņš	6 mēneši (29. panta 1. punkts)	6 mēneši (29. panta 1. punkts)
Laika termiņš, ja persona ir apcietināta	Līdz 12 mēnešiem (29. panta 2. punkts)	Līdz 12 mēnešiem (29. panta 2. punkts)
Laika termiņš, ja persona bēg	Līdz 18 mēnešiem (29. panta 2. punkts)	Līdz 18 mēnešiem (29. panta 2. punkts)

Attiecībā uz laika brīdi, kurā sāk skaitīt termiņu, Dublinas III regula nosaka dažādus sākuma punktus.

Ja tiek atrasti dati *Eurodac* sistēmā ⁽¹²¹⁾, uzņemšanas vai atpakaļuzņemšanas pieprasījumu aprēķina, sākot no datuma, kurā tiek atrasti dati *Eurodac* sistēmā ⁽¹²²⁾. Ja uzņemšanas vai atpakaļuzņemšanas pieprasījums ir balstīts citos pierādījumos, nevis *Eurodac* sistēmā atrastos datos, termiņš tiek aprēķināts no datuma, kurā starptautiskās aizsardzības pieteikums saņemts saskaņā ar Dublinas III regulas 20. panta 2. punktu ⁽¹²³⁾. EST ir tālāk skaidrojusi, ka Dublinas III regulas 21. panta 1. punkts jāinterpretē tādā izpratnē, ka uzņemšanas pieprasījumu “nevar likumīgi veikt vairāk nekā trīs mēnešus pēc tam, kad saņemts starptautiskās aizsardzības pieteikums, pat ja šis pieteikums veikts divu mēnešu laikā pēc *Eurodac* sistēmā atrasto datu saņemšanas šā panta izpratnē” ⁽¹²⁴⁾. Attiecīgi absolūtais laika limits, kurā jāveic uzņemšanas pieprasījums, ir trīs mēneši pēc starptautiskās aizsardzības pieteikuma saņemšanas ⁽¹²⁵⁾.

Ja uzturēšanās dalībvalstī nav iesniegts starptautiskās aizsardzības pieteikums, 24. panta 2. punkta otrā rindkopa nosaka to, ka pieprasījuma saņēmējai dalībvalstij tas jānosūta “trīs mēnešu laikā no dienas, kad pieprasījuma iesniedzējai dalībvalstij kļūst zināms, ka par attiecīgo personu varētu būt atbildīga cita dalībvalsts”.

Laika limits atbildei uz uzņemšanas vai atpakaļuzņemšanas pieprasījumu tiek noteikts, sākot no datuma, kad pieprasījums saņemts saskaņā ar *DubliNet* informāciju ⁽¹²⁶⁾.

⁽¹²¹⁾ “Atrasto datu saņemšana” ir definēta *Eurodac* regulas (pārstrādāta redakcija) 2. panta d) punktā; skatīt 35. atsauci. Tas nozīmē “atbilst[ig] vai atbilstības, ko centrālā sistēma konstatējusi pēc tam, kad salīdzināti datorizētajā centrālajā datubāzē ievadītie daktiloskopiskie dati un tie dati, kurus attiecībā uz kādu personu pārsūtījusi kāda dalībvalsts”.

⁽¹²²⁾ Skatīt 21. panta 1. punkta 2. rindkopu un 24. panta 2. punktu.

⁽¹²³⁾ Skatīt 21. panta 1. punktu un 23. panta 2. punkta 2. rindkopu.

⁽¹²⁴⁾ Skatīt EST, *Mengesteab*, skatīt 62. atsauces 74. punktu.

⁽¹²⁵⁾ Skatīt EST, *Mengesteab*, skatīt 62. atsauces 67., 74., 76. un 103. punktu.

⁽¹²⁶⁾ Skatīt Dublinas III regulas 22. panta 1. punktu un 25. panta 1. punktu. *DubliNet* ir drošs elektroniskās datu pārraides kanālu tīkls starp valsts iestādēm, kas strādā ar patvēruma pieteikumiem; skatīt Regulas (EK) Nr. 1560/2003 (Dublinas īstenošanas regula) 18. pantu ar Komisijas regulas (ES) Nr. 118/2014 grozījumiem; skatīt 82. atsauci.

Sākumpunkts, aprēķinot termiņu pārsūtīšanai no pieprasījuma iesniedzējas dalībvalsts uz atbildīgo dalībvalsti, ir datums, kurā atbildīgā dalībvalsts piekrīt pieprasījumam, vai datums, kurā pieņemts galīgais lēmums pārsūdzības vai pārskatīšanas gadījumā, ja tam ir pagaidu atlikšanas efekts saskaņā ar Dublīnas III regulas 27. panta 3. punktu ⁽¹²⁷⁾.

Termiņa beigu datuma radītais efekts ir skaidri noteikts Dublīnas III regulā. Tā nosaka to, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanas atbildība ir tai dalībvalstij, kas nav rīkojusies noteiktajā termiņā ⁽¹²⁸⁾. Citiem vārdiem, piemērojamā termiņa neizpildīšana nozīmē, ka atbildība pāriet tai dalībvalstij, kas nav rīkojusies noteiktajā termiņā ⁽¹²⁹⁾. Saistošie termiņi ir viens no galvenajiem elementiem, kas noteikti, lai izpildītu mērķi novērst “klaiņojošus patvēruma meklētājus” ⁽¹³⁰⁾, citiem vārdiem sakot, patvēruma meklētājus, par kuriem atbildību neuzņemas neviena dalībvalsts, un atbildības noteikšanas procedūras efektivitāti ⁽¹³¹⁾.

Lai gan EST ir izskaidrojusi svarīgākās termiņu beigu juridiskās sekas *Mengesteab* lietā, joprojām ir jautājumi, kuriem nepieciešams skaidrojums ⁽¹³²⁾. EST ir uzsvērusi, ka ilga Dublīnas procedūra var pārkāpt pieteikuma iesniedzēja fundamentālās tiesības ⁽¹³³⁾. Tomēr automātiska atbildības nodošana pēc termiņa beigām var pārkāpt tiesības uz ģimeņu vienotību vai traucēt bērna interešu izpildīšanai, ja saskaņā ar ģimenes kritērijiem ir atbildīga cita dalībvalsts.

Ja ir beidzies atbildes saņemšanas termiņš, pārsūtīšanas veicināšanai nepieciešams piemērot procedūru saskaņā ar Dublīnas īstenošanas regulas 10. pantu.

Dublīnas III regulas 28. panta 3. punkts nosaka saīsinātus termiņus, ja persona ir aizturēta pārsūtīšanas nolūkā. Vēl nav skaidrots, vai laika termiņu beigšanās nozīmē arī pienākumu nodošanu, jo 28. panta 3. punkta 2. apakšpunkts nosaka skaidru atbildības nodošanu, ja pieprasījuma saņēmēja dalībvalsts neatbild divu nedēļu laikā. 28. panta 3. punkta 4. apakšpunktā minēts, ka “attiecīgi turpina piemērot 21., 23., 24. un 29. pantu”. *Khīr Amayry* lietā ⁽¹³⁴⁾ EST noteica, ka 28. panta 3. punkta laika termiņi “ir paredzēti, lai noteiktu periodu, kurā nepieciešams veikt nodošanu, un attiecīgi tie konkrētos apstākļos aizstāj standarta termiņus, kas šajā nolūkā noteikti šīs regulas 29. panta 1. punktā”. Līdz ar to šķiet skaidrs, ka aizturēšanas gadījumos piemērojamos termiņus var noskaidrot 28. panta 3. punktā. Taču jautājums par to, kādi termiņi piemērojami, ja persona tiek atbrīvota no aizturēšanas pirms termiņu beigšanās, vēl nav skaidrots.

⁽¹²⁷⁾ Skatīt Dublīnas III regulas 29. panta 1. punktu.

⁽¹²⁸⁾ Skatīt Dublīnas III regulas 21. panta 1. punkta trešo rindkopu, 22. panta 7. punktu, 23. panta 3. punktu, 24. panta 3. punktu un 29. panta 2. punktu.

⁽¹²⁹⁾ EST *Mengesteab*, skatīt 62. atsauci, lietā par uzņemšanas pieprasījuma termiņiem EST secināja, ka regulā noteiktie periodi ir saistoši un pieteikuma iesniedzējs var pajauties uz šāda perioda noslēgšanos, iesniedzot pārsūdzību pret Dublīnas lēmumu.

⁽¹³⁰⁾ Skatīt Eiropas Komisijas Priekšlikumu Eiropas Padomes regulai, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā patvēruma pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm, OV C 304E, 30.10.2001., 192.–201. lpp., COM/2001/0447 galīgā versija, (Dublīnas II Komisijas priekšlikums), 19. lpp.

⁽¹³¹⁾ Skatīt Eiropas Komisijas Dublīnas III Komisijas priekšlikumu, skatīt 88. atsauci, 7. lpp.

⁽¹³²⁾ Izskatāmās lietas, kas aplūko jautājumus par termiņiem, ir lieta Nr. C-201/16, *Shīri pret Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl*, attiecībā uz kuru ģenerāldvokāte *Sharpston* sniedza Atzinumu 2017. gada 20. jūlijā; nesena prasība no Bādenes-Virtembergas (Vācija) Augstākās administratīvās tiesas (*Verwaltungsgerichtshof*), 2017. gada 15. marta lēmums lietā *A 11 S 2151/16*; un lieta Nr.C-163/17, *Abubaccar Jawo pret Bundesrepublik Deutschland* ko Bādenes-Virtembergas (Vācija) Augstākā administratīvā tiesa reģistrējusi 2017. gada 3. aprīlī.

⁽¹³³⁾ Skatīt EST, *Puid*, skatīt 84. atsauci 35. punktu, un EST *NS and others*, skatīt 33. atsauci 108. punktu: “Taču dalībvalstij, kurā atrodas patvēruma meklētājs, ir jānodrošina, ka tā nepasliktina situāciju, kurā pārkāptas šā pieteikuma iesniedzēja pamattiesības, piemērojot procedūru, lai noteiktu atbildīgo dalībvalsti, kas aizņem pārlieku ilgu laiku. Ja nepieciešams, pirmajai minētajai dalībvalstij ir pašai jāizskata pieteikums saskaņā ar Regulas Nr. 343/2003 3. panta 2. punktā noteikto procedūru.”

⁽¹³⁴⁾ EST 2017. gada 13. septembra spriedums lietā Nr. C-60/16, *Mohammad Khīr Amayry pret Migrationsverket*, EU:C:2017:675, 54. punkts.

3.1.4.7. Atbildības izbeigšanās

Dalībvalsts atbildība Dublīnas III regulas ietvaros izbeidzas trijos gadījumos:

- i) ja attiecīgais pieteikuma iesniedzējs ir saņēmis uzturēšanās atļauju no citas dalībvalsts (skatīt Dublīnas III regulas 20. panta 5. punkta 2. apakšpunktu un 19. panta 1. punktu);
- ii) ja viņš/viņa ir pametis/-usi dalībvalsts teritoriju uz periodu, kas ilgst vismaz trīs mēnešus (skatīt Dublīnas III regulas 20. panta 5. punkta 2. apakšpunktu un 19. panta 2. punktu); vai
- iii) ja viņš/viņa ir atstājis/-usi “dalībvalstu teritoriju atbilstīgi atgriešanas lēmumam vai izraidīšanas rīkojumam, kas izdots pēc pieteikuma atsaukšanas vai noraidīšanas” (Dublīnas III regulas 19. panta 3. punkts).

Šie apstākļi ir parādīti 8. attēlā tālāk tekstā.

8. attēls. Atbildības izbeigšanās nosacījumi Dublīnas III regulas 19. pantā

19. panta 1. punkts	Ja dalībvalsts izdod pieteikuma iesniedzējam uzturēšanās atļauju, minētā dalībvalsts pārņem 18. panta 1. punktā noteiktās saistības.
19. panta 2. punkts	Šīs regulas 18. panta 1. punktā noteiktās saistības izbeidzas, ja atbildīgā dalībvalsts, kad tai pieprasa uzņemt vai uzņemt atpakaļ pieteikuma iesniedzēju vai citu personu, kas minēta 18. panta 1. punkta c) vai d) apakšpunktā, var konstatēt, ka attiecīgā persona ir atstājusi dalībvalstu teritoriju vismaz uz trim mēnešiem, ja vien attiecīgajai personai nav derīgas uzturēšanās atļaujas, ko izdevusi atbildīgā dalībvalsts. Pieteikumu, kas iesniegts pēc pirmajā daļā minētā prombūtnes laikposma, uzskata par jaunu pieteikumu, kas ir pamatā jaunai procedūrai, lai noteiktu atbildīgo dalībvalsti.
19. panta 3. punkts	Šīs regulas 18. panta 1. punkta c) un d) apakšpunktā noteiktās saistības izbeidzas, ja atbildīgā dalībvalsts, kad tai tiek pieprasīts uzņemt atpakaļ pieteikuma iesniedzēju vai citu personu, kas minēta 18. panta 1. punkta c) vai d) apakšpunktā, var konstatēt, ka attiecīgā persona ir atstājusi dalībvalstu teritoriju atbilstoši atgriešanas lēmumam vai izraidīšanas rīkojumam, kas izdots pēc pieteikuma atsaukšanas vai noraidīšanas. Pieteikumu, kas iesniegts pēc tam, kad notikusi efektīva izraidīšana, uzskata par jaunu pieteikumu, kas ir pamatā jaunai procedūrai, lai noteiktu atbildīgo dalībvalsti.

3.2. Citi piemērojami tiesību akti, kas saistīti ar Dublinas III regulu

Apsvērumos plaši aprakstīta mijiedarbība starp Dublinas III regulu un citiem piemērojamiem tiesību aktiem. *Eurodac* regula (pārstrādātā redakcija) un Dublinas īstenošanas regula ietver nosacījumus, kas nepieciešami Dublinas sistēmas funkcionēšanai un ir tieši saistīti ar katru Dublinas procedūru. *Eurodac* regula (pārstrādātā redakcija) ir minēta 29. un 30. apsvērumā, kā arī 4., 13., 17., 21., 23., 24., 34., 46. un 49. pantā. Dublinas īstenošanas regula ir minēta 24. un 37. apsvērumā, kā arī 17., 31., 47., 48. pantā un atbilstības tabulā (2. pielikums). Tajā arī veikti grozījumi saskaņā ar Komisijas īstenošanas regulu Nr. 118/2014⁽¹³⁵⁾, lai atspoguļotu un ieviestu izmaiņas, ko nosaka Dublinas III regula. Informācijas apmaiņai, datu apstrādei un datu aizsardzībai ir jāatbilst nesen mainītajiem Eiropas tiesību aktiem par datu aizsardzību (t. i., *Vispārīgajai datu aizsardzības regulai*⁽¹³⁶⁾). Šajā ziņā Dublinas III regulas 26. un 27. apsvērumā un 34. pantā (par informācijas apmaiņu) un 38. pantā (par datu drošību un datu aizsardzību) pieminēta iepriekšējā *Datu aizsardzības direktīva* (Direktīva 95/46/EK)⁽¹³⁷⁾. Šie nosacījumi piemērojami arī attiecībā uz *Eurodac* regulas (pārstrādātās redakcijas) un Dublinas īstenošanas regulas piemērošanu.

Saskaņā ar apsvērumiem Dublinas procedūrā vajadzētu piemērot USD (pārstrādāto redakciju) (11. apsvēruma un 49. pants) un papildus vajadzētu piemērot PPD (pārstrādāto redakciju) (minēts 12. apsvērumā un 2. panta d) un e) punktā, kā arī 3., 6., 18. un 49. pantā). Abu direktīvu piemērošana ir pakļauta ierobežojumiem. Šis pieejas mērķis ir spēcīgāka saskaņošana ar Dublinas procedūras piemērošanu KEPS kopumā, un to atspoguļo arī fakts, ka 10. apsvērumā un 2. panta b), d) un f) apakšpunktā ir pieminēta KD (pārstrādātā versija).

Attiecībā uz aizturēšanu pārsūtīšanas mērķiem USD (pārstrādātās versijas) 9. līdz 11. pants ir iekļauts Dublinas III regulas 28. panta 4. punktā. Turklāt aizturēšanas lēmumam ir jāatbilst ES Pamattiesību hartai, it sevišķi 4., 6.⁽¹³⁸⁾ un 7. pantam, un attiecīgajai ECT tiesu praksei par atbilstošajām tiesībām, kas ietvertas ECTK⁽¹³⁹⁾ 3., 5.⁽¹⁴⁰⁾ un 8.⁽¹⁴¹⁾ pantā.

Attiecībā uz pamattiesību aizsardzību Dublinas III regulas piemērošanai ir vismaz pilnīgi jāatbilst ES Pamattiesību hartai. Harta ir pieminēta 13., 14., 19., 21. un 39. apsvērumā, kā arī 3. panta 2. punktā attiecībā uz hartas 4. pantā piešķirto aizsardzību. Dublinas III regula 32. apsvērumā atsaucas arī uz dalībvalstu pienākumu “atbilstīgi starptautisko tiesību dokumentiem” un 3. apsvērumā ļoti specifiski norāda uz Bēgļu konvenciju un neizraidīšanas principu, kā arī 14. un 32. apsvērumā – uz ECTK un ECT judikatūru. Attiecībā uz bērnu tiesībām 13. apsvērumā specifiski pieminēta Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par bērna tiesībām (ANO CRC).

No šīs pamattiesību aizsardzības plašās iekļaušanas Dublinas III regulas apsvērumos izriet, ka visās Dublinas procedūrās nepieciešams izmantot cilvēktiesībās balstītu pieeju. Šis Dublinas III regulas mērķis skaidri uzsvērts 39. apsvērumā, izmantojot ļoti plašus un iekļaujošus jēdzienus.

⁽¹³⁵⁾ Komisijas īstenošanas regula, skatīt 82. atsauci.

⁽¹³⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 27. aprīļa Regula (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula), OV L 119, 4.5.2016., 1.–88. lpp., tika pieņemta 2016. gada aprīlī un pilnīgi stājās spēkā 2018. gada maijā.

⁽¹³⁷⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 1995. gada 24. oktobra Direktīva 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti, OV L 281, 23.11.1995., 31.–50. lpp. Datu aizsardzības direktīva tika atcelta ar Vispārīgās datu aizsardzības regulas 94. pantu.

⁽¹³⁸⁾ Skatīt EST 2017. gada 15. marta spriedumu lietā Nr. C-528/15, *Policie ČR, Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje, odbor cizinecké policie pret Salah Al Chodor and others*, EU:C:2017:213, 36. un 37. punkts, kā arī EST spriedumu lietā *Khir Amayry*, skatīt 134. atsauci 43.–49. punktu.

⁽¹³⁹⁾ Skatīt EST, *Al Chodor*, skatīt 138. atsauci 38. punktu.

⁽¹⁴⁰⁾ Skatīt EST, *Al Chodor*, skatīt 138. atsauci 37.–39. punktu.

⁽¹⁴¹⁾ Skatīt ECTK 8. panta pārkāpumu par apcietināšanas orderi, kas atdalīja vecākus no bērniem; Federālās tiesas (*Bundesgericht/Tribunal fédéral*) (Šveice), 2017. gada 26. aprīļa spriedums apvienotajās lietās Nr. 2C_1052/2016 un 2C_1053/2016, 4. apsvēruma.

Dublinas III regulas 39. apsvērumš

Šajā regulā ir ievērotas jo īpaši Eiropas Savienības Pamattiesību hartā atzītās pamattiesības un principi. Jo īpaši šīs regulas mērķis ir pilnībā nodrošināt hartas 18. pantā garantētās patvēruma tiesības, kā arī tiesības, kas atzītas tās 1., 4., 7., 24. un 47. pantā. Tāpēc šī regula būtu attiecīgi jāpiemēro.

39. pantā pieminētie ES panti ir arī visnozīmīgākie atsauču punkti tiesu praksei par Dublinas procedūru. Vairāki EST spriedumi par Dublinas jautājumiem uzsver ES Pamattiesību hartas nozīmi kopumā un izskaidro tās specifisko nozīmi Dublinas procedūrās ⁽¹⁴²⁾.

3.3. Tiesības uz informāciju un personisku interviju

Dublinas III regulas 4. un 5. pants, kā arī 18. apsvērumš min tiesības uz informāciju un personisku interviju. Šie divi panti netika iekļauti Dublinas II regulā, un tos nepieciešams interpretēt kopā ar tiesībām uz aizstāvību ⁽¹⁴³⁾ un tiesībām uz labu pārvaldību ⁽¹⁴⁴⁾, kas abas ir Eiropas Savienības tiesisko aktu vispārīgi principi ⁽¹⁴⁵⁾. Abos principos iekļautas tiesības tikt uzklautam ⁽¹⁴⁶⁾. EST min 4. un 5. pantu kā tādus, kas veido integrālu “uzlaboto (..) tiesību un mehānismu, kas garantē patvēruma meklētāju iekļaušanu atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procesā”, daļu ⁽¹⁴⁷⁾.

3.3.1. Tiesības uz informāciju

Pieteikuma iesniedzēja tiesības uz informāciju, kas noteiktas Dublinas III regulas 4. pantā, ir viens no galvenajiem priekšnosacījumiem procesuālā taisnīguma garantēšanai. Tās nosaka to, ka, tiklīdz dalībvalstī tiek pieņemts starptautiskās aizsardzības iesniegums Dublinas regulas 20. panta 2. punkta nozīmē, kompetentajām iestādēm ir jāinformē pieteikuma iesniedzējs par Dublinas III regulas piemērošanu. 4. panta 1. punkta b) apakšpunktā noteikts, ka dalībnieks jāinformē par šiem un citiem aspektiem.

Dublinas III regulas 4. panta 1. punkta b) apakšpunkts.

Atbildīgās dalībvalsts noteikšanas kritēriji, šādu kritēriju hierarhija dažādos procedūras posmos un to ilgums, tostarp tas, ka vienā dalībvalstī iesniegts starptautiskās aizsardzības pieteikums var izraisīt to, ka minētā dalībvalsts kļūst atbildīga saskaņā ar šo regulu, pat ja šāda atbildība nav pamatota ar minētajiem kritērijiem ⁽¹⁴⁸⁾.

⁽¹⁴²⁾ Skatīt, piemēram, EST, *Ghezelbash*, skatīt 78. atsauces 32. un 37. punktu; EST, *Al Chodor*, skatīt 138. atsauces 36. un 37. punktu; EST, *Khair Amayry*, skatīt 134. atsauces 43.–49. punktu, un EST, *CK and others*, skatīt 33. atsauces 65.–69. punktu.

⁽¹⁴³⁾ Tiesības uz aizstāvību ir balstīts hartas 47. un 48. pantā, skatīt *inter alia* EST 2012. gada 22. novembra spriedumu lietā Nr. 277/11, *MM pret Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General*, EU:C:2012:744, 81. punkts, EST 2014. gada 5. novembra spriedumu lietā Nr. C-166/13, *Sophie Mukarubega pret Préfet de police and Préfet de la Seine-Saint-Denis*, EU:C:2014:2336, 43. punkts, kā arī abās lietās citēto judikatūru.

⁽¹⁴⁴⁾ Skatīt hartas 41. panta 2. punktu. Tiesības uz labu pārvaldību pēc formulējuma attiecas tikai uz ES iestādēm un struktūrām (hartas 41. panta 1. punkts). Tomēr EST ir to izmantojusi arī kā daļu no pamatojuma, kāpēc tiesības tikt uzklautam arī ir svarīgas dalībvalstīm, skatīt EST, *MM*, skatīt 143. atsauces 82. un 83. punktu. Skatīt arī EST, *Mukarubega*, skatīt 143. atsauces 44. un 45. punktu.

⁽¹⁴⁵⁾ Skatīt arī *Ievads kopējā Eiropas patvēruma sistēmā tiesām un tribunāliem – Juridiska analīze*, skatīt 2. atsauces 3.4.1. apakšsadaļu, 71. lpp.

⁽¹⁴⁶⁾ Skatīt EST, *Mukarubega*, skatīt 143. atsauces 42., 43. un 46. punktu.

⁽¹⁴⁷⁾ Skatīt EST, *Ghezelbash*, skatīt 78. atsauces 46. punktu.

⁽¹⁴⁸⁾ 4. panta 1. punkta b) apakšpunkts, skatīt arī EST, *Ghezelbash*, skatīt 78. atsauces 47. punktu.

Dublinas III regulas 4. panta 1. punkts tālāk nosaka to, ka pieteikuma iesniedzējam jāsniedz informācija par šādiem tematiem, jo īpaši:

- par Dublinas III regulas mērķiem;
- par personisko interviju;
- par iespēju apstrīdēt lēmumu par pārsūtīšanu (un vajadzības gadījumā pieteikties pārsūtīšanas atlikšanai);
- par to, ka dalībvalstu kompetentās iestādes var apmainīties ar datiem par viņu; un
- par tiesībām noteiktos apstākļos piekļūt ar viņu saistītiem personas datiem un tiesībām pieprasīt šādu datu izlabošanu vai dzēšanu, kā arī par minēto tiesību īstenošanas procedūrām.

Šo informāciju sniedz rakstveidā “valodā, kuru pieteikuma iesniedzējs saprot vai kuru ir pamats uzskatīt par viņam saprotamu” un, ja nepieciešams, lai pieteikuma iesniedzējs pienācīgi saprastu sniegto informāciju, to sniedz arī mutvārdos (Dublinas III regulas 4. panta 2. punkts). Informācija tiek sniegta, izmantojot kopēju bukletu, kas iekļauts Komisijas īstenošanas regulas pielikumos, kā paredzēts Dublinas III regulas 4. panta 3. punktā.

Dublinas III regulas 4. panta nosacījumi, kas attiecas uz tiesībām uz informāciju, ir redzami 13. tabulā tālāk tekstā.

13. tabula. Tiesības uz informāciju saskaņā ar Dublinas III regulas 4. pantu

Vēl kāda pieteikuma sagatavošana vai pārcelšanās uz citu dalībvalsti	“[Š]īs regulas [mērķi] un [sekas], ko radītu vēl kāda pieteikuma sagatavošana citā dalībvalstī, kā arī [sekas], ko izraisa pārcelšanās no vienas dalībvalsts uz citu laikā, kamēr tiek noteikta saskaņā ar šo regulu atbildīgā dalībvalsts un kamēr tiek izskatīts starptautiskās aizsardzības pieteikums.”	4. panta 1. punkta a) apakšpunkts
Atbildīgās dalībvalsts noteikšana	“[A]tbildīgās dalībvalsts noteikšanas [kritēriji], šādu kritēriju [hierarhija] dažādos procedūras posmos un to [ilgums], tostarp [tas], ka vienā dalībvalstī iesniegts starptautiskās aizsardzības pieteikums var izraisīt to, ka minētā dalībvalsts kļūst atbildīga saskaņā ar šo regulu, pat ja šāda atbildība nepamatojas uz minētajiem kritērijiem.”	4. panta 1. punkta b) apakšpunkts
Personiskā intervija	“[Personiskā intervija] atbilstīgi 5. pantam un [iespēja] iesniegt informāciju par to, ka dalībvalstīs atrodas ģimenes locekļi, radnieki vai personas, ar ko ir jebkādas citas ģimenes attiecības, tostarp par veidiem, kādos pieteikuma iesniedzējs var iesniegt šādu informāciju.”	4. panta 1. punkta c) apakšpunkts
Lēmuma apstrīdēšana	“[Iespēja] apstrīdēt lēmumu par pārsūtīšanu un vajadzības gadījumā pieteikties pārsūtīšanas atlikšanai.”	4. panta 1. punkta d) apakšpunkts
Personas datu apmaiņa	“[Tas], ka dalībvalstu kompetentās iestādes var apmainīties ar datiem par viņu tikai nolūkā īstenot savas no šīs regulas izrietošās saistības.”	4. panta 1. punkta e) apakšpunkts
Tiesības piekļūt personas datiem	“[Tiesības] piekļūt ar viņu saistītiem datiem un [tiesības] pieprasīt šādu datu izlabošanu, ja tie ir nepareizi, vai dzēšanu, ja tie ir apstrādāti nelikumīgi, kā arī par minēto tiesību īstenošanas procedūrām, tostarp par 35. pantā minēto iestāžu un to valsts datu aizsardzības iestāžu kontaktinformāciju, kuras ir atbildīgas par tādu prasību izskatīšanu, kas saistītas ar personas datu aizsardzību.”	4. panta 1. punkta f) apakšpunkts

3.3.2. Personiskā intervija

Papildus tiesībām uz informāciju, kas aprakstītas 4. pantā, Dublinas III regulas 5. panta 1. punkts ietver prasību dalībvalstij, kas nosaka atbildīgo dalībvalsti, veikt personisku sarunu ar pieteikuma iesniedzēju (“Dublinas personiskā intervija”). Saskaņā ar 5. panta 1. punktu Dublinas personiskās intervijas mērķi ir divējādi. No vienas puses, intervija paredzēta, lai “atvieglotu atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procesu”, jo savāktajai informācijai būtu jāpalīdz identificēt atbilstošos faktus atbildības noteikšanai. No otras puses, intervija “arī ļauj pareizi izprast informāciju, kas pieteikuma iesniedzējam sniegta saskaņā ar 4. pantu”. Koncentrējoties uz informāciju, kas nepieciešama atbildīgās dalībvalsts noteikšanai, Dublinas III regulas ietvaros noteiktā personiskā intervija darbības jomā un fokusā atšķiras no personiskās intervijas starptautiskās aizsardzības pieteikuma būtības izpratnei, ko nosaka PPD (pārstrādātās redakcijas) 14. pants.

Dublinas personisko interviju var nerīkot tikai tad, ja “ieteikuma iesniedzējs ir aizbēdzis” vai ja “pēc 4. pantā minētās informācijas saņemšanas ieteikuma iesniedzējs jau ir sniedzis informāciju, kas vajadzīga, lai citādi noteiktu atbildīgo dalībvalsti”. (Dublinas III regulas 5. panta 2. punkts)

Dublinas personiskā intervija:

- “notiek savlaicīgi un jebkurā gadījumā, pirms tiek pieņemts jebkāds lēmums par pieteikuma iesniedzēja pārsūtīšanu uz atbildīgo dalībvalsti (..)” (5. panta 3. punkts);
- “notiek valodā, kuru pieteikuma iesniedzējs saprot vai kuru ir pamats uzskatīt par viņam saprotamu un kurā viņš spēj sazināties” ⁽¹⁴⁹⁾, ja vajadzīgs, norīkojot “tulk[u], kas spēj nodrošināt pienācīgu saziņu starp pieteikuma iesniedzēju un personu, kas vada personisko interviju” (5. panta 4. punkts);
- “notiek apstākļos, kas nodrošina pienācīgu konfidencialitāti” (5. panta 5. punkts);
- “to vada kvalificēta persona saskaņā ar valsts tiesību aktiem” (5. panta 5. punkts).

Dalībvalstij, kas veic Dublinas personisko interviju, ir jāizstrādā rakstveida kopsavilkums, kurā iekļauj “vismaz galveno informāciju, ko pieteikuma iesniedzējs sniedzis sarunā”, un dalībvalstij jānodrošina, “ka pieteikuma iesniedzējam un/vai juridiskajam padomniekam vai citam padomdevējam, kas pārstāv pieteikuma iesniedzēju, tiek savlaicīgi nodrošināta pieeja kopsavilkumam” (5. panta 6. punkts).

EST apraksta personiskās intervijas norisi šādi:

[Dublinas III regulas] 5. panta 1. punkts, 3. pants un 6. pants paredz to, ka dalībvalstij, kas nosaka atbildīgo dalībvalsti, ir laikus un jebkurā gadījumā pirms pārsūtīšanas lēmuma pieņemšanas jāveic personiska intervija ar patvēruma meklētāju, nodrošinot, ka pieteikuma iesniedzējam vai tā padomdevējam, kas pārstāv pieteikuma iesniedzēju, ir piekļuve intervijas rakstveida kopsavilkumam. Saskaņā ar regulas 5. panta 2. punktu intervija var nenotikt, ja pieteikuma iesniedzējs jau ir sniedzis informāciju, kas vajadzīga, lai citādi noteiktu atbildīgo dalībvalsti, un šajā gadījumā konkrētajai dalībvalstij jāsniedz pieteikuma iesniedzējam iespēja sniegt visu papildu informāciju, kas ir nozīmīga, lai noteiktu atbildīgo dalībvalsti, pirms tiek pieņemts lēmums pārsūtīt pieteikuma iesniedzēju uz atbildīgo dalībvalsti ⁽¹⁵⁰⁾.

⁽¹⁴⁹⁾ Šis valodas standarts parasti tiek izmantots saistībā ar tiesībām uz informāciju. Tas ir mazāk labvēlīgs nekā PPD (pārstrādātās redakcijas) 15. panta 3. punkta c) apakšpunktā minētais standarts, atbilstoši kuram dalībvalstīm ir jānodrošina, ka komunikācija notiek “valodā, kurai priekšroku dod pieteikuma iesniedzējs, ja vien nepastāv kāda cita valoda, kuru viņš saprot un kurā viņš ir spējīgs skaidri sazināties”.

⁽¹⁵⁰⁾ EST, *Ghezalbash*, skatīt 78. atsauces 48. punktu.

Pienākums veikt interviju ir cieši saistīts gan ar tiesībām uz informāciju (4. pants), gan ar tiesībām uz efektīviem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem (27. pants) ⁽¹⁵¹⁾. Saskaņā ar ES tiesisko aktu vispārējiem principiem 5. pants jāinterpretē kā tāds, kas sniedz pieteikuma iesniedzējam tiesības “atbilstoši izteikt savu viedokli” intervijas laikā ⁽¹⁵²⁾.

3.4. Procesuālās garantijas nepilngadīgajiem

Ja pieteikuma iesniedzējs ir nepilngadīgais, galvenais apsvērumus attiecībā uz visām Dublinas III regulas noteiktajām procedūrām ir viņa vai viņas intereses (Dublinas III regulas 6. panta 1. punkts). Attiecībā uz nepilngadīgajiem bez pavadoniem saskaņā ar Dublinas III regulu EST ir minējusi, ka “[ES] hartas 24. panta 2. punkts kopā ar tās pašas hartas 51. panta 1. punktu nosaka to, ka visu dalībvalstu pieņemto lēmumu galvenajam apsvērumam ir jābūt bērna interesēm” ⁽¹⁵³⁾. “Bērna interešu” principa ievērošana saskaņā ar Dublinas III regulas 6. pantu nozīmē arī ņemt vērā bērna tiesības uz informāciju un tiesības tikt uzklaustītam ⁽¹⁵⁴⁾. Ar 6. panta 3. punktu nosaka faktorus, kuri “it sevišķi” jāņem vērā:

Dublinas III regulas 6. panta 3. punkts.

Bērna interešu izvērtēšanā dalībvalstis cieši sadarbojas savā starpā un jo īpaši ņem vērā šādus faktorus:

- a) ģimenes atkalapvienošanās iespēju;
- b) nepilngadīgā labklājību un sociālo attīstību;
- c) drošuma un drošības apsvērumus, jo īpaši, ja iespējams, ka nepilngadīgais ir cilvēku tirdzniecības upuris;
- d) nepilngadīgā viedokli atbilstoši viņa vecumam un briedumam.

Šie faktori jāņem vērā arī tiesu locekļiem, lemjot, vai pārsūtīšanas lēmums par nepilngadīgo ir likumīgs.

Šie faktori bija izšķiroši arī lietā, kad ECT lēma par *Tarakhel* lietu attiecībā uz afgāņu ģimeni ar četriem nepilngadīgiem bērniem. Šajā gadījumā ECT secināja, ka Šveices iestādes pārkāptu ECTK 3. pantu, ja tās nosūtītu pieteikuma iesniedzējus “atpakaļ uz Itāliju, iepriekš neiegūstot no Itālijas iestādēm individuālas garantijas, ka pieteikuma iesniedzēji tiks uzņemti bērnu vecumam pielāgotā veidā un tiks saglabāta ģimenes vienotība” ⁽¹⁵⁵⁾.

Turklāt Dublinas III regulas 6. pantā ir paredzētas vairākas papildu garantijas un darbības, kas jāveic attiecībā uz nepilngadīgajiem bez pavadības. Šīs garantijas ir ietvertas 6. panta 2. punktā, kas nosaka to, ka dalībvalstīm jānodrošina, lai “saistībā ar visām šajā regulā paredzētajām procedūrām” nepilngadīgo bez pavadības pārstāv un/vai viņam palīdz pārstāvis. Šim pārstāvim ir jābūt ar nepieciešamajām kvalifikācijām un īpašām zināšanām, “lai nodrošinātu, ka nepilngadīgā intereses tiek ņemtas vērā, veicot šajā regulā noteiktās procedūras”. Nepieciešams, lai

⁽¹⁵¹⁾ Turpat, 53. punkts.

⁽¹⁵²⁾ Skatīt EST, *Mukarubega*, skatīt 143. atsaucis 46. punktu: “Tiesības tikt uzklaustītam garantē ikvienai personai iespēju administratīvajā procesā un pirms ikviena tāda lēmuma pieņemšanas, kas var nelabvēlīgi ietekmēt tās intereses, atbilstoši izteikt savu viedokli.”

⁽¹⁵³⁾ Skatīt EST, *MA and others*, skatīt 84. atsaucis 59. punktu.

⁽¹⁵⁴⁾ Ar 6. panta 1. punktu nosaka to, ka “[b]ērna intereses ir dalībvalstu galvenais apsvērumus attiecībā uz visām šajā regulā paredzētajām procedūrām”. Savukārt ar 6. panta 3. punkta d) apakšpunktu saskaņā ar CRC 12. pantu nosaka nepieciešamību ņemt vērā “nepilngadīgā viedokli atbilstoši viņa vecumam un briedumam”. Tiesības uz informāciju galvenokārt tiek garantētas ar standarta veidlapu, kas noteikta 6. panta 5. punktā; skatīt Komisijas īstenošanas regulas VIII pielikumu. Skatīt arī 4.2.8. apakšsadaļu tālāk tekstā par nepilngadīgo bez pavadības garantijām saskaņā ar PPD (pārstrādāto redakciju) un attiecībā uz nepilngadīgajiem kopumā ANO Komisiju par bērna tiesībām *General Comment No 12 – the right of the child to be heard*, UN Doc. CRC/C/GC/12, 2009. gada 1. jūlijs.

⁽¹⁵⁵⁾ Skatīt ECT Lielās palātas 2014. gada 4. novembra spriedumu *Tarakhel pret Switzerland*, pieteikums Nr. 29217/12, 122. punkts.

pārstāvim “ir pieeja attiecīgo dokumentu saturam pieteikuma iesniedzēja lietā, tostarp īpašajam bukletam, kas paredzēts nepilngadīgajiem bez pavadības”. Saskaņā ar Dublīnas III regulas 6. panta 4. punktu dalībvalstij, kas veic Dublīnas procedūru, ir pienākums, cik drīz vien iespējams, veikt “atbilstīgas darbības, lai dalībvalstu teritorijā apzinātu nepilngadīgā bez pavadības ģimenes locekļus, brāļus, māsas vai radniekus, vienlaikus aizsargājot bērna intereses”, nosakot dalībvalsti, kas atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu.

Dublīnas III regulas 8. pants nosaka kritērijus, kas principā regulē lielāko daļu gadījumu attiecībā uz nepilngadīgajiem bez pavadības. Ar 8. panta 1. punktā ietverto principu nosaka to, ka atbildīga ir tā dalībvalsts, “kurā likumīgi atrodas kāds nepilngadīgā bez pavadības ģimenes loceklis vai brālis vai māsa”. Ar 8. panta 1. punktu arī nosaka, kā šis princips tiek piemērots attiecībā uz nepilngadīgajiem, kuri ir precējušies un kuru laulātais likumīgi neatrodas dalībvalstu teritorijā. Šajā gadījumā atbildīgā dalībvalsts ir tā, kurā “likumīgi atrodas nepilngadīgā tēvs, māte vai kāds cits pieaugušais, kas saskaņā ar tiesību aktiem vai minētās dalībvalsts praksi ir atbildīgs par nepilngadīgo, vai viņa brālis vai māsa”. Ar 8. panta 2. punktu arī nosaka to, ka, “ja pieteikuma iesniedzējs ir nepilngadīgais bez pavadības, kuram ir radnieks, kas likumīgi atrodas citā dalībvalstī, un ja, balstoties uz individuālu izvērtējumu, ir konstatēts, ka šis radnieks var par viņu parūpēties, tad minētā dalībvalsts apvieno nepilngadīgo ar viņa radnieku un ir atbildīgā dalībvalsts”. Abi nosacījumi tiek piemēroti ar noteikumu, ka tas ir nepilngadīgā interesēs, kas ir arī izšķirošais faktors, ja iespējama vairāk nekā viena atbildīgā dalībvalsts (Dublīnas III regulas 8. panta 3. punkts).

Dublīnas III regulas 8. panta 4. punkts nosaka to, ka tad, ja nepilngadīgajam nav ģimenes locekļa, brāļa, māsas vai radnieka, kā minēts 1. un 2. punktā, atbildīgā dalībvalsts ir tā dalībvalsts, “kurā nepilngadīgais bez pavadības iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu, ar nosacījumu, ka tas ir nepilngadīgā interesēs”. Lietā *MA and others* EST attiecībā uz Dublīnas II regulas 6. pantu noteica, ka, “ja nepilngadīgais bez pavadības, kuram dalībvalsts teritorijā nav likumīgi esoša ģimenes locekļa, ir iesniedzis patvēruma pieprasījumu vairāk nekā vienā dalībvalstī, par “atbildīgo dalībvalsti” nosaka to dalībvalsti, kurā šis nepilngadīgais uzturas pēc patvēruma pieteikuma iesniegšanas”⁽¹⁵⁶⁾. Padomes, Eiropas Parlamenta un Komisijas paziņojumā, kas ietverts Dublīnas III regulā⁽¹⁵⁷⁾, Komisija tika aicināta pārskatīt Dublīnas III regulas 8. panta 4. punktu, ņemot vērā spriedumu *MA and others* lietā⁽¹⁵⁸⁾. Tas arī parāda, ka nav skaidrs, kā rīkoties, ja nepilngadīgais bez pavadības jau ir saņēmis spriedumu, kurā dalībvalsts, kas nav pašreizējās uzturēšanās dalībvalsts, noraida viņa vai viņas patvēruma pieteikumu⁽¹⁵⁹⁾.

Šajā ziņā ar Dublīnas III regulas 2. pantu nosaka vairākas attiecināmas definīcijas, kā redzams 14. tabulā tālāk tekstā. (Šīs definīcijas ir nozīmīgas arī attiecībā uz tādu kritēriju hierarhijas piemērošanu, kas tiek izmantoti, lai noteiktu atbildīgo dalībvalsti starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanai, kā aplūkots 3.6.2. apakšsadaļā tālāk tekstā.)

⁽¹⁵⁶⁾ Skatīt EST, *MA and others*, skatīt 84. atsaucē 66. punktu.

⁽¹⁵⁷⁾ Skatīt OV L 180, 29.6.2013., 59. lpp.

⁽¹⁵⁸⁾ Tomēr attiecīgais Komisijas priekšlikums (skatīt 2014. gada 26. jūnija Eiropas Savienības, Eiropas Komisijas priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko Regulu (ES) Nr. 604/2013 groza attiecībā uz tās dalībvalsts noteikšanu, kura ir atbildīga par tāda starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, ko iesniedzis nepilngadīgais bez pavadības, kuram nav ģimenes locekļa, brāļa, māsas vai radnieka, kas likumīgi atrodas dalībvalstī, COM(2014) 382 final) vēl nav pieņemts.

⁽¹⁵⁹⁾ Šajā ziņā spriedums nav pilnīgi skaidrs, jo tas aizliedz pārsūtīšanu, ja nav skaidri noteikts, kādu statusu vajadzētu iegūt šiem nepilngadīgajiem bez pavadības (ar noraidītu patvēruma pieteikumu), skatīt EST spriedumu lietā *MA and others*, skatīt 84. atsaucē 63. un 64. punktu.

14. tabula. Ģimenes locekļu un citu personu definīcijas.

<p>“ģimenes locekļi”</p>	<p>“(..) ciktāl šāda ģimene jau pastāvējusi izcelsmes valstī, ir šādi pieteikuma iesniedzēja ģimenes locekļi, kas atrodas dalībvalstu teritorijā:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pieteikuma iesniedzēja laulātais vai viņa neprecējies partneris, ar kuru viņam ir stabilas attiecības, ja atbilstīgi dalībvalsts tiesību aktiem attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgajiem saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts tiesību aktiem vai praksi neprecētus pārus uzskata par pielīdzināmiem precētiem pāriem, – pieteikuma iesniedzēja vai pirmajā ievilkumā minēto pāru nepilngadīgie bērni ar nosacījumu, ka viņi ir neprecējušies, un neatkarīgi no tā, vai viņi ir dzimuši laulībā vai ārļaulībā, vai ir adoptēti, kā noteikts attiecīgās valsts tiesību aktos, – ja pieteikuma iesniedzējs ir nepilngadīgais un nav precējies – tēvs, māte vai cits pieaugušais, kas ir atbildīgs par pieteikuma iesniedzēju saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem vai praksi, kurā atrodas pieaugušais, – ja starptautiskās aizsardzības saņēmējs ir nepilngadīgais un nav precējies – tēvs, māte vai cits pieaugušais, kas ir atbildīgs par viņu saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem vai praksi, kurā atrodas saņēmējs.” 	<p>2. panta g) punkts</p>
<p>“radnieks”</p>	<p>“(..) ir pieteikuma iesniedzēja pieaugusi tante vai pieaudzis tēvocis, vai vecvecāks, kas atrodas dalībvalsts teritorijā, neatkarīgi no tā, vai pieteikuma iesniedzējs ir dzimis laulībā vai ārļaulībā, vai ir adoptēts, kā noteikts attiecīgās valsts tiesību aktos”</p>	<p>2. panta h) punkts</p>
<p>“nepilngadīgais”</p>	<p>“(..) ir trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kas jaunāks par 18 gadiem”</p>	<p>2. panta i) punkts</p>
<p>“nepilngadīgais bez pavadības”</p>	<p>“(..) ir nepilngadīgais, kas ieradies dalībvalstu teritorijā bez tāda pieaugušā pavadības, kurš ir par viņu atbildīgs saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts tiesību aktiem vai praksi, un kamēr šāds pieaugušais nav par viņu uzņēmies aizgādību; tas ietver arī nepilngadīgo, kas palicis bez pavadības pēc ierašanās dalībvalstu teritorijā”</p>	<p>2. panta j) punkts</p>

3.5. Pieteikuma iesniedzēju pienākumi

3.5.1. (Nav) pienākuma pieteikties starptautiskajai aizsardzībai konkrētā dalībvalstī

Tiem, kas vēlas pieteikties starptautiskajai aizsardzībai, nav tiesiska pienākuma iesniegt pieteikumu pirmās ieceļošanas dalībvalstī vai kādā citā specifiskā dalībvalstī. Tomēr, ja persona izvēlas pieprasīt aizsardzību no dalībvalsts, kas tiek uzskatīts par starptautiskās aizsardzības pieprasījumu saskaņā ar KD (pārstrādātās redakcijas) 2. panta h) punktu, saskaņā ar Dublinas III regulas 20. panta 1. un 2. punktu Dublinas process tiek uzsākts, tiklīdz pieteikums tiek saņemts vai tiek uzskatīts par saņemtu ⁽¹⁶⁰⁾. Var rasties apstākļi, kādos personu, kura nelegāli uzturas teritorijā, aiztur dalībvalsts iestādes, bet viņš/viņa izvēlas nepieprasīt aizsardzību

⁽¹⁶⁰⁾ Skatīt EST, *Mengesteab*, skatīt 62. atsaucis 75.–103. punktu.

no dalībvalsts, jo viņš/viņa plāno pieteikties starptautiskajai aizsardzībai citā dalībvalstī. Šādā situācijā dalībvalstis var pārbaudīt, vai šī persona jau ir iesniegusi starptautiskās aizsardzības pieprasījumu citā dalībvalstī. Ja persona nav jau iesniegusi pieteikumu citā dalībvalstī, personas izteikums, ka tā vēlas iesniegt pieteikumu citā dalībvalstī, nenozīmē pieteikuma iesniegšanu saskaņā ar Dublinas III regulas 20. pantu un attiecīgi nenozīmē Dublinas procedūras uzsākšanu. Taču Dublinas sistēma nedrīkst ierobežot piekļuvi patvēruma procedūrai, jo viens no tās virsmērķiem ir novērst “klīstošus patvēruma meklētājus”, citiem vārdiem sakot, patvēruma meklētājus, par kuriem atbildību neuzņemas neviena dalībvalsts. Attiecīgi iespējams secināt, ka dalībvalstij, kurā atrodas šī persona, ir pienākums informēt personu par viņa/viņas situāciju, tostarp par Dublinas sistēmas darbību, un piedāvāt iespēju iesniegt starptautiskās aizsardzības pieteikumu.

3.5.2. Dalībvalsts pienākums paņemt pirkstu nospiedumus saskaņā ar *Eurodac* regulu (pārstrādāto redakciju)

Kopš *Eurodac* regulas piemērošanas būtiska nozīme ir bijusi jautājumam par pirkstu nospiedumu paņemšanu. Saskaņā ar *Eurodac* regulu (pārstrādāto redakciju) pienākums paņemt pirkstu nospiedumus ir divās situācijās:

- 1) ja persona iesniedz starptautiskās aizsardzības pieteikumu (*Eurodac* regulas (pārstrādātās redakcijas) 9. pants); vai
- 2) ja persona tiek aizturēta sakarā ar nelikumīgu ieceļošanu (*Eurodac* regulas (pārstrādātās redakcijas) 14. pants).

Pirkstu nospiedumu paņemšana ir dalībvalsts pienākums. *Eurodac* datu bāze ir rīks, lai veicinātu atbildīgās dalībvalsts noteikšanu (*Eurodac* regulas (pārstrādātās redakcijas) 1. pants). Ne *Eurodac* regula (pārstrādātā redakcija), ne Dublinas III regula skaidri nenosaka, ka pieteikuma iesniedzējam ir pienākums sniegt daktiloskopiskos datus. Taču dažas valstu tiesas ir noteikušas, ka PPD (pārstrādātā redakcija) paredz to, ka ir pienākums sniegt daktiloskopiskos datus. Tajā noteikts, ka, ja pieteikuma iesniedzējs atsakās izpildīt pienākumu nodot savus pirkstu nospiedumus, izvērtēšanas procedūra var tikt paātrināta vai veikta pie robežas (PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. panta 8. punkta i) apakšpunkts). Dažu dalībvalstu tiesas ir uzskatījušas, ka šis nosacījums jāinterpretē saskaņā ar vispārējiem PPD (pārstrādātās redakcijas) nosacījumiem kā pietiekams pamatojums, lai nodrošinātu pieteikuma iesniedzējam pienākumu sniegt (analizējamus) pirkstu nospiedumus patvēruma meklēšanas sistēmā⁽¹⁶¹⁾. Specifiski pieteikuma iesniedzēju pienākumi ir noteikti arī PPD (pārstrādātās redakcijas) 13. pantā, un šo pienākumu neizpildei var būt sekas, ka izskatīšanas procedūra tiek noslēgta bez izskatīšanas pēc būtības (PPD (pārstrādātās redakcijas) 28. pants) vai tiek paātrināta un/vai veikta uz robežas vai tranzīta zonā (PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. panta 8. punkta c) apakšpunkts). Tas, vai dalībvalsts pienākums ņemt pirkstu nospiedumus tiek piemērots arī situācijā, kurā persona nav aizturēta saistībā ar nelegālu iekļūšanu (un nesniedz patvēruma meklēšanas pieteikumu), ir atklāts jautājums.

⁽¹⁶¹⁾ Skatīt, piemēram, Vācijas Federālās administratīvās tiesas (*Bundesverwaltungsgericht*) 2013. gada 5. septembra spriedumu lietā Nr. 10 C 1.13, DE:B-VerwG:2013:050913U10C1.13.0. Šis lēmums attiecas galvenokārt uz pieteikuma iesniedzēju saistībām saskaņā ar PPD. Saskaņā ar Vācijas valsts tiesību aktiem, ja persona nesniedz pieteikumu, valsts iestādēm ir iespēja pārtraukt patvēruma procedūru, neizskatot pieprasījumu pēc būtības (Vācijas Patvēruma likuma 32. un 33. pants). Ja persona nesniedz analizējamus pirkstu nospiedumus, tas tiek uzskatīts par intereses trūkumu procedūras norisē. Juridiski pirkstu nospiedumu nesniegšana tiek uzskatīta par procedūras pārtraukšanu. Skatīt arī Valsts padomes (Nīderlande) spriedumu 2012. gada 7. septembrī lietā Nr. 201104630/1/V1, NL:RVS:2012:396. Šajā npublicētajā lietā tika apskatīts pieteikuma iesniedzējs, kurš bija izmainījis savus pirkstu galus tādā veidā, ka nebija iespējams iegūt pirkstu nospiedumu datus. Valsts padome nosprieda, ka šīs manipulācijas rezultātā (neņemot vērā dokumentu neiesniegšanu utt.) pieteikuma iesniedzējs ir radījis situāciju, kad valsts sekretāram ir neiespējami novērtēt nepieciešamību pēc aizsardzības, balstoties tādos objektīvos materiālos kā pirkstu nospiedumi un rakstveida materiāli. Tā kā pieteikuma iesniedzējs pats bija veicis šīs darbības, valsts sekretāram bija tiesības noraidīt aizsardzības prasību.

3.5.3. Sadarbība atbildīgās dalībvalsts noteikšanā: informācijas sniegšana “Dublinas personiskajā intervijā”

Dublinas III regulas 5. pants aplūko “Dublinas personisko interviju”. Šīs intervijas darbības joma ir ierobežota attiecībā uz informāciju, kas nepieciešama Dublinas procedūru ⁽¹⁶²⁾ veikšanai. Lietā *Ghezelbash* ⁽¹⁶³⁾ EST nosaka, ka Dublinas personiskā intervija atbilstoši 5. pantam sniedz pieteikuma iesniedzējam iespēju arī iesniegt atbilstošu informāciju. Tā nosaka to, ka ES tiesību akti “lemj iekļaut patvēruma meklētājus šajā procesā, nosakot dalībvalstīm pienākumu informēt tos par atbildības noteikšanas kritērijiem un nodrošināt tos ar iespēju iesniegt informāciju, kas attiecas uz šo kritēriju pareizu interpretāciju”. Turklāt spriedums *Ghezelbash* lietā skaidro, ka **valsts iestādēm** ir pienākums ņemt vērā jebkādu pieteikuma sniedzēja sniegto informāciju ⁽¹⁶⁴⁾. Saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 13. pantu dalībvalstis var noteikt pieteikuma iesniedzējiem pienākumu sadarboties, ja “šāds pienākums ir nepieciešams pieteikuma izskatīšanai” ⁽¹⁶⁵⁾.

3.5.4. Uzturēšanās un piekļuve valsts iestādēm

Saskaņā ar Dublinas III regulu pieteikuma iesniedzējam nav konkrēti noteikta pienākuma uzturēties un būt pieejamam valsts iestādēm, kad dalībvalsts ir izdevusi lēmumu par pieteikuma iesniedzēja pārsūtīšanu. Taču no likumiem, kas pārvalda pārsūtīšanu un administratīvo aizturēšanu, ir skaidrs, ka dalībvalstij saskaņā ar Dublinas III regulas 28. panta 2. punktu ir iespēja piemērot administratīvo aizturēšanu, ja ir “ievērojama bēgšanas iespējamība” ⁽¹⁶⁶⁾. Dublinas III regulas 2. panta n) punkts skaidri atzīst, ka “bēgšanas iespējamība” nozīmē “to, ka attiecīgā gadījumā, pamatojoties uz tiesību aktos noteiktiem objektīviem kritērijiem, ir iemesls uzskatīt, ka pieteikuma iesniedzējs vai trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kuram piemēro pārsūtīšanas procedūru, varētu aizbēgt”. Tā kā šos kritērijus nav noteikusi šī regula vai cits ES tiesību akts, tie jānosaka saskaņā ar nacionālajiem tiesību aktiem, pielietojot saistošus vispārējās piemērošanas nosacījumus un tos piemērojot katrā atsevišķā gadījumā ⁽¹⁶⁷⁾. Taču Dublinas III regulas 28. pants nosaka pamatojumu aizturēšanai tikai tad, ja aizturēšanas lēmums “ir samērīg[s] un nav iespējams efektīvi piemērot citus mazāk stingrus alternatīvus pasākumus”. Tas var kalpot kā pamatojums dalībvalstīm noteikt ziņošanas prasības vai pārvietošanās brīvības ierobežojumus. Jāatceras, ka Dublinas III regulas 28. panta 2. punkts, ja to aplūko kopā ar 2. panta n) punktu, nosaka ES hartas 6. pantā noteikto brīvības pamattiesību izpildīšanas ierobežojumus ⁽¹⁶⁸⁾. Ja pieteikuma iesniedzējam nav noteikts, ka jābūt klātesošam un informētam par plānotās pārsūtīšanas datumu un laiku, tad nav juridiska pamatojuma, kas liktu viņam/viņai būt klātesošam un pieejamam dzīvesvietā. Pienākums palikt pieejamam pārsūtīšanas posma laikā nozīmētu viņa vai viņas pārvietošanās brīvību ierobežojumu, ko vajadzētu

⁽¹⁶²⁾ 3.3.2. apakšsadaļa iepriekš tekstā par personisko interviju.

⁽¹⁶³⁾ Skatīt EST, *Ghezelbash*, skatīt 78. atsaucis 51. punktu.

⁽¹⁶⁴⁾ Skatīt turpat, 53. punkts: “Attiecīgi regulas 5. pantā noteiktās prasības sniegt patvēruma meklētājam iespēju iesniegt informāciju, lai veicinātu regulā paredzēto atbildības noteikšanas kritēriju pareizu piemērošanu un nodrošinātu, ka šādām personām ir piekļuve rakstveida interviju kopsavilkumiem, kas izveidoti šim mērķim, ir apdraudētas tā, ka tām var nebūt nekādas praktiskas ietekmes, ja nebūtu iespējama situācija, kad nepareiza šo kritēriju piemērošana – **piemēram, patvēruma meklētāja sniegtās informācijas neņemšana vērā** – ir pakļauta tiesiskai izpētei.” (Izcēlums pievienots.)

⁽¹⁶⁵⁾ 13. panta 1. punkts nosaka: “Dalībvalstis pieteikuma iesniedzējiem uzliek par pienākumu sadarboties ar kompetentajām iestādēm, lai tās varētu noskaidrot viņu identitāti un citus elementus, kas minēti Direktīvas 4. panta 2. punktā [“attiecīgie radinieki”, “iepriekšējās dzīvesvietas valstis un vietas”, “iepriekšēji patvēruma pieteikumi”, “ceļojumu maršruti”, “ceļošanas dokumenti”]. Dalībvalstis var noteikt pieteikuma iesniedzējiem citus pienākumus sadarboties ar kompetentajām iestādēm, ciktāl šādi pienākumi ir nepieciešami, lai izskatītu pieteikumu.”

⁽¹⁶⁶⁾ 28. panta 2. punkts, par šo prasību skatīt, piemēram, Šveices Federālās tiesas 2016. gada 2. maija spriedumu lietā Nr. 2C_207/2016, 4. apsvērumus, un Vācijas Federālās tiesas (*Bundesgerichtshof*) 2016. gada 7. jūlija rīkojumu, lieta Nr. V_ZB 21/16, DE:BGH: 2016:070716BVZB21.16.0, 5. punkts.

⁽¹⁶⁷⁾ EST, *Al Chodor*, skatīt 138. atsaucis 28., 34. un 35. punktu. Skatīt arī Beļģijas Ārvalstnieku tiesvedību padomes (*Raad Voor Vreemdelingenbetwistingen/Conseil du contentieux des étrangers*) 2017. gada 15. februāra spriedumu lietā Nr. 182 277, kas noteica, ka pārliecināšanās par to, vai persona ir aizbēgusi, prasa individuālu novērtējumu, un to nav iespējams secināt tikai no fakta, ka persona nav pieejama dzīvesvietā vai ir mainījusi dzīvesvietu.

⁽¹⁶⁸⁾ EST, *Al Chodor*, skatīt 138. atsaucis 36. punktu.

pamatot, ņemot vērā ECTK 4. protokola 2. pantā noteiktās tiesības uz pārvietošanās brīvību un ES hartas 6. pantā noteiktās tiesības uz brīvību.

3.5.5. Pienākums izpildīt pārsūtīšanas lēmumu

Pamatprincips ir tāds, ka personai ir pienākums izpildīt tās valsts prasības, kurai pār personu ir jurisdikcija. Attiecīgi konkrētajai personai ir pienākums izpildīt lēmumu, kad galīgais lēmums ir pieņemts un viņam vai viņai attiecīgi paziņots. Tā kā nevienam personu nevar aicināt pārkāpt likumu, lai izpildītu lēmumu, attiecīgajai personai ir jāsniedz iespēja izpildīt lēmumu, nepārkāpjot citu dalībvalstu imigrācijas tiesību aktus, iekļūstot to teritorijā nelikumīgi. Šajā ziņā Dublīnas īstenošanas regulas 7. panta 2. punkts nosaka izceļošanas dokumenta izsniegšanu⁽¹⁶⁹⁾ pieteikuma iesniedzējiem, lai veicinātu pārsūtīšanu, un tās pašas regulas 8. panta 1. punkts nosaka pienākumu dalībvalstij, kas veic pārsūtīšanu, atļaut pārsūtīšanai notikt “pēc iespējas ātrāk”⁽¹⁷⁰⁾. Ja persona neizpilda pārsūtīšanas lēmumu, dalībvalstij, kas veic pārsūtīšanu, ir tiesības veikt pārsūtīšanu un piemērot administratīvo aizturēšanu (Dublīnas III regulas 28. pants). Dalībvalsts rīcībai šajā ziņā jābūt samērīgai, un dalībvalstij saskaņā ar Dublīnas III regulas 29. panta 1. punktu ir pienākums nodrošināt, lai pārsūtīšana “tiek veikta humāni un pilnībā ievērojot pamattiesības un cilvēka cieņu”. Saskaņā ar Dublīnas III regulas 30. panta 3. punktu pārsūtīšanas izmaksas, ja pārsūtīšana notiek “patstāvīgi”, sedz dalībvalsts, kura veic pārsūtīšanu.

3.6. Pārsūtīšanas lēmuma likumība

Saskaņā ar Dublīnas III regulas 27. panta 1. punktu personai, par kuru noteikts pārsūtīšanas lēmums, “ir tiesības uz efektīvu tiesiskās aizsardzības līdzekli, proti, pārsūtīšanas lēmuma faktiski un juridiski pārsūdzību vai pārskatīšanu tiesā”. (Skatīt arī 3.8. sadaļu tālāk tekstā par tiesiskās aizsardzības līdzekļiem.)

Tālākās apakšsadaļas apskata gadījumus, kuros pārsūtīšanas lēmumus var pārsūdzēt apelācijas ceļā.

3.6.1. Potenciāli ES hartas 4. panta pārkāpumi

Saskaņā ar Tiesas iedibināto judikatūru ES sekundāro tiesību aktu nosacījumi, tostarp Dublīnas II regulas nosacījumi, ir jāinterpretē un jāpiemēro veidā, kas sakrīt ar ES hartas garantētajām pamattiesībām⁽¹⁷¹⁾. Hartas 4. pantā noteiktais spīdzināšanas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas aizliegums šajā ziņā ir fundamentāli nozīmīgs līdz pat tādām mēram, ka tas ir absolūts, jo ir cieši saistīts ar cilvēka cieņas neaizskaramību, kas ir aprakstīta hartas 1. pantā⁽¹⁷²⁾.

⁽¹⁶⁹⁾ Izceļošanas dokumenta paraugu iespējams aplūkot Komisijas īstenošanas regulas IV pielikumā (skatīt 82. atsauci).

⁽¹⁷⁰⁾ Dublīnas īstenošanas regulas 8. panta 1. punkts nosaka: “Atbildīgās dalībvalsts pienākums ir patvēruma meklētāja pārsūtīšanu veikt iespējami ātri un nodrošināt, lai tā ceļā nerastos nekādi šķēršļi.”

⁽¹⁷¹⁾ EST, *CK and others*, skatīt 33. atsauci 59. punktu.

⁽¹⁷²⁾ EST, *CK and others*, skatīt 33. atsauci 59. punktu, un EST, *Aranyosi*, skatīt 39. atsauci 85. un 86. punktu.

Dublinas III regulas 3. panta 2. punkta otrā rindkopa nosaka šādu informāciju:

Dublinas III regula, 3. panta 2. punkts, otrā rindkopa

Ja nav iespējams pieteikuma iesniedzēju pārsūtīt uz dalībvalsti, kas sākotnēji izraudzīta par galveno atbildīgo, jo ir pamatots iemesls uzskatīt, ka pastāv sistēmiskas problēmas patvēruma procedūrā un pieteikuma iesniedzēju uzņemšanas apstākļos minētajā dalībvalstī, kā rezultātā pastāv necilvēcīgas un vai pazemojošas attieksmes risks Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 4. panta nozīmē, dalībvalsts, kas nosaka atbildīgo dalībvalsti, turpina izskatīt III nodaļā izklāstītos kritērijus, lai noteiktu, vai par atbildīgo var tikt izraudzīta cita dalībvalsts.

Taču pārsūtīšanas aizliegšana saskaņā ar ES hartas 4. pantu neattiecas tikai uz riskiem, kas izriet no sistēmisku problēmu esības patvēruma meklēšanas procedūrā un no patvēruma pieteicēju uzņemšanas apstākļiem dalībvalstīs. Lietā *CK and others* EST noteica, ka “pat tad, ja nav pienācīga pamata uzskatīt, ka dalībvalstī, kas atbildīga par patvēruma pieteikuma izskatīšanu, ir sistēmiski trūkumi, patvēruma meklētāja pārsūtīšana [Dublinas III regulas] ietvaros var notikt tikai apstākļos, kas izslēdz iespējamību, ka pārsūtīšana var nozīmēt apskatāmās personas reālu un pierādāmu risku ciest no necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes [ES hartas 4. panta] izpratnē”⁽¹⁷³⁾. Tiek uzskatīts, ka neizraidīšanas princips, kas izriet no ECTK 3. panta un ES hartas 4. panta, rada absolūtus šķēršļus pārsūtīšanai uz citu dalībvalsti, ja tas varētu nozīmēt spīdzināšanas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai soda risku⁽¹⁷⁴⁾. EST minēja, ka ECTK 3. pants un ES hartas 4. pants atbilst un zināmā mērā satur to pašu nozīmi un darbības jomu saskaņā ar hartas 52. panta 3. punktu⁽¹⁷⁵⁾. Attiecīgi “Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, kas attiecas uz ECTK 3. pantu, (...) jāņem vērā, interpretējot hartas 4. pantu”⁽¹⁷⁶⁾. Tādējādi ir aizliegtas visas Dublinas pārsūtīšanas, kas “rada konkrētajai personai reālu risku ciest no necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās hartas 4. panta izpratnē”⁽¹⁷⁷⁾.

Hartas 4. panta pārkāpšanas risku nepieciešams pilnvērtīgi novērtēt katrā individuālā gadījumā, ņemot vērā ECT jurisprudenci⁽¹⁷⁸⁾. Tas ietver gan tiešas, gan netiešas (“ķēdes”) izraidīšanas risku⁽¹⁷⁹⁾, gan risku, kas izriet no pašas pārsūtīšanas⁽¹⁸⁰⁾. Lietā *CK and others* EST ir noteikusi arī to, ka šajā novērtējumā var ņemt vērā arī īpašu veselības situāciju. Tā noteica: ja “īpaši smagi psihiskie vai fiziskie traucējumi radītu reālu un apstiprinātu ievērojama un ilgstoša veselības stāvokļa pasliktināšanās risku, pārsūtīšana tiktu uzskatīta par necilvēcīgu un pazemojošu izturēšanos [ES hartas 4. panta] izpratnē”⁽¹⁸¹⁾.

⁽¹⁷³⁾ EST, *CK and others*, skatīt 33. atsaucis 65., 92. un 93. punktu.

⁽¹⁷⁴⁾ Skatīt nozīmīgos lēmumus: ECT Lielās palātas 2011. gada 21. janvāra lēmums lietā *MSS pret Belgium and Greece*, pieteikums Nr. 30696/09, un EST, *NS and others*, skatīt 33. atsauci.

⁽¹⁷⁵⁾ Skatīt EST, *CK and others*, skatīt 33. atsaucis 67. punktu: “Jāatsauc atmiņā, ka necilvēcīgas un pazemojošas izturēšanās aizliegums, kas noteikts hartas 4. pantā, atbilst tam, kas noteikts ECTK 3. pantā, un šādā mērā tā nozīme un darbības joma atbilst hartas 52. panta 3. punktam, tāpat kā aizliegums, ko nosaka šī konvencija.”

⁽¹⁷⁶⁾ Skatīt EST, *CK and others*, skatīt 33. atsaucis 68. punktu.

⁽¹⁷⁷⁾ Skatīt EST, *CK and others*, skatīt 33. atsaucis 65. punktu.

⁽¹⁷⁸⁾ Skatīt EST, *CK and others*, skatīt 33. atsaucis 65. punktu, kur Tiesa plaši atsaucas uz ECT piemērojamo jurisprudenci.

⁽¹⁷⁹⁾ Skatīt it sevišķi ECT, *MSS pret Belgium and Greece*, skatīt 174. atsauci, kur tika uzsvērti abi aspekti.

⁽¹⁸⁰⁾ Skatīt EST, *CK and others*, skatīt 33. atsaucis 96. punktu, kur EST skaidro, ka pārsūtīšana, kas pati par sevi pārkāptu hartas 4. pantu, ir aizliegta.

⁽¹⁸¹⁾ Skatīt EST, *CK and others*, skatīt 33. atsaucis 74. punktu, un tā atsauci uz ECT Lielās palātas 2016. gada spriedumu lietā *Paposhvili pret Belgium*, pieteikums Nr. 41738/10, 74. punkts.

Iepriekš dalībvalstu tiesu līmenī apskatīti attiecīgie pierādījumu standarti un savstarpējas uzticēšanās principa potenciālā ietekme ⁽¹⁸²⁾. 2017. gada spriedumā EST precizēja, ka savstarpēja uzticēšanās nevar mainīt ar ECTK 3. pantu vai Hartas 4. pantu piešķirtās aizsardzības absolūto raksturu ⁽¹⁸³⁾.

Tāpat ir iespējams hartas 4. panta (vai attiecīgi ECTK 3. panta) pārkāpums, ja atbildīgajā dalībvalstī nav piekļuves patvēruma procedūrai. Piemēram, lietā *MSS pret Belgium and Greece* ECT secināja, ka Grieķija ir pieļāvusi pārkāpumu attiecībā pret ECTK 13. pantu saistībā ar 3. pantu, jo nebija piekļuves godīgai un efektīvai patvēruma procedūrai ⁽¹⁸⁴⁾.

Tarakhel lietā ECT noteica, ka Šveices iestādēm ir pienākums iegūt specifiskas individuālas garantijas no Itālijas iestādēm, lai novērstu ECTK 3. panta pārkāpumu, veicot astoņu Afganistānas valstspiederīgo pārsūtīšanu no Šveices uz Itāliju ⁽¹⁸⁵⁾. Tiesa lēmumu balstīja toreizējā Itālijas uzņemšanas sistēmā, kas ļāva secināt, ka “nav nepamatota iespējamība, ka ievērojams skaits patvēruma meklētāju, kas tiek pārsūtīti uz šo valsti, var tikt atstāti bez mitekļa vai izmitināti pārapdzīvotās telpās bez jebkāda privātuma, vai pat nelabvēlīgos vai vardarbīgos apstākļos”. Tiesa uzsvēra, ka šādā situācijā Šveices iestādēm bija pienākums “gūt garantiju no Itālijas iestādēm, ka brīdī, kad pieteikuma iesniedzēji ieradīsies Itālijā, tie tiks izmitināti telpās un apstākļos, kas piemēroti bērnu vecumam, un ka netiks izjaukta ģimene” ⁽¹⁸⁶⁾. Šveices Federatīvā administratīvā tiesa ir nolēmusi, ka šāda garantija ir pārsūtīšanas lēmuma priekšnoteikums un attiecīgi to vajadzēja iegūt pirms lēmuma pasludināšanas un pārskatīt kompetentai tiesai nacionālā līmenī ⁽¹⁸⁷⁾. Šādā situācijā jau tas vien, ka šādu garantiju nav, var padarīt pārsūtīšanu atbilstoši Dublīnas procedūrai par nelikumīgu, un pieteikuma iesniedzējs uz to var atsaukties, iesniedzot pārsūdzību. Šīs garantijas ir jāatšķir no pārsūtīšanas kārtības un no citiem cilvēktiesību pārkāpumiem pārsūtīšanas procesa laikā.

Gadījumos, kad saskaņā ar Dublīnas III regulas 3. panta 2. punkta otro rindkopu pieteikuma iesniedzēju nav iespējams pārsūtīt uz dalībvalsti, kas primāri noteikta kā atbildīgā dalībvalsts, “dalībvalsts, kas nosaka atbildīgo dalībvalsti, turpina izskatīt III nodaļā izklāstītos kritērijus, lai noteiktu, vai par atbildīgo var tikt izraudzīta cita dalībvalsts” ⁽¹⁸⁸⁾. Lai gan tas ir konkrēti noteikts tikai attiecībā uz gadījumiem, kuros pieteikuma iesniedzēju nav iespējams pārsūtīt patvēruma procedūras sistēmisku problēmu dēļ un galvenās atbildīgās dalībvalsts uzņemšanas apstākļu dēļ, gadījumos, kad pārsūtīšana nav iespējama tādu citu iemeslu dēļ, kas nozīmētu, ka pārsūtīšana radītu ES hartas 4. panta pārkāpuma risku, nav izslēgts, ka dalībvalsts, kas nosaka atbildīgo dalībvalsti, varētu rīkoties tāpat. Tāpat arī jāņem vērā, ka dalībvalsts var izvēlēties veikt savu starptautiskās aizsardzības pieteikuma izpēti, piemērojot Dublīnas III regulas 17. panta 1. punktā noteikto “diskrecionāro klauzulu” ⁽¹⁸⁹⁾. Taču tādos apstākļos, kādi tiek aplūkoti lietā *CK and others*, kas attiecas uz patvēruma meklētāja veselības stāvokli, EST sprieda, ka 17. panta

⁽¹⁸²⁾ Skatīt atšķirīgo interpretāciju, ko sniedz Vācijas Federālā administratīvā tiesa 2014. gada 19. marta spriedumā lietā Nr. 10 B 6/14, DE:B-VerwG:2014:190314B10B6.14.0 (atsaucoties uz stingru EST formulējuma lietā *Abdullahi* (skatīt 92. atsauci) interpretāciju) un Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa 2014. gada 19. februārī lietā *R (on the application of EM (Eritrea)) pret Secretary of State for the Home Department*, [2014] UKSC 12, kas aicināja uz *Soering* testa vispārīgu izmantošanu (skatīt ECT, *Soering pret UK*, skatīt 43. atsauci) kā atbilstošu testu. Arī Austrijas Konstitucionālā tiesa noteica stingru testa izmantošanu, kā to izstrādājusi ECT, skatīt Austrijas Konstitucionālās tiesas (*Verfassungsgerichtshof*) 2014. gada 16. jūnija spriedumu lietā Nr. U2543/2013, AT:VF-GH:2014:U2543.2013, tiesas apsvēruma (*Erwägungen*) 2. punktu. Citas Dublīnas valstis ir izstrādājušas citus testus, piemēram, skatīt Šveices Federālās administratīvās tiesas (*Bundesverwaltungsgericht/Tribunal administratif fédéral*) 2011. gada 16. augustā lietu Nr. D-2076/2010 (*BVGE 2011/35*), kas nosaka potenciāla pārkāpuma “specifisko risku un nopietnās indikācijas”.

⁽¹⁸³⁾ Skatīt EST, *CK and others*, skatīt 33. atsaucis 58.–65. punktu (par pierādījumu standartu).

⁽¹⁸⁴⁾ ECT, *MSS pret Belgium and Greece*, skatīt 174. atsaucis 286. punktu.

⁽¹⁸⁵⁾ ECT, *Tarakhel pret Switzerland*, skatīt 155. atsauci.

⁽¹⁸⁶⁾ ECT, *Tarakhel pret Switzerland*, skatīt 155. atsaucis 120. punktu.

⁽¹⁸⁷⁾ Skatīt, piemēram, Šveices Federālās administratīvās tiesas 2015. gada 12. marta spriedumu lietā Nr. E-6629/2014, *BVGE 2015/4*, E.4.3.

⁽¹⁸⁸⁾ Skatīt arī EST *NS and others*, skatīt 33. atsaucis 107. punktu: “Dalībvalstij, kas veic pārsūtīšanu, ir jāturpina šajā nodaļā noteikto kritēriju izpēti, lai noteiktu, vai kāds no šiem kritērijiem atļauj kādu citu dalībvalsti noteikt kā dalībvalsti, kas atbildīga par patvēruma pieteikuma izskatīšanu.”

⁽¹⁸⁹⁾ Skatīt 3.6.3. apakšsadaļu tālāk tekstā.

1. punkts, apskatīts kopā ar hartas 4. pantu, nevar tikt interpretēts tādējādi, ka tas noteiktu dalībvalsts **pienākumu** par tās piemērošanu šajā veidā ⁽¹⁹⁰⁾.

Kad nav iespējams veikt pārsūtīšanu, balstoties III nodaļā ietvertajos kritērijos, vai uz pirmo dalībvalsti, kurā tika iesniegts pieteikums saskaņā ar 3. panta 2. punkta pirmo rindkopu, dalībvalsts, kura nosaka atbildīgo dalībvalsti, kļūst par atbildīgo dalībvalsti (Dublinas III regulas 3. panta 2. punkta trešā rindkopa) ⁽¹⁹¹⁾.

3.6.2. III nodaļas kritēriju piemērošana atbildīgās dalībvalsts noteikšanai

Dublinas III regulas III nodaļā ietverti piemērojamie kritēriji, lai noteiktu dalībvalsti, kas atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, ko iesniedzis trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks. Attiecīgi atbildīgo dalībvalsti “nosaka, pamatojoties uz stāvokli, kāds bija, pieteikuma iesniedzējam pirmo reizi iesniedzot starptautiskās aizsardzības pieteikumu dalībvalstij” (Dublinas III regulas 7. panta 2. punkts).

Pastāv divi kritēriju kopumi: kritēriji, kas izstrādāti, lai aizsargātu ģimenes vienotību (8. līdz 11. pants), un kritēriji, kas saistīti ar atbildību no “tās dalībvalsts, kurai ir bijusi lielākā loma faktā, ka pieteikuma iesniedzējs iekļuvis vai uzturējies dalībvalstu teritorijā” ⁽¹⁹²⁾ (12. līdz 15. pants). Šie kritēriji ir apkopoti 15. tabulā tālāk tekstā kopā ar atsaucēm uz attiecīgo judikatūru. Tie jāpiemēro “tādā kārtībā, kādā tie izklāstīti šajā nodaļā” (7. panta 1. punkts).

⁽¹⁹⁰⁾ Skatīt EST, *CK and others*, skatīt 33. atsauces 88. punktu un 3.6.3. apakšsadaļu tālāk tekstā. Lai iegūtu informāciju par citām situācijām, kad EST norādījusi, ka revolucionārās klauzulas izmantošanai vajadzētu kļūt par pienākumu, skatīt prejudiciālos nolēmumus EST lietās *K*, skatīt 87. atsauces 40. punktu, un EST, *Puid*, skatīt 84. atsauces 35. punktu.

⁽¹⁹¹⁾ Skatīt 3.6.2. apakšsadaļu, kas ir tekstā nākamā.

⁽¹⁹²⁾ Skatīt Dublinas III komisijas priekšlikumu, skatīt 88. atsauci, 5.–6. lpp.

15. tabula. Kritēriju hierarhijas saraksta kopsavilkums ⁽¹⁹³⁾

Kritēriji ģimenes vienotības nodrošināšanai

<p>8. pants</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ja pieteikuma iesniedzējs ir nepilngadīgais bez pavadības, tad atbildīgā dalībvalsts ir tā dalībvalsts, kurā likumīgi atrodas kāds nepilngadīgā bez pavadības ģimenes loceklis, brālis, māsa vai radnieks, ja tas ir nepilngadīgā interesēs. Ja attiecīgajai personai nav ģimenes locekļa, brāļa, māsas vai radnieka, atbildīgā dalībvalsts ir tā dalībvalsts, kurā nepilngadīgais bez pavadības iesniedzis savu patvēruma pieteikumu, ja tas ir šā nepilngadīgā interesēs. • <i>MA and others</i>, 2013. gada 6. jūnijs.
<p>9. pants</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ja pieteikuma iesniedzējam ir kāds ģimenes loceklis, kuram ir atļauts uzturēties dalībvalstī kā starptautiskās aizsardzības saņēmējam, tad atbildīgā dalībvalsts ir minētā dalībvalsts, ja attiecīgās personas ir rakstiski paidušas savu vēlēšanos.
<p>10. pants</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ja pieteikuma iesniedzējam ir kāds ģimenes loceklis dalībvalstī un par šā ģimenes locekļa starptautiskās aizsardzības pieteikumu minētajā dalībvalstī vēl nav pieņemts pirmais lēmums pēc būtības, tad atbildīgā dalībvalsts ir minētā dalībvalsts, ja attiecīgās personas ir rakstiski paidušas savu vēlēšanos.
<p>11. pants</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ja vairāki ģimenes locekļi un/vai nepilngadīgi neprecējušies brāļi vai māsas iesniedz starptautiskās aizsardzības pieteikumus vienā dalībvalstī vienlaicīgi vai ar pietiekami īsu starplaiku, lai veiktu kopā procedūras atbildīgās dalībvalsts noteikšanai, un Dublīnas kritēriju piemērošanas dēļ viņi tiktu atšķirti, atbildīga ir dalībvalsts, kura atbilstoši kritērijiem ir atbildīga par ģimenes locekļu vairākuma uzņemšanu, vai, ja tas nav iespējams, dalībvalsts, kura ir atbildīga par vecākā ģimenes locekļa patvēruma pieteikuma izskatīšanu.

⁽¹⁹³⁾ Šī tabula satur tikai vispārīgos nosacījumus, lai sniegtu kopsavilkumu. Kritēriji ir detalizētāk aplūkoti tālāk tekstā.

Kritēriji, kas saistīti ar atbildību par iekļūšanu

12. panta 1. punkts

- Ja pieteikuma iesniedzējam ir derīgs uzturēšanās dokuments, par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu ir atbildīga dalībvalsts, kura izsniegusi šo dokumentu. Ja viņam ir vairāk nekā viena uzturēšanās atļauja vai dokumentam jau beidzies derīguma termiņš, tiek piemēroti īpaši noteikumi saskaņā ar 12. panta 3. un 4. punktu.
- *Ghezelbash*, 2016. gada 7. jūnijs.

12. panta 2. punkts

- Ja pieteikuma iesniedzējam ir derīga vīza, par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu ir atbildīga dalībvalsts, kura izdevusi vīzu. Ja viņam ir vairāk nekā viena vīza vai vīzai jau beidzies derīguma termiņš, tiek piemēroti īpaši noteikumi saskaņā ar 12. panta 3. un 4. punktu.

13. panta 1. punkts

- Ja, pamatojoties uz tiešiem vai netiešiem pierādījumiem, tostarp Regulā (ES) Nr. 603/2013 minētajiem datiem, konstatē, ka pieteikuma iesniedzējs, ieceļojot no trešās valsts, nelikumīgi šķērsojis dalībvalsts sauszemes, jūras vai gaisa robežu, tad par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu ir atbildīga dalībvalsts, kurā šāda veida ieceļošana notikusi.
- *Slovakia and Hungary v Council*, 2017. gada 6. septembris; *Jafari*, 2017. gada 26. jūlijs; *AS* 2017. gada 26. jūlijs.

13. panta 2. punkts

- Ja dalībvalsti nevar vai vairs nevar saukt pie atbildības saskaņā ar šā panta 1. punktu un ja konstatē, ka pieteikuma iesniedzējs, kurš nelikumīgi ieceļojis dalībvalstu teritorijās vai kura ieceļošanas apstākļus nevar noteikt, pirms starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanas pastāvīgi dzīvojis dalībvalstī vismaz piecus mēnešus, tad šī dalībvalsts ir atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu.

14. pants

- Ja trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks ieceļo tādas dalībvalsts teritorijā, kurā attiecībā uz viņu ir atcelta prasība par vīzas nepieciešamību, tad minētā dalībvalsts ir atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu.

15. pants

- Ja trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks starptautiskās aizsardzības pieteikumu ir sagatavojis dalībvalsts lidostas starptautiskajā tranzīta zonā, tad minētā dalībvalsts ir atbildīga par pieteikuma izskatīšanu.

Šo kritēriju nepareizu piemērošanu saskaņā ar Dublinas III regulas III nodaļu nosakot atbildīgo dalībvalsti, var pārsūdzēt apelācijas kārtībā. Šajā ziņā EST ir skaidrojusi, ka “patvēruma meklētājam ir tiesības iesniegt pārsūdzību pret pārsūtīšanas lēmumu vai nepareizu viena tāda kritērija piemērošanu, kas nosaka atbildību un ir iekļauts regulas III nodaļā”, kā arī iesniegt pierādījumus, kas ir noderīgi atbildības noteikšanai ⁽¹⁹⁴⁾. Lietā *Ghezelbash* EST šādā veidā nosaka tiesas pienākumus, izskatot pārsūdzību, kas balstīta nepareizā kritēriju piemērošanā: tiesai ir pienākums “pārbaudīt, vai ES tiesību aktos noteiktās atbildības noteikšanas kritēriji ir piemēroti pareizi” ⁽¹⁹⁵⁾.

Vairāk informācijas attiecībā uz EST judikatūru, kas saistīta ar šiem Dublinas III regulas pantiem, iespējams atrast EST spriedumos *MA and others* iepriekš tekstā 3.4. sadaļā par procesuālajām garantijām, kas attiecas uz nepilngadīgajiem, un sprieduma *Ghezelbash* 3.1.1. sadaļā par atbildības noteikšanu; 3.1.2. sadaļā par piekļuvi starptautiskās aizsardzības piešķiršanas procedūrām; 3.3. sadaļā par tiesībām uz informāciju un personisku sarunu; 3.5.3. sadaļā par sadarbību, nosakot atbildīgo dalībvalsti: informācijas sniegšanu “Dublinas personiskajā intervijā”; un 3.8.1. sadaļā par (formālo) pārsūdzības darbības jomu.

Turklāt, ņemot vērā to lielo patvēruma meklētāju skaitu, kuri Dublinas teritorijā ieradās 2015. un 2016. gadā, EST ir pieņēmusi trīs dažādus spriedumus par 13. panta 1. punkta darbības jomu. Lietā *Slovakia and Hungary pret Council* EST noteica, ka novirzīšanās no 13. panta 1. punkta ar Padomes lēmumu saskaņā ar LESD 78. panta 3. punktu ir juridiski pieņemama, ja Padomes lēmums ir balstīts objektīvos kritērijos un nav “skaidri redzami nepiemērots tās mērķu sasniegšanas veicināšanai” ⁽¹⁹⁶⁾. Tiesa arī uzsvēra, ka Padomes apstrīdētais lēmums par pārceļšanos ⁽¹⁹⁷⁾ noteica tikai īslaicīgu atkāpšanos no 13. panta 1. punkta saskaņā ar 3. panta 1. punktu ⁽¹⁹⁸⁾. Lietā *Jafari* EST attiecībā uz 13. panta 1. punktu noteica, ka persona “jāuzskata par “nelikumīgi šķērsojušu” šīs pirmās dalībvalsts robežu Dublinas III regulas 13. panta 1. punkta izpratnē neatkarīgi no tā, vai šo šķērsošanu pielāva vai atļāva piemērojamo noteikumu pārkāpšana, vai arī tā tika atļauta, humānu apsvērumu dēļ atsakoties no iekļūšanas nosacījumiem, kas parasti tiek noteikti trešo valstu valstspiederīgajiem” ⁽¹⁹⁹⁾. EST ir uzsvērusi, ka 13. panta 1. punkta kritēriji ir piemērojami pat “situācijās, kuras raksturo neparasti liela skaita trešo valstu tādu valstspiederīgo ierašanās, kuri meklē starptautisko aizsardzību” ⁽²⁰⁰⁾. Šajā kontekstā EST arī izskaidroja, ka “tādu valstspiederīgo, kas neizpilda iekļūšanas nosacījumus, kas parasti tiek noteiktas pirmajai dalībvalstij, teritorijā iekļūšanas [paciešana] nav līdzvērtīga “vīzas” izsniegšanai Dublinas III regulas 12. panta izpratnē” ⁽²⁰¹⁾. Tādējādi, lai vīza atbilstu terminam “vīza” definīcijai, kas lietota 12. pantā un 2. panta m) punktā, vīza jāizdod saskaņā ar ES vīzu kodeksu. Turklāt EST izskaidroja AS lietā, ka “nepareiza kritēriju piemērošana, nosakot atbildību, kas saistīta ar nelikumīgu dalībvalsts robežas šķērsošanu” var tikt skatīta pārsūdzības procedūrā ⁽²⁰²⁾.

⁽¹⁹⁴⁾ EST, *Ghezelbash*, skatīt 78. atsaucis 61. punktu.

⁽¹⁹⁵⁾ EST, *Ghezelbash*, skatīt 78. atsaucis 54. punktu.

⁽¹⁹⁶⁾ Skatīt EST Lielās palātas 2017. gada 6. septembra spriedumu apvienotajās lietās Nr. C-643/15 un C-647/15, *Slovakia and Hungary pret Council*, EU:C:2017:631, 206.–278. punkts.

⁽¹⁹⁷⁾ ES Padome, *Padomes 2015. gada 22. septembra Lēmums (ES) 2015/1601, ar ko nosaka pagaidu pasākumus starptautiskās aizsardzības jomā Itālijas un Grieķijas labā*, OV L 248, 24.9.2015., 80. lpp.

⁽¹⁹⁸⁾ Skatīt EST, *Slovakia and Hungary pret Council*, skatīt 196. atsaucis 69.–79. punktu. EST uzskatīja, ka atkāpe bija skaidri noteikta un īslaicīga, un tāpēc izpildīja LESD 78. panta 3. punktā noteiktos nosacījumus.

⁽¹⁹⁹⁾ Skatīt EST Lielās palātas 2017. gada 26. jūlija spriedumu lietā Nr. C-646/16 *Khadija Jafari and Zainab Jafari pret Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl*, 92. punkts, un (tajā pašā nozīmē) EST Lielās palātas 2017. gada 26. jūlija spriedumu lietā Nr. C-490/16, *AS pret Republika Slovenija*, EU:C:2017:585, 42. punkts. Plašākai informācijai par *Jafari* spriedumu skatīt arī 3.8.1. sadaļu tālāk tekstā.

⁽²⁰⁰⁾ EST, *Jafari*, skatīt 199. atsaucis 93. punktu, un EST, *AS*, turpat, 40. punkts.

⁽²⁰¹⁾ Skatīt EST, *Jafari*, skatīt 199. atsaucis 58. punktu.

⁽²⁰²⁾ EST, *AS*, skatīt 199. atsaucis 35. punktu.

3.6.3. sadaļā tālāk tekstā aplūkots Dublinas III regulas 16. un 17. pants, kas aplūko apgādājamus un revolucionārās klauzulas. Kā detalizētāk skaidrots šajā apakšsadaļā, 16. pants nosaka apstākļus, kuros dalībvalstīm vajadzētu “parasti paturēt kopā vai apvienot” apgādājamus ģimenes locekļus, un attiecīgi to var uzskatīt par atbildības noteikšanas kvazikritēriju. 17. pants atļauj dalībvalstīm novirzīties no atbildības kritērijiem, it sevišķi humānu un līdzietības apsvērumu dēļ.

Dublinas III regulas 3. panta 2. punktā ir paredzēts, ka apstākļos, “kad, pamatojoties uz šajā regulā uzskaitītajiem kritērijiem, nav iespējams izraudzīties atbildīgo dalībvalsti, par pieteikuma izskatīšanu ir atbildīga dalībvalsts, kurai pirmajai iesniegts starptautiskās aizsardzības pieteikums”. Ja nav iespējams pieteikuma iesniedzēju pārsūtīt uz dalībvalsti, kas izraudzīta, balstoties uz III nodaļā izklāstītajiem kritērijiem, vai uz pirmo dalībvalsti, kurā pieteikums iesniegts, “dalībvalsts, kas nosaka atbildīgo dalībvalsti, kļūst par atbildīgo dalībvalsti” (3. panta 2. punkta trešā rindkopa). Dublinas regulas 3. panta 2. punktā noteikti kritēriji attiecīgi ir noteikti nolūkā nodrošināt skaidru atbildīgās dalībvalsts noteikšanu katram patvēruma pieteikumam, kas tiek iesniegts Dublinas sistēmas dalībvalstī.

3.6.3. Apgādājamie un revolucionārās klauzulas

Dublinas III regulas IV nodaļa definē, kas tiek uzskatīti par “apgādājamajiem” un kā darbojas “revolucionārās klauzulas”.

Dublinas III regulas 16. panta 1. punkts nosaka pienākumu “parasti paturēt kopā vai apvienot” pieteikuma iesniedzēju un apgādājamus ģimenes locekļus. Šis pants ir formulēts šādi:

Dublinas III regulas 16. panta 1. punkts

Ja pieteikuma iesniedzējs grūtniecības, jaundzimuša bērna, nopietnas saslimšanas, smagas invaliditātes vai vecuma dēļ ir atkarīgs no palīdzības, ko sniedz viņa bērns, brālis vai māsa vai vecāks, kas likumīgi uzturas kādā dalībvalstī, vai ja pieteikuma iesniedzēja bērns, brālis vai māsa vai vecāks, kas likumīgi uzturas kādā no dalībvalstīm, ir atkarīgs no pieteikuma iesniedzēja palīdzības, dalībvalstis pieteikuma iesniedzēju parasti patur kopā vai apvieno ar minēto bērnu, brāli vai māsu vai vecāku, ar noteikumu, ka ģimenes saites ir pastāvējušas jau izcelsmes valstī, ka bērns, brālis vai māsa vai vecāks, vai pieteikuma iesniedzējs ir spējīgs rūpēties par apgādājamo un attiecīgās personas ir rakstveidā paudušas savu vēlmi.

Saskaņā ar EST jurisprudenci *K* lietā (par attiecīgo Dublinas II regulas 15. panta 2. punktu) no Dublinas III regulas 16. panta 1. punkta formulējuma ir skaidrs, ka nav svarīgi, vai apgādājamais ir pieteikuma iesniedzējs vai “viņa vai viņas bērns, māsa vai brālis vai vecāks” ⁽²⁰³⁾.

16. panta 2. punkts darbības, kuras dalībvalstīm izriet no pienākuma “parasti paturēt kopā vai apvienot” ģimenes, skaidro šādi:

⁽²⁰³⁾ Skatīt EST, *K*, skatīt 87. atsaucis 36. punktu.

Dublinas III regulas 16. panta 2. punkts

Ja 1. punktā minētais bērns, brālis vai māsa vai vecāks likumīgi uzturas dalībvalstī, kas nav dalībvalsts, kurā atrodas pieteikuma iesniedzējs, atbildīgā dalībvalsts ir dalībvalsts, kurā likumīgi uzturas bērns, brālis vai māsa vai vecāks, ja vien pieteikuma iesniedzēja veselības stāvoklis ilgāku laiku viņam neliedz ceļot uz minēto dalībvalsti. Šādā gadījumā atbildīgā dalībvalsts ir dalībvalsts, kurā atrodas pieteikuma iesniedzējs. Šādai dalībvalstij nav pienākuma pārvietot bērnu, brāli vai māsu vai vecāku uz savu teritoriju.

EST ir skaidrojusi, ka “pienākums “parasti” paturēt kopā patvēruma meklētāju un “citus” ģimenes locekļus (..) ir jāsaprot tādējādi, ka dalībvalsts var atkāpties no pienākuma paturēt attiecīgās personas kopā tikai tad, ja šādu atkāpšanos pamato īpaša situācija”⁽²⁰⁴⁾. Attiecīgi šis pienākums nosaka atbildību, balstoties uz ģimenes vienotības principu, ja nav iestājušies īpaši apstākļi. Taču jāņem vērā, ka 16. panta ieguvēju definīcijas iekļauj tikai pieteikuma iesniedzēju un “viņa vai viņas bērnu, māsu vai brāli vai vecāku, kas likumīgi uzturas kādā no dalībvalstīm”. Attiecībā uz piemērošanas darbības jomu 16. pants ir šaurāks nekā tā iepriekšējais variants Dublinas II regulas 15. panta 2. punkts. Jautājums, kas tika aplūkots *K* lietā (uz kuru attiecās Dublinas II regulas 15. panta 2. punkts) neietilptu 16. panta darbības jomā, jo vīramātes un dēla sievas attiecības⁽²⁰⁵⁾ nav iekļautas potenciālajā 16. pantā apskatīto cilvēku grupā. Šādā lietā nodrošināt apskatīto personu apvienošanu vai paturēšanu kopā varētu tikai tad, ja uz to attiektos revolucionārās klauzulas (šajā gadījumā 17. panta 2. punkts).

Nosacījumi 17. panta 1. punktā, kas saukts par “suverenitātes klauzulu”, un 17. panta 2. punktā, kas saukts par “humāno klauzulu”, ir izteikti šādi:

Dublinas III regulas 17. panta 1. un 2. punkts, pirmā rindkopa

1. Atkāpjoties no 3. panta 1. punkta, katra dalībvalsts var nolemt izskatīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu, ko tai iesniedzis trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, pat ja saskaņā ar šajā regulā noteiktajiem kritērijiem šāda izskatīšana nav attiecīgās dalībvalsts pienākums.
2. Dalībvalsts, kurā ir sagatavots starptautiskās aizsardzības pieteikums un kura veic atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procedūru, vai atbildīgā dalībvalsts var jebkurā laikā, pirms ir pieņemts pirmais lēmums pēc būtības, pieprasīt citai dalībvalstij uzņemt pieteikuma iesniedzēju, lai apvienotu personas, starp kurām ir jebkādas ģimenes attiecības, pamatojoties uz humāniem un, jo īpaši, ģimenes vai kultūras apsvērumiem, pat ja minētā cita dalībvalsts nav atbildīga saskaņā ar 8. līdz 11. pantā un 16. pantā noteiktajiem kritērijiem. Attiecīgās personas pauž savu piekrišanu rakstveidā.

Šīs divas 17. panta klauzulas, kas abas ir diskrecionāras, ir bijušas daļa no Dublinas sistēmas kopš tās izveides⁽²⁰⁶⁾. Diskrecionāro klauzulu piemērošana nozīmē ES tiesību aktu īstenošanu ES hartas 51. panta mērķiem, un to attiecīgi pārvalda harta⁽²⁰⁷⁾. 17. apsvēruma nosaka to, ka jebkurai dalībvalstij “jābūt iespējai noteikt izņēmumus attiecībā uz atbildības kritērijiem, jo īpaši humānu apsvērumu un līdzcietības dēļ, lai varētu apvienot ģimenes locekļus, radniekus vai personas, ar kurām ir jebkādas citas ģimenes attiecības (..)”.

⁽²⁰⁴⁾ EST, *K*, skatīt 87. atsaucē 46. punktu.

⁽²⁰⁵⁾ Šajā ziņā apskatāmās lietas faktiskā informācija: EST, *K*, skatīt 87. atsaucē 17. punktu.

⁽²⁰⁶⁾ Skatīt Konvencijas 29. panta 4. punktu un 36. pantu, ar ko ievieš 1985. gada 14. jūnija Šengenas līgumu, 1990. gada 19. jūnijs, OV L 239 (Šengenas konvencija), Dublinas Konvencijas 3. panta 4. punktu un 9. pantu (n 7) un Dublinas II regulas 3. panta 2. punktu un 15. pantu.

⁽²⁰⁷⁾ Skatīt EST, *NS and others*, skatīt 33. atsaucē 69. punktu, un EST, *CK and others*, skatīt 33. atsaucē 54. punktu.

17. panta 2. punkta humānā klauzula atšķiras no suverenitātes klauzulas attiecībā uz tās mērķi un procesu. 17. panta 2. punkta mērķis, saskaņā ar tās formulējumu, ir apvienot pieteikuma iesniedzēju ar “personu, ar kuru ir jebkādas ģimenes attiecības” un kura atrodas citā dalībvalstī. Pieteikums ir pakļauts trim nosacījumiem:

- 1) valstij, kas nosaka atbildīgo valsti, vai atbildīgajai valstij ir jānosūta pieprasījums, pirms tiek pieņemts “pirmais lēmums par [patvēruma pieteikuma] saturu”;
- 2) iesaistītajām personām jāpauž sava piekrišana rakstveidā; un
- 3) pieprasījuma saņēmēja valstij ir jāatbild divu mēnešu laikā ⁽²⁰⁸⁾ un noraidījuma gadījumā jānorāda pamatojums.

EST vēl nav pilnībā izskaidrojusi vai precīzi noteikusi konkrētos apstākļus, kuros iespējams pārsūdzēt diskrecionāro klauzulu izmantošanu no dalībvalstu puses ⁽²⁰⁹⁾. Līdz šim tiesa ir tikai norādījusi uz iespēju, ka suverenitātes klauzulas obligāta piemērošana varētu būt nepieciešama, “ja ir pārkāptas šā pieteikuma iesniedzēja pamattiesības, izmantojot atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procedūru, kas aizņem nesaprotīgu laika periodu” ⁽²¹⁰⁾. EST spriedumā lietā *CK and others pret Slovenia* noteica, ka Dublinas III regulas 17. panta 1. punkta nosacījumi, interpretēti saskaņā ar hartas 4. pantu, situācijā, kas ir tāda, kā galvenās tiesvedības jautājumi, nevar tikt interpretēti tā, ka nozīmētu pienākumu dalībvalstij tos izmantot ⁽²¹¹⁾. Ņemot vērā interpretāciju kopumā, tas nozīmē, ka “situācijā, kas ir tāda, kā aplūkotā”, dalībvalstu iestādēm vispirms jāapsver preventīvie pasākumi vai atlikšana ⁽²¹²⁾. Taču saskaņā ar Tiesas lemto diskrecionāro klauzulu iespējams izmantot, ja personas veselības stāvoklim “neparedz uzlaboties īsā laika periodā” vai ja tālāka atlikšana nozīmētu “risku pasliktināt attiecīgās personas stāvokli”. Lietā ar CK un viņas ģimeni EST neuzskatīja 17. panta 1. punkta izmantošanu par pienākumu ⁽²¹³⁾.

Tomēr nacionālā kontekstā daļa dalībvalstu varētu būt noteikušas, ka diskrecionāro klauzulu izmantošana no dalībvalstu puses tik un tā var tikt pakļauta juridiskai izpētei, tostarp gadījumos, kad ir pārliecināti humāni apsvērumi ⁽²¹⁴⁾. Ievērojami lielākajā daļā gadījumu, kad pārsūtīšana nav likumīga saskaņā ar 3. panta 2. punktu vai nevar notikt neviena cita iemesla dēļ, pašreizējās uzturēšanās dalībvalsts kļūst par dalībvalsti, kas atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu. Taču vairākas augsta līmeņa dalībvalstu tiesas ir noteikušas, ka pastāv pienākums konkrētos gadījumos izmantot suverenitātes klauzulu un attiecīgi tiesības to pārsūdzēt ⁽²¹⁵⁾. Savukārt Īrijas Augstā tiesa noraidīja argumentu, ka pastāv šāds pienākums, un

⁽²⁰⁸⁾ Taču, tā kā 17. panta 2. punkts nav kritērijs, neatbildēšana noteiktajā laika periodā nenozīmē netiešu piekrišanu.

⁽²⁰⁹⁾ Skatīt EST, *NS and others*, skatīt 33. atsauces 69. punktu, un EST, *CK and others*, skatīt 33. atsauces 54. punktu.

⁽²¹⁰⁾ Skatīt EST, *Puid*, skatīt 84. atsauces 35. punktu: “Taču dalībvalstij, kurā atrodas patvēruma meklētājs, ir jānodrošina, ka tā nepasliktina situāciju, kurā ir pārkāptas pieteikuma iesniedzēja pamattiesības, izmantojot tādu atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procedūru, kas aizņem nepamatoti ilgu laiku. Ja nepieciešams, pirmajai minētajai dalībvalstij ir pašai jāizskata pieteikums saskaņā ar Regulas 3. panta 2. punktā noteikto procedūru” un EST lietā *NS and others* (skatīt 33. atsauces 103. punktu) noteikto procedūru.

⁽²¹¹⁾ EST, *CK and others*, skatīt 33. atsauces 88. un 97. punktu.

⁽²¹²⁾ EST, *CK and others*, skatīt 33. atsauces 77.–87. punktu.

⁽²¹³⁾ EST, *CK and others*, skatīt 33. atsauces 88. punktu.

⁽²¹⁴⁾ Piemēram, Čehijas Augstākā administratīvā tiesa noteica, ka administratīvajai iestādei ir jāmin iemesli, kādēļ tā nav piemērojusi revolucionārās klauzulas gadījumos, kad ir noteikti tādi konkrētie apstākļi, kas varētu nozīmēt šo klauzulu piemērošanu. Šajā ziņā administratīvās iestādes novērtējums ir ierobežoti pakļauts administratīvās tiesas pārskatīšanai, lai pārliecinātos, vai administratīvā iestāde nav pārkāpusi sava novērtējuma robežas (neatkarīgi no tā, vai tās attiecas uz diskrecionārajām klauzulām vai neattiecas): Čehijas Republikas Augstākās administratīvās tiesas 2017. gada 5. janvāra spriedums Nr. 2 Azs 222/2016-24, *JDCV pret Ministry of Interior*, un Čehijas Republikas Augstākās administratīvās tiesas 2017. gada 12. janvāra spriedums Nr. 5 Azs 229/2016-44, *OO pret Ministry of Interior*, abi pieejami čehu valodā www.nssoud.cz. Tas nenozīmē, ka šo tiesvedību iznākums vienmēr atceļ Dublinas lēmumu. Skatīt, piemēram, Nīderlandes Valsts padomes 2016. gada 19. februāra spriedumu lietā Nr. 201505706/1/V3, NL:RVS:2016:563. Valsts sekretārs ierobežotā mērogā piemēro 17. panta diskrecionāro klauzulu, un Valsts padome lielākajā daļā lietu apstiprina šo praksi. Apskatītajā lietā viņš varēja saprātīgi noteikt, ka apstākļi, kuros pieteikuma iesniedzēja sievai bija jāpieņem pilsonība un viņa gaidīja bērnu, nenozīmē, ka viņam ir pienākums piemērot diskrecionāro klauzulu. Arī Vācijas tiesas ievērojamā skaitā lietu ir spriedušas, ka lēmums nepiemērot diskrecionāro klauzulu ir jāpamato Valsts migrācijas dienestam. Ja šāds pamatojums nav sniegts vai tas nav pietiekams, lēmums tiek anulēts un nosūtīts atpakaļ Valsts dienestam; skatīt Šveices Federālās administratīvās tiesas 2015. gada 13. marta spriedumu lietā Nr. E-641/2014, *BVGE 2015/9*, (8. apsvērumi).

⁽²¹⁵⁾ Skatīt, piemēram, Austrijas Konstitucionālās tiesas spriedumu lietā Nr. *U2543/2013*, skatīt 182. atsauci, kas aplūko arī vispārējo jurisprudenci, ka ir iespējams tiesā apstrīdēt suverenitātes klauzulas nepiemērošanu. Tajā pašā virzienā Šveices Federālā administratīvā tiesa lietā Nr. E-641/2014 (*BVGE 2015/9*) (skatīt 214. atsauci) noteica, ka tāda nacionāla tiesību akta nosacījuma nepiemērošana, kas saistīts ar suverenitātes klauzulu, var tikt apstrīdēta tiesā, un zemākas instances tiesai ir pienākums novērtēt, vai katrā Dublinas lēmumā ir nepieciešams piemērot suverenitātes klauzulu. Arī Vācijas tiesas ievērojamā skaitā lietu ir spriedušas, ka suverenitātes klauzulas piemērošana ir obligāta un tās nepiemērošanu var apstrīdēt tiesā (šo lietu pārskatam skatīt Dublinas judikatūras datubāzi, kas pieejama vietnē asyl.net).

uzskatīja, ka 17. pants “nosaka plašu diskrecionāro suverenitāti, ko neierobežo nosacījumi vai politikas dokumenti” ⁽²¹⁶⁾.

Šajā kontekstā nepieciešams atkārtoti uzsvērt – svarīgi, ka suverenitātes klauzula un humānā klauzula izstrādātas kā potenciālie tiesiskās aizsardzības līdzekļi, lai nodrošinātu atbilstību “primārajiem apsvērumiem”, piemēram, cieņai pret ģimenes dzīvi vai bērna interesēm, kas izriet no Dublīnas III regulas (13. līdz 16. apsvērumi) ⁽²¹⁷⁾. Tiklīdz ir noteikts, ka plānotais pasākums negatīvi ietekmēs ģimenes dzīvi, tiek piemērots ECTK 8. pants un ES hartas 7. pants ⁽²¹⁸⁾. Valsts iestādēm ir divi vispārīgi pienākumi:

- 1) rūpīgi noteikt un ņemt vērā plānotā pasākuma ietekmi uz ģimenes dzīves neaizskaramību; un
- 2) noteikt godīgu līdzsvaru starp pieteikuma iesniedzēja interesēm uz ģimenes vienotību un sabiedrības interesēm, kurās balstīts plānotais pasākums ⁽²¹⁹⁾.

14. apsvērumi nosaka to, ka “dalībvalstu galvenajam apsvērumam, piemērojot šo regulu, vajadzētu būt ģimenes dzīves neaizskaramībai”. Tas apstiprina un pastiprina nepieciešamību Dublīnas procedūrās izpildīt abus kritērijus.

Ģimenes dzīves neaizskaramības aizsargāšanas kontekstā un neatkarīgi no pienākumiem, kas izriet no ECTK 8. panta un hartas 7. panta, EST *K* lēmumā apstiprināja, ka Regulas Nr. 343/2003 15. panta 2. punkts iekļauj “pienākumu “parasti” (..) paturēt kopā patvēruma meklētāju un “citu” ģimenes locekli” ⁽²²⁰⁾. Tas var būt nozīmīgi arī situācijās ar apgādājamajiem ārpus 16. panta darbības jomas, jo humānās klauzulas mērķis ir “atļaut dalībvalstīm atkāpties no kritērijiem par kompetenču sadalīšanu starp dalībvalstīm, lai veicinātu ģimenes locekļu apvienošanu, ja tas ir nepieciešams humānu apsvērumu dēļ” ⁽²²¹⁾. Situācijās ar apgādājamajiem EST ir skaidrojusi, ka “[t]as jāizprot tādējādi, ka dalībvalsts var atkāpties no pienākuma paturēt konkrētās personas kopā tikai tad, ja šāda atkāpšanās ir pamatota, jo radusies īpaša situācija” ⁽²²²⁾.

EST vēl nav sniegusi atzinumus attiecībā uz citām situācijām, kurās piemērojami humāni apsvērumi. Taču no *K* lietas ir skaidrs, ka, ja pastāv šādi humāni apsvērumi, dalībvalstīm ir pienākums aktīvi meklēt iespēju īsā laika posmā apvienot ģimenes locekļus ⁽²²³⁾. Šajā ziņā var būt nepieciešams rīkoties plašāk par formālajiem pieprasījuma nosacījumiem, lai “uzņemtos vadību”, ja to nosaka humāni apsvērumi. Lietā *K* EST ir minējusi, ka šāds “pienākums pēc būtības būtu tikai formāls” ⁽²²⁴⁾. Šajā kontekstā Šveices Federālā administratīvā tiesa lietā, kurā Šveicē esošas patvēruma meklētājas vīrs uzturējās Grieķijā, noteica, ka pieprasījuma nosūtīšana saskaņā ar 17. panta 2. punktu ir obligāta, lai veicinātu vīra ierašanos Šveicē ⁽²²⁵⁾.

⁽²¹⁶⁾ Skatīt Īrijas Augstās tiesas 2017. gada 26. jūlija spriedumu lietā *U pret Refugee Appeals Tribunal & ors* [2017] IEHC 490.

⁽²¹⁷⁾ Skatīt Dublīnas II Komisijas priekšlikumu, skatīt 130. atsauci, 192. lpp., par 16. panta projektu: “16. panta 1. punkts iekļauj Dublīnas Konvencijas 9. pantu bez izmaiņām. Šis nosacījums, kas saukts par “humāno klauzulu”, vispirms tiek izmantots, lai novērstu vai atrisinātu ģimenes locekļu izšķiršanu, kas dažkārt var notikt, ja tiek stingri piemēroti atbildības kritēriji”. Informācija iekļauta arī par 3. panta projektu: “Taču dalībvalsts var politisku, humānu vai praktisku apsvērumu dēļ neatkarīgi izlemt tāda patvēruma pieteikuma izskatīšanai, ko tai iesniedzis trešās valsts valstspiederīgais, pat ja valsts nav par to atbildīga regulas kritēriju ietvaros.”

⁽²¹⁸⁾ Skatīt, piemēram, ECT 2010. gada 29. jūlija spriedumu lietā *Mengeshu Kimfe pret Switzerland*, pieteikums Nr. 24404/05, 61.–63. punkts.

⁽²¹⁹⁾ Skatīt, piemēram, ECT 2013. gada 7. maija spriedumu lietā *LH and VS pret Belgium*, pieteikums Nr. 67429/10, 72.–74. punkts (izpētes pienākums); ECT, *Kimfe*, pieteikums Nr. 24404/05, 7. punkts (godīga līdzsvara pienākums).

⁽²²⁰⁾ Skatīt EST, *K*, skatīt 87. atsauci 46. punktu.

⁽²²¹⁾ Skatīt EST, *K*, skatīt 87. atsauci 40. punktu.

⁽²²²⁾ Skatīt EST, *K*, skatīt 87. atsauci 46. punktu.

⁽²²³⁾ Skatīt EST, *K*, skatīt 87. atsauci 48.–53. punktu.

⁽²²⁴⁾ Skatīt EST, *K*, skatīt 87. atsauci 51. punktu.

⁽²²⁵⁾ Skatīt Šveices Federālās administratīvās tiesas 2013. gada 9. oktobra spriedumu Nr. *D-3349/2013*.

3.6.4. Atbildības izbeigšanās saskaņā ar 19. pantu

Pārsūdzība var apskatīt ne tikai kritēriju pareizu piemērošanu, bet arī jautājumu, vai vienas specifiskas dalībvalsts atbildība ir izbeigusies saskaņā ar 19. pantu.

Lietā *Karim* EST skaidroja, ka pieteikuma iesniedzējam ir tiesības iesniegt pierādījumus par šo jautājumu ⁽²²⁶⁾ un ka tiesai, kas izskata šo jautājumu, ir pienākums novērtēt pieteikuma iesniedzēja iesniegtos pierādījumus ⁽²²⁷⁾.

3.6.5. Procesuālās tiesības

Ja dalībvalsts, kas veic Dublinas procedūru, ir pārkāpusi pieteikuma iesniedzēju procesuālās tiesības, attiecīgā persona var balstīt pārsūdzību Dublinas III regulas noteikto procesuālo garantiju vai procesuālo noteikumu pārkāpšanā ⁽²²⁸⁾.

Attiecībā uz Atgriešanas direktīvu EST ir noteikusi, ka tas, vai lēmumu, kas pieņemts pēc procesuālo tiesību pārkāpšanas, var uzskatīt par nelikumīgu, var būt atkarīgs no jautājuma, vai procedūras rezultāts atšķirtos, ja šāds pārkāpums nebūtu noticis ⁽²²⁹⁾. Ja lēmums tiek uzskatīts par nelikumīgu, atkarībā no nacionālās patvēruma sistēmas struktūras attiecībā uz apsūdzībām tas var nozīmēt lēmuma anulēšanu un nodošanu atpakaļ atbildīgajām iestādēm administratīvā līmenī pareiza lēmuma pieņemšanai vai tiesas lēmumu par atbildības jautājumu, taču šādā gadījumā netiktu nodrošināta nodošanu atpakaļ šai iestādei ⁽²³⁰⁾.

3.7. Pārsūtīšanas lēmuma paziņošana

Tāpat kā tiesības uz informāciju (4. pants) un tiesības uz personisko interviju (5. pants), arī Dublinas III regulas IV nodaļas izveidošana par procesuālajiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, kas satur nosacījumus par pārsūtīšanas lēmuma paziņošanu (26. pants) un tiesiskās aizsardzības līdzekļiem (27. pants), ir jaunums, kas ieviests Dublinas III regulā. Dublinas III Komisijas priekšlikums noteica, ka IV nodaļas mērķis ir garantēt tiesības pārsūdzēt Dublinas lēmumu saskaņā ar starptautiskajiem un Eiropas juridiskajiem standartiem, lai nodrošinātu piekļuvi efektīviem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem ⁽²³¹⁾. Paziņojums par lēmumu konkrētajai personai ir būtisks pārsūdzēšanas tiesību elements, kas balstīts tiesību uz aizstāvību un labas pārvaldības pamatprincipos.

Saskaņā ar Dublinas III regulas 26. panta 1. punktu paziņojums satur gan pārsūtīšanas lēmumu, gan attiecīgā gadījumā arī lēmumu neizskatīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu ⁽²³²⁾. Ja personu pārstāv juridiskais padomdevējs vai cits konsultants, “dalībvalstis var izvēlēties

⁽²²⁶⁾ Skatīt EST Lielās palātas 2016. gada 7. jūnija spriedumu lietā Nr. C-155/15, *George Karim pret Migrationsverket*, EU:C:2016:410, 21. punkts.

⁽²²⁷⁾ Skatīt EST Lielās palātas 2016. gada 7. jūnija spriedumu lietā Nr. C-155/15, *George Karim pret Migrationsverket*, EU:C:2016:410, 26. punkts: “Līdz ar to, lai pārliecinātos, ka apstrīdētais lēmums par pārsūtīšanu ir pieņemts, pienācīgi piemērojot šajā regulā paredzēto atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procesu, tiesai, kas izskata prasību par pārsūtīšanas lēmuma apstrīdēšanu, ir jābūt iespējai pārbaudīt apgalvojumus, ko izvirza patvēruma meklētājs, kurš atsaucas uz šīs regulas 19. panta 2. punkta otrajā daļā paredzētās normas pārkāpumu.”

⁽²²⁸⁾ Skatīt EST, *Shiri*, skatīt 132. atsauci; EST, *Mengesteab*, skatīt 62. atsauces 45. un 49. punktu.

⁽²²⁹⁾ Skatīt EST 2013. gada 10. septembra spriedumu lietā Nr. C-383/13 PPU, *MG and NR pret Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*, EU:C:2013:533, 38. punkts.

⁽²³⁰⁾ Skatīt valsts tiesu sistēmas specifiku un tās ietekmi uz tiesību aktu interpretāciju dokumentā *levads kopējā Eiropas patvēruma sistēmā tiesām un tribunāliem – Juridiska analīze*, skatīt 2. atsauces 3.6. sadaļu, 84.–89. lpp.

⁽²³¹⁾ Dublinas III Komisijas priekšlikums, skatīt 88. atsauci, 12. lpp.

⁽²³²⁾ Gadījumos, kad pieteikuma iesniedzējs ir atsaucis starptautiskās aizsardzības pieteikumu vai šis pieteikums ir noraidīts, atbildīgajai dalībvalstij nav pienākuma izskatīt pieteikumu; skatīt 18. panta 1. punkta c) un d) apakšpunktus un 18. panta 2. punktu.

informēt par lēmumu šo juridisko padomdevēju vai citu konsultantu, nevis attiecīgo personu un konkrētajā gadījumā informēt attiecīgo personu par lēmumu”⁽²³³⁾.

Saskaņā ar Dublinas III regulas 26. panta 2. punktu lēmumam jāietver informācija par pieejamiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, tostarp attiecīgos gadījumos par tiesībām lūgt apturēt lēmuma izpildi, un par šādu tiesiskās aizsardzības līdzekļu izmantošanai un pārsūtīšanai piemērojamajiem termiņiem. Nepieciešamības gadījumā lēmumam jāietver “informācij[a] par vietu, kur attiecīgajai personai jāierodas, kā arī ierašanās datumu, ja minētā persona dodas uz atbildīgo dalībvalsti patstāvīgi”. Dalībvalstīm jānodrošina, ka attiecīgajai personai kopā ar lēmumu tiek paziņota informācija par personām vai organizācijām, kas šai personai var sniegt juridisku palīdzību, ja minētā informācija nav jau sniegta (Dublinas III regulas 26. panta 2. punkta otrā rindkopa). Šajā ziņā VI nodaļa uzsver nozīmīgo juridiskās pārstāvniecības un juridiskā padomdevēja lomu.

Dublinas III regulas 26. panta 3. punkts

Ja attiecīgajai personai nepalīdz vai viņu nepārstāv juridiskais konsultants vai cits padomdevējs, dalībvalstis viņu informē par galvenajiem lēmuma elementiem, tajā vienmēr ietverot informāciju par pieejamajiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem un šādu līdzekļu izmantošanai piemērojamajiem termiņiem. Informācija jāsniedz valodā, kuru attiecīgā persona saprot vai kuru ir pamats uzskatīt par tai saprotamu.

Papildus skaidri noteiktajiem “pieejamajiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem un (..) piemērojamajiem termiņiem” pamatojuma galvenajām daļām vienmēr jābūt valodā, kuru pieteikuma iesniedzējs “saprot vai kuru ir pamats uzskatīt par [viņam/viņai] saprotamu”. Atsauce uz “valod[ū], ko attiecīgā persona saprot vai kuru ir pamats uzskatīt par tai saprotamu” tiek izmantota vairākos citos KEPS tiesību aktu nosacījumos pieteikuma iesniedzēju tiesību uz informāciju kontekstā⁽²³⁴⁾.

Saskaņā ar Dublinas īstenošanas regulas 7. pantu pārsūtīšanu “veic, izmantojot kādu no šīm metodēm”: 1) “kādā noteiktā dienā pēc patvēruma meklētāja lūguma”; 2) ar uzraudzītu aizbraukšanu; 3) ar eskortu. Dublinas īstenošanas regulas 8. pants atstāj vietu diskusijām starp dalībvalstīm, lai noteiktu pārsūtīšanas metodi un citas detaļas.

Praksē attiecīgās personas patstāvīga aizbraukšana tiek piemērota reti⁽²³⁵⁾. Tas ir radījis jautājumu, vai šī prakse ir atbilstoša cilvēktiesību standartiem. Vācijas Federālā administratīvā tiesa ir secinājusi, ka pārsūtīšanas modalitātes lielā mērā ir tās dalībvalsts pārziņā, kas īsteno pārsūtīšanas lēmumu⁽²³⁶⁾. Lēmumos par aizturēšanu Vācijas Federālā administratīvā tiesa ir noteikusi, ka jebkādiem piespiedu pasākumiem ir jāatbilst vispārējiem tiesību aktu principiem, it sevišķi samērīguma principam, un attiecīgi aizturēšana nav likumīga, ja persona ir gatava aizbraukt brīvprātīgi⁽²³⁷⁾. Saskaņā ar samērīguma principu piespiedu pasākumiem vienmēr jābūt samērīgiem un pamatotiem⁽²³⁸⁾. Turklāt arī 24. apsvēruma pieprasa, lai dalībvalstis veicinātu

⁽²³³⁾ Dažās nacionālajās procedūrās, piemēram, Nīderlandes “astoņu dienu procedūrā” par lēmumu tiek informēts ieceltais jurists, kurš par to paziņo savam klientam un ar viņu pārrunā lēmumu.

⁽²³⁴⁾ Skatīt, piemēram, PPD (pārstrādātās redakcijas) 25. apsvērumu un 12. un 25. pantu; USD (pārstrādātās redakcijas) 5., 9. un 10. pantu; KD (pārstrādātās redakcijas) 22. pantu, kā arī *Eurodac* regulas (pārstrādātās redakcijas) 29. pantu, skatīt 35. atsauci.

⁽²³⁵⁾ Skatīt Eiropas Komisijas 2007. gada 6. jūnija dokumentu *Commission staff working document accompanying document to the Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the evaluation of the Dublin system – Annex to the communication on the evaluation of the Dublin system*, COM(2007) 299 galīgā redakcija, SEC(2007) 742, 31. lpp.

⁽²³⁶⁾ Skatīt Vācijas Federālās administratīvās tiesas 2015. gada 17. septembra spriedumu lietā Nr. 1 C 26.14, DE: BVerwG:2015:170915U1C26.14.0, 12. un tālāki punkti.

⁽²³⁷⁾ Skatīt, piemēram, Vācijas Federālās tiesas 2010. gada 17. jūnija spriedumu lietā Nr. V ZB/13/10, 17. punkts.

⁽²³⁸⁾ Par samērīguma principu skatīt, *inter alia*, EST 2002. gada 19. marta spriedumu lietā Nr. C-476/99, *Lommers pret Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij*, EU:C:2002:183, 39. punkts.

“brīvprātīg[u] pārsūtīšan[u], nodrošinot pienācīgu informāciju pieteikuma iesniedzējam”. Paliek atklāts jautājums, vai Dublinas pārsūtīšanas procesā dalībvalstis drīkst tieši izlemt par labu uzraudzītai pārsūtīšanai vai pārsūtīšanai ar eskortu, nedodot konkrētajai personai iespēju pieprasīt patstāvīgu pārsūtīšanu.

3.8. Tiesiskās aizsardzības līdzekļi

3.8.1. (Formālā) pārsūdzības darbības joma

Tiesības uz efektīviem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem garantē ES hartas 47. pants⁽²³⁹⁾. Dublinas III regulas kontekstā 27. panta 1. punkts atkārtoti apstiprina tiesības uz efektīviem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem šādi:

Dublinas III regulas 27. panta 1. punkts

Pieteikuma iesniedzējam vai citai personai, kas minēta 18. panta 1. punkta c) vai d) apakšpunktā, ir tiesības uz efektīvu tiesiskās aizsardzības līdzekli, proti, pārsūtīšanas lēmuma faktisku un juridisku pārsūdzību vai pārskatīšanu tiesā.

Tiesiskās aizsardzības darbības joma attiecībā uz pārsūtīšanas lēmumu ir skaidri noteikta Dublinas III regulas 19. apsvērumā, kas nosaka to, ka pārsūdzība tiek veikta nolūkā noteikt efektīvus tiesiskās aizsardzības līdzekļus “jo īpaši saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu” un ka, “[I]ai nodrošinātu starptautisko tiesību ievērošanu, efektīvi aizsardzības līdzekļi pret šādiem lēmumiem būtu jāattiecinā gan uz šīs regulas piemērošanas, gan juridiskās un faktiskās situācijas pārbaudi dalībvalstī, uz kuru pārsūta pieteikuma iesniedzēju”. EST uzsvēra šo mērķi trīs lēmumos 2016. un 2017. gadā⁽²⁴⁰⁾. Dublinas III regulas 27. pants vispirms nodrošina efektīvu iespēju iesniegt pārsūtīšanas lēmuma pārsūdzību vai pārskatīšanu tiesā, un tā darbības joma nav ierobežota⁽²⁴¹⁾.

Ar Dublinas III regulas 27. panta 2. punktu nosaka to, ka dalībvalstis “nodrošina saprātīgu termiņu, kurā attiecīgā persona var īstenot savas tiesības uz efektīvu tiesiskās aizsardzības līdzekli” saskaņā ar 27. panta 1. punktu. Šie nosacījumi, kas garantē efektīvus tiesiskās aizsardzības līdzekļus gan faktiski, gan juridiski, ir tieši piemērojami, jo tie veido daļu no regulas. Šie nosacījumi atspoguļo ECT tiesu prakses noteiktos standartus⁽²⁴²⁾, kas tiek paplašināti ar ES hartas 47. panta saturu (jo pārsūdzībai saskaņā ar ECTK 13. pantu nav obligāti jābūt tiesas priekšā). 19. apsvēruma un 27. pants iekļauj to, ka tiesai jābūt pietiekamai darbības jomai, lai varētu pārskatīt faktus un tiesību aktus. Tomēr 27. panta formulējumā netiek skaidri noteikta *ex nunc* pārbaude. Lietā *Jafari* EST atsaucās uz patiesa hartas 4. panta pārkāpšanas riska novērtējumu situācijā, kad “pēc neparasti liela skaita trešo valstu tādu valstspiederīgo ierašanās, kas meklē starptautisko aizsardzību, šāds risks pastāvēja atbildīgajā dalībvalstī”; tomēr EST nenoteica, kurš brīdis šādā lēmumā ir izšķirošs⁽²⁴³⁾. Tiesu praksē pārsūdzības izskatīšanas

⁽²³⁹⁾ Skatīt 6. daļu tālāk tekstā par efektīviem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, it sevišķi 6.1.1. apakšsadaļu par ES hartas 47. pantu.

⁽²⁴⁰⁾ Skatīt EST, *Ghezelbash*, skatīt 78. atsauci; EST, *Karim*, skatīt 226. atsauces 19.–27. punktu; un EST, *CK and others*, skatīt 33. atsauces 75. punktu.

⁽²⁴¹⁾ Jautājums par pārsūdzības pieejamību ir jāšķir no jautājuma, vai pārsūdzībai ir iespēja būt veiksmīgai (šis jautājums tika aplūkots iepriekš teksta 3.5. sadaļā). ECT Lielās palātas spriedumā lietā *Khlaifia* ir apstiprinājusi, ka ir iespējams, ka pārsūdzības nepieejamība var pārkāpt 13. pantu kopā ar ECTK 3. pantu pat tad, ja pēc būtības nav bijis ECTK 3. panta pārkāpums. Skatīt ECT Lielās palātas 2016. gada 15. decembra spriedumu lietā *Khlaifia and others pret Italy*, pieteikums Nr. 16483/12, 268. punktu. “Efektivitāte” un “tiesiskās aizsardzības līdzeklis” ECTK 13. panta izpratnē nav atkarīgs no pārliecības par pieteikuma iesniedzējam labvēlīgu iznākumu.

⁽²⁴²⁾ Skatīt it sevišķi tiesu praksi, kas pieprasa tiesību aizsardzības līdzekli, kas ir “efektīvs tiesību akts un prakse”, kopš ECT 2002. gada 5. februāra sprieduma lietā *Čonka pret Belgium*, pieteikums Nr. 51564/99; ECT, *Gebremedhin pret France*, skatīt 60. atsauces 53. punktu; kā arī procesuālos standartus, kas iekļauti ECT 2012. gada 2. februāra spriedumā *IM pret France*, pieteikums Nr. 9152/09; un iepriekš ECT 2000. gada 11. jūlija spriedumā *Jabari pret Turkey*, pieteikums Nr. 40035/98.

⁽²⁴³⁾ Skatīt EST, *Jafari*, skatīt 199. atsauces 101. punktu. Šis jautājums var būt īpaši nozīmīgs, ja procesā ir iesaistīta ilga tiesvedība.

darbības jomas jautājums reti tiek aplūkots tieši. Lietā par “sistēmiskiem trūkumiem” Čehijas Augstākā administratīvā tiesa no hartas 4. un 19. panta ir atvasinājusi pienākumu nodrošināt pilnu un *ex nunc* pārbaudes izskatīšanu attiecībā uz Dublinas III regulas 3. panta 2. punkta otro rindkopu ⁽²⁴⁴⁾.

3.8.2. Apturoša iedarbība

Pārsūtīšanas lēmumu pārsūdzības vai pārskatīšanas mērķiem 27. panta 3. punkta a) līdz c) apakšpunkti nosaka trīs iespējas attiecībā uz nacionālo tiesību aktu saturu, lai apturētu pārsūtīšanas lēmumu īstenošanu. Par kopējo minimālo standartu var uzskatīt 27. panta 3. punkta c) apakšpunktu. Tas nosaka to, ka attiecīgajai personai ir iespēja saprātīgā termiņā pieprasīt, lai tiesa aptur pārsūtīšanas lēmuma izpildi līdz brīdim, kad kļūst zināms viņa/viņas pārsūdzības vai pārskatīšanas rezultāts, un iespēju uzturēties teritorijā, līdz tiesa ir izlēmusi, vai apturēt pārsūtīšanas īstenošanu. Citas divas iespējas ir automātiska pārsūtīšanas apturēšana, gaidot pārsūdzības vai pārskatīšanas rezultātu (27. panta 3. punkta a) apakšpunkts), vai pārsūtīšanas apturēšana konkrētā saprātīgā termiņā, kura laikā tiek nolemts, vai pārsūdzībai vai pārskatīšanai tiek noteikts apturošs spēks (27. panta 3. punkta b) apakšpunkts). Visas trīs iespējas atbilst juridiskajām prasībām par pārsūdzību “automātisku apturošu spēku”, kas izriet no ES hartas 47. panta 1. punkta un ECTK 3. panta.

Visas trīs iespējas ir aprakstītas 27. panta 3. punktā, kas redzams tālāk tekstā.

Dublinas III regulas 23. panta 3. punkts

3. Pārsūtīšanas lēmumu pārsūdzības vai pārskatīšanas nolūkos dalībvalstis savos tiesību aktos paredz, ka:
- a) pārsūdzība vai pārskatīšana attiecīgajai personai dod tiesības palikt attiecīgajā dalībvalstī līdz brīdim, kad kļūst zināms pārsūdzības vai pārskatīšanas rezultāts; vai
 - b) pārsūtīšanu automātiski aptur un šāda apturēšana beidzas pēc konkrēta saprātīga termiņa, kura laikā tiesa pēc rūpīgas un padziļinātas izskatīšanas pieņem lēmumu par to, vai pārsūdzībai vai pārskatīšanai būs apturošs spēks; vai
 - c) attiecīgajai personai ir iespēja saprātīgā termiņā pieprasīt, lai tiesa aptur pārsūtīšanas lēmuma izpildi līdz brīdim, kad kļūst zināms pārsūdzības vai pārskatīšanas rezultāts. Dalībvalstis nodrošina, ka ir pieejams efektīvs tiesiskās aizsardzības līdzeklis, apturot pārsūtīšanu līdz brīdim, kad tiks pieņemts lēmums par pirmo apturēšanas pieprasījumu. Lēmumu par to, vai apturēt pārsūtīšanas lēmuma izpildi, pieņem saprātīgā laikposmā, tomēr dodot iespēju rūpīgai un padziļinātai apturēšanas pieprasījuma izskatīšanai. Ja tiek pieņemts lēmums neapturēt pārsūtīšanas lēmuma izpildi, tajā norāda apsvērumus, kas ir šā lēmuma pamatā.

Saskaņā ar Dublinas III regulas 27. panta 4. punktu “[d]alībvalstis var paredzēt, ka kompetentās iestādes var nolemt rīkoties *ex officio*, lai apturētu pārsūtīšanas lēmuma izpildi līdz brīdim, kad kļūst zināms pārsūdzības vai pārskatīšanas rezultāts”.

⁽²⁴⁴⁾ Skatīt Čehijas Republikas Augstākās administratīvās tiesas lietu *MO pret Ministry of Interior*, skatīt 41. atsauci.

3.8.3. Piekļuve juridiskajai un lingvistiskajai palīdzībai

Dublinas III regulas 27. panta 5. punkts pieprasa, lai dalībvalstis “nodrošin[ātu], ka attiecīgajai personai ir pieejama juridiskā palīdzība un vajadzības gadījumā lingvistiskā palīdzība”. Piekļuve pietiekamas kvalitātes un ekspertīzes juridiskajai un lingvistiskajai palīdzībai ir nozīmīgs elements, lai nodrošinātu tiesiskās aizsardzības līdzekļu efektivitāti, un ir daļa no dalībvalstu pienākuma nodrošināt ikvienas personas tiesības tikt uzklautai un darīt zināmu savu viedokli ⁽²⁴⁵⁾. Turklāt 27. panta 5. punkts ir rakstīts nolūkā nodrošināt piekļuvi juridiskajai palīdzībai, nosakot, ka dalībvalstīm šīs palīdzības sniegšana un tās saņemšanas veicināšana ir obligāta.

Turklāt saskaņā ar Dublinas III regulas 27. panta 6. punktu dalībvalstīm ir jānodrošina, ka juridiskā palīdzība tiek piešķirta “bez maksas, ja attiecīgā persona nevar atļauties segt ar to saistītās izmaksas”. Dalībvalstis var paredzēt, ka “attiecībā uz maksām un citiem izdevumiem, attieksme pret pieteikuma iesniedzējiem nav labvēlīgāka par attieksmi, ko parasti piemēro to valstspiederīgajiem saistībā ar juridisko palīdzību” (27. panta 6. punkta pirmā rindkopa) ⁽²⁴⁶⁾. “Procedūras attiecībā uz piekļuvi juridiskajai palīdzībai nosaka valsts tiesību aktos” (27. panta 6. punkta sestā rindkopa). Minimālā palīdzība, kas tiek piešķirta, ietver “vismaz vajadzīgo procedūras dokumentu sagatavošanu un pārstāvību tiesā, un var paredzēt, ka to sniedz tikai juridiskie konsultanti vai padomdevēji, kuriem ar valsts tiesību aktiem īpaši uzdots sniegt palīdzību un pārstāvību” (27. panta 6. punkta piektā rindkopa). Dalībvalstīm ir pienākums nodrošināt, “ka juridiskā palīdzība un pārstāvība netiek patvarīgi ierobežota un netiek kavēta pieteikuma iesniedzēja iespēja efektīvi piekļūt tiesu iestādēm” (27. panta 6. punkta ceturtā rindkopa).

Tomēr saskaņā ar dalībvalstu valstspiederīgajiem piemērojamiem likumiem, “patvarīgi neierobežojot piekļuvi juridiskajai palīdzībai”, dalībvalstis var paredzēt, ka bezmaksas juridiskā palīdzība un pārstāvība tiek piešķirta tikai gadījumos, kad “pastāv vērā ņemama iespēja, ka pārsūdzība varētu būt sekmīga” (27. panta 6. punkta otrā rindkopa) ⁽²⁴⁷⁾. Tā kā šis ir vienīgais iespējamais ierobežojums, tiesības uz bezmaksas juridisko palīdzību 27. panta 6. punkta ietvaros kaut kādā ziņā ir labvēlīgākas nekā PPD (pārstrādātās redakcijas) 20. un 21. pantā iekļautie nosacījumi ⁽²⁴⁸⁾. Ja lēmumu nepiešķirt bezmaksas juridisko palīdzību un pārstāvību, kas paredzēta otrajā rindkopā, pieņem iestāde, kas nav tiesa, “dalībvalstis paredz tiesības izmantot efektīvu tiesiskās aizsardzības līdzekli, lai minēto lēmumu pārsūdzētu tiesā” (27. panta 6. punkta trešā rindkopa).

⁽²⁴⁵⁾ Skatīt EST *MM*, skatīt 143. atsauces 87. punktu: “Tiesības tikt uzklautam garantē ikvienai personai iespēju administratīvajā procesā un pirms ikviena tāda lēmuma pieņemšanas, kas var nelabvēlīgi ietekmēt tās intereses, atbilstoši izteikt savu viedokli.”; EST, *M.*, skatīt 273. atsauces 31. punktu: “Šīs tiesības tikt uzklautam garantē pieteikuma iesniedzējam (...) iespēju administratīvās procedūras laikā efektīvi izteikt savas domas par savu pieteikumu (...) un pamatojumu, kas var atbildīgajai iestādei nodrošināt iemeslu izvairīties no nelabvēlīga lēmuma pieņemšanas.”

⁽²⁴⁶⁾ Šajā ziņā skatīt arī EST 2010. gada 22. decembra lēmumu lietā Nr. C-279/09, *DEB Deutsche Energiehandels- und Beratungsgesellschaft mbH pret Bundesrepublik Deutschland*, EU:C:2010:811.

⁽²⁴⁷⁾ Ja administratīvā iestāde noraida bezmaksas juridisko palīdzību, dalībvalstīm ir jānodrošina efektīvs tiesību aizsardzības līdzeklis, lai apstrīdētu šo lēmumu; skatīt 27. panta 6. punkta 3. apakšpunktu.

⁽²⁴⁸⁾ Skatīt 6.3.3. apakšsadaļu tālāk tekstā un J. Vedsted-Hansen, *Arts. 21 and 20 APD (recast)*, iekļauts Hailbronner un Thym (eds.), skatīt 65. atsauci. Piemēram, 27. panta 6. punktā nav paredzētas iespējas ierobežot juridisko palīdzību pārsūdzības procedūrā pirmās instances tiesā vai absolūti naudas līdzekļu vai laika ierobežojumi.

4. daļa. PPD (pārstrādātā redakcija): pamatprincipi, garantijas un procesuālās garantijas

Šajā tiesiskās analīzes daļā aplūko PPD (pārstrādātās redakcijas) noteiktos pamatprincipus, garantijas un procesuālās garantijas. Šie standarti nosaka starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanu no to dalībvalstu puses, kas noteiktas par atbildīgajām dalībvalstīm vai pieņēmušas atbildību saskaņā ar Dublīnas III regulu ⁽²⁴⁹⁾ (skatīt 3. sadaļu iepriekš tekstā).

Vispirms 4.1. sadaļā analizētas pieteikuma iesniedzēju tiesības palikt dalībvalsts teritorijā izskatīšanas procedūras laikā, kā arī šo tiesību izņēmuma gadījumi. Pēc tam 4.2. sadaļā analizēti citi izskatīšanas pamatprincipi un procesuālās garantijas, kam ir specifiska, bet ne ekskluzīva nozīme administratīvā līmeņa procedūrās saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) III nodaļu. Šī struktūra ir parādīta 16. tabulā tālāk tekstā.

16. tabula. 4. daļas struktūra

4.1. sadaļa	Tiesības palikt/neizraidīšana	80.–84. lpp.
4.2. sadaļa	Pamatprincipi un garantijas	84.–107. lpp.

4.1. Tiesības palikt/neizraidīšana

Kā iepriekš minēts 1.5. sadaļā, pieteikuma iesniedzēju tiesības palikt uzņemošajā dalībvalstī starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanas laikā izriet no neizraidīšanas principa. Šī sadaļa specifiskāk analizē šādas tiesības palikt, piesakoties starptautiskajai aizsardzībai (4.1.1. apakšsadaļa), kamēr pieteikums tiek izskatīts administratīvā līmenī (4.1.2. apakšsadaļa), turpmāku pieteikumu gadījumā (4.1.3. apakšsadaļa) un pārsūdzēšanas procedūru laikā (4.1.4. apakšsadaļa). Tiesības palikt pārsūdzēšanas procedūras laikā ir tālāk detalizēti aplūkotas 6.4. sadaļā.

4.1.1. Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšana

Lai gan (kā noteikts 2.3.2.1. apakšsadaļā iepriekš tekstā) PPD (pārstrādātās redakcijas) 6. pants nosaka atšķirības starp dažādiem formāliem starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanas posmiem, pieteikums PPD (pārstrādātās redakcijas) mērķiem jāuzskata par “iesniegtu” neatkarīgi no atbilstības jebkādiem formāliem nosacījumiem. Šajā ziņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 2. panta b) punktu nosaka to, ka starptautiskās aizsardzības pieteikums ir “pieprasījums, ko dalībvalstij iesniedzis trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, lai saņemtu bēgļa statusu vai alternatīvās aizsardzības statusu, un kas nepārprotami nepieprasa cita veida aizsardzību, kura ir ārpus [KD (pārstrādātās redakcijas)] darbības jomas un par kuru var iesniegt atsevišķu pieteikumu”. Līdzīgi arī PPD (pārstrādātās redakcijas) preambula nosaka to, ka “trešās valsts valstspiederīgie un bezvalstnieki, kas ir izteikuši vēlmi pieteikties starptautiskajai aizsardzībai, ir starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēji” (27. apsvērums). Tā kā “vēlmes

⁽²⁴⁹⁾ Lai uzzinātu izņēmumus, skatīt 3.1.2. un 5.2.2.4. sadaļu attiecībā uz Dublīnas III regulas 3. panta 3. punktu.

pieteikties izteikšana” šādi ir pielīdzināta pieteikuma “veikšanai”, no tā izriet, ka dalībvalstīm ir pienākums izskatīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu saskaņā ar direktīvu, kā arī atbilstošajiem starptautisko tiesību aktu standartiem, it sevišķi – saskaņā ar izraidīšanas aizliegumu, tiklīdz iesniegts aizsardzības pieteikums atbilstoši PPD (pārstrādātās redakcijas) 6. pantam neatkarīgi no administratīvajām formalitātēm. Neizraidīšanas princips jāpiemēro pat gadījumos, kad PPD (pārstrādātās redakcijas) 9. panta 2. punkts nosaka izņēmumu no pieteikuma tiesībām palikt (skatīt 4.1.2. sadaļu tālāk tekstā par tiesībām uzturēties administratīvā līmeņa izskatīšanas laikā).

Nemot vērā PPD (pārstrādātās redakcijas) noteikto obligāto vienoto procedūru (skatīt 11. apsvērumu), jebkurš starptautiskās aizsardzības pieteikums ir jāsaprot kā pieteikums bēgļa vai alternatīvās aizsardzības statusam, izņemot gadījumus, kad tas skaidri attiecas uz aizsardzību ārpus KD (pārstrādātās redakcijas) darbības jomas, ko var piemērot atsevišķi saskaņā ar vietējiem tiesību aktiem. Šādi starptautiskās aizsardzības pieteikumi, kas ir KD (pārstrādātās redakcijas) kompetencē, attiecīgi jāizlemj saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 10. panta 2. punktā noteikto darbību secību. (Skatīt 4.2.1. apakšsadaļu tālāk tekstā, lai uzzinātu starptautiskās aizsardzības izskatīšanas un lēmumu pieņemšanas nosacījumus.)

PPD (pārstrādātās redakcijas) 6. panta 1. punkts nosaka to, ka dalībvalstīm ir pienākums reģistrēt pieteikumu triju darbdienu laikā kopš pieteikuma sagatavošanas ⁽²⁵⁰⁾. Turklāt 6. panta 2. punktā ir noteikts, ka dalībvalstīm jānodrošina, lai personai, kura sagatavojusi starptautiskās aizsardzības pieteikumu, būtu reāla iespēja to iesniegt iespējami īsā laikā. (Skatīt 2.3. sadaļu iepriekš tekstā par pieteikuma sagatavošanu, reģistrēšanu un iesniegšanu.)

4.1.2. Tiesības palikt administratīvā līmeņa izskatīšanas laikā

Saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 9. panta 1. punktu “pieteikuma iesniedzējiem atļauj palikt dalībvalstī vienīgi procedūras nolūkā, līdz atbildīgā iestāde ir pieņēmusi lēmumu saskaņā ar procedūrām pirmajā instancē, kas noteiktas [direktīvas] III nodaļā”. Kopumā tiesības uzturēties ir absolūtas, un tās iespējams ierobežot tikai divās specifiskās situācijās, kas aprakstītas tālāk tekstā. Taču, pretēji “tiesību palikt” izpratnei daļā tiesu sistēmu, šīs tiesības nerada tiesības uz uzturēšanās atļauju (9. panta 1. punkta pēdējā daļa). Tādējādi var teikt, ka tiesības palikt nozīmē tikai tiesības netikt piespiedu kārtā izraidītam no dalībvalsts teritorijas starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanas laikā ⁽²⁵¹⁾.

Atsauce 9. panta 1. punktā uz “atbildīgo iestādi” un direktīvas III nodaļā noteiktās procedūras nozīmē, ka tiesības palikt tiek piemērotas līdz brīdim, kad atbildīgā iestāde, kuras atbildība noteikta saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 4. pantu, ir nonākusi pie lēmuma pēc būtības par starptautiskās aizsardzības pieteikumu. (Skatīt 2.3.1. apakšsadaļu iepriekš tekstā.)

Izņēmums attiecībā uz tiesībām palikt dalībvalstu teritorijā ir atļauts tikai situācijās, kas noteiktas PPD (pārstrādātās redakcijas) 9. panta 2. punkta neobligātajos noteikumos.

⁽²⁵⁰⁾ Skatīt 6. panta 1. punkta otro rindkopu par laika termiņa pagarināšanu līdz sešām darbdienu un 6. panta 5. punktu par laika termiņa pagarināšanu līdz 10 darbdienu liela vienlaicīgu pieteikumu skaita gadījumā. Plašākai informācijai skatīt 2.3.2.1. sadaļu tālāk tekstā.

⁽²⁵¹⁾ Skatīt arī PPD (pārstrādātās redakcijas) 2. panta p) punktu, kur definēts termins “palikt dalībvalstī”. Tiesības palikt saskaņā ar 9. pantu neietekmē pieteikuma iesniedzēja aizturēšana saskaņā ar USD (pārstrādātās redakcijas) 8. panta 3. punktu, sal. EST 2016. gada 15. februāra spriedums lietā Nr. C-601/15 PPU, *JN pret Staatssecretaris voor Veiligheid en Justitie*, EU:C:2016:84, 74. punkts.

- 1) Ja persona iesniedz **turpmāku pieteikumu**, kas atbilst izņēmumiem tiesībās palikt, kā noteikts PPD (pārstrādātās redakcijas) 41. pantā (skatīt 4.1.3. apakšsadaļu tālāk tekstā); vai
- 2) ja dalībvalsts **nodos vai izdos** personu:
 - citai dalībvalstij, ievērojot pienākumus saskaņā ar Eiropas apcietināšanas orderi ⁽²⁵²⁾ vai citādi; vai
 - trešai valstij; vai
 - starptautiskajām krimināltiesām.

Izdošana trešai valstij nevar notikt uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja izcelsmes valsti bez iepriekšējas viņa/viņas pieteikuma izskatīšanas pēc būtības. Šī interpretācija izriet no PPD (pārstrādātās redakcijas) 9. panta sastādīšanas vēstures ⁽²⁵³⁾. To apliecina 9. panta 3. punkts, kas skaidri nosaka to, ka dalībvalsts var izdot pieteikuma iesniedzēju trešai valstij tikai tādos gadījumos, kad kompetentās iestādes ir pārliecinātas, ka izdošanas lēmuma rezultāts nebūs tieša vai netieša izraidīšana, pārkāpjot minētās dalībvalsts starptautiskās un Savienībā noteiktās saistības. Šajā kontekstā jāņem vērā, ka tiesības netikt izdotam citai valstij bez tā, ka tiek izskatīts risks iespējamai vajāšanai vai smagam kaitējumam no pieprasījuma iesniedzēja valsts puses, vispārīgi ir nostiprinātas ES hartas 19. pantā, kā arī ECTK 13. pantā kopā ar 3. punktu un Bēgļu konvencijas 33. pantā (skatīt 1.5. sadaļu iepriekš tekstā) ⁽²⁵⁴⁾.

4.1.3. Izņēmumi attiecībā uz tiesībām palikt turpmāku pieteikumu gadījumā

Ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 40. pantu nosaka divas darbības turpmākā pieteikumu izskatīšanā. (Skatīt definīciju 2. panta q) punktā un tālāku informāciju par turpmākiem pieteikumiem un pieņemamību 5.2.2.4. apakšsadaļā tālāk tekstā.)

Pirmkārt, nepieciešams veikt **sākotnējo izskatīšanu**, vai ir konstatēts, ka pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis jaunus elementus vai faktus saistībā ar pārbaudi, vai viņš ir kvalificējams kā starptautiskās aizsardzības saņēmējs saskaņā ar KD (pārstrādāto redakciju) ⁽²⁵⁵⁾. Otrkārt, ja sākotnējā izskatīšanā tiek konstatēts, ka pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis jaunus elementus vai faktus, kas ievērojami palielina iespēju pieteikuma iesniedzēju kvalificēt kā starptautiskās aizsardzības saņēmēju, pieteikumu **turpina izskatīt** saskaņā ar direktīvas II nodaļā noteiktajiem pamatprincipiem un garantijām ⁽²⁵⁶⁾.

Savukārt tad, ja sākotnējā izskatīšanā netiek secināts, ka ir konstatēti vai iesniegti šādi jauni elementi vai fakti, vai gadījumos, kad šādi jauni elementi vai fakti ir konstatēti vai iesniegti, bet tie ievērojami nepalielina iespēju pieteikuma iesniedzēju kvalificēt kā starptautiskās aizsardzības saņēmēju, dalībvalsts var izlemt turpmāko pieteikumu tālāk neizskatīt. Šādos gadījumos pieteikumu var uzskatīt par **nepieņemamu** saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta d) apakšpunktu ⁽²⁵⁷⁾. Ja turpmākais pieteikums netiek uzskatīts par nepie-

⁽²⁵²⁾ Skatīt Padomes pamatlēmumu par Eiropas apcietināšanas orderi, skatīt 39. atsauci.

⁽²⁵³⁾ Skatīt J. Vedsted-Hansen, *Article 9 APD (recast)*, iekļauts Hailbronner and Thym (eds.), skatīt 65. atsauci, 1310. un 1311. lpp.

⁽²⁵⁴⁾ Skatīt E. Guild, Article 19 – Protection in the Event of Removal, Expulsion or Extradition, iekļauts S. Peers et al. (eds.), *The EU charter of Fundamental Rights. A commentary* (Hart, 2014), 548.–553. lpp. Par ECTK 3. un 13. pantu skatīt ECT lietu *MSS pret Belgium and Greece*, skatīt 174. atsauci 286.–293. punktu un 321. punktu; ECT 2013. gada 6. jūnija spriedumu lietā *Mohammed pret Austria*, pieteikums Nr. 2283/12, 81. punktu. Skatīt arī M. Reneman, *EU asylum procedures and the right to an effective remedy* (Hart Publishing, 2014), 118.–122. lpp.; B. Rainey, E. Wicks un C. Ovey, *Jacobs, White & Ovey, The European Convention on Human Rights* (6. izdevums, OUP, 2014), 176.–180. lpp.; W. Schabas, *The European Convention on Human Rights. A commentary* (OUP, 2015), 194.–196. lpp. Skatīt arī J.C. Hathaway, *The rights of refugees under international law* (CUP, 2005), 319.–322. lpp.

⁽²⁵⁵⁾ PPD (pārstrādātās redakcijas) 40. panta 2. punkts.

⁽²⁵⁶⁾ PPD (pārstrādātās redakcijas) 40. panta 3. punkts. Skatīt arī 40. panta 4. punktu par jaunu tādu elementu vai faktu iespējamajiem ierobežojumiem, kas var veidot starptautiskās aizsardzības vajadzības pamatojumu.

⁽²⁵⁷⁾ PPD (pārstrādātās redakcijas) 40. panta 5. punkts

ņemamu saskaņā ar šo nosacījumu, to iespējams arī izskatīt paātrinātā procedūrā saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. panta 8) punkta f) apakšpunktu.

Divsoļu pieeja turpmākajiem pieteikumiem atspoguļo uzskatu, ka, no vienas puses, pieteikuma iesniedzējam jābūt iespējai atkārtoti pieteikties pat pēc tam, kad starptautiskās aizsardzības pieteikums ir noraidīts, ja viņa/viņas apstākļi ir ievērojami mainījušies, lai ņemtu vērā *sur place* prasību iespējamību saskaņā ar KD (pārstrādāto redakciju) (5. pantu). No otras puses, izprotot nepieciešamību novērst potenciālu turpmāko pieteikumu nosacījumu ļaunprātīgu izmantošanu, tika izlemts, ka šiem pieteikumiem jābūt pakļautiem ātrai un efektīvai sākotnējās izskatīšanas procedūrai nolūkā noteikt jaunu atbilstošu elementu esību un uzskatīt pieteikumu par nepieņemamu, ja šādi elementi pastāv (skatīt PPD (pārstrādātās redakcijas) 36. apsvērumu) ⁽²⁵⁸⁾.

Saskaņā ar turpmāko pieteikumu izskatīšanas struktūru, kas noteikta 40. pantā, PPD (pārstrādātās redakcijas) 41. pants nosaka situācijas, kurās dalībvalstis var noteikt **izņēmumu attiecībā uz tiesībām palikt** teritorijā saistībā ar turpmākajiem pieteikumiem. Saskaņā ar 41. panta 1. punktu šādus izņēmumus var noteikt gadījumos, kad pieteikuma iesniedzējs:

PPD (pārstrādātās redakcijas) 41. panta 1. punkts

- a) ir iesniedzis **pirmo turpmāko pieteikumu**, kas netiek tālāk izvērtēts saskaņā ar 40. panta 5. punktu, galvenokārt tādēļ, lai kavētu vai izjauktu tāda lēmuma izpildi, kura rezultātā nekavējoties tiktu īstenota viņa vai viņas pārvietošana no minētās dalībvalsts; vai
- b) iesniedz **citū turpmāko pieteikumu** tajā pašā dalībvalstī pēc galīgā lēmuma uzskatīt pirmo turpmāko pieteikumu par nepieņemamu saskaņā ar 40. panta 5. punktu vai pēc galīgā lēmuma noraidīt [iepriekšējo turpmāko] pieteikumu kā nepamatotu ⁽²⁵⁹⁾.

Tā kā tiesības uzturēties teritorijā ir vispārīgs noteikums, kas paredzēts PPD (pārstrādātās redakcijas) 9. pantā, 41. pantā minētie izņēmumi ir visaptveroši un tos nepieciešams interpretēt ierobežotā apmērā un piemērot piesardzīgi. Tas tālāk noteikts PPD (pārstrādātās redakcijas) 41. panta 1. punkta otrajā rindkopā, kurā teikts, ka dalībvalstis var pieļaut šādu izņēmumu no tiesībām palikt turpmāka pieteikuma gadījumā “tikai tad, ja atbildīgā iestāde uzskata, ka nodošanas atpakaļ lēmuma rezultāts nebūs tieša vai netieša izraidīšana, pārkāpjot minētās dalībvalsts starptautiskās un Savienībā noteiktās saistības”.

Attiecīgi 41. panta 1. punkta a) apakšpunkts var kalpot kā juridisks pamatojums attiecībā uz pieteikuma iesniedzēja izņēmumu no tiesībām palikt tikai tad, ja atbilstoši 40. panta 5. punktam un 33. panta 2. punkta d) apakšpunktam pieņemts lēmums turpmāko pieteikumu tālāk neizskatīt, bet uzskatīt to par nepieņemamu un ja ir noteikts, ka šis pieteikums tika veikts “galvenokārt tādēļ, lai kavētu vai izjauktu” izraidīšanas lēmumu ⁽²⁶⁰⁾.

⁽²⁵⁸⁾ Skatīt arī J. Vedsted-Hansen, *Article 40 APD (recast)*, iekļauts Hailbronner and Thym (eds.), skatīt 65. atsauci, 1368. lpp.

⁽²⁵⁹⁾ PPD (pārstrādātās redakcijas) 41. panta 1. punkts, izcēlums pievienots.

⁽²⁶⁰⁾ Skatīt EST, *Tall*, skatīt 25. atsauci 48. punktu, interpretējot PPD 7. un 32. pantu tā, lai atļautu izņēmumu attiecībā uz tiesībām palikt, “ja (...) pēc šīs sākotnējās izpētes turpmākais pieteikums netiek izpētīts vēlreiz”.

Ar 41. panta 2. punktu nosaka iespēju atkāpties no laika termiņiem, kas parasti piemērojami paātrinātajām procedūrām saskaņā ar 31. pantu ⁽²⁶¹⁾ un pieņemamības procedūrām saskaņā ar 33. pantu un 34. pantu, kā arī atkāpties no 46. panta 8. punkta, kas nosaka tiesības palikt teritorijā, kamēr tiek gaidīts 46. panta 6. un 7. punktā noteikto pagaidu pasākumu procedūras iznākums (skatīt 4.1.4. apakšsadaļu tālāk tekstā). Tālāki procesuālie noteikumi, kas attiecas uz turpmāko pieteikumu sākotnējo izskatīšanu, ir noteikti 42. pantā, tostarp dalībvalstu iespēja ieviest nacionālos nosacījumus, kas pieprasa konkrētajam pieteikuma iesniedzējam norādīt faktus un būtiskus pierādījumus, lai pamatotu jaunu turpmākā pieteikuma izskatīšanas procedūru. Jāņem vērā, ka šādi nacionālie noteikumi nevar padarīt neiespējamu pieteikuma iesniedzēju piekļuvi jaunai procedūrai, rezultēties šādas piekļuves faktiskā atcelšanā vai ievērojamos ierobežojumos salīdzinājumā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 42. panta 2. punkta pēdējo daļu.

Minētos nosacījumus jāaplūko saskaņā ar vispārējo principu, ka turpmāku pieteikumu izskatīšana un it sevišķi tādu pieteikumu izskatīšana, uz kuriem attiecas izņēmumi attiecībā uz tiesībām palikt teritorijā izskatīšanas procedūras laikā, jāveic saskaņā ar atbilstošā neizraidīšanas principa ievērošanu, ko aizsargā ES hartas 19. panta 2. punkts salīdzinājumā ar iepriekš citēto PPD (pārstrādātās redakcijas) 41. panta 1. punkta otro rindkopu. To tālāk pamato arī dalībvalstu saistības saskaņā ar 13. pantu kopā ar ECTK 3. pantu un Bēgļu konvencijas 33. pantu ⁽²⁶²⁾.

4.1.4. Tiesības palikt pārsūdzības procedūras laikā

Pieteikuma iesniedzēju tiesības palikt dalībvalstī pārsūdzības izskatīšanas laikā nosaka vispārējie nosacījumi par **pārsūdzību apturošo darbību**, kas noteikti PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 5. punktā. Šis nosacījums nosaka to, ka dalībvalstīm jāļauj pieteikuma iesniedzējiem palikt teritorijā līdz termiņam, kurā beidzas viņu iespēja izmantot tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību, un, ja šādas tiesības ir izmantotas noteiktajā termiņā – līdz tiesiskās aizsardzības iznākumam. Skatīt 6.4. sadaļu tālāk tekstā par tiesībām palikt pārsūdzības procedūras laikā, lai uzzinātu sīkāku informāciju par vispārīgajiem nosacījumiem, kā arī pieļaujamajiem izņēmumiem.

4.2. Pamatprincipi un garantijas

4.2.1. Nosacījumi attiecībā uz starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanu un lēmumu pieņemšanu par tiem

Ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 10. panta 1. punktu vispirms atzīst pamatprincipu, ka “[d]alībvalstis nodrošina, lai starptautiskās aizsardzības pieteikumi netiek noraidīti vai izslēgti no izskatīšanas, pamatojoties tikai uz to, ka tie nav sagatavoti, cik ātri vien iespējams”. Šajā ziņā 10. panta 1. punkta nosacījums jālasa saskaņā ar 6. pantu par pieteikuma iesniegšanas modalitātēm (skatīt 2.3. sadaļu par pieteikuma sagatavošanu, reģistrēšanu un iesniegšanu un 4.1.1. apakšsadaļu par starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanu iepriekš tekstā).

⁽²⁶¹⁾ PPD (pārstrādātās redakcijas) 41. panta 2. punkta a) apakšpunkts. Tomēr šis nosacījums attiecas tikai uz 31. panta 8) punkta g) apakšpunktu par pieteikumiem, kas iesniegti galvenokārt tādēļ, lai kavētu vai izjauktu agrāka vai nenovēršama lēmuma spēkā stāšanos, kā rezultātā tiktu īstenota pārvietošana saskaņā ar 41. panta 1. punkta a) apakšpunktā noteiktajiem izņēmumiem attiecībā uz tiesībām palikt.

⁽²⁶²⁾ Skatīt 63. atsauci.

Ņemot vērā faktu, ka ar PPD (pārstrādāto redakciju) nosaka obligātu vienoto procedūru, kas iekļauj visu pieteikuma iesniedzēju starptautiskās aizsardzības vajadzību novērtējumu (skatīt 11. apsvērumu), 10. panta 2. punkts nosaka izskatīšanas un lēmumu pieņemšanas kārtību saskaņā ar bēgļa statusa un alternatīvā statusa definīcijām, kas noteiktas KD (pārstrādātā redakcijā) (skatīt 33. apsvērumu un KD (pārstrādātās redakcijas) 2. panta f) punktu). Attiecīgi dalībvalstij ir pienākums vispirms noteikt (izskatīt un nolemt), vai pieteikuma iesniedzējs kvalificējas bēgļa statusam. Tikai tad, ja un kad atbildīgā iestāde pieņem negatīvu lēmumu attiecībā uz bēgļa statusu, atbildīgā iestāde var noteikt (izskatīt un nolemt), vai pieteikuma iesniedzējs kvalificējams alternatīvajai aizsardzībai ⁽²⁶³⁾.

Var šķist, ka PPD (pārstrādātās redakcijas) 10. panta 3. punktā noteiktos standartus atbilstoši starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanai iedvesmojušas neatkarīgās un stingrās pārbaudes prasības, kas izstrādātas ECT judikatūrā saskaņā ar ECTK 3. un 13. pantu ⁽²⁶⁴⁾. Dalībvalstīm ir pienākums nodrošināt, ka atbildīgā iestāde izskata pieteikumus un pieņem lēmumus “individuāli, objektīvi un taisnīgi” un ka darbinieki, kas izskata pieteikumus un pieņem lēmumus, “pārzina attiecīgos standartus, kas piemērojami patvēruma jomā, un tiesību aktus bēgļu jautājumos” (PPD (pārstrādātās redakcijas) 10. panta 3. punkta a) un c) apakšpunkti).

PPD (pārstrādātās redakcijas) 10. panta 3. punkta d) apakšpunkts nosaka dalībvalstīm pienākumu nodrošināt, ka “darbiniekiem, kas izskata pieteikumus un pieņem lēmumus, vajadzības gadījumā konkrētos jautājumos ir iespēja konsultēties ar ekspertiem, piemēram, par medicīnu, kultūru, reliģiju, ar bērniem saistītos jautājumos vai dzimumu jautājumos”. Šis nosacījums tika iekļauts PPD (pārstrādātājā redakcijā) nolūkā nodrošināt kvalitatīvu lēmumu pieņemšanu administratīvā līmenī, atspoguļojot izskatīšanas procedūras “prioritāro” stratēģiju ⁽²⁶⁵⁾.

Precīzas un aktuālas informācijas pieejamība par vispārīgo situāciju starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju izcelsmes vai tranzīta valstīs ir nepieciešams priekšnosacījums, lai veiktu atbilstošu viņu aizsardzības vajadzību novērtējumu un attiecīgi nodrošinātu lēmumu kvalitāti attiecībā uz šādiem pieteikumiem ⁽²⁶⁶⁾. Tas ir atspoguļots PPD (pārstrādātās redakcijas) 10. panta 3. punkta b) apakšpunktā, saskaņā ar kuru dalībvalstīm ir jānodrošina, ka šāda “informācija [par izcelsmes valsti] ir pieejama darbiniekiem, kas ir atbildīgi par pieteikumu izskatīšanu un lēmumu pieņemšanu”.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 10. panta 3. punkta b) apakšpunktu papildina arī 10. panta 4. punkts, kas nosaka to, ka tiesām, kas atbildīgas par pārskatīšanas procedūru saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. pantu, jābūt pieejai vispārīgai informācijai par izcelsmes valsti, kas bija pieejama atbildīgajai iestādei administratīvā līmenī. Dalībvalstis var izlemt, vai šāda piekļuve pārsūdzības iestādēm tiek piešķirta “ar atbildīgās iestādes vai pieteikuma iesniedzēja starpniecību vai kā citādi”. Pieteikuma iesniedzēja piekļuve šādai informācijai ir viena no garantijām, ko pieprasa PPD (pārstrādātās redakcijas) 12. panta 1. punkta d) apakšpunkts (skatīt 4.2.3.4. apakšsadaļu tālāk tekstā).

Ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 10. panta 5. punktu nosaka to, ka “[d]alībvalstis paredz noteikumus attiecībā uz to dokumentu tulkošanu, kas attiecas uz [starptautiskās aizsardzības] pieteikumu izskatīšanu”. Šī obligātā nosacījuma mērķis ir uzlabot administratīvā līmeņa lēmumu

⁽²⁶³⁾ Skatīt EST, *HN pret Minister for Justice, Equality and Law Reform*, skatīt 26. atsaucis 30.–36. punktu par izpēti kārtību saskaņā ar iepriekšējo KD. Skatīt arī *Qualification for International Protection – A judicial analysis*, op. cit. fn. 1. atsaucis, 99. lpp.

⁽²⁶⁴⁾ Skatīt ECT, *Jabari pret Turkey*, skatīt 242. atsaucis 50. punktu; ECT, *MSS pret Belgium and Greece*, skatīt 174. atsaucis 293. punktu.

⁽²⁶⁵⁾ Skatīt Eiropas Komisija, *PPD (pārstrādātās redakcijas) priekšlikums*, op. cit. fn. 60. atsaucis, Pielikums, 6. lpp.

⁽²⁶⁶⁾ *Evidence and credibility assessment in the context of the CEAS – A judicial analysis*, skatīt 2. atsaucis 4.2.5. apakšsadaļu.

pieņemšanas kvalitāti ⁽²⁶⁷⁾ un to vispārīgi var uzskatīt par priekšnosacījumu efektīvas tiesiskās aizsardzības līdzekļu standartu izpildei saskaņā ar ES hartas 47. pantu un ECTK 13. pantu (skatīt 6.2. sadaļu par pilnīgu un *ex nunc* pārbaudi tālāk tekstā).

4.2.2. Prasības attiecībā uz lēmumu

Saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 11. panta 1. punktu “[d]alībvalstis nodrošina, ka lēmumi par starptautiskās aizsardzības pieteikumiem tiek sniegti rakstveidā”. Šis nosacījums ir spēkā neatkarīgi no tā, vai lēmums ir pozitīvs vai negatīvs.

Atbilstoši PPD (pārstrādātās redakcijas) nosacījumam par vienotu procedūru 11. panta 2. punkts nosaka to, ka “[d]alībvalstis arī nodrošina, ka, ja pieteikums tiek noraidīts attiecībā uz bēgļa statusu un/vai alternatīvās aizsardzības statusu, lēmumā tiek sniegts faktiskais un juridiskais pamatojums, un informācija, kā apstrīdēt negatīvu lēmumu, tiek sniegta rakstveidā”. Pienākums sniegt **negatīva lēmuma iemeslus rakstveidā** attiecas uz noraidījumiem saistībā ar “bēgļa statusu un/vai alternatīvās aizsardzības statusu”. Attiecīgi iemesli ir jānorāda arī tad, ja pieteikuma iesniedzējam lēmumā ir piešķirts alternatīvās aizsardzības statuss, vienlaikus atsakot bēgļa statusu. Tādējādi, ja pieteikuma iesniedzējam ir piešķirts alternatīvās aizsardzības statuss, rakstveidā nepieciešams izskaidrot, kādi faktiskie un/vai juridiskie apsvērumi ir bēgļa statusa pieteikuma, kuru nepieciešams noteikt (izskatīt un izlemt) vispirms, noraidīšanai (salīdzinājumam PPD (pārstrādātās redakcijas) 10. panta 2. punkts; skatīt 4.2.1. sadaļu par starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanas un lēmumu pieņemšanas nosacījumiem iepriekš tekstā). Pienākums informēt par iemesliem, kāpēc šajā situācijā nepiešķirt bēgļa statusu, ļaus pieteikuma iesniedzējam apsvērt, vai izmantot tiesiskās aizsardzības līdzekļus pret šādu lēmumu saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 2. punktu (skatīt 6.3.1. apakšsadaļu par piekļuvi lēmuma iemesliem un informācijai par pārsūdzības tiesībām).

Nacionālie tiesību akti var ietekmēt veidu, kādā iemesli tiek noteikti rakstveida lēmumā. Turklāt ES tiesību aktu nosacījuma par “faktuālajiem un juridiskajiem iemesliem” precīzu ietekmi vēl jānosaka EST.

Prasību 11. panta 2. punktā var izprast kā **faktu un apstākļu** novērtējuma iekļaušanu, kad novērtējums veikts saskaņā ar KD (pārstrādātās redakcijas) 4. pantu ⁽²⁶⁸⁾. Jāņem vērā, ka administratīvā līmeņa atbildīgās iestādes sniegtie iemesli ir nozīmīgi tādas pārsūdzības procedūras kontekstā, kas tiek veikta saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. pantu. (Skatīt 6. daļu par tiesībām uz efektīviem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem tālāk tekstā, it sevišķi 6.4. sadaļu par tiesībām palikt pārsūdzības procedūras laikā).

Lai gan informācija par to, kā pārsūdzēt negatīvu lēmumu, pamatā ir jāsniedz rakstveidā, no PPD (pārstrādātās redakcijas) 11. panta 2. punkta otrās rindkopas izriet, ka “[d]alībvalstīm [šāda] informācija nav jāsniedz rakstveidā saistībā ar lēmumu, kurā pieteikuma iesniedzējam šāda informācija jau iepriekš sniegta rakstveidā vai izmantojot elektroniskos saziņas līdzekļus, kas pieteikuma iesniedzējam ir pieejami”. Jebkurā gadījumā 11. panta 2. punkta nosacījumi jāaplūko saistībā ar 12. panta 1. punkta f) apakšpunktu, kas nosaka to, ka pieteikuma iesniedzējus administratīvā līmeņa procedūrā par lēmuma rezultātu informē, tostarp sniedz informāciju par to, kā pārsūdzēt negatīvu lēmumu, “valodā, ko viņi saprot vai ko ir pamats uzskatīt

⁽²⁶⁷⁾ Skatīt Padomes 2012. gada 24. aprīļa dokumentu Nr. 8958/12, 45. lpp.

⁽²⁶⁸⁾ Lai iegūtu plašāku informāciju par šāda novērtējuma principiem, skatīt *Evidence and credibility assessment in the context of the CEAS – A judicial analysis*, skatīt 2. atsaucē 4.1.–4.4. sadaļu.

par viņiem saprotamu, ja viņiem nepalīdz vai viņus nepārstāv juridiskais konsultants vai cits padomdevējs”. (Skatīt arī 4.2.3.2. apakšsadaļu par tulkošanu tālāk tekstā.)

Gadījumos, kad pieteikums ir iesniegts pieteikuma iesniedzēja vārdā, piemēram, ja to iesniedz viņa/viņas laulātais vai draugs saskaņā ar 7. panta 2. punktu (skatīt 2.3.2.2. apakšsadaļu iepriekš tekstā) un ja pieteikums ir balstīts tādos pašos apsvērumos kā tās personas pieteikums, kura iesniedz pieteikumu sava(-u) apgādājamā(-o) labā, PPD (pārstrādātās redakcijas) 11. panta 3. punkts atļauj dalībvalstīm pieņemt **vienu lēmumu** par visiem apgādājamajiem ⁽²⁶⁹⁾. Papildus šāda lēmuma administratīvajām priekšrocībām tas var arī atspoguļot ģimenes vienotības principu starptautiskās aizsardzības piešķiršanas kontekstā ⁽²⁷⁰⁾. Vienlaikus šī iespēja nenozīmē, ka dalībvalstīm ir atļauts neizskatīt un neņemt vērā laulātā vai cita apgādājamā informāciju gadījumos, kad tā nav identiska galvenā pieteikuma iesniedzēja informācijai, piemēram, ja laulātais apgalvo, ka uz viņu attiecas individuāla vajāšana.

Ar 11. panta 3. punktu ir noteikts izņēmums no atļautās prakses pieņemt vienu lēmumu, kas attiecas uz visiem pieteikuma iesniedzēja apgādājamajiem, un tas pieprasa izsniegt **atsevišķus lēmumus** apskatāmajai personai vai personām, ja viena lēmuma gadījumā “tiktu atklāti pieteikuma iesniedzēja īpašie apstākļi, kas var apdraudēt viņa intereses, jo īpaši gadījumos, kas saistīti ar vajāšanu dzimuma, seksuālās orientācijas, dzimumidentitātes un/vai vecuma dēļ”.

4.2.3. Garantijas pieteikuma iesniedzējiem

Ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 12. panta 1. punktu pieteikuma iesniedzējiem nosaka vairākas garantijas, kas attiecas uz izskatīšanas procedūrām **administratīvajā līmenī**, kā to nosaka direktīvas III nodaļa. Vienlaikus ar 12. panta 2. punktu nosaka to, ka dalībvalstīm ir jānodrošina, lai visi starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēji saņemtu “līdzvērtīgas garantijas” attiecībā uz **pārsūdzības procedūrām** saskaņā ar 46. pantu, izņemot tās, kas noteiktas 12. panta 1. punkta a) un f) apakšpunktā, kuras šķietami ir mazāk nozīmīgas pārsūdzības posmā. Tā kā informācija, kas šeit iekļauta, īpaši attiecas uz izskatīšanas procedūrām administratīvā līmenī, 12. panta 1. punkta a) un f) apakšpunkta mērķi parasti ir izpildīti, ja šie nosacījumi šajā posmā jau ir izpildīti.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 12. panta 1. punktā noteiktās pieteikuma iesniedzēju garantijas var uzskatīt par tādām, kas atspoguļo un kaut kādā mērā papildina patvēruma pieteikumu izskatīšanas procesuālos standartus, ko iepriekš ieteikusi Augstā komisāra bēgļu jautājumos programmas Izpildu komiteja un Eiropas Padomes Ministru komisija ⁽²⁷¹⁾. Vispārīgos noteikumus 12. pantā papildina citi, specifiskāki PPD (pārstrādātās redakcijas) standarti, konkrētāk tie, kas noteikti 14. līdz 17. pantā par starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju personisko interviju, 18. pantā par medicīnas pārbaudi, 19. pantā par juridiskās un procesuālās informācijas sniegšanu bez maksas pirmās instances (administratīvā līmeņa) procedūrās, 20. līdz 23. pantā par juridiskās un procesuālās informācijas, juridiskā atbalsta un pārstāvniecības sniegšanu un 29. pantā par *UNHCR* lomu (tālāk tekstā skatīt no 4.2.4. sadaļas par personisko interviju līdz 4.2.7. sadaļai par pieteikuma iesniedzējiem, kam nepieciešamas īpašas procesuālās garantijas).

⁽²⁶⁹⁾ Lai gan terminam “apgādājamais” 11. panta 3. punktā ir tāda pati nozīme kā 7. panta 2. punktā, jāņem vērā, ka PPD (pārstrādātās redakcijas) nav vispārīgas definīcijas terminam “apgādājamais”.

⁽²⁷⁰⁾ Skatīt *UNHCR* Rokasgrāmatu, skatīt 38. atsauci, 181.–186. lpp.

⁽²⁷¹⁾ Skatīt konkrētāk *UNHCR* Izpildu komitejas *Conclusion No 8 (XXVIII): Determination of refugee status*, 1977. gada 12. oktobris; Eiropas Padomes Ministru komitejas, *Recommendation No R (81) 16 on the harmonisation of national procedures relating to asylum*, 1981. gada 5. novembris.

4.2.3.1. Informācija

Vispirms attiecībā uz saziņas **valodu** starp dalībvalstīm un starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem 12. panta 1. punkta a) un f) apakšpunkts nosaka to, ka iestādēm ir pienākums informēt pieteikuma iesniedzējus valodā, “ko viņi saprot vai ko ir pamats uzskatīt par viņiem saprotamu” ⁽²⁷²⁾. To var uztvert kā nosacījumu, ka izmantotā valoda ir jāpamato uz konkrētām norādēm, ka pieteikuma iesniedzējs to reāli saprot.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta nosacījumi tiek piemēroti laikā, kad iestādes sniedz informāciju par plānoto izskatīšanas procedūru un tiesībām un pienākumiem procedūras laikā, kā arī iespējamām sekām, ja netiek izpildīti pienākumi un nenotiek sadarbība ar iestādēm. Tas iekļauj tiesības tikt informētam par laika periodu un iespējām, kas pieejamas pieteikuma iesniedzējam, lai izpildītu KD (pārstrādātās redakcijas) 4. pantā minēto pienākumu iesniegt faktu un pierādījumu elementus, kā arī tiesības tikt informētam par pieteikuma tiešas vai netiešas atsaukšanas sekām (skatīt PPD (pārstrādātās redakcijas) 27. un 28. pantu un 4.2.10. apakšsadaļu tālāk tekstā). Informācijas prasības darbības joma un saturs ir jāaplūko kopējā direktīvas kontekstā attiecībā uz to, ka visa atbilstošā informācija ir jāiesniedz laikus, lai atļautu pieteikuma iesniedzējiem izmantot to tiesības, kas garantētas direktīvā, un izpildīt pieteikuma iesniedzēja saistības saskaņā ar 13. pantu (skatīt 4.2.9. apakšsadaļu tālāk tekstā).

PPD (pārstrādātās redakcijas) 12. panta 1. punkta a) apakšpunktā minētie pienākumi var attiekties uz **visām iestādēm** dalībvalstīs, kas ir iesaistītas izskatīšanas procesā. Turklāt ar 12. panta 1. punkta d) apakšpunktu nosaka to, ka pieteikuma iesniedzēju nepieciešams informēt par **atbildīgās iestādes** pieņemtā lēmuma rezultātu, kā arī iespējam pārsūdzēt negatīvu lēmumu (salīdzinājumam 11. panta 2. punkts un 4.2.2. apakšsadaļa iepriekš tekstā). Līdzīgi arī 12. panta 1. punkta e) apakšpunkts nosaka to, ka pieteikuma iesniedzējiem “savlaicīgi paziņo, kāds ir atbildīgās iestādes lēmums par viņu pieteikumu”. Pienākumu nodrošināt **iepriekšēju paziņojumu** nevar interpretēt tādējādi, ka pastāv atsevišķs pienākums informēt pieteikuma iesniedzēju par argumentiem, uz kuriem atbildīgā iestāde plāno balstīt iespējamo negatīvo lēmumu, lai nodrošinātu pieteikuma iesniedzējam iespēju komentēt šos argumentus, pieņemot, ka izskatīšanas procedūrā ir atbilstoši piemērotas vispārējās tiesības tikt uzklautam saskaņā ar ES tiesību aktiem ⁽²⁷³⁾. Tomēr, lai gan nav pienākuma informēt par argumentiem, uz kuriem atbildīgā iestāde plāno balstīt iespējamo negatīvo lēmumu, tas ir jāatšķir no 12. panta 1. punkta d) apakšpunktā ietvertā pienākuma informēt par “vispārējo informāciju”, kas aplūkota 4.2.3.4. apakšsadaļā.

Saskaņā ar 12. panta 1. punkta e) un f) apakšpunktu gan pienākums iepriekš paziņot, gan pienākums informēt par lēmuma rezultātu tiek modificēts situācijās, “ja juridiskais konsultants vai cits padomdevējs juridiski pārstāv pieteikuma iesniedzēju” vai “ja viņiem [palīdz] vai viņus [pārstāv] juridiskais konsultants vai cits padomdevējs”.

⁽²⁷²⁾ Ir minēts, ka šis formulējums, vismaz dažu valodu versijās, šķietami atspoguļo kaut kādā mērā augstāku standartu nekā PPD 10. panta iepriekšējais nosacījums (“valodā, ko viņiem vajadzētu saprast”), skatīt J. Vedsted-Hansen, *Article 12 APD (recast)*, iekļauts Hailbronner and Thym (eds.), skatīt 65. atsauci, 1315. lpp.

⁽²⁷³⁾ Skatīt EST, *MM.*, skatīt 143. atsauces 74. punktu par KD 4. panta procesuālo ietekmi šādā ziņā; skatīt arī EST 2017. gada 9. februāra spriedumu lietā Nr. 560/14, *M pret Minister for Justice and Equality, Ireland, Attorney General*, EU:C:2017:101, par ietekmi uz tiesībām tikt uzklautam ES tiesību aktos līdzīgās situācijās.

4.2.3.2. Mutvārdu tulkošana

Pieteikuma iesniedzēju tiesības saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 12. panta 1. punkta b) apakšpunktu “saņemt **tulka pakalpojumus**, iesniedzot savu lietu kompetentajām iestādēm,” tiek piemērotas, “kad vien tas nepieciešams”. Taču, kā minēts PPD (pārstrādātās redakcijas) 14. līdz 17. pantā un 34. pantā, nepieciešamībai ir jātiek uzskatītai par vismaz saistītu ar personisko interviju. Tomēr pienākums piedāvāt tulka pakalpojumus ir piemērojams tikai gadījumos, kad “atbilstīga saziņa nevar tikt nodrošināta bez šādiem pakalpojumiem”, proti, situācijās, kad pieteikuma iesniedzējs pietiekami nepārzina valodu, kurā runā dalībvalsts iestādēs.

No šā nosacījuma ir skaidrs, ka papildus **atbildīgajai iestādei**, kas noteikta saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 4. panta 1. punktu, ar pieteikuma iesniedzēju var komunicēt arī citas **iestādes, kurām ir oficiāli pienākumi** saistībā ar starptautiskās aizsardzības pieteikumiem tādos apstākļos, kuros var būt nepieciešama tulkotāja palīdzība, piemēram, tās var būt iestādes, kuras ir atbildīgas par iesnieguma pieņemšanas jautājumiem (skatīt 4. panta 2. punktu un 2.3.1. apakšsadaļu par atbildīgajām iestādēm iepriekš tekstā).

4.2.3.3. Saziņa ar UNHCR un/vai citām organizācijām

Pieteikuma iesniedzēja iespējas sazināties ar UNHCR atbilstoši PPD (pārstrādātās redakcijas) 12. panta 1. punkta c) apakšpunktam papildina līdzīgas tiesības sazināties ar jebkuru citu organizāciju, kas pieteikuma sniedzējam sniedz juridisko atbalstu vai citus padomus. Otrais minētais tiesību aspekts vairs neiekļauj tikai tās organizācijas, kas darbojas UNHCR labā (skatīt oriģinālā PPD 10. pantu).

Starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniedzēju tiesības sazināties ar šādām organizācijām un, iespējams, arī UNHCR, ir pakļautas konkrētās dalībvalsts nacionālajiem tiesību aktiem. Taču jebkādiem nacionālo tiesību aktu ierobežojumiem jāizpilda efektīvas tiesības uz komunikāciju, un attiecīgi tie nedrīkst padarīt pieteikuma iesniedzēja iespējas faktiski neiespējamās vai pār-mērīgi sarežģītas. Šajā ziņā jāņem vērā, ka 12. panta 1. punkta c) apakšpunkts, pretēji PPD (pārstrādātās redakcijas) 21. panta 1. punktam par bezmaksas juridisko atbalstu un pārstāvniecību, kas minēta 20. pantā, nesniedz dalībvalstīm konkrētas tiesības “pieņemt” vai “atļaut” konkrētam personām sniegt pieteikuma iesniedzējiem juridisko atbalstu vai konsultācijas.

4.2.3.4. Piekļuve vispārīgai informācijai

Saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 12. panta 1. punkta d) apakšpunktu pieteikuma iesniedzējiem un attiecīgā gadījumā viņu juridiskajiem konsultantiem vai citiem padomdevējiem saskaņā ar 23. panta 1. punktu ir piekļuve informācijai par izcelsmes valsti, kas sniegta darbiniekiem, kuri ir atbildīgi par starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanu un lemšanu par tiem, un informācijai, kuru eksperti snieguši par medicīnu, kultūru, reliģiju, ar bērniem saistītiem jautājumiem, dzimumu vai citiem konkrētiem jautājumiem, kā ir noteikts attiecīgi 10. panta 3. punkta b) un d) apakšpunktā. Šāda piekļuve attiecas tikai uz informāciju, ko “atbildīgā iestāde ir ņēmusi vērā (..), lai pieņemtu lēmumu par viņu pieteikumu”. Lai nodrošinātu efektīvu piekļuvi informācijai, šo nosacījumu nedrīkst piemērot ierobežoti.

Papildus specifiskiem nosacījumiem, kas minēti 12. panta 1. punkta d) apakšpunktā, jāņem vērā, ka saskaņā ar vispārējiem ES tiesību aktu principiem par tiesībām tikt uzklautam pieteikuma

iesniedzējam vajadzētu dot iespēju administratīvā procesa laikā efektīvi paust viedokli par savu pieteikumu. Atkarībā no apstākļiem šī informācija var iekļaut pamatojumu, kas varētu likt atbildīgajai iestādei atturēties no negatīva lēmuma pieņemšanas, dokumentālus pierādījumus, ko persona vēlas pievienot pieteikumam, vai detalizētus komentārus par elementiem, kas jāņem vērā atbildīgajai iestādei, un pēc nepieciešamības – informācija vai novērtējums, kas atšķiras no informācijas vai novērtējumiem, kas jau iesniegti atbildīgajai iestādei ⁽²⁷⁴⁾. (Skatīt arī 4.2.4.2. apakšsadaļu tālāk tekstā par personisko interviju veikšanu un saturu saistībā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 15. panta 3. punktu un 16. pantu.

Jāņem vērā, ka tiesības uz piekļuvi informācijai ir ierobežotas un iekļauj tikai tādus juridiskos konsultantus vai citus padomdevējus, kurus saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 23. panta 1. punktu kā tādus pieļauj vai atļauj valsts tiesību akti. 12. panta 1. punkta d) apakšpunktā noteiktā atsauce uz šo nosacījumu nozīmē, ka uz konsultantu un padomdevēju piekļuvi informācijai var attiekties 23. panta 1. punktā noteiktie ierobežojumi. Tomēr vienlaikus 12. panta 1. punkta d) apakšpunkts skaidri nenosaka ierobežojumus pieteikuma iesniedzēja piekļuvei šeit minētajiem materiāliem.

4.2.4. Personiskā intervija

4.2.4.1. Personiskās intervijas pienākuma darbības joma

PPD (pārstrādātās redakcijas) 14. līdz 17. pants nosaka samērā detalizētus starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju personiskās intervijas standartus, šajā ziņā nosakot dalībvalstīm pienākumu nodrošināt augstāku procesuālo garantiju līmeni nekā līdzīgos nosacījumos iepriekšējā PPD. PPD (pārstrādātās redakcijas) nosacījumi par personiskajām intervijām, pirmkārt, definē pienākuma veikt personiskās intervijas darbības jomu, tostarp situācijas, kurās dalībvalsts iestādes var tās izlaist, un šādu sarunu neesības ietekmi, kā arī iestādes, kas atbildīgas par personiskās intervijas veikšanu (14. pants). Otrkārt, tie nosaka personiskās intervijas prasības attiecībā uz loģistiku, organizatoriskajām un profesionālajām kompetencēm saistībā ar sarunu veikšanu un sarunu saturu (15. un 16. pants). Visbeidzot tiek konkrētizētas dalībvalstu saistības attiecībā uz ziņošanu un citiem personisko interviju ar pieteikuma iesniedzējiem ieraksta veidiem, kā arī pieteikuma iesniedzēju tiesības izteikt komentārus par ierakstu un tam piekļūt (17. pants).

PPD (pārstrādātās redakcijas) 14. panta vispārīgie noteikumi nosaka to, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējam tiek **“dota iespēja tikt personiski intervētam** par viņa starptautiskās aizsardzības pieteikumu, ko veic persona, kura saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir kompetenta darīt” ⁽²⁷⁵⁾. Lai gan šā nosacījuma formulējums nenorāda uz pieteikuma iesniedzēja pienākumu ierasties uz interviju, saskaņā ar citiem direktīvas nosacījumiem dalībvalstis nacionālajos tiesību aktos var noteikt šādu pienākumu ⁽²⁷⁶⁾.

Tādā mērā, ciktāl personiskā intervija attiecas uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma būtību, nevis konkrētiem formālas dabas pieņemamības jautājumiem, tā jāveic **atbildīgās iestādes**, kas noteikta saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 4. panta 1. punkta, darbiniekiem. Taču 14. panta 1. punkta otrā rindkopa atļauj atkāpes no šā noteikuma situācijās, kad “atbildīgajai

⁽²⁷⁴⁾ Skatīt EST, *M pret Minister for Justice and Equality, Ireland, Attorney General*, ibid., 31., 39. un 40. punkts.

⁽²⁷⁵⁾ PPD (pārstrādātās redakcijas) 14. panta 1. punkta pirmā rindkopa, izcēlums pievienots.

⁽²⁷⁶⁾ Skatīt PPD (pārstrādātās redakcijas) 13. panta 2. punkta a) apakšpunktu, 14. panta 5. punktu, 23. panta 4. punktu un 28. pantu, kā arī KD (pārstrādātās redakcijas) 4. pantu.

iestādei [ir] praktiski neiespējam[i] veikt savlaicīgas intervijas par katra pieteikuma būtību” tāpēc, ka vienlaikus saņemts liels skaits starptautiskās aizsardzības pieteikumu. Šādos gadījumos intervijas var veikt citas intervējošās iestādes darbinieki, kuriem ir jābūt saņēmušiem attiecīgo apmācību un “vispārīgas zināšanas par problēmām, kas varētu negatīvi ietekmēt pieteikuma iesniedzēja spēju sniegt interviju” (skatīt PPD (pārstrādātās redakcijas) 4. panta 3. punktu, kas nosaka atbildīgās iestādes darbinieku prasības; skatīt arī 2.3.1. sadaļu par atbildīgajām iestādēm iepriekš tekstā).

Turklāt PPD (pārstrādātās redakcijas) 34. panta 2. punkts nosaka dalībvalstīm iespēju paredzēt, ka personisko interviju par starptautiskās aizsardzības pieteikuma pieņemamību veic to iestāžu darbinieki, kas nav atbildīgās iestādes, saskaņā ar 33. pantu.

Gadījumos, kad persona ir iesniegusi starptautiskās aizsardzības pieteikumu savu apgādājamo vārdā saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 7. panta 2. punktu, “**katram apgādājamam pieaugušajam** tiek dota iespēja tikt personiski intervētam” (14. panta 1. punkts, trešā rindkopa) ⁽²⁷⁷⁾. Šādas intervijas ar apgādājamiem pieaugušajiem jāveic apstākļos, kas nodrošina cieņu pret apgādājamā privāto dzīvi, lai nodrošinātu atbilstošu konfidencialitāti saskaņā ar 15. panta 2. punktu ⁽²⁷⁸⁾. Savukārt attiecībā uz nepilngadīgu personu iesniegtajiem pieprasījumiem 14. panta 1. punkta ceturtā rindkopa ļauj dalībvalstīm “valsts tiesību aktos (..) noteikt gadījumus, kad nepilngadīgajam tiek dota iespēja tikt personiski intervētam”.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 14. pants nosaka trīs iespējamus izņēmumus no vispārējā noteikuma par pieteikuma iesniedzēju tiesībām uz personisko interviju. Šie izņēmumi ir definēti šaurāk nekā līdzīgi nosacījumi iepriekšējā PPD 12. pantā.

Pirmā un otrā vispārējā noteikuma izņēmums tiek noteikts, ņemot vērā pieteikuma iesniedzēja individuālos apstākļus. Ar 14. panta 2. punkta a) apakšpunktu nosaka to, ka personisko interviju par pieteikuma būtību var neveikt, ja “atbildīgā iestāde var pieņemt **pozitīvu lēmumu attiecībā uz bēgļa statusu**, pamatojoties uz pieejamajiem pierādījumiem” ⁽²⁷⁹⁾. Prasība pēc “pozitīva lēmuma attiecībā uz bēgļa statusu” neatļauj dalībvalstij neveikt interviju gadījumos, kad šādi pierādījumi ļauj iestādei piešķirt alternatīvās aizsardzības statusu. Turklāt 14. panta 2. punkta b) apakšpunkts ļauj neveikt personisko interviju, ja “atbildīgā iestāde uzskata, ka pieteikuma iesniedzēja stāvoklis **nav piemērots tam, lai viņu intervētu**, vai viņu **nav iespējams intervēt** sakarā ar pastāvīgiem apstākļiem, kurus viņš nekontrolē” ⁽²⁸⁰⁾. No 14. panta 2. punkta formulējuma izriet, ka šie lēmumi vienmēr jāpieņem atbildīgajai iestādei, vai citā gadījumā pēc konsultācijas ar medicīnas speciālistu, lai noteiktu, vai pieteikuma iesniedzēja stāvoklis ir īslaicīgs vai ilgstošs, ja atbildīgā iestāde šaubās par pieteikuma iesniedzēja stāvokli.

Turpmāka starptautiskās aizsardzības pieteikuma gadījumā no 14. panta 1. punkta pirmās rindkopas pēdējā teikuma izriet, ka jāņem vērā PPD (pārstrādātās redakcijas) 42. panta 2. punkta b) apakšpunktā par procedūru noteiktais, saskaņā ar ko dalībvalstīm ir iespēja valsts tiesību aktos paredzēt, ka sākotnējo izskatīšanu var veikt, pamatojoties tikai uz rakstveida iesniegumu bez personiskas intervijas, izņemot gadījumus, kas attiecas uz apgādājamiem pieteikuma iesniedzējiem saskaņā ar 40. panta 6. punktu.

⁽²⁷⁷⁾ Izcēlums pievienots.

⁽²⁷⁸⁾ Skatīt 4.2.4.2. apakšsadaļu tālāk tekstā par interviju veikšanu un saturu.

⁽²⁷⁹⁾ Izcēlums pievienots.

⁽²⁸⁰⁾ Izcēlums pievienots. Šajā situācijā tomēr “tiek veikti atbilstīgi pasākumi, lai ļautu pieteikuma iesniedzējam vai apgādājamajam iesniegt turpmāku informāciju”, sal. 14. panta 2. punkta otrā daļa.

Saskaņā ar 14. panta 3. punktu “**personiskās intervijas neveikšana** (..) nekavē atbildīgo iestādi pieņemt lēmumu par starptautiskās aizsardzības pieteikumu”⁽²⁸¹⁾, ja šī neveikšana ir saskaņā ar iepriekš minētajiem 14. panta nosacījumiem. Gadījumos, kad personiskā intervija netiek veikta, pamatojoties uz 14. panta 2. punkta b) apakšpunktā noteikto par pieteikuma iesniedzējiem, kuru stāvoklis nav piemērots tam, lai viņus intervētu, vai viņus nav iespējams intervēt, “[p]ersoniskās intervijas neveikšana (..) neietekmē nelabvēlīgi atbildīgās iestādes lēmumu” (14. panta 4. punkts).

Izņemot šīs situācijas, “dalībvalstis, pieņemot lēmumu par starptautiskās aizsardzības pieteikumu, var ņemt vērā faktu, ka pieteikuma iesniedzējs nav ieradies uz personisko interviju, ja vien viņam nav bijuši svarīgi neierašanās iemesli” (14. panta 5. punkts).

4.2.4.2. Interviju veikšana un saturs

PPD (pārstrādātās redakcijas) 15. panta 1. punktā kā galvenais noteikums minēts, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja “personiskā intervija parasti notiek **bez ģimenes locekļu klātbūtnes** (..)”⁽²⁸²⁾. Tas tiek piemērots pat gadījumā, kad starptautiskās aizsardzības pieteikumu cits pieteikuma iesniedzējs iesniedz sava apgādājamā vārdā saskaņā ar 7. panta 2. punktu. Šā nosacījuma izņēmumi iespējami tikai gadījumos, kad “atbildīgā iestāde [uzskata], ka atbilstīgi izskatīšanai ir nepieciešama citu ģimenes locekļu klātbūtne” (15. panta 1. punkts).

Izvērtējot nepieciešamību ģimenes locekļiem piedalīties intervijā, atbildīgajai iestādei jāņem vērā PPD (pārstrādātās redakcijas) 15. panta 2. punkts, saskaņā ar kuru “[p]ersoniskā intervija notiek apstākļos, kas nodrošina **atbilstīgu konfidencialitāti**”⁽²⁸³⁾. Šis personiskās intervijas veikšanas nosacījums ir balstīts vispārīgākos konfidencialitātes principos attiecībā uz starptautiskās aizsardzības pieteikumiem, un tā mērķis ir pieteikuma iesniedzēja informācijas drošības nodrošināšana, kas atspoguļota arī 11. panta 3. punktā (skatīt 4.2.2. apakšsadaļu par nosacījumiem iepriekš tekstā). No tā izriet, ka lēmumus, kas atļauj ģimenes locekļiem piedalīties intervijās, var pieņemt tikai tādā mērā, ciktāl to klātbūtne ir nepieciešama katrā individuālajā gadījumā.

Dalībvalstīm jāņem vērā konfidencialitātes princips arī tad, kad un ja tās piemēro PPD (pārstrādātās redakcijas) 15. panta 4. punktā noteikto, kas atļauj valsts tiesību aktos paredzēt **trešās puses klātbūtni** personiskajās intervijās. Šī iespēja parasti ir nozīmīga gadījumos, kad atļauta trešo pušu klātbūtne, lai nodrošinātu atbalstu vai aizsardzību pieteikuma iesniedzējam intervijas laikā saskaņā ar 23. panta 3. un 4. punktu par juridisko konsultantu vai citu padomdevēju klātbūtni un 25. panta 1. punkta b) apakšpunktu par nepilngadīgo bez pavadības pārstāvjiem vai citiem padomdevējiem (skatīt 4.2.8. apakšsadaļu tālāk tekstā par garantijām nepilngadīgajiem bez pavadības), vai tādu trešo pušu klātbūtne, kas ir pamatota ar izglītības vai citiem mērķiem atbildīgās iestādes interešu labā vai drošības iemeslu dēļ.

⁽²⁸¹⁾ Izcēlums pievienots.

⁽²⁸²⁾ Izcēlums pievienots.

⁽²⁸³⁾ Izcēlums pievienots.

Ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 15. panta 3. punktu nosaka **personisko interviju nosacījumus**, kas ietver šādus aspektus:

PPD (pārstrādātās redakcijas) 15. panta 3. punkts

Dalībvalstis veic atbilstošus pasākumus, lai nodrošinātu, ka personiskās intervijas tiek veiktas tādos apstākļos, kas ļauj pieteikuma iesniedzējiem sniegt vispusīgu savu pieteikumu pamatojumu. Šajā aspektā dalībvalstis:

- a) nodrošina, ka persona, kura veic interviju, ir kompetenta, lai ņemtu vērā personiskos un vispārējos apstākļus, kas saistīti ar pieteikumu, tostarp pieteikuma iesniedzēja kultūras izcelsmi, dzimumu, seksuālo orientāciju, dzimumidentitāti vai neaizsargātību;
- b) ja vien iespējams, nodrošina, ka pieteikuma iesniedzēju intervē tā paša dzimuma persona, ja pieteikuma iesniedzējs to pieprasa (..);
- c) izvēlas tulku, kas spēj nodrošināt atbilstošu saziņu starp pieteikuma iesniedzēju un personu, kas veic interviju. Saziņa notiek valodā, kurai priekšroku dod pieteikuma iesniedzējs, ja vien nepastāv kāda cita valoda, kuru viņš saprot un kurā viņš ir spējīgs skaidri sazināties. Ja vien iespējams, dalībvalstis nodrošina tā paša dzimuma tulku, ja pieteikuma iesniedzējs to ir pieprasījis (..);
- d) nodrošina, ka persona, kas veic interviju par starptautiskās aizsardzības pieteikuma būtību, nav militārajā vai tiesībaizsardzības formas tērpā;
- e) nodrošina, ka intervijas ar nepilngadīgajiem notiek bērniem piemērotā veidā.

EST spriedumā skaidrojusi 15. panta 3. punkta a) apakšsadaļas ietekmi uz personisko interviju veikšanu, it sevišķi attiecībā uz starptautiskās aizsardzības pieteikumiem, kas balstīti seksuālajā orientācijā, interpretējot samērā līdzīgo PPD 13. panta 3. punkta a) apakšpunktu saistībā ar KD 4. panta 3. punktu ⁽²⁸⁴⁾.

Par centrālo jautājumu, kas skatīja jautājumu uzdošanu vai **pierādījumu nodrošināšanu par specifiskiem seksuālajiem paradumiem** Tiesa sprieda, ka, “lai gan valsts iestādēm ir tiesības pēc vajadzības veikt intervijas, lai noteiktu faktus un apstākļus attiecībā uz patvēruma meklētāja paziņoto seksuālo orientāciju, jautājumi par patvēruma pieteikuma iesniedzēja seksuālajiem paradumiem neatbilst ES hartas garantētajām pamattiesībām un konkrētāk – tiesībām uz privāto un ģimenes dzīvi, kas nostiprinātas hartas 7. pantā” ⁽²⁸⁵⁾.

15. panta 3. punkta b) un c) apakšpunktā minētais nosacījums, ka intervētājam un tulkotājam ir jābūt **viena dzimuma ar pieteikuma iesniedzēju** atspoguļo vairākas starptautiskās rekomendācijas ⁽²⁸⁶⁾. Tas tiek īstenots trīs dažādos veidos:

- 1) šis nosacījums tiek piemērots “kad iespējams”, tas ir, tikai tādā mērā, kādā iespējams nodrošināt atbilstošā dzimuma intervētājus un tulkotājus;
- 2) pienākums to veikt rodas tikai pēc pieteikuma iesniedzēja prasības; un

⁽²⁸⁴⁾ EST, A, B un C, skatīt 25. atsauces 62. un 63. pantu; apskatīts arī dokumentā *Evidence and credibility assessment in the context of the Common European Asylum System (CEAS) – A judicial analysis*, skatīt 2. atsauces 4.2.6. apakšsadaļu.

⁽²⁸⁵⁾ EST, A, B un C, skatīt 25. atsauces 64. pantu; aplūkots arī dokumentā *Evidence and credibility assessment in the context of the Common European Asylum System (CEAS) – A judicial analysis*, skatīt 2. atsauces 4.2.6. apakšsadaļu.

⁽²⁸⁶⁾ Skatīt UNHCR Izpildu komiteja, *Conclusions No 64: Refugee women and internacionāle protection*, 1990. gada 5. oktobris, a), ii) un iii) punkts; *No 73: Refugee protection and sexual violence*, 1993. gada 8. oktobris; *No 77 (XLVI): General Conclusion on International Protection*, 1995. gada 20. oktobris; *No 79 (XLVII): General Conclusion on International Protection*, 1996. gada 11. oktobris; *No 81 (XLVIII): General Conclusion on International Protection*, 1997. gada 17. oktobris; un *No 105 (LVII): Conclusion on women and girls at risk*, 2006. gada 6. oktobris, n) punkta iv) apakšpunkts. Skatīt arī ANO Komitejas sieviešu diskriminācijas jautājumos dokumentu *General Recommendation No 32 on the gender-related dimensions of refugee status, asylum, nationality and statelessness of women*, 2014. gada 14. novembris, UN Doc CEDAW/C/GC/32, 16. un 50. punkts.

- 3) pieteikuma iesniedzēja prasību var neņemt vērā, ja atbildīgajai iestādei ir pamats uzskatīt, ka šāda pieprasījuma iemesli “nav saistīti ar grūtībām, kuru dēļ pieteikuma iesniedzējs nevarētu saprotami izklāstīt sava pieteikuma iemeslus”.

Direktīvas atsauce uz “pamatu uzskatīt” ir jāizprot tādējādi, ka atbildīgajai iestādei jābūt konkrētiem iemesliem, kā pamatot, lai neievērotu pieteikuma iesniedzēja pieprasījumu attiecībā uz intervētāja vai tulkotāja dzimumu saskaņā ar attiecīgi 15. panta 3. punkta b) un c) apakšpunktu.

Attiecībā uz **personisko interviju saturu** PPD (pārstrādātās redakcijas) 16. pants atspoguļo personiskās intervijas pamatfunkciju saistībā ar starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu un nepieciešamību, lai tā būtu pietiekami visaptveroša. Tajā iekļauti šādi nosacījumi:

PPD (pārstrādātās redakcijas) 16. pants

Veicot personisku interviju par starptautiskās aizsardzības pieteikuma būtību, atbildīgā iestāde nodrošina, ka pieteikuma iesniedzējam ir dota pienācīga iespēja izklāstīt elementus, kas vajadzīgi, lai saskaņā ar [KD (pārstrādātās redakcijas)] 4. pantu pēc iespējas pilnīgāk pamatotu pieteikumu. (..)

Tādējādi pieteikuma iesniedzējam adresētajiem jautājumiem jāatbilst starptautiskās aizsardzības novērtējumam, ņemot vērā kritērijus, lai kvalificētos bēgļa vai alternatīvās aizsardzības statusa saņemšanai. Saskaņā ar starptautiskās aizsardzības pieteikumu novērtējuma starptautiskajiem standartiem PPD (pārstrādātās redakcijas) 16. pantā tālāk noteikts, ka intervijas laikā pieteikuma iesniedzējam jābūt “iespēj[ai] sniegt paskaidrojumu par iespējami trūkstošiem elementiem un/vai jebkādam **neatbilstībām** vai **pretrunām** pieteikuma iesniedzēja apgalvojumos” ⁽²⁸⁷⁾.

4.2.4.3. Personiskās intervijas ierakstīšana un ziņojums par to

Saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 17. panta 1. punktu “[d]alībvalstis nodrošina, ka par katru personisko interviju tiek sagatavots vai nu **visaptverošs un ar faktiem pamatots ziņojums**, kurā ietverti visi būtiskie elementi, vai **protokols**” ⁽²⁸⁸⁾. Turklāt 17. panta 2. punkts nosaka iespēju nodrošināt personiskās intervijas **audio vai audiovizuālo ierakstīšanu**. Ja tiek veikta šāda ierakstīšana, “dalībvalstis nodrošina, ka ieraksts vai tā protokols ir pieejams saistībā ar pieteikuma iesniedzēja lietu”.

Lai uzlabotu intervijas ziņojuma precizitāti, PPD (pārstrādātās redakcijas) 17. panta 3. punkts nosaka to, ka dalībvalstīm nepieciešams “nodrošin[āt], lai pieteikuma iesniedzējam (..) būtu iespēja mutvārdos un/vai rakstveidā izteikt piezīmes un/vai sniegt precizējumus attiecībā uz jebkādiem kļūdainiem tulkojumiem vai pārpratumiem ziņojumā vai protokolā”. Šādu komentāru izteikšanas iespēja jāsniedz “personiskās intervijas beigās vai noteiktā laikposmā līdz atbildīgās iestādes lēmuma [par iesniegumu] pieņemšanai”. Šī iespēja iekļauj nosacījumu, ka “dalībvalstis nodrošina, lai pieteikuma iesniedzējs būtu **pilnībā informēts par ziņojuma saturu** vai **protokola būtiskajiem elementiem**, nepieciešamības gadījumā ar tulka palīdzību” ⁽²⁸⁹⁾. Lai

⁽²⁸⁷⁾ Izcēlums pievienots. Skatīt *UNHCR Rokasgrāmata*, skatīt 38. atsauces 195.–205. punktu. Skatīt arī *Evidence and credibility assessment in the context of the CEAS – A judicial analysis*, 2. atsauces 4.4. sadaļu.

⁽²⁸⁸⁾ Izcēlums pievienots.

⁽²⁸⁹⁾ Izcēlums pievienots.

pieteikuma iesniedzējs būtu “pilnībā informēts”, viņam vai viņai ir jābūt piekļuvei visiem ziņojuma satura vai protokola satura elementiem atbilstošā veidā.

Pēc attiecīgas informēšanas par ziņojuma vai protokola saturu, starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējam ir pienākums “apstiprināt, ka ziņojuma vai protokola saturs pareizi atspoguļo interviju” (17. panta 3. punkta pirmās rindkopas beigās).

17. panta 3. punkta otrajā rindkopā noteikti divi nosacījumu izņēmumi, kas minēti pirmajā rindkopā:

- 1) ja personiskā intervija ir ierakstīta saskaņā ar 17. panta 2. punktu un ieraksts ir pieļaujams kā pierādījums pārsūdzības procedūrās, dalībvalstīm nav jāprasa pieteikuma iesniedzējam apstiprināt, ka ziņojuma vai protokola saturs pareizi atspoguļo interviju; un
- 2) ja dalībvalstīs personisko interviju gan protokolē, gan ieraksta, dalībvalstīm nav jāļauj pieteikuma iesniedzējam izteikt piezīmes un/vai sniegt precizējumus par protokolu.

Saskaņā ar 17. panta 4. punkta otro rindkopu pieteikuma iesniedzēja **atteikšanās apstiprināt ziņojuma vai protokola saturu** “nekavē atbildīgo iestādi pieņemt lēmumu par [starptautiskās aizsardzības] pieteikumu”. Tomēr atbildīgajai iestādei ir pienākums reģistrēt pieteikuma iesniedzēja atteikšanās pamatojumu pieteikuma iesniedzēja lietā (17. panta 4. punkta pirmā rindkopa). Šā nosacījuma un 17. panta 3. punkta ievērošanai var būt īpaša praktiska nozīme gadījumos, kad tiek iesniegta sūdzība par starptautiskās aizsardzības pieprasījuma negatīvu lēmumu, piemēram, ja pieteikuma iesniedzējs konkrētajā posmā iebilst pret viņa/viņas apgalvojumu tulkojuma precizitāti personiskās intervijas laikā.

Saskaņā ar 17. panta 5. punktu “[p]ieteikuma iesniedzējiem un to juridiskajiem konsultantiem vai citiem padomdevējiem (..) ir **piekļuve ziņojumam** vai **protokolam** un attiecīgā gadījumā [personiskās intervijas] **ierakstam**, pirms atbildīgā iestāde pieņem lēmumu” par pieteikumu ⁽²⁹⁰⁾. Ja dalībvalsts nodrošina gan intervijas protokolu, gan intervijas ierakstu, izskatīšanas procedūrā administratīvā līmenī iespējams noteikt izņēmumus piekļuvei intervijas ierakstam. Savukārt pārsūdzēšanas posmā nepieciešams nodrošināt piekļuvi ierakstam (17. panta 5. punkta otrā rindkopā).

Saskaņā ar 17. panta 5. punkta trešo rindkopu, ja pieteikumu izskata paātrinātajā procedūrā saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. panta 8. punktu, var paredzēt, ka piekļuvi ziņojumam vai protokolam un vajadzības gadījumā ierakstam piešķir **tajā pašā laikā, kad tiek pieņemts lēmums**. Tā kā tas noteikts, “neskarot” 17. panta 3. punktu, pieteikuma iesniedzējam šādās situācijās jābūt iespējai izteikt komentārus un/vai sniegt skaidrojumus par ziņojumu vai protokolu saskaņā ar 17. panta 3. punktu. Ja tas nav izdarīts personiskās intervijas noslēgumā un jebkāda problēma attiecībā uz kļūdainiem tulkojumiem vai pārpratumiem kļūst zināma pieteikuma iesniedzējam tad, kad viņš/viņa iegūst piekļuvi ziņojumam vai protokolam, pieteikuma iesniedzējam jāsniedz iespēja komentēt šādas problēmas, lai nodrošinātu skaidrojumu šajā posmā, iespējams, saistībā ar pārsūdzību, kas reģistrēta tiesā saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. pantu.

⁽²⁹⁰⁾ Izcēlums pievienots.

4.2.5. Medicīniskā pārbaude

PPD (pārstrādātās redakcijas) 18. pantā noteiktais par medicīnisko pārbaudi lasāms saskaņā ar KD (pārstrādātās redakcijas) 4. panta 4. punktu, saskaņā ar ko fakts, ka pieteikuma iesniedzējs jau bijis pakļauts vajāšanai vai smagam kaitējumam, vai tiešiem šādas vajāšanas vai šāda kaitējuma draudiem, ir nopietna norāde uz pieteikuma iesniedzēja pamatotām bailēm no vajāšanas vai uz reālu risku ciest smagu kaitējumu, ja vien nav dibinātu iemeslu uzskatīt, ka šāda vajāšana vai smags kaitējums netiks atkārtoti ⁽²⁹¹⁾. Lai gan dalībvalstu pienākums organizēt medicīniskās pārbaudes saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 18. pantu ir jālīdzsvaro ar bažām par ilgāku aizkavēšanos un papildu administratīvo slogu, šo nosacījumu attiecīgi nepieciešams interpretēt un piemērot, ņemot vērā KD (pārstrādātās redakcijas) materiālās tiesības.

Ja atbildīgā iestāde uzskata, ka “tas ir būtiski, lai izvērtētu starptautiskās aizsardzības pieteikumu saskaņā ar [KD (pārstrādātās redakcijas)] 4. pantu,” dalībvalstis **organizē** pieteikuma iesniedzēja **medicīnisko pārbaudi** attiecībā uz “pazīmēm, kas varētu norādīt uz iepriekš veiktu vajāšanu vai nodarītu smagu kaitējumu” (PPD (pārstrādātās redakcijas) 18. panta 1. punkts). **Nozīmīguma** kritērijs nosaka to, ka atbildīgā iestāde var neveikt medicīnisko pārbaudi, ja tā nav būtiska vai nepieciešama, jo atbildīgā iestāde ir gatava pieņemt pieteikuma iesniedzēja sniegto informāciju par iepriekšēju kaitējumu vai vajāšanu, kas izraisa pazīmes, kuras citos gadījumos prasītu medicīnisko izmeklēšanu, vai tāpēc, ka nav iespējama saistība starp medicīniskajam pazīmēm vai pierādījumiem un iemesliem, kas tiek nosaukti kā starptautiskās aizsardzības pamatojums.

Lai gan ECT judikatūra par ECTK 3. pantu nav saistošs tiesību avots PPD (pārstrādātās redakcijas) interpretācijā, no tās var iegūt lietderīgus norādījumus par medicīniskās pārbaudes nozīmīgumu. Tajā spriests, ka valstij ir pienākums iegūt visus atbilstošos faktus, it sevišķi apstākļos, kuros ir spēcīgas indikācijas, ka pieteikuma iesniedzēja ievainojumus par būt izraisījusi spīdzināšana. Tādējādi, ja starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis *prima facie* lietu par iespējamās spīdzināšanas pazīmju esību un izcelsmi, atbildīgajām iestādēm ir pienākums iegūt eksperta viedokli par iespējamiem pieteikuma iesniedzēja rētu vai citu pazīmju iemesliem ⁽²⁹²⁾.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 18. pantā minēto pienākumu joma ir ekskluzīvi saistīta ar medicīniskajām pārbaudēm, kuras ir potenciāli nozīmīgas starptautiskās aizsardzības piemērošanas novērtēšanai. Attiecīgi šis apsvērumš neattiecas uz īpašu procesuālo tiesību identificēšanu saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 24. pantu. Tomēr, lemjot par medicīniskās pārbaudes nozīmīgumu, attiecīgos gadījumos jāņem vērā 24. panta 3. punktā noteiktais pienākums sniegt pienācīgu atbalstu **pieteikuma iesniedzējiem, kam vajadzīgas īpašas procesuālās garantijas**, lai visas patvēruma procedūras laikā viņi varētu izmantot tiesības un pildīt pienākumus, kas paredzēti šajā direktīvā. (Skatīt 4.2.7. apakšsadaļu tālāk tekstā par pieteikuma iesniedzējiem, kad vajadzīgas īpašas procesuālās garantijas.)

18. panta 1. punktā ietverta alternatīva rīcība – “[d]alībvalstis var arī paredzēt, ka pieteikuma iesniedzējs pats organizē šādu medicīnisko pārbaudi”. Šādos gadījumos medicīniskā pārbaude tiek apmaksāta no **valsts līdzekļiem** tāpat kā atbildīgās iestādes organizētā pārbaude (18. panta 1. punkta trešā rindkopa). Savukārt tad, ja atbildīgā iestāde nolemj, ka medicīniskā pārbaude saskaņā ar 18. panta 1. punktu nav veicama, tā “informē pieteikuma iesniedzējus par to, ka

⁽²⁹¹⁾ Bēgļa un starptautiskās aizsardzības statusa saņēmēja definīcija ir iekļauta KD (pārstrādātās redakcijas) attiecīgi 2. panta d) un f) punktā.

⁽²⁹²⁾ Skatīt ECT 2010. gada 9. marta spriedumu lietā *RC pret Sweden*, pieteikums Nr. 41827/07, 53. punkts.

viņi pēc savas iniciatīvas un uz sava rēķina var organizēt medicīnisko pārbaudi attiecībā uz pazīmēm, kas varētu norādīt uz iepriekš veiktu vajāšanu vai nodarītu smagu kaitējumu” (PPD (pārstrādātās redakcijas) 18. panta 2. punkts).

Atbildīgās iestādes lēmums par medicīnisko pārbaudi saskaņā ar 18. panta 1. punktu ir atkarīgs no **pieteikuma iesniedzēja piekrišanas**. Kā noteikts 18. panta 1. punkta otrajā rindkopā, “[p]ieteikuma iesniedzēja atteikšanās iziet šādu medicīnisko pārbaudi neliedz atbildīgajai iestādei pieņemt lēmumu par starptautiskās aizsardzības pieteikumu”. Šādā gadījumā atbildīgā iestāde konkrētos apstākļos var gūt secinājumus no pieteikuma iesniedzēja atteikšanās, ja pieteikuma iesniedzējs pienācīgi nepamato savu atteikšanos iziet medicīnisko pārbaudi.

Atbildīgās iestādes vai pieteikuma iesniedzēja organizētās medicīniskās pārbaudes saskaņā ar 18. panta 1. punktu jāveic **kvalificētiem medicīnas speciālistiem**. Saskaņā ar 18. panta 1. punkta otro rindkopu “[d]alībvalstis var noteikt tos medicīnas speciālistus, kuri drīkst veikt šādas medicīniskās pārbaudes”. Ir noteikts, ka valsts pasākumiem, identificējot vai dokumentējot spīdzināšanas vai citas nozīmīgas fiziskās vai psiholoģiskās vardarbības pazīmes direktīvas aptvertajās procedūrās, jāatbilst starptautiski atzītiem standartiem. Šajā ziņā PPD (pārstrādātās redakcijas) preambula norāda, ka īpaši nozīmīga var būt *Rokasgrāmata par spīdzināšanas un citas nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas izmeklēšanu un dokumentēšanu* (Stambulas protokols) (PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. apsvērums) ⁽²⁹³⁾.

4.2.6. Juridiskā informācija, palīdzība un pārstāvība

PPD (pārstrādātajā redakcijā) izšķir juridisku un procesuālu **informāciju**, no vienas puses (19. pants), un juridisku **palīdzību un pārstāvniecību**, no otras puses (20., 22. un 23. pants). Lai gan saskaņā ar 19. pantu iestādēm ir pienākums nodrošināt, ka “pirmās instances procedūrās (...) bez maksas tiek sniegta juridiskā un procesuālā informācija”, 20. pants ierobežo bezmaksas juridisko palīdzību un pārstāvniecību pārstāvniecības procedūrās. Papildus šādai bezmaksas palīdzībai un pārstāvniecībai “[p]ieteikuma iesniedzējiem dod iespēju uz sava rēķina efektīvi konsultēties ar juridisko konsultantu vai citu padomdevēju, kuru pieļauj vai atļauj valsts tiesību akti, par jautājumiem, kas saistīti ar to starptautiskās aizsardzības pieteikumiem, visos procedūras posmos, tostarp pēc negatīva lēmuma” (22. panta 1. punkts). Juridiskās palīdzības un pārstāvniecības darbības joma un modalitātes un juridisko padomdevēju tiesības ir noteiktas 23. pantā. Taču ir svarīgi, ka PPD (pārstrādāta redakcija) neiekļauj nevienu specifisku nosacījumu par valodas un tulkošanas jautājumiem, lai nodrošinātu efektīvu komunikāciju starp pieteikuma iesniedzējiem un juridiskajiem konsultantiem vai citiem padomdevējiem.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 21. pantā noteikti vispārīgie nosacījumi par juridiskās un procesuālās informācijas sniegšanu, kā arī bezmaksas juridisko palīdzību un pārstāvniecību. 21. panta 1. punkts sniedz dalībvalstīm samērā plašas pilnvaras attiecībā uz veidu, kā tās izpilda pienākumu sniegt pieteikuma iesniedzējiem informāciju, palīdzību un pārstāvniecību saskaņā ar 19. un 20. pantu. Attiecībā uz pirmo nosacījumu bezmaksas juridisko un procesuālo informāciju par administratīvā līmeņa procedūrām var sniegt **nevalstiskās organizācijas** vai **valdības iestāžu** profesionāļi vai īpaši dalībvalsts dienesti (skatīt PPD (pārstrādātās redakcijas) 22. pantu). Savukārt bezmaksas juridiskajā palīdzībā un pārstāvniecībā pārsūdzības procedūrās saskaņā ar 20. pantu par standarta risinājumu tiek uzskatīta jurista iecelšana, lai gan 21. panta

⁽²⁹³⁾ PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. apsvērums, sal. Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā pārstāvja cilvēktiesību jautājumos biroja (OHCHR), *Manual on the effective investigation and documentation of torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment ('Istanbul Protocol')*, 2004. gads, HR/P/PT/8/ Rev.1. Skatīt arī *Evidence and credibility assessment in the context of the CEAS – A judicial analysis*, skatīt 2. atsauces 4.7.2. apakšsadaļu

1. punkta formulējumā ir kaut kādā ziņā plašāka atsauce uz personām “tā, kā tas tiek pieļauts vai atļauts saskaņā ar valsts tiesību aktiem”⁽²⁹⁴⁾. Šķiet, ka tas atstāj dalībvalstīm iespēju pilnvarot dažādas personu kategorijas, tomēr ņemot vērā ietverto ierobežojumu, ka šīm personām jābūt **juridiskai kvalifikācijai**, lai nodrošinātu juridisko palīdzību un pārstāvniecību, kā noteikts 20. pantā (skatīt arī 4.2.6.2. apakšsadaļu tālāk tekstā par juridisko palīdzību un pārstāvniecību).

Saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 21. panta 2. punktu dalībvalstis var paredzēt, ka 19. pantā minētā bezmaksas juridiskā un procesuālā informācija un 20. pantā minētā bezmaksas juridiskā palīdzība un pārstāvība tiek sniegta:

PPD (pārstrādātās redakcijas) 21. panta 2. punkts

- a) tikai tiem, kam trūkst **pietiekamu līdzekļu**; un/vai
- b) tikai izmantojot pakalpojumus, ko sniedz juridiskie konsultanti vai citi padomdevēji, kas ir **īpaši norādīti** valsts tiesību aktos, lai palīdzētu pieteikuma iesniedzējiem un lai viņus pārstāvētu⁽²⁹⁵⁾.

Dalībvalstis saskaņā ar 21. panta 2. līdz 5. punktu var noteikt papildu nosacījumus attiecībā uz juridiskās informācijas sniegšanu, palīdzību un pārstāvniecību, tostarp modalitātes bezmaksas juridiskās un procesuālās informācijas pieprasījumu saskaņā ar 19. pantu un bezmaksas juridiskās palīdzības un pārstāvniecības pieprasījumu saskaņā ar 20. pantu reģistrēšanai un apstrādei. Iespējams arī noteikt konkrētus finansiālus ierobežojumus un termiņus attiecībā uz 19. un 20. pantā ietverto pakalpojumu sniegšanu “ar noteikumu, ka šādi ierobežojumi patvaļīgi neierobežo piekļuvi juridiskās un procesuālās informācijas sniegšanai un juridiskajai palīdzībai un pārstāvībai” (21. panta 4. punkta a) apakšpunkts). Turklāt 21. panta 5. punkts atļauj dalībvalstīm “pieprasīt, lai tām pilnībā vai daļēji atmaksā jebkurus piešķirtos izdevumus, ja un kad pieteikuma iesniedzēja finansiālais stāvoklis ir ievērojami uzlabojies vai ja lēmums piešķirt šādus izdevumus pieņemts, pamatojoties uz pieteikuma iesniedzēja sniegtu nepatiesu informāciju”⁽²⁹⁶⁾.

4.2.6.1. Juridiskā un procesuālā informācija

Kā minēts iepriekš, PPD (pārstrādātās redakcijas) 19. pants neaplūko stingru pienākumu nodrošināt juridisko palīdzību izskatīšanas procedūrās administratīvā līmenī. 19. pants nosaka dalībvalstīm tikai pienākumu nodrošināt, ka starptautiskās palīdzības pieteikuma iesniedzējiem pēc pieprasījuma “pirmās instances procedūrās (...) bez maksas tiek sniegta juridiskā un procesuālā informācija”. Taču, ja dalībvalsts piešķir sev iespēju nodrošināt bezmaksas juridisko palīdzību un/vai jurista pārstāvniecību procedūrās šajā līmenī, tā izpilda arī 19. pantā noteiktās juridiskās un procesuālās vajadzības (PPD (pārstrādātās redakcijas) 20. panta 2. punkta beigu daļa).

Kā minimālo juridiskās un procesuālās informācijas apmēru, kas bez maksas jānodrošina šajā līmenī, 19. panta 1. punkts nosaka to, ka dalībvalstīm jānodrošina, ka “pieteikuma iesniedzējiem (...) tiek sniegta (...) vismaz informācija par procedūru, ņemot vērā pieteikuma iesniedzēja konkrētos apstākļus”. Šādas informācijas sniegšanas mērķis ir nodrošināt, ka pieteikuma

⁽²⁹⁴⁾ Skatīt Eiropas Komisijas 2011. gada 1. jūnija Grozīto priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (pārstrādāta redakcija), COM(2011) 319 final, pielikums, 8. lpp.

⁽²⁹⁵⁾ Izcēlums pievienots.

⁽²⁹⁶⁾ Lai iegūtu informāciju par līdzīgiem noteikumiem saistībā ar dalībvalstu izmaksu atmaksāšanu, kad tās ir starptautiskās palīdzības pieteikuma iesniedzējiem piešķirušas materiālos uzņemšanas apstākļus un nodrošinājušas veselības aprūpi, skatīt USD (pārstrādātās redakcijas) 17. panta 4. punktā.

iesniedzēji labāk izprot izskatīšanas procedūru, un palīdzēt viņiem izpildīt attiecīgos pienākumus izskatīšanas laikā (PPD (pārstrādātās redakcijas) 22. pants). Attiecīgi informācijā vajadzētu iekļaut **procesa soļu** un pieteikuma iesniedzēja **tiesību un pienākumu** skaidrojumu, kas varētu būt atbilstoši procesam atkarībā no individuālā gadījuma, piemēram, pienākumu sadarboties un iesniegt faktu un pierādījumu elementus, kas minēti KD (pārstrādātās redakcijas) 4. pantā. Šajā kontekstā nepieciešamās informācijas termiņi un saturs ir atkarīgi no tā, kādā mērā dalībvalsts uzskata par pieteikuma iesniedzēja pienākumu pēc iespējas ātrāk iesniegt visus elementus, kas nepieciešami, lai pamatotu starptautiskās aizsardzības pieteikumu (KD (pārstrādātās redakcijas) 4. panta 1. punkts)

Ja pieteikuma rezultāta izskatīšanas rezultāts administratīvā līmenī ir **negatīvs lēmums**, PPD (pārstrādātās redakcijas) 19. panta 1. punkts tālāk nosaka dalībvalstu iestādēm pēc pieprasījuma sniegt pieteikuma iesniedzējam “informāciju – papildus tai, ko sniedz saskaņā ar 11. panta 2. punktu un 12. panta 1. punkta f) apakšpunktu –, lai precīzi izklāstītu šāda lēmuma iemeslus un skaidrotu, kā to var apstrīdēt”. No 19. panta 1. punkta formulējuma ir skaidrs, ka pienākums sniegt juridisko un procesuālo informāciju šādās situācijās pārsniedz 11. panta 2. punktā un 12. panta 1. punkta f) apakšpunktā ietvertos nosacījumu informēt par lēmuma faktisko un juridisko pamatojumu un informēt pieteikuma iesniedzējus par lēmumu valodā, ko viņi saprot vai ko ir pamats uzskatīt par viņiem saprotamu, ja viņiem nepalīdz vai viņus nepārstāv juridiskais konsultants vai cits padomdevējs.

4.2.6.2. Juridiskā palīdzība un pārstāvība

Kā izriet no PPD (pārstrādātās redakcijas) 20. panta nosaukuma, dalībvalstu pienākums sniegt bezmaksas juridisko palīdzību un pārstāvniecību saskaņā ar šo nosacījumu attiecas tikai uz **pārsūdzības procedūrām**, kas minētas PPD (PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. pantā ⁽²⁹⁷⁾). Tas nosaka, ka dalībvalstīm ir pienākums pēc pieprasījuma sniegt starptautiskās palīdzības pieteikuma iesniedzējiem “bezmaksas juridisko palīdzību un pārstāvniecību” pārsūdzības procedūru vajadzībām. Lai palīdzība būtu efektīva, teksts min, ka palīdzība jāsniedz personai, kas ir kompetenta un formāli piemērota klientu atbalstam un pārstāvēšanai juridiskos jautājumos, kas vairākās nacionālajās sistēmās nozīmē, ka nepieciešams kvalificēts jurists ⁽²⁹⁸⁾. Attiecīgi piedāvātā palīdzība “ietver vismaz vajadzīgo procesuālo dokumentu sagatavošanu un piedalīšanos pirmās instances tiesas uzklaušīšanā pieteikuma iesniedzēja vārdā” (20. panta 1. punkta beigu daļa).

Pienākums sniegt bezmaksas juridisko palīdzību un pārstāvniecību saskaņā ar 20. pantu attiecas tikai uz pārsūdzības procedūrām **pirmās instances tiesās vai tribunālos**. Ja pieejamas papildu pārsūdzības procedūras citās instancēs, saskaņā ar direktīvu dalībvalstij nav pienākuma nodrošināt papildu bezmaksas juridisko palīdzību vai pārstāvniecību. Saskaņā ar 21. panta 2. punkta otro rindkopu dalībvalstīm ir iespēja valsts tiesību aktos paredzēt, ka “20. pantā minētā bezmaksas juridiskā palīdzība un pārstāvība tiek piešķirta tikai saistībā ar tām pārsūdzības procedūrām, kas notiek pirmās instances tiesā [vai tribunālā] saskaņā ar [PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. pantu], un nevienā turpmākā pārsūdzībā vai pārskatīšanā, kuru paredz valsts tiesību akti, tostarp atkārtotā pārsūdzības izskatīšanā vai pārskatīšanā”. Atkarībā no specifiskiem apstākļiem šo nosacījumu var piemērot konservatīvi, it sevišķi situācijās, kad pārsūdzības lēmuma atkārtota izskatīšana vai pārskatīšana ir pamatota ar iespējamām juridiskām kļūdām

⁽²⁹⁷⁾ Tomēr Dalībvalstīm ir iespēja sniegt bezmaksas juridisko palīdzību un/vai pārstāvniecību pirmās instances procedūrās (20. panta 2. punkts). Skatīt 4.2.6.1. apakšsadaļu iepriekš tekstā par juridisko un procesuālo informāciju.

⁽²⁹⁸⁾ Skatīt Eiropas Komisijas Patvēruma procedūru direktīvas (pārstrādātās redakcijas) grozītais priekšlikums, 2011. gads, skatīt 294. atsauci, Pielikums, 8. lpp.

pirmajā pārsūdzības procedūrā. Šādos gadījumos var būt nepieciešams sniegt juridisko palīdzību un pārstāvniecību, lai nodrošinātu piekļuvi efektīviem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem pret administratīvo lēmumu, kas nepareizi noraidījis starptautiskās aizsardzības pieteikumu, lai tas notiktu saskaņā ar ES hartas 47. pantu un būtisku ES tiesību aktu efektīvas piemērošanas nacionālajās tiesību sistēmās principu⁽²⁹⁹⁾. Tas ir īpaši nozīmīgi dalībvalstīs, kur augstākajās tiesās ir obligāti nepieciešama juridiskā pārstāvniecība.

Saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 20. panta 3. punktu dalībvalstis var noteikt, ka “bezmaksas juridisko palīdzību un pārstāvību nepiešķir, ja (...) uzskata, ka pieteikuma iesniedzēja pārsūdzībai **nav reālu izredžu gūt panākumus**”⁽³⁰⁰⁾. Spriedumus par šo “izredžu pārbaudi” saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir jāspriež tiesai vai citai “kompetentai iestādei”. Ja lēmumu nepiešķirt šajā punktā paredzēto bezmaksas juridisko palīdzību un pārstāvību pieņem iestāde, kas nav tiesa, pieteikuma iesniedzējam jābūt tiesībām uz **efektīvu tiesiskās aizsardzības līdzekļi**, lai minēto lēmumu pārsūdzētu tiesā (20. panta 3. punkta otrā rindkopa). Jebkurā gadījumā, piemērojot šo punktu, “dalībvalstis nodrošina, ka juridiskā palīdzība un pārstāvība netiek patvaļīgi ierobežota un pieteikuma iesniedzēja efektīva pieeja tiesu iestādēm netiek traucēta” (20. panta 3. punkta trešā rindkopa), kas atspoguļo vispārīgos ES tiesību aktu principus par efektīviem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem pret administratīviem lēmumiem, kas ietekmē pamattiesības.

Ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 22. pantu apstiprina, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem ir jābūt **tiesībām uz juridisko palīdzību uz sava rēķina** ikvienā izskatīšanas procedūras posmā, tostarp gadījumos, ja saņemts negatīvs lēmums. Konkrētāk 22. panta 1. punkts nosaka dalībvalstīm pienākumu dot pieteikuma iesniedzējiem “iespēju (...) efektīvi konsultēties” ar juridisko konsultantu vai citu padomdevēju. Šis nosacījums tālāk atļauj dalībvalstīm pieprasīt, lai juridiskie konsultanti un citi padomdevēji būtu tādi, kurus “pieļauj vai atļauj valsts tiesību akti”, pat ja konsultācijas notiek uz pieteikuma iesniedzēja rēķina. Šī prasība atbilst nosacījumiem par personām, kas sniedz bezmaksas juridisko palīdzību un pārstāvniecību pārsūdzības procedūrās saskaņā ar 20. pantu (skatīt 21. panta 1. punkta otro rindkopu), un ir radīta nolūkā novērst iespējamu starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju izmantošanu no nekvalificētu juridisko konsultantu puses.

Nozīmīga praktiska modifikācija ir ietverta 22. panta 2. punktā, kas nosaka to, ka “[d]alībvalstis var atļaut **nevalstiskajām organizācijām** saskaņā ar valsts tiesību aktiem sniegt pieteikuma iesniedzējiem juridisko palīdzību un/vai pārstāvību”⁽³⁰¹⁾. Šis nosacījums attiecas gan uz administratīvā līmeņa procedūrām, gan pārsūdzības procedūrām.

Juridiskās palīdzības un pārstāvniecības darbības joma un juridisko konsultantu un citu padomdevēju tiesības ir noteiktas PPD (pārstrādātās redakcijas) 23. pantā. Galvenais nosacījums 23. panta 1. punkta pirmajā rindkopā paredz, ka “[d]alībvalstis nodrošina, ka juridiskais konsultants vai cits padomdevējs, kuru kā tādu pieļauj vai atļauj valsts tiesību akti un kurš sniedz palīdzību vai pārstāv pieteikuma iesniedzēju saskaņā ar valsts tiesību aktos noteikto, var **piekļūt informācijai pieteikuma iesniedzēja lietā**, uz kuras pamata ir pieņemts lēmums vai tiks pieņemts lēmums”⁽³⁰²⁾. Nosacījums, ka palīdzība vai pārstāvniecība tiek sniegta “saskaņā ar valsts tiesību aktos noteikto”, šķiet, attiecas uz šādas juridiskas palīdzības un pārstāvniecības sniegšanas vispārīgiem noteikumiem, kuri jāizpilda, lai juridiskais konsultants varētu pieprasīt šādu piekļuvi.

⁽²⁹⁹⁾ Lai iegūtu informāciju par ES tiesību aktu vispārīgajiem principiem attiecībā uz efektivitāti un tiesību vienlīdzības principu, kam var būt nozīme šajā situācijā, skatīt Reneman, *EU Asylum Procedures*, skatīt 254. atsauci, 85.–89. lpp. un 93.–94. lpp.

⁽³⁰⁰⁾ Izcēlums pievienots.

⁽³⁰¹⁾ Izcēlums pievienots.

⁽³⁰²⁾ Izcēlums pievienots.

23. panta 1. punkta otrajā rindkopā noteikti **izņēmumi** no galvenā pieteicēja lietā iekļautās informācijas piekļuves likuma, kas piemērojami samērā plašā situāciju klāstā.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 23. panta 1. punkts

Dalībvalstis var izdarīt izņēmumu gadījumā, ja šādas informācijas vai avotu atklāšana var kaitēt **valsts drošībai**, to **organizāciju vai personu drošībai**, kas sniedz informāciju, vai to personu drošībai, uz kurām informācija attiecas, vai ja varētu tikt kompromitētas **izmeklēšanas intereses** saistībā ar starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, ko veic dalībvalstu kompetentās iestādes, vai dalībvalstu **starptautiskās attiecības**. Šādos gadījumos dalībvalstis:

- f) [46. pantā] minētajām [pārsūdzības] iestādēm nodrošina **piekļuvi šādai informācijai vai avotiem**; un
- g) valsts tiesību aktos paredz procedūras, ar kurām garantē, ka tiek ievērotas **pieteikuma iesniedzēja tiesības uz aizstāvību**.

Attiecībā uz b) apakšpunktu piekļuvi šādai informācijai vai avotiem dalībvalstis var jo īpaši piešķirt juridiskajam konsultantam vai citam padomdevējam, kas ir izgājis drošības pārbaudi, ciktāl informācija ir saistīta ar pieteikuma izskatīšanu vai lēmuma pieņemšanu par starptautiskās aizsardzības atņemšanu ⁽³⁰³⁾.

Lai gan pēdējais minētais nosacījums var būt noteikts kā kompensējošs pasākums šādās situācijās, tas jāpiemēro tādā veidā un procesuālajā kontekstā, kas pietiekami ņem vērā juridisko problēmu, kas dabiski rodas slepenas informācijas izmantošanā. Tādējādi, kā norādījusi EST attiecībā uz dalībvalsts lēmumu, kas ierobežo dalībvalsts pilsoņa ieceļošanas tiesības un uzturēšanos saskaņā ar Direktīvu Nr. 2004/38/EK ⁽³⁰⁴⁾, pamatojoties uz sabiedrības drošību, juridiskajā pārskatā saskaņā ar šo direktīvu, kad tā tiek skatīta ES hartas 47. panta izpratnē, nacionālajai tiesai, kas pārskata lēmumu, ir pienākums:

(..) nodrošināt, ka atbildīgās nacionālās iestādes nespēja attiecīgajai personai precīzi un pilnīgi sniegt informāciju par pamatojumu lēmumam, kas pieņemts saskaņā ar šīs direktīvas 27. pantu, un informēt šo personu par saistītajiem pierādījumiem, ir ierobežota tikai tādā mērā, kas ir **stingri nepieciešams**, un ka šī persona jebkurā gadījumā ir informēta par **pamatojuma galveno saturu** tādā veidā, kas ņem vērā pierādījumu nepieciešamo konfidencialitāti ⁽³⁰⁵⁾.

23. panta 2. līdz 4. punktā noteiktais parāda juridisko konsultantu un citu padomdevēju funkciju izpildes modalitātes. Dalībvalstīm ir jānodrošina, ka šādām personām, kas palīdz pieteikuma iesniedzējiem vai tos pārstāv, ir **“piekļuve ierobežotām teritorijām**, tostarp aizturēšanas iestādēm un tranzīta zonām, lai konsultētu pieteikuma iesniedzējus” saskaņā ar USD (pārstrādātās redakcijas) 10. panta 4. punktu un 18. panta 2. punkta b) līdz c) apakšpunktu ⁽³⁰⁶⁾. Turklāt saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 23. panta 3. punktu pieteikuma iesniedzējam jābūt atļaujai ierasties uz **personisko interviju** kopā ar juridisko konsultantu vai citu padomdevēju,

⁽³⁰³⁾ Izcēlums pievienots.

⁽³⁰⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK, OV L 158, 30.4.2004., 77.–123. lpp.

⁽³⁰⁵⁾ EST Lielās palātas 2013. gada 4. jūnija spriedums lietā Nr. C-300/11, *ZZ pret Secretary of State for the Home Department*, EU:C:2013:363, 69. punkts (izcēlums pievienots).

⁽³⁰⁶⁾ Izcēlums pievienots.

kuru kā tādu atļauj vai pieļauj valsts tiesību akti⁽³⁰⁷⁾. Taču 23. panta 3. un 4. punkts nosaka iespējamus ierobežojumus šādu juridisko konsultantu vai padomdevēju lomai intervijās attiecībā uz tādiem jautājumiem kā konsultanta iejaukšanās un iespēja dalībvalstij pieprasīt, lai pieteikuma iesniedzējs personiski ierodas uz personisko interviju, kā arī pieprasīt, lai pieteikuma iesniedzējs uz uzdotajiem jautājumiem atbildētu personiski.

4.2.7. Pieteikuma iesniedzēji, kuriem vajadzīgas īpašas procesuālās garantijas

Kategorija “pieteikuma iesniedzēji, kuriem nepieciešamas īpašas procesuālās garantijas” ir definēti PPD (pārstrādātās redakcijas) 2. panta d) punktā kā personas, “kuru spējas izmantot tiesības un pildīt pienākumus saskaņā ar šo direktīvu ir ierobežotas konkrētu apstākļu dēļ”. Šī definīcija atspoguļo nodomu, ka **izskatīšanas procedūru mērķiem** saskaņā ar šo direktīvu jāņem vērā īpašas vajadzības, kas atšķiras no īpašajām vajadzībām, kuras noteiktas USD (pārstrādātās redakcijas) 2. panta k) punktā un 21. līdz 25. pantā.

Balstoties uz kompromisiem, kas pieņemti PPD (pārstrādātās redakcijas) sagatavošanas laikā⁽³⁰⁸⁾, 24. panta 1. punkts nosaka to, ka “[d]alībvalstis saprātīgā laikposmā pēc tam, kad ir sagatavots starptautiskās aizsardzības pieteikums, izvērtē, vai pieteikuma iesniedzējs ir tāds, kuram ir vajadzīgas īpašas procesuālās garantijas”. Šo novērtējumu iespējams iekļaut esošās valsts procedūrās un/vai USD (pārstrādātās redakcijas) 22. pantā minētajā novērtējumā. Šo divu direktīvu formulējums šajā ziņā ir daļēji līdzīgs, lai gan USD (pārstrādātās redakcijas) 22. pants var šķist kā primārais likums, kas nosaka neaizsargātu personu identifikāciju tiktāl, cik īpašu uzņemšanas vajadzību novērtējums bieži ir nozīmīgs pirms īpašu procesuālo garantiju noteikšanas. Saskaņā ar abām direktīvām pieteikuma iesniedzēju ar īpašām vajadzībām novērtēšanai nav jānotiek administratīvās procedūras formā (PPD (pārstrādātās redakcijas) 24. panta 2. punkts). Attiecīgi saskaņā ar ES sekundāro tiesību aktu nav nosacījuma, ka pieteikuma iesniedzēju vajadzības pēc īpašām procesuālajām garantijām novērtēšanai jāpiemēro administratīvo lēmumu pieņemšanas procedūras, tostarp prasības, ka lēmumi jāpieņem rakstveida formā un ka tajos jāsniedz pamatojums un informācija par iespējam lēmumu pārsūdzēt.

Tas izriet no 24. panta formulējuma, apskatot to kopā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 2. panta d) punktu, ka pieteikuma iesniedzēju ar īpašām procesuālajām garantijām noteikšana nav balstīta tikai uz pieteikuma iesniedzēja subjektīvo informāciju par viņa vai viņas individuālajiem apstākļiem un neaizsargātību. Tieši pretēji – atbildīgajai iestādei ir pienākums noteikt neaizsargātību, kas ir nozīmīga izskatīšanas procesa laikā. Šis novērtējums jābalsta objektīvos un vispārīgos kritērijos, kuros saistība ar pieteikuma iesniedzēja apgalvojumiem var būt nozīmīga, bet ne izšķiroša pati par sevi. Turklāt dažos gadījumos var būt pieņemami vai pat nepieciešami iegūt eksperta informāciju par pieteikuma iesniedzēja iespējamo vajadzību pēc īpašām garantijām, piemēram, balstoties uz medicīniskiem atzinumiem.

24. panta 1. punkts nosaka tikai to, ka novērtējumu jāveic **saprātīgā laika posmā** pēc pieteikuma iesniegšanas. Taču saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 29. apsvērumu “[p]irms tiek pieņemts lēmums pirmajā instancē, dalībvalstīm būtu jācenšas noteikt, kuriem pieteikuma iesniedzējiem ir nepieciešamas īpašas procesuālās garantijas”⁽³⁰⁹⁾. Gadījumos, kad vajadzība pēc īpašām procesuālajām garantijām tiek noskaidrota vēlākā izskatīšanas procedūras posmā,

⁽³⁰⁷⁾ Skatīt PPD (pārstrādātās redakcijas) 15. panta 4. punktu par trešo pušu klātbūtni personiskajās intervijās un 4.2.4.2. apakšsadaļu iepriekš tekstā par interviju veikšanu un saturu.

⁽³⁰⁸⁾ Skatīt J. Vedsted-Hansen, *Article 24 APD (recast)*, iekļauts Hailbronner and Thym (eds.), skatīt 65. atsauci, 1336. lpp.

⁽³⁰⁹⁾ Izcēlums pievienots.

ši vajadzība tik un tā jāizpilda, bet šādā gadījumā procedūra nav obligāti jāuzsāk no jauna (24. panta 2. punkts).

24. panta darbības joma **nav balstīta īpašos iemeslos** īpašu procesuālo garantiju vajadzībai. 2. panta d) punkta definīcija atsaucas tikai uz “konkrētiem apstākļiem”, taču 29. apsvērums apskata specifiskas personas īpašības un pieredzes, kas parasti nozīmē, ka ir nepieciešamas īpašas procesuālās garantijas “vecuma, dzimuma, seksuālās orientācijas, dzimumidentitātes, invaliditātes, nopietnas saslimšanas, garīgu traucējumu dēļ vai spīdzināšanas, izvarošanas vai citu smagu psiholoģiskās, fiziskās vai seksuālās vardarbības veidu radīto seku dēļ”. Attiecīgi to pieteikuma iesniedzēju identifikāciju, kuriem nepieciešamas īpašas procesuālās garantijas, bieži vadīs kopīgie mērķi, kas noteikti 24. panta 3. punktā, saskaņā ar kuriem dalībvalstīm jānodrošina, ka šādiem pieteikuma iesniedzējiem tiek sniegts pienācīgs atbalsts, lai visas izskatīšanas procedūras laikā viņi varētu izmantot tiesības un pildīt pienākumus, kas paredzēti šajā direktīvā ⁽³¹⁰⁾. Atbilstošs atbalsts var iekļaut “pietiekam[u] laik[u], lai radītu apstākļus, kas nepieciešami viņu efektīvai piekļuvei procedūrām un lai iesniegtu elementus viņu starptautiskās aizsardzības pieteikuma pamatojumam” (29. apsvērums).

Konkrētāk runājot, ja šādu atbilstošu atbalstu nevar sniegt **paātrināto procedūru** ietvarā saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. panta 8. punktu un **robežas procedūru** ietvarā saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 43. pantu, tad 24. panta 3. punkta otrā rindkopa ierobežo šo procesuālo pasākumu piemērošanu, it sevišķi attiecībā uz gadījumiem, kad pieteikuma iesniedzējiem īpašas procesuālās garantijas ir vajadzīgas **spīdzināšanas, izvarošanas** vai cita veida nopietnas **psiholoģiskas, fiziskas vai seksuālas vardarbības** dēļ. Šādos gadījumos šīs procedūras netiek piemērotas vai tās pārstāj piemērot. Papildu procesuālās garantijas attiecas saistībā ar 46. panta 6. punktā noteikto, kur pārsūdzības procedūrai nav automātiski apturošas ietekmes, lai padarītu tiesiskās aizsardzības līdzekli par efektīvu, sal. PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 7. punkts un 30. apsvērums. (Skatīt 4.1.4. apakšsadaļu iepriekš tekstā par tiesībām palikt pārsūdzības procedūras laikā un 6.4.2. apakšsadaļu tālāk tekstā par modifikācijām un izņēmumiem).

4.2.8. Garantijas nepilngadīgajiem bez pavadības

PPD (pārstrādātās redakcijas) 25. panta 1. punkts nosaka dalībvalstu vispārīgos pienākumus iecelt **pārstāvi** ⁽³¹¹⁾, kas pārstāv un palīdz nepilngadīgajam pieteikuma iesniedzējam bez pavadības ⁽³¹²⁾, lai “dotu viņam iespēju izmantot tiesības un ievērot pienākumus, kas paredzēti šajā direktīvā”. Vienīgais izņēmums ir noteikts 25. panta 2. punktā attiecībā uz pieteikuma iesniedzējiem, kuri, “visticamāk, sasniegs 18 gadu vecumu, pirms tiks pieņemts lēmums pirmajā instancē” par šīs personas starptautiskās aizsardzības pieteikumu. Nepilngadīgo īpašās vajadzības attiecībā uz **personisko interviju un lēmumu pieņemšanu**, kā arī citiem izskatīšanas procedūras aspektiem ir jāņem vērā saskaņā ar 25. panta 3. un 4. punktu. Kopumā dalībvalstu galvenais apsvērums, piemērojot direktīvu, ir **bērna intereses** (skatīt PPD (pārstrādātās redakcijas) 25. panta 6. punktu un 33. apsvērumu un ES hartas 24. panta 2. punktu) ⁽³¹³⁾.

⁽³¹⁰⁾ Lai veicinātu savlaicīgu tādu personu noteikšanu, kurām nepieciešamas īpašas procesuālās vai uzņemšanas vajadzības, EASO ir izstrādājis Rīku personu ar īpašām vajadzībām identificēšanai, kurā ietilpst īpašo vajadzību indikatori un norādes par atbilstošu atbalstu.

⁽³¹¹⁾ Skatīt definīciju PPD (pārstrādātās redakcijas) 2. panta n) punktā. No šīs definīcijas ir skaidrs, ka pārstāvis nav tas pats, kas ir aizbildnis. Ar PPD (pārstrādāto redakciju) nenosaka, ka obligāti nepieciešams iecelt juridisko aizbildi.

⁽³¹²⁾ Skatīt definīcijas PPD (pārstrādātās redakcijas) 2. panta l) un m) punktu.

⁽³¹³⁾ Skatīt arī ES hartas 24. pantu un Konvencijas par bērna tiesībām 3. pantu.

Attiecībā uz specifiskiem apsvērumiem, kas saistīti ar dalībvalstu iespējām izmantot **medicīnisko pārbaudi**, lai noteiktu nepilngadīgo starptautiskās aizsardzības iesniedzēju bez pavadības vecumu, 25. panta 5. punkts nosaka to, ka šādas pārbaudes var īstenot, ja “pēc vispārīgiem apgalvojumiem vai citām attiecīgam pazīmēm dalībvalstīm ir šaubas par pieteikuma iesniedzēja vecumu”⁽³¹⁴⁾. Tādējādi var organizēt vecuma pārbaudes tikai tad, ja to atļauj šāda informācija un iestādes var konkretizēt savas šaubas, atsaucoties uz “attiecīgām pazīmēm”. Ja pēc medicīniskās pārbaudes šaubas netiek kļiedētas, pieteikuma iesniedzējs tiek uzskatīts par nepilngadīgu, sal. 25. panta 5. punkta pirmās rindkopas pēdējā daļa.

Turklāt 25. panta 5. punkts skaidro medicīniskās pārbaudes modalitāti, tostarp nosacījumu, ka to drīkst veikt tikai kvalificēts medicīniskais personāls, pilnīgi ievērojot pieteikuma iesniedzēja cieņu. Kopumā nepilngadīgajam bez pavadības vai viņa/viņas pārstāvim ir **jāpiekrīt** medicīniskajai pārbaudei. Taču fakts, ka nepilngadīgais bez pavadības ir atteicies no medicīniskās pārbaudes, nekavē atbildīgo iestādi pieņemt lēmumu par starptautiskās aizsardzības pieteikumu (25. panta 5. punkta ceturtā rindkopa). Atteikšanās gadījumā lēmumu noraidīt pieteikumu nevar balstīt tikai šajā atteikuma faktā (25. panta 5. punkta c) apakšpunkts).

Ar 25. panta 6. punktu nosaka to, ka dalībvalstīm, “īstenojot šo direktīvu, (...) vispirms” jāņem vērā bērna intereses, un nosaka vairākus **ierobežojumus īpašas procedūras piemērošanā** gadījumos, kas saistīti ar pieteikuma iesniedzējiem, kuri ir nepilngadīgie bez pavadības. Kā norādīts arī 9. attēlā tālāk tekstā, ar 25. panta 6. punkta a) līdz d) apakšpunktu nosaka to, ka, ja procedūrā iesaistīti nepilngadīgi pieteikuma iesniedzēji bez pavadības, ir tikai konkrēti apstākļi, kuros dalībvalstis var piemērot vai turpināt piemērot:

- a) paātrinātās procedūras saskaņā ar 31. panta 8. punktu;
- b) robežas procedūras saskaņā ar 43. pantu;
- c) nepieņemšanas lēmumus saskaņā ar 33. panta 2. punkta c) apakšpunktu, kas balstīti 38. panta “drošas trešās valsts” koncepcijā; un
- d) “izredžu pārbaudi”, kas noteikta 20. panta 3. punktā par bezmaksas juridiskās palīdzības un pārstāvniecības sniegšanu pārsūdzības procedūrā; kā arī
- e) 46. panta 6. punktā minēto procedūru par to, vai pieteikuma iesniedzējs var palikt dalībvalsts teritorijā, ja pārsūdzības procedūrai nav automātiskas apturošas ietekmes saskaņā ar 46. panta 5. punktu.

⁽³¹⁴⁾ Skatīt *Evidence and credibility assessment in the context of the CEAS – A judicial analysis*, skatīt 2. atsaucis 4.7.3. apakšsadaļu. Skatīt arī EASO, *Age assessment practice in Europe*, 2013. gada decembris (jaunu izdevumu plānots publicēt 2018. gadā).

9. attēls. Ierobežojumi speciālo procedūru piemērošanai gadījumos ar nepilngadīgiem pieteikuma iesniedzējiem bez pavadības, kā noteikts PPD (pārstrādātās redakcijas) 25. panta 6. punktā



Ar 25. panta 1. punkta b) apakšpunktu modificē PPD (pārstrādātās redakcijas) 15. panta 4. punkta vispārējo nosacījumu, kas atļauj valstīm noteikt nosacījumus attiecībā uz trešo pušu klātbūtni personiskajās intervijās, kā arī 23. panta 3. un 4. punktu, kurā runa par juridisko konsultantu vai citu padomdevēju klātbūtni. Lai gan šie nosacījumi atļauj dalībvalstīm zināmā mērā rīkoties pēc saviem ieskatiem attiecībā uz šādu trešo pušu klātbūtnes personiskajā intervijā modalitātēm, no 25. panta 1. punkta b) apakšpunkta izriet, ka nepilngadīgam pieteikuma iesniedzējam bez pavadības ir tiesības uz **sava pārstāvja klātbūtni intervijā**. Turklāt intervijas laikā pārstāvim ir jābūt "iespēja[i] uzdot jautājumus vai sniegt komentārus". Šādus jautājumus vai komentārus pārstāvim ir jāizpauž, "ciktāl to atļauj persona, kas veic interviju". Taču šie ierobežojumi tiek uzskatīti par tīri praktiskiem pēc būtības, un tos nevar izmantot, lai ierobežotu pārstāvja iespējas atbalstīt nepilngadīgo bez pavadības intervijas laikā.

25. panta 3. punkta a) apakšpunktā noteiktais, ka nepilngadīga pieteikuma iesniedzēja bez pavadības **personisko interviju** veic "persona, kam ir nepieciešamās zināšanas par nepilngadīgo īpašajām vajadzībām" attiecas gan uz personiskajām intervijām 14. līdz 17. panta ietvaros,

gan PPD (pārstrādātās redakcijas) 34. pantā minētajām intervijām par pieņemamību. Lai gan 25. panta 1. punkta b) apakšpunktā nav skaidri paredzēta pārstāvja klātbūtne intervijās par pieņemamību, sākotnējais formulējums 25. panta 1. punktā, saskaņā ar kuru šis nosacījums attiecas uz “vis[ām] procedūr[ām], kas paredzētas šajā direktīvā”, liek secināt, ka pieteikuma iesniedzējiem bez pavadības ir līdzīgas tiesības uz pārstāvja klātbūtni intervijās par pieņemamību saskaņā ar 34. pantu.

Tiesības uz bezmaksas **juridisko un procesuālo informāciju** saskaņā ar 19. pantu attiecas gan uz nepilngadīgiem pieteikuma iesniedzējiem bez pavadības, gan to pārstāvjiem (25. panta 4. punkts). Šis nosacījums tālāk nosaka to, ka šāda informācija jāsniedz arī procedūrās, kas saistītas ar starptautiskās aizsardzības atsaukšanu saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 44. un 45. punktu.

4.2.9. Pieteikuma iesniedzēju pienākumi

Saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 13. panta 1. punktu “[d]alībvalstis pieteikuma iesniedzējiem uzliek par **pienākumu sadarboties** ar kompetentajām iestādēm, lai tās varētu noskaidrot viņu identitāti un citus elementus, kas minēti [KD (pārstrādātās redakcijas)] 4. panta 2. punktā”⁽³¹⁵⁾. Attiecīgi 13. pants nosaka obligātu standartu noteiktajiem iespējamajiem nosacījumiem, saskaņā ar kuriem dalībvalstis var uzskatīt par pieteikuma iesniedzēju pienākumu pēc iespējas ātrāk iesniegt visus elementus, kas nepieciešami, lai pamatotu pieteikuma iesniedzēju starptautiskās aizsardzības pieteikumu⁽³¹⁶⁾. Lai nodrošinātu citus pieteikuma iesniedzēju sadarbošanās pienākumus papildus KD (pārstrādātās redakcijas) 4. panta 2. punktā noteiktajiem, šādiem pienākumiem jābūt “nepieciešami[em], lai izskatītu pieteikumu” (PPD (pārstrādātās redakcijas) 13. panta 1. punkta pēdējā daļa).

Pieprasot pieteikuma iesniedzējiem sadarboties ar “atbildīgajām iestādēm”, no 13. panta 1. punkta ir skaidrs, ka šis pienākums attiecas ne tikai uz atbildīgajām iestādēm, kas noteiktas saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 4. panta 1. punktu, bet arī uz **citām atbildīgajām iestādēm**, kas iesaistītas izskatīšanas procedūrā, piemēram, saistībā ar pieņemamības jautājumiem saskaņā ar 33. pantu, sal. 34. panta 2. punktu.

13. panta 2. punkta a) līdz f) apakšpunkts atļauj dalībvalstīm pieprasīt, lai starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēji dažādos veidos aktīvi iesaistītos savu lietu izskatīšanā, piemēram, ziņojot atbildīgajām iestādēm un iesniedzot viņu rīcībā esošus dokumentus, ja tie ir nozīmīgi izskatīšanas laikā. Ja atbildīgās iestādes veic **pieteikuma iesniedzēja pārmeklēšanu** iesnieguma apstrādes kontekstā, 13. panta 2. punkta d) apakšpunkts nosaka to, ka šādu pārmeklēšanu “veic tā paša dzimuma persona [kā pieteikuma iesniedzējs], pilnā mērā ievērojot cilvēka cieņas un fiziskās un psiholoģiskās neaizskaramības principus”, tā atspoguļojot ES hartas 1. un 7. pantu un ECTK 8. pantu. Situācijās, kad personas pārmeklēšana tiek veikta drošības apsvērumu dēļ, nosacījums, ka tas jāveic tā paša dzimuma personai, netiek piemērots. Lai izšķirtu dažādus pārmeklēšanas apsvērumus, ir jāņem vērā pārmeklēšanas juridiskais pamatojums, kā arī iestāžu kompetences un pilnvaras.

13. panta 2. punkta f) apakšpunktā minētā iespēja **ierakstīt pieteikuma iesniedzēja mutvārdu liecības** ar noteikumu, ka viņš ir iepriekš par to informēts, papildina 17. panta 2. punktā

⁽³¹⁵⁾ Izcēlums pievienots.

⁽³¹⁶⁾ Skatīt *Evidence and credibility assessment in the context of the CEAS – A judicial analysis*, skatīt 2. atsauci 4.2. sadaļu.

noteikto par personiskās intervijas audio vai audiovizuālo ierakstīšanu. Tā kā pēdējais minētais pants nosaka to, ka ieraksts vai tā protokols ir pieejams saistībā ar pieteikuma iesniedzēja lietu, to var izlaist tikai 13. pantā minētajos gadījumos, kad pieteikuma iesniedzēja mutvārdu liecības skaidri var uzskatīt par tādām, kas nav daļa no personiskās intervijas saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 14. līdz 17. pantu.

4.2.10. Pieteikuma atsaukšanas un atteikšanās procedūra

PPD (pārstrādātās redakcijas) 27. pants aplūko pieteikuma iesniedzēja **skaidru starptautiskās aizsardzības pieteikuma atsaukšanu**, ciktāl šāda iespēja ir paredzēta saskaņā ar dalībvalsts tiesību aktiem. Tā mērķis ir nodrošināt, ka šā pieteikuma apstrādes rezultāts skaidri parādīsies atbildīgās iestādes dokumentos. Tas var būt īpaši nozīmīgi situācijās, kad pieteikuma iesniedzējs iesniedz citu starptautiskās aizsardzības pieteikumu vai pieprasa pieteikuma atkārtotu atvēršanu vēlāk. Lai nodrošinātu nepieciešamo skaidrību, dalībvalstis “nodrošina, ka atbildīgā iestāde pieņem lēmumu vai nu **pārtraukt pieteikuma izskatīšanu**, vai **noraidīt pieteikumu**”⁽³¹⁷⁾. 27. panta 2. punkts atstāj dalībvalstīm iespēju pieņemt lēmumu pārtraukt izskatīšanu bez lēmuma pieņemšanas, ja atbildīgā iestāde izdara par to ierakstu pieteikuma iesniedzēja lietā.

Nosacījumi 28. pantā par starptautiskās aizsardzības pieteikuma **netiešu atsaukšanu vai atteikšanos** tika iekļauti direktīvā un sagatavoti nolūkā, no vienas puses, līdzsvarot turpmāku pieteikumu galveno cēloņu samazināšanu un, no otras puses, novērst ļaunprātīgu turpmāku pieteikumu iesniegšanu⁽³¹⁸⁾. Attiecīgi, ja pamatoti iespējams uzskatīt, ka pieteikuma iesniedzējs ir netieši atsaucis vai atteicies no sava starptautiskās aizsardzības pieteikuma, 28. panta 1. punkts nosaka to, ka “dalībvalstis nodrošina, ka atbildīgā iestāde pieņem lēmumu vai nu **pārtraukt izskatīšanu**, vai **noraidīt pieteikumu**”⁽³¹⁹⁾. Otrajā gadījumā nepieciešams priekšnosacījums, ka nodrošināta pieteikuma “būtības atbilstīg[a] izskatīšan[a] saskaņā ar [KD (pārstrādātās redakcijas)] 4. pantu” un ka atbildīgā iestāde ar šādu pamatojumu “uzskata pieteikumu par nepamatotu”.

Faktuālais pamatojums pieteikuma uzskatīšanai par tādu, ko pieteikuma iesniedzējs ir netieši atsaucis vai no kura atteicies, noteikts 28. panta 1. punkta otrajā rindkopā. Tas nosaka, ka nepieciešams, lai jo īpaši noskaidrotu, ka:

PPD (pārstrādātās redakcijas) 28. panta 1. punkts

- a) [pieteikuma iesniedzējs] **nav atbildējis** uz prasību sniegt informāciju, kas ir būtiska viņa pieteikumam (..), vai nav ieradies uz **personisko interviju** (..);
- b) [pieteikuma iesniedzējs] ir **aizbēdzis** vai bez atļaujas atstājis vietu, kur dzīvoja vai tika turēts (..), vai viņš savlaicīgi nav izpildījis ziņošanas pienākumu vai citas saistības sniegt informāciju (..) ⁽³²⁰⁾.

Abos gadījumos pieteikuma iesniedzējam jābūt iespējai demonstrēt, ka šīs prasības nav izpildītas no viņa neatkarīgu apstākļu dēļ. Dalībvalstis var noteikt laika ierobežojumus vai pamatnostādnes šo nosacījumu piemērošanai. Konkrētāk sakot, 28. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktā

⁽³¹⁷⁾ Izcēlums pievienots.

⁽³¹⁸⁾ Skatīt J. Vedsted-Hansen, *Article 28 APD (recast)*, iekļauts Hailbronner and Thym (eds.), skatīt 65. atsauci, 1343. lpp.

⁽³¹⁹⁾ Izcēlums pievienots.

⁽³²⁰⁾ Izcēlums pievienots.

minētie apstākļi nav visaptveroši, bet tikai norāda uz piemēriem, kad “jo īpaši” var pieņemt, ka pieteikums ir netieši atsaukts vai ka pieteikuma iesniedzējs no tā ir atteicies.

Situācijās, kad pieteikuma iesniedzējs **atkārtoti piesakās** atbildīgajā iestādē pēc tam, kad saskaņā ar 28. panta 1. punktu ir pieņemts lēmums neturpināt izskatīšanu, valsts tiesību aktos ir jānosaka, ka viņam/viņai ir tiesības pieprasīt, lai **tiek atsākta** viņa lietas izskatīšana, vai tiesības iesniegt **jaunu pieteikumu** (28. panta 2. punkts). Otrajā gadījumā uz jauno pieteikumu neattiecas īpašā procedūra turpmākiem pieteikumiem saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 40. un 41. pantu (skatīt 4.1.3. sadaļu iepriekš tekstā par tiesībām palikt turpmāku pieteikumu gadījumā un 5.2.2.4. apakšsadaļu tālāk tekstā par turpmākiem pieteikumiem un pieņemamību).

Taču šajā gadījumā dalībvalstis var noteikt **termiņu** – vismaz deviņus mēnešus – prasībām atsākt lietas izskatīšanu vai iesniegt jaunu pieteikumu. Ja šis termiņš ir pagājis, “pieteikuma iesniedzēja lietas izskatīšanu vairs nevar atsākt vai jauno pieteikumu var uztvert kā turpmāku pieteikumu” saskaņā ar 40. un 41. pantu. Turklāt valstu tiesību aktos var noteikt, ka pieteikuma iesniedzēja lietas izskatīšanu var atsākt tikai vienu reizi (28. panta 2. punkta otrā rindkopā).

Nozīmīgs papildu aizsardzības pasākums, kas konkretizēts 28. panta 2. punkta trešajā rindkopā, ir tas, ka dalībvalstīm ir jānodrošina, ka persona saskaņā ar šādiem valstu tiesību aktiem netiks pārvietota pretēji **neizraidīšanas** principam neatkarīgi no jebkādiem termiņiem un procesuālajām kārtībām, kas noteiktas valsts tiesību aktos.

5. daļa. Administratīvā līmeņa procedūras

Ar PPD (pārstrādātās redakcijas) III nodaļu nosaka procesuālo struktūru, kurā atbildīgā iestāde veic starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu. Šajā ziņā četrās galvenajās sadaļās (skatīt 17. tabulu tālāk tekstā) tiks aplūkoti interpretēšanas un piemērošanas jautājumi.

17. tabula. 5. daļas struktūra

5.1. sadaļa	Izskatīšanas procedūru pārskats	108.–112. lpp.
5.2. sadaļa	Nepieņemami pieteikumi	112.–126. lpp.
5.3. sadaļa	Drošas Eiropas trešās valsts koncepcija	126.–127. lpp.
5.4. sadaļa	Drošas izcelsmes valsts koncepcija	127.–129. lpp.

5.1. Izskatīšanas procedūru pārskats

5.1.1. Standarta procedūras

Ar PPD (pārstrādātās redakcijas) III nodaļu nosaka minimālos standartus, kas jāpiemēro izskatīšanas procedūrām administratīvā līmenī. Direktīvas III nodaļas pirmais nosacījums ir 31. panta 1. punkts, kas sākas ar apgalvojumu: “Dalībvalstis apstrādā starptautiskās aizsardzības pieteikumus izskatīšanas procedūrā saskaņā ar pamatprincipiem un garantijām, kas izklāstītas [direktīvas] II nodaļā.” (Skatīt 4. daļu.)

Tālāk PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. panta 2. līdz 6. punktā noteikti termiņi, kuros dalībvalstis veic izskatīšanu administratīvā līmenī. Tas jālasa kopā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 18. apsvērumu, saskaņā ar kuru savlaicīga izskatīšana ir “gan dalībvalstu, gan starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju interesēs”. Šajā ziņā PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. panta 2. punktā ir noteikti vispārīgie nosacījumi, saskaņā ar kuriem “[d]alībvalstis nodrošina, ka izskatīšanas procedūra tiek pabeigta, cik ātri vien iespējams, neskarot atbilstīgu un pilnīgu izvērtēšanu”. 31. panta 3. punktā noteikts, ka tam jānotiek sešu mēnešu laikā pēc pieteikuma iesniegšanas, taču konkrētos apstākļos (31. panta 4., 5. un 6. punkts) dalībvalstis var pagarināt šo termiņu līdz maksimums 21 mēnesim.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. panta 7. punkts nosaka to, ka šādi noteiktajos laika limitos:

PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. panta 7. punkts

Dalībvalstis var noteikt prioritātes starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanai saskaņā ar pamatprincipiem un garantijām, kas noteiktas II nodaļā, jo īpaši:

- a) ja pieteikums šķiet pienācīgi pamatots;
- b) ja pieteikuma iesniedzējs ir neaizsargāts [USD (pārstrādātās redakcijas)] 22. panta nozīmē vai viņam ir nepieciešamas īpašas procesuālās garantijas, jo īpaši nepilngadīgajiem bez pavadības.

Attiecībā uz izskatīšanas procedūru noslēgšanas dalībvalstis var uzskatīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu par “nepieņemamu”, neizskatot to pēc būtības, ja izpildās vismaz viens no nepieņemamības pamatojumiem, kas uzskaitīti PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. pantā (skatīt 5.2. sadaļu tālāk tekstā par nepieņemamiem pieteikumiem), vai noraidīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu kā “nepamatotu” saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 32. panta 1. punktu, ja atbildīgā iestāde ir noteikusi, ka pieteikuma iesniedzējs nekvalificējas starptautiskajai aizsardzībai saskaņā ar KD (pārstrādāto redakciju). Turklāt PPD (pārstrādātās redakcijas) 32. panta 2. punkts atļauj dalībvalstīm uzskatīt pieteikumu par acīmredzami nepamatotu, ja uz to attiecas kāds no apstākļiem, kas uzskaitīti PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. panta 8. punktā (skatīt 5.1.2. apakšsadaļu tālāk tekstā par paātrinātajām procedūrām), un šāds nosacījums ir iekļauts valsts tiesību aktos. Lai gan tas nav tieši minēts III nodaļā, pašsaprotami, ka dalībvalstis var noslēgt izskatīšanas procedūru, piešķirot starptautisko aizsardzību.

5.1.2. Paātrinātās procedūras

Īpaša uzmanība jāpievērš PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. panta 8. punktam, saskaņā ar kuru dalībvalstis konkrētās situācijās var paātrināt procedūras, ja starptautiskās aizsardzības pieteikums *prima facie* šķiet vai nu acīmredzami nepamatots, vai ļaunprātīgs, vai gadījumos, kad pastāv bažas par valsts drošību vai sabiedrisko kārtību. Papildu informācijas nolūkā vērts ņemt vērā, ka vismaz pamatā šīs situācijas jau sen ir atzītas par tādām, kas prasa īpašu uzmanību starptautiskajā bēgļu politikā, lai gan PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. panta 8. punktā iekļautais saraksts ievērojami pārspēj iepriekšējos apsvērumus starptautiskā līmenī⁽³²¹⁾. Kā noteikts 31. panta 8. punktā, dalībvalstis var noteikt paātrināto procedūru tikai šādos gadījumos:

PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. panta 8. punkts

- a) pieteikuma iesniedzējs, iesniedzot savu pieteikumu un izklāstot faktus, ir norādījis tikai tos jautājumus, kas nav svarīgi izvērtēšanā par to, vai viņu var kvalificēt kā bēgli vai kā personu, kas ir tiesīga saņemt alternatīvo aizsardzību saskaņā ar [KD (pārstrādāto redakciju)]; vai
- b) pieteikuma iesniedzējs ir no drošas izcelsmes valsts šīs direktīvas nozīmē [skatīt 5.4. sadaļu]; vai
- c) pieteikuma iesniedzējs ir maldinājis iestādes, iesniedzot nepatiesu informāciju vai dokumentus vai neiesniedzot atbilstošu informāciju vai dokumentus saistībā ar savu identitāti un/vai valstspiederību, kas varētu negatīvi ietekmēt lēmumu; vai
- d) pastāv iespējamība, ka pieteikuma iesniedzējs ļaunprātīgi ir iznīcinājis vai izmetis personu apliecinošu dokumentu vai ceļošanas dokumentu, kas būtu palīdzējis noteikt viņa identitāti vai valstspiederību; vai
- e) pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis nepārprotami nekoncekventu un pretrunīgu, nepārprotami nepatiesu vai acīmredzami neticamu informāciju, kas ir pretrunā pietiekami pārbaudītai izcelsmes valsts informācijai, tādējādi padarot viņa prasību

⁽³²¹⁾ Skatīt UNHCR Izpildu komiteja, *Conclusion No 30 (XXXIV): The problem of manifestly unfounded or abusive applications for refugee status or asylum*, 1983. gada 20. oktobris.

nepārliciecināšu saistībā ar to, vai viņš ir kvalificējams kā alternatīvās aizsardzības saņēmējs saskaņā ar [KD (pārstrādāto redakciju)]; vai

- f) pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis turpmāku starptautiskās aizsardzības pieteikumu, kas nav nepieņemams saskaņā ar 40. panta 5. punktu [skatīt 5.2.2.4. apakšsadaļu tālāk tekstā]; vai
- g) pieteikuma iesniedzējs iesniedz pieteikumu galvenokārt tādēļ, lai kavētu vai izjauktu agrāka vai nenovēršama lēmuma spēkā stāšanos, kā rezultātā tiktu īstenota viņa pārvietošana; vai
- h) pieteikuma iesniedzējs nelikumīgi ieceļojis dalībvalsts teritorijā vai nelikumīgi paildinājis savu uzturēšanos un bez vērā ņemama iemesla nav sevi stādījis priekšā iestādēm vai nav sagatavojis starptautiskās aizsardzības pieteikumu, cik ātri vien iespējams, ņemot vērā viņa ieceļošanas apstākļus; vai
- i) pieteikuma iesniedzējs atsakās izpildīt pienākumu nodot savu pirkstu nospiedumus saskaņā ar [Eurodac regulu (pārstrādāto redakciju)]; vai
- j) nopietnu iemeslu dēļ var uzskatīt, ka pieteikuma iesniedzējs dalībvalstī apdraud valsts drošību vai sabiedrisko kārtību, vai pieteikuma iesniedzējs saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir bijis izraidīts no valsts nopietnu sabiedriskās drošības vai sabiedriskās kārtības apsvērumu dēļ.

Saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 20. apsvērumu dalībvalstīm šādās situācijās vajadzētu spēt paātrināt izskatīšanas procedūru – jo īpaši nosakot īsākus, bet saprātīgus termiņus nekā tos, kas attiecas uz standarta izskatīšanas procedūrām. Turklāt no PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. panta 9. punkta izriet, ka dalībvalstīm valsts tiesību aktos jānosaka termiņi lēmuma pieņemšanai paātrinātajās procedūrās administratīvajā līmenī un ka šiem termiņiem ir jābūt “saprātīgiem”. Taču, kā noteikts PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. panta 8. punktā, paātrinātās procedūras jāveic saskaņā ar direktīvas II nodaļas pamatprincipiem un garantijām, tādējādi, izmantojot terminu “saprātīgs”, ierobežojot plašo rīcības brīvību, kas citādi ir dalībvalstu ziņā.

Standarta procedūrā dalībvalstis var veikt kādu no šīm darbībām: uzskatīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu par “nepieņemamu” un neizskatīt to pēc būtības saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. pantu (skatīt 5.2. sadaļu tālāk tekstā par nepieņemamiem pieteikumiem); noraidīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu kā “nepamatotu” saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 32. panta 1. punktu, ja atbildīgā iestāde ir noteikusi, ka pieteikuma iesniedzējs nekvalificējas starptautiskajai aizsardzībai saskaņā ar KD (pārstrādāto redakciju); vai piešķirt starptautisko aizsardzību, ja minētie apstākļi tiek apstiprināti, lai gan šāds iznākums nav specifiski minēts III nodaļā. PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. panta 8. punkta kontekstā īpaša uzmanība ir jāpievērš PPD (pārstrādātās redakcijas) 32. panta 2. punktam. Saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 32. panta 2. punktu “nepamatotu pieteikumu gadījumos, uz kuriem attiecas jebkurš no apstākļiem, kas minēti 31. panta 8. punktā, dalībvalstis var arī uzskatīt pieteikumu par “acīmredzami nepamatotu”, ja tas ir noteikts kā tāds valsts tiesību aktos”. Lai gan ne PPD (pārstrādātās redakcijas) 32. panta 2. punkts, ne kāds cits PPD (pārstrādātās redakcijas) nosacījums nenosaka nevienu ekskluzīvu juridisku kritēriju tam, ka pieteikums ir tieši kvalificējams kā “acīmredzami nepamatots”, šos kritērijus var jebkurā gadījumā noteikt valsts tiesību aktos, piemēram, vienkāršības vai skaidrojuma iemeslu dēļ.

Turklāt no PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 6. punkta a) apakšpunkta izriet, ka gadījumā, “ja ir pieņemts lēmums uzskatīt pieteikumu par acīmredzami nepamatotu saskaņā ar 32. panta 2. punktu vai nepamatotu pēc izvērtēšanas saskaņā ar 31. panta 8. punktu, izņemot gadījumus, kad šie lēmumi ir balstīti uz 31. panta 8. punkta h) apakšpunktā minētajiem apstākļiem”, nav nepieciešama automātiska tiesisko aizsardzības līdzekļu pret šo lēmumu apturoša ietekme. Taču, ja tiesības palikt dalībvalstī, gaidot tiesiskās aizsardzības līdzekļa iznākumu, nav noteiktas valsts tiesību aktos, 46. panta 6. punkts jebkurā gadījumā nosaka to, ka “tiesai [vai tribunālam] pēc pieteikuma iesniedzēja pieprasījuma vai *ex officio* ir tiesības lemt, vai pieteikuma iesniedzējs var palikt dalībvalsts teritorijā” (skatīt 6.4. sadaļu par tiesībām palikt pārsūdzības procedūru laikā).

Lietā *Samba Diouf* EST skaidroja, ka dalībvalstīm nav pienākuma izskatīt nekādu “atsevišķu lietu, [kas] varētu tikt celta pret atbildīgās valsts iestādes lēmumu skatīt patvēruma pieteikumu paātrinātā procedūrā, ja iemesli, kas lika šai iestādei izskatīt pieteikumu pēc būtības šādā procedūrā, reāli var būt pakļauti juridiskajai pārskatīšanai lietā, kura varētu būt celta pret pieteikuma noraidīšanas galīgo lēmumu”⁽³²²⁾. Konkrētāk sakot, EST uzsvēra, ka šāds pienākums neizriet ne no PPD 39. panta 1. punkta, kura ekvivalents tagad iekļauts PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 1. punktā, ne no efektīvas tiesiskās aizsardzības vispārējiem principiem, kas pausti ES hartas 47. pantā.

5.1.3. Robežprocedūras

Kā minēts PPD (pārstrādātās redakcijas) 38. apsvērumā, “[d]audzi starptautiskās aizsardzības pieteikumi tiek sagatavoti pie dalībvalsts robežas vai tās tranzīta zonā, pirms pieņemts lēmums par pieteikuma iesniedzēja ieceļošanu” teritorijā (skatīt 2.2. sadaļu par PPD (pārstrādātās redakcijas) darbības jomu un piekļuvi procedūrām). Attiecīgi PPD (pārstrādātās redakcijas) 43. panta 1. punkts atļauj dalībvalstīm “nodrošināt procedūras saskaņā ar pamatprincipiem un garantijām, kas minētas II nodaļā, lai pieņemtu lēmumu pie dalībvalsts robežas vai tranzīta zonā par:

PPD (pārstrādātās redakcijas) 43. panta 1. punkts

- a) to pieteikumu pieņemamību saskaņā ar 33. pantu, kas sagatavoti šādās vietās; un/ vai
- b) pieteikumu būtību, ja tiek piemērota 31. panta 8. punktā minētā procedūra [31. panta 8. punkts paredz, ka dalībvalstis var noteikt, vai izvērtēšanas procedūra tiek veikta pie robežas vai tranzīta zonās ar tādu pašu pamatojumu, ar kādu var tikt veikta paātrinātā procedūra (skatīt 5.1.2. apakšsadaļu iepriekš tekstā)].

Saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 43. panta 2. punktu dalībvalstīm ir jānodrošina, ka lēmums tiek pieņemts saprātīgā laikā. Turklāt, ja lēmums nav pieņemts četrās nedēļās, “ieteikuma iesniedzējam tiek atļauts ieceļot dalībvalsts teritorijā, lai viņa pieteikums tiktu izskatīts saskaņā ar citiem šīs direktīvas noteikumiem”. Kā noteikts PPD (pārstrādātās redakcijas) 43. panta 3. punktā, dalībvalstis var paplašināt procedūras gan ģeogrāfiski (vietās, kas atrodas netālu no robežas vai tranzīta zonas), gan laikā (kamēr šīs personas ir izmitinātas šādās vietās) tikai īpašos gadījumos, proti, ja ierodas liels skaits personu, kas iesniedz starptautiskās

⁽³²²⁾ Skatīt EST, *Diouf*, op cit. 25. atsauces 70. punktu.

aizsardzības pieteikumus pie robežas vai tranzīta zonā, tas 43. panta 1. punkta noteikumu piemērošanu praksē padara neiespējamu.

Jāņem vērā arī tas, ka, piemērojot robežprocedūras, saskaņā ar USD (pārstrādātās redakcijas) 8. panta 3. punkta c) apakšpunktu iespējams piemērot aizturēšanu⁽³²³⁾. Ja lēmums tiek pamatots ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 6. punkta a) vai b) apakšpunktu, nav nepieciešama automātisks tiesiskās aizsardzības līdzekļu pret pieņemto lēmumu apturoša ietekme (skatīt 5.1.2. apakšsadaļu iepriekš tekstā). Taču robežprocedūru ietvaros šie nosacījumi tiek piemēroti tikai papildu apstākļos, kas noteikti PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 7. punktā, tas ir, tikai tad, ja:

- a) lai pieteikuma iesniedzējam būtu nodrošināta nepieciešamā mutvārdu tulkošana, juridiskā palīdzība un vismaz nedēļa laika, lai sagatavotu pieprasījumu un tiesai iesniegtu argumentus par labu tam, lai viņam tiktu piešķirtas tiesības palikt teritorijā līdz tiesiskās aizsardzības iznākumam; un
- b) lai saistībā ar 6. punktā minētā pieprasījuma izvērtēšanu tiesa izvērtētu atbildīgās iestādes negatīvo lēmumu no faktiskā un juridiskā viedokļa.

Attiecībā uz robežprocedūru noslēgšanu dalībvalstis var veikt kādu no šīm darbībām: noraidīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu kā “nepieņemamu”, neizskatot to pēc būtības, ja izpildās vismaz viens no nepieņemamības pamatojumiem, kas uzskaitīti PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. pantā (skatīt 5.2. sadaļu tālāk tekstā par nepieņemamiem pieteikumiem) vai noraidīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu kā “nepamatotu” saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 32. panta 1. punktu, ja atbildīgā iestāde ir noteikusi, ka pieteikuma iesniedzējs nekvalificējas starptautiskajai aizsardzībai saskaņā ar KD (pārstrādātās redakcijas). Tāpat arī PPD (pārstrādātās redakcijas) 32. panta 2. punkts atļauj dalībvalstīm uzskatīt pieteikumu par acīmredzami nepamatotu, ja uz to attiecas kāds no apstākļiem, kas uzskaitīti 31. panta 8. punktā (skatīt 5.1.2. apakšsadaļu iepriekš tekstā par paātrinātajām procedūrām), un ja šāds nosacījums ir iekļauts valsts tiesību aktos. Lai gan ne PPD 32. panta 2. punkts, ne kāds cits PPD (pārstrādātās redakcijas) nosacījums nenosaka ekskluzīvus juridiskus kritērijus, lai pieteikumu konkrēti klasificētu kā “acīmredzami nepamatotu”, šādi kritēriji var būt iekļauti valsts tiesību aktos, piemēram, lai vienkāršotu vai skaidrotu, kādi tie ir. Visbeidzot dalībvalstis robežprocedūru laikā var arī piešķirt starptautisko aizsardzību, lai gan tas nav skaidri minēts III nodaļā.

5.2. Nepieņemami pieteikumi

5.2.1. Ievads un pārskats

PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 1. punkts nosaka to, ka papildus gadījumiem, kad pieteikums netiek izskatīts saskaņā ar Dublīnas III regulu, “dalībvalstīm nav jāizvērtē, vai pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs saņemt starptautisko aizsardzību saskaņā ar [KD (pārstrādāto redakciju)], ja pieteikums tiek uzskatīts par nepieņemamu” saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punktu. Ja PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 1. punktu apskata kopā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 43. apsvērumu, saskaņā ar kuru dalībvalstīm principā jāizskata visi starptautiskās aizsardzības pieteikumi pēc to būtības, 33. panta 1. punkts jāuzskata par procedūras izņēmumu. PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punktā uzskatītie

⁽³²³⁾ EST, *Diouf*, op cit. 25. atsauces 70. punktu. MN 3. USD (pārstrādātās redakcijas) 8. panta 3. punkta c) apakšpunkts nosaka: “Pieteikuma iesniedzēju var aizturēt tikai tādēļ: lai procedūras sakarā izņemtu par pieteikuma iesniedzēja tiesībām ieceļot valsts teritorijā”;

nepieņemamības pamatojumi ir izsmeljoša rakstura. Attiecīgi dalībvalstis nedrīkst izlaist tādu lietu izskatīšanu, kas ir ārpus PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta darbības jomas, vai apstrādāt starptautiskās aizsardzības iesniedzēju pieteikumus jebkāda veida atgriešanai pirms procedūras. Turklāt PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punktā noteiktie pamatojumi nav obligāti. Attiecīgi dalībvalstis var lemt izskatīt šādas lietas pēc to būtības.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkts

Dalībvalstis var uzskatīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu par nepieņemamu tikai tad, ja:

- a) cita dalībvalsts ir piešķirusi starptautisko aizsardzību;
- b) valsts, kas nav dalībvalsts, tiek uzskatīta par pieteikuma iesniedzēja pirmo patvēruma valsti saskaņā ar 35. pantu;
- c) valsts, kas nav dalībvalsts, tiek uzskatīta par pieteikuma iesniedzējam drošu trešo valsti saskaņā ar 38. pantu;
- d) pieteikums ir turpmāks pieteikums, kurā nav ietverti jauni elementi vai konstatējumi, kas saistīti ar izvērtēšanu, vai pieteikuma iesniedzējs ir kvalificējams kā starptautiskās aizsardzības saņēmējs atbilstoši [KD (pārstrādātajai redakcijai)], vai tādus nav iesniedzis pieteikuma iesniedzējs; vai
- e) pieteikuma iesniedzēja apgādājamaais iesniedz pieteikumu pēc tam, kad viņš saskaņā ar 7. panta 2. punktu piekritis, ka viņa lieta ir daļa no pieteikuma, kas iesniegts viņa vārdā, un nav faktu, kas saistīti ar apgādājamā situāciju un attaisno atsevišķu pieteikumu.

Gadījumos, kas minēti PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta a), b) un c) apakšpunktā, tiek pieņemts, ka pietiekamu aizsardzības līmeni nodrošina cita dalībvalsts vai valsts, kas nav dalībvalsts. Attiecīgi šo trīs nosacījumu pamatā iespējams identificēt “aizsardzības citviet” pieeju. Citiem vārdiem, pastāv valsts, uz kuru pieteikuma iesniedzēju iespējams likumīgi nosūtīt atpakaļ un kur viņu neskars vajāšana vai smags kaitējums, vai risks tikt aizsūtītam(-ai) uz valsti, kurā viņu skars vajāšana vai būtisks kaitējums, pretēji neizraidīšanas principam (skatīt 1.5. sadaļu iepriekš tekstā par neizraidīšanas principu). PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta d) un e) apakšpunktā uzskaitīto nosacījumu pamatojums ir tāds, ka nav nepieciešama atsevišķa pieteikuma izskatīšana pēc būtības, jo tas jau tiek izskatīts vai ir izskatīts citā procedūrā ⁽³²⁴⁾.

Kā procesuālā garantija PPD (pārstrādātās redakcijas) 34. pants nosaka to, ka dalībvalstis ļauj pieteikuma iesniedzējiem paust savus uzskatus par PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punktā minēto nepieņemamības pamatojumu piemērošanu viņu konkrētajiem apstākļiem, pirms atbildīgā iestāde pieņem lēmumu par pieteikuma pieņemamību. Šajā nolūkā dalībvalstīm jāorganizē personiskā intervija par pieteikuma pieņemamību, izņemot gadījumus, kad tiek skatīts turpmākais pieteikums saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 42. pantu. Turklāt saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 1. punkta a) apakšpunkta ii) un iv) punktu dalībvalstīm jānodrošina, ka pieteikuma ieteicējiem ir tiesības uz efektīvu tiesiskās aizsardzības līdzekli tiesā attiecībā uz lēmumu, kas nosaka to, ka pieteikums ir nepieņemams saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punktu. Šis nosacījums ir pakļauts specifiskām modifikācijām, kas noteiktas PPD (pārstrādātās redakcijas) 35. panta 2. punktā, 38. panta 2. punkta c) apakšpunktā, 46. panta 6. punkta b) apakšpunktā un 46. panta 7. punktā.

⁽³²⁴⁾ Skatīt J. Vedsted-Hansen, *Article 33 APD (recast)*, iekļauts Hailbronner and Thym (eds.), skatīt 65. atsauci, 4. MN.

5.2.2. Nepieņemamības pamatojums

5.2.2.1. Citas dalībvalsts nodrošināta starptautiskā aizsardzība

Saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta a) apakšpunktu dalībvalstis var uzskatīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu par nepieņemamu, ja cita dalībvalsts jau ir piešķirusi starptautisko aizsardzību. No PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta a) apakšpunkta formulējuma izriet, ka šis nosacījums tiek piemērots tikai gadījumos, kad starptautisko aizsardzību ir piešķirusi **cita dalībvalsts**. Lietas, kas attiecas uz aizsardzību, ko piešķirusi valsts, kas nav dalībvalsts, tiek skatītas saskaņā ar “pirmās patvēruma valsts” koncepciju PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta b) apakšpunkta izpratnē. Turklāt saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 2. panta i) punkta definīciju termins “starptautiskā aizsardzība” šajā kontekstā nozīmē gan bēgļa statusu, kas piešķirts atbilstoši definīcijai KD (pārstrādātās redakcijas) 13. pantā, gan alternatīvās aizsardzības statusu, kas piešķirts atbilstoši definīcijai KD (pārstrādātās redakcijas) 18. pantā (skatīt 2.1. sadaļu iepriekš tekstā par definīcijām). Tādējādi dalībvalstis var noraidīt turpmāko starptautiskās aizsardzības pieteikumu kā nepieņemamu neatkarīgi no tā, vai pieteikuma iesniedzējam iepriekš piešķirts bēgļa statuss vai alternatīvās aizsardzības statuss⁽³²⁵⁾. Turklāt 33. panta 2. punkta a) apakšpunktu var uzskatīt par tiešu Dublīnas III regulas papildinājumu, jo no Dublīnas III regulas 23. panta 1. punkta, skatot to kopā ar tās pašas regulas 18. panta 1. punkta d) apakšpunktu, izriet, ka dalībvalsts saskaņā ar regulas definētajām procedūrām nevar pamatoti pieprasīt citai dalībvalstij uzņemt atpakaļ trešās valsts valstspiederīgo, kurš ir iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu otrajā dalībvalstī pēc tam, kad personai piešķirta aizsardzība pirmajā dalībvalstī⁽³²⁶⁾. Lai gan sākotnēji PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta a) apakšpunkts šķiet skaidrs, tas tik un tā rada vēl neatbildētus jautājumus par tā interpretāciju, tādēļ aplūkots tālāk tekstā.

Pirmām kārtām šis pants nenosaka, vai starptautiskās aizsardzības saņēmēju var uzņemt atpakaļ dalībvalstī, kas piešķirusi starptautisko aizsardzību, un, pat ja tas darāms, tad kā tas notiek. Sākotnēji iespējams ierosināt, ka atpakaļuzņemšanas pienākums var būt atvasināts no Atgriešanas direktīvas 6. panta 1. un 2. punktā noteiktā, saskaņā ar kuru dalībvalstis izsniedz atgriešanas lēmumu jebkuram trešo valstu valstspiederīgajam, kurš nelikumīgi uzturas kādas dalībvalsts teritorijā un kuram ir derīga citas dalībvalsts izsniegta uzturēšanās atļauja vai cita atļauja, kas sniedz tiesības uzturēties, ja viņš/viņa atsakās nekavējoties doties uz šīs citas dalībvalsts teritoriju⁽³²⁷⁾. Šis pants jālasa, ņemot vērā KD (pārstrādātās redakcijas) 24. pantu, kas nosaka to, ka dalībvalstīm iespējami drīz pēc starptautiskās aizsardzības piešķiršanas bēgļa statusa vai alternatīvā statusa saņēmējiem jāizsniedz uzturēšanās atļauja, ja vien nav citādi nepieciešams nepārvaramu valsts drošības vai sabiedriskās kārtības iemeslu dēļ. Taču šī Atgriešanas direktīvas interpretācija ir apšaubāma, jo šīs direktīvas 6. panta 1. un 2. punkta galvenais mērķis ir tikai nodrošināt atgriešanas lēmuma piemērošanu trešo valstu valstspiederīgajiem, kuriem ir likumīgas tiesības uzturēties citā dalībvalstī.

Papildus šiem nosacījumiem vai kā to alternatīva var tikt piemēroti vairāki daudzpusēji vai divpusēji atkaluzņemšanas līgumi, ja tos ir ratificējušas dalībvalstis. Piemēram, saskaņā ar Bēgļu konvencijas Pielikuma 13. pantu katra līgumslēdzēja valsts apņemas, ka persona, kura ir tāda ceļošanas dokumenta turētājs, kas izdots saskaņā ar šīs konvencijas 28. pantu, jāuzņem tās teritorijā jebkurā dokumenta derīguma termiņa laikā. Līdzīgi arī saskaņā ar Eiropas Nolikumu par

⁽³²⁵⁾ Skatīt Āhenes Administratīvās tiesas (Verwaltungsgericht Aachen) (Vācijā) 2015. gada 28. oktobra spriedumu Nr. 8 K 299/15.A, 71. un turpmākos punktus.

⁽³²⁶⁾ EST, *Daher Muse Ahmed*, skatīt 113. atsaucēs 24.–41. punktu (iepriekš tekstā 3.1.4.4. apakšsadaļu). Skatīt arī Āhenes Administratīvās tiesas 2015. gada spriedumu Nr. 8 K 299/15.A, turpat, 71. un turpmākos punktus.

⁽³²⁷⁾ Ciktāl šī direktīva ir saistoša konkrētajai dalībvalstij, kas neattiecas uz AK, Īriju un Dāniju.

atbildības nodošanu attiecībā uz bēgļiem 4. pantu⁽³²⁸⁾ bēglis jebkurā laikā jāuzņem atpakaļ tās valsts teritorijā, kas piešķirusi bēgļa statusu, ja vien nav notikusi atbildības nodošana saskaņā ar līgumā iekļautajiem nosacījumiem. Eiropas Līguma par vīzu atcelšanu bēgļiem 5. pants⁽³²⁹⁾ nosaka to, ka bēglis, kas iekļuvuši līgumslēdzējas puses teritorijā, saskaņā ar līgumā noteikto jebkurā laikā jāuzņem tās līgumslēdzējas puses teritorijā, kuras iestādes izsniegušas ceļošanas dokumentu, pēc pirmās minētās puses vienkārša pieprasījuma, izņemot gadījumus, kad šī puse ir atļāvusi attiecīgajām personām apmesties tās teritorijā.

Vēl mazāk skaidrs ir tas, vai PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta a) apakšpunkts attiecināms tad, ja pieteikuma iesniedzējs ir apzināti atteicies no sava starptautiskās aizsardzības statusa, ko iepriekš piešķirusi cita dalībvalsts. Lai gan EST vēl nav tieši risinājusi lietu, kas apskata šo jautājumu, jāņem vērā, ka EST 2016. gadā noraidīja interpretāciju, kas varētu radīt risku mudināt trešo valstu valstspiederīgos apiet Dublinas III regulas noteiktos likumus, tādējādi radot sekundāru pārvietošanos, ko Dublinas III regula cenšas novērst⁽³³⁰⁾. Turklāt EST judikatūrā ir skaidri noteikts vispārējais princips, ka ES tiesību akti netiek interpretēti veidā, kas ievērojami samazina to efektivitāti⁽³³¹⁾.

Cita problēma, kas vēl jāapskata, ir tā, vai PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta a) apakšpunktu nepieciešams ierobežot gadījumos, kad pierādīts, ka bēgļa vai alternatīvās aizsardzības saņēmēja situācija dalībvalstī, kas piešķirusi starptautisko aizsardzību, pārkāpj ES hartas 4. pantu. Francijas Valsts padome (*Conseil d'État*) noteica, ka gadījumā, kad cita dalībvalsts ir piešķirusi bēgļa statusu, persona principā var pieteikties starptautiskajai aizsardzībai Francijā. Taču ir pieņēmums, ka, ņemot vērā brīvību aizsardzības līmeni dalībvalstīs, šāds piemērojums ir nepamatots. Tāpat – ja pieteikuma iesniedzējs paziņo, ka uz viņu neattiecas vai vairs neattiecas aizsardzība dalībvalstī, kas viņam/viņai piešķir bēgļa statusu, Francijas iestādes izskatīs patvēruma pieteikumu, ņemot vērā risku izcelsmes valstī⁽³³²⁾. Francijas Valsts padome piemēroja to pašu pamatojumu attiecībā uz personu, kurai dalībvalstī piešķirts alternatīvais statuss⁽³³³⁾. Vācijā Hesenes Augstākā administratīvā tiesa noteica paralēles ar EST jurisprudenci lietās, kas apskata Dublinas II regulu, un piemēroja “sistēmas trūkumu testu”, kas oriģināli izstrādāts nozīmīgajā lietā *NS* un tagad kodificēts Dublinas III regulas 3. panta 2. punktā, saskaņā ar kuru ES hartas 4. pants tiek interpretēts tādējādi, ka dalībvalstīm, tostarp nacionālajām tiesām, nevajadzētu pārsūtīt patvēruma meklētāju uz atbildīgo dalībvalsti gadījumos, kad tie nevar zināt, ka patvēruma procedūras un patvēruma meklētāju uzņemšanas nosacījumu sistēmiski trūkumi šajā dalībvalstī nozīmē būtisku pamatu ticēt tam, ka patvēruma meklētāju var skart reāls necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības risks šā nosacījuma izpratnē⁽³³⁴⁾. Pēc Vācijas tiesas ieskatiem, šo pašu principu nepieciešams piemērot, ja vērtē, vai var pamatotī uzskatīt par nepieņemamu turpmāku starptautiskās aizsardzības pieteikumu⁽³³⁵⁾. Vācijas Federatīvā administratīvā tiesa nesen atsaucās uz EST, starp citiem jautājumiem vaicājot, vai dalībvalstīm ir pienākums nenoraidīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu kā nepieņemamu saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta a) apakšpunktu, ja dzīves apstākļi

⁽³²⁸⁾ ETS Nr. 107, 1980. gada 16. oktobris (stājas spēkā 1980. gada 1. decembrī, lai gan šo Nolīgumu nav ratificējušas visas dalībvalstis: https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/107/signatures?p_auth=cQ04jNMZ).

⁽³²⁹⁾ ETS Nr. 31, 1959. gada 20. aprīlis (stājas spēkā 1960. gada 4. septembrī, lai gan šo Nolīgumu nav ratificējušas visas dalībvalstis: https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/031/signatures?p_auth=cQ04jNMZ).

⁽³³⁰⁾ Skatīt EST, *Mirza*, skatīt 95. atsaucis 52. punktu.

⁽³³¹⁾ Skatīt EST 1999. gada 9. septembra spriedumu lietā Nr. C-102/97, *Commission of the European Communities pret Federal Republic of Germany*, EU:C:1999:394, 43. punkts; EST 2007. gada 11. decembra spriedumu lietā Nr. C-438/05, *International Transport Workers' Federation and Finnish Seamen's Union pret Viking Line ABP, OÜ Viking Line Eesti*, EU:C:2007:772, 69. punkts; EST 2008. gada 14. februāra spriedumu lietā Nr. C-450/06, *Varec SA pret État belge*, EU:C:2008:91, 39. punkts. Skatīt arī M. Potacs, *Effet utile als Auslegungsgundsatz*, *Europarecht* (2009), 456. lpp.

⁽³³²⁾ Skatīt Francijas Valsts padomes (*Conseil d'État*) 2013. gada 13. novembra spriedumu lietā *La Cimade et M. XXXXXX*, Nr. 349735 un 349736, ECLI:FR:CEASS:2013:349735.20131113.

⁽³³³⁾ Skatīt Francijas Valsts padomes (*Conseil d'État*) 2015. gada 17. jūnija spriedumu lietā *OFPPA c M. S.*, Nr. 369021 ECLI:FR:CESSR:2015:369021.20150617.

⁽³³⁴⁾ Skatīt EST, *NS pret Secretary of State for the Home Department and others*, skatīt 33. punktu. Plašākai analīzei skatīt 3.6. sadaļu iepriekš tekstā.

⁽³³⁵⁾ Skatīt Hesenes Augstākās administratīvās tiesas (Vācija) 2016. gada 4. novembra spriedumu lietā Nr. 3 A 1292/16.A, 28. un 29. punkts.

citā dalībvalstī neatbilst ES hartas 4. pantam vai (nepārkāpjot hartas nosacījumus) neatbilst KD (pārstrādātās redakcijas) garantētajiem standartiem ⁽³³⁶⁾.

5.2.2.2. Pirmās patvēruma valsts koncepcija

Kā noteikts PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta b) apakšpunktā, dalībvalstis var arī uzskatīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu par nepieņemamu, ja valsts, kas nav dalībvalsts, tiek uzskatīta par pieteikuma iesniedzēja “pirmo patvēruma valsti”. PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta b) apakšpunkts jāapskata kopā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 35. pantu.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 35. pants

Valsts var tikt uzskatīta par pirmo patvēruma valsti konkrētam pieteikuma iesniedzējam, ja:

- a) viņš minētajā valstī ir atzīts par bēgli un joprojām var gūt labumu no minētās aizsardzības; vai
- b) viņš bauda citādu pietiekamu aizsardzību minētajā valstī, tostarp priekšrocības no *neizraidīšanas* principa;

ar noteikumu, ka viņš tiks atpakaļuzņemts minētajā valstī.

Kā skaidrots PPD (pārstrādātās redakcijas) 43. apsvērumā, pirmās patvēruma valsts koncepts ir balstīts idejā, ka “dalībvalstīm nebūtu jāizvērtē starptautiskās aizsardzības pieteikums pēc būtības, ja pirmā patvēruma valsts pieteikuma iesniedzējam ir piešķīrusi bēgļa statusu vai citādu pietiekamu aizsardzību, un minētā valsts pieteikuma iesniedzēju uzņems atpakaļ”.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 35. panta a) punkta formulējums atšķiras no PPD (pārstrādātās redakcijas) 39. panta 2. punkta a) apakšpunkta, kas, lai definētu drošas Eiropas trešās valsts koncepciju, tieši nosaka, ka trešā valsts “ir ratificējusi un ievēro Ženēvas [Bēgļu] konvencijas noteikumus bez jebkādiem ģeogrāfiskiem ierobežojumiem”.

Termins “pietiekama aizsardzība” PPD (pārstrādātās redakcijas) 35. panta b) punktā šķiet mazāk stingrs, bet nav galīgi noteikts. No PPD (pārstrādātās redakcijas) 35. panta b) punkta formulējuma izriet, ka šajā valstī nepieciešama aizsardzība pret *neizraidīšanu*. Tāpat arī dalībvalstis var, bet tām nav pienākuma ņemt vērā PPD (pārstrādātās redakcijas) 38. panta 1. punktā noteiktos kritērijus, lai noteiktu “drošu trešo valsti” (skatīt 5.2.2.3. apakšsadaļu). Ar šādu pamatojumu var argumentēt, ka iespējams vismaz pieņemt “pietiekamu aizsardzību”, ja tiek izpildīti PPD (pārstrādātās redakcijas) 38. panta 1. punkta kritēriji, pieļaujot iespējamu izņēmumu attiecībā uz PPD (pārstrādātās redakcijas) 38. panta 1. punkta e) apakšpunktu, kas nosaka, lai pastāvētu iespēja pieprasīt bēgļa statusu un, ja persona tiek atzīta par bēgli, saņemt aizsardzību saskaņā ar Bēgļu konvenciju. Piemēram, saskaņā ar Beļģijas tiesību aktiem pietiekama aizsardzība nozīmē vairākus komponentus, kas jāizpilda vienlaikus. Patvēruma meklētājam jābūt reālam uzturēšanas statusam pirmajā patvēruma valstī un tam jāpaliek tik ilgi, cik pastāv vajadzība pēc aizsardzības, kā arī jābūt reālai iespējai atgriezties pirmajā patvēruma valstī. Turklāt pirmajā patvēruma valstī jāizpilda *neizraidīšanas* princips. Visbeidzot patvēruma meklētājs nedrīkst

⁽³³⁶⁾ Skatīt Vācijas Federālās administratīvās tiesas 2017. gada 23. marta spriedumus Nr. 1 C 17.16, ECLI:DE:BVerwG:2017:230317B1C17.16.0; 1 C 18/16..16, ECLI:DE:BVerwG:2017:230317B1C18.16.0 un 1 C 20.16, ECLI:DE:BVerwG:2017:230317B1C20.16.0. EST apskata kā apvienotās lietas Nr. C-297/17, C-318/17 un C-319/17.

baidīties no vajāšanas un patvēruma meklētājam nedrīkst būt reāls risks ciest būtisku kaitējumu Beļģijas Likuma par ārvalstniekiem 48. panta 3. un 4. punkta izpratnē ⁽³³⁷⁾. Jāņem vērā arī tas, ka PPD (pārstrādātās redakcijas) 35. pants skaidri attiecas uz “pirmo patvēruma valsti konkrētam pieteikuma iesniedzējam”. No tā izriet, ka 35. panta a) un b) punktā noteiktais obligāti neattiecas tikai uz tās valsts vispārējiem apstākļiem, kas nav dalībvalsts, bet iekļauj arī pieteikuma iesniedzēja individuālos apstākļus šajā valstī.

Saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 35. pantu pirmās patvēruma valsts koncepcijas piemērošanai nepieciešams, lai pieteikuma iesniedzējs tiktu atpakaļuzņemts valstī, kurā viņam/ viņai attiecīgi piešķirta bēgļa aizsardzība vai kurā viņš/ viņa bauda “pietiekamu aizsardzību” b) rindkopas izpratnē. Ja ir skaidrs, pa pieteikuma iesniedzējs netiks atpakaļuzņemts pirmajā patvēruma valstī, pieteikums ir pieņemams un dalībvalstij tas jāapstrādā standarta izskatīšanas procedūrā. Taču PPD (pārstrādātās redakcijas) 35. pants nenosaka nekādus termiņus, kādos nosakāms, vai pieteikuma iesniedzējs tiks vai netiks atpakaļuzņemts valstī, kurā viņš/ viņa ir atzīts(-a) par bēgli vai citādi bauda pietiekamu aizsardzību. Attiecīgi dalībvalstu pienākums ir tālāk izstrādāt noteikumus un procedūras nacionālajos tiesību aktos, lai piemērotu pirmās patvēruma valsts koncepciju.

Tāpat kā attiecībā uz PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta a) apakšpunktā noteikto (skatīt 5.2.2.1. apakšsadaļu iepriekš tekstā par citas dalībvalsts piešķirto starptautisko aizsardzību), arī šeit rodas jautājums, vai dalībvalstis var noraidīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu kā nepieņemamu, ja iemesls, kādēļ pieteikuma iesniedzēju nevar atpakaļuzņemt pirmajā patvēruma valstī, ir tikai tas, ka viņš/ viņa ir apzināti atteicies no sava bēgļa statusa, ko piešķirusi valsts, vai jebkādas citas “pietiekamas aizsardzības” PPD (pārstrādātās redakcijas) 35. panta b) punkta izpratnē. EST vēl nav skaidri izskatījusi lietas par šo jautājumu. Taču jau minēts, ka EST noraidīja interpretāciju, kas varētu radīt risku mudināt trešo valstu valstspiederīgos apiet Dublīnas III regulas noteiktos likumus, tādējādi radot sekundāro pārvietošanos, ko Dublīnas III regula cenšas novērst, un ka EST judikatūrā galvenokārt ir skaidri noteikts vispārējais princips, ka ES tiesību akti netiek interpretēti veidā, kas ievērojami samazina to efektivitāti ⁽³³⁸⁾.

No PPD (pārstrādātās redakcijas) 35. panta pēdējā teikuma izriet, ka “[p]ieteikuma iesniedzējam ļauj apstrīdēt pirmās patvēruma valsts koncepcijas piemērošanu **viņa konkrētajiem apstākļiem**” ⁽³³⁹⁾. Tas jāinterpretē kopā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 1. punkta a) apakšpunkta ii) punktu, saskaņā ar kuru dalībvalstis nodrošina, ka pieteikuma iesniedzējiem ir tiesības uz tiesību aizsargājošiem līdzekļiem tiesās vai tribunālos pret nepieņemamības lēmumu saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta b) apakšpunktu. PPD (pārstrādātās redakcijas) 35. pants konkrētāk iesaka dalībvalstīm nebalstīt lēmumu par pirmās patvēruma valsts koncepciju tikai faktā, ka tā ir noteikusi konkrētu valsti, kas nav dalībvalsts un atbilst PPD (pārstrādātās redakcijas) 35. panta a) un b) punktā noteiktajam.

5.2.2.3. Drošas trešās valsts koncepcija

Saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta c) apakšpunktu dalībvalstis var uzskatīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu par nepieņemamu, ja valsts, kas nav dalībvalsts, tiek uzskatīta par pieteikuma iesniedzējam drošu trešo valsti saskaņā ar PPD (pārstrādātās

⁽³³⁷⁾ Beļģijas Ārvalstnieku tiesāšanās padomes 2015. gada 13. jūlija spriedums Nr. 149 562.

⁽³³⁸⁾ Skatīt EST, *Mirza*, skatīt 95. atsaucis 52. punktu. Skatīt EST, *Commission pret Federal Republic of Germany*, skatīt 331. atsaucis 43. punktu; EST, *International Transport Workers' Federation and others pret Viking Line*, skatīt 331. atsaucis 69. punktu; EST, *Varec pret État belge*, skatīt 331. atsaucis 39. punktu. Skatīt arī M. Potacs, *Effet utile als Auslegungssatz*, *Europarecht* (2009), 456. lpp.

⁽³³⁹⁾ Izcēlums pievienots.

redakcijas) 38. pantu. Jāņem vērā, ka drošas trešās valsts koncepcija PPD (pārstrādātās redakcijas) izpratnē ir ierobežota tikai attiecībā uz valstīm, kas nav dalībvalstis. Attiecīgi PPD (pārstrādātās redakcijas) izpratnē drošas trešās valsts koncepcija attiecīgi var tikt aprakstīta kā procesuāls pasākums, kas atļauj pārsūtīt starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uz trešo valsti ārpus ES, lai tā būtu atbildīga par viņa/viņas pieteikuma izskatīšanu un, ja tiek secināts, ka patvēruma meklētājam ir nepieciešama aizsardzība, par šādas aizsardzības sniegšanu. Šajā ziņā drošas trešās valsts koncepcija ir līdzīga pirmās patvēruma valsts koncepcijai PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta b) apakšpunkta un 35. panta izpratnē (skatīt 5.2.2.2. apakšsadaļu iepriekš tekstā). Svarīga atšķirība starp abām koncepcijām ir tā, ka droša trešā valsts ir tāda valsts, kurā pieteikuma iesniedzējam nav piešķirta aizsardzība, savukārt pirmās patvēruma valsts koncepcijas ietvaros pieteikuma iesniedzējs jau ir bijis atzīts par bēgļi vai citādi baudījis pietiekamu aizsardzību trešā valstī.

Minimālie standarti, lai atzītu valsti, kas nav dalībvalsts, par “drošu” nolūkā noteikt, ka pieteikums ir nepieņemams saskaņā ar 33. panta 2. punkta c) apakšpunktu, ir noteikti PPD (pārstrādātās redakcijas) 38. panta 1. punktā.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 38. panta 1. punkts

Dalībvalstis var piemērot drošas trešās valsts koncepciju tikai tad, ja kompetentās iestādes ir pārliecinātas, ka personai, kas lūdz starptautisko aizsardzību, attiecīgajā trešā valstī piemēros šādus principus:

- a) dzīvība un brīvība netiek pakļauta briesmām, pamatojoties uz rasi, reliģiju, tautību, piederību konkrētai sociālai grupai vai politisko uzskatu dēļ;
- b) nepastāv smaga kaitējuma risks, kā definēts [KD (pārstrādātajā redakcijā)];
- c) tiek ievērots neizraidīšanas princips saskaņā ar [Bēgļu] konvenciju;
- d) tiek ievērots aizliegums viņu pārvietot, pārkāpjot tiesības netikt pakļautam spīdzināšanai un cietsirdīgai, necilvēcīgai vai pazemojošai attieksmei, kā noteikts starptautiskajos tiesību aktos; un
- e) pastāv iespēja pieprasīt bēgļa statusu un, ja tiek atzīts par bēgļi, saņemt aizsardzību saskaņā ar [Bēgļu] konvenciju.

No PPD (pārstrādātās redakcijas) 38. panta 1. punkta skaidrā formulējuma izriet, ka nosacījumi, kas ļautu atzīt, ka trešā valsts ir droša, neattiecas tikai uz apskatāmās valsts vispārējiem apstākļiem, bet arī uz to personu specifiskajiem apstākļiem, kuras meklē starptautisko aizsardzību. Lai gan PPD (pārstrādātās redakcijas) 38. panta 1. punkta a) līdz d) apakšpunktā noteiktais šķiet principā pašsaprotams, attiecībā uz PPD (pārstrādātās redakcijas) 38. panta 1. punkta e) apakšpunktu paliek atklāts jautājums, vai šajā gadījumā nepieciešams, lai trešā valsts būtu formāli ratificējusi vai ieviesusi Bēgļu konvenciju, vai arī pietiek ar to, ka pieteikuma iesniedzēji tiks atzīti par bēgļiem un rīcība pret viņiem būs atbilstoša Bēgļu konvencijā noteiktajiem standartiem pat gadījumā, ja šos principus garantē tikai vietējie tiesību akti vai tiesu prakse⁽³⁴⁰⁾. Šajā kontekstā jāmin, ka PPD (pārstrādātās redakcijas) 39. panta 2. punkta c) apakšpunkta formulējums par “drošas Eiropas trešās valsts” koncepciju savukārt skaidri nosaka, ka trešā valsts “ir ratificējusi un ievēro [Bēgļu] konvencijas noteikumus bez jebkādiem ģeogrāfiskiem ierobežojumiem”.

Papildus šiem minimālajiem standartiem attiecībā uz trešās valsts drošību PPD (pārstrādātās redakcijas) 38. panta 2. punkts paredz šādus nosacījumus:

⁽³⁴⁰⁾ Skatīt Grieķijas Valsts padomes spriedumus Nr. 2347/2017 (plenārsēde) un Nr. 2348/2017 (plenārsēde), 54.–56. punkts, un pretējos viedokļus 60. punktā. Skatīt arī, piemēram, Anglijas un Velsas Augstās tiesas (AK) spriedumu lietā *R (Ibrahimi and Abasi) pret SSHD*, EWHC 2049 (Admin), skatīt 41. atsauci par “atkārtotu izraidīšanu”.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 38. panta 2. punkts

Drošas trešās valsts koncepcijas piemērošanā ievēro noteikumus, kas noteikti valsts tiesību aktos, tostarp:

- a) noteikumus, kas pieprasa saistību starp pieteikuma iesniedzēju un attiecīgo trešo valsti, uz kā pamata minētajai personai doties uz minēto valsti;
- b) noteikumus par metodoloģiju, ar kuras palīdzību kompetentās iestādes pārliecinās, vai drošas trešās valsts koncepcija var tikt piemērota konkrētai valstij vai konkrētam pieteikuma iesniedzējam. Šāda metodoloģija katrā konkrētā gadījumā ietver apsvērumus par valsts drošību konkrētam pieteikuma iesniedzējam un/vai valsts norādi par valstīm, kas parasti tiek uzskatītas par drošām;
- c) noteikumus saskaņā ar starptautiskajiem tiesību aktiem, kas ļauj veikt individuālu izvērtēšanu par to, vai attiecīgā trešā valsts ir droša konkrētajam pieteikuma iesniedzējam, un kas ļauj pieteikuma iesniedzējam vismaz apstrīdēt drošas trešās valsts koncepcijas piemērošanu, pamatojoties uz to, ka trešā valsts nav droša viņa konkrētajos apstākļos. Pieteikuma iesniedzējam ļauj arī apstrīdēt to, ka starp viņu un trešo valsti pastāv saistība saskaņā ar a) apakšpunktu.

No PPD (pārstrādātās redakcijas) 38. panta 2. punkta a) apakšpunkta izriet, ka papildus trešās valsts drošībai kā tādai drošas trešās valsts koncepcijas piemērošana pieprasa saistību starp pieteikuma iesniedzēju un attiecīgo trešo valsti, kas ir pietiekama, lai pamatoti sagaidītu, ka pieteikuma iesniedzējs dosies uz šo trešo valsti. Nenoteiktā artikula “a” izmantošana (dokumenta versijā angļu valodā) un vārda “saistība” izmantošana norāda, ka nav prasības pēc parastas vai pastāvīgas dzīvesvietas. Taču, tā kā šis nosacījums nenosaka nekādus tālākus kritērijus pamatotības noteikšanai, dalībvalstis saglabā plašas izvēles tiesības attiecībā uz šā apsvēruma ieviešanu nacionālajos tiesību aktos. Ir novērots, ka dažu valstu tiesu praksē par pietiekamu atzīta iepriekšēja dzīvesvieta, uzturēšanās vai klātbūtne, vai pat iespēja kontaktēties ar iestādēm, lai meklētu patvērumu ⁽³⁴¹⁾. Dažas dalībvalstis apskata arī samērā personīgu kontaktu, piemēram, pieteikuma iesniedzēja izcelsmi, viņa/viņas dzimto valodu, ģimenes saiknes vai citas sociālās saiknes ar drošu trešo valsti ⁽³⁴²⁾.

Saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 38. panta 2. punkta b) apakšpunktu drošas trešās valsts koncepcija nevar tikt piemērota, ja dalībvalsts nav nacionālajos tiesību aktos noteikusi nosacījumus par metodoloģiju, ko atbildīgās iestādes izmanto, lai apmierinātu nosacījumu, ka drošas trešās valsts koncepciju iespējams piemērot vai nu bēgļu situācijai vispārīgi konkrētā valstī, vai vismaz konkrētajam pieteikuma iesniedzējam ⁽³⁴³⁾. No PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. apsvēruma izriet, ka, ja dalībvalstis konkrētos gadījumos piemēro drošas valsts koncepcijas vai nosaka valstis par drošām, šajā nolūkā pieņemot sarakstus vai apskatot katru gadījumu atsevišķi, tām *inter alia* ir jāņem vērā pamatnostādnes un darbības rokasgrāmatas, kā arī informācija par izcelsmes valsti un darbībām. Tas iekļauj *EASO* metodoloģiju saistībā ar informatīvu ziņojumu par izcelsmes valsti, kas minēta *EASO* regulā, kā arī attiecīgas *UNHCR* pamatnostādnes. Tāpat arī PPD (pārstrādātās redakcijas) 48. apsvērumā noteikts, ka, lai nodrošinātu drošas valsts koncepcijas pareizu piemērošanu, pamatojoties uz atjauninātu informāciju, dalībvalstīm būtu regulāri jāpārskata situācija minētajās valstīs, pamatojoties uz vairākiem informācijas avo-

⁽³⁴¹⁾ Skatīt *UNHCR, Improving asylum procedures: comparative analysis and recommendations for law and practice*, 2010. gada marts, 63. lpp. Skatīt arī Grieķijas Valsts padomes spriedumus Nr. 2347/2017 (plenārsēde) un Nr. 2348/2017 (plenārsēde), turpat, 61. punkts, kurā Tiesa nosprieda, ka pieteicēja tranzīts no trešās valsts saistībā ar konkrētiem apstākļiem, kas viņam vai viņai piemērojami (piemēram, *inter alia*, uzturēšanās laiks šajā valstī vai fakts, ka valsts atrodas tuvu izcelsmes valstij), var tikt uzskatīts par kontaktu starp pieteikuma iesniedzēju un trešo valsti, saskaņā ar kuru objektīvi būtu pamatots lēmums viņam vai viņai tur pārcelties.

⁽³⁴²⁾ Skatīt Zviedrijas Migrācijas pārsūdzības tiesas 2015. gada 20. augusta spriedumu Nr. UM 3266-14 (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā).

⁽³⁴³⁾ Skatīt Zviedrijas Migrācijas apelācijas tiesas 2012. gada 11. jūnija spriedumu Nr. UM 9681-10, MIG 2012:9 (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā).

tiem, tostarp jo īpaši informācija, ko sniedz citas dalībvalstis, *EASO*, *UNHCR*, Eiropas Padome un citas attiecīgas starptautiskas organizācijas. Ja dalībvalstīm kļūst zināms, ka valstī, kuru tās noteikušas par drošu, ir ievērojami mainījusies situācija cilvēktiesību jomā, tām ir jānodrošina, ka pēc iespējas drīzāk tiek sagatavots pārskats par minēto situāciju. Valstu judikatūra parāda, ka daļa valstu jurisdikcijās tiek uzskatīts, ka dalībvalstīm nepietiek tikai ar paļaušanos uz faktu, ka trešā valsts ir apņēmusies izpildīt PPD (pārstrādātās redakcijas) 38. panta 1. daļā garantētos standartus. Nepieciešams, lai dalībvalstis atbilstoši izpētītu, vai attiecīgā trešā valsts reāli izpilda savus starptautiskos pienākumus ⁽³⁴⁴⁾.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 38. panta 2. punkta c) apakšpunkts nosaka to, ka pieteikuma iesniedzējs var vismaz apstrīdēt drošas trešās valsts koncepcijas piemērošanu, pamatojoties uz to, ka trešā valsts nav droša viņa konkrētajos apstākļos, un to, ka starp viņu un trešo valsti pastāv saistība. Attiecīgi, lai gan dalībvalstis var noteikt, ka trešās valstis vispārīgi ir drošas starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniedzējiem, pieteikuma iesniedzējam ir jābūt iespējai apstrīdēt drošības pieņēmumu viņa/viņas individuālajos apstākļos ⁽³⁴⁵⁾.

Turklāt PPD (pārstrādātās redakcijas) 38. panta 3. punkts nosaka turpmākas procesuālās garantijas, ciktāl dalībvalstīm, īstenojot lēmumu, kas balstīts vienīgi uz šo pantu, jāinformē par to pieteikuma iesniedzējs un jāizsniedz viņam/viņai dokuments, informējot trešās valsts iestādes minētās valsts valodā, ka pieteikums nav izskatīts pēc tā būtības.

Līdzīgi pirmās patvēruma valsts koncepcijai PPD (pārstrādātās redakcijas) 35. panta izpratnē drošas trešās valsts koncepcija ir balstīta priekšnoteikumā, ka pieteikuma iesniedzējs tiks atpakaļuzņemts minētajā valstī. Tāpēc PPD (pārstrādātās redakcijas) 38. panta 4. punkts nosaka to, ka, ja trešā valsts neļauj pieteikuma iesniedzējam ieceļot tās teritorijā, dalībvalstis nodrošina, ka piekļuve procedūrai tiek sniegta saskaņā ar pamatprincipiem un garantijām, kas izklāstītas PPD (pārstrādātās redakcijas) II nodaļā, proti, tiek nodrošināta piekļuve pieteikuma izskatīšanai pēc būtības (skatīt 4. daļu iepriekš tekstā).

Jāņem vērā, ka drošas trešās valsts koncepcija ir aplūkota arī Dublīnas III regulas 3. panta 3. punktā, saskaņā ar kuru jebkura dalībvalsts patur tiesības nosūtīt pieteikuma iesniedzēju uz drošu trešo valsti, ievērojot PPD (pārstrādātājā redakcijā) paredzētos noteikumus un aizsardzības pasākumus ⁽³⁴⁶⁾.

5.2.2.4. Turpmākie pieteikumi un pieņemamība

PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta d) apakšpunktā aplūko situāciju, kurā pieteikuma iesniedzējs, kas jau ir pieteicies starptautiskajai aizsardzībai, iesniedz jaunu pieteikumu, kurā nav ietverti jauni elementi vai konstatējumi, kas saistīti ar izvērtēšanu, vai pieteikuma iesniedzējs ir kvalificējams kā starptautiskās aizsardzības saņēmējs, vai pieteikuma iesniedzējs tādus nav iesniedzis. Šāda nosacījuma pamatojums ir noteikts PPD (pārstrādātās redakcijas) 36. apsvērumā, saskaņā ar kuru šādos gadījumos būtu nesamērīgi likt dalībvalstīm veikt jaunu pilnīgas izskatīšanas procedūru un attiecīgi dalībvalstīm šādā gadījumā ir iespēja noraidīt turpmāko pieteikumu kā nepieņemamu. PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta d) apakšpunktu papildina PPD (pārstrādātās redakcijas) 40. līdz 42. pants, kas nosaka

⁽³⁴⁴⁾ Skatīt Hāgas Tiesas (Nīderlande) 2016. gada 13. jūnija spriedumu Nr. *AWB 16/10406*, ECLI:NL:RBDHA: 2016:6624 (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā).

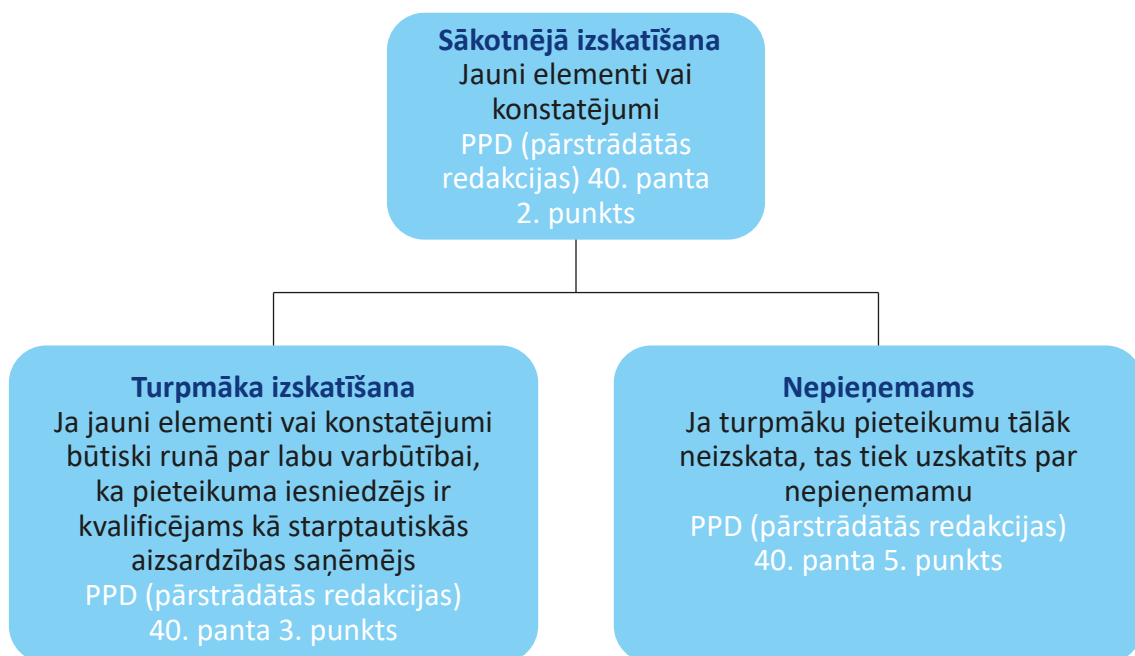
⁽³⁴⁵⁾ Skatīt Slovēnijas Augstākās tiesas 2009. gada 16. decembra spriedumu Nr. I Up 63/2011 (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā). Skatīt arī *Evidence and credibility assessment in the context of the CEAS – A judicial analysis*, skatīt 2. atsauci 5.9.2. apakšsadaļu.

⁽³⁴⁶⁾ Skatīt 3.1.2. apakšsadaļu iepriekš tekstā.

struktūru, kādā var izvērtēt turpmākos pieteikumus. Šo nosacījumu mērķis ir radīt līdzsvaru starp, no vienas puses, faktu, ka pat pēc tam, kad noraidīts starptautiskās aizsardzības pieteikums, personai jābūt iespējai atkārtoti pieteikties, ja parādījušies vai iegūti jauni elementi vai konstatējumi, un, no otras puses, nepieciešamību novērst potenciālu turpmāko pieteikumu ļaunprātīgu izmantošanu nolūkā aizkavēt izraidīšanu no teritorijas. Konkrētāk sakot, turpmāko pieteikumu var pakļaut ātrai un efektīvai sākotnējai izskatīšanai, lai noteiktu, vai pastāv jebkādi jauni elementi vai konstatējumi, kas pamatotu tālāku izskatīšanu⁽³⁴⁷⁾. Ja ir iegūti jauni elementi vai konstatējumi, turpmākais pieteikums jāizskata atbilstoši vispārējiem noteikumiem. Ja šādu elementu vai konstatējumu nav, pieteikumu var noteikt par nepieņemamu⁽³⁴⁸⁾. Tomēr jāņem vērā, ka ECTK 3. panta kontekstā ECTK ir noteikusi, ka nacionālajām iestādēm ir jānodrošina stingras pārbaudes⁽³⁴⁹⁾.

Divsoļu izskatīšana saskaņā ar 40. pantu ir apkopota 10. attēlā tālāk tekstā.

10. attēls. Turpmāko pieteikumu divsoļu izskatīšana saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 40. pantu



Iepriekš tekstā 4.1.3. apakšsadaļā ir pieejama papildu analīze par izskatīšanas procedūru saskaņā ar PPD 40. līdz 42. pantu attiecībā uz tiesībām palikt tālāku pieteikumu gadījumā.

⁽³⁴⁷⁾ Par jaunu pierādījumu rašanos turpmāku pieteikumu gadījumā skatīt *Evidence and credibility assessment in the context of the CEAS – A judicial analysis*, skatīt 2. atsauces 5.7. sadaļu.

⁽³⁴⁸⁾ Skatīt Eiropas Komisija, Grozīts priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 1. jūnija direktīvai par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (pārstrādāta redakcija), COM(2011) 319 final, 3.1.5. punkts (6. lpp.); Eiropas Savienības Padome, *Statement of the Council's reasons of 6 June 2013*, ST 8260 2013 REV 2 ADD 1, 13. lpp. Kritiskai analīzei skatīt UNHCR, *Improving Asylum Procedures*, skatīt 341. atsauci, 72. lpp.

⁽³⁴⁹⁾ Skatīt ECTK 2016. gada 19. janvāra spriedumu lietā *MD et MA pret Belgique*, pieteikums Nr. 58689/12, 66. punkts, un ECT, *K and others*, skatīt 48. atsauces 86. punktu ar visām tajā iekļautajām atsaucēm.

Attiecībā uz PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta d) apakšpunkta darbības jomu no PPD (pārstrādātās redakcijas) 2. panta q) punkta izriet:

PPD (pārstrādātās redakcijas) 2. panta q) apakšpunkts

“turpmāks pieteikums” ir starptautiskās aizsardzības pieteikums, kas ir sagatavots pēc tam, kad ir pieņemts galīgais lēmums par iepriekšēju pieteikumu, tostarp gadījumos, kad pieteikuma iesniedzējs ir skaidri atsaucis savu pieteikumu, un gadījumos, kad atbildīgā iestāde ir noraidījusi pieteikumu pēc tā netiešas atsaukšanas saskaņā ar 28. panta 1. punktu.

Termins “galīgais lēmums” ir definēts PPD (pārstrādātās redakcijas) 2. panta e) punktā šādā formā:

PPD (pārstrādātās redakcijas) 2. panta e) apakšpunkts

“galīgais lēmums” ir lēmums par to, vai trešās valsts valstspiederīgajam vai bezvalstniekam var tikt piešķirts bēgļa vai alternatīvās aizsardzības statuss saskaņā ar [KD (pārstrādāto redakciju)], un tas vairs nav pakļauts tiesiskajai aizsardzībai atbilstoši šīs direktīvas V nodaļai, neatkarīgi no tā, vai šāda tiesiskā aizsardzība paredz pieteikuma iesniedzēja palikšanu attiecīgajās dalībvalstīs līdz tās iznākumam.

Jāņem vērā, ka PPD (pārstrādātās redakcijas) 2. panta q) punkts nosaka precīzu atšķirīgumu attiecībā uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma atsaukšanu, ko viegli var nepamanīt. No vienas puses, turpmāku pieteikumu koncepciju var vispārīgi piemērot gadījumos, kad pieteikuma iesniedzējs ir “tieši” atsaucis savu pieteikumu, tas ir, neatkarīgi no tā, vai pēc tieša atsaukuma atbildīgā iestāde ir pieņēmusi lēmumu pārtraukt izskatīšanu vai noraidīt pieteikumu; vai arī tā ir nolēmusi pārtraukt izskatīšanu, nepieņemot lēmumu saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 27. pantu. No otras puses, turpmāka pieteikuma koncepciju var piemērot “netieša” atsaukuma gadījumā, bet tikai tad, ja atbildīgā iestāde ir noraidījusi pieteikumu saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 28. panta 1. punktu, tas ir, tikai pēc tam, kad atbildīgā iestāde ir uzskatījusi pieteikumu par nepamatotu, pamatojoties tā atbilstošā izskatīšanā pēc būtības saskaņā ar KD (pārstrādātās redakcijas) 4. pantu. Ja atbildīgā iestāde tā vietā pieņem lēmumu pārtraukt izskatīšanu pēc “netiešas” atsaukšanas un pieteikuma iesniedzējs atkal piesakās atbildīgajai iestādei pēc tam, kad pieņemts lēmums neturpināt izskatīšanu, pieteikuma iesniedzējam ir tiesības pieprasīt, lai viņa lietas izskatīšana tiek atsākta, vai iesniegt jaunu pieteikumu, kas netiek uzskatīts par turpmāko pieteikumu (PPD (pārstrādātās redakcijas) 28. panta 2. punkts). Taču saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 28. panta 2. punktu uz šo gadījumu attiecas izņēmums, saskaņā ar kuru dalībvalstis var paredzēt termiņu – vismaz deviņus mēnešus –, pēc kura pieteikuma iesniedzēja lietas izskatīšanu vairs nevar atsākt, vai jauno pieteikumu var uzvert kā turpmāku pieteikumu ⁽³⁵⁰⁾.

Paliek atklāts jautājums, vai PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta d) apakšpunkts arī tiek piemērots gadījumos, kad turpmāks pieteikums tiek veikts dalībvalstī, kas ir cita dalībvalsts nekā tā, kas skatījusi iepriekšējo pieteikumu. No vienas puses, PPD (pārstrādātās redakcijas) 40. panta 1. punkts attiecas uz “[personu], kas ir pieteikusies uz starptautisko aizsardzību dalībvalstī” un “sniedz papildu paziņojumus vai turpmāku pieteikumu **tajā pašā dalībvalstī**” (izcēlums pievienots). No otras puses, PPD (pārstrādātās redakcijas) 40. panta 2. punkts par

⁽³⁵⁰⁾ Šajā ziņā PPD 32. panta 2. punkta a) apakšpunkts šķietami ir bijis mazāk ierobežojošs. Skatīt Īrijas Augstās tiesas 2011. gada 28. oktobra spriedumu lietā *LH pret Minister for Justice, Equality and Law Reform* [2011] IEHC 406, 33. un tālākie punkti.

sākotnējo pieteikuma izskatīšanu nolūkā pieņemt lēmumu par tā pieņemamību saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta d) apakšpunktu viens pats nenosaka nekādus konkrētus ierobežojumus.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 40. panta 1. un 2. punkts

- 1) Ja persona, kas ir pieteikusies uz starptautisko aizsardzību dalībvalstī, sniedz papildu paziņojumus vai turpmāku pieteikumu **tajā pašā dalībvalstī**, minētā dalībvalsts pārbauda šos turpmākos paziņojumus vai turpmākā pieteikuma elementus saskaņā ar iepriekšējā pieteikuma izskatīšanu vai saskaņā ar tāda lēmuma izskatīšanu, kas atrodas pārskatīšanas vai pārsūdzības procesā, ciktāl kompetentās iestādes var ņemt vērā un apsvērt visus elementus, kas ir pamatā turpmākiem paziņojumiem vai turpmākam pieteikumam.
- 2) Lai pieņemtu lēmumu par starptautiskās aizsardzības pieteikuma pieņemamību saskaņā ar 33. panta 2. punkta d) apakšpunktu, turpmākais starptautiskās aizsardzības pieteikums tiek vispirms pakļauts sākotnējai izskatīšanai attiecībā uz to, vai ir konstatēti vai pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis jaunus elementus vai faktus saistībā ar pārbaudi, vai viņš ir kvalificējams kā starptautiskās aizsardzības saņēmējs saskaņā ar [KD (pārstrādāto redakciju)].

Taču PPD (pārstrādātās redakcijas) 40. panta 2. punktu tik un tā varētu uzskatīt tikai par PPD (pārstrādātās redakcijas) 40. panta 1. punkta paplašinājumu. Turklāt Dublinas III regulas 18. panta 1. punkta c) apakšpunkts nosaka specifiskus noteikumus, lai atpakaļuzņemtu trešās valsts valstspiederīgo, kura pieteikums ir noraidīts un kurš ir iesniedzis pieteikumu citā dalībvalstī. Visbeidzot dalībvalstis ne vienmēr var zināt, vai citā dalībvalstī iepriekš ir iesniegts pieteikums, un tām var būt grūtības noteikt, vai pieteikuma iesniedzēja sniegtie elementi un konstatējumi var tikt uzskatīti par “jauniem elementiem vai konstatējumiem”.

Vācijas Patvēruma likuma 71.a sadaļa nosaka to, ka turpmāku pieteikumu koncepcija attiecas arī uz gadījumiem, kad pieteikuma iesniedzējs ir neveiksmīgi pieteicies citas dalībvalsts starptautiskajai aizsardzībai ⁽³⁵¹⁾. Nesenā Vācijas Federālās administratīvās tiesas izskatītā lietā tika vērtēts jautājums par Afganistānas valstspiederīgajiem, kuru iepriekšējo starptautiskās aizsardzības pieteikumu, kas tika veikts Ungārijā, apturēja Ungārijas iestādes pēc tam, kad pieteikuma iesniedzēji pārcēlās uz Vāciju, kur iesniedza turpmāku pieteikumu. Lai gan Vācijas administratīvās iestādes uzskatīja, ka Vācija ir kļuvusi starptautiski atbildīga par turpmāka pieteikuma izskatīšanu Dublinas III regulā noteikto termiņu izbeigšanās dēļ, iestādes noraidīja turpmāku pieteikumu kā nepieņemamu, jo pieteikuma iesniedzēji neiesniedza jaunus elementus vai konstatējumus, kas nebūtu prezentēti iepriekšējā pieteikumā Ungārijā. Federālā administratīvā tiesa galīgajā spriedumā noteica, ka Ungārijas iestāžu lēmumu neturpināt pieteikuma izskatīšanu ar iespēju atkārtoti atsākt lietu pēc pieteikuma iesniedzēju pieprasījuma nevar uzskatīt par iepriekšējā pieteikuma galīgo noraidīšanu, ko pieprasa Vācijas tiesību akti ⁽³⁵²⁾. Taču tiesa skaidri noteica, ka šajos apstākļos nebija nepieciešams lēmums attiecībā uz vispārējo Vācijas Patvēruma likuma 71.a sadaļas saderīgumu ar turpmāku pieteikumu koncepciju saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta d) apakšpunktu ⁽³⁵³⁾.

⁽³⁵¹⁾ Vācijas *Asylgesetz* (patvēruma likums), 71. panta a) punkts.

⁽³⁵²⁾ Skatīt Vācijas Federālās administratīvās tiesas 2016. gada 14. decembra spriedumu BVerwG 1 C 4.16, BVerwG:2016: 141216U1C4.16.0, 22. un tālākie punkti.

⁽³⁵³⁾ Skatīt Vācijas Federālās administratīvās tiesas 2016. gada 14. decembra spriedumu BVerwG 1 C 4.16, BVerwG:2016: 141216U1C4.16.0, 22. un tālākie punkti.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 40. panta 2. līdz 5. punkts nosaka turpmāka starptautiskās aizsardzības pieteikuma sākotnējās izskatīšanas minimālos nosacījumus nolūkā pieņemt lēmumu par tā pieņemamību saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta d) apakšpunktu. Tos var apkopot šādi:

- Turpmāku pieteikumu vispirms jāizskata sākotnējā izskatīšanā, lai noteiktu, vai ir konstatēti vai pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis jaunus elementus vai faktus, kas attiecas uz pārbaudi, kad viņš ir kvalificējams kā starptautiskās aizsardzības saņēmējs⁽³⁵⁴⁾.
- Ja izskatīšanā tiek konstatēti vai pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis jaunus elementus vai faktus, dalībvalstis var paredzēt papildu izskatīšanu, lai noteiktu, vai šie elementi vai fakti ievērojami palielina iespēju, ka pieteikuma iesniedzējs tiek kvalificēts kā starptautiskās aizsardzības saņēmējs. To var darīt, pirms pieteikums tiek tālāk izskatīts pēc būtības saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) II nodaļu⁽³⁵⁵⁾.
- Turklāt dalībvalstis var paredzēt, ka pieteikumu turpinās izskatīt pēc būtības tikai tad, ja attiecīgais pieteikuma iesniedzējs iepriekšējā procedūrā nevarēja, nebūdams pie tā vainīgs, izvērtēt situācijas, kas noteiktas iepriekš tekstā iepriekšējā procedūrā, jo īpaši izmantojot savas tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. pantu⁽³⁵⁶⁾.

Dažu nacionālo tiesu judikatūra liecina, ka it sevišķi pēdējais nosacījums neatbrīvo dalībvalstis no apsvēruma par to, vai reālā pieteikuma iesniedzēja atgriešana uz viņa/viņas izcelsmes valsti nenozīmēs neizraidīšanas principa pārkāpšanu, vai par to, vai ievērotas pieteikuma iesniedzēja cilvēktiesības, ko garantē nacionālie vai Eiropas tiesību akti, par spīti tam, ka pieteikums ir noraidīts kā nepieņemams⁽³⁵⁷⁾. Taču jāņem vērā arī tas, ka ECT lietā *Bahaddar* noteica, ka, par spīti tam, ka ECTK 3. pantā iekļautais spīdzināšanas vai necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās aizliegums ir absolūts gan izraidīšanas, gan citos gadījumos, pieteikuma iesniedzēji, kas atsauca uz šo pantu, šā iemesla dēļ nav atbrīvoti no pieejamo un efektīvo valsts tiesiskās aizsardzības līdzekļu izmantošanas. ECT ieskatā, no tā izriet, ka pat gadījumos, kad apskatīta izraidīšana uz valsti, kurā ir iespējams sliktas izturēšanās risks pretēji 3. pantam, parasti ir jāievēro valsts tiesību aktos noteiktie nosacījumi un laika termiņi, jo šādi noteikumi ir noteikti nolūkā ļaut valsts jurisdikcijām apstrādāt savu darba slodzi konkrētā kārtībā. Šo iemeslu dēļ tiesa sprieda, ka, tā kā konkrētajā gadījumā nebija izmantoti valsts tiesiskās aizsardzības līdzekļi, tā nevarēja skatīt lietu pēc būtības⁽³⁵⁸⁾.

Šos minimālos nosacījumus tieši papildina PPD (pārstrādātās redakcijas) 42. pants, kas nosaka procesuālos noteikumus, kuri jāpiemēro sākotnējā izskatīšanā.

⁽³⁵⁴⁾ Šā nosacījuma piemērošanai valsts tiesību aktos skatīt, piemēram, Čehijas Augstākās administratīvās tiesas 2013. gada 6. marta spriedumu *JJ pret Ministry of the Interior*, 3 Azs 6/2011-96 (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā); Varšavas Reģionālās administratīvās tiesas (Polija) 2012. gada 13. jūnija spriedumu *V SA/Wa 2332/11*; Slovērijas Republikas Augstākās tiesas 2012. gada 17. janvāra spriedumu *MS pret Ministry of the Interior of the Slovak Republic*, 1Sža/59/2011 (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā); Zviedrijas Migrācijas pārsūdzības tiesas 2011. gada 24. oktobra spriedumu *UM 2599-11* (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā); Polijas Augstākās administratīvās tiesas 2011. gada 24. jūlija spriedumu *II OSK 557/10* (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā); Beļģijas Ārvalstnieku tiesvedību padomes 2011. gada 13. maija spriedumu *Nr.61.439* (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā); Čehijas Augstākās administratīvās tiesas 2010. gada 17. septembra spriedumu *MY pret Ministry of Interior*, 2 Azs 14/2010-92 (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā).

⁽³⁵⁵⁾ Šā nosacījuma piemērošanai valsts tiesību aktos skatīt, piemēram: Īrijas Augstās tiesas 2011. gada 13. decembra spriedums, *JK (Uganda) pret Minister for Justice and Equality* [2011] IEHC 473; Zvolfes apgabaltiesas (Nīderlande) 2011. gada 24. maija spriedums, *AWB 11/38687* (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā); Beļģijas Ārvalstnieku tiesvedību padomes 2010. gada 15. marta spriedums *Nr.40.136* (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā).

⁽³⁵⁶⁾ Šā nosacījuma piemērošanai valsts tiesību aktos skatīt, piemēram: Īrijas Augstā tiesa, *JK (Uganda) pret Minister for Justice and Equality*, skatīt 355. atsauci; Čehijas Republikas Augstākā administratīvā tiesa *MY pret Ministry of Interior*, skatīt 354. atsauci (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā); Vācijas Federālās administratīvās tiesas 2010. gada 9. decembra spriedums *BVerwG 10 C 13.09*, *BVerwG:2010:091210U10C13.09.0*, 30. punkts.

⁽³⁵⁷⁾ Skatīt Čehijas Republikas Augstākās administratīvās tiesas spriedumu, *MY pret Ministry of Interior*, skatīt 354. atsauci, (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā).

⁽³⁵⁸⁾ ECT 1998. gada 19. februāra spriedums lietā *Bahaddar pret The Netherlands*, pieteikums Nr. 25894/94, 45. un tālāki punkti.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 42. pants

- 1) Dalībvalstis nodrošina, ka pieteikuma iesniedzēji, kuru pieteikumi ir pakļauti sākotnējai izskatīšanai saskaņā ar 40. pantu, izmanto garantijas, kas paredzētas 12. panta 1. punktā.
- 2) Dalībvalstis var noteikt valsts tiesību aktos noteikumus par sākotnējo izskatīšanu saskaņā ar 40. pantu. Minētie noteikumi *inter alia* var:
 - a) uzlikt pienākumu pieteikuma iesniedzējam norādīt faktus un pierādījumus, kas pamato jauno procedūru;
 - b) ļaut veikt sākotnējo izskatīšanu, pamatojoties tikai uz rakstveida iesniegumiem, bez personiskās intervijas, izņemot 40. panta 6. punktā norādītos gadījumus.

Minētie noteikumi nepadara neiespējamu pieteikuma iesniedzēju piekļuvi jaunai procedūrai, tāpat arī tie nav par iemeslu šādas piekļuves atcelšanai vai tās ievērojamai ierobežošanai.

- 3) Dalībvalstis nodrošina, ka pieteikuma iesniedzējs ir atbilstoši informēts par sākotnējās izskatīšanas rezultātiem un, ja pieteikums netiks tālāk izvērtēts, par iemesliem, kāpēc tā notiek, kā arī iespējam pārsūdzēt lēmumu vai pieprasīt tā pārskatīšanu.

Jau uzsvērts, ka viens no galvenajiem iemesliem turpmāku pieteikumu sākotnējās izskatīšanas noteikumiem ir novērst potenciālu ļaunprātīgu šo pieteikumu izmantošanu nolūkā aizkavēt izraidīšanu no teritorijas. Ņemot vērā šo kontekstu, PPD (pārstrādātās redakcijas) 41. panta 1. punktā noteikts, ka dalībvalstis var pieļaut izņēmumu attiecībā uz parasti piemērojamām tiesībām palikt teritorijā, ko garantē PPD (pārstrādātās redakcijas) 9. pants, divos gadījumos (skatīt 4.1.3. sadaļu iepriekš tekstā par tiesībām palikt turpmāku pieteikumu gadījumos). Pirmkārt, “ja persona ir iesniegusi pirmo turpmāko pieteikumu, kas netiek tālāk izvērtēts saskaņā ar 40. panta 5. punktu, galvenokārt tādēļ, lai kavētu vai izjauktu tāda lēmuma izpildi, kā rezultātā nekavējoties tiktu īstenota viņa pārvietošana no minētās dalībvalsts” (41. panta 1. punkta a) apakšpunkts). Otrkārt, “ja persona iesniedz citu turpmāku pieteikumu tajā pašā dalībvalstī pēc galīgā lēmuma uzskatīt pirmo turpmāko pieteikumu par nepieņemamu saskaņā ar 40. panta 5. punktu vai pēc galīgā lēmuma noraidīt minēto pieteikumu kā nepamatotu” (41. panta 1. punkta b) apakšpunkts) ⁽³⁵⁹⁾. Taču ir skaidri noteikts, ka “[d]alībvalstis var pieļaut šādu izņēmumu tikai tad, ja atbildīgā iestāde uzskata, ka atgriešanas lēmuma rezultāts nebūs tieša vai netieša izraidīšana, pārkāpjot minētās dalībvalsts starptautiskās un Savienībā noteiktās saistības”. Tālāki procesuālie izņēmumi ir noteikti PPD (pārstrādātās redakcijas) 41. panta 2. punktā.

5.2.2.5. Jauns apgādājamā pieteikums

PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta e) apakšpunkts nosaka to, ka dalībvalstis var noraidīt pieteikumu kā nepieņemamu, “ja pieteikuma iesniedzēja apgādājamais iesniedz pieteikumu pēc tam, kad viņš saskaņā ar 7. panta 2. punktu piekritis, ka viņa lieta ir daļa no pieteikuma, kas iesniegts viņa vārdā, un nav faktu, kas saistīti ar apgādājamā situāciju un attaisno atsevišķu pieteikumu”. Citiem vārdiem sakot, PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta e) apakšpunkts piešķir dalībvalstīm procesuālo iespējāmību neizskatīt vienus un tos pašus apstākļus divreiz. PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta e) apakšpunkta priekšnosacījums ir

⁽³⁵⁹⁾ Skatīt Eiropas Savienības Padome, *Statement of the Council's reasons of 6 June 2013*, skatīt 348. atsauci, 14. lpp.

apgādājamā piekrišana, ka viņa lieta ir daļa no pieteikuma, kas iesniegts viņa vārdā, un tā ir pieprasīta un saņemta saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 7. panta 2. punktā noteikto.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 40. panta 6. punkta a) apakšpunkts nosaka to, ka dalībvalstis var piemērot procesuālos noteikumus, kas noteikti šajā pantā minēto turpmāku pieteikumu (skatīt 5.2.2.4. apakšsadaļu iepriekš tekstā) sākotnējai izskatīšanai, ja apgādājamais ir iesniedzis pieteikumu saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta e) apakšpunktā aprakstītajiem apstākļiem. Minētajos gadījumos sākotnējā izskatīšana sastāv no izvērtēšanas par to, vai pastāv fakti saistībā ar apgādājamā vai neprecēta nepilngadīgā situāciju, kas pamato atsevišķu pieteikumu.

5.3. Drošas Eiropas trešās valsts koncepcija

Lai gan PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. pantā tas nav formāli minēts kā nepieņemamības iemesls, jāņem vērā, ka PPD (pārstrādātās redakcijas) 39. pantā noteikts, ka dalībvalstis var paredzēt, ka nekāda vai nepilnīga starptautiskās aizsardzības pieteikuma un pieteikuma iesniedzēja drošības izvērtēšana viņa konkrētajos apstākļos, kā norādīts Direktīvas II nodaļā, nenotiek gadījumos, kad pieteikuma iesniedzējs vēlas ieceļot vai ir nelegāli ieceļojis dalībvalsts teritorijā no “drošas Eiropas trešās valsts”. “Drošas Eiropas trešās valsts” koncepcija ir līdzīga nepieņemamības iemesliem, kas minēti PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta a) līdz c) apakšpunktā, tādā ziņā, ka arī tā ir balstīta vispārējā “aizsardzības citviet” koncepcijā. Drošas Eiropas trešās valsts koncepcija tika ieviesta ar galveno mērķi atļaut dalībvalstīm atgriezt starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējus kaimiņos esošās Eiropas valstīs, kurās, lai gan tās nav ES dalībvalstis, ir augsti cilvēktiesību aizsardzības standarti.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 39. panta 2. punkts nosaka trīs kritērijus, kuri visi trešai valstij jāizpilda, lai tā atbilstu drošas Eiropas trešās valsts kategorijai.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 39. panta 2. punkts

- Trešā valsts var tikt uzskatīta par drošu trešo valsti 1. punkta piemērošanas nolūkā, ja:
- tā ir ratificējusi un ievēro [Bēgļu] konvencijas noteikumus bez jebkādiem ģeogrāfiskiem ierobežojumiem;
 - tā piemēro patvēruma procedūru, kas noteikta tiesību aktos; un
 - tā ir ratificējusi [ECTK] un ievēro tās noteikumus, tostarp standartus attiecībā uz efektīvu tiesisko aizsardzību.

Papildus šiem nosacījumiem PPD (pārstrādātās redakcijas) 39. pants sniedz dalībvalstīm plašu rīcības brīvību attiecībā uz veidu, kādā tās rīkojas ar pieteikumiem, kuri ir pierādīti kā tādi pieteikumi, kas atbilst drošas Eiropas trešās valsts kategorijai ⁽³⁶⁰⁾. PPD 39. panta 4. punkts nosaka tikai šādus nosacījumus:

PPD (pārstrādātās redakcijas) 39. panta 4. punkts

Attiecīgās dalībvalstis valsts tiesību aktos nosaka kārtību, lai īstenotu [PPD (pārstrādātās redakcijas) 39. panta 1. punkta] noteikumus un to lēmumu sekas, kuri pieņemti, ievērojot minētos noteikumus, saskaņā ar neizraidīšanas principu, tostarp paredzot izņēmumus no šā panta piemērošanas humānu vai politisku iemeslu vai starptautisko publisko tiesību dēļ.

⁽³⁶⁰⁾ Skatīt J. Vedsted-Hansen, *Article 39 APD (recast)*, iekļauts Hailbronner and Thym (eds.), skatīt 65. atsauci, 3. MN.

Tālākie PPD (pārstrādātās redakcijas) 39. panta 3. punkta un 5. līdz 7. punkta noteikumi, it sevišķi attiecībā uz procesuālajām garantijām un pieteikuma iesniedzēja iespējām tikt atpakaļuzņemtam konkrētajā trešā valstī, ir teju identiski tiem, kas attiecas uz drošas trešās valsts koncepciju PPD (pārstrādātās redakcijas) 38. panta izpratnē. Taču pieteikuma iesniedzēja tiesību saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 39. panta 3. punktu apstrīdēt drošas Eiropas trešās valsts koncepcijas piemērošanu, pamatojoties uz to, ka attiecīgā trešā valsts nav droša viņa konkrētajos apstākļos, nozīme, lai gan pati par sevi ir skaidra, var tikt apšaubīta, ja to apskata kopā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 39. panta 1. punktu ⁽³⁶¹⁾. Šis noteikums skaidri nosaka, ka “[d]alībvalstis var paredzēt, ka nekāda vai nepilnīga (..) pieteikuma iesniedzēja drošības izvērtēšana viņa konkrētajos apstākļos (..) nenotiek (..)”. Vienlaikus jāņem vērā, ka PPD (pārstrādātās redakcijas) 39. panta 3. punkts nav iekļauts ne Eiropas Komisijas sākotnējā PPD (pārstrādātās redakcijas) priekšlikumā ⁽³⁶²⁾, ne tā grozītajā priekšlikumā ⁽³⁶³⁾ un tika iekļauts tikai Komisijas pārrunu laikā ⁽³⁶⁴⁾. Ņemot vērā šo kontekstu, var pieņemt, ka PPD (pārstrādātās redakcijas) 39. panta 1. punkta formulējums nav pielāgots PPD (pārstrādātās redakcijas) 39. panta 3. punktam kļūdas dēļ, savukārt PPD (pārstrādātās redakcijas) 39. panta 3. punkts labāk atspoguļo tiesību akta mērķus.

5.4. Drošas izcelsmes valsts koncepcija

Drošas izcelsmes valsts koncepcija, kas apskatīta PPD (pārstrādātās redakcijas) 36. un 37. pantā, neveido nepieņemamības pamatojumu. Tā vietā drošas izcelsmes valsts koncepcijai ir nozīme starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanā pēc būtības. Tas satur drošības pieņēmumu, kas pieteikuma iesniedzējam jāatspēko, lai parādītu, ka viņš/viņa kvalificējas starptautiskajai aizsardzībai ⁽³⁶⁵⁾. To nosaka PPD (pārstrādātās redakcijas) 36. panta 1. punkts.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 36. panta 1. punkts

Trešā valsts, kas norādīta kā droša izcelsmes valsts saskaņā ar šo direktīvu, var pēc individuālas pieteikuma izskatīšanas tikt uzskatīta par drošu izcelsmes valsti konkrētajam pieteikuma iesniedzējam tikai tad, ja:

- a) viņam ir minētās valsts valstspiederība; vai
- b) viņš ir bezvalstnieks un pirms tam pastāvīgi dzīvojis minētajā valstī;

un viņš nav iesniedzis nekādu nopietnu pamatojumu, lai uzskatītu, ka valsts nav droša izcelsmes valsts viņa konkrētajos apstākļos un saistībā ar viņa kvalificēšanu kā bēgli vai kā personu, kurai ir tiesības uz alternatīvo aizsardzību saskaņā ar [KD (pārstrādāto redakciju)].

⁽³⁶¹⁾ Skatīt J. Vedsted-Hansen, *Article 39 APD (recast)*, iekļauts Hailbronner and Thym (eds.), skatīt 65. atsauci, 3. MN.

⁽³⁶²⁾ Skatīt Eiropas Komisija, *PPD (pārstrādātās redakcijas) priekšlikums*, skatīt 60. atsauci.

⁽³⁶³⁾ Skatīt Eiropas Komisija, *Grozīts PPD (pārstrādātās redakcijas) priekšlikums*, skatīt 64. atsauci.

⁽³⁶⁴⁾ Skatīt Eiropas Savienības Padome, *Note of the Presidency of 22 March 2013*, ST 7695 2013 INIT, 104. lpp.; Eiropas Savienības Padome, *Statement of the Council's Reasons of 6 June 2013*, ST 8260 2013 REV 2 ADD 1, 348. atsauci, 17. lpp.

⁽³⁶⁵⁾ Skatīt *Evidence and credibility assessment in the context of the CEAS – A judicial analysis*, skatīt 2. atsauci 5.9.2. apakšsadaļu. Skatīt arī J. Vedsted-Hansen, *Article 36 APD (recast)*, iekļauts Hailbronner and Thym (eds.), skatīt 65. atsauci, MN 4.

Drošas izcelsmes valsts koncepcijas pamatā esošā ideja ir atbilstoši izskaidrota PPD (pārstrādātās redakcijas) 40. un 42. apsvērumā.

PPD pārstrādātās redakcijas 40. apsvēruma

Viens no galvenajiem apsvērumiem attiecībā uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma pamatotību ir pieteikuma iesniedzēja drošība viņa izcelsmes valstī. Ja kādu trešo valsti var uzskatīt par drošu izcelsmes valsti, dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai to atzīt par drošu un pieņemt, ka tā ir droša konkrētajam pieteikuma iesniedzējam, ja vien viņš nesniedz norādes par pretējo.

Šajā direktīvā trešās valsts noteikšana par drošu izcelsmes valsti nevar nodrošināt minētās valsts valstspiederīgajiem pilnīgu drošību. Izvērtējumā, kas ir šīs noteikšanas pamatā, var tikai ņemt vērā vispārējos civilos, tiesiskos un politiskos apstākļus minētajā valstī un to, vai tiek piemērota aizsardzība pret vajāšanu vai smagu kaitējumu saskaņā ar KD (pārstrādātās redakcijas) 7. pantu. Šā iemesla dēļ ir svarīgi, ka attiecīgā valsts vairs nav uzskatāma par drošu attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju, ja viņš norāda pamatotus iemeslus, kas liek uzskatīt, ka attiecīgā valsts viņa konkrētajā gadījumā vairs nav droša. Piemēram, Nīderlandes Valsts padome vairākos spriedumos noteica, ka Valsts sekretārs nosaka konkrēto valsti par drošu valsti, izņemot lesbietēm, gejiem, biseksuāļiem, transpersonām un starpdzimuma personām (*LGBTI personām*)⁽³⁶⁶⁾.

Neņemot vērā šo apsvērumu, drošas izcelsmes valsts koncepcijai ir arī konkrētas procesuālās sekas, kas izriet no PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. panta 8. punkta b) apakšpunkta un 43. panta 1. punkta b) apakšpunkta: Dalībvalstis var izskatīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu paātrinātajā procedūrā (skatīt 5.1.2. apakšsadaļu) un/vai robežprocedūrā (skatīt 5.1.3. apakšsadaļu), ja pieteikuma iesniedzējs ir vai nu tādas valsts valstspiederīgais, kura noteikta par drošu izcelsmes valsti, vai bezvalstnieks, kas agrāk bijis šādas valsts pastāvīgais iedzīvotājs. Šā apsvēruma pamatojums ir tas, ka šādam pieteikumam ir liela iespēja būt nepamatotam, neietekmējot pieteikuma iesniedzēja tiesības izskatīšanas laikā prezentēt pretargumentus saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 36. panta 1. punktu.

Jāņem vērā, ka lietā *HID and BA EST* ir principā apliecinājusi, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja valstspiederība vai izcelsmes valsts ir kritērijs, ko var ņemt vērā, lai pamatotu paātrinātu izskatīšanas procedūru saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. panta 8. punkta b) apakšpunktu⁽³⁶⁷⁾. Taču EST jebkurā gadījumā ir uzsvērusi, ka, lai izvairītos no jebkāda veida diskriminācijas starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem no konkrētām trešām valstīm, kuru pieteikumi var tikt pakļauti paātrinātajai procedūrai, un citu trešo valstu valstspiederīgajiem, kuru pieteikumi ir pakļauti standarta procedūrai, paātrinātajā procedūrā nedrīkst nozīmēt, ka pirmās grupas pieteikuma iesniedzējiem nav pieejami pamatprincipi un garantijas, kas noteiktas direktīvas II nodaļā⁽³⁶⁸⁾. Konkrētāk sakot, starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem “ir jānodrošina pietiekams laika posms, kurā apkopot un prezentēt visus nepieciešamos materiālus, kas pamato to pieteikumu, attiecīgi atļaujot atbildīgajai iestādei veikt godīgu un pilnvērtīgu šo pieteikumu izskatīšanu un nodrošinot, ka pieteikuma iesniedzēji savās izcelsmes valstīs nav pakļauti nekādam apdraudējumam”⁽³⁶⁹⁾. EST spriedums īpaši uzsver PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. panta 8. punktu, saskaņā ar kuru

⁽³⁶⁶⁾ Nīderlandes Valsts padomes 2016. gada 14. septembra spriedums, Nr. 201507017/1/A2, ECLI:NL:RVS:2016:2472 un 2017. gada 1. februāra spriedums Nr. 201606592/1/V2, ECLI:NL:RVS:2017:210.

⁽³⁶⁷⁾ EST, *HID and BA*, skatīt 25. atsauci.

⁽³⁶⁸⁾ EST, *HID and BA*, skatīt 25. atsauces 74. punktu.

⁽³⁶⁹⁾ EST, *HID and BA*, skatīt 25. atsauces 73. un tālākus punktus.

paātrinātā izvērtēšanas procedūra notiek saskaņā ar pamatprincipiem un garantijām, kas minētas II nodaļā.

No PPD (pārstrādātās redakcijas) 37. panta 1. punkta izriet, ka tikai dalībvalstis var pieņemt lēmumu par konkrētu valstu iecelšanu par drošas izcelsmes valstīm. PPD (pārstrādātā redakcija) neiekļauj minimālo kopējo drošas izcelsmes valstu sarakstu, ko sākotnēji bija plānots pieņemt Komisijai saskaņā ar iepriekšējā PPD 29. panta 1. un 2. punktu. Šāds saraksts reāli nekad netika pieņemts, jo EST bija anulējusi tā juridisko pamatojumu, ņemot vērā šāda saraksta pieņemšanas un grozīšanas regulatīvo kompetenci ⁽³⁷⁰⁾.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 37. panta 1. punkts jālasa kopā ar direktīvas I pielikumu, kas nosaka apstākļus, kādos dalībvalstis var noteikt konkrētu valsti par drošu izcelsmes valsti.

PPD (pārstrādātās redakcijas) I pielikums

Valsts tiek uzskatīta par drošu izcelsmes valsti, ja, pamatojoties uz tiesisko situāciju, tiesību aktu piemērošanu demokrātiskā sistēmā un uz vispārējiem politiskajiem apstākļiem, var pierādīt, ka visumā un konsekventi nepastāv vajāšana, kā noteikts [KD (pārstrādātās redakcijas)] 9. pantā, spīdzināšana vai necilvēcīga vai pazemojoša attieksme vai sods, kā arī nepastāv vardarbības draudi starptautiska vai iekšzemes bruņota konflikta situācijās.

Izdarot šādu vērtējumu, *inter alia* tiek ņemts vērā apjoms, kādā aizsardzību pret vajāšanu vai sliktu apiešanos nodrošina:

- a) attiecīgie valsts normatīvie akti un veids, kādā tos piemēro;
- b) to tiesību un brīvību ievērošana, kas noteiktas [ECTK] un/vai Starptautiskajā paktā par civilajām un politiskajām tiesībām un/vai Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijā pret spīdzināšanu, jo īpaši tās tiesības, no kuru ievērošanas nevar atkāpties saskaņā ar [ECTK] 15. panta 2. punktu;
- c) neizraidīšanas principa ievērošana saskaņā ar [Bēgļu] konvenciju;
- d) efektīva tiesiskās aizsardzības sistēma pret minēto tiesību un brīvību pārkāpšanu.

Turklāt PPD (pārstrādātās redakcijas) 37. panta 2. līdz 4. pants nosaka to, ka dalībvalstis regulāri pārskata situāciju trešās valstīs, kas saskaņā ar šo pantu ir norādītas kā drošas izcelsmes valstis, tāpēc vērtējums par to, vai valsts ir droša izcelsmes valsts saskaņā ar šo pantu, balstās uz dažādiem informācijas avotiem, tostarp jo īpaši informāciju no citām dalībvalstīm, EASO, UNHCR, Eiropas Padomes un citām atbilstošām starptautiskajām organizācijām, un ka dalībvalstis paziņo Komisijai par valstīm, kas ir norādītas kā drošas izcelsmes valstis ⁽³⁷¹⁾.

⁽³⁷⁰⁾ EST Lielās palātas 2008. gada 6. maija spriedums lietā Nr. C-133/06, *Parlaments pret Padomi*, EU:C:2008:257.

⁽³⁷¹⁾ Nacionālās ieviešanas piemēriem skatīt Francijas Valsts padomes 2016. gada 30. decembra spriedumu lietā *Association ELENA and others*, pieteikumi Nr. 395058, 395075, 395133, 395383; Francijas Valsts padomes 2014. gada 10. oktobra spriedumu *Association ELENA and others, Association FORUM REFUGIES-COSI*, pieteikumi Nr. 375474 un 375920, iekļauts *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale de droit d'asile, Année 2014*, 2015. gads, 13.–16. lpp.; Francijas Valsts padomes 2013. gada 4. marta spriedums lietā *ELENA and others*, pieteikumi Nr. 356490, 356491, 356629; Nīderlandes Valsts padomes 2016. gada 14. septembra spriedums 201603036/1/V2, ECLI:NL:RVS:2016:2474 (skatīt UNHCR neoficiālo tulkojumu); Čehijas Republikas Augstākās administratīvās tiesas 2013. gada 24. jūlija spriedumu *DB pret Ministry of the Interior*, 4 Azs 13/2013-34 (skatīt EDAL kopsavilkumu angļu valodā); Vācijas Federālās konstitucionālās tiesas (*Bundesverfassungsgericht*) 1996. gada 15. maija spriedumu, 2 BvR 1507/93, BVerfGE 94, 115; Bādenes-Virtembergas Augstākās administratīvās tiesas 2015. gada 24. jūnija spriedumu, A 6 S 1259/14. Nacionālās ieviešanas kritiska analīze redzama UNHCR, *Improving Asylum Procedures*, skatīt 341. atsauci 65. un tālākus punktus.

6. daļa. Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību

Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību ir nepieciešamas, lai nodrošinātu:

- i) indivīdu tiesības uz savu no ES tiesību aktiem izrietošo tiesību aizsardzību un
- ii) administratīvo iestāžu pieņemto lēmumu tiesiskuma juridisko kontroli.

Les Verts spriedumā tika atzīts, ka Eiropas Kopiena ir kopiena, kas balstīta taisnīgumā (“*Community based on the rule of law*”, “*Rechtsgemeinschaft*”, “*une communauté de droit*”), “jo ne dalībvalstis, ne to iestādes nevar izvairīties no jautājuma pārskatīšanas, vai to pieņemtie pasākumi atbilst pamata konstitucionālās hartas, Vienošanās par Eiropas Savienību, saturam”⁽³⁷²⁾.

Koncentrējoties uz tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību saskaņā ar PPD (pārstrādāto redakciju), šīs daļas struktūra ir redzama 18. tabulā.

18. tabula. 6. daļas struktūra

6.1. sadaļa	Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību PPD (pārstrādāta redakcija)	130.–142. lpp.
6.2. sadaļa	Pilnīga un <i>ex nunc</i> pārbaude	142.–149. lpp.
6.3. sadaļa	Pieklūve efektīvai tiesību aizsardzībai	149.–157. lpp.
6.4. sadaļa	Tiesības palikt pārsūdzības procedūras laikā	157.–163. lpp.

6.1. Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību PPD (pārstrādāta redakcija)

6.1.1. apakšsadaļa nosaka vispārējos principus saistībā ar tiesībām uz efektīvu tiesisko aizsardzību un pieskaras ECT judikatūrai par efektīvu tiesību aizsardzību saskaņā ar ECTK 6. un 13. pantu patvēruma meklēšanas jautājumos, kas kalpo par iedvesmu, interpretējot hartas 47. pantu. 6.1.2. apakšsadaļa tālāk skaidro PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta saturu. Visbeidzot 6.1.3. apakšsadaļa skaidro objektīvas un neatkarīgas tiesas un tribunāla jēdzienu un konkrētizē, kāda veida atbildīgo iestāžu lēmumi jāpārskata saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. pantu.

6.1.1. Vispārēji principi

Vispārēji principi attiecībā uz tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību un efektīvu tiesisko aizsardzību ir noteikti 19. tabulā.

⁽³⁷²⁾ Tiesas 1986. gada 23. aprīļa spriedums lietā Nr. C-294/83, *Parti écologiste ‘Les Verts’ pret European Parliament*, EU:C:1986:166, 23. punkts. Tiesa uzsvēra, ka “līgums izveidoja pilnīgu tiesiskās aizsardzības līdzekļu un procedūru sistēmu, kas paredzēta, lai ļautu Tiesai pārbaudīt iestāžu pieņemto pasākumu likumību”, lai aizsargātu “fiziskas un juridiskas personas (...) pret tādu vispārēju pasākumu piemērošanu, kurus tās nevar tieši apstrīdēt Tiesā [Līgumā] paredzēto īpašo pieņemamības nosacījumu dēļ”.

19. tabula. Vispārēji principi un tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību

Vispārēji principi	Tiesības uz labu pārvaldību Tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību Tiesības uz aizstāvību Tiesības tikt uzklaustam
Līgums par Eiropas Savienību	2. panta 1. punkts ES pamatvērtības 19. panta 1. punkts Efektīva tiesiskā aizsardzība
Līgums par Eiropas Savienības darbību	78. pants: Kopēja patvēruma politika 263. pants. Eiropas Savienības Tiesa
Eiropas Savienības Pamattiesību harta	1. pants. Cilvēka cieņa 4. pants. Spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodu aizliegums 18. pants. Patvēruma tiesības 19. pants. Aizsardzība pārvietošanas, izraidīšanas vai izdošanas gadījumā 20. pants. Vienlīdzība likuma priekšā 21. pants. Diskriminācijas aizliegums 24. pants. Bērnu tiesības 47. pants. Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu

Tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību ir ES tiesību aktu pamatprincips, kas pamato dalībvalstīm kopējās konstitucionālās tradīcijas ⁽³⁷³⁾. Šis princips ir tieši iekļauts ES hartas 47. pantā ⁽³⁷⁴⁾ (tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu) un Līguma par Eiropas Savienību 19. panta 1. punktā, kas nosaka, ka dalībvalstis nodrošina “tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ir pietiekami efektīvi tiesiskās aizsardzības nodrošināšanai jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības” ⁽³⁷⁵⁾. Efektīvas tiesiskās aizsardzības prasība attiecas uz dalībvalstīm, kad tās piemēro ES tiesību aktus (hartas 51. panta 1. punkts) ⁽³⁷⁶⁾. Visiem (..) tiesību un brīvību izmantošanas ierobežojumiem ir jābūt noteiktiem tiesību aktos:

un tajos jārespektē šo tiesību un brīvību būtība. Ievērojot proporcionalitātes principu, ierobežojumus drīkst uzlikt tikai tad, ja tie ir nepieciešami un patiešām atbilst vispārējas nozīmes mērķiem, ko atzinusi Savienība, vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības [hartas 52. panta 1. punkts] ⁽³⁷⁷⁾.

Nesenāk primārajos ES tiesību aktos ir noteikts, ka konkrētām procesuālajām tiesībām, piemēram, tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību un tiesībām uz labu pārvaldību, ES hartā ir pamattiesību statuss ⁽³⁷⁸⁾. Lietā *Kadi II* EST skaidroja to tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību saturu, kas ir noteiktas hartas 47. pantā. EST noteica, ka ES tiesām ir jānodrošina “principā pilnīga visu Savienības aktu likumīguma pārskats, ņemot vērā pamattiesības, kas veido Eiropas Savienības

⁽³⁷³⁾ EST 1986. gada 15. maija lieta Nr. C-222/84, *Marguerite Johnston pret Chief Constable of the Royal Ulster Constabulary*, EU:C:1986:206, 18. un 19. punkts. Šis princips sīkāk izskaidrots dokumentā *levads kopējā Eiropas patvēruma sistēmā tiesām un tribunāliem – Juridiska analīze*, skatīt 2. atsauci 3.3.7. apakšsadaļu.

⁽³⁷⁴⁾ EST 2011. gada 8. decembra spriedums lietā Nr. C-386/10 P, *Chalkor pret Komisiju*, EU:C:2011:815, 52. punkts.

⁽³⁷⁵⁾ Līgums par Eiropas Savienību (konsolidētā versija, kas grozīta ar Lisabonas līgumu (stājas spēkā 2009. gada 1. decembrī)) OV C 326, 26.10.2012., 13.–45. lpp. EST arī uzsver, ka godīgas sadarbības princips, kas iekļauts TEU 4. panta 3. punktā, nosaka to, ka dalībvalstīm jānodrošina indivīda tiesību aizsardzība saskaņā ar ES tiesību aktiem. Skatīt, piemēram, EST 2007. gada 13. marta spriedumu lietā Nr. C-432/05, *Unibet (London) Ltd un Unibet (International) Ltd pret Justītikanslern*, EU:C:2007:163, 38. pants.

⁽³⁷⁶⁾ Skatīt arī EST 2002. gada 25. jūlija spriedumu lietā Nr. C-50/00, *Unión de Pequeños Agricultores pret Council of the European Union*, EU:C:2002:462, 41. punkts.

⁽³⁷⁷⁾ Tas izriet no judikatūras par efektīvas tiesiskās aizsardzības principu, skatīt, piemēram, EST 2015. gada 6. oktobra spriedumu lietā Nr. C-61/14, *Rosalba Alassini pret Telecom Italia SpA, Filomena Califano pret Wind SpA, Lucia Anna Girogia Iacono pret Telecom Italia SpA, Multiservice Srl pret Telecom Italia SpA*, EU:C:2010:146, 63. punkts. *Alassini* lietā tika skatīts jautājums, vai pārsūdzības iesniedzējiem var noteikt papildu soli pirms piekļuves tiesai (alternatīvu strīdus risināšanu). Tiesa izskatīja, vai šis risinājums rada papildu izmaksas prasītājiem, kāds ir šādu ārpusstiesas procedūru ilgums un vai šādu procedūru laikā tiek apturēts prasību izskatīšanas termiņš. Skatīt arī EST Lielās palātas 2013. gada 18. jūlija spriedumu apvienotajās lietās Nr. C-584/10 P, C-593/10 P un C-595/10 P, *European Commission and others pret Yassin Abdullah Kadi*, EU:C:2013:518, 101. punkts.

⁽³⁷⁸⁾ EST Lielā palāta 2013. gada spriedumā lietā *European Commission and others pret Yassin Abdullah Kadi*, turpat, 97.–98. punkts, apstiprināja, ka gan tiesību uz aizsardzību, gan tiesību uz efektīvu tiesisko aizsardzību ievērošana ir pamattiesības. Taču ir jāpiemin, ka Kadi sprieduma loģika, kurai nav tiešas saistības ar patvēruma jautājumiem, var nebūt tieši pārnesama mutatis mutandis uz patvēruma gadījumiem.

tiesību sistēmas neatņemamu daļu”. Starp šīm pamattiesībām ietilpst “cieņa pret aizstāvības tiesībām un tiesībām uz efektīvu tiesisko aizsardzību”⁽³⁷⁹⁾.

Juridiskā pārskata efektivitāte nosaka arī to, ka ES tiesām ir jāveic šādi uzdevumi:

nodrošināt, ka lēmums, kas ietekmē personu individuāli (..), tiek pieņemts ar pietiekamu faktisko pamatojumu (..). Tas nozīmē faktisko apgalvojumu pārbaudi to iemeslu apkopojumā, kuros balstīts spriedums (..), no kā izriet, ka juridisko pārskatu nevar samazināt tikai līdz piemēroto iemeslu kopsavilkuma neapstrīdamības novērtējumam, bet tam arī jāaplūko, vai šie iemesli vai vismaz viens no šiem iemesliem, kas tiek uzskatīts par pietiekamu, lai tajā balstītu šo lēmumu, ir pamatots⁽³⁸⁰⁾.

Labas pārvaldības un tiesiskās palāvības prasības un efektīvas tiesiskās aizsardzības principi ir cieši saistīti⁽³⁸¹⁾. Valsts iestāžu pienākums informēt par savu lēmumu iemesliem ir arī daļa no tiesībām uz efektīvu tiesisko aizsardzību⁽³⁸²⁾.

Šie principi pastiprina starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju tiesības pārsūdzības procedūrās. Piemēram, lai gan ar PPD (pārstrādāto redakciju) nosaka to, ka tikai atbildīgajai iestādei ir jāsniedz savu lēmumu iemesli, no šiem principiem izriet, ka šāds pienākums ir arī tiesām. EST ir apstiprinājusi, ka PPD (pārstrādātās redakcijas) “46. pantā noteikto tiesību aizsardzības līdzekļu raksturlielumi ir jānosaka veidā, kas atbilst hartas 47. pantam, kas satur efektīvas tiesiskās aizsardzības principu atkārtotu apstiprinājumu”⁽³⁸³⁾.

Lai gan PPD (pārstrādātās redakcijas) noteikumi ievērojami ierobežo valstu proceduālo autonomiju, tie nav visaptveroši un attiecīgi nevar izslēgt, ka zināma loma joprojām var būt līdzvērtības un efektivitātes principiem⁽³⁸⁴⁾.

Lai nodrošinātu efektīvu tiesisko aizsardzību, nacionālajām tiesām jābūt iespējai apstiprināt vai atcelt spriedumus, kas tiek pārsūdzēti⁽³⁸⁵⁾. Tas var ietvert tiesības likt administrācijai atcelt spēkā stājušos tiesas spriedumu, ja valsts tiesību aktos ir noteikta šāda iespēja⁽³⁸⁶⁾. EST judikatūrā, kas nav saistīta ar patvēruma meklētājiem⁽³⁸⁷⁾, administratīvajai valsts iestādei var būt pienākums no jauna uzsākt tiesvedību, ja spriedums stājies spēkā pēc nacionāla sprieduma, kas ir balstīts kļūdainā ES tiesību aktu interpretācijā, ņemot vērā EST spriedumu pēc tā⁽³⁸⁸⁾. Lai

⁽³⁷⁹⁾ Turpat, 98. punkts.

⁽³⁸⁰⁾ Turpat, 97. un 98. punkts.

⁽³⁸¹⁾ S. Peers, T. Hervey, J. Kenner un A. Ward, (eds.), *The EU charter of Fundamental Rights (A Commentary)* (C.H. Beck/Hart/Nomos, 2014), 1199. lpp. Skatīt arī Reneman, *EU asylum procedures*, skatīt 254. atsauci, 77. lpp.

⁽³⁸²⁾ EST 2008. gada 3. septembra spriedums apvienotajās lietās C-402/05 P un C-415/05 P, *Yassin Abdullah Kadi un Al Barakat International Foundation pret Council of the European Union and Commission of the European Communities*, EU:C:2008:461, 335.–353. punkts.

⁽³⁸³⁾ EST 2017. gada 26. jūlija spriedums lietā Nr. C-348/16, *Moussa Sacko pret Commissione Territoriale per il riconoscimento della Protezione internazionale di Milano*, EU:C:2017:591, 31. punkts.

⁽³⁸⁴⁾ EST 2017. gada 26. jūlija spriedums lietā Nr. C-348/16, *Moussa Sacko pret Commissione Territoriale per il riconoscimento della Protezione internazionale di Milano*, EU:C:2017:591, 31. punkts. Līdzvērtības princips nosaka to, ka nacionālie procesuālie nosacījumi ir ne mazāk labvēlīgi kā tie, kas tiek piemēroti līdzīgās vietējās lietas, un efektivitātes princips nosaka to, ka noteikumi nevar padarīt ES tiesību aktu piešķirto tiesību izmantošanu praktiski neiespējamu vai pārlietu sarežģītu. EST 1976. gada 16. decembra spriedums lietā Nr. 33/76, *Rewe-Zentralfinanz eG and Rewe-Zentral AG pret Landwirtschaftskammer für das Saarland*, EU:C:1976:188, 6. punkts. Skatīt arī EST, *Rosalba Alassini and others*, skatīt 377. atsauci 48. punktu.

⁽³⁸⁵⁾ EST 1997. gada 17. septembra spriedums lietā Nr. C-54/96, *Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft mbH and Bundesbaugesellschaft Berlin mbH*, EU:C:1997:413, 31., 37. punkts.

⁽³⁸⁶⁾ Skatīt EST 2012. gada 4. oktobra spriedumu lietā Nr. C-249/11, *Hristo Byankov pret Glaven sekretar na Ministerstvo na vatrešnite raboti*, EU:C:2012:608; un EST 2004. gada 13. janvāra spriedumu lietā Nr. C-453/00, *Kühne & Heitz NV pret Produktschap voor Pluimvee en Eieren*, EU:C:2004:17, 23.–27. punkts.

⁽³⁸⁷⁾ EST 2004. gada 13. janvāra spriedums lietā Nr. C-453/00, *Kühne & Heitz NVV Produktschap voor Pluimvee en Eieren*, EU:C:2004:17, 23.–27. punkts.

⁽³⁸⁸⁾ PPD (pārstrādāta redakcija) un līdzvērtības un efektivitātes principu radītā ietekme vēl ir jāskaidro attiecībā uz jautājumiem par patvēruma meklēšanu. Taču EST spriedumā lietā *Kühne & Heitz NV pret Produktschap voor Pluimvee en Eieren* noteica šos priekšnoteikumus, lai administratīvajai institūcijai būtu pienākums pārskatīt savu galīgo lēmumu: “– saskaņā ar nacionālajiem tiesību aktiem institūcijai ir tiesības atsākt lietas izskatīšanu; – apskatāmais administratīvais lēmums ir galīgs lēmums, jo to ir noteikusi pirmās instances valsts tiesa; – šis spriedums, ņemot vērā pēc tā pieņemto Tiesas nolēmumu, ir balstīts uz Kopienas tiesību kļūdainu interpretāciju, kas tika pieņemta, neiesniedzot Tiesai prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar EKL 234. panta trešo daļu; un – konkrētais cilvēks iesniedza sūdzību administratīvajai institūcijai, tiklīdz uzzināja par tiesas spriedumu.” Šis princips tika attiecināts arī uz lietām, kurās tiesa nepārskatīja iestādes pirmo lēmumu personu brīvas pārvietošanās jomā, EST 2012. gada 4. oktobra spriedumā lietā Nr. C-249/11, *Hristo Byankov pret Glaven sekretar na Ministerstvo na vatrešnite raboti*, EU:C:2012:608.

šādos gadījumos nodrošinātu efektīvu tiesisko aizsardzību, tiesām var būt nepieciešamas arī tiesības likt administrācijai atcelt to spriedumus.

Dokumentā *Ievads kopējā Eiropas patvēruma sistēmā tiesām un tribunāliem – Juridiska analīze* ir tālāk izskaidroti principi, par kuriem tiesnešiem un tribunālu locekļiem jāzina, piemērojot ES tiesību aktus⁽³⁸⁹⁾. Starp tiem ir tiesu pienākums un/vai iespēja pieprasīt prejudiciālu EST spriedumu⁽³⁹⁰⁾, tiesu vara piešķirt kompensācijas, kas izriet no dalībvalstu ES tiesību aktu neizpildes un kaitējuma radīšanas fiziskām personām⁽³⁹¹⁾, un prasība, ka tiesnešiem pēc savas iniciatīvas ir jāatzīst ES tiesību aktu problēmas un par tām jāspriež (minētās analīzes 3.3.6. apakšsadaļa).

ES hartas 47. pants

Ikvienai personai, kuras tiesības un brīvības, kas garantētas Savienības tiesībās, tikušas pārkāptas, ir tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, ievērojot nosacījumus, kuri paredzēti šajā pantā.

Ikvienai personai ir tiesības uz taisnīgu, atklātu un laikus veiktu lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos noteiktā tiesā.

Ikvienai personai ir iespējas saņemt konsultāciju, aizstāvību un pārstāvību. Juridiskā palīdzība tiek sniegta tiem, kam nav pietiekamu līdzekļu, ciktāl šī palīdzība ir nepieciešama, lai nodrošinātu efektīvu tiesiskuma īstenošanu.

Interpretējot ES hartas 47. pantu, svarīgi ir paskaidrojumi attiecībā uz hartu⁽³⁹²⁾, jo “Savienības un dalībvalstu tiesas pienācīgi ievēro skaidrojumus, kas izstrādāti, lai sniegtu norādes šīs Hartas interpretācijai”. (Hartas 52. panta 7. punkts.) No savas puses EST ir apstiprinājusi, ka 47. pants “satur (..) efektīvas tiesiskās aizsardzības principa par tiesībām, ko individuālas personas gūst no ES tiesību aktiem, atkārtotu apstiprinājumu” un ka šis princips “satur vairākus elementus; konkrētāk sakot, tiesības uz aizstāvību, taisnīguma un vienlīdzības principus, tiesības uz piekļuvi tribunāliem un tiesības tikt konsultētiem, aizstāvētiem un pārstāvētiem”⁽³⁹³⁾.

Visaptverošs hartas 47. panta pārskats ir ārpus šīs analīzes mēroga, bet tālākajā tekstā ir iekļautas atsauces uz dažiem tā aspektiem⁽³⁹⁴⁾. Ņemot vērā PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. pantu (skatīt tālāk tekstā), valsts nacionālās sistēmas piemēro procesuālos noteikumus, lai nodrošinātu, ka tiek aizsargātas no ES tiesību aktiem izrietošās tiesības. Lai noskaidrotu, vai šādi noteikumi (ja tie tiek piemēroti) izpilda efektivitātes principu, EST ir spriedusi:

katru lietu (..) nepieciešams analizēt, atsaucoties uz šā nosacījuma lomu procedūrā, tā attīstību un īpašās iezīmes, kas tiek aplūkotas kopumā attiecībā uz dažādiem nacionālajiem gadījumiem. Ņemot vērā šo analīzi, nepieciešamības gadījumā jāņem vērā valsts tiesu sistēmas pamatprincipi, piemēram, tiesību uz aizstāvību aizsardzība, tiesiskās drošības princips un pienācīga tiesvedības norise⁽³⁹⁵⁾.

⁽³⁸⁹⁾ *Ievads kopējā Eiropas patvēruma sistēmā tiesām un tribunāliem – Juridiska analīze*, skatīt 2. atsauci.

⁽³⁹⁰⁾ Šīs analīzes 3.5. sadaļa.

⁽³⁹¹⁾ EST 1991. gada 19. novembra spriedums, apvienotās lietas Nr. C-6/90 un C-9/90, *Andrea Francovich and Danila Bonifaci and others pret Italian Republic*, EU:C:1991:428, 40.–43. punkts; EST 2003. gada 30. septembra spriedums lietā Nr. C-224/01, *Gerhard Köbler pret Republik Österreich*, EU:C:2003:513, 53.–55. punkts. Skatīt *Ievads kopējā Eiropas patvēruma sistēmā tiesām un tribunāliem – Juridiska analīze*, skatīt 2. atsauces 3.3.4. apakšsadaļu plašākai informācijai.

⁽³⁹²⁾ Skatīt Eiropas Konventa prezidija, kas sastādīja ES Pamattiesību hartas projektu, Skaidrojumus par Pamattiesību hartu OV C 303, 14.12.2007., 17. lpp.

⁽³⁹³⁾ EST, *Moussa Sacko*, skatīt 383. atsauci, 31.–32. lpp.

⁽³⁹⁴⁾ Skatīt arī *Ievads kopējā Eiropas patvēruma sistēmā tiesām un tribunāliem – Juridiska analīze*, skatīt 3. atsauces 2.1.3. un 2.3.5. apakšsadaļu. Sīkākam pārskatam skatīt arī Peers et al., *The EU charter of Fundamental Rights. A Commentary*, skatīt 254. atsauci, 1197.–1273. lpp.

⁽³⁹⁵⁾ EST 1995. gada 14. decembra spriedums lietā Nr. C-312/93, *Peterbroeck pret Belgian State*, EU:C:1995:437, 14. punkts. Piemērs, kā to piemēro EST, ir minēts tālāk tekstā 6.3.1. apakšsadaļā, apskatot EST 1990. gada 19. jūnija spriedumu lietā Nr. C-213/89, *The Queen pret Secretary of State for Transport, ex parte: Factortame Ltd and others*, EU:C:1990:257.

Hartas 47. pantam bija loma arī nacionālajā konstitucionālajā bēgļu tiesību aktu jomas pārskatā Austrijas Konstitucionālajā tiesā⁽³⁹⁶⁾, kad tā izskatīja, vai mutvārdu uzklaušanās neesamība konkrētās patvēruma meklēšanas lietās var nozīmēt hartas 47. panta pārkāpumu.

Saskaņā ar hartas 52. panta 3. punktu tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību jāinterpretē tādējādi, ka tās nodrošina vismaz tādu pašu aizsardzības līmeni kā atbilstošās tiesības saskaņā ar ECTK⁽³⁹⁷⁾. Hartas 47. panta pirmo rindkopu iedvesmoja ECTK 13. pants un pārējo daļu – ECTK 6. pants⁽³⁹⁸⁾ EST ir spriedusi, ka hartas 47. pants ir autonomš un, kad tiek piemērots gan ECTK 6. pants, gan hartas 47. pants, jāatsaucas uz otro no tiem⁽³⁹⁹⁾.

Papildus ES tiesību normu piemērošanai tiesām var būt prasība nodrošināt atbilstību ECTK noteikumiem. Šīs regulas saturs nedaudz atšķiras no ES hartas 47. panta satura. Atšķirībā no ECTK 6. pantā minētajām tiesībām uz taisnu tiesu, hartā minētās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību neattiecas tikai uz krimināllietām un civillietām⁽⁴⁰⁰⁾. Attiecīgi tās var piemērot patvēruma meklēšanas kontekstā⁽⁴⁰¹⁾. ECTK 13. pants⁽⁴⁰²⁾ pieprasa efektīvu tiesību aizsardzību tiem, kuru “tiesības un brīvības, kas noteiktas [ECTK], ir pārkāptas”. Savukārt hartas 47. pants nesaista tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību ar hartas tiesību pārkāpumu, bet gan ar “tiesīb[un] un brīvīb[un], kas garantētas Savienības tiesībās”, pārkāpumu, un 47. panta darbības joma ir ievērojami plašāka. Efektīva tiesību aizsardzība saskaņā ar hartas 47. pantu ir jāsniedz “tiesai”, savukārt ECTK 13. pants “tikai” nosaka, ka efektīva tiesību aizsardzība jāsniedz “valsts institūcijām”, lai gan šķiet, ka ECT pieprasa, lai tā būtu vismaz tiesai līdzīga iestāde⁽⁴⁰³⁾.

Saskaņā ar ECT atzinumu ECTK aizsardzība ir pakļauta nacionālajām sistēmām, kas aizsargā cilvēktiesības, ņemot vērā, ka valsts iestādes ir labākā pozīcijā, lai sniegtu viedokli par dažu konvencijas nosacījumu saturu⁽⁴⁰⁴⁾ vai izvērtētu tām sniegtos pierādījumus⁽⁴⁰⁵⁾. Patvēruma tiesību jomā ECT īpaši uzsver, ka “(..) tā pati neizskata reālos patvēruma pieteikumus un nepārbauda, kā valstis izpilda savas saistības saskaņā ar [Bēgļu] konvenciju. Tiesas galvenais apskatāmais jautājums ir tas, vai pastāv efektīvas garantijas, kas aizsargā pieteikuma iesniedzēju pret patvaļīgu tiešu vai netiešu izraidīšanu uz valsti, no kuras viņš vai viņa ir aizbēdzis”⁽⁴⁰⁶⁾. Izvērtējot to, vai pieteikuma iesniedzējam ir piekļuve efektīvai tiesību aizsardzībai, tiesa izsver, vai valsts iestāžu novērtējums ir bijis pietiekami rūpīgs.

Lai iedarbinātu ECTK 13. pantu, pietiek ar to, ka pieteikuma iesniedzējam ir “pamatojama prasība”, ka tikušas pārkāptas citas konvencijas garantētās tiesības. Patvēruma meklētāju

⁽³⁹⁶⁾ Austrijas Konstitucionālās tiesas 2012. gada 14. marta spriedums Nr. U 466/11 un U 1836/11.

⁽³⁹⁷⁾ Par mijiedarbību starp ES tiesību aktiem un ECTK skatīt *Levads kopējā Eiropas patvēruma sistēmā tiesām un tribunāliem – Juridiska analīze*, skatīt 2. atsaucis 3.4.1. apakšsadalā.

⁽³⁹⁸⁾ ES hartas 52. panta 3. punktā noteikts, ka “ciktāl Hartā ir ietvertas tiesības, kuras atbilst Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā garantētajām tiesībām, šo tiesību nozīme un apjoms ir tāds pats kā minētajā Konvencijā noteiktajām tiesībām”. Šis noteikums neliedz Savienības tiesību aktos paredzēt plašāku aizsardzību.

⁽³⁹⁹⁾ EST, *Chalkor pret Commission*, skatīt 374. atsaucis 51. punkts.

⁽⁴⁰⁰⁾ ECTK 6. panta 1. punkts nosaka to, ka ikvienam ir tiesības uz taisnīgu un atklātu lietas izskatīšanu, “nosakot savu civilo tiesību” (civilais aspekts) un “un pienākumu vai jebkuras viņam izvirzītās apsūdzības pamatotību krimināllietā” (kriminālais aspekts).

⁽⁴⁰¹⁾ Šo nosacījumu var salīdzināt ar ECTK 6. pantu. Lietā *Maaouia pret France* ECT noteica, ka “lēmumi par ārvalstnieku iecelošanu, uzturēšanos un izraidīšanu neattiecas uz pieteikuma iesniedzēja civilo tiesību vai pienākumu noteikšanu vai kriminālo apsūdzību pret viņu saskaņā ar konvencijas 6. panta 1. punktu”. ECT Lielās palātas 2000. gada 5. oktobra spriedums *Maaouia pret France*, pieteikums Nr. 39652/98, 40. punkts. Skatīt arī sprieduma 37.–39. punktu. Tādējādi ECTK 6. pants neattiecas uz patvēruma, izraidīšanas un imigrācijas jautājumiem. Attiecībā uz lietām, kas aplūko patvēruma jautājumus, skatīt, piemēram, ECT 2002. gada 9. jūlija pieņemamības lēmumu *Venkadojalasarma pret the Netherlands*, pieteikums Nr. 58510/00.

⁽⁴⁰²⁾ “Ikvienam, kura tiesības un brīvības, kas paredzētas šajā Konvencijā, tikušas pārkāptas, ir nodrošināta efektīva lietas izskatīšana valsts iestādē neatkarīgi no tā, vai pārkāpumu ir izdarījušas personas, pildot dienesta pienākumus.”

⁽⁴⁰³⁾ T. Spijkerboer, ‘Subsidiarity’ and ‘arguability’: the European Court of Human Rights’ case law on judicial review in asylum cases’, IJRL (2009), 50. lpp. Skatīt, piemēram, ECT, *MSS pret Belgium and Greece*, skatīt 174. atsaucis 290. punktu: “Tāpat arī šajā punktā minētajai “iestādei” nav obligāti jābūt tiesu iestādei; bet, ja tā nav tiesu iestāde, tās pilnvaras un garantijas, ko tā piešķir, ir būtiskas, lemjot, vai tiesiskās aizsardzības līdzekļi tās priekšā ir efektīvi.”

⁽⁴⁰⁴⁾ ECT 1976. gada 7. decembra spriedums *Handyside pret United Kingdom*, pieteikums Nr. 5493/72, 48. punkts; ECT, *Paposhvili*, skatīt 181. atsaucis 184. punktu.

⁽⁴⁰⁵⁾ ECTK 35. punkts nosaka to, ka vispirms jāizmēģina visas vietējās tiesiskās aizsardzības metodes, un tikai pēc tam jautājumu var apskatīt ECT, jo valstīm vajadzētu būt iespējai risināt pieļauto pārkāpumu pašām.

⁽⁴⁰⁶⁾ ECT, *MSS pret Belgium and Greece*, skatīt 174. atsaucis 286. punktu. Skatīt arī ECT, *IM pret France*, skatīt 242. atsaucis 127. punktu, ECT, *FG pret Sweden*, skatīt 77. atsaucis 117-18. punktu.

gadījumos citas tiesības, kas tiek aplūkotas, parasti ir tiesības neizraidīšanai uz valsti, kur persona varētu saskarties ar spīdzināšanu, necilvēcīgu vai pazemojošu izturēšanos vai sodu (ECTK 3. pants) ⁽⁴⁰⁷⁾. Lai tiesību aizsardzības līdzeklis būtu efektīvs, tam jābūt pieejamam gan praksē, gan tiesību aktos ⁽⁴⁰⁸⁾, taču nav noteikts, ka tam būtu jānodrošina labvēlīgs iznākums attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju ⁽⁴⁰⁹⁾. Turklāt, “[j]a ar vienu tiesību aizsardzības līdzekli nevar pilnīgi izpildīt 13. panta prasības, to var izdarīt, apvienojot vairākus valsts tiesību aktos paredzētus tiesību aizsardzības līdzekļus” ⁽⁴¹⁰⁾. ECTK 13. pants tālāk garantē “nacionālā līmenī pieejamu aizsardzības līdzekli, lai īstenotu konvencijas tiesību un brīvību būtību tādā formā, kādā tās ir nostiprinātas vietējā tiesību kārtībā” ⁽⁴¹¹⁾. Sīkākas atsauces uz ECT judikatūru ir sniegtas atsevišķās sadaļās tālāk tekstā.

Sākotnējos spriedumos par dažādu efektīvu tiesību aizsardzības līdzekļu (vai tiesiskās aizsardzības) elementu interpretāciju EST dažkārt pat vienā un tajā pašā sākotnējā spriedumā izmanto terminus efektīvas tiesību aizsardzības “princips” un/vai “tiesības uz” efektīvu tiesību aizsardzību ⁽⁴¹²⁾. Saskaņā ar hartu un PPD (pārstrādāto redakciju) atšķirība starp tiesībām un principiem ir ievērojama. Tiesības ir nepieciešams “ievērot”, savukārt principus ir nepieciešams “respektēt” (ES hartas 51. panta 1. punkts; PPD (pārstrādātās redakcijas) 60. apsvērums). Turklāt un vēl nozīmīgāk ES hartas 52. panta 5. punkts nosaka šādus noteikumus:

ES hartas 52. panta 5. punkts

Šīs hartas noteikumus, kas ietver principus, var ieviest ar leģislatīviem un izpildes aktiem, kurus pieņem Savienības iestādes un struktūras, un ar dalībvalstu aktiem, kad tās, izmantojot attiecīgās pilnvaras, īsteno Savienības tiesību aktus. Hartas noteikumi ir piemērojami tiesā tikai šādu aktu interpretācijā un pieņemot lēmumu par to likumību.

Taču, interpretējot tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli vai tā principu, EST vēl nav atsaukusies uz hartas 52. panta 5. punktu. Reālā EST prakse norāda, ka, ja konkrēts jautājums par efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli, kas jāizvērtē sākotnējā spriedumā, jau ir aplūkots ECT judikatūrā, apskatāmā noteikuma interpretācija tiks attīstīta, balstoties galvenokārt hartas 47. panta interpretācijā kopā ar ECT judikatūru un ņemot vērā arī metodes, kā efektīvas tiesību aizsardzības nodrošināšana tiek interpretēta sekundārajos ES tiesību aktos ⁽⁴¹³⁾. Savukārt tad, ja konkrētais jautājums par efektīvu tiesību aizsardzību, kas tiek apskatīts sākotnējā sprieduma taisīšanai, netiek vispusīgi aplūkots ECT judikatūrā, apskatāmā noteikuma interpretācija visdrīzāk tiks attīstīta, galvenokārt balstoties sekundāro ES tiesību aktu interpretācijas metodēs, bet hartas 47. pantu var tikai pieminēt vai pat vispār nepieminēt ⁽⁴¹⁴⁾.

⁽⁴⁰⁷⁾ Prasības pamatojamība vienmēr tiek aplūkota, ņemot vērā apskatāmā juridiskā jautājuma konkrētos faktus un dabu. ECT 1988. gada 27. aprīļa spriedums lietā *Boyle and Rice pret United Kingdom*, pieteikumi Nr. 9659/82 un 9658/82, 55. punkts. Lai noteiktu, ka prasība ir “pamatojama”, ECTK 11. panta piemērošanai nevar noteikt priekšnosacījumu, ka ir noticis reāls būtiska nosacījuma pārkāpums, taču ECTK 13. pants nenosaka vietējos tiesību aktos tiesiskās aizsardzības līdzekli neatkarīgi no sūdzības pamatojamības. ECT, *Boyle and Rice pret UK*, 52. pants: “Fakts, ka (...) [sūdzības iesniedzēja] apgalvojumi galu galā netika pamatoti, nenozīmē, ka nevar iesniegt prasību saistībā ar Konvencijas 13. panta mērķiem.” ECT 1998. gada 19. februāra spriedums *Kaya pret Turkey*, pieteikums Nr. 22729/93, 107. punkts.

⁽⁴⁰⁸⁾ ECT, *MSS pret Belgium and Greece*, skatīt 174. atsauci. 290: “13. pantā noteiktajam tiesību aizsardzības līdzeklim jābūt pieejamam gan praktiski, gan tiesību aktos, it sevišķi tādā ziņā, ka tā izpildīšanu nevar nepamatoti kavēt atbildīgās dalībvalsts iestāžu rīcība vai rīcības trūkums.”

⁽⁴⁰⁹⁾ Turpat, 289. punkts. Skatīt arī 2001. gada 6. marta spriedumu *Hilal pret United Kingdom*, pieteikums Nr. 45276/99, 78. punkts.

⁽⁴¹⁰⁾ ECT, *MSS pret Belgium and Greece*, skatīt 174. atsauces 289. punktu. Skatīt arī *Gebremedhin pret France*, skatīt 60. atsauces 53. punktu.

⁽⁴¹¹⁾ ECT Lielās palātas 2012. gada 13. decembra spriedums *De Souza Ribeiro pret France*, pieteikums Nr. 22689/07, 78. punkts.

⁽⁴¹²⁾ Skatīt, piemēram, EST, *Diouf*, op cit., 25. atsauci, un EST, *Moussa Sacko*, skatīt 382. atsauci.

⁽⁴¹³⁾ Skatīt, piemēram, EST, *Tall*, skatīt 25. atsauces 48.–49. un 50.–54. punktu.

⁽⁴¹⁴⁾ Skatīt, piemēram, EST, *Moussa Sacko*, skatīt 383. atsauces 39.–40. un 42.–49. punktu; EST 2014. gada 11. decembra spriedumu lietā Nr. C-249/13, *Khaled Boudjlida pret Préfet des Pyrénées-Atlantiques*, EU:C:2014:2431, 64. punkts.

6.1.2. Pārskats par tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību PPD (pārstrādāta redakcija)

Sekundāro ES tiesību aktu principi, kas ir nozīmīgi attiecībā uz efektīvu tiesību aizsardzību, ir iekļauti vairākos KEPS instrumentos, kā parādīts 20. tabulā tālāk tekstā. Attiecībā tieši uz PPD (pārstrādāto redakciju) jāskata 50. apsvērums, kas uzsver šādu informāciju:

PPD (pārstrādātās redakcijas) 50. apsvērums

Tas atspoguļo Savienības tiesību pamatprincipu, ka uz lēmumiem par starptautiskās aizsardzības pieteikumiem, lēmumiem par atteikumu atsākt pieteikuma izskatīšanu pēc tās pārtraukšanas un lēmumiem par bēgļa vai alternatīvās aizsardzības statusa atņemšanu attiecinā efektīvu tiesisko aizsardzību tiesā.

20. tabula. ES sekundārie tiesību akti, kas ir nozīmīgi attiecībā uz efektīvu tiesību aizsardzību

Kvalificēšanas direktīva (pārstrādātā redakcija)	4. pants. Faktu un apstākļu novērtēšana
Patvēruma procedūru direktīva (pārstrādātā redakcija)	10. pants. Pieteikumu izskatīšanas prasības 11. pants. Prasības attiecībā uz atbildīgās iestādes lēmumu 12. pants. Garantijas pieteikuma iesniedzējiem 17. pants. Personiskās intervijas ierakstīšana un ziņojums par to 20. pants. Bezmaksas juridiskā palīdzība un pārstāvība pārsūdzības procedūrās 21. pants. Nosacījumi bezmaksas juridiskās un procesuālās informācijas un bezmaksas juridiskās palīdzības un pārstāvības sniegšanai 22. pants. Tiesības uz juridisko palīdzību un pārstāvību visos procedūras posmos 23. pants. Juridiskās palīdzības un pārstāvības kompetence 24. pants. Pieteikuma iesniedzēji, kuriem vajadzīga īpašas procesuālās garantijas 25. pants. Garantijas nepilngadīgajiem bez pavadības 30. pants. Informācijas vākšana par individuāliem gadījumiem 41. pants. Izņēmumi attiecībā uz tiesībām palikt turpmāku pieteikumu gadījumā 46. pants. Tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību
Dublīnas III regula	27. pants. Tiesiskās aizsardzības līdzekļi

Ar PPD (pārstrādāto redakciju) nosaka vismaz vienu obligātu pārsūdzības līmeni starptautiskās aizsardzības jautājumos (PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 3. punkts) ⁽⁴¹⁵⁾. Tā kā PPD (pārstrādāta redakcija) nosaka “kopējas procedūras starptautiskās aizsardzības piešķiršanai un atņemšanai saskaņā ar [KD (pārstrādāto redakciju)]” (PPD (pārstrādātās redakcijas) 1. pants), kas nodrošina vienlīdzīgu statusu, pieteikuma iesniedzējiem ir tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību “saistībā ar pieņemto lēmumu par to starptautiskās aizsardzības pieteikumu” ⁽⁴¹⁶⁾. PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 1. punkta a) apakšpunkts iekļauj neizsmeļošu lēmumu sarakstu par starptautiskās aizsardzības pieteikumiem, saistībā ar kuriem nepieciešama piekļuve efektīviem tiesību aizsardzības līdzekļiem. Efektīviem tiesību aizsardzības līdzekļiem jābūt pieejamiem arī gadījumos, kad tiek pieņemti citi lēmumi starptautiskās aizsardzības lietu kontekstā, kas uzskaitīti PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 1. punkta b) līdz c) apakšpunktā ⁽⁴¹⁷⁾.

⁽⁴¹⁵⁾ Šis princips ir saglabāts no PPD. Skatīt Eiropas Komisijas *Grozīto priekšlikumu Padomes direktīvai par obligātiem standartiem attiecībā uz dalībvalstu procedūram, ar kurām piešķir un atņem bēgļa statusu*, 2002. gada 18. jūnijs, COM(2002) 326 final (*Grozītais PPD priekšlikums*).

⁽⁴¹⁶⁾ PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 1. punkta a) apakšpunkts. Tas nozīmē lēmumus gan par atbilstību bēgļa statusam, gan par atbilstību alternatīvajam statusam; skatīt PPD (pārstrādātās redakcijas) 2. panta b) un e) punktu. To nenoteica PPD, kurā 39. pants attiecās tikai uz lēmumiem par bēgļa statusu. Skatīt *levads kopējā Eiropas patvēruma sistēmā tiesām un tribunāliem – Juridiska analīze*, skatīt 2. atsaucis 2.2.3. apakšsadaļu.

⁽⁴¹⁷⁾ 6.1.3.3. apakšsadaļā tālāk tekstā var iegūt plašāku informāciju par lēmumiem, uz kuriem attiecas efektīva tiesību aizsardzība.

46. pants aplūko arī dažus procesuālos jautājumus, kas ir specifiski starptautiskās aizsardzības procedūrai. Tai nepieciešama faktiskā un juridiskā pamatojuma pilnīga un *ex nunc* pārbaude vismaz attiecībā uz pārsūdzības procedūrām pirmās instances tiesā (46. panta 3. punkts) (skatīt 6.2. sadaļu tālāk tekstā). Tai nepieciešams, ka dalībvalstis “paredz saprātīgus termiņus un citus nepieciešamos noteikumus, lai pieteikuma iesniedzējs varētu izmantot savas tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību”, nosakot, ka “[t]ermiņi nav tādi, kas šādu izmantošanu darītu neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtinātu” (46. panta 4. punkts) (skatīt 6.3.2. apakšsadaļu tālāk tekstā). Dalībvalstis var valsts tiesību aktos noteikt termiņus tiesai, lai izvērtētu atbildīgās iestādes lēmumu (46. panta 10. punkts).

Ar PPD (pārstrādāto redakciju) nosaka minimālos standartus attiecībā uz tiesībām palikt teritorijā pārsūdzības procesa laikā (46. panta 5. līdz 9. punkts) ⁽⁴¹⁸⁾. Gadījumos, kad iespējamas atkāpes no pārsūdzības automātiskās apturošās ietekmes, dalībvalstīm jāļauj pieteikuma iesniedzējam palikt to teritorijā vismaz līdz tās procedūras iznākumam, kurā tiek izlemts, vai pieteikuma iesniedzējs var vai nevar palikt to teritorijā (46. panta 8. punkts) ⁽⁴¹⁹⁾. Tiesības palikt pārsūdzības procesa laikā ir apskatītas 6.4. sadaļā tālāk tekstā.

Dalībvalstis var arī noteikt nosacījumus, saskaņā ar kuriem var pieņemt, ka pieteikuma iesniedzējs ir nepārprotami atsaucis vai atteicies no savas tiesiskās aizsardzības, kā arī procedūras noteikumus, kas ir jāievēro (46. panta 11. punkts) (skatīt 6.3.5. apakšsadaļu tālāk tekstā).

6.1.3. Efektīva tiesiskā aizsardzība “pirms tiesas”

6.1.3.1. Lēmumi, saistībā ar kuriem ir jābūt pieejamai efektīvai tiesiskajai aizsardzībai

Lēmumi, saistībā ar kuriem ir jābūt pieejamai efektīvai tiesiskajai aizsardzībai, ir uzskaitīti PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 1. un 2. punktā.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 1. un 2. punkts

1. Dalībvalstis nodrošina, ka pieteikuma iesniedzējiem ir tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību tiesā saistībā ar:
 - a) pieņemto lēmumu par to starptautiskās aizsardzības pieteikumu, tostarp lēmumu:
 - i) uzskatīt pieteikumu par nepamatotu attiecībā uz bēgļa un/vai alternatīvās aizsardzības statusu;
 - ii) uzskatīt pieteikumu par nepieņemamu saskaņā ar 33. panta 2. punktu;
 - iii) kas pieņemts pie dalībvalsts robežas vai tranzīta zonās, kā izklāstīts 43. panta 1. punktā;
 - iv) neveikt izvērtēšanu saskaņā ar 39. pantu;
 - b) atteikumu atsākt pieteikuma izvērtēšanu pēc tās pārtraukšanas saskaņā ar 27. un 28. pantu;
 - c) lēmumu atņemt starptautisko aizsardzību saskaņā ar 45. pantu.

⁽⁴¹⁸⁾ Šis aspekts netika regulēts PPD. PPD (pārstrādātās redakcijas) mērķis ir nodrošināt atbilstību EST judikatūrai un ECT nosacījumiem.

⁽⁴¹⁹⁾ Vienīgais izņēmums, kad šādas tiesības netiek automātiski piešķirtas, ir noteikts PPD (pārstrādātās redakcijas) 41. panta 2. punkta c) apakšpunktā konkrētu turpmāku pieteikumu gadījumā.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka personām, kuras atbildīgā iestāde ir atzinusi par tiesīgām saņemt alternatīvo aizsardzību, ir tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību saskaņā ar 1. punktu, saistībā ar lēmumu atzīt pieteikumu par nepamatotu attiecībā uz bēgļa statusu.

Neskarot 1. punkta c) apakšpunktu, ja dalībvalsts piešķirtais alternatīvās aizsardzības statuss sniedz tādas pašas tiesības un priekšrocības kā bēgļa statuss saskaņā ar Savienības un valstu tiesību aktiem, minētā dalībvalsts var uzskatīt, ka lēmuma atzīt pieteikumu par nepamatotu attiecībā uz bēgļa statusu pārsūdzēšana ir nepieņemama, pamatojoties uz to, ka pieteikuma iesniedzējs nav pietiekami ieinteresēts procedūru turpināšanā.

Attiecībā uz visiem šiem lēmumiem jāpiemēro PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. pantā noteiktais (tostarp faktiskā un juridiskā pamatojuma pilnīga un *ex nunc* pārbaude).

PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 1. punkta a) apakšpunktā iekļauto lēmumu saraksts par starptautisko aizsardzību, saistībā ar kuriem nepieciešams nodrošināt efektīvus tiesību aizsardzības līdzekļus, nav izsmeļošs⁽⁴²⁰⁾. Lietā *Diouf* EST aprakstīja “lēmumus par pieteikumu” kā lēmumus, kas “iekļauj aizsardzības pieteikuma noraidīšanu pēc būtības vai, ja piemērojams, formālu vai procesuālu iemeslu dēļ, kas lemti pirms jebkādiem lēmumiem par būtību”⁽⁴²¹⁾. Lēmumiem, kas ir “sagatavoti lēmumam pēc būtības vai lēmumiem, kas attiecas uz procedūras organizēšanu, netiek piemērots šis noteikums” [PPD 39. panta 1. punkts]⁽⁴²²⁾. Tiesa sprieda, ka lēmums izskatīt patvēruma pieteikumu paātrinātajā procedūrā ir lēmums, kas sagatavots lēmumam pēc būtības. Attiecīgi tam nav nepieciešams atsevišķs tiesību aizsardzības līdzeklis, ja “paātrinātajā procedūrā iegūtā galīgā lēmuma likumīgums un, it sevišķi, pamatojums, kas lika atbildīgajai iestādei noraidīt patvēruma pieteikumu kā nepamatotu, var tikt pakļauts vispusīgai pārskatīšanai valsts tiesās, piemērojot struktūru, kas attiecas uz prasību pret lēmumu, ar kuru tiek noraidīts pieteikums”⁽⁴²³⁾. Šāds pats secinājums attiecas uz lēmumiem par pieteikumu saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 1. punkta a) apakšpunktu.

Lēmumi, kuros pieteikumi tiek atzīti par nepamatotiem, ir tieši minēti PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punktā⁽⁴²⁴⁾. Tajos ietilpst lēmumi “atzīt pieteikumu par nepamatotu attiecībā uz bēgļa statusu” un gadījumi, kad atbildīgā iestāde atzinusi pieteikuma iesniedzēju par tiesīgu saņemt alternatīvo aizsardzību (PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 2. punkts). Šādos gadījumos, “ja dalībvalsts piešķirtais alternatīvās aizsardzības statuss sniedz tādas pašas tiesības un priekšrocības kā bēgļa statuss saskaņā ar Savienības un valstu tiesību aktiem, minētā dalībvalsts var uzskatīt, ka lēmuma atzīt pieteikumu par nepamatotu attiecībā uz bēgļa statusu pārsūdzēšana ir nepieņemama, pamatojoties uz to, ka pieteikuma iesniedzējs nav pietiekami ieinteresēts procedūru turpināšanā”⁽⁴²⁵⁾. Tas jāpiemēro, “[n]eskarot 1. punkta c) apakšpunktu”, tas ir, ja pieteikuma iesniedzējs vēlākā posmā ir atsaucis alternatīvo aizsardzību, viņam/viņai jānodrošina piekļuve efektīviem tiesību aizsardzības līdzekļiem atbilstoši lēmumam atsaukt starptautisko aizsardzību attiecībā uz abām starptautiskās aizsardzības formām.

⁽⁴²⁰⁾ EST, *Diouf*, op cit. 25. atsaucēs 41. punkts.

⁽⁴²¹⁾ EST, *Diouf*, op cit. 25. atsaucēs 42. punkts. Lai gan spriedums tika pieņemts attiecībā uz PPD 39. panta 1. punktu, šie secinājumi varētu attiekties arī uz PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 1. punktu.

⁽⁴²²⁾ Turpat, 43. punkts.

⁽⁴²³⁾ Turpat, 56. punkts.

⁽⁴²⁴⁾ Pretēji PPD (pārstrādātās redakcijas) 39. panta 1. punktam, kas šādos lēmumos skaidri nemin.

⁽⁴²⁵⁾ Skatīt PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 2. punkta otro daļu.

Saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 54. apsvērumu, direktīva tiek piemērota Dublinas III regulai “papildus minētās regulas noteikumiem un neskarot tos”. Šo pašu principu apliecina arī Dublinas III regulas 12. apsvēruma. PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 9. punkts nosaka to, ka “5., 6. un 7. punkts [tas ir, noteikumi attiecībā uz tiesībām palikt pārsūdzības procedūras laikā] neskar [Dublinas III] regulas 26. pantu”⁽⁴²⁶⁾. EST vēl nav interpretējusi šo apsvērumu. Attiecīgi vēl nav sprieduma par to, vai PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta pārējās daļas attiecas uz Dublinas III regulā noteiktajiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, izņemot gadījumus, kad šajā regulā ir noteikti specifiski noteikumi. Piekļuve efektīviem tiesību aizsardzības līdzekļiem šajos gadījumos tiek aplūkoti 3.8. sadaļā iepriekš šīs juridiskās analīzes tekstā.

6.1.3.2. “Neatkarīga un objektīva tiesa” EST judikatūrā un ECTK

Saskaņā ar ES hartas 47. pantu ikvienam ir tiesības uz taisnīgu un atklātu lietas izskatīšanu “neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos noteiktā tiesā”. PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. pants nosaka to, ka “pieteikuma iesniedzējiem ir tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību tiesā (..)”. Lai gan tajā nav skaidri noteikta neatkarība un objektivitāte, “neatkarības un objektivitātes” elementi ir formālās prasības efektīvam tiesību aizsardzības līdzeklim un tos var uzskatīt par iekļautiem tiesas [vai tribunāla⁽⁴²⁷⁾] jēdzienā⁽⁴²⁸⁾.

Lai novērtētu, vai iestāde ir tiesa, EST *inter alia* izskata, vai iestāde ir “tiesību aktos noteikta, vai tā ir pastāvīga, vai tās jurisdikcija ir obligāta, vai tās procedūra ir *inter partes*, vai tā piemēro tiesiskumu un vai tā ir neatkarīga”⁽⁴²⁹⁾. Nosacījums, ka procedūrai konkrētajā iestādē ir jābūt *inter partes*, nav absolūts kritērijs⁽⁴³⁰⁾, savukārt ir izšķiroši, ka šī iestāde veic tiesu funkcijas, tas ir, “tā var noteikt, ka pārskatīšanas iestādes spriedums ir nelikumīgs un var likt pārskatīšanas iestādei spriest jaunu spriedumu”⁽⁴³¹⁾. Attiecībā uz “tiesiskuma” kritēriju valsts tiesību aktiem ir jāsniedz vispārēji procesuālie nosacījumi, piemēram, pienākums uzklaut puses, spriest, ņemot vērā balsu absolūto mažoritāti, un pamatot lēmumus⁽⁴³²⁾.

Neatkarības koncepcija nosaka to, ka “konkrētā iestāde darbojas kā trešā puse attiecībā uz iestādi, kas pieņēma pārsūdzamo lēmumu”⁽⁴³³⁾. Šai koncepcijai ir divi aspekti:

- **ārējā neatkarība**, kas iekļauj aizsardzību no “ārējas iejaukšanās vai spiediena, kurš varētu apdraudēt iestādes locekļu neatkarīgu spriedumu attiecībā uz viņu priekšā esošo lietu”⁽⁴³⁴⁾, un
- **iekšējā neatkarība**, kas “ir saistīta ar objektivitāti un kuras nolūks ir nodrošināt godīgu “spēles laukumu” lietā iesaistītajām pusēm”⁽⁴³⁵⁾.

⁽⁴²⁶⁾ Atsauce ir uz Dublinas III regulas 26. pantu (pārsūtīšanas lēmuma paziņošana), bet to drīzāk vajadzētu noteikt uz šīs regulas 27. pantu, kas apskata tiesību aizsardzības līdzekļus Dublinas lietās. To droši vien izraisījis fakts, ka pirmais Dublinas III regulas priekšlikums regulēja 26. pantā iekļautos tiesību aizsardzības līdzekļus, un šie līdzekļi tikai vēlākā posmā tika pārcelti uz šīs regulas 27. pantu. Skatīt Dublinas III Komisijas priekšlikumu, 88. atsaucē 46. punkts. Tā kā apsvērumos ir minēts vispārīgais princips, ka PPD (pārstrādātās redakcijas) bez ierobežojumiem attiecas uz Dublinas III regulu, šajā nosacījumā ir tikai uzsvērts, ka šādai klūdai atsauces droši vien nav praktisku seku.

⁽⁴²⁷⁾ Skatīt arī EST 2010. gada 22. decembra spriedumu lietā Nr. C-517/09, *RTL Belgium SA, formerly TVí SA*, EU:C:2010:821, 38. punkts.

⁽⁴²⁸⁾ Skatīt arī Komisijas *Grozīto PPD priekšlikumu* (skatīt 415. atsaucē 38. panta priekšlikumu, 17. lpp.).

⁽⁴²⁹⁾ EST Lielās palātas 2005. gada 31. maija spriedums lietā Nr. C-53/03, *Synetairismos Farmakopioin Aitolias and others pret GlaxoSmithKline plc*, EU:C:2005:333, 29. punkts. Skatīt arī EST, *HID and BA*, skatīt 25. atsaucē 83. punktu. Šis ir prasības, kas noteiktas tiesai un ļauj atsaukties uz EST prejudiciālo nolēmumu. PPD (pārstrādātās redakcijas) 27. apsvērumā pat iekļauta atsauce uz TEV 234. pantu un noteikts, ka “uz lēmumiem par patvēruma pieteikumiem un bēgļa statusa atņemšanu attiecinā efektīvu tiesisko aizsardzību tiesā Līguma 234. panta izpratnē”.

⁽⁴³⁰⁾ EST, *HID and BA*, skatīt 25. atsaucē 88. punktu. Konkrētāk sakot, lēmumu pieņemušajai iestādei nebija nepieciešams būt pārstāvētai tiesā.

⁽⁴³¹⁾ EST 1997. gada 17. septembra spriedums lietā Nr. C-54/96, *Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft mbH pret Bundesbaugesellschaft Berlin mbH*, EU:C:1997:413, 31. un 37. punkts.

⁽⁴³²⁾ Turpat, 33. punkts.

⁽⁴³³⁾ EST, *RTL Belgium SA*, skatīt 428. atsaucē 38. punktu.

⁽⁴³⁴⁾ Lai garantētu ārējo neatkarību, nepieciešams nodrošināt iestādes personīgo un darbības neatkarību, kā arī sistēmai jāsaturs efektīvi drošības līdzekļi pret nepamatotu izpildvaras iejaukšanos vai spiedienu pret tās locekļiem. EST spriedums *Synetairismos Farmakopioin Aitolias and others*, skatīt 429. atsaucē 31. punktu.

⁽⁴³⁵⁾ Turpat, 39. un 40. punkts. Skatīt arī EST, *HID and BA*, skatīt 25. atsaucē 96. punktu.

Turklāt neatkarības un objektivitātes garantēšanai ir nepieciešami šādi noteikumi:

(..) it sevišķi attiecībā uz iestādes sastāvu un tā iecelšanu, dalībnieku darba ilgumu un atturēšanās pamatojumu, dalībnieku noraidīšanu un atlaišanu, lai personu priekšā novērstu jebkādas pamatotas šaubas par šīs organizācijas spēju pretoties ārējiem faktoriem un neitralitāti attiecībā uz tās priekšā esošajām interesēm. (..) judikatūra *inter alia* nosaka to, ka šīs organizācijas locekļu atbrīvošanu no amata jānosaka konkrētos tiesību aktos ⁽⁴³⁶⁾.

Jautājums par tiesnešu objektivitāti ir tālāk aplūkots dokumentā *Evidence and Credibility Assessment in the Context of the Common European Asylum System – A judicial analysis* ⁽⁴³⁷⁾.

Lietā *HID and BA* ⁽⁴³⁸⁾ EST izskatīja, vai Īrijas Bēgļu pārsūdzības tribunāls ir tiesa ⁽⁴³⁹⁾. Tribunāls izpildīja kritērijus “tiesību aktos noteikts, pastāvīgs un piemēro tiesiskumu” ⁽⁴⁴⁰⁾. Attiecībā uz *inter partes* kritēriju, lai gan lēmumu pieņemējam nebija pienākuma piedalīties pārsūdzības procedūrās, lai aizstāvētu lēmumu ⁽⁴⁴¹⁾, tam bija pienākums sniegt tribunālam visus dokumentus, kas bija lēmuma pamatā ⁽⁴⁴²⁾. Tāpat arī tam bija pienākums pēc pieteikuma iesniedzēja pieprasījuma izsniegt šo dokumentu kopijas pieteikuma iesniedzējam, viņa/viņas advokātam un UNCHR ⁽⁴⁴³⁾. Tribunāls varēja izskatīt lietu un “likt ierasties jebkurai personai, kuras pierādījumi ir nepieciešami, un uzklaut gan pieteikuma iesniedzēja, gan Bēgļu pieteikumu komisāra viedokli lietā”, sniedzot katrai pusei iespēju informēt tribunālu par jebkādu informāciju lietā ⁽⁴⁴⁴⁾. EST secināja, ka Bēgļu pārsūdzības tribunālam ir plaša rīcības brīvība, jo tas “apskatīja gan faktiskos, gan juridiskos apsvērumus un nosacījumus par tribunālam iesniegtajiem pierādījumiem, attiecībā uz ko tribunālam bija rīcības brīvība” ⁽⁴⁴⁵⁾.

Vērtējot tribunāla neatkarību, EST izskatīja organizatorisko un administratīvo saistību starp administratīvā līmeņa un pārsūdzības iestādēm un noteica, ka tiesību akti paredz, ka tribunāls “savu funkciju veikšanā ir neatkarīgs” un ka, “lai gan ministrs saglabā papildu rīcības brīvību piešķirt bēgļa statusu neatkarīgi no negatīva lēmuma par patvēruma pieteikumu, (..) ja Bēgļu pārsūdzības tribunāls lemj par labu patvēruma pieteikuma iesniedzējam, ministram ir pienākums izpildīt šā tribunāla lēmumu” ⁽⁴⁴⁶⁾. Tribunāla locekļu iecelšanas noteikumi ievērojami neatšķirās no citu dalībvalstu prakses; dalībnieki tika iecelti specifiskam laika periodam, izvēloties no personām, kurām ir vismaz piecu gadu pieredze kā praktizējošam advokātam ⁽⁴⁴⁷⁾. Tribunāla locekļu atbrīvošana no amata bija strīdīgāks jautājums. EST judikatūra noteica, ka “šīs organizācijas locekļu atbrīvošanu no amata jānosaka ar konkrētiem tiesību aktiem” ⁽⁴⁴⁸⁾. Bēgļu pārsūdzības tribunāla standarta locekļus bija iespējams atcelt no amata ar ministra lēmumu, kurā bija jānorāda šādas atcelšanas iemesli ⁽⁴⁴⁹⁾. Taču atbrīvošanas no amata pamatojumi nebija noteikti tiesību aktos, un nebija skaidrs, vai šādu lēmumu būtu iespējams grozīt ar

⁽⁴³⁶⁾ EST, *HID and BA*, skatīt 25. atsauces 97. punktu, un EST 2008. gada 14. maija orderis, lieta Nr. C-109/07, *Jonathan Pilato pret Jean-Claude Bourgault*, EU:C:2008:274, 24. punkts.

⁽⁴³⁷⁾ *Evidence and credibility assessment in the context of the CEAS – A judicial analysis*, skatīt 2. atsauces 3.4.6.2. apakšsadaļu.

⁽⁴³⁸⁾ EST, *HID and BA*, skatīt 25. atsauci. Šī lieta attiecās uz PPD 39. pantu.

⁽⁴³⁹⁾ Sākotnējā strīda puses argumentēja, ka a) tribunāla jurisdikcija nav obligāta; b) jurisdikcija netika piemērota ar *inter partes* pamatojumu; un c) tas nebija neatkarīgs, jo tam bija funkcionāls kontakts ar administratīvajām iestādēm tāpēc, ka ministram bija konkrēta pārvaldība pār tā pārskatu. Turpat, 41. punkts.

⁽⁴⁴⁰⁾ Turpat, 84. punkts.

⁽⁴⁴¹⁾ Turpat, 89. punkts.

⁽⁴⁴²⁾ Turpat, 90. punkts.

⁽⁴⁴³⁾ Turpat, 90. punkts.

⁽⁴⁴⁴⁾ Turpat, 91. punkts.

⁽⁴⁴⁵⁾ EST, *HID and BA*, skatīt 25. atsauces 93. punktu.

⁽⁴⁴⁶⁾ Turpat, 98. punkts. Papildu rīcības brīvība iepriekš bija iekļauta 1996. gada Bēgļu likuma (ar grozījumiem) 17. panta 1. punkta b) apakšpunktā. Ministra papildu rīcības brīvība ir atcelta, kopš 2016. gada 31. decembrī stājies spēkā 2015. gada Starptautiskās aizsardzības likums. Sk. 47. pantu.

⁽⁴⁴⁷⁾ Turpat, 99. punkts.

⁽⁴⁴⁸⁾ Turpat, 97. punkts.

⁽⁴⁴⁹⁾ Turpat, 100. punkts.

juridisku pārskatīšanu⁽⁴⁵⁰⁾. EST uzskatīja, ka divu citu pārsūdzības iespēju pieejamība (tas ir, Augstās tiesas un Augstākās tiesas iespējas) neveiksmīgiem patvēruma pieteikuma iesniedzējiem “pati par sevi šķiet pietiekama, lai aizsargātu Bēgļu pārsūdzības tribunālu no potenciāla kārdinājuma pakļauties ārējas iejaukšanās ietekmei vai spiedienam, kas varētu apdraudēt tā locekļu neatkarību”⁽⁴⁵¹⁾.

Šā dokumenta sastādīšanas laikā Komisija ir uzsākusi pienākumu neizpildes procedūru pret Ungāriju saistībā ar PPD (pārstrādāto redakciju). Tā uzskata, ka procedūrām, kurās tiesu lēmumus pieņem tiesu sekretāri, tas ir, zemākā līmenī, trūkst tiesiskās neatkarības⁽⁴⁵²⁾.

Lai gan ECT neinterpretē ES tiesību aktus, tā ir noteikusi ievērojamu judikatūru attiecībā uz tiesu neatkarību saskaņā ar ECTK 6. pantu. ECT izskata “tās locekļu iecelšanas veidu un amata termiņus, garantiju pret ārēju spiedienu esību un jautājumu, vai tiesai ir raksturīga neatkarība”⁽⁴⁵³⁾. Tiesas neatkarībai ECT judikatūrā ir divi aspekti: vai tribunāls ir “subjektīvi brīvs no personiskiem aizspriedumiem vai neobjektivitātes” un vai tas piedāvā “pietiekamas garantijas, lai šajā ziņā izslēgtu jebkādas pamatotas šaubas (..)”⁽⁴⁵⁴⁾. Objektivitātes pārbaudē “nepieciešams noteikt, (..) vai pastāv pārbaudāmi fakti, kas var radīt šaubas par tās objektivitāti. (..) Runa ir par uzticību, kāda tiesām demokrātiskā sabiedrībā jārada sabiedrībai un – visnozīmīgāk – lietā iesaistītajām pusēm”⁽⁴⁵⁵⁾.

Starptautiskās aizsardzības kontekstā nozīmīga ir ECT judikatūra attiecībā uz ECTK 13. pantu. ECTK 13. pants nenosaka to, ka efektīvu tiesību aizsardzību nodrošināšanai iestādei obligāti ir jābūt tiesai, taču “ietekme un garantijas, ko tā sniedz, ir nozīmīgas, nosakot, vai attiecīgais tiesību aizsardzības līdzeklis ir efektīvs”⁽⁴⁵⁶⁾. Kā ir skaidrojusi ECT: “Lai gan neviens atsevišķs tiesību aizsardzības līdzeklis nevar izpildīt 13. pantā noteikto, to iespējams nodrošināt ar valsts tiesību aktos sniegtu tiesību aizsardzības līdzekļu kopumu”⁽⁴⁵⁷⁾.

6.1.3.3. Pārsūdzības jurisdikcijas līmeņi

PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 1. punkts parāda, ka tiesai ir jānodrošina efektīvu tiesību aizsardzības līdzekļi starptautiskās aizsardzības tiesvedībā. Ne PPD, ne PPD (pārstrādātajā redakcijā) nav noteikts, ka nepieciešams vairāk nekā viens jurisdikcijas līmenis. EST lietā *Diouf* noteica, ka “efektīvas tiesiskās aizsardzības princips piešķir personai tiesības uz piekļuvi tiesai, bet ne vairākiem jurisdikcijas līmeņiem”⁽⁴⁵⁸⁾. Lietā *HID and BA* tika apskatīts, ka tiesai vajadzētu izpildīt visus neatkarības un objektivitātes nosacījumus saskaņā ar EST judikatūru.

⁽⁴⁵⁰⁾ Turpat, 101. punkts.

⁽⁴⁵¹⁾ Turpat, 103. punkts. Ģenerālvokāts uzskatīja, ka “ir diezgan neticami, ka augstā tiesa vai augstākā tiesa varētu uzturēt spēkā lēmumus, kas pieņemti Īrijas valdības spiediena ietekmē”.

⁽⁴⁵²⁾ Skatīt Eiropas Komisija, *Infringement decisions: implementation of Common European Asylum System; Hungarian asylum legislation*, 2015. gada 10. decembris.

⁽⁴⁵³⁾ ECT 2003. gada 6. maija spriedums lietā *Kleyn and others pret the Netherlands*, pieteikumi Nr. 39343/98, 39651/98, 43147/98 un 46664/99, 190. punkts. Attiecībā uz neatkarības iespaidu puses viedoklis nav noteicošais; noteicošais ir tas, vai bažas par neatkarības nosacījuma neizpildi var saprātīgi pamatot. Turpat, 194. punkts.

⁽⁴⁵⁴⁾ Turpat, 191. punkts.

⁽⁴⁵⁵⁾ Turpat, 191. punkts. Spriedums attiecās uz Nīderlandes Valsts padomi. Ja tiesu iestāde izpilda gan rekomendāciju, gan tiesu funkcijas, šādu funkciju secība izpilde vienā iestādē “konkrētos apstākļos var radīt jautājumus saskaņā ar Konvencijas 6. panta 1. punktu par iestādes objektivitāti, ja tā tiek aplūkota no objektīva skatpunkta”. Šajā konkrētajā gadījumā Valsts padome neizpildīja abas funkcijas, tāpēc pārsūdzības iesniedzēja sūdzība par objektivitātes trūkumu nebija pamatota. ECT minēja, ka līdzīgos gadījumos šādā sistēmā var būt apdraudēta objektivitāte; skatīt 196.–198. punktu.

⁽⁴⁵⁶⁾ ECT 1983. gada 25. marta spriedums lietā *Silver and others pret United Kingdom*, pieteikumi Nr. 5947/72, 6205/73, 7052/75, 7061/75, 7107/75, 7113/75 un 7136/75, 113. punkta b) apakšpunkts. Skatīt arī ECT, *Gebremedhin pret France*, skatīt 60. atsauces 53. punktu, un ECT, *MSS pret Belgium and Greece*, skatīt 174. atsauces 289. punktu.

⁽⁴⁵⁷⁾ Turpat, 113. punkta c) apakšpunkts.

⁽⁴⁵⁸⁾ EST, *Diouf*, op. cit. 25. atsauces 69. punkts.

Ar PPD (pārstrādāto redakciju) nenosaka, vai lēmumus par starptautisko aizsardzību vajadzētu pārskatīt vienai nacionālajai tiesai vai vairākām tiesām vai tribunāliem ⁽⁴⁵⁹⁾.

6.2. Pilnīga un *ex nunc* pārbaude

Tālāki nosacījumi efektīvai tiesiskajai aizsardzībai ir noteikti PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 3. punktā šādā formā:

PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 3. punkts

(..) [D]alībvalstis nodrošina, ka ar efektīvu tiesisko aizsardzību ir nodrošināta faktiskā un juridiskā pamatojuma pilnīga un *ex nunc* pārbaude, tostarp attiecīgā gadījumā pārbaude par starptautiskās aizsardzības nepieciešamību saskaņā ar Direktīvu 2011/95/ES, vismaz attiecībā uz pārsūdzības procedūrām pirmās instances tiesā.

Šāds noteikums nebija iekļauts PPD 39. pantā. EST PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 3. punktu pirmoreiz interpretēja spriedumā lietā *Moussa Sacko* ⁽⁴⁶⁰⁾. Citās prasībās pēc sākotnējā sprieduma attiecībā uz šo nosacījumu turpinās tiesvedība ⁽⁴⁶¹⁾. Šķiet, ka šis noteikums ir atvasināts no ECT judikatūras par ECTK 3. pantu ⁽⁴⁶²⁾. Šis noteikums attiecas uz pārskata mērogu un intensitāti, laiku, kas attiecas uz pārskata veikšanu, un nosaka to, ka šā pārskata darbības jomai ir jābūt pieejamai vismaz pirmās instances pārsūdzības procedūrās.

Šī sadaļa vispirms aplūko procedūru valsts struktūras nozīmi (neatkarīgi no tā, vai tā tiek izskatīta, balstoties apsūdzības vai izmeklēšanas principos) (6.2.1. apakšsadaļa). Pēc tam tā sīkāk apskata 46. panta 3. punktu, konkrētāk, vai ar PPD (pārstrādāto redakciju) nosaka specifisku pārskata standartu no tiesu puses (6.2.2. apakšsadaļa) un kāda ir pilnīgas un *ex nunc* izskatīšanas nozīme PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 3. punktā (6.2.3. apakšsadaļa). Visbeidzot tā apskata, vai šis noteikums nosaka to, ka tiesām ir jābūt tiesībām piešķirt starptautisko aizsardzību (6.2.4. apakšsadaļa).

6.2.1. Apsūdzības un izmeklēšanas procedūras

Valstu sistēmu dažādie apstākļi var ietekmēt veidu, kādā tiek veikta “faktiskā un juridiskā pamatojuma pilnīga un *ex nunc* pārbaude”.

Apsūdzības procedūrās pierādījumu sagatavošana parasti tiek atstāta pusēm, bet tiesnesis ir atbildīgs par pretējo pušu iesniegtās informācijas izvērtēšanu. Tipiskā izmeklēšanas procedūrā tiesnesis ir atbildīgs par pierādījumu bāzi, tāpēc viņam/viņai ir izmeklēšanas pienākums. Puses var iesniegt pierādījumus, bet tiesnesis ir atbildīgs par to, lai pieņemtu lēmumu, vai viņam/viņai procedūrā ir pietiekama informācija un cik plaši tiek izpētīti jautājuma aspekti. Tiesnesim

⁽⁴⁵⁹⁾ Lauksaimniecības atbalsta kontekstā kopējās lauksaimniecības politikas ietvaros EST apskatīja, vai jurisdikcijas piešķiršana vienas nacionālās tiesas lēmumu pārskatīšanai atbilst efektivitātes nosacījumiem. Skatīt EST 2013. gada 27. jūnija lietu Nr. C-93/12, *ET Agroconsulting-04-Velko Stoyanov pret Izpildītājiem direktorā uz Darzhaven fond 'Zemedelie' – Razplashatelna agentsia*, EU:C:2013:432.

⁽⁴⁶⁰⁾ EST, *Moussa Sacko*, skatīt 383. atsauci.

⁽⁴⁶¹⁾ Skatīt Bulgārijas Administratīvās tiesas Sofijā 2016. gada 18. novembra prasību, lieta reģistrēta ar Nr. C-585/16, un 2016. gada 19. decembra prasību, lieta reģistrēta ar Nr. C-652/16, un Slovākijas Republikas Augstākās tiesas 2017. gada 6. marta prasību, lieta reģistrēta ar Nr. C-113/17.

⁽⁴⁶²⁾ Eiropas Komisija, *Commission staff working document accompanying the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on minimum standards on procedures in member states for granting and withdrawing international protection – impact assessment*, 2009. gada 21. oktobris, SEC(2009) 1376, 39. lpp. Skatīt arī *Evidence and credibility assessment in the context of the CEAS – A judicial analysis*, skatīt 2. atsauci 3.2.2. apakšsadaļu.

ir tiesības iegūt un izmantot zināšanas no citiem avotiem vai vadīt puses attiecībā uz papildu informāciju, ko nepieciešams prezentēt.

Nacionālie tiesu noteikumi parasti variē kaut kur starp apsūdzības un izmeklēšanas procedūru galējiem variantiem. Piemēram, tiesu sistēmās, kas balstītas apsūdzības principā, tiesnešiem, ņemot vērā PPD un ECT judikatūras noteiktās prasības, var būt vairāk iespēju pašiem uzdot jautājumus un gūt pierādījumus vai izmantot ekspertu zināšanas. Atšķirība starp informācijas iegūšanu apsūdzības un izmeklēšanas procedūrās tiek aplūkota arī dokumentā *Evidence and Credibility Assessment in the Context of the Common European Asylum Systemt – A judicial analysis* ⁽⁴⁶³⁾. Tiesnešiem un tribunālu locekļiem vajadzētu ņemt vērā, vai viņu nacionālie procesuālie likumi pilnīgi izpilda direktīvas prasības attiecībā uz faktiskā un juridiskā pamatojuma pilnīgu un *ex nunc* pārbaudi. Potenciālu pārkāpumu gadījumā viņiem vajadzētu pārdomāt, vai piemērot tiešu direktīvas ietekmi vai iesniegt konkrēto lietu sākotnējā sprieduma iegūšanai no EST.

6.2.2. Pārskata darbības joma un intensitāte

PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 3. punkts nosaka to, ka pārskatā tiek iekļauta “faktiskā un juridiskā pamatojuma pilnīga un *ex nunc* pārbaude”.

Spriedumā lietā *Moussa Sacko* EST sprieda, ka tiesas pienākumi šajā ziņā ir jāinterpretē starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanas procedūras kopējā kontekstā, “ņemot vērā ciešo saistību starp pārsūdzības tiesvedību, ko izskata tiesa, un pirmās instances tiesvedību, kas notika pirms šīs tiesvedības” ⁽⁴⁶⁴⁾. Tikai tad, ja ir pietiekama informācija administratīvajā lietā, kas iesniegta tiesā, tostarp personiskās intervijas ziņojums vai protokols, tiesa var veikt faktiskā un juridiskā pamatojuma pilnīgu un *ex nunc* pārbaudi, “pamatojoties tikai uz lietā iekļauto informāciju” ⁽⁴⁶⁵⁾. Taču, ja tiesa “uzskata, ka pieteikuma iesniedzējam ir nepieciešama noklausīšanās, lai nodrošinātu pilnīgu un *ex nunc* pārbaudi, šā tiesas noteiktā noklausīšanās veido neatņemamu procesuālo pienākumu, ko nedrīkst atnest, pamatojoties izskatīšanas norises ātrumā” ⁽⁴⁶⁶⁾.

Spriedumā tika secināts, ka acīmredzami nepamatotu pieteikumu gadījumā:

direktīvas 46. panta 3. punktā minētais tiesas pienākums veikt pilnīgu un *ex nunc* pārbaudi ir principā izpildīts, ja tiesa ņem vērā prasības, kas iesniegtas tiesai kā daļa no pieteikuma vai objektīvās informācijas, kas iekļauta administratīvajā lietā pirmās instances tiesvedībā, tostarp attiecīgajā gadījumā šīs tiesvedības laikā veiktās personiskās intervijas ziņojuma vai protokola ⁽⁴⁶⁷⁾.

Tomēr 46. pants neatļauj ar valsts tiesību aktiem novērst iespēju, ka tiesa pieprasa izskatīšanu, ja tā ir spriedusi, ka pirmās instances procedūrā apkopotā informācija nebija pietiekama, lai nodrošinātu faktiskā un juridiskā pamatojuma pilnīgu un *ex nunc* pārbaudi ⁽⁴⁶⁸⁾.

⁽⁴⁶³⁾ *Evidence and credibility assessment in the context of the CEAS – A judicial analysis*, skatīt 2. atsauci 3.4.2. un 4.5.5.1.3. apakšsadaļu.

⁽⁴⁶⁴⁾ EST, *Moussa Sacko*, skatīt 832. piezīmes 42. punktu. EST ir apskatījusi jautājumu, vai publiska apelācijas iesniedzēja uzklausišana ir nepieciešama arī gadījumos, kad tiek izskatīti acīmredzami nepamatotas pārsūdzības saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. pantu un ES hartas 47. panta otro daļu, kas apliecina, ka “[i]kvienai personai ir tiesības uz taisnīgu, atklātu un laikus veiktu lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos noteiktā tiesā”.

⁽⁴⁶⁵⁾ Turpat, 44. punkts.

⁽⁴⁶⁶⁾ Turpat, 45. punkts. Ģenerāldokāts min apelācijas izskatīšanu ne tikai intervijas formā, bet arī citus “procesuālās izmeklēšanas pasākumus” gan pēc pušu pieprasījuma, gan pēc tiesas prasības, par ko tiesa var izlemt, kad uzskata, ka tā ir nepieciešama labākai taisnīguma piemērošanai. Ģenerāldokāta *Campos Sánchez-Bordona* 2017. gada 6. aprīļa atzinums, lieta Nr. C-348/16, *Moussa Sacko pret Commissione Territoriale per il riconoscimento della Protezione internazionale di Milano*, EU:C:2017:591, 53. un 54. punkts.

⁽⁴⁶⁷⁾ Turpat, 46. punkts.

⁽⁴⁶⁸⁾ Turpat, 48. punkts.

Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību nosaka to, ka “valsts tiesai ir jābūt iespējai pārskatīt iemeslus, kas lika atbildīgajai administratīvajai iestādei noteikt, ka starptautiskās aizsardzības pieteikums ir nepamatots vai iesniegts negodprātīgi pēc to būtības”⁽⁴⁶⁹⁾. Attiecīgi tiesai ir jāspriež pārsūdzība **pēc būtības**, jānovērtē pierādījumi, lai iegūtu **faktu konstatējumus**, un jānodrošina, ka tā piemēro tos pašus tiesiskos kritērijus, kas noteikti KEPS instrumentos, tostarp KD (pārstrādātās redakcijas) 4. pantā⁽⁴⁷⁰⁾.

Tiesības uz “pilnīgu” izpēti nozīmē, ka tiesai vismaz jāņem vērā visi pierādījumi, ko puses iesniegušas līdz tam brīdim. EST uzskatīja, ka pilnīga izpēte nozīmē “adekvātu un pabeigtu izpēti”⁽⁴⁷¹⁾. Izpētes *ex nunc* daba nozīmē, ka tiesa neapskata pierādījumu stāvokli tikai tādu, kā tas bija brīdī, kad atbildīgā iestāde pieņēma lēmumu, bet gan veic atjaunotu pierādījumu novērtējumu (skatīt 6.2.3. apakšsadaļu tālāk tekstā par atbilstošo pārskatīšanas laiku).

Lai veiktu atjaunotu pierādījumu novērtējumu, ar PPD (pārstrādāto redakciju) nosaka to, ka tiesām ir piekļuve informācijai par valsti ar atbildīgās iestādes vai pieteikuma iesniedzēja starpniecību vai kā citādi (10. panta 4. punkts)⁽⁴⁷²⁾. Iegūstot informāciju par izcelsmes valsti, uz tiesām attiecas konfidencialitātes princips individuālos gadījumos un tām nevajadzētu izpaust ar pieteikuma iesniedzējiem saistītu informāciju dalībniekiem, par kuriem tiek apgalvots, ka tie veic vajāšanu vai nodara smagu kaitējumu⁽⁴⁷³⁾. Izcelsmes valsts informācijas piemērošana tiesās ir plašāk aplūkota dokumentā *Evidence and Credibility Assessment in the Context of the Common European Asylum System – A judicial analysis*⁽⁴⁷⁴⁾.

PPD 39. pants neiekļāva nekādus noteikumus attiecībā uz pārskata darbības jomu un intensitāti. Priekšlikumā PPD (pārstrādātajai redakcijai) Komisija ziņoja, ka piekļuve tiesiskās aizsardzības līdzekļiem tiktu uzlabota, ja tiesas balstītu savus lēmumus pilnīgos faktuālos apstākļos un ja tām būtu iespēja pilnīgi pārskatīt faktuālos un juridiskos jautājumus. Taču šie nosacījumi netika noteikti nolūkā pārspēt EST un ECT noteiktos standartus⁽⁴⁷⁵⁾.

Saskaņā ar esošo EST judikatūru efektīva tiesību aizsardzība tiek nodrošināta tad, ja tiesa var izskatīt gan faktuālo, gan juridisko pamatojumu vismaz vienā tiesas instancē⁽⁴⁷⁶⁾. EST ir apskatījusi šo likumu arī patvēruma jomas kontekstā⁽⁴⁷⁷⁾.

EST *HID and BA* spriedumā fakts, ka Bēgļu pārsūdzības tribunālam ir plaša rīcības brīvība, jo “tas ņem vērā gan faktisko, gan tiesisko pamatojumu un spriež par pierādījumiem, kas tiem iesniegti, attiecībā uz kuriem tam ir rīcības brīvība”, bija viens no elementiem, kas EST secinājumos tika aplūkots, lai noteiktu, vai šo tribunālu var uzskatīt par tiesu vai tribunālu PPD 39. panta mērķiem⁽⁴⁷⁸⁾.

⁽⁴⁶⁹⁾ Turpat, 36. punkts, EST, *Diouf*, op cit., 25. atsaucē 61. punkts. Skatīt arī *Evidence and credibility assessment in the context of the CEAS – A judicial analysis*, op. cit. 1. atsaucē 3.2.2. apakšsadaļa.

⁽⁴⁷⁰⁾ Skatīt *Evidence and credibility assessment in the context of the CEAS – A judicial analysis*, skatīt 2. atsauci tālākai informācijai.

⁽⁴⁷¹⁾ EST, *Moussa Sacko*, skatīt 832. piezīmes 44. punktu.

⁽⁴⁷²⁾ Skatīt 4.2. sadaļu iepriekš tekstā par pamatprincipiem un garantijām un *EASO, Evidence and credibility assessment in the context of the CEAS – A judicial analysis*, veidojusi IARLJ-Europe atbilstoši līgumam ar EASO, skatīt 1. atsaucē 4.2.5. apakšsadaļu.

⁽⁴⁷³⁾ *EASO, Evidence and credibility assessment in the context of the CEAS – A judicial analysis*, veidojusi IARLJ-Europe atbilstoši līgumam ar EASO, op.cit. 1. atsaucē 4.2.8. apakšsadaļa.

⁽⁴⁷⁴⁾ Turpat, 4.5. pants.

⁽⁴⁷⁵⁾ Eiropas Komisija, *Commission staff working document accompanying the proposal for a directive on minimum standards on procedures for granting and withdrawing international protection – impact assortment*, skatīt 462. atsauci, 39. lpp.

⁽⁴⁷⁶⁾ Skatīt arī EST 2005. gada 2. jūnija spriedumu lietā Nr. C-136/03, *Georg Dörr pret Sicherheitsdirektion für das Bundesland Kärnten and Ibrahim Ünal pret Sicherheitsdirektion für das Bundesland Vorarlberg*, EU:C:2005:340, 55. punkts Skatīt arī EST Lielās palātas 2006. gada 19. septembra spriedumu lietā Nr. C-506/04, *Graham J. Wilson pret Ordre des avocats du barreau de Luxembourg*, EU:C:2006:587, 62. punkts: “(..) Direktīvas 98/5 9. pants jāinterpretē tādejādi, ka tas novērš pārsūdzības procedūru, kurā lēmums par reģistrācijas atteikšanu, kas minēts šīs direktīvas 3. pantā, ir jāapstrīd pirmās instances tiesā, kas sastāv tikai no juristiem, kuri praktizē profesionālā uzņemošās dalībvalsts amatā, un apelācijas tiesā, kas sastāv lielākoties no šādiem juristiem, ja apelācija šīs valsts augstākajā tiesā atļauj tikai tiesību aktu juridisko pārbaudi, nevis faktu pārbaudi.” (Izcēlums pievienots.) Šī lieta apskatīja direktīvu 98/5/EK, lai veicinātu jurista profesionālo ilgtermiņa praktizēšanu dalībvalstī, kas nav tā dalībvalsts, kurā tika iegūta šī kvalifikācija (9. pants).

⁽⁴⁷⁷⁾ EST, *Diouf*, op cit. 25. atsaucē 57. punkts.

⁽⁴⁷⁸⁾ EST, *HID and BA*, skatīt 25. atsaucē 93. punktu. Izcēlums pievienots.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 34. apsvērumā minēts: “[p]rocedūrām, lai pārbaudītu starptautiskās aizsardzības nepieciešamību, vajadzētu būt tādām, lai kompetentās iestādes varētu veikt starptautiskās aizsardzības pieteikumu rūpīgu izskatīšanu”⁽⁴⁷⁹⁾. Rūpīgas izskatīšanas nosacījums, iespējams, attiecas uz ECT judikatūru saistībā ar ECTK 3. pantu (skatīt tālāk tekstā). Kā skaidrots dokumentā *Evidence and credibility assessment in the context of the Common European Asylum System – A judicial analysis*, EST savā judikatūrā izmantojusi līdzīgus rūpīguma standartus. Attiecībā uz tā riska novērtējumu, kas pastāv pieteikuma iesniedzējam, spriedumos, kas saistīti ar KD (pārstrādāto redakciju), EST nosaka to, ka tas jāveic “rūpīgi un uzmanīgi”⁽⁴⁸⁰⁾. Kad valsts tiesa izskata starptautiskās aizsardzības galīgā sprieduma likumīgumu, EST uzskata, ka tiesai jāveic “rūpīga izskatīšana”⁽⁴⁸¹⁾.

Komisijas ierosinātajā PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 3. punktā Komisija atsaucās uz ECT standartiem par efektīviem tiesību aizsardzības līdzekļiem lietās, kas attiecas uz ECTK 3. un 13. pantu. Attiecīgi noderīgu iedvesmu var sniegt tās judikatūra. Novērtējot prasību par 3. pantu, ECT pati veic “pilnīgu un *ex nunc* novērtējumu”⁽⁴⁸²⁾. Pilnīgs novērtējums nozīmē “vajadzību izskatīt visus lietas faktus”⁽⁴⁸³⁾. ECT arī nosaka to, ka valsts tiesām jāveic prasības neatkarīga un “stingra pārbaude”, lai secinātu, vai pastāv būtisks pamatojums reālam riskam par izturēšanos pretēji 3. pantā noteiktajam⁽⁴⁸⁴⁾. Lai nodrošinātu “stingru pārbaudi”, nepieciešams izskatīt pieteikuma iesniedzēja sniegto informāciju par ļaunprātīgas izturēšanās risku⁽⁴⁸⁵⁾. Stingra pārbaude var nozīmēt, ka tiesai nepieciešams veikt iesniegto dokumentu tālāku izpēti⁽⁴⁸⁶⁾. Lēmumus nedrīkst rakstīt stereotipiskā formā, neiekļaujot detaļas par pieņemto lēmumu iemesliem⁽⁴⁸⁷⁾. ECT novērtē risku gan attiecībā uz faktiem, kas bija zināmi, gan faktiem, kurus būtu vajadzējis zināt izraidīšanas brīdī⁽⁴⁸⁸⁾. Lai nodrošinātu pilnvērtīgu novērtējumu, iestādēm vajadzētu ņemt vērā “[individuālo] lietu iespējamās līdzības vai iespējamās atšķirības”⁽⁴⁸⁹⁾.

⁽⁴⁷⁹⁾ Rūpīga un uzmanīga izskatīšana sīkāk izskaidrota dokumentā *Evidence and credibility assessment in the context of the CEAS – A judicial analysis*, skatīt 2. atsaucē 4.3.3. apakšsadaļu.

⁽⁴⁸⁰⁾ EST 2012. gada 5. septembra spriedums apvienotajās lietās Nr. C-71/11 un 99/11, *Y and Z pret Vertreter des Bundesinteresses beim Bundesverwaltungsgericht and Bundesbeauftragter für Asylangelegenheiten beim Bundesamt für Migration und Flüchtlinge*, ECLI:EU:C:2012:518; EST Lielās palātas 2010. gada 2. marta spriedums lietā *Salahadin Abdulla un citi pret Bundesrepublik Deutschland*, apvienotās lietas Nr. C-175/08, C-176/08, C-178/08 un C-179/08, ECLI:EU:C:2010:105, 90. punkts

⁽⁴⁸¹⁾ EST, *Diouf*, op cit. 25. atsaucē 56. punkts.

⁽⁴⁸²⁾ ECT 2007. gada 11. janvāra spriedums lietā *Salah Sheekh pret the Netherlands*, pieteikums Nr. 1948/04, 136. punkts. Skatīt arī ECT, *FG pret Sweden*, skatīt 77. atsauci, un ECT, *JK pret Sweden*, skatīt 349. atsaucē 83. punktu.

⁽⁴⁸³⁾ ECT 2008. gada 17. jūlija spriedums lietā *NA pret United Kingdom*, pieteikums Nr. 25904/07, 133. punkts

⁽⁴⁸⁴⁾ Skatīt, piemēram, ECT lietu *Jabari pret Turkey*, skatīt 242. atsaucē 50. punktu. Skatīt arī ECT, *FG pret Sweden*, skatīt 77. atsaucē 133. punktu, un ECT, *JK pret Sweden*, skatīt 349. atsaucē 86. punktu.

⁽⁴⁸⁵⁾ ECT, *Jabari pret Turkey*, skatīt 242. atsaucē 49. punktu. ECT 2009. gada 22. septembra spriedums lietā *Abdolkhani and Karimnia pret Turkey*, pieteikums Nr. 30471/08, 113. punkts: “Tiesu šokē fakts, ka ne administratīvās, ne arī tiesu iestādes nereaģēja uz iesniedzēju nopietnajiem apgalvojumiem par nežēlīgas izturēšanās risku, kas viņiem rastos, atgriežoties Irākā vai Irānā. Tā uzskata, ka šis nacionālo iestāžu atbildes trūkums par pieteikuma iesniedzēju apgalvojumiem nozīmē tādas “rūpīgas izpētes” trūkumu, ko pieprasa konvencijas 13. pants.” Skatīt arī ECT 2011. gada 23. jūnija spriedumu lietā *Diallo pret Czech Republic*, pieteikums Nr. 20493/07, 81. punkts. Skatīt arī ECT, *Jabari pret Turkey*, skatīt 242. atsaucē 40. punktu, vai ECT, *MSSpret Belgium and Greece*, skatīt 174. atsaucē 387. un 388. punktu. Otrajā minētajā lietā ir teikts, ka “no 13. panta izrietošo nosacījumu, ka apdraudētā pasākuma veikšana ir jāaptur, nevar uzskatīt par papildu pasākumu (...). Pretējā gadījumā vajadzētu atļaut valstīm izraidīt konkrēto cilvēku, neizskatot sūdzības saskaņā ar 3. pantu, cik rūpīgi vien iespējams”.

⁽⁴⁸⁶⁾ Lietā *Singh pret Belgium* apelācijas iesniedzēji Beļģijas Ārvalstnieku tiesvedību padomei iesniedza dokumentus, ko viņiem bija nosūtījis UNHCR, lai pierādītu savu tautību, kā arī apliecinājumu, ka viņi saskaņā ar UNHCR mandātu ir reģistrēti kā bēgļi. Šis apliecinājums apstiprināja viņu sniegto informāciju. *Conseil* nepiešķīra dokumentiem nekādu vērtību, pamatojot to ar faktu, ka dokumentus viegli varētu viltot. ECT uzskatīja, ka šāda valsts tiesas pieeja šajā gadījumā neizpildīja 13. pantā noteikto kopā ar ECTK 3. pantā noteikto, jo tiesa neveica nekādu izpēti attiecībā uz apelācijas iesniedzēju iesniegto dokumentu potenciālo patiesumu. ECT 2012. gada 2. oktobra spriedums lietā *Singh et autres c Belgique*, pieteikums Nr. 33210/11, 101., 104. un 105. punkts. Skatīt arī *Evidence and credibility assessment in the context of the CEAS – A judicial analysis*, skatīt 2. atsaucē 5.1. sadaļu par tādu pierādījumu novērtējumu, kas saistīti ar apšaubāmu valstspiederību vai bezvalstnieka statusu.

⁽⁴⁸⁷⁾ Skatīt ECT, *MSS pret Belgium and Greece*, skatīt 174. atsaucē 302. punktu, kur tas noteikts attiecībā uz pirmās instances iestādēm. Taču skatīt arī ECT Lielās palātas 2016. gada 15. decembra spriedumu lietā *Khlaifia and others pret Italy*, skatīt 241. atsaucē 251. punktu, kurā Tiesa apstiprināja iekļūšanas aizlieguma orderi, kas bija sastādīts ar līdzīgiem nosacījumiem, un ko pamatoja tikai “ieteikuma iesniedzēja” valstspiederība, novērojums, ka viņi ir nelikumīgi šķērsojuši Itālijas robežu, un 1998. gada Likuma Nr. 286 10. panta 4. punktā noteiktā situācija (politiskais patvērums, bēgļa statusa piešķiršana vai īstermiņa aizsardzības pasākumu piešķiršana humānu apsvērumu dēļ) neesība (...). Saskaņā ar Tiesas teikto tas izskaidrojams ar faktu, ka pieteikuma iesniedzējiem “nebija derīgu ceļošanas dokumentu un viņi neminēja, ka baidās no ļaunprātīgas izturēšanās atgriešanās gadījumā, kā arī nebija arī citu juridisku šķēršļu viņu izraidīšanai”.

⁽⁴⁸⁸⁾ ECT, *FG pret Sweden*, skatīt 77. atsaucē 115. punktu.

⁽⁴⁸⁹⁾ ECT 2013. gada 28. marta spriedums lietā *IK pret Austria*, pieteikums Nr. 2964/12, 73. punkts. Šajā gadījumā Tiesa secināja, ka vietējās iestādes nav pilnvērtīgi izskatījušas pieteikuma iesniedzēja sniegto informāciju. Pieteikuma iesniedzēja māte saņēma bēgļa statusu pēc apelācijas iesniegšanas Austrijas Patvēruma tiesā. Viņas dēls iesniedza jaunu tiesvedību attiecībā uz savu pirmo pieteikumu, bet iesniedza turpmāku pieteikumu, bēgšanai no valsts minot tos pašus iemeslus, ko viņa māte un kas bija saistīti ar viņa tēva nāvi. Tika secināts, ka viņa apgalvojumi nav ticami, un turpmākais pieteikums tika noraidīts pēc *res judicata* principa. Taču iestādes nesniedza nekādus argumentus “attiecībā uz nesakrītību starp pieteikuma iesniedzēja turpmākā pieteikuma novērtēšanu un viņa mātes atzīto bēgļa statusu”. Turpat, 74. punkts.

ECT stingra pārbaude nozīmē arī to, ka novērtējumam jābūt “adekvātam un pietiekami pamatotam ar vietējiem materiāliem, kā arī ar materiāliem, kas iegūti no citiem uzticamiem un objektīviem avotiem, piemēram, no citām līgumslēdzējām valstīm vai trešām valstīm, Apvienoto Nāciju Organizācijas aģentūrām un nevalstiskajām organizācijām ar labu reputāciju”⁽⁴⁹⁰⁾. Tiesa izvērtēs risku, “ņemot vērā visus tajā iesniegtos materiālus vai, ja nepieciešams, materiālus, kas iegūti *proprio motu*, it sevišķi tad, ja pieteikuma iesniedzējs vai trešā puse Konvencijas 36. panta izpratnē iesniedz pamatotus apsvērumus, kas rada šaubas par atbildētājas valsts sniegtās informācijas precizitāti”⁽⁴⁹¹⁾. Ņemot vērā ECT pakārtoto jomu, tas nozīmē, ka valsts iestāžu novērtējumam arī jābūt tādām, ko adekvāti un pietiekami pamato uzticami un objektīvi avoti⁽⁴⁹²⁾.

Ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 10. panta 4. punktu nosaka to, ka tiesām ir piekļuve vispārējai informācijai, kas minēta PPD (pārstrādātās redakcijas) 10. panta 3. punkta b) apakšpunktā un kas nepieciešama to uzdevuma izpildei⁽⁴⁹³⁾. Ar 10. panta 3. punkta b) apakšpunktu nosaka to, ka dalībvalstīm jānodrošina, lai “tiek iegūta precīza un aktualizēta informācija no dažādiem avotiem, piemēram, no EASO un UNHCR, un attiecīgām starptautiskām cilvēktiesību organizācijām par vispārējo situāciju, kas valda pieteikuma iesniedzēju izcelsmes valstīs un, vajadzības gadījumā, valstīs, caur kurām tie ir izbraukuši, un lai šāda informācija ir pieejama darbiniekiem, kas ir atbildīgi par pieteikumu izskatīšanu un lēmumu pieņemšanu”.

6.2.3. Atbilstošais pārskatīšanas laiks

PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 3. punkts nosaka to, ka faktiskajai un juridiskajai pamatojuma pārbaudei ir jābūt ne tikai pilnīgai, bet arī *ex nunc* vismaz pārsūdzības procedūrās pirmās instances tiesā. Šis nosacījums izriet no ECT iedibinātās judikatūras attiecībā uz ECTK 3. pantu (skatīt tālāk tekstā). Tiesai nav pienākuma aplūkot pierādījumu stāvokli tā, kā tie pastāvēja atbildīgās iestādes pieņemtā lēmuma pieņemšanas brīdī. Tā vietā tiesai ir jānodrošina, ka tajā tiek aplūkoti visi atbilstošie pierādījumi, kas ir saistīti ar izskatāmā jautājuma stāvokli pārsūdzības izskatīšanas dienā. Lai tiesas spētu izpildīt šo uzdevumu, nepieciešama piekļuve informācijai par izcelsmes valstīm vai, ja nepieciešams, tranzīta valstīm (PPD (pārstrādātās redakcijas) 10. panta 4. punkts), kā arī piekļuve visai atbilstošajai informācijai par pieteikuma iesniedzēja personīgo stāvokli un apstākļiem (KD (pārstrādātās redakcijas) 4. panta 3. punkta c) apakšpunkts)⁽⁴⁹⁴⁾.

⁽⁴⁹⁰⁾ ECT, *NA pret United Kingdom*, skatīt 483. atsaucis 119. pantu; ECT, *FG pret Sweden*, skatīt 77. atsaucis 117. pantu; un ECT, *JK Sweden*, skatīt 349. atsaucis 89. pantu.

⁽⁴⁹¹⁾ Skatīt arī ECT, *Salah Sheekh pret the Netherlands*, skatīt 482. atsaucis 136. pantu.

⁽⁴⁹²⁾ Turpat, 136. punkts. “Attiecībā uz materiāliem, kas iegūti *proprio motu*, Tiesa uzskata, ka, ņemot vērā 3. panta aizsardzības absolūto dabu, tai ir jāpiekrist, ka valsts iestāžu veiktais novērtējums par līgumslēdzēju valsti ir pietiekams un to pietiekami atbalsta vietējie materiāli, kā arī materiāli, kas iegūti no citiem uzticamiem un objektīviem avotiem, piemēram, citām līgumslēdzējām valstīm vai citām valstīm, Apvienoto Nāciju Organizācijas aģentūrām un uzticamām nevalstiskajām organizācijām.”

⁽⁴⁹³⁾ ECT, *FG pret Sweden*, skatīt 77. atsaucis 113. punktu.

⁽⁴⁹⁴⁾ *Evidence and credibility assessment in the context of the CEAS – A judicial analysis*, skatīt 2. atsaucis 3.1.2.1. apakšsadaļu.

Lietās par atkāpšanos no ES pilsoņu tiesībām uz brīvu pārvietošanos EST ir spriedusi, ka prasība par reālu draudu esību ir jāizpilda *izraidīšanas brīdī*. Tas nozīmē, ka tiesām nepieciešama vara ņemt vērā faktiskos apstākļus, kas iestājās pēc administratīvo iestāžu galīgā lēmuma ⁽⁴⁹⁵⁾.

Dažas nacionālās tiesas ir apskatījušas tiesu noteikumus no jautājumu izskatīšanas *ex nunc* perspektīvas ⁽⁴⁹⁶⁾. Dažās valstīs procesuālie noteikumi var noteikt ierobežojumus gadījumos, kad pieteikuma iesniedzējs tiesas procesa laikā prezentē jaunus faktus. Saskaņā ar Francijas jurisprudenci tiesa nevar atteikties apspriešanas laikā ņemt vērā elementus, par kuru tā ir informēta un kurus apzinās, un kuri nosaka vajāšanas vai ļaunprātīgas izturēšanās risku ⁽⁴⁹⁷⁾, toties Austrijā tiesa var neņemt vērā faktus, ja tie iesniegti patvēruma tiesas procesā nolūkā aizkavēt tiesvedību ⁽⁴⁹⁸⁾. Austrijas Konstitucionālā tiesa uzskatīja, ka šāds šaurs ierobežojums ir proporcionāls noteiktajiem mērķiem un nepārkāpj ES hartas 47. pantu ⁽⁴⁹⁹⁾. Saskaņā ar Čehijas Konstitucionālās tiesas pausto pat tad, ja prasītājs nav sniedzis atbildīgajai iestādei visus atbilstošos faktus, nepieciešams izskatīt viņa individuālo situāciju. Jaunu faktu vēlāka iesniegšana var būt pamatota, piemēram, ja intervijas jautājumi neapskatīja konkrēto jautājumu; nenotika personiskā intervija; pieteikuma iesniedzējs var nebūt izpratis faktu nozīmi savā pieteikumā; bijusi pieteikuma iesniedzēja trauma vai iesniedzējs piedzīvojis apkaunojumu vai citus ierobežojumus (iepriekšēju spīdzināšanas, seksuālās vardarbības vai vajāšanas seksualitātes dēļ pieredzi) vai intervēju ietekmējis intervētāja vai tulkotāja dzimums ⁽⁵⁰⁰⁾.

Kad ECT izvērtē personas risku tikt pakļautai ļaunprātīgai rīcībai, tā veic riska *ex nunc* pārbaudi. Šī pieeja kalpo par iedvesmu PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 3. punktā noteiktajam. Atbilstošais laiks, kad novērtēt personas risku tikt pakļautai ļaunprātīgai rīcībai, ir izraidīšanas laiks ⁽⁵⁰¹⁾. Tiesa arī noteica:

[p]ilnīgs un *ex nunc* izvērtējums ir nepieciešams, jo situācija galamērķa valstī var laika gaitā mainīties. Lai gan vēsturiskā situācija ir nozīmīga tiktāl, cik tā var informēt par pašreizējo situāciju un tās iespējamo attīstību, izšķiroši ir pašreizējie apstākļi, tāpēc nepieciešams ņemt vērā informāciju, kas iegūta pēc vietējo iestāžu pieņemtā galīgā lēmuma ⁽⁵⁰²⁾.

⁽⁴⁹⁵⁾ ECT 2004. gada 29. aprīļa spriedums apvienotajās lietās Nr. C-482/01 un C-493/01, *Georgios Orfanopoulos and Raffaele Oliveri*, EU:C:2004:262, 78. un 79. punkts: "Direktīvas 64/221 3. pants aizliedz valstu praksi, kurā valstu tiesas, pārskatot citas dalībvalsts valstspiederīgā izraidīšanas likumīgumu, var neņemt vērā faktiskus jautājumus, kas radušies pēc atbildīgo iestāžu galīgā lēmuma pieņemšanas, bet kas var norādīt, ka tiks izbeigti vai ievērojami samazināties pašreizējie draudi, ko konkrētā persona rada attiecībā uz sabiedrības politikas prasībām. Tas it sevišķi jāņem vērā, ja starp izraidīšanas paziņojumu un lēmuma pārskatīšanu kompetentā tiesā ir pagājis ilgs laika periods." Skatīt arī ECT 2004. gada 11. novembra spriedumu lietā Nr. C-467/02, *Cetinkaya pret Land Baden-Württemberg*, EU:C:2004:708, 48. punkts, attiecībā uz Turcijas valstspiederīgajiem. Gadījumos, kad Savienības pilsonim noteiktais aizliegums atstāt teritoriju "(i) liedz Savienības pilsoņiem izmantot LESD 21. pantā noteiktās viņiem piešķirtās tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties pret absolūtiem teritoriāliem aizliegumiem, kas pieņemti uz neierobežotu laiku, un (ii) liedz administratīvajām iestādēm rīkoties saskaņā ar judikatūru, ar kuru Tiesa ir apstiprinājusi šādu aizliegumu nelikumību saskaņā ar ES tiesību aktiem, to nevar saprātīgi pamatot ar tiesiskās drošības principu un tādēļ šajā ziņā tas ir jāuzskata par esošu pretrunā ar efektivitātes principu un LES 4. panta 3. punktu".

⁽⁴⁹⁶⁾ Eiropas Migrācijas tīkls ir publicējis precīzu pārskatu par tiesu tiesību veikto pilnīgu un *ex nunc* pārbaudi. Eiropas Migrācijas tīkls, *Ad-hoc query of a full and ex nunc examination by the court in accordance with Article 46(1) of the recast Asylum Procedures Directive*, 2015. gads.

⁽⁴⁹⁷⁾ Skatīt Francijas Valsts padomes lēmumus 2016. gada 30. novembrī, *M. A.B.*, Nr. 388766, ECLI:FR:CECHS:2016:388766.20161130; 2016. gada 17. oktobrī, *Mme B.A.*, Nr. 393852, ECLI:FR:CECHS:2016:393852.2016101; un 2015. gada 5. jūnijā, *OFPRA pret M. B.*, Nr. 376783, ECLI:FR:CESSR:2015:376783.20150605.

⁽⁴⁹⁸⁾ Šis noteikums ir iekļauts Austrijas Patvēruma likumā.

⁽⁴⁹⁹⁾ Austrijas Konstitucionālās tiesas 2013. gada 25. septembra spriedums Nr. U1937-1938/2012 (skatīt *EDAL kopsavilkumu angļu valodā*). Neraugoties uz noteikumu par jaunu faktu aizliegumu, patvēruma tiesa detalizēti pārbaudīja prasītāju kā sieviešu stāvokli gadījumā, ja viņas atgrieztos Afganistānā. Konstitucionālā tiesa arī komentēja specifisko patvēruma tiesvedības dabu (iespējamās tulkošanas problēmas, specifiskas fiziskās un garīgās situācijas), kas dažkārt varētu nozīmēt, ka pieteikuma iesniedzēji nevar savlaicīgi iesniegt atbilstošos faktus. Austrijas likuma skaidrojumu iespējams redzēt arī J. Chlebny, *Power of the judge vis-a-vis new facts that happened after examination of the claim by the administrative authority*, IALRJ 9. pasaules konferences Bledā, 2011. gads, 8. un 9. lpp.

⁽⁵⁰⁰⁾ Čehijas Republikas Konstitucionālās tiesas (*Ústavní soud České republiky*) 2016. gada 12. aprīļa spriedums lietā Nr. I.ÚS 425/16.

⁽⁵⁰¹⁾ ECT 1991. gada 20. marta spriedums lietā *Cruz Varas and others pret Sweden*, pieteikums Nr. 15576/89, 76. punkts. Skatīt arī ECT lietu *Salah Sheekh pret the Netherlands*, skatīt 482. atsaucis 136. punktu: "Tā kā līgumslēdzēju valstu atbildības būtība saskaņā ar 3. pantu šādos gadījumos ir saistīta ar personas pakļaušanu ļaunprātīgas izturēšanās riskam, riska esība ir jānovērtē, pirmām kārtām ņemot vērā tos faktus, kas bija zināmi vai bija jāzina līgumslēdzējai valstij izraidīšanas brīdī."

⁽⁵⁰²⁾ ECT *NA pret United Kingdom*, skatīt 483. atsaucis 112. punktu.

No lietas *MSS pret Belgium and Greece* šķiet, ka valsts tiesām nepieciešams arī izskatīt sūdzības, kas saistītas ar ECTK 3. pantu “izraidīšanas laikā”⁽⁵⁰³⁾. Lietā *Singh pret Belgium* ECT secināja, ka valsts tiesa nebija izpildījusi rūpīgas *ex nunc* izpētes nosacījumus gadījumā, kad tā neizvērtēja dokumentus, kas tika iesniegti tikai tiesāšanās laikā⁽⁵⁰⁴⁾. Novērtējot ticamību, ECT neuzskata, ka novēlotiem pieteikuma iesniedzēju apgalvojumiem automātiski ir ietekme uz šo apgalvojumu ticamību⁽⁵⁰⁵⁾.

Tomēr ECT neatsakās no iespējas, ka pieteikuma iesniedzējiem tā vietā ir nepieciešams iesniegt jaunu starptautiskās aizsardzības pieteikumu un iesniegt jaunus faktus jaunā tiesvedībā⁽⁵⁰⁶⁾. Gadījumā, kad 2011. gadā turpmāku pieteikumu iesniedza pieteikuma iesniedzējs, kura māte bija ieguvusi bēgļa statusu dažus gadus pirms šā gadījuma (2009. gadā) ar tādu pašu pamatojumu, ECT secināja, ka valsts iestādes nebija veikušas pilnīgu novērtējumu, noraidot pieteikumu kā *res judicata*, neizpētot “saistību starp viņa un viņa mātes procesu un šo divu gadījumu iespējamās līdzības vai potenciālās atšķirības”⁽⁵⁰⁷⁾.

6.2.4. Starptautiskās aizsardzības vajadzību izskatīšana

Kā minēts 6.2. sadaļā iepriekš tekstā, prasība pēc efektīva tiesību aizsardzības līdzekļa saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 3. punktu ir “faktiskā un juridiskā pamatojuma pilnīga un *ex nunc* pārbaude, **tostarp, kur piemērojams, attiecīgā gadījumā pārbaude par starptautiskās aizsardzības nepieciešamību saskaņā ar [KD (pārstrādāto redakciju)], vismaz attiecībā uz pārsūdzības procedūrām pirmās instances tiesā**”⁽⁵⁰⁸⁾.

Pašreizējā EST judikatūra nav apskatījusi jautājumu, vai tiesām ir tiesības piešķirt starptautisko aizsardzību, lai gan par šo jautājumu ir pieņemtas sākotnējās atsaucēs, kas minētas tālāk tekstā. Nešķiet, ka ECT judikatūra nosaka šādas tiesības. Tā vietā pilna jurisdikcija kopā ar *ex nunc* pārbaudi nosaka to, ka tiesām nepieciešamas tiesības atcelt administratīvo lēmumu un izpētīt gan faktus, gan juridisko pamatojumu tiesas lēmuma laikā. Taču var uzskatīt, ka, lai pārsūdzības tiesību aizsargāšanas līdzeklis būtu efektīvs, tam jākompensē izraisītais pārkāpums⁽⁵⁰⁹⁾, un ka tiesības piešķirt starptautisko aizsardzību var būt nepieciešamas situācijās, kad lēmuma atcelšana nenozīmētu pietiekamas garantijas pārsūdzības iesniedzējam. Šis jautājums parādās, piemēram, apstākļos, kad tiesa vairākkārt atceļ administratīvo lēmumu, bet iestāde atsakās piešķirt starptautisko aizsardzību pieteikuma iesniedzējam, par spīti tiesas pavēlei to darīt.

Slovākijas Augstākā tiesa ir iesniegusi EST pieprasījumu par prejudiciālo nolēmumu, vai PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 3. punktu iespējams interpretēt tādējādi, ka valsts tiesnesim, kas novērtē pieteikuma iesniedzēja starptautiskās aizsardzības vajadzības, ir tiesības piešķirt pieteikuma iesniedzējam šo aizsardzību, ja iepriekšējie administratīvās iestādes negatīvie lēmumi ir vairākkārt atcelti, attiecīgi izraisot šaubas par turpmāku pārsūdzības pieteikumu

⁽⁵⁰³⁾ ECT, *MSS pret Belgium and Greece*, skatīt 174. atsaucēs 289. punktu “(..) Spridumi, kas ir zināmi tiesai (..), apstiprina, ka sūdzību izskatīšana saskaņā ar 3. pantu, ko veica konkrētas ārvalstnieku pārsūdzību padomes nodaļas pieteikuma iesniedzēja izraidīšanas brīdī, nebija pilnvērtīga.” Tās aprobežojās ar pārbaudi, lai pārliecinātos, vai attiecīgās personas ir iesniegušas konkrētus pierādījumus par to, ka iespējams 3. panta pārkāpums varētu radīt neatgriezenisku kaitējumu, tādējādi palielinot pierādīšanas pienākuma apmēru tiktāl, ka tas kavēja iespējamā pārkāpuma riska pārbaudi pēc būtības. Turklāt, pat ja attiecīgās personas pēc intervijām ar ārvalstnieku biroju centās papildināt savu lietu materiālus, Ārvalstnieku apelācijas padome ne vienmēr šos materiālus ņēma vērā. Attiecīgi aplūkotojām personām nebija iespējas iesniegt savu sūdzību pamatojumu pēc būtības saskaņā ar konvencijas 3. pantu. Skatīt arī ECT, *FG pret Sweden*, skatīt 77. atsaucēs 156.–158. punkts.

⁽⁵⁰⁴⁾ ECT, *Singh et autres c Belgique*, skatīt 486. atsaucēs 101., 104. un 105. punktu.

⁽⁵⁰⁵⁾ ECT, *Hilal pret United Kingdom*, skatīt 409. atsaucēs 64. un 65. punktu. Skatīt arī *Evidence and credibility assessment in the context of the CEAS – A judicial analysis*, skatīt 2. atsauci, it sevišķi 4.5.1., 5.7.1. un 6.3. sadaļu.

⁽⁵⁰⁶⁾ ECT, *Bahaddar*, skatīt 358. atsaucēs 47. un 48. punktu.

⁽⁵⁰⁷⁾ ECT, *IK pret Austria*, skatīt 489. atsaucēs 73. punktu.

⁽⁵⁰⁸⁾ Izvērtējums pievienots.

⁽⁵⁰⁹⁾ Skatīt, piemēram, ECT 2006. gada 29. marta spriedumu lietā *Scordino pret Italy* (Nr. 1), pieteikums Nr. 36813/97, 186.–188. punkts.

efektivitāti, pat gadījumos, kad no valsts tiesību aktiem skaidri neizriet, ka tiesnesim ir šāda kompetence. Augstākā tiesa vēl jautāja, vai šādas tiesības varētu attiekties arī uz otrās instances tiesām⁽⁵¹⁰⁾.

Bulgārijas *Administrativen Sad Sofia-grad* arī ir pieprasījusi prejudiciālo nolēmumu par to, vai no PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 3. punkta izriet, ka “tiesai ir pienākums izskatīt jautājumu ar jaunu starptautiskās aizsardzības pamatojumu, kas noteikts tiesvedības laikā, bet netika ņemts vērā lietā, kas celta pret lēmumu, ar kuru atteikta starptautiskā aizsardzība”⁽⁵¹¹⁾. Citā atsauksmē šī tiesa vaicāja, kā interpretēt nosacījumu izskatīt starptautiskās aizsardzības vajadzības gadījumos, kad var būt nepieciešams piemērot KD 12. panta 1. punktā minēto izslēgšanas klauzulu⁽⁵¹²⁾.

Spriedumi šajās lietās varētu paskaidrot, vai PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 3. punkts nosaka to, ka tiesām ir tiesības piešķirt starptautisko aizsardzību.

6.3. Piekļuve efektīvai tiesību aizsardzībai

Šī sadaļa nosaka galvenos elementus, kuriem jābūt ieviestiem un praktiski pieejamiem, lai nodrošinātu, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem ir piekļuve efektīvai tiesību aizsardzībai. Tie iekļauj nosacījumu, ka pieteikuma iesniedzējiem, kuru prasība ir noraidīta, jāizsniedz rakstveida lēmums, kas nosaka noraidījuma iemeslus un informāciju, kā pārsūdzēt šo lēmumu (6.3.1. apakšsadaļa). Tāpat arī nepieciešams, lai termiņi, kuros iespējams iesniegt pārsūdzību, būtu saprātīgi, tiesību aizsardzība tiktu nodrošināta saprātīgi savlaicīgi (6.3.2. apakšsadaļa). Tāpat arī pārsūdzības iesniedzējiem nepieciešama bezmaksas juridiskā palīdzība un pārstāvniecība (6.3.3. apakšsadaļa). Visbeidzot aplūkota cita aizsardzība, kurai jābūt nodrošinātai (6.3.4. apakšsadaļa), tostarp tā, kas tiek piemērota pieņemtās pārsūdzības atsaukšanas gadījumā vai tad, ja notiek atsacīšanās no pārsūdzības (6.3.5. apakšsadaļa). 6.4. sadaļā ir aplūkots apturošais efekts un pārsūdzības iesniedzēja tiesības palikt teritorijā. Kā ECT ir spriedusi: “[T]iesību aizsardzības pieejamība praksē ir noteicošā, novērtējot tās efektivitāti”⁽⁵¹³⁾.

21. un 22. tabulā tālāk tekstā parādīts, kādas procesuālās garantijas ar PPD (pārstrādāto redakciju) nepiešķir pārsūdzības stadijā tādā pašā veidā. Kā redzams tālāk tekstā, dažos gadījumos no ES primārajiem tiesību aktiem izriet papildu garantijas.

⁽⁵¹⁰⁾ Slovērijas Augstākā tiesa, pirmsjudiciāls jautājums EST, lieta Nr. C-113/17, skatīt 461. punktu.

⁽⁵¹¹⁾ *Administrativen sad Sofia-grad* (Bulgārija), prejudiciāls jautājums ECT, lieta Nr. C-652/16, skatīt 461. atsauci.

⁽⁵¹²⁾ *Administrativen sad Sofia-grad* (Bulgārija), prejudiciāls jautājums ECT, lieta Nr. C-585/16, skatīt 461. atsauci.

⁽⁵¹³⁾ ECT, *MSS pret Belgium and Greece*, skatīt 174. atsauces 318. punktu; un ECT, *IM pret France*, skatīt 242. atsauces 131. punktu.

21. tabula. Garantijas, kas ekvivalentā veidā nodrošinātas procedūrā ar atbildīgo iestādi un pārsūdzības procedūrā

Pants	Administratīvā stadija	Pārsūdzības stadija	Piezīme
8(2)	✓	✓	Sk. 2. panta c) un e) punktu.
10(3)(b)	✓	✓	Sk. 10. panta 4. punktu.
12(1) (a)–(e)	✓	✓	Sk. 12. panta 2. punktu.
17(5)	✓	✓	[Pieļūve intervijas ierakstam, kas nepieciešama tiesām]
21–23	✓	✓	
24	✓	✓	
25(1)	✓	✓	
25(6)	✓	✓	[Princips par bērna interesēm]
25(6)(d)	✓	✓	
26	✓	✓	
29	✓	✓	
30	✓	✓	
41(2)(c)	✓	✓	

22. tabula. Garantijas, kas tiek nodrošinātas tikai procedūrā ar atbildīgo iestādi, bet netiek nodrošinātas pārsūdzības procedūrā ⁽⁵¹⁴⁾.

Pants	Administratīvā stadija	Pārsūdzības stadija	Piezīme
6	✓	✗	
7	✓	✗	
8(1)	✓	✗	
9	✓	✗	
10(1), (2), (3) (a), (c)–(d)	✓	✗	
10(5)	✓	✗	
11(1), (3)	✓	✗	
11(2)	✓	✗	[faktuālais un juridiskais lēmuma pamatojums un informācija, kā pārsūdzēt lēmumu, attiecas uz tiesām]
14–16	✓	✗	
17(1)–(4)	✓	✗	
18	✓	✗	
19	✓	✗	

⁽⁵¹⁴⁾ Dažas no šīm garantijām netiek piemērotas pārsūdzības procedūrā, jo tām nav nekādas nozīmes tiesvedībā, piemēram, garantijas, kas attiecas uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanu.

25(2)–(5)	✓	✗	
25(6)(a), (b), (c)	✓	✗	
41(1)	✓	✗	
41(2)(a), (b)	✓	✗	
42(1), (2)	✓	✗	
42(3)	✓	✗	[lēmuma pamatojums un iespējas to pārsūdzēt vai pārskatīt lēmumu]
43	✓	✗	

6.3.1. Piekļuve lēmuma pamatojumam un informācijai par pārsūdzības tiesībām

Ar PPD (pārstrādāto redakciju) nosaka to, ka, ja lēmums par starptautiskās aizsardzības pieteikumu tiek noraidīts, rakstveida lēmumā tiek sniegts faktiskais un juridiskais pamatojums, tāpat informācija, kā apstrīdēt negatīvu lēmumu, tiek sniegta rakstveidā (PPD (pārstrādātās redakcijas) 11. panta 1. līdz 2. punkts) ⁽⁵¹⁵⁾. Lēmuma pamatojuma formulēšana ir ārkārtīgi nozīmīga, lai tiesiskais pārskats būtu efektīvs un tiesa varētu lemt par lēmuma pamatojuma likumīgumu ⁽⁵¹⁶⁾ (skatīt arī 4.2.2. apakšsadaļu par lēmuma nosacījumiem iepriekš tekstā) ⁽⁵¹⁷⁾.

Lietā, kad pieteikuma iesniedzējs nespēja saprast laika termiņu, kurā iesniegt pārsūdzību, jo tas nebija pārtulkots, Itālijas Kasācijas tiesa sprieda, ka tika pārkāptas pārsūdzības iesniedzēja tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību ⁽⁵¹⁸⁾.

6.3.2. Pārsūdzības laika termiņi

Tiesību aizsardzības līdzekļu efektivitātē ļoti nozīmīga loma ir laikam. Kopēju standartu izveidošana “godīgai un efektīvai patvēruma procedūrai” ir viens no Kopējās Eiropas patvēruma sistēmas mērķiem ⁽⁵¹⁹⁾. Ar PPD (pārstrādāto redakciju) cenšas nodrošināt efektivitāti saskaņā ar tās 18. pantā minētajiem principiem: “Tas ir gan dalībvalstu, gan starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju interesēs, lai lēmumi par starptautiskās aizsardzības pieteikumiem tiktu pieņemti, cik drīz vien iespējams, neskarot pieteikumu atbilstīgu un pilnīgu izskatīšanu” ⁽⁵²⁰⁾.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 4. punkts nosaka to, ka termiņiem jābūt “saprātīg[iem] (..) lai pieteikuma iesniedzējs varētu izmantot savas tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību” un ka “[t]ermiņi nav tādi, kas šādu izmantošanu darītu neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtinātu”.

⁽⁵¹⁵⁾ Skatīt arī PPD (pārstrādātās redakcijas) 12. panta 1. punkta f) apakšpunktu un 2. pantu.

⁽⁵¹⁶⁾ EST 1987. gada 15. oktobra spriedums lietā Nr. C-222/86, *Unectef pret Geroge Heylens and others*, 15. punkts.

⁽⁵¹⁷⁾ Skatīt arī EST, 2013. gada lēmumu *European Commission and others pret Yassin Abdullah Kadi*, skatīt 377. atsaucis 100. punktu; un EST, *ZZ pret Secretary of State for the Home Department*, op. cit., 305, 53. punkts; skaidrojuma, kādēļ sprieduma iemesli ir nozīmīgi, lai nodrošinātu efektīvas tiesību aizsardzības tiesības.

⁽⁵¹⁸⁾ Kasācijas tiesas (Itālija) 2011. gada 8. septembra spriedums Nr. 18493/2011.

⁽⁵¹⁹⁾ Skatīt PPD (pārstrādātās redakcijas) 4. un 11. apsvērumu. Skatīt arī Eiropas Padome, *Tampere Conclusions*, skatīt 7. atsaucis 14. punktu.

⁽⁵²⁰⁾ EST atkārtoti uzsvēra šo principu lietā *Diouf*, op cit., fn. 25. atsaucis 44. punkts. Tā uzsvēra lietderības nozīmi, lai izskaidrotu, kāpēc sagatavotus (ne galīgos) lēmumus nevajag pakļaut juridiskai pārbaudei, jo šāda pieeja nevajadzīgi pagarinātu procedūras norisi.

Šis nosacījums tika noteikts nolūkā saskaņot PPD (pārstrādāto redakciju) ar tālāk tekstā minēto EST un ECT judikatūru ⁽⁵²¹⁾.

Tā kā tiesvedības ilgumam tiesā arī nevajadzētu pārsniegt saprātīgu termiņu, ar PPD (pārstrādāto redakciju) nosaka to, ka “[d]alībvalstis var noteikt termiņus tiesai (..), lai izvērtētu atbildīgās iestādes lēmumu” (PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 10. punkts).

Ja lēmums sākotnēji jāpārsūdz iestādē, kas nav tiesa, saprātīgā laika periodā jābūt piekļuvei tiesai ⁽⁵²²⁾. Pārsūdzības termiņi, kas ir pārāk īsi, var nozīmēt, ka tiesu pārskats nav iespējams vai ir pārlietu sarežģīts. Lielākā daļa esošās EST judikatūras apskata noilguma periodus lietu celšanai ārpus administratīvo tiesību aktu darbības jomas. EST uzskatīja, ka “saprātīgu noilguma periodu noteikšana lietu celšanai principā apmierina efektivitātes prasību, ciktāl tā satur tiesiskās palāvības pamatprincipa piemērošanu” ⁽⁵²³⁾. Šādu termiņu efektivitāte ir atkarīga no to ilguma un sākuma punkta ⁽⁵²⁴⁾. Īsi procedūras termiņi var ietekmēt efektīvu tiesību tikt uzklausītam piemērošanu ⁽⁵²⁵⁾. Lietā *Pontin* EST apskatīja, ka konkrētos apstākļos ļoti īss termiņš var nozīmēt, ka ir grūti iegūt padomus vai palīdzību no specializētiem juridiskajiem konsultantiem ⁽⁵²⁶⁾.

Laika limitam pārsūdzības iesniegšanai “jābūt pietiekamam praktiskā nozīmē, lai atļautu pieņemamam iesniegšanai sagatavot un uzsākt efektīvu tiesvedību” ⁽⁵²⁷⁾. EST šo aspektu apskatīja savā *Diouf* spriedumā ⁽⁵²⁸⁾. *Diouf* kunga patvēruma pieteikums Luksemburgā tika apskatīts paātrinātajā procedūrā ⁽⁵²⁹⁾. Pārsūdzības iesniegšanas termiņš tika saīsināts līdz 15 dienām, salīdzinot ar standarta procedūras vienu mēnesi, un bija tikai viens jurisdikcijas līmenis ⁽⁵³⁰⁾. EST piekrita, ka tiesvedība var notikt paātrinātā procedūrā, lai nodrošinātu, ka “nepamatoti vai nepieņemami patvēruma pieteikumi tiek apstrādāti ātrāk, lai to personu iesniegtie pieteikumi, kurām ir labs pamatojums bēgļa statusa iegūšanai, varētu tikt apstrādāti efektīvāk” ⁽⁵³¹⁾. Piecpadsmit dienu laika termiņš kopumā nešķīta “nepietiekams praktiskā ziņā, lai sagatavotu un iesniegtu efektīvu lietu, un tas šķiet pamatots un proporcionāls iesaistītajām tiesībām un interesēm” ⁽⁵³²⁾. Taču tiesa secināja, ka, ja konkrētajā situācijā laika termiņš izrādītos nepietiekams, valsts tiesai vajadzētu apsvērt, “vai šis elements ir tāds, lai pats par sevi pamatotu netieši pret lēmumu celto lietu nolūkā izskatīt patvēruma pieteikumu paātrinātā procedūrā, lai, apmierinot celto prasību, valsts tiesa noteiktu, ka pieteikumu nepieciešams izskatīt standarta procedūrā” ⁽⁵³³⁾. Tā noteica, ka, ja termiņš individuālā gadījumā šķiet nepietiekams, valsts tiesai vajadzētu vispirms apsvērt, vai šis apsvērums **pats par sevi** pamato pārsūdzības atļaušanu. Ja tas pamatotu, šķiet, ka valsts tiesai vajadzētu būt tiesībām noteikt, ka pieteikumu nepieciešams izskatīt standarta procedūras ietvaros.

⁽⁵²¹⁾ Kopā ar citiem pasākumiem “[t]am vajadzētu sniegt pieteikuma iesniedzējiem pietiekamu iespēju noteikt savu prasību pamatojumu un attiecīgi nodrošināt pamattiesību izpildi, kā to nosaka Eiropas tiesu judikatūra”. Skatīt Eiropas Komisija, Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam atbilstīgi Līguma par Eiropas Savienības darbību 294. panta 6. punktam, par Padomes nostāju par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par kopējām procedūram starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai, 2013. gada 10. jūnijs, COM(2013) 411 final, 3.3. PPD (pārstrādātās redakcijas) 39. panta 2. punkts atstāja šo jautājumu dalībvalstu pārziņā saskaņā ar procesuālās neatkarības principiem: “Dalībvalstis nodrošina termiņus un citus nepieciešamus noteikumus, lai patvēruma meklētājs varētu izmantot savas tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību saskaņā ar 1. punktu.”

⁽⁵²²⁾ EST, *Wilson pret Ordre des avocats du barreau de Luxembourg*, skatīt 476. atsaucē 60. punktu.

⁽⁵²³⁾ Skatīt, piemēram, EST 2010. gada 8. jūlija spriedumu lietā Nr. C-246/09, *Susanne Bulicke pret Deutsche Büro Service GmbH*, EU:C:2010:418, 36. punkts.

⁽⁵²⁴⁾ Skatīt, piemēram, EST 2010. gada 8. jūlija spriedumu lietā Nr. C-246/09, *Susanne Bulicke pret Deutsche Büro Service GmbH*, EU:C:2010:418, 37. punkts.

⁽⁵²⁵⁾ EST 2008. gada 18. decembra spriedums lietā Nr. C-349/07, *Sopropé – Organizações de Calçado Lda pret Fazenda Pública*, EU:C:2008:746.

⁽⁵²⁶⁾ EST 2009. gada 29. oktobra spriedums lietā Nr. C-63/08, *Virginie Pontin pret T-Comalux SA*, EU:C:2009:666, 65. punkts. Taču šī bija situācija jaunai grūtniecei, kas tika atlaista no darba. Tiesību akts noteica 15 dienu ierobežojumu kopš līguma pārtraukšanas. Šajā termiņā vajadzēja iesniegt pārsūdzību tiesai, lai atļaušanu uzskatītu par nenotikušu. Tāpat arī tajā bija noteikts astoņu dienu termiņš, lai atļautu darbiniecei varētu pierādīt savu grūtniecību, ja līgums tika pārtraukts pirms tam, kad darba devējs uzzināja par viņas grūtniecību.

⁽⁵²⁷⁾ EST, *Diouf*, op cit. 25. atsaucē 66. punkts.

⁽⁵²⁸⁾ EST, *Diouf*, op cit. 25. atsaucē 66. punkts.

⁽⁵²⁹⁾ EST, *Diouf*, op cit. 25. atsaucē 19. punkts.

⁽⁵³⁰⁾ EST, *Diouf*, op cit. 25. atsaucē 62. punkts.

⁽⁵³¹⁾ EST, *Diouf*, op cit. 25. atsaucē 65. punkts.

⁽⁵³²⁾ EST, *Diouf*, op cit. 25. atsaucē 67. punkts.

⁽⁵³³⁾ EST, *Diouf*, op cit. 25. atsaucē 68. punkts.

Nacionālā līmenī Austrijas Konstitucionālā tiesa un Čehijas Konstitucionālā tiesa ir vērtējusi, vai starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniegšanas termiņi bija pietiekami. Šīs tiesas sprieda, ka divu dienu (Austrijā) un septiņu dienu (Čehijā) termiņi nebija samērojami ar tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību⁽⁵³⁴⁾. Slovēnijas Konstitucionālā tiesa ir pieņēmusi līdzīgu lēmumu attiecībā uz trīs dienu termiņu⁽⁵³⁵⁾.

Nozīmīgi var būt arī citi termiņi tiesvedības laikā. Piemēram, īsi termiņi jaunu prasību iesniegšanai pārsūdzības procedūrā var nozīmēt, ka netiek efektīvi piemērotas tiesības tikt uzklausiņam⁽⁵³⁶⁾.

Tā kā ECT judikatūra ir iedvesmojusi arī pašreizējā PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 4. punktā noteikto, tās judikatūra ir pieņemams avots.

ECT ir skatījusi jautājumu par ārkārtīgi īsiem termiņiem, iesniedzot prasību pret izraidīšanu. Tika secināts, ka piecu dienu termiņa automātiska un mehāniska piemērošana pieteikuma iesniegšanai ir pretrunā ar neizraidīšanas tiesību aizsardzību saskaņā ar ECTK 3. pantu⁽⁵³⁷⁾. Tāpat tika secināts, ka fakts, ka vietējā tiesa tikai izskatīja, vai pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis savu pieteikumu pēc šā laika limita, ir pretrunā ar 13. pantu.⁵³⁸

Tiesību aizsardzības līdzekli ir jānodrošina **saprātīgi savlaicīgi**⁽⁵³⁹⁾, jo aizsardzības līdzekļa saprātīgo dabu var mazināt tās pārmērīgais piemērošanas ilgums⁽⁵⁴⁰⁾.

Lietā *Bahaddar pret The Netherlands* ECT noteica, ka termiņi ir noteikti, lai atļautu tiesām lietās izskatīt sistemātiski. Tā kā personai var būt sarežģīti patvēruma lietu gadījumā īsā laika posmā iesniegt pierādījumus, "termiņiem nevajadzētu būt tik īsiem vai tikt piemērotiem tik neelastīgi, lai neatļautu pieteikuma par bēgļa statusa atzīšanu iesniedzējam reālu iespēju pierādīt savu prasību"⁽⁵⁴¹⁾. Princips, ka automātiska ļoti īsu termiņu piemērošana var kavēt tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, ir izmantots citās lietās attiecībā uz paātrināto procedūru⁽⁵⁴²⁾.

Konkrētas lietas apstākļi var arī nozīmēt, ka īsāki termiņi traucē tiesībām uz efektīvu tiesību aizstāvēšanu. Lietā *Sultani pret France* ECT neuzskatīja, ka paātrinātā procedūra būtu neefektīva, jo izpēte attiecās uz otro patvēruma pieteikumu, kas jau bija pilnīgi izpētīts standarta procedūrā⁽⁵⁴³⁾. Tomēr tā paša tipa procedūra neizpildīja nepieciešamos standartus lietā *IM pret France*⁽⁵⁴⁴⁾. Šajā lietā pieteikuma iesniedzējs bija iesniedzis savu pirmo un vienīgo patvēruma prasību, atrodoties aizturēšanas iestādē, un viņam bija nepieciešams sagatavot savu pie-

⁽⁵³⁴⁾ Austrijas Konstitucionālā tiesa, 1998. gada 24. jūnija spriedums Nr. G31/98, G79/98, G82/98, G108/98; Čehijas Konstitucionālā tiesa, spriedums Nr. 9/2010, Coll., kas stājās spēkā 2010. gada janvārī. Skatīt arī ES Pamattiesību aģentūra, *Handbook on European Law relating to Asylum, Borders and Immigration*, 2. izdevums, 2014. gads, 101. lpp.

⁽⁵³⁵⁾ Slovēnijas Konstitucionālās tiesas spriedums 2005. gada 26. maijā Up – 338/05-11U-1176/05. Lai iegūtu vairāk informācijas par šo lietu, skatīt B. Zalar, *Constitutionalisation of the Implementing Act of the Procedures Direktīva*, EJML (2008), 198. lpp; Beļģijas Konstitucionālās tiesas 2016. gada 27. janvāra spriedumu Nr. 13/2016, Nos 6094 un 6095.

⁽⁵³⁶⁾ EST *Peterbroeck and others* spriedums, skatīt 395. atsauci. Skatīt arī M. Reneman, *Speedy asylum procedures in the EU: striking fair balance remedy*, IJLR (2013), 4.2. daļu, lai iegūtu vairāk judikatūras.

⁽⁵³⁷⁾ ECT, *Jabari pret Turkey*, skatīt 242. atsauci 40. punktu.

⁽⁵³⁸⁾ Spijkerboer, *'Subsidiarity and 'arguability': the ECtHR case law on judicial review in asylum cases'*, skatīt 403. atsauci, 55. lpp.

⁽⁵³⁹⁾ ECT, *De Souza Ribeiro pret France*, skatīt 411. atsauci 82. punktu. Skatīt arī ECT, *MSS pret Belgium and Greece*, skatīt 174. atsauci 293. un 320. punktu.

⁽⁵⁴⁰⁾ ECT, *IM pret France*, skatīt 242. atsauci 133. punktu. Skatīt arī ECT, *MSS pret Belgium and Greece*, skatīt 174. atsauci 292. punktu: "Ipaša uzmanība jāpievērš pašas tiesību aizsardzības rīcības ātrumam, jo nav izslēgts, ka tiesību aizsardzības pamatoto dabu traucē tās pārmērīgais ilgums." Skatīt arī 320. punktu, kurā Tiesa uzsvēra "ātras rīcības nozīmi lietās, kurās apskatīta valsts pārstāvju ļaunprātīga izturēšanās (...). Turklāt tā uzskata, ka šāda ātra rīcība ir vēl jo vairāk nepieciešama, ja, kā šajā gadījumā, attiecīgā persona ir iesniegusi sūdzību saskaņā ar 3. pantu tās izraidīšanas gadījumā, ja personai nav nekādu procesuālu garantiju, ka sūdzības pamatotība tiks nopietni izskatīta pirmajā instancē, ja statistiski personai praktiski nav nekādu iespēju saņemt jebkāda veida aizsardzību un persona dzīvo nedrošā situācijā, ko Tiesa ir atzinusi par situāciju, kas ir pretrunā 3. pantam. (...)"

⁽⁵⁴¹⁾ ECT, *Bahaddar*, skatīt 358. atsauci 45. punktu.

⁽⁵⁴²⁾ Skatīt, piemēram, ECT 2007. gada 20. septembra spriedumu lietā *Sultani c France*, pieteikums Nr. 45223/05 (fragmenti), uz kuru ir atsauci tālāk tekstā.

⁽⁵⁴³⁾ Tiesa uzskatīja, ka "šādas pirmās izskatīšanas esība pamato otrā pieteikuma īsu izskatīšanu, kuras ietvaros OFPRA paātrinātājā procedūrā pārbauda tikai to, vai pastāv jauni iemesli, lai mainītu tās iepriekšējo lēmumu noraidīt pieteikumu". Skatīt ECT, *Sultani*, turpat, šīs lietas 65. un 66. punkts, izmantots UNHCR tulkojums, *Manual on the Case Law of the European Regional Courts*, 2015. gada jūnijs, 237. lpp.

⁽⁵⁴⁴⁾ ECT, *IM pret France*, skatīt 242. punktu.

teikumu piecu dienu laikā franču valodā ar ļoti ierobežotu palīdzību valodas jautājumos ⁽⁵⁴⁵⁾. Salīdzinot ar divu mēnešu ilgo laika termiņu pārsūdzības iesniegšanai standarta procedūrā, viņam bija tikai 48 stundas, lai sagatavotu pārsūdzību, turklāt šajā laikā viņš atradās aizturēšanas iestādē bez juridiskās palīdzības vai palīdzības valodas jautājumos ⁽⁵⁴⁶⁾. Viņa juridiskais konsultants, ko bija iecēlusi tiesa un kuru viņš satika tikai neilgi pirms tiesas sēdes, varēja vienīgi atkārtot jau iesniegtos argumentus bez iespējas papildināt lietu ar citiem pierādījumiem ⁽⁵⁴⁷⁾. ECT uzskatīja, ka šajos apstākļos pieteikuma iesniedzējam nebija efektīvas iespējas pamatot savas bažas par ECTK 3. panta pārkāpumiem tiesas priekšā ⁽⁵⁴⁸⁾.

6.3.3. Piekļuve juridiskajai palīdzībai un tulkošanai

ES hartas 47. panta 3. punktā paredzēts, ka: “Ikvienai personai ir iespējas saņemt konsultāciju, aizstāvību un pārstāvību. Juridiskā palīdzība tiek sniegta tiem, kam nav pietiekamu līdzekļu, ciktāl šī palīdzība ir nepieciešama, lai nodrošinātu efektīvu tiesiskuma īstenošanu.” Piekļuve juridiskajai palīdzībai ir daļa no tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību saskaņā ar hartu, un tā jāsniedz, ja “šādas palīdzības neesība nozīmētu, ka nav iespējams nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzību” ⁽⁵⁴⁹⁾.

Ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 23. apsvērumu nosaka šādus nosacījumus:

PPD (pārstrādātās redakcijas) 23. apsvēruma

Pārsūdzības procedūrās, ievērojot noteiktus nosacījumus, pieteikuma iesniedzējiem būtu jānodrošina bezmaksas juridiskā palīdzība un pārstāvība, ko sniedz personas, kuras ir kompetentas tādu sniegt saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Turklāt visos procedūras posmos pieteikuma iesniedzējiem jābūt tiesībām par saviem līdzekļiem apspriesties ar juridiskajiem konsultantiem vai padomdevējiem, ko pieļauj vai atļauj valsts tiesību akti.

Iepriekš tekstā 4.2.3. apakšsadaļa nosaka pamata garantijas, kas saistītas ar juridisko palīdzību, piekļuvi UNCHR un citām organizācijām, kā arī tulkotāja pakalpojumus, kas saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 12. panta 2. punktu ir jāsniedz visiem pieteikuma iesniedzējiem pārsūdzības procedūras laikā. Skatīt arī 4.2.6.2. apakšsadaļu tālāk tekstā par juridisko palīdzību un pārstāvniecību, kas apskata tieši juridisko palīdzību un pārstāvniecību pārsūdzības procedūrās saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 20. pantu.

Noteikumi par juridisko pārstāvniecību nedrīkst nozīmēt, ka ES tiesību izpildīšana ir pārlietu sarežģīta ⁽⁵⁵⁰⁾. EST ir spriedusi, ka “[juridiskās] palīdzības piešķiršanas vajadzības novērtējums ir jāveic, pamatojoties uz tās reālās personas tiesībām, kuras tiesības un brīvības, ko garantē ES tiesību akti, ir pārkāptas, nevis pamatojoties uz sabiedrības interesēm, pat ja šīs intereses var būt viens no kritērijiem palīdzības vajadzības novērtēšanai” ⁽⁵⁵¹⁾. Novērtējot juridiskās

⁽⁵⁴⁵⁾ Turpat, 144. un 145. punkts.

⁽⁵⁴⁶⁾ Turpat, 150. lpp.

⁽⁵⁴⁷⁾ Turpat, 151. lpp.

⁽⁵⁴⁸⁾ Turpat, 153. lpp.

⁽⁵⁴⁹⁾ Skaidrojumi par Pamattiesību hartu, skatīt 392. atsauci, saistībā ar 47. pantu arī atsauci uz ECT 1979. gada 9. oktobra spriedumu lietā *Airey pret Ireland*, pieteikums Nr. 6289/73.

⁽⁵⁵⁰⁾ EST 2008. gada 15. aprīļa spriedums lietā Nr. C-268/06, *Impact pret Minister for Agriculture and Food, Minister for Arts, Sport and Tourism, Minister for Communications, Marine and Natural Resources, Minister for Foreign Affairs, Minister for Justice, Equality and Law Reform, Minister for Transport*, EU:C:2008:223, 51. punkts.

⁽⁵⁵¹⁾ EST, *DEB*, op. cit., 246, 42. punkts. Šis spriedums apskatīja jautājumu, vai juridiskām personām vajadzētu būt tiesībām uz bezmaksas juridisko palīdzību, lai aizstāvētu savas tiesības saskaņā ar ES tiesību aktiem.

palīdzības piešķiršanas nosacījumus, valsts tiesai vajadzētu noteikt jebkuru to ierobežojumu proporcionalitāti, kas attiecas uz tiesībām piekļūt tiesai⁽⁵⁵²⁾. Lai veiktu šo novērtējumu, jāņem vērā šādi faktori:

- strīdus priekšmets;
- vai pieteikuma iesniedzējam ir saprātīgas izredzes panākt labvēlīgu rezultātu;
- ietekmes uz pieteikuma iesniedzēju smagums;
- piemērojamo tiesību un procedūras sarežģītība; un
- pieteikuma iesniedzēja spējas efektīvi sevi pārstāvēt⁽⁵⁵³⁾.

Novērtējot ierobežojumu samērīgumu, “valsts tiesa var ņemt vērā arī tiesāšanās izdevumu lielumu” un to, vai “šīs izmaksas var radīt nenovēršamus šķēršļus lietas izskatīšanai tiesā”⁽⁵⁵⁴⁾. Piekļuve tiesai nedrīkst būt tik dārga, ka pārsūdzības iesniedzējam rada nenovēršamus šķēršļus⁽⁵⁵⁵⁾.

Dažas pārsūdzības var tikt iesniegtas tikai tad, ja iesniedzēju pārstāv jurists. Lietā *Peftiev*⁽⁵⁵⁶⁾ EST izskaidroja šādu likuma normatīvu iemeslu attiecībā uz tiesas pašas nosacījumiem par pārstāvniecību: “Nosacījums (..) ir balstīts, apskatot jurista lomu taisnīgas tiesas spriešanā un uzskatot, ka juristam ir pienākums nodrošināt tādu juridisko palīdzību, kāda ir nepieciešama klientam, pilnīgi neatkarīgi un šā mērķa vispārējās interesēs”⁽⁵⁵⁷⁾. Spriedums liecina, ka, ja juridiskā pārstāvniecība tiesā ir obligāta, piekļuve šādai pārstāvniecībai veido tiesību uz efektīvu tiesisko aizsardzību būtības pamatu⁽⁵⁵⁸⁾.

Austrijas Konstitucionālā tiesa ir spriedusi, ka, ja tiesa ieceļ juridisko pārstāvi, pārstāvim ir jānodrošina pietiekams laiks, lai tiesvedības laikā palīdzētu pārsūdzības iesniedzējam efektīvi aizstāvēt savas tiesības⁽⁵⁵⁹⁾.

Saskaņā ar ES hartu, ciktāl tajā ietvertas tiesības, kas atbilst ECTK garantētajām tiesībām, šo tiesību nozīme un apjoms ir tāds pats kā ECTK noteiktajām tiesībām. Tomēr šis noteikums neliedz Eiropas Savienības tiesību aktos paredzēt plašāku aizsardzību. ECT judikatūra par juridisko palīdzību un palīdzību valodas jautājumos piekļuves efektīvai tiesību aizsardzībai kontekstā ir apkopota tālāk tekstā.

Lietā *Abdolkhani* traucēta piekļuve juridiskajai palīdzībai kopā ar citiem apstākļiem neļāva pieteikuma iesniedzējiem izteikt savus apgalvojumus par ECTK 3. pantu vietējām iestādēm⁽⁵⁶⁰⁾. Situācija, kurā pieteikuma iesniedzējam “trūka līdzekļu, lai samaksātu juristam,” (..) [ieteikuma iesniedzējs] nebija saņēmis informāciju par piekļuvi organizācijām, kuras sniedz juridiskās konsultācijas un norādes kopā ar “juristu nepietiekamo skaitu juridiskās palīdzības

⁽⁵⁵²⁾ Tas nozīmē, “vai apstākļi juridiskās palīdzības sniegšanai veido ierobežojumu tiesībām piekļūt tiesām, kas grauj šo tiesību pilnīgu pamatu; vai tie tiek noteikti ar leģitīmu mērķi; un vai ir saprātīgas, samērīgas attiecības starp izmantotajām metodēm un leģitīmo mērķi, kuru tās cenšas panākt”. Turpat, 60. punkts.

⁽⁵⁵³⁾ Turpat, 61. punkts.

⁽⁵⁵⁴⁾ Turpat, 61. punkts.

⁽⁵⁵⁵⁾ EST, 2013. gada 11. aprīļa spriedums lietā Nr. C-260/11, *The Queen, on the application of: David Edwards, Lilian Pallikaropoulos pret Environment Agency, First Secretary of State, Secretary of State for Environment, Food and Rural Affairs*, EU:C:2013:221.

⁽⁵⁵⁶⁾ EST 2014. gada 12. jūnija spriedums lietā Nr. C-314/13, *Užsienio reikalų ministerija, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba, pret Vladimir Peftiev, BelTechExport ZAO, Sport-Pari ZAO, BT Telecommunications PUE*, EU:C:2014:1645. Tiesas Statūtu 19. pants nosaka to, ka pieteikumu tiesai var iesniegt tikai tad, ja to ir parakstījis jurists.

⁽⁵⁵⁷⁾ Turpat, 28. punkts.

⁽⁵⁵⁸⁾ Turpat, 34. punkts. Skatīt arī S. Prechal, ‘The Court of Justice and effective judicial protection: What has the charter changed?’, iekļauts C. Paulussen, T. Takács, V. Lazić un B. Van Rompuy (eds.), *Fundamental rights in international and European law* (TMC Asser Press, 2016), 152. lpp.

⁽⁵⁵⁹⁾ Austrijas Konstitucionālās tiesas 2011. gada 5. decembra spriedums Nr. U2018/11 (skatīt *EDAL kopsavilkumu angļu valodā*). Šajā gadījumā apelācijas iesniedzēja pārstāvēšanai tika iecelta bezpeļņas organizācija. Tiesa pieņēma apelācijas lēmumu vienu dienu pēc pārstāvja iecelšanas. Tika secināts, ka tas ir pārāk īss laiks, lai jurists palīdzētu apelācijas iesniedzējam konstitucionālās tiesas apelācijā.

⁽⁵⁶⁰⁾ ECT, *Abdolkhani*, skatīt 485. atsauces 114. un 115. punktu.

sistēmas sarakstā” tika atzītas par šķērslī, kas traucē piekļuvi efektīviem tiesību aizsardzības līdzekļiem ⁽⁵⁶¹⁾.

Lietā *IM pret France* pieteikuma iesniedzējam, atrodoties aizturēšanas iestādē, nebija piekļuves juristam vai valodas atbalstam. Kad pieteikuma iesniedzējs ieradās tiesā, viņam bija iespēja runāt ar savu juristu tikai neilgi pirms lietas izskatīšanas, un jurists nevarēja pievienot nekādus pierādījumus, kas atšķirtos no pieteikuma iesniedzēja jau rakstītās argumentācijas. Šie faktori kopā ar ārkārtīgi īsu laika termiņu lietas uzsākšanai veidoja šķēršļus, kas pieteikuma iesniedzējam neļāva efektīvi iesniegt tiesai savus argumentus par ECTK 3. panta pārkāpumiem ⁽⁵⁶²⁾.

Taču nešķiet, ka ECTK saskaņā ar 13. pantu garantētu bezmaksas juridisko palīdzību ikvienam. Lietā *Goldstein pret Sweden* ECT lietā par patvēruma meklētāju noteica, ka 13. pants negarantē tiesības uz valsts apmaksātu juridisko konsultantu, kad tiek izmantots šāds tiesiskās aizsardzības līdzeklis ⁽⁵⁶³⁾. Ik pa laikam ECT ir secinājusi, ka pārsūdzības iesniedzējs spēja pats formulēt sava pieteikuma un pārsūdzības pamatojumu ⁽⁵⁶⁴⁾.

Tiesības uz tulkotāja pakalpojumiem attiecas uz pieteikuma iesniedzējiem tādā pašā mērā kā procedūrā ar atbildīgo iestādi ⁽⁵⁶⁵⁾. Saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 12. panta 1. punkta b) apakšpunktu tulkotāja pakalpojumi ir jāsniedz, “kad vien tas nepieciešams”, iesniedzot lietu kompetentajām iestādēm, vismaz tad, kad pieteikuma iesniedzēju “paredzēts intervēt” un kad “atbilstīga saziņa nevar tikt nodrošināta bez šādiem pakalpojumiem”. Šķiet, ka pārsūdzības stadijā, kad uz pieteikuma iesniedzējiem attiecas ekvivalentas garantijas (PPD (pārstrādātās redakcijas) 12. panta 2. punkts), nepieciešams, lai tulkošana būtu pieejama, vismaz uzklusot pirms izskatīšanas tiesā, ja atbilstošu saziņu nav iespējams nodrošināt bez tulkotāja pakalpojumiem. Šos pakalpojumus apmaksā no valsts līdzekļiem (PPD (pārstrādātās redakcijas) 12. panta 1. punkta b) apakšpunkts). Iepriekš tekstā skatīt arī 4.2.4.1. apakšsadaļu par interviju sniegšanas pienākuma darbības jomu un 4.2.3.2. apakšsadaļu par tulkošanu.

6.3.4. Citi nosacījumi piekļuvē tiesām

Ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 4. punktu nosaka to, ka “[d]alībvalstis paredz (...) citus nepieciešamos noteikumus, lai pieteikuma iesniedzējs varētu izmantot savas tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību (...)”. Saskaņā ar efektivitātes principu šie noteikumi nedrīkst noteikt, ka tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību izmantošana būtu neiespējama vai pārlietu sarežģīta (skatīt 6.1.1. apakšsadaļu iepriekš tekstā).

Lai gan tālāk minētās ECT lietas nav saistošas PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 4. punkta interpretācijai, tās rāda citus likumus, kas var ietekmēt piekļuvi efektīvai tiesību aizsardzībai. Ja ir problemātiski piegādāt vēstules personām ar nezināmu adresi, piemēram, lietā *MSS pret Belgium and Greece*, tad šāda prakse var nozīmēt, ka šis tiesību aizsardzības līdzeklis ir neefektīvs ⁽⁵⁶⁶⁾. Lietā *Čonka pret Belgium* iestādēm nebija pienākuma apturēt izraidīšanas rīkojuma izpildi, kamēr pieteikums tika izskatīts Beļģijas Valsts padomē ļoti steidzamā procedūrā.

⁽⁵⁶¹⁾ ECT, *MSS pret Belgium and Greece*, skatīt 174. atsauces 319. punktu.

⁽⁵⁶²⁾ ECT, *IM pret France*, skatīt 242. atsauces 151.–153. punktu.

⁽⁵⁶³⁾ ECT 2000. gada 12. septembra pieņemamības lēmums lietā *Goldstein pret Sweden*, pieteikums Nr. 46636/99.

⁽⁵⁶⁴⁾ ECT 2013. gada 10. oktobra spriedums lietā *KK pret France*, pieteikums Nr. 18913/11, 69. un 70. punkts.

⁽⁵⁶⁵⁾ PPD (pārstrādātās redakcijas) 12. panta 1. punkta b) apakšpunkts kopā ar 12. panta 2. punktu.

⁽⁵⁶⁶⁾ ECT, *MSS pret Belgium and Greece*, skatīt 174. atsauces 318. punktu: “Tiesību aizsardzības līdzekļa pieejamība praksē ir izšķiroša, lai novērtētu tā efektivitāti. Tiesa jau ir minējusi, ka Grieķijas iestādes neveica nekādus pasākumus, lai nodrošinātu komunikāciju starp atbildīgajām iestādēm un pieteikuma iesniedzēju. Patiesībā, ņemot vērā kļūdas paziņošanas sistēmā attiecībā uz “personām bez zināmas adreses”, par kurām ziņoja Eiropas Cilvēktiesību komisāra padome un UNHCR (...), nepavisam nav skaidrs, vai pieteikuma iesniedzējam būs iespēja uzzināt par sava patvēruma pieteikuma rezultātu tā, lai būtu iespēja iekļauties noteiktajā laika termiņā.”

Lai noskaidrotu datumu, kurā bija plānota pieteikuma iesniedzēja izraidīšana, Valsts padomes reģistrators sazinājās ar iestādēm, kas ir atbildīgas par izraidīšanu, taču tas tika veikts tikai pēc tiesneša iekšējiem norādījumiem. Attiecīgi ECT secināja, ka nav garantiju, ka Valsts padome un iestādes vienmēr īsteno šo praksi, lai nodrošinātu, ka Valsts padome var savlaicīgi pieņemt lēmumu par izraidīšanas apturēšanu. ECT secināja, ka šis bija viens no faktoriem, kas apliecināja, ka tiesību aizsardzības līdzekļa piemērošana bija pārāk neskaidra, lai tā atbilstu ECTK 13. pantam ⁽⁵⁶⁷⁾. Vispārējs ECT piemērots noteikums ir tas, ka “13. pants nosaka līgumslēdzējām valstīm pienākumu organizēt tiesu sistēmas tādā veidā, ka to tiesas var izpildīt tajā noteikto” ⁽⁵⁶⁸⁾.

6.3.5. Netiešā atsaukšana

Saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 11. punktu “dalībvalstis var valsts tiesību aktos arī paredzēt nosacījumus, saskaņā ar kuriem var pieņemt, ka pieteikuma iesniedzējs ir nepārprotami atsaucis vai atteicies no savas tiesiskās aizsardzības saskaņā (...), kā arī procedūras noteikumus, kas jāievēro”. Atkārtoti jāmin, ka šie nosacījumi nevar nozīmēt, ka tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību izpildīšana būtu neiespējama vai pārlietu sarežģīta.

Čehijas Republikā var redzēt piemēru no valsts tiesas, kurā nosacījums par pārsūdzības netiešu atsaukšanu nozīmēja kavētu piekļuvi efektīvai tiesību aizsardzībai ⁽⁵⁶⁹⁾. Pārsūdzības iesniedzējs iesniedza pārsūdzību pret Dublinas lēmumu pirms viņa pārsūtīšanas uz Ungāriju. Pirmās instances tiesa piemēroja noteikumu, saskaņā ar kuru iespējams pārtraukt patvēruma pārsūdzības procedūru, ja nav zināma personas adrese. Augstākā administratīvā tiesa noteica, ka šādos gadījumos no šā noteikuma ir jāatsakās, jo pretējā gadījumā pārsūdzības iesniedzējam nebūtu pieejama efektīva tiesību aizsardzība ⁽⁵⁷⁰⁾.

6.4. Tiesības palikt pārsūdzības procedūras laikā

6.4.1. Vispārējais noteikums: automātisks apturošais efekts

Ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 5. punktu nosaka vispārējos noteikumus attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju tiesībām palikt teritorijā līdz “termiņam, kurā beidzas viņu iespēja izmantot tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību, un, ja šādas tiesības ir izmantotas noteiktajā termiņā, – līdz tiesiskās aizsardzības iznākumam”. Tiesību aizsardzības līdzeklis ar **automātisku** apturošo efektu ir tāds, kas piešķir pārsūdzības iesniedzējam tiesības palikt teritorijā automātiski *ex lege*, turklāt, ja nepieciešams viņa konkrētajā gadījumā, pieteikties šādām tiesībām ⁽⁵⁷¹⁾. Tālāk tekstā 6.4.2. apakšsadaļā par modifikācijām un izņēmumiem ir aprakstīti PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 5. punkta vispārīgo noteikumu izņēmumi. Tiesības palikt pārsūdzības procedūras laikā izriet no valstu starptautiskā pienākuma rīkoties saskaņā ar neizraidīšanas principu, kas atspoguļots KD (pārstrādātās redakcijas) 21. pantā (skatīt 1.5. sadaļu iepriekš tekstā). Tiesību aizsardzības efektivitāte ir atkarīga arī no tribunāla vai tiesas spēka novērst izraidīšanas rīkojuma īstenošanu, kas potenciāli pārkāpj neizraidīšanas principu.

⁽⁵⁶⁷⁾ ECT, *Čonka pret Belgium*, skatīt 242. atsauces 83. un 84. punktu.

⁽⁵⁶⁸⁾ ECT, *Čonka pret Belgium*, skatīt 242. atsauces 84. punktu.

⁽⁵⁶⁹⁾ Čehijas Republikas Augstākās administratīvās tiesas 2016. gada 24. maija spriedums 4 Azs 98/2016 -20.

⁽⁵⁷⁰⁾ Čehijas Republikas Augstākās administratīvās tiesas 2016. gada 24. maija spriedums 4 Azs 98/2016 -20.

⁽⁵⁷¹⁾ Tam var būt arī “pasākumu, kas atļauj izraidīšanu, izmantošanas” apturoša ietekme; skatīt EST 2014. gada 18. decembra spriedumu lietā Nr. C-562/13, *Centre Public d’action sociale d’Ottignies-Louvain-La-Neuve pret Moussa Abdida*, EU:C:2014:2453, 52. punkts.

Lietā *Amadou Tall* Beļģijas tribunāls pieprasīja prejudiciālu nolēmumu par to, vai fakts, ka pārsūdzībai attiecībā uz lēmumu par turpmāku pieteikumu nav apturošas ietekmes un ka tā tika izskatīta tiesā bez pilnīgas jurisdikcijas faktiski un juridiski jautājumu izšķiršanai, atbilda ES hartas 47. pantam un PPD 39. pantam⁽⁵⁷²⁾. Šī lieta attiecās uz PPD 39. pantu, kurā nav noteiktas tiesības palikt, gaidot pārsūdzības rezultātu. EST minēja, ka hartas 47. panta 1. punkts ir balstīts uz ECTK 13. pantu⁽⁵⁷³⁾, un uzsvēra ECT judikatūras, kas saistīta ar ECTK 3. pantu, nozīmi, interpretējot neizraidīšanas principa darbības jomu saskaņā ar hartas 19. pantu⁽⁵⁷⁴⁾. Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību saskaņā ar ECTK 13. pantu nosaka to, ka “tiesību aizsardzības līdzeklis, kas aptur izraidīšanu atļaujošā mērā piemērošanu, ir *ipso iure* pieejams ārvalstniekam”⁽⁵⁷⁵⁾. EST noteica, ka hartas nosacījumi nepieprasa, lai pārsūdzībai par turpmākā pieteikuma lēmumu kā tādu būtu automātisks apturošs efekts, jo “šā lēmuma piemērošana kā tāda nevar beigties ar šā valstspiederīgā izraidīšanu”. Savukārt tad, ja atgriešanas lēmums būtu pieņemts pieteikuma izskatīšanas kontekstā, pieteikuma iesniedzējam saskaņā ar Atgriešanas direktīvu “jābūt iespējai izmantot savas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību pret šo lēmumu”. Šādam tiesību aizsardzības līdzeklim “ir obligāti jābūt apturošai ietekmei, kad tas tiek pieņemts pret atgriešanas lēmumu, kura īstenošana var pakļaut konkrēto trešās valsts valstspiederīgo ievērojamam nāvessoda, spīdzināšanas vai citas necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda riskam”, lai nodrošinātu, ka tiek izpildīts hartas 19. panta 2. punkts un 47. pants⁽⁵⁷⁶⁾.

6.4.2. Modifikācijas un izņēmumi

Ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 6. punktu nosaka apstākļus, kuros dalībvalstis var (bet tām nav pienākuma) noteikt izņēmumus automātiskai apturošai ietekmei konkrētu lēmumu gadījumos.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 6. punkts

6. Ja ir pieņemts lēmums:

- a) uzskatīt pieteikumu par acīmredzami nepamatotu saskaņā ar 32. panta 2. punktu vai nepamatotu pēc izvērtēšanas saskaņā ar 31. panta 8. punktu, izņemot gadījumus, kad šie lēmumi ir balstīti uz 31. panta 8. punkta h) apakšpunktā minētajiem apstākļiem;
- b) uzskatīt pieteikumu par nepieņemamu saskaņā ar 33. panta 2. punkta a), b) vai d) apakšpunktu;
- c) noraidīt pieteikuma iesniedzēja lietas izskatīšanas atsākšanu pēc tam, kad tā bijusi pārtraukta saskaņā ar 28. pantu; vai
- d) pieteikumu neizvērtēt vai neizvērtēt pilnīgi saskaņā ar 39. pantu,

tiesai pēc pieteikuma iesniedzēja pieprasījuma vai *ex officio* ir tiesības lemt, vai pieteikuma iesniedzējs var palikt dalībvalsts teritorijā, ja šāda lēmuma rezultātā tiek izbeigta pieteikuma iesniedzēja tiesības palikt dalībvalstī un ja šādos gadījumos tiesības palikt dalībvalstī līdz tiesiskās aizsardzības iznākumam nav paredzētas valsts tiesību aktos.

⁽⁵⁷²⁾ EST, *Tall*, skatīt 25. atsauci.

⁽⁵⁷³⁾ Turpat, 52. punkts.

⁽⁵⁷⁴⁾ Turpat, 53. punkts, attiecās uz ES hartas 52. panta 3. punktu.

⁽⁵⁷⁵⁾ Turpat, 54. punkts. Skatīt arī ECT, *IM pret France*, skatīt 242. atsauci Nr. 134. punktu 2014. gada 22. aprīļa spriedumu lietā *AC and others pret Spain*, pieteikums Nr. 6528/11 un citus, 94. punkts.

⁽⁵⁷⁶⁾ EST, *Tall*, skatīt 25. atsauci Nr. 56.–58. un 60. punktu.

Kā minimālais standarts dalībvalstis “ļauj pieteikuma iesniedzējam palikt to teritorijā līdz (..) paredzētās procedūras iznākumam, lai izlemtu, vai pieteikuma iesniedzējs var vai nevar palikt to teritorijā” (46. panta 8. punkts).

Ar PPD (pārstrādāto redakciju) nosaka to, ka, ja pieteikuma iesniedzējs tiek apskatīts robežprocedūrā vai paātrinātā procedūrā, pieteikuma iesniedzējs “gadījumos, kad viņa pārsūdzībai nav automātiska apturoša efekta, saņem papildu garantijas, lai viņa konkrētajā gadījumā efektīvi aizsargātu viņa tiesības” (30. apsvērumš). Taču PPD (pārstrādātās redakcijas) tekstā papildu garantijas tiek piešķirtas tikai pieteikuma iesniedzējiem robežprocedūrās, nevis obligāti pieteikuma iesniedzējiem citu veidu paātrinātajās procedūrās⁽⁵⁷⁷⁾.

Papildu garantijas ir noteiktas 46. panta 7. punktā šādā formā.

PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 7. punkts

Šā panta 6. punktu [citēts iepriekš tekstā] piemēro tikai 43. pantā minētajām procedūrām [attiecībā uz robežprocedūrām] ar noteikumu, ka:

- a) pieteikuma iesniedzējam ir nodrošināta nepieciešamā mutvārdu tulkošana, juridiskā palīdzība un vismaz nedēļa laika, lai sagatavotu pieprasījumu un tiesai iesniegtu argumentus par labu tam, lai viņam tiktu piešķirtas tiesības palikt teritorijā līdz tiesiskās aizsardzības iznākumam;
- b) saistībā ar 6. punktā minētā pieprasījuma izvērtēšanu tiesa izvērtē atbildīgās iestādes negatīvo lēmumu no faktiskā un juridiskā viedokļa. (..) [skatīt arī 6.2. sadaļu par pilnīgu un *ex nunc* pārbaudi].

Neskarot PPD (pārstrādātās redakcijas) 41. pantā noteiktos izņēmumus tiesībās palikt turpmāku pieteikumu gadījumā, vismaz tādas pašas garantijas jānodrošina arī nepilngadīgo bez pavadības gadījumā⁽⁵⁷⁸⁾. Šīs garantijas ir jānodrošina arī pieteikuma iesniedzējiem, kuriem nepieciešamas īpašas procesuālās garantijas gadījumos, kad viņiem nevar sniegt atbilstošu atbalstu, lai izpildītu savas tiesības un pienākumus, un kad attiecīgi saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 24. panta 3. punktu nevar piemērot paātrinātās procedūras vai robežprocedūru⁽⁵⁷⁹⁾. (Skatīt 4.2.7. apakšsadaļu tālākai informācijai.)

Lietā *Factortame* EST nosprieda, ka “Kopienu tiesību pilnīga efektivitāte mazinās arī tad, ja valsts tiesību norma liedz tiesai, izskatot ar Kopienas tiesībām saistītu strīdu, noteikt pagaidu neregulējuma pasākumus, lai nodrošinātu tāda sprieduma pilnīgu efektivitāti, kurā lemts par ar Kopienas tiesībām pamatoto tiesību pastāvēšanu”⁽⁵⁸⁰⁾. Personu brīvas pārvietošanās jomā EST ir nospriedusi, ka pārsūdzības tiesību garantija “kļūtu tikai šķietama, ja dalībvalstis varētu atņemt konkrētajai personai iespēju iegūt labumu no viņas pārsūdzības lūguma veiksmīga iznākuma, nekavējoties

⁽⁵⁷⁷⁾ Skatīt PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 7. punktu.

⁽⁵⁷⁸⁾ PPD (pārstrādātās redakcijas) 25. panta 6. punkta pēdējā teikumā teikts: “Neskarot 41. pantu [tas ir, turpmākus pieteikumus], dalībvalstis, nepilngadīgajiem bez pavadības piemērojot 46. panta 6. punktu [tas ir, automātiskas apturošas ietekmes izņēmumus], visos gadījumos nodrošina vismaz 46. panta 7. punktā paredzētās garantijas [garantijas robežprocedūras gadījumā].”

⁽⁵⁷⁹⁾ PPD (pārstrādātās redakcijas) 24. panta 3. punkts nosaka: “Dalībvalstis nodrošina, ka, ja pieteikuma iesniedzēji ir atzīti par pieteikuma iesniedzējiem, kam vajadzīgas īpašas procesuālās garantijas, viņi saņem pienācīgu atbalstu, lai visas patvēruma procedūras laikā viņi varētu izmantot tiesības un pildīt pienākumus, kas paredzēti šajā direktīvā. Ja šādu pienācīgu atbalstu nevar sniegt saistībā ar 31. panta 8. punktā un 43. pantā minētajām procedūrām, jo īpaši tad, ja dalībvalstis uzskata, ka pieteikuma iesniedzējam spīdzināšanas, izvarošanas vai cita veida nopietnas psiholoģiskas, fiziskas vai seksuālas vardarbības dēļ ir vajadzīgas īpašas procesuālās garantijas, dalībvalstis nepiemēro vai pārtrauc piemērot 31. panta 8. punktu un 43. pantu. Ja pieteikuma iesniedzējiem, uz kuriem saskaņā ar šo daļu nevar attiecināt 31. panta 8. punktu un 43. pantā noteikto, dalībvalstis piemēro 46. panta 6. punktā noteikto, tās nodrošina vismaz 46. panta 7. punktā paredzētās garantijas.”

⁽⁵⁸⁰⁾ EST, *Factortame*, skatīt 395. atsauces 21. punktu. Šis spriedums atļāva valsts tiesām atteikties no nosacījuma, saskaņā ar kuru tās nevarēja piešķirt īslaicīgu atbrīvojumu, ja tām būtu tiesības to darīt līdzīgos apstākļos saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Tas tika apstiprināts arī *Unibet* spriedumā, skatīt 375. atsauces 77. punktu.

īstenojot lēmumu par izraidīšanu”⁽⁵⁸¹⁾. EST ir apskatījusi arī tiesības uz automātisku apturošu ietekmi atgriešanas procedūru kontekstā, kā aprakstīts tālāk teksta 7. daļā⁽⁵⁸²⁾.

Beļģijas Konstitucionālā tiesa anulēja daļu no Beļģijas patvēruma likumiem, kas noliedza patvēruma meklētāju no drošas valsts iesniegtajām sūdzībām automātisku apturošu efektu un pārsūdzības izskatīšanu pilnā jurisdikcijā⁽⁵⁸³⁾.

Lai gan EST nav izskatījusi šo jautājumu savā judikatūrā par starptautisko aizsardzību, kā iedvesma var kalpot ECT judikatūra par ECTK 3. un 13. pantu.

Piemēram, ECT ir lēmusi, ka, ja tiek piemēroti mēri, kuru ietekme ir potenciāli pretrunā ar ECTK un neatgriezeniski, “šādu mēru īstenošana, pirms valsts iestādes ir izpētījušas, vai tie atbilst konvencijai, ir pretrunā ar 13. pantu”⁽⁵⁸⁴⁾. ECT nosaka to, ka “gadījumos, kad valsts puse izlemj izraidīt bezvalstnieku uz valsti, par kuru pastāv pienācīgs pamats uzskatīt, ka viņam vai viņai var rasties šā veida riski, 13. pants paredz, ka konkrētajai personai vajadzētu būt piekļuvei tiesību aizsardzības līdzeklim ar automātisku apturošu efektu” neatkarīgi no tā, vai pieteikuma iesniedzējam ir pamatojama prasība saistībā ar ECTK 3. pantu⁽⁵⁸⁵⁾. Jebkura prasība pēc apturošas ietekmes ir jāpakļauj rūpīgai un detalizētai pārbaudei⁽⁵⁸⁶⁾. Tiesību aizsardzības līdzeklis bez apturošas ietekmes var kavēt tiesību aizsardzības līdzekļa efektivitāti, jo tas var neatļaut pieteikuma iesniedzējiem sazināties ar juristu vai tiesu, lai pamatotu savu lietu⁽⁵⁸⁷⁾. Tāpat arī pēc izraidīšanas var būt neiespējami izsekot pieteikuma iesniedzējiem to izcelsmes valstī⁽⁵⁸⁸⁾.

ECT nosaka to, ka tiesām ir jālemj par prasībām palikt teritorijā tās procedūras laikā, kurā pārsūdzības iesniedzējiem ir pietiekama piekļuve, piemēram, piekļuve juridiskajai palīdzībai, iespējai sniegt pierādījumus par iemesliem, kāpēc viņiem vajadzētu būt piešķirtām tiesībām palikt, vai piekļuve tiesai⁽⁵⁸⁹⁾.

6.4.2.1. Nepamatoti pieteikumi pēc izskatīšanas paātrinātā procedūrā vai robežprocedūrā

6.4.2. apakšsadaļā iepriekš tekstā nosacīti vairāki lēmumi, kas paredzēti PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 6. punkta a) apakšpunktā, kuros nepieciešams nodrošināt automātisku apturošu efektu. Starp tiem ir lēmumi par pieteikumu, kas tiek uzskatīts par “acīmredzami nepamatu saskaņā ar [PPD (pārstrādātās redakcijas) 31. panta 8. punktā noteikto, izņemot gadījumus, kad šie lēmumi ir balstīti uz 31. panta 8. punkta h) apakšpunktā minētajiem apstākļiem”.

⁽⁵⁸¹⁾ EST, *Georg Dörr pret Sicherheitsdirektion für das Bundesland Kärnten*, skatīt 476. atsauces 49. punktu. Skatīt arī EST 1976. gada 8. aprīļa spriedumu lietā *Jean Noël Royer*, 61. un 62. punkts.

⁽⁵⁸²⁾ Skatīt EST, *CPAS d'Ottignies-Louvain-La-Neuve pret Moussa Abdida*, skatīt 571. atsauci.

⁽⁵⁸³⁾ Beļģijas Konstitucionālās tiesas 2014. gada 16. janvāra spriedums Nr. 1/2014, *no de rôle* 5488, (ar EDAL kopsavilkumu angļu valodā).

⁽⁵⁸⁴⁾ ECT Lielās palātas 2005. gada 4. februāra spriedums *Mamatkulovand Askarov pret Turkey*, pieteikumi Nr. 46827/99 un 46951/99, 149. punkts.

⁽⁵⁸⁵⁾ ECT, *Gebremedhin pret France*, skatīt 60. atsauces 66. punktu. Skatīt arī ECT 2008. gada 11. decembra spriedumu lietā *Muminov pret Krieviju*, pieteikums Nr. 42502/06, 100. punkts; ECT, *Abdolkhani*, skatīt 485. atsauces 108. punktu. Lietā *Čonka* ECT skaidroja, kāpēc iespēja piešķirt pieteikumam apturošu ietekmi praksē var izrādīties neefektīva: “Pirmkārt, nav iespējams izslēgt risku, ka sistēmā, kur jāpiesakās izpildes apturēšanai un kas var būt diskrecionāra, apturēšana var tikt nepareizi noraidīta (...). Šādos gadījumos pieteikuma iesniedzēja izmantotais tiesību aizsardzības līdzeklis var nebūt pietiekami efektīvs 13. panta mērķiem. (...) Otrkārt, pat ja kļūdas iespējamība praksē ir minimāla, (...), jāņem vērā, ka 13. pantā noteiktais un citi Konvencijas nosacījumi pieņem garantijas formu un nav tikai paziņojumi par nodomu vai praktisku risinājumu. (...)”: ECT, *Čonka* pret *Belgium*, skatīt 242. atsauces 82. un 83. punktu. Līdzīgs secinājums tika pieņemts 2013. gada 23. jūlija spriedumā lietā *MA pret Cyprus*, pieteikums Nr. 41872/10, 136. un 137. punkts.

⁽⁵⁸⁶⁾ ECT, *Jabari pret Turkey*, skatīt 242. atsauces 39., 49. un 50. punkts. Skatīt arī ECT, *MSS pret Belgium and Greece*, skatīt 174. atsauces 388. punktu.

⁽⁵⁸⁷⁾ ECT 2006. gada 17. janvāra spriedums lietā *Aoulmi pret France*, pieteikums Nr. 50278/99, 104. punkts: “Šajā lietā, tā kā Francija izraidīja pieteikuma iesniedzēju uz Alžīriju, aizsardzības līmenis, kādu tiesa varēja sniegt attiecībā uz tiesībām, kuras pieteikuma iesniedzējs aizstāvēja saskaņā ar Konvencijas 3. pantu, bija neatgriezeniski samazināts. Turklāt, tā kā pieteikuma iesniedzēja advokāts ir zaudējis jebkādu kontaktu ar pieteikuma iesniedzēju kopš viņa izraidīšanas, pierādījumu iegūšana pieteikuma iesniedzēja teiktā pamatošanai ir kļuvusi daudz sarežģītāka.”

⁽⁵⁸⁸⁾ ECT, *Diallo pret Czech Republic*, op. cit. fn. 485. atsauces 44. un 46. punkts, un 2005. gada 12. aprīļa spriedums lietā *Shamayev and others pret Georgia and Russia*, pieteikums Nr. 36378/02, 310. un 312. punkts: “Turklāt Tiesa pati šādi zaudēja iespēju uzklaušīt izraidītos pieteikuma iesniedzējus, lai iegūtu vairāk informācijas par šo aspektu un citiem lietas apstākļiem.”

⁽⁵⁸⁹⁾ Skatīt ECT, *MSS pret Belgium and Greece*, skatīt 174. atsauces 385.–397. punkts.

Lai gan 4.1.2. un 4.1.3. apakšsadaļā iepriekš tekstā apskata konkrētās procedūras plašāk, ja lēmums “ir balstīt[s] uz 31. panta 8. punkta h) apakšpunktā minētajiem apstākļiem”, tiesību aizsardzības līdzeklim ir jānodrošina automātiska apturoša ietekme un tiek piemērots PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 5. punkta vispārīgais nosacījums par tiesībām palikt. 31. panta 8. punkta h) apakšpunktā apskata gadījumus, kad “pieteikuma iesniedzējs nelikumīgi ieceļojis dalībvalsts teritorijā vai nelikumīgi paildzinājis savu uzturēšanos un bez vērā ņemama iemesla nav pieteicies iestādēs vai nav sagatavojis starptautiskās aizsardzības pieteikumu, cik ātri vien iespējams, ņemot vērā viņa ieceļošanas apstākļus”. Šis nosacījums atspoguļo situācijas, uz kurām attiecas Bēgļu konvencijas 31. pants ⁽⁵⁹⁰⁾

Attiecībā uz robežprocedūrām ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 43. pantu nosaka apstākļus, kuros procedūras var tikt veiktas uz dalībvalstu robežas vai to tranzīta zonās (skatīt 5.1.3. apakšsadaļu iepriekš tekstā papildu informācijai). Šie pamatojumi pārklājas ar paātrinātas procedūras pamatojumu.

Sākotnēji tika ierosināts, ka pārsūdzībām šādos gadījumos vajadzētu būt automātiski apturošam efektam ⁽⁵⁹¹⁾. Tā vietā galīgais teksts nosaka to, ka jāsniedz konkrētas procesuālās garantijas, ja lēmumiem pa starptautisko aizsardzību, kas pieņemti robežas procedūrās, nav automātiska apturošā efekta, kā noteikts 46. panta 7. punktā, kas citēts iepriekš tekstā 6.4.2. apakšsadaļā par modifikācijām un izņēmumiem.

Ja vien nav piemērotas šīs garantijas, uz situāciju attiecas PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 5. punkta ⁽⁵⁹²⁾ vispārējais noteikums par tiesībām palikt, tas ir, “dalībvalstis ļauj pieteikuma iesniedzējiem palikt teritorijā līdz termiņam, kurā beidzas viņu iespēja izmantot tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību, un, ja šādas tiesības ir izmantotas noteiktajā termiņā, – līdz tiesiskās aizsardzības iznākumam”. Šīs garantijas atspoguļo faktu, ka pieteikuma iesniedzēji, kuru pārvietošanās brīvība ir ierobežota, ir sliktākā pozīcijā attiecībā uz viņu piekļuvi nepieciešamajai juridiskajai palīdzībai un tulkošanai. Tās parāda arī to, ka piekļuve efektīvai tiesību aizsardzībai var būt sarežģītāka, ja uz procedūru attiecas īsi termiņi ⁽⁵⁹³⁾.

Dalībvalstis var arī paredzēt to lēmumu *ex officio* pārskatīšanu, kas pieņemti saskaņā ar 43. pantu (tas ir, robežprocedūrās) bez pieteikuma iesniedzēja paša iesniegtas pārsūdzības (PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 4. punkts).

6.4.2.2. Pirmā patvēruma valsts vai starptautiskā aizsardzība citā dalībvalstī

Saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 6. punkta b) apakšpunktu cita situācija, kurā dalībvalstij nav nepieciešams piešķirt automātisku apturošu efektu, ir nepieņemamības lēmumos, kas balstīti faktā, ka:

- starptautisko aizsardzību piešķīrusi cita dalībvalsts (PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta a) apakšpunkts); vai ka

⁽⁵⁹⁰⁾ Ženēvas Konvencijas 31. pants nosaka: “Līgumslēdzējas valstis nesoda bēgļus sakarā ar viņu neregulāro ierašanos vai atrašanos tajā, ja viņi ieradušies tieši no teritorijas, kurā bēgļu dzīvība vai brīvība bija apdraudēta, (..) un ja bez kavēšanās pieteikušies valsts varas iestādēs, uzrādot pamatotus iemeslus tam, kādēļ viņi ieradušies vai atrodas šajā valstī nelegāli.”

⁽⁵⁹¹⁾ Eiropas Komisija, *Communication to the European Parliament pursuant to Article 294(6) of the Treaty on the Functioning of the European Union*, skatīt 521. atsauci.

⁽⁵⁹²⁾ “Ja nav izpildīti a) un b) apakšpunktā minētie nosacījumi, piemēro 5. punktu.” (PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 7. punkta pēdējā daļa.)

⁽⁵⁹³⁾ Lēmumus robežprocedūrās pieņem četru nedēļu laikā, pretējā gadījumā pieteikuma iesniedzējiem tiek atļauts ieceļot teritorijā. () Skatīt PPD (pārstrādātās redakcijas) 43. panta 2. punktu.

- valsts, kas nav dalībvalsts, tiek uzskatīta par pieteikuma iesniedzēja pirmo patvēruma valsti (PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta b) apakšpunkts).

Plašāka informācija pieejama 5.2.2.2. apakšsadaļā par pirmās patvēruma valsts koncepciju un 5.2.2.1. apakšsadaļā par citas dalībvalsts piešķirto starptautisko aizsardzību. Gadījumos, kad tiesības uz automātisku apturošo ietekmi tiek noraidītas, pamatojoties faktā, ka pieteikuma iesniedzējs ir ieradies no pirmās patvēruma valsts, pieteikuma iesniedzējam “ļauj apstrīdēt pirmās patvēruma valsts koncepcijas piemērošanu viņa konkrētajiem apstākļiem” (PPD (pārstrādātās redakcijas) 35. pants).

6.4.2.3. Turpmākie pieteikumi

Lietā *Amadou Tall* attiecībā uz PPD 39. pantu, kas neapskatīja tiesības palikt pārsūdzības procedūras laikā, EST noteica, ka, ja pieteikuma iesniedzējs iesniedz turpmāko pieteikumu, neiesniedzot jaunus pierādījumus vai argumentus, “būtu nesamērīgi likt dalībvalstīm no jauna veikt pilnīgas izskatīšanas procedūru un šajos gadījumos dalībvalstij vajadzētu būt iespējai izvēlēties procedūru, tostarp izņēmumus attiecībā uz garantijām, ko parasti bauda pieteikuma iesniedzējs”⁽⁵⁹⁴⁾.

PPD (pārstrādātās redakcijas) turpmākie pieteikumi veido citu gadījumu kategoriju, kuros apturošajam efektam nav jābūt automātiskam gadījumos, kad dalībvalstis uzskata, ka pieteikums nav pieņemams, jo “nav ietverti jauni elementi vai konstatējumi, kas saistīti ar izvērtēšanu, vai pieteikuma iesniedzējs ir kvalificējams kā starptautiskās aizsardzības saņēmējs (..), vai tādus nav iesniedzis pieteikuma iesniedzējs” (PPD (pārstrādātās redakcijas) 33. panta 2. punkta d) apakšpunkts un 46. panta 6. punkta b) apakšpunkts). Procedūra, kā rīkoties turpmāku pieteikumu gadījumā, ir izskaidrota iepriekš tekstā 5.2.2.4. apakšsadaļā par pieņemamību un 4.1.3. apakšsadaļā par tiesībām palikt šādos gadījumos.

Dalībvalstis var pieļaut izņēmumu attiecībā uz tiesībām palikt teritorijā turpmāku pieteikumu gadījumā jau administratīvā līmeņa procedūras stadijās, kas apskatītas PPD (pārstrādātās redakcijas) 41. pantā⁽⁵⁹⁵⁾. Šādos gadījumos pārsūdzības iesniedzējam ir tiesības pieprasīt tiesai piešķirt viņam/viņai tiesības palikt teritorijā, lai gan ar PPD (pārstrādāto redakciju) atļauj dalībvalstīm nepiešķirt šādiem pieteikuma iesniedzējiem tiesības palikt teritorijā līdz “procedūras iznākumam, lai izlemtu, vai pieteikuma iesniedzējs var vai nevar palikt to teritorijā” (41. panta 2. punkta c) apakšpunkts, ar kuru atkāpjas no PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 6. punkta).

PPD (pārstrādātās redakcijas) 41. panta 1. punkts nosaka to, ka šādos gadījumos “[d]alībvalstis var pieļaut šādu izņēmumu tikai tad, ja atbildīgā iestāde uzskata, ka atgriešanas lēmuma rezultāts nebūs tieša vai netieša izraidīšana, pārkāpjot minētās dalībvalsts starptautiskās un Savienībā noteiktās saistības”. Attiecīgi tam ir jākalpo kā pēdējai pārbaudei pirms jebkuras personas atgriešanas.

⁽⁵⁹⁴⁾ EST, *Tall*, skatīt 25. atsauces 46. punktu.

⁽⁵⁹⁵⁾ Skatīt arī 4.1.3. apakšsadaļu iepriekš tekstā. Konkrētāk sakot, “ja persona: a) ir iesniegusi pirmo turpmāko pieteikumu, kas netiek tālāk izvērtēts saskaņā ar 40. panta 5. punktu, galvenokārt tādēļ, lai kavētu vai izjauktu tāda lēmuma izpildi, kā rezultātā nekavējoties tiktu īstenota viņa pārvietošana no minētās dalībvalsts; vai b) iesniedz citu turpmāku pieteikumu tajā pašā dalībvalstī pēc galīgā lēmuma uzskatīt pirmo turpmāko pieteikumu par nepieņemamu saskaņā ar 40. panta 5. punktu vai pēc galīgā lēmuma noraidīt minēto pieteikumu kā nepamatotu”.

6.4.2.4. Lēmumi par atteikšanos atkārtoti atsākt pieteikuma izvērtēšanu pēc tā netiešas atsaukšanas vai atteikšanās no tā

Personas, par kurām tiek uzskatīts, ka to pieteikumi ir netieši atsaukti vai ka tās ir atteikušās no pieteikuma, ja atbildīgā iestāde ir pieņēmusi lēmumu neturpināt izskatīšanu, saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 28. pantā noteikto var pieprasīt sava pieteikuma izvērtēšanas atsākšanu. Tās var iesniegt arī jaunu pieteikumu, kas netiks uzskatīts par turpmāko pieteikumu. Tomēr šīs tiesības var būt pakļautas konkrētiem apsvērumiem: vismaz deviņu mēnešu termiņu, pēc kura pieteikuma iesniedzēja lietas izskatīšanu vairs nevar atsākt vai jauno pieteikumu var uztvert kā turpmāku pieteikumu, vai paredzēt, ka pieteikuma iesniedzēja lietas izskatīšanu var atsākt tikai vienu reizi; skatīt PPD (pārstrādātās redakcijas) 28. panta 2. punkta otro rindkopu. 4.2.10. apakšsadaļa iepriekš tekstā sīkāk apskata pieteikumus, no kuriem pieteikuma iesniedzējs ir atteicies.

Ja pieteikuma iesniedzēji pieprasa savas lietas izskatīšanas atsākšanu un atbildīgā iestāde noraida šo prasību, pārsūdzībai pret lēmumu neatsākt lietas izskatīšanu obligāti nav automātiska apturoša efekta saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 6. punkta c) apakšpunktu, "ja šāda lēmuma rezultātā tiek izbeigtas pieteikuma iesniedzēja tiesības palikt dalībvalstī un ja šādos gadījumos tiesības palikt dalībvalstī līdz tiesiskās aizsardzības iznākumam nav paredzētas valsts tiesību aktos". Šādos gadījumos dalībvalstis "nodrošina, ka šāda persona netiek pārvietota pretēji neizraidīšanas principam" ⁽⁵⁹⁶⁾.

6.4.2.5. Drošas Eiropas trešās valstis

PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 6. punkta d) apakšpunkts attiecas uz gadījumiem, kad lēmums neizskatīt pieteikumu vai neizskatīt to pilnīgi ir balstīts faktā, ka valsts, no kuras pieteikuma ieteicējs plāno iekļūt vai ir nelikumīgi iekļuvis, ir droša Eiropas trešā valsts. Šādos gadījumos pieteikuma iesniedzējam jāatļauj apstrīdēt šīs koncepcijas piemērošanu, pamatojoties uz to, ka attiecīgā trešā valsts nav droša viņa konkrētajos apstākļos ⁽⁵⁹⁷⁾. Gadījumos, kad droša trešā valsts neuzņem pieteikuma iesniedzēju atpakaļ, viņam/viņai ir jānodrošina piekļuve procedūrām saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) II nodaļā aprakstītajiem pamatprincipiem un garantijām. (Skatīt 5.3. sadaļu iepriekš tekstā par drošas Eiropas trešās valsts koncepciju.)

⁽⁵⁹⁶⁾ PPD (pārstrādātās redakcijas) 28. panta 2. punkta 3. apakšpunkts.

⁽⁵⁹⁷⁾ Šīs analīzes 5.3. sadaļā skaidrots, ka šā nosacījuma darbības jomu var apšaubīt, ja tas tiek lasīts salīdzinājumā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 39. panta 1. punktu, kas nosaka to, ka "dalībvalstis var paredzēt, ka nekāda vai nepilnīga (..) pieteikuma iesniedzēja drošības izvērtēšana viņa konkrētajos apstākļos (..) nenotiek (..)".

7. daļa. Procedūru atbilstība saskaņā ar Atgriešanas direktīvu

Atgriešanas direktīvā “ir noteikti kopējie standarti un procedūras, kas dalībvalstīs ir jāpiemēro attiecībā uz trešo valstu to valstspiederīgo atgriešanu, kuri uzturas nelikumīgi, ievērojot pamattiesības kā galvenos Kopienas tiesību, kā arī starptautisko tiesību principus, tostarp pienākumu nodrošināt bēgļu aizsardzību un cilvēktiesības” (1. pants) ⁽⁵⁹⁸⁾. Tā stājās spēkā 2009. gada 13. janvārī un ir transponēta valsts tiesību aktos visās valstīs, kam tā ir saistoša (visās ES dalībvalstīs, izņemot Īrijā un AK, kā arī četrās Šengenas asociētajās valstīs: Islandē, Lihtenšteinā, Norvēģijā un Šveicē).

Lai gan Atgriešanas direktīva neveido KEPS daļu, tā ir cieši saistīta ar KEPS instrumentiem. Efektīva atgriešanas politika tiek uzskatīta par būtisku, nodrošinot sabiedrības atbalstu likumīgai migrācijai un patvērumam ⁽⁵⁹⁹⁾. Vienlaikus Atgriešanas direktīva atzīst, ka dalībvalstīm ir likumīgas tiesības nosūtīt atpakaļ trešo valstu valstspiederīgos, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, tikai ar noteikumu, ka ir “ieviestas taisnīgas un efektīvas patvēruma sistēmas, kas pilnībā ievēro neizraidīšanas principu” (Atgriešanas direktīvas 8. apsvēruma). Šajā direktīvā ir noteikti kopējie standarti un procedūras, kas dalībvalstīs jāpiemēro attiecībā uz trešo valstu tādu valstspiederīgo nosūtīšanu atpakaļ, kuri dalībvalstīs uzturas nelikumīgi, ievērojot pamattiesības kā galvenos Kopienas tiesību un starptautisko tiesību principus, tostarp pienākumu nodrošināt bēgļu aizsardzību un cilvēktiesības (1. pants). Komisija ir publicējusi kopīgu *Rokasgrāmatu atgriešanas jautājumos*, lai dalībvalstīm sniegtu norādījumus Atgriešanas direktīvas īstenošanā ⁽⁶⁰⁰⁾.

Šajā daļā ir sniegts īss Atgriešanas direktīvas ievads tiktāl, cik tā ir nozīmīga personu piekļuvei starptautiskās aizsardzības procedūrai atpakaļ nosūtīšanas procedūras ietvaros (skatīt 23. tabulu tālāk tekstā) ⁽⁶⁰¹⁾. Šī daļa neaplūko aizturēšanas jautājumu Atgriešanas direktīvas ietvaros.

23. tabula. 7. daļas struktūra

7.1. sadaļa	Atgriešanas direktīvas personiskā darbības joma	165.–166. lpp.
7.2. sadaļa	Atgriešanas direktīvas darbības jomas īss pārskats	166.–168. lpp.
7.3. sadaļa	Situācijas, kurās Atgriešanas direktīva var attiekties uz personām, kas meklē starptautisko aizsardzību, vai personām, kam draud izraidīšana	168.–170. lpp.

⁽⁵⁹⁸⁾ Atgriešanas direktīva, skatīt 37. atsauci.

⁽⁵⁹⁹⁾ Komisija minēja, ka “likumīgas imigrācijas un patvēruma politikas uzticamība un integritāte ir pakļauta riskam, ja nepastāv kopienas atgriešanas politika nelikumīgiem iedzīvotājiem”: Eiropas Komisija, *Communication from the Commission to the European Parliament and the Council in view of the European Council of Thessaloniki on the development of a common policy on illegal immigration, smuggling and trafficking of human beings, external borders and the return of illegal residents*, 2003. gada 2. jūnijs, COM(2003) 323.

⁽⁶⁰⁰⁾ Eiropas Komisija, *Recommendation of 1.10.2015 establishing a common ‘Return handbook’ to be used by Member States’ competent authorities when carrying out return related tasks*, C C(2015) 6250 galīgā versija, 62. lpp.

⁽⁶⁰¹⁾ Plašāku informāciju par EST un nacionālo judikatūru un Atgriešanas direktīvas interpretāciju iespējams atrast, piemēram, *Contention (Judicial CONTROL of immigration deTENTION)* projekta vietnē, skatīt *Synthesis* ziņojumu *The extent of judicial control of pre-removal detention in the EU*, ko sagatavojis Migrācijas politikas centrs Robēra Šumana vārdā nosauktajam Padzīlīnāto mācību centram sadarbībā ar *Odyssey Network* (ULB), 2014. gads.

7.1. Atgriešanas direktīvas personiskā darbības joma

Atgriešanas direktīvas 2. panta 1. punkts nosaka to, ka direktīva “attiecas uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri nelikumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā”. Ar direktīvas 3. pantu nelikumīga uzturēšanās definēta kā “tāda trešās valsts valstspiederīgā atrašanās dalībvalsts teritorijā, kurš neatbilst vai vairs neatbilst ieceļošanas nosacījumiem, kas noteikti Šengenas Robežu kodeksa 5. pantā, vai arī citiem ieceļošanas, uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās nosacījumiem šajā dalībvalstī”. Atgriešanas direktīva neattiecas uz personām, kam ir tiesības uz pārvietošanās brīvību Kopienā (2. panta 3. punkts). Dalībvalstis var izlemt nepiemērot šo direktīvu attiecībā uz:

- tiem, uz kuriem attiecas ieceļošanas atteikums saskaņā ar Šengenas Robežu kodeksu (2. panta 2. punkta a) apakšpunkts),
- tiem, kuri aizturēti vai notverti, nelikumīgi šķērsojot ārējās (zemes, jūras vai gaisa) robežas un kuri vēlāk nav ieguvuši tiesības palikt (2. panta 2. punkta a) apakšpunkts) ⁽⁶⁰²⁾; un
- tiem, kam atpakaļnosūtīšanas procedūra ir noteikta krimināltiesisku sankciju dēļ, vai tiem, kam piemēro izdošanas procedūras (2. panta 2. punkta b) apakšpunkts) ⁽⁶⁰³⁾.

Attiecībā uz starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem Atgriešanas direktīvas 9. apsvērums nosaka šādu informāciju:

Atgriešanas direktīvas 9. apsvērums

[T]rešās valsts valstspiederīgais, kas ir pieprasījis patvērumu dalībvalstī, nebūtu jāuzskata par personu, kas nelikumīgi uzturas attiecīgās dalībvalsts teritorijā, kamēr nav stājies spēkā negatīvs lēmums par minēto pieprasījumu vai lēmums, ar kuru tiek pārtrauktas viņa vai viņas tiesības uz patvēruma meklētāja statusu.

Tas ir cieši saistīts ar faktu, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem ir tiesības procedūras laikā palikt teritorijā (skatīt 4.1. un 6.4. sadaļas iepriekš tekstā). Principā tas nozīmē, ka Atgriešanas direktīva ir jāpiemēro tiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri nav iesnieguši starptautiskās aizsardzības pieteikumu, kā arī tiem, kuru starptautiskās aizsardzības pieteikums ir izskatīts un noraidīts, un tiem, kuriem vairs nav tiesības atrasties konkrētās dalībvalsts teritorijā.

Šim nosacījumam ir daži izņēmumi, kas izriet no fakta, ka konkrētiem starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniedzējiem nav automātiski jāpiešķir tiesības palikt teritorijā procedūras rezultāta gaidīšanas laikā. Tie ir izsmeļoši uzskaitīti PPD (pārstrādātās redakcijas) 9. panta 2. punktā un ietver *inter alia* personas, kuras iesniegušas turpmāku pieteikumu, kas minēts 41. pantā, vai kuras nepieciešams nodot vai izdot trešai valstij vai starptautiskajām tiesām ⁽⁶⁰⁴⁾. (Skatīt 4.1.2. apakšsadaļu iepriekš tekstā par tiesībām palikt administratīvā līmeņa izskatīšanas laikā.) Abos gadījumos dalībvalstīm ir jāapsver, vai atgriešana varētu nozīmēt tiešu vai netiešu

⁽⁶⁰²⁾ Komentētāji apgalvo, ka šim nosacījumam būs nepieciešama EST interpretācija, lai izlemtu, vai visi nelegālas iekļūšanas gadījumi var tikt izslēgti no direktīvas saskaņā ar šo pantu. Viņi apgalvo, ka šo izņēmumu nevajadzētu pieņemt gadījumos, kad slēpta iekļūšana novērota teritorijā tālu no robežas. Skatīt Peers et al., *The EU charter of Fundamental Rights. A commentary*, skatīt 254. atsauci, 491. lpp, kur ir iekļauts arī pretējs viedoklis.

⁽⁶⁰³⁾ Skatīt *Achughbadian* lietu, kur EST skaidroja, ka krimināllikuma sankcijas var pieņemt tikai tad, kad atgriešanas procedūra ir izsmelta, ja piespiedu pasākumu pieņemšana neļauj veikt imigranta izraidīšanu, un to iespējams veikt tikai tiktāl, cik nav pamatojuma neatgriešanai. Skatīt EST Lielās palātas 2011. gada 6. decembra spriedumu lietā Nr. C-329/11, *Alexandre Achughbadian pret Préfet du Val-de-Marne*, EU:C:2011:807, 41., 46., 48. un 49. punkts. Skatīt arī 2015. gada 1. oktobra spriedumu lietā Nr. C-290/14, *Skerdjan Celaj*, EU:C:2015:640, kurā apstākļi atšķirās, jo šis trešās valsts valstspiederīgais jau bija pakļauts atgriešanas procedūrai un bija iekļūvis teritorijā vēlreiz neatkarīgi no ieceļošanas aizlieguma. Šajā gadījumā EST noteica, ka var piemērot kriminālsodu.

⁽⁶⁰⁴⁾ Lai gan gadījumos par personu nodošanu vai izdošanu citai dalībvalstij netiek piemērota Atgriešanas direktīva, ja izdošana notiek trešai valstij, Atgriešanas direktīvas piemērošana saskaņā ar 2. panta 2. punkta b) apakšpunktu ir neobligāta. Skatīt 7.1. sadaļu iepriekš tekstā par Atgriešanas direktīvas personīgo darbības jomu.

izraidīšanu, kas pārkāpj šīs dalībvalsts starptautiskās un ES saistības (PPD (pārstrādātās redakcijas) 9. panta 3. punkts un 41. panta 1. punkta pēdējais teikums).

Atgriešanas direktīva var būt nozīmīga gadījumos, kad ir runa par noraidītiem starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem un trešo valstu valstspiederīgajiem, kas uzturas valstī nelikumīgi un izlemj pieteikties starptautiskajai aizsardzībai.

7.2. Atgriešanas direktīvas darbības jomas īss pārskats

Atgriešanas direktīvas 5. pants uzsver principus, kas jāņem vērā atgriešanas procedūras laikā:

- bērna intereses,
- cieņa pret ģimenes dzīvi,
- trešās valsts valstspiederīgā veselības stāvoklis un
- neizraidīšanas princips.

Neizraidīšanas princips ir *inter ali* atspoguļots faktā, ka izraidīšana ir obligāti jāatliek gadījumos, kad tiktu pārkāpts šis princips (Atgriešanas direktīvas 9. panta 1. punkts).

Atgriešanas direktīvas 6. panta 1. punkts nosaka vispārīgos noteikumus, saskaņā ar kuriem atgriešanas lēmums tiek izdots ikvienam trešās valsts valstspiederīgajam, kurš nelikumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā ⁽⁶⁰⁵⁾. Atkāpes no šā nosacījuma iekļauj trešo valstu valstspiederīgos, kuriem ir uzturēšanās atļauja citā dalībvalstī (6. panta 2. punkts), kuri tiek uzņemti atpakaļ citā dalībvalstī (6. panta 3. punkts) ⁽⁶⁰⁶⁾ vai attiecībā uz kuriem ir sākta procedūra viņu uzturēšanās atļaujas atjaunošanai (6. panta 5. punkts).

Atgriešanas direktīva nosaka turpmākās darbības, kas veicamas visā izraidīšanas procedūrā. Tie tika uzsvērti *El Dridi* nolēmumā ⁽⁶⁰⁷⁾. Sākotnējā fāzē trešās valsts valstspiederīgajam ir jānodrošina zināms laiks brīvprātīgi izpildīt lēmumu, kas nosaka pienākumu atgriezties (atgriešanas lēmumu) ⁽⁶⁰⁸⁾, izņemot gadījumus, kad specifiski apstākļi nosaka, ka viņam/viņai nevajadzētu būt šādai iespējai ⁽⁶⁰⁹⁾. Šie specifiskie apstākļi varētu izraisīt konkrētu citu pienākumu noteikšanu vai īsāka laika perioda noteikšanu, kurā personai ir jāpamet valsts ⁽⁶¹⁰⁾.

Ja trešās valsts valstspiederīgais neizpilda pienākumu atgriezties (vai ja nav noteikts brīvprātīgas izceļošanas periods), dalībvalsts īsteno izraidīšanu, veicot visus vajadzīgos pasākumus samērīgā veidā un ievērojot pamattiesības ⁽⁶¹¹⁾. *El Dridi* lietā EST apkopo secinājumus:

Secība, kādā [Atgriešanas direktīva] nosaka atgriešanas procedūras darbību pieņemšanu, atbilst to pasākumu gradācijai, kādi jāveic, lai īstenotu atgriešanas lēmumu; tā ir gradācija, kas sākas ar pasākumiem, kuri sniedz konkrētajai personai vislielāko brīvību,

⁽⁶⁰⁵⁾ Šāds lēmums nosaka un paziņo, ja uzturēšanās ir nelikumīga, un nosaka vai uzliek pienākumu atgriezties, un to var pieņemt administratīvā iestāde vai tiesa lēmuma vai akta formā. Atgriešanas direktīvas 3. panta 4. punkts.

⁽⁶⁰⁶⁾ Tas attiecas uz divpusējiem nolīgumiem vai vienošanās dokumentiem, kas bija spēkā direktīvas spēkā stāšanās brīdī.

⁽⁶⁰⁷⁾ EST 2011. gada 28. aprīļa spriedums lietā Nr. C-61/11, *Hassen El Dridi, alias Karim Soufi*, EU:C:2011:268,36.–38. punkts

⁽⁶⁰⁸⁾ Atgriešanas lēmums ietvers piemērotu brīvprātīgas aizbraukšanas periodu, kas var variēt no septiņām līdz 30 dienām (7. panta 1. punkts). Šo periodu var pagarināt, ņemot vērā konkrētus īpašos apstākļus, piemēram, uzturēšanās ilgumu, bērnus, kas apmeklē skolu, vai citus ģimenes locekļus un sociālās saites (7. panta 2. punkts). Uz trešo valstu valstspiederīgo var attiekties konkrēti pienākumi laikā pirms brīvprātīgas izceļošanas, ja ir bēgšanas iespējamība (7. panta 3. punkts). EST noteica, ka atgriešanas procedūrā "prioritāte tiek sniegta (...) brīvprātīgai to pienākumu izpildei, kas izriet no (...) atgriešanas lēmuma". Turpat, 26. punkts.

⁽⁶⁰⁹⁾ Turpat, 36. punkts.

⁽⁶¹⁰⁾ Turpat, 37. punkts.

⁽⁶¹¹⁾ Turpat, 38. punkts. Tas saistīts ar Atgriešanas direktīvas 8. panta 1. punktu, saskaņā ar kuru dalībvalstis "veic visus vajadzīgos pasākumus, lai izpildītu atgriešanas lēmumu". Saskaņā ar 8. panta 4. punktu visi piespiedu līdzekļi jāizmanto kā pēdējā iespēja, tiem ir jābūt samērīgiem un tie nedrīkst pārsniegt saprātīgi vajadzīgu spēku.

konkrētāk, piešķir laika periodu šīs personas brīvprātīgai izceļošanai, un beidzas ar pasākumiem, kas visvairāk ierobežo brīvību, konkrētāk, organizē aizturēšanu specializētā iestādē; šajos posmos jāievēro samērīguma princips⁽⁶¹²⁾.

Atgriešanas procedūru pakāpeniskā daba arī aizliedz dalībvalstīm izmantot nacionālos noteikumus, atbilstoši kuriem persona, kas neizpilda izraidīšanas lēmumu, tiktu pakļautas cietumšodam: valstīm vispirms “jāveic darbības, lai īstenotu atgriešanas lēmumu”⁽⁶¹³⁾.

Dažos gadījumos atgriešanas lēmumu var papildināt ar ieceļošanas aizliegumu, kas aizliedz ieceļošanu un uzturēšanos dalībvalsts teritorijā konkrētu laikposmu, kas nepārsniedz piecus gadus (11. panta 1. punkta pēdējais teikums)⁽⁶¹⁴⁾. Šo termiņu var pārsniegt tikai tad, ja pastāv nopietni draudi sabiedriskajai kārtībai, sabiedrības drošībai vai valsts drošībai (11. panta 2. punkts). Ieceļošanas aizlieguma nosacījumi tiek piemēroti, “neierobežojot tiesības uz starptautisku aizsardzību kādā no dalībvalstīm, kā noteikts [KD] 2. panta a) apakšpunktā” (11. panta 5. punkts)⁽⁶¹⁵⁾. *Atgriešanas rokasgrāmata* komentē šos nosacījumus, konkrētējot, ka “ieceļošanas aizliegumu nepieciešams apturēt (patvēruma procedūras laikā) vai atcelt (kad piešķirta starptautiskā aizsardzība)”⁽⁶¹⁶⁾.

Dalībvalstis var pieņemt atsevišķus lēmumu par izraidīšanu, ja izraidīšanas lēmums netiek izpildīts brīvprātīgās izceļošanas laika periodā vai ja šāds periods nav piešķirts (8. panta 3. punkts). Taču valstis var arī pieņemt sistēmu, kurā lēmums par nelikumīgu uzturēšanos, izraidīšanas lēmums un ieceļošanas aizliegums veido viena lēmuma neatņemamas daļas (6. panta 6. punkts).

Ir daži apstākļi, kuros izraidīšana (tas ir, atgriešanas lēmuma īstenošana) tiek atlikta. Viens no tiem ir situācija, kurā izraidīšana pārkāptu neizraidīšanas principu (9. panta 1. punkta a) apakšpunkts), cits saistīts ar tiesību aizsardzības līdzekļa apturošo ietekmi attiecībā uz atgriešanas lēmumu (9. panta 1. punkta b) apakšpunkts un 13. pants). Dalībvalstis citos gadījumos izraidīšanas izpildi var atlikt uz atbilstošu laikposmu, ņemot vērā konkrētā gadījuma īpašos apstākļus, jo īpaši – trešās valsts valstspiederīgā fizisko stāvokli un garīgās spējas, tehniskus iemeslus vai identifikācijas trūkumu (9. panta 2. punkts). Atlikšanas laikā trešās valsts valstspiederīgajam var noteikt konkrētas papildu saistības, kas līdzīgas aizturēšanas alternatīvām (9. panta 3. punkts). Trešo valstu valstspiederīgajiem ir jāsaņem rakstveida apliecinājums, ka lēmums īslaicīgi netiks īstenots (14. panta 2. punkts). Atlikšanas laikā trešo valstu valstspiederīgajiem ir vismaz tiesības, kas noteiktas 14. panta 1. punktā: ģimenes vienotība ar dalībvalstī esošiem ģimenes locekļiem, neatliekamās veselības aprūpes un slimību primārās ārstēšanas nodrošināšana, nepilngadīgajiem nodrošināta piekļuve pamatizglītības sistēmai un mazāk aizsargātu personu īpašo vajadzību izpilde.

Atgriešanas direktīva nosaka apstākļus, kādos trešo valstu valstspiederīgos, kuri teritorijā uzturas nelikumīgi, var aizturēt, piemērojamos apstākļus un maksimālo aizturēšanas laiku (15. pants)⁽⁶¹⁷⁾. Direktīva nosaka procesuālās garantijas attiecībā uz lēmumu saturu⁽⁶¹⁸⁾ un informāciju par pieejamajiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, un lēmumu galveno elementu

⁽⁶¹²⁾ Turpat, 41. punkts.

⁽⁶¹³⁾ Turpat, 58. punkts.

⁽⁶¹⁴⁾ Skatīt 3. panta 6. punktu par terminu “ieceļošanas aizliegums”. Saskaņā ar *Atgriešanas direktīvas* 11. pantu atgriešanas lēmums jāpapildina ar ieceļošanas aizliegumu, ja nav noteikts brīvprātīgās aizbraukšanas laiks vai ja trešās valsts valstspiederīgais nav izpildījis savu pienākumu atgriezties.

⁽⁶¹⁵⁾ Šajā gadījumā uz situāciju attiecas starptautiskās aizsardzības saturs un, tiklīdz piešķirta starptautiskā aizsardzība, bēgļa vai alternatīvā statusa saņēmējam jāizsniedz uzturēšanās atļauja, ja vien pretējo nenosaka pārliecinoši valsts drošības vai sabiedriskās kārtības iemesli. Uzturēšanās atļaujas termiņš ir atkarīgs no piešķirtā statusa. KD (pārstrādātās redakcijas) 24. panta 1. un 2. punkti

⁽⁶¹⁶⁾ Eiropas Komisija, *Return handbook*, skatīt 600. atsauci, 62. lpp.

⁽⁶¹⁷⁾ EST spriedums *El Dridi*, skatīt 607. atsauci 40. punktu.

⁽⁶¹⁸⁾ Attiecībā uz tiesībām tikt uzklautam atgriešanas procedūrās skatīt EST, *Mukarubega*, skatīt 143. atsauci.

tulkojumu (12. pants). Taču tā arī atļauj atkāpties no šiem standartiem, piemēram, attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri nav ieguvuši uzturēšanās atļauju pēc nelikumīgas ieceļošanas valsts teritorijā (12. panta 3. punkts) ⁽⁶¹⁹⁾. Attiecībā uz lēmumiem, kas saistīti ar atgriešanu, personām jānodrošina efektīvi tiesiskās aizsardzības līdzekļi kompetentā tiesu vai citā iestādē, kas ir objektīva un neatkarīga. Šī iestāde “ir pilnvarota pārskatīt ar atgriešanu saistītos lēmumus (..), tostarp iespēju uz laiku pārtraukt to izpildi, ja vien jau nepiemēro pagaidu pārtraukšanu saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem” (13. panta 1. un 2. punkts). Pārsūdzības procedūrā trešās valsts valstspiederīgajam ir jābūt iespējai saņemt juridiskas konsultācijas, pārstāvniecību un – vajadzības gadījumā – palīdzību valodas ziņā, kā arī bezmaksas juridisko palīdzību un/vai pārstāvniecību (13. panta 3. un 4. punkts).

7.3. Situācijas, kurās Atgriešanas direktīva var attiekties uz personām, kas meklē starptautisko aizsardzību, vai personām, kam noteikta izraidīšana

7.3.1. Trešo valstu valstspiederīgie, kas uzturas teritorijā nelikumīgi un nav pieteikuma iesniedzēji

Neizraidīšanas princips pilnībā attiecas uz atgriešanas procedūru visiem trešo valstu valstspiederīgajiem neatkarīgi no tā, vai tie ir vai nav pieteikušies starptautiskajai aizsardzībai (skatīt ES hartas 19. panta 2. punktu). Dalībvalstīm ir pienākums “[atlikt] izraidīšanu, (..) ja ar izraidīšanu tiktu pārkāpts neizdošanas princips” (Atgriešanas direktīvas 8. panta 6. punkts). Situācija, kurā atgriešanas lēmuma lietā varēja parādīties izraidīšanas risks, tika aplūkota spriedumā *Abdida* lietā, kas attiecas uz trešās valsts valstspiederīgo ar smagu slimību. Saskaņā ar ECT judikatūru tie var būt īpaši apstākļi, kas rada bažas saskaņā ar ECTK 3. pantu ⁽⁶²⁰⁾.

No savas puses EST ir spriedusi:

[...]oti īpašos izņēmuma gadījumos, kad tāda trešās valsts valstspiederīgā, kurš cieš no smagas slimības, izraidīšana uz valsti, kur nav pieejama atbilstoša ārstēšana, pārkāptu neizraidīšanas principu, dalībvalstis, kā minēts Direktīvas 2008/115 5. pantā, ja tas tiek apskatīts kopā ar hartas 19. panta 2. punktu, nedrīkst īstenot šādu izraidīšanu ⁽⁶²¹⁾.

EST arī minēja, ka gadījumos, kad tiek apskatīts izraidīšanas risks, Atgriešanas direktīva nepieļauj “nacionālos tiesību aktus, kas nenosaka tiesību aizsardzības līdzekļus ar apturošu ietekmi attiecībā uz atgriešanas lēmumu, kura īstenošana var konkrētajam trešās valsts valstspiederīgajam radīt viņa veselības stāvokļa smagas un neatgriezeniskas pasliktināšanās nopietnu risku” ⁽⁶²²⁾.

⁽⁶¹⁹⁾ Šādā gadījumā dalībvalstij nevajag nodrošināt lēmumu, kas saistīts ar atgriešanu, galveno elementu rakstveida vai mutvārdu tulkošanu valodā, ko trešās valsts valstspiederīgais saprot vai par kuru ir pamats uzskatīt, ka tas to saprot. Tā vietā iespējams izdalīt standarta veidlapas vismaz piecās nelegālo migrantu biežāk izmantotajās valodās.

⁽⁶²⁰⁾ ECT Lielās palātas 2008. gada 27. maija spriedumā lietā *N pret United Kingdom*, pieteikums Nr. 26565/05, 4242. punkts. Nesēnākā lietā ECT Lielā palāta pārskatīja iepriekš noteiktos standartus un uzskatīja, ka “citi ļoti īpaši apstākļi”, “kas var radīt jautājumus saskaņā ar 3. pantu, ir jāsaprot kā situācijas, kas saistītas ar smagi slimas personas izraidīšanu, kad ir būtisks, pierādīts pamats uzskatīt, ka šai personai, lai gan tai nedraud tūlītēja nāve, varētu rasties reāls risks tikt pakļautai tam, ka nopietni, strauji un neatgriezeniski pasliktinās veselības stāvoklis, kas izraisītu smagas ciešanas vai ievērojami saīsinātu paredzamo dzīves ilgumu, jo uzņemošajā valstī nav atbilstošas ārstēšanas vai šāda ārstēšana nav pieejama”. Skatīt ECT, *Paposhvili*, skatīt 181. atsauces 183. punktu.

⁽⁶²¹⁾ EST, *CPAS d’Ottignies-Louvain-La-Neuve pret Moussa Abdida*, skatīt 571. atsauces 48. punktu.

⁽⁶²²⁾ Turpat, 53. punkts.

Spriedumā *Hirsi Jamaa and others pret Italy* ECT uzsvēra, ka fakts, ka trešās valsts valstspiederīgie nav tieši pieprasījuši patvērumu, neatbrīvo dalībvalsti no savu pienākumu izpildīšanas saskaņā ar 3. pantu. “Valsts iestādēm situācijā, kad pieteikuma iesniedzēja mītnes valstī tiek sistemātiski pārkāptas cilvēktiesības, ir pienākums iegūt informāciju par izturēšanos, kāda pret pieteikuma iesniedzējiem paredzama atgriešanās gadījumā neatkarīgi no tā, vai pieteikuma iesniedzēji tieši nav pieprasījuši patvērumu”⁽⁶²³⁾.

7.3.2. Patvēruma lūdzēji, kuru pieteikumi ir noraidīti

Kad ir noslēgusies starptautiskās aizsardzības procedūra, patvēruma lūdzēji, kuru pieteikumi ir noraidīti, var viegli nokļūt Atgriešanas direktīvas darbības jomā. Lietā *Amadou Tall* EST uzskatīja, ka apturošas ietekmes trūkums tiesā, kas izskata starptautiskās aizsardzības lietas, nenozīmēja, ka negatīvs lēmums par starptautisko aizsardzību izraisa trešās valsts valstspiederīgā izraidīšanu šajā gadījumā, jo jautājums attiecās tikai uz to, kāds bija “lēmuma likumīgums tālāk neizskatīt turpmāko pieteikumu”⁽⁶²⁴⁾. Ja pret trešās valsts valstspiederīgo tiek izdots atgriešanas lēmums, valstspiederīgajam ir “jābūt iespējai izmantot savas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību attiecībā uz šo lēmumu saskaņā ar šīs direktīvas 13. pantu”⁽⁶²⁵⁾. EST šajā lietā sprieda:

Jebkurā gadījumā pārsūdzībai jābūt obligātai apturošai ietekmei, kad tā tiek iesniegta pret atgriešanas lēmumu, kura īstenošana varētu pakļaut trešās valsts valstspiederīgo nopietnam nāvessoda, spīdzināšanas vai citas necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai sodam riskam, tādējādi nodrošinot, ka attiecībā uz šo trešās valsts valstspiederīgo tiek izpildīti hartas 19. panta 2. punkts un 47. pants⁽⁶²⁶⁾.

7.3.3. Piekļuve starptautiskās aizsardzības procedūrai trešo valstu valstspiederīgajiem atgriešanas procedūras ietvaros

Ar PPD (pārstrādāto redakciju) nosaka to, ka informācija par tiesībām pieteikties starptautiskajai aizsardzībai tiek sniegta arī trešo valstu valstspiederīgajiem vai bezvalstniekiem, kas tiek turēti aizturēšanas vietās, atrodas robežšķērsošanas punktos vai tranzīta zonās un kas “varētu vēlēties iesniegt starptautiskās aizsardzības pieteikumu” (PPD (pārstrādātās redakcijas) 8. panta 1. punkts). Visām iestādēm, kam ir liela iespēja saņemt starptautiskās aizsardzības pieteikumus, ir jābūt “attiecīgi [informētām] un (..) [darbiniekiem jāsaņem] saviem uzdevumiem un pienākumiem atbilstīga apmācība pietiekamā līmenī un norādījumi pieteikuma iesniedzēju informēšanai par to, kur un kā var iesniegt starptautiskās aizsardzības pieteikumu” (PPD (pārstrādātās redakcijas) 6. panta 1. punkts).

Tiklīdz trešo valstu valstspiederīgie, kas nelikumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā, iesniedz starptautiskās aizsardzības pieteikumu, tie vairs “nebūtu jāuzskata par personu, kas nelikumīgi uzturas attiecīgās dalībvalsts teritorijā, kamēr nav stājies spēkā negatīvs lēmums par minēto pieprasījumu vai lēmums, ar ko tiek pārtrauktas viņa vai viņas tiesības uz patvēruma meklētāja statusu” (Atgriešanas direktīvas 9. apsvēruma), izņemot tad, ja ar šo pieteikumu nav saistītas

⁽⁶²³⁾ ECT, *Hirsi pret Italy*, skatīt 55. atsauces 133. punktu, skatīt arī 2.3.2.3. apakšsadaļu iepriekš tekstā par informācijas un konsultāciju sniegšanu aizturēšanas iestādēs un robežšķērsošanas punktos.

⁽⁶²⁴⁾ EST, *Tall*, skatīt 25. atsauces 56. punktu. Lietā tika apskatīts PPD, kurā pārsūdzības procedūras apturošās ietekmes kontrole tika nodota dalībvalstu pārziņā.

⁽⁶²⁵⁾ Turpat, 57. punkts.

⁽⁶²⁶⁾ Turpat, 58. punkts.

tiesības palikt. Ieceļošanas aizlieguma piemērošana ir jāaptur vismaz līdz starptautiskās aizsardzības procedūras noslēgumam. (Skatīt 7.2. sadaļu iepriekš tekstā par Atgriešanas direktīvas darbības jomas īsu ieskatu.)

Vienīgais izņēmums attiecas uz pieteikuma iesniedzējiem bez tiesībām palikt teritorijā. Turpmāku pieteikumu gadījumā vai tad, ja pieteikuma iesniedzēji ir pakļauti nodošanai vai izdošanai citai dalībvalstij vai trešai valstij saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 9. pantu PPD (pārstrādātās redakcijas), 9. panta 3. punkts un 41. panta 1. punkts nosaka atsevišķu izraidīšanas riska izpēti⁽⁶²⁷⁾. Pārsūdzības procedūrās lielākoties būs jāsauc tiesas vai tribunāla lēmums par tiesībām uzturēties teritorijā pārsūdzības procedūras laikā (46. panta 8. punkts). (Skatīt arī 6.4. sadaļu iepriekš tekstā par tiesībām palikt pārsūdzības procedūru laikā⁽⁶²⁸⁾).

Daļa trešo valstu valstspiederīgo, kas valstī uzturas nelikumīgi, būs aizturēšanas iestādē brīdī, kad iesniedz starptautiskās aizsardzības pieteikumu⁽⁶²⁹⁾. Attiecībā uz šiem pieteikuma iesniedzējiem dažos gadījumos efektīvu piekļuvi procedūrai vai tiesai var traucēt stingru procedūras termiņu piemērošana un juridiskās vai valodnieciskās palīdzības trūkums (skatīt 6.3. sadaļā minēto judikatūru par piekļuvi efektīvai tiesību aizsardzībai). Attiecīgi jebkurai organizācijai, kas sniedz konsultācijas un palīdzību, ir jābūt efektīvai piekļuvei pieteikuma iesniedzējiem vietās, kur ir ierobežota to pārvietošanās brīvība (PPD (pārstrādātās redakcijas) 8. panta 2. punkts). Attiecībā uz nepilngadīgajiem bez pavadības garantijas ir vēl specifiskākas; struktūrām, kas kalpo kā to pārstāvji, ir tiesības iesniegt pieteikumu nepilngadīgā vārdā, ja tās uzskata, ka nepilngadīgajam saskaņā ar KD (pārstrādāto redakciju) vajadzīga aizsardzība (PPD (pārstrādātās redakcijas) 7. panta 4. punkts)⁽⁶³⁰⁾.

⁽⁶²⁷⁾ 41. panta 1. punkta otrā rindkopa nosaka: "Dalībvalstis var pieļaut šādu izņēmumu tikai tad, ja atbildīgā iestāde uzskata, ka atgriešanas lēmuma rezultāts nebūs tieša vai netieša izraidīšana, pārkāpjot minētās dalībvalsts starptautiskās un Savienībā noteiktās saistības."

⁽⁶²⁸⁾ Vienīgais izņēmums ir pieļaujams tad, ja dalībvalstis nolemj, ka turpmākais pieteikums nenodrošina pieteikuma iesniedzējam tiesības palikt teritorijā saskaņā ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 41. pantā noteikto. Šajā gadījumā iespējams ar PPD (pārstrādātās redakcijas) 41. panta 2. punkta c) apakšpunktā noteikto atkāpties no PPD (pārstrādātās redakcijas) 46. panta 8. punkta noteiktā.

⁽⁶²⁹⁾ Saskaņā ar EST spriedumu lietā *Arslan* PPD un USD neaizliedz to, ka pēc starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanas trešās valsts valstspiederīgais tiek turēts apcietinājumā, "pamatojoties uz valsts tiesību normu, ja, izvērtējot visus attiecīgos apstākļus katrā gadījumā atsevišķi, izrādās, ka pieteikums ir iesniegts tikai tādēļ, lai aizkavētu vai apdraudētu lēmuma izpildi, un ka ir objektīvi nepieciešams viņu turēt apcietinājumā, lai novērstu attiecīgās personas pastāvīgu izvairīšanos no atgriešanās": EST 2012. gada 30. maija spriedums lietā Nr. C-534/11, *Mehmet Arslan pret Policie ČR, Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje, odbor cizinecké policie*, EU:C:2013:343, 63. punkts.

⁽⁶³⁰⁾ Skatīt arī 2.3.2.2. apakšsadaļu iepriekš tekstā.

A pielikums. Primārie avoti

1. Eiropas Savienības tiesību akti

1.1. ES primārās tiesības

Līgums par Eiropas Savienības darbību (konsolidētā versija, kurā grozījumi izdarīti ar Lisabonas līgumu (stājas spēkā 2009. gada 1. decembrī) (OV C 326, 26.10.2012., 47.–390. lpp.)

Līgums par Eiropas Savienību (konsolidētā versija, kurā grozījumi izdarīti ar Lisabonas līgumu (stājas spēkā 2009. gada 1. decembrī)) (OV C 326, 26.10.2012., 13.–45. lpp.)

Eiropas Savienības pamattiesību harta (kurā grozījumi izdarīti 2007. gada 12. decembrī (stājas spēkā 2009. gada 1. decembrī)) (OV C 326, 26.10.2012., 391.–407. lpp.)

Protokols Nr. 21 par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, pievienots LESD OV C 326, 26.10.2012., 295. lpp.

Protokols Nr. 22 par Dānijas nostāju, pievienots LESD OV C 326, 26.10.2012., 299. lpp.

1.2. Sekundārie ES tiesību akti

1.2.1. Regulas

Padomes 2000. gada 11. decembra Regula (EK) Nr. 2725/2000 par pirkstu nospiedumu salīdzināšanas sistēmas *Eurodac* izveidi, lai efektīvi piemērotu Dublinas konvenciju (OV L 316, 15.12.2000., 1.–10. lpp.).

Padomes 2003. gada 18. februāra Regula (EK) Nr. 343/2003, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts pilsoņa patvēruma pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (OV L 50, 25.2.2003., 1.–10. lpp.).

Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 19. maija Regula (ES) Nr. 439/2010, ar ko izveido Eiropas Patvēruma atbalsta biroju (OV L 132, 29.5.2010., 11.–28. lpp.).

Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Regula (ES) Nr. 603/2013 par pirkstu nospiedumu salīdzināšanas sistēmas *Eurodac* izveidi, lai efektīvi piemērotu Regulu (ES) Nr. 604/2013, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm, un par dalībvalstu tiesībaizsardzības iestāžu un Eiropola pieprasījumiem veikt salīdzināšanu ar *Eurodac* datiem tiesībaizsardzības nolūkos, un ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 1077/2011, ar ko izveido Eiropas Aģentūru lielapjoma IT sistēmu darbības pārvaldībai brīvības, drošības un tiesiskuma telpā (pārstrādāto redakciju) (OV L 180, 29.6.2013., 1.–30. lpp.).

Komisijas 2003. gada 2. septembra Regula (EK) Nr. 1560/2003, ar kuru paredz sīki izstrādātus noteikumus, lai piemērotu Padomes Regulu (EK) Nr. 343/2003, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts pilsoņa patvēruma pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (OV L 222, 5.9.2003., 3.–23. lpp.).

Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Regula (ES) Nr. 603/2013 par pirkstu nospiedumu salīdzināšanas sistēmas *Eurodac* izveidi, lai efektīvi piemērotu Regulu (ES) Nr. 604/2013,

ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm, un par dalībvalstu tiesībaizsardzības iestāžu un Eiropola pieprasījumiem veikt salīdzināšanu ar *Eurodac* datiem tiesībaizsardzības nolūkos, un ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 1077/2011, ar ko izveido Eiropas Aģentūru lielapjoma IT sistēmu darbības pārvaldībai brīvības, drošības un tiesiskuma telpā (OV ES L 180, 29.6.2013., 1.–30. lpp.).

Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Regula (ES) Nr. 604/2013, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (pārstrādāta redakcija) (OV L 180, 29.6.2013., 31.–59. lpp.).

Komisijas 2014. gada 30. janvāra Īstenošanas regula (ES) Nr. 118/2014, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1560/2003, ar kuru paredz sīki izstrādātus noteikumus, lai piemērotu Padomes Regulu (EK) Nr. 343/2003, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts pilsoņa patvēruma pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (OV L 39, 8.2.2014., 1.–43. lpp.).

Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 27. aprīļa Regula (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV L 119, 4.5.2016., 1.–88. lpp.).

1.2.2. Direktīvas

Eiropas Parlamenta un Padomes 1995. gada 24. oktobra Direktīva 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (OV L 283, 23.11.1995., 31.–50. lpp.).

Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Direktīva 2008/115/EK par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, OV L 348, 24.12.2008., 98.–107. lpp.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 13. decembra Direktīva 2011/95/ES par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu (pārstrādāta versija) (OV L 337, 20.12.2011., 9.–26. lpp.).

Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/32/ES par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (pārstrādāta redakcija) (OV L 180, 29.6.2013., 60.–95. lpp.)

Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/33/ES, ar ko nosaka standartus starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniedzēju uzņemšanai (pārstrādāta redakcija) (OV L 180, 29.6.2013., 96.–116. lpp.).

Padomes 1993. gada 14. jūnija Direktīva 93/40/EEK, ar kuru groza Direktīvas 81/851/EEK un 81/852/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz veterinārās medicīnas produktiem (OV L 214, 24.8.1993., 31.–39. lpp.).

Padomes 2003. gada 27. janvāra Direktīva 2003/9/EK, ar ko nosaka minimālos standartus patvēruma lūdzēju uzņemšanai (OV L 31, 6.2.2003., 18.–25. lpp.).

Padomes 2003. gada 22. septembra Direktīva 2003/86/EK par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanu (OV L 251, 3.10.2003., 12.–18. lpp.)

Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/83/EK par obligātajiem standartiem, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība, šādu personu statusu un piešķirtās aizsardzības saturu, OV L 34, 30.9.2004., 12. lpp.

Padomes 2005. gada 1. decembra Direktīva 2005/85/EK par minimāliem standartiem attiecībā uz dalībvalstu procedūrām, ar kurām piešķir un atņem bēgļa statusu (OV L 326, 13.12.2005., 13.–34. lpp.).

1.2.3. Nolīgumi

Nolīgums starp Eiropas Kopienu un Šveices Konfederāciju par kritērijiem un mehānismiem tās valsts noteikšanai, kas atbildīga par patvēruma pieprasījumu izskatīšanu, kuri iesniegti kādā dalībvalstī vai Šveicē (OV L 53, 27.2.2008., 5.–17. lpp.).

1.2.4. Lēmumi

Komisijas 2009. gada 13. maija Lēmums par operatoru atlasīšanu Eiropas sistēmām, kas nodrošina mobilo satelītsakaru pakalpojumus (MSP) OV L 149, 12.6.2009., 65.–68. lpp.

2. Starptautiski līgumi ar universālu un reģionālu darbības jomu

2.1. Apvienoto Nāciju Organizācija

Konvencija par bēgļu statusu, 189 *UNTS* 150, 1951. gada 28. jūlijs (stājas spēkā 1954. gada 22. aprīlī).

Starptautiskā konvencija par visu veidu rasu diskriminācijas izskaušanu, 660 *UNTS* 195, 1966. gada 7. marts (stājas spēkā 1969. gada 4. janvārī).

Starptautiskais pakts par pilsoņu un politiskajām tiesībām, 999 *UNTS* 171, 1966. gada 16. decembris (stājas spēkā 1976. gada 23. martā).

Protokols par bēgļu statusu, 606 *UNTS* 267, 1967. gada 31. janvāris (stājas spēkā 1967. gada 4. oktobrī).

Konvencija par sieviešu jebkādas diskriminācijas izskaušanu, 1249 *UNTS* 13, 1979. gada 18. decembris (stājas spēkā 1981. gada 3. septembrī).

Konvencija par bērna tiesībām, 1577 *UNTS* 3, 1989. gada 20. novembris (stājas spēkā 1990. gada 2. septembrī).

Konvencija pret spīdzināšanu un cita veida nežēlīgu, necilvēcīgu vai pazemojošu attieksmi un sodiem, 1465 *UNTS* 85, 1984. gada 10. decembris (stājas spēkā 1987. gada 26. jūnijā).

2.2. Eiropas Padome

Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, 213 *UNTS* 222, *ETS* Nr. 005, 1950. gada 4. novembrī (stājas spēkā 1953. gada 3. septembrī).

Eiropas līgums par bēgļu vīzu atcelšanu, *ETS* Nr. 31, 1959. gada 20. aprīlis (stājas spēkā 1960. gada 4. septembrī).

Eiropas vienošanās par atbildības nodošanu attiecībā uz bēgļiem, *ETS* Nr. 107, 1980. gada 16. oktobris (stājas spēkā 1980. gada 1. decembrī).

Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas Sestais protokols, kas attiecas uz nāvēssoda atcelšanu, *ETS* Nr. 114, 1983. gada 28. aprīlis (stājas spēkā 1985. gada 1. martā).

Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas Trīspadsmitais protokols par nāvēssoda pilnīgu atcelšanu, *ETS* Nr. 187, 2002. gada 3. maijs (stājas spēkā 2013. gada 1. jūlijā).

3. Judikatūra

3.1. Eiropas Savienības Tiesa

3.1.1. Spriedumi

Spriedums, 1976. gada 16. decembris, *Rewe-Zentralfinanz eG and Rewe-Zentral AG pret Landwirtschaftskammer für das Saarland*, C-33/76, EU:C:1976:188.

Spriedums, 1976. gada 8. aprīlis, *Jean Noël Royer*, C-33/76, Rep. 1976, 497.

Spriedums, 1980. gada 5. marts, *Josette Pecastaing pret Belgian State*, 98/79, EU:C:1980:69.

Spriedums, Eiropas Savienības Tiesa, 1986. gada 23. aprīlis, *Parti écologiste 'Les Verts' pret European Parliament*, 294/83, EU:C:1986:166, 23. punkts

Spriedums, 1986. gada 15. maijs, *Marguerite Johnston pret Chief Constable of the Royal Ulster Constabulary*, C-222/84, EU:C:1986:206.

Spriedums, 1987. gada 15. oktobris, *Union nationale des entraîneurs et cadres techniques professionnels du football (Unectef) pret Georges Heylens and others*, 222/86, EU:C:1987:442.

Spriedums, 1990. gada 19. jūnijs, *The Queen pret Secretary of State for Transport, ex parte: Factortame Ltd and others*, C-213/89, EU:C:1990:257.

Spriedums, 1991. gada 19. novembris, *Andrea Francovich and Danila Bonifaci and Others pret Italian Republic*, apvienotās lietas C-6/90 un C-9/90, EU:C:1991:428.

Spriedums, 1995. gada 14. decembris, *Jeroen van Schijndel and Johannes Nicolaas Cornelis van Veen pret Stichting Pensioenfonds voor Fysiotherapeuten*, apvienotās lietas C-430/93 un S-431/93, EU:C:1995:441.

Spriedums, 1995. gada 14. decembris, *Peterbroeck, Van Campenhout & Cie SCS pret Belgian State*, C-312/93, EU:C:1995:437.

Spriedums, 1997. gada 17. septembris, *Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft mbH and Bundesbaugesellschaft Berlin mbH*, C-54/96, EU:C:1997:413.

Spriedums, 1999. gada 21. janvāris, *Upjohn Ltd pret The Licensing Authority established by the Medicines Act 1968 and Others*, C-120/97, EU:C:1999:14.

Spriedums, 1999. gada 9. septembris, *Commission of the European Communities pret Federal Republic of Germany*, C-102/97, EU:C:1999:394.

Spriedums, 2002. gada 19. marts, *Lommers pret Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij*, C-476/99, EU:C:2002:183.

Spriedums, 2002. gada 25. jūlijs, *Unión de Pequeños Agricultores pret Council of the European Union*, C-50/00, EU:C:2002:462.

Spriedums, 2002. gada 11. septembris, *Pfizer Animal Health SA pret Council of the European Union*, T-13/99, EU:T:2002:209.

Spriedums, 2003. gada 30. septembris, *Gerhard Köbler pret Republik Österreich*, C-224/01, EU:C:2003:513.

Spriedums, 2004. gada 13. janvāris, *Kühne & Heitz NV pret Produktschap voor Pluimvee en Eieren*, C-453/00, EU:C:2004:17.

- Spriedums, 2004. gada 29. aprīlis, *Georgios Orfanopoulos and Others and Raffaele Oliveri*, apvienotās lietas C-482/01 un C-493/01, EU:C:2004:262.
- Spriedums, 2004. gada 11. novembris, *Cetinkaya pret Land Baden-Württemberg*, C-467/02, EU:C:2004:708.
- Spriedums, 2004. gada 16. novembris, Tiesa (virspalāta), *Lili Georgieva Panayotova and Others pret Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie*, C-327/02, EU:C:2004:718.
- Spriedums, 2005. gada 15. februāris, Tiesa (virspalāta), *Commission pret Tetra Laval*, C-12/03 P, EU:C:2005:87.
- Spriedums, 2005. gada 31. maijs, Tiesa (virspalāta), *Synetairismos Farmakopoion Aitolias & Akarnanias (Syfait) and Others pret GlaxoSmithKline plc and GlaxoSmithKline AEVE*, C-53/03, EU:C:2005:333.
- Spriedums, 2005. gada 2. jūnijs, *Georg Dörr pret Sicherheitsdirektion für das Bundesland Kärnten and Ibrahim Ünal pret Sicherheitsdirektion für das Bundesland Vorarlberg*, C-136/03, EU:C:2005:340.
- Spriedums, 2006. gada 21. janvāris, Tiesa (virspalāta), *Commission of the European Communities pret Kingdom of Spain*, Case C-503/03, EU:C:2006:74.
- Spriedums, 2006. gada 15. jūnijs, *GJ Dokter, Maatschap Van den Top and W Boekhout pret Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit*, C-28/05, EU:C:2006:408.
- Spriedums, 2006. gada 19. septembris, Tiesa (virspalāta), *Graham J Wilson pret Ordre des avocats du barreau de Luxembourg*, C-506/04, EU:C:2006:587.
- Spriedums, 2007. gada 13. marts, *Unibet (London) Ltd and Unibet (International) Ltd pret Justitiekanslern*, C-432/05, EU:C:2007:163.
- Spriedums, 2007. gada 7. jūnijs, *J. van der Weerd and others pret Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit*, apvienotās lietas C-222-225/05, EU:C:2007:31.
- Spriedums, 2007. gada 27. jūlijs, *Sopropé – Organizações de Calçado Lda pret Fazenda Pública*, C-349/07, EU: EU:C:2008:746.
- Spriedums, 2007. gada 11. decembris, *International Transport Workers' Federation and Finnish Seamen's Union pret Viking Line ABP, OÜ Viking Line Eesti*, C-438/05, EU:C:2007:772.
- Spriedums, 2008. gada 14. februāris, *Varec SA pret État belge*, C-450/06, EU:C:2008:91.
- Spriedums, 2008. gada 15. aprīlis, *Impact pret Minister for Agriculture and Food, Minister for Arts, Sport and Tourism, Minister for Communications, Marine and Natural Resources, Minister for Foreign Affairs, Minister for Justice, Equality and Law Reform, Minister for Transport*, C-268/06, EU:C:2008:223.
- Spriedums, 2008. gada 6. maijs, Tiesa (virspalāta), *European Parliament pret Council of the European Union*, C-133/06, EU:C:2008:257.
- Spriedums, 2008. gada 3. septembris, Tiesa (virspalāta), *Yassin Abdullah Kadi and Al Barakaat International Foundation pret Council of the European Union and Commission of the European Communities*, apvienotās lietas C-402/05 P un C-415/05 P, EU:C:2008:461.
- Spriedums, 2009. gada 29. janvāris, *Migrationsverket pret Edgar Petrosian, Nelli Petrosian, Svetlana Petrosian, David Petrosian and Maxime Petrosian*, C-19/08, EU:C:2009:41.
- Spriedums, 2009. gada 29. oktobris, *Virginie Pontin pret T-Comalux SA*, C-63/08, EU:C:2009:666.
- Spriedums, 2009. gada 30. novembris, Tiesa (virspalāta), *Said Shamilovich Kadzoev (Huchbarov)*, C-357/09 PPU, EU:C:2009:741.

- Spriedums, 2010. gada 18. marts, *Rosalba Alassini pret Telecom Italia SpA, Filomena Califano pret Wind SpA, Lucia Anna Girogia Iacono v Telecom Italia SpA, Multiservice Srl pret Telecom Italia SpA*, apvienotās lietas C-317/08, C-318/08, C-319/08 un C-320/08, EU:C:2010:146.
- Spriedums, 2010. gada 8. jūlijs, *Susanne Bulicke pret Deutsche Büro Service GmbH*, C-246/09, EU:C:2010:418.
- Spriedums, 2010. gada 22. decembris, *DEB Deutsche Energiehandels- und Beratungsgesellschaft mbH pret Bundesrepublik Deutschland*, C-279/09, EU:C:2010:811.
- Spriedums, 2010. gada 22. decembris, *RTL Belgium SA, formerly TVi SA*, C-517/09, EU:C:2010:821.
- Spriedums, 2011. gada 28. aprīlis, *Hassen El Dridi, alias Soufi Karim*, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268.
- Spriedums, 2011. gada 14. jūnijs, *Paul Miles and Others pret Écoles européennes*, C-196/09, EU:C:2011:388.
- Spriedums, 2011. gada 28. jūlijs, *Brahim Samba Diouf pret Ministre du Travail, de l'Emploi et de l'Immigration*, C-69/10, EU:C:2011:524.
- Spriedums, 2011. gada 6. decembris, Tiesa (virspalāta), *Alexandre Achughbabian pret Préfet du Val-de-Marne*, C-329/11, EU:C:2011:807.
- Spriedums, 2011. gada 8. decembris, *Chalkor pret Commission*, C-386/10 P, EU:C:2011:815.
- Spriedums, 2011. gada 21. decembris, Tiesa (virspalāta), *NS pret Secretary of State for the Home Department and ME, ASM, MT, KP and EH pret Refugee Applications Commissioner, Minister for Justice, Equality and Law Reform*, apvienotās lietas C-411/10 un C-493/10, EU:C:2011:865.
- Spriedums, 2012. gada 3. maijs, *Migrationsverket pret Nurije Kastrati, Valdrina Kastrati and Valdrin Kastrati*, C-620/10, EU:C:2012:265.
- Spriedums, 2012. gada 27. septembris, *Cimade and Groupe d'information et de soutien des immigrés (GISTI) pret Ministre de l'Intérieur, de l'Outre-mer, des Collectivités territoriales et de l'Immigration*, C-179/11, EU:C:2012:594.
- Spriedums, 2012. gada 4. oktobris, *Hristo Byankov pret Glaven sekretar na Ministerstvo na vatrešnite raboti*, C-249/11, EU:C:2012:608.
- Spriedums, 2012. gada 6. novembris, Tiesa (virspalāta), *K pret Bundesasylamt*, C-245/11, EU:C:2012:685.
- Spriedums, 2012. gada 22. novembris, *MM pret Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General*, C-277/11, EU:C:2012:744.
- Spriedums, 2013. gada 31. janvāris, *HID and BA pret Refugee Applications Commissioner, Refugee Appeals Tribunal, Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General*, C-175/11, EU:C:2013:45.
- Spriedums, 2013. gada 11. aprīlis, *The Queen, on the application of: David Edwards, Lilian Pallikaropoulos pret Environment Agency, First Secretary of State, Secretary of State for Environment, Food and Rural Affairs*, C-260/11, EU:C:2013:221.
- Spriedums, 2013. gada 13. maijs, *Zuheyr Frayeh Halaf pret Darzhavna agentsia za bezhantsite pri Ministerskia savet*, C-528/11, EU:C:2013:342.
- Spriedums, 2013. gada 30. maijs, *Mehmet Arslan pret Policie ČR, Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje, odbor cizinecké policie*, C-534/11, EU:C:2013:343.
- Spriedums, 2013. gada 4. jūnijs, Tiesa (virspalāta), *ZZ pret Secretary of State for the Home Department*, C-300/11, EU:C:2013:363.

- Spriedums, 2013. gada 6. jūnijs, *The Queen, on the application of: MA, BT, DA pret Secretary of State for the Home Department*, C-648/11, EU:C:2013:367.
- Spriedums, 2013. gada 27. jūnijs, *ET Agrokonsulting-04-Velko Stoyanov pret Izpildītājam direktor na Darzhaven fond 'Zemedelie' – Razplasztatelna agentsia*, C-93/12, ECLI:EU:C:2013:432.
- Spriedums, 2013. gada 18. jūlijs, Tiesa (virspalāta), *European Commission and Others pret Yassin Abdullah Kadi*, apvienotās lietas C-584/10 P, C-593/10 P and C-595/10 P, EU:C:2013:518.
- Spriedums, 2013. gada 10. septembris, *M.G. and N.R.*, C-383/13 PPU, EU:C:2013:533.
- Spriedums, 2013. gada 3. oktobris, Tiesa (virspalāta), *Inuit Tapiriit Kanatami and Others pret European Parliament and Council of the European Union*, C-583/11 P, EU:C:2013:625.
- Spriedums, 2013. gada 13. novembris, Tiesa (virspalāta), *Bundesrepublik Deutschland pret Kaveh Puid*, C-4/11, EU:C:2013:740.
- Spriedums, 2013. gada 10. decembris, Tiesa (virspalāta), *Shamso Abdullahi pret Bundesasylamt*, C-394/12, EU:C:2013:813.
- Spriedums, 2014. gada 8. maijs, *HN pret Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General*, C-604/12, EU:C:2014:302.
- Spriedums, 2014. gada 12. jūnijs, *Užsienio reikalų ministerija, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba, pret Vladimir Peftiev, BelTechExport ZAO, Sport-Pari ZAO, BT Telecommunications PUE*, C-314/13, EU:C:2014:1645.
- Spriedums, 2014. gada 17. jūlijs, *YS pret Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel and Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel pret M and S*, apvienotās lietas C-141/12 un C-372/12, EU:C:2014:2081.
- Spriedums, 2014. gada 5. novembris, *Sophie Mukarubega pret Préfet de police*, C-166/13, EU:C:2014:2336.
- Spriedums, 2014. gada 2. decembris, Tiesa (virspalāta), *A, B and C pret Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*, apvienotās lietas C-148/13 līdz C-150/13, EU:C:2014:2406.
- Spriedums, 2014. gada 11. decembris, *Khaled Boudjlida pret Préfet des Pyrénées-Atlantiques*, C-249/13, EU:C:2014:2431.
- Spriedums, 2014. gada 18. decembris, *Centre Public d'action sociale d'Ottignies-Louvain-La-Neuve pret Moussa Abdida*, C-562/13, EU:C:2014:2453.
- Spriedums, 2015. gada 1. oktobris, *Skerdjan Celaj*, C-290/14, EU:C:2015:640.
- Spriedums, 2015. gada 6. oktobris, *Orizzonte Salute – Studio Infermieristico Associato pret Azienda Pubblica di Servizi alla persona San Valentino – Città di Levico Terme and Others*, C-61/14, EU:C:2015:655.
- Spriedums, 2015. gada 17. decembris, *Abdoulaye Amadou Tall pret Centre public d'action sociale de Huy*, C-239/14, EU:C:2015:824.
- Spriedums, 2016. gada 15. februāris, *JN pret Staatssecretaris voor Veiligheid en Justitie*, C-601/15 PPU, EU:C:2016:84.
- Spriedums, 2016. gada 17. marts, *Shiraz Baig Mirza pret Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, C-695/15 PPU, EU:C:2016:188.
- Spriedums, 2016. gada 5. aprīlis, Tiesa (virspalāta), *Pál Aranyosi and Robert Căldăraru*, apvienotās lietas C-404/15 un C-695/15 PPU, EU:C:2016:198.

- Spriedums, 2016. gada 7. jūnijs, *Mehrdad Ghezelbash pret Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*, C-63/15, EU:C:2016:409.
- Spriedums, 2016. gada 7. jūnijs, *Sélina Affum pret Préfet du Pas-de-Calais, Procureur général de la cour d'appel de Douai*, C- 47/15, EU:C:2016:408.
- Spriedums, 2016. gada 7. jūnijs, Tiesa (virspalāta), *George Karim pret Migrationsverket*, C-155/15, EU:C:2016:410.
- Spriedums, 2017. gada 9. februāris, *M pret Minister for Justice and Equality, Ireland, Attorney General*, 560/14, EU:C:2017:101.
- Spriedums, 2017. gada 16. februāris, *CK and others pret Republika Slovenija*, C-578/16 PPU, EU:C:2017:127.
- Spriedums, 2017. gada 7. marts, *X and X pret État belge*, C-638/16 PPU, EU:C:2017:173.
- Spriedums, 2017. gada 15. marts, *Al Chodor*, C-528/15, EU:C:2017:213.
- Spriedums, 2017. gada 3. aprīlis, *Abubacarr Jawo pret Bundesrepublik Deutschland*, C-163/17.
- Spriedums, 2017. gada 26. jūlijs, *Tsegezab Mengesteab pret Bundesrepublik Deutschland*, C-670/16, EU:C:2017:587.4
- Spriedums, 2017. gada 26. jūlijs, *Khadija Jafari and Zainab Jafari pret Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl*, C-646/16, EU:C:2017:586.
- Spriedums, 2017. gada 26. jūlijs, *AS pret Republika Slovenija*, C-490/16, EU:C:2017:585.
- Spriedums, 2017. gada 6. septembris, *Slovakia and Hungary pret Council*, apvienotās lietas C-643/15 un C-647/15, EU:C:2017:631
- Spriedums, 2017. gada 13. septembris, *Mohammad Khir Amayry pret Migrationsverket*, C-60/16, EU:C:2017:675.

3.1.2. Ģenerālvokātu atzinumi

- Ģenerālvokāta *Campos Sánchez-Bordona* atzinums, 2017. gada 6. aprīlis, *Moussa Sacko pret Commissione Territoriale per il riconoscimento della Protezione internazionale di Milano*, C-348/16, EU:C:2017:591.
- Ģenerālvokāta *Sharpston* atzinums, 2017. gada 20. jūnijs, *Tsegezab Mengesteab pret Bundesrepublik Deutschland*, 670/16, EU:C:2017:480.
- Ģenerālvokāta *Sharpston* atzinums, 2017. gada 20. jūlijs *Majid (also known as Madzhdi) Shiri pret Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl*, C-201/16, EU:C:2017:579

3.1.3. Rīkojumi

2008. gada 14. maija rīkojums, *Jonathan Pilato pret Jean-Claude Bourgault*, C-109/07, EU:C:2008:274.
2017. gada 5. aprīļa rīkojums, *Daher Muse Ahmed v. Federal Republic of Germany*, C-36/17, EU:C:2017:273.

3.1.4. Eiropas Savienības Tiesas atzinumi

- Tiesas atzinums Nr. 2/13, 2014. gada 18. decembris, EU:C:2014:2454.
- Tiesas atzinums Nr. 201/16, 2017. gada 20. jūlijs, EU:C:2017:579.

3.1.5. Lūgumi Eiropas Savienības Tiesā

2016. gada 18. novembra lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu no *Administrativen sad Sofia-grad* (Bulgārija), lieta reģistrēta ar Nr. C-585/16.

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu no *Administrativen sad Sofia-grad* (Bulgārija), reģistrēts 2016. gada 19. decembrī — *Nigyar Rauf Kaza Ahmedbekova, Rauf Emin Ogla Ahmedbekov pret Zamestnik- predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite*, (Lieta Nr. C-652/16). Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62016CN0652&from=EN>.

2017. gada 6. marta lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu no Augstākās tiesas (Slovākija), lieta reģistrēta ar Nr. C-113/17.

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu no *Bundesverwaltungsgericht* (Vācija), reģistrēts 2017. gada 23. maijā — *Ibrahim Bashar pret Federal Republic of Germany* (apvienotās lietas C-297/17, C-318/17) (2017/C 309/26), (2017/C 309/29). Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62017CN0297&qid=1506034865355&from=EN>.

3.2. Eiropas Cilvēktiesību tiesa

3.2.1. Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmumi par pieņemamību

Nolēmums, 1999. gada 19. janvāris, *Ould Barar pret Sweden*, pieteikums Nr. 42367/98.

Nolēmums, 2000. gada 12. septembris, *Goldstein pret Sweden*, pieteikums Nr. 46636/99.

Nolēmums, 2002. gada 9. jūlijs, *Venkadajalarasarma pret the Netherlands*, pieteikums Nr. 58510/00.

Nolēmums, 2011. gada 20. septembris, *Haji Hussein pret Sweden*, pieteikums Nr. 18452/11.

Nolēmums, 2013. gada 7. maijs, *LH and VS pret Belgium*, pieteikums Nr. 67429/10.

3.2.2. Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumi

Spriedums, 1976. gada 7. decembris, *Handyside pret United Kingdom*, pieteikums Nr. 5493/72.

Spriedums, 1979. gada 9. oktobris, *Airey pret Ireland*, pieteikums Nr. 6289/73.

Spriedums, 1983. gada 25. marts, *Silver pret United Kingdom*, pieteikumi Nr. 5947/72, 6205/73, 7052/75, 7061/75, 7107/75, 7113/75 un 7136/75.

Spriedums, 1988. gada 27. aprīlis, *Boyle and Rice pret United Kingdom*, pieteikumi Nr. 9659/82 un 9658/82.

Spriedums, 1989. gada 7. jūlijs, *Soering pret United Kingdom*, pieteikums Nr. 14038/88.

Spriedums, 1991. gada 20. marts, *Cruz Varas and Others pret Sweden*, pieteikums Nr. 15576/89.

Spriedums, 1991. gada 30. oktobris, *Vilvarajah and Others pret United Kingdom*, pieteikumi Nr. 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13447/87 un 13448/87.

Spriedums, 1995. gada 23. oktobris, *Schmautzer pret Austria*, pieteikums Nr. 15523/89.

Spriedums, 1996. gada 15. novembris, Tiesa (virspalāta), *Chahal pret United Kingdom*, pieteikums Nr. 22414/93.

Spriedums, 1998. gada 19. februāris, *Kaya pret Turkey*, pieteikums Nr. 22729/93.

- Spriedums, 1998. gada 19. februāris, *Bahaddar pret Netherlands*, pieteikums Nr. 25894/94.
- Spriedums, 2000. gada 12. maijs, *Khan pret United Kingdom*, pieteikums Nr. 35394/97.
- Spriedums, 2000. gada 11. jūlijs, *Jabari pret Turkey*, pieteikums Nr. 40035/98.
- Spriedums, 2000. gada 5. oktobris, Tiesa (virspalāta), *Maaouia pret France*, pieteikums Nr. 39652/98.
- Spriedums, 2000. gada 26. oktobris, Tiesa (virspalāta), *Kudła pret Poland*, pieteikums Nr. 30210/96.
- Spriedums, 2001. gada 6. marts, *Hilal pret United Kingdom*, pieteikums Nr. 45276/99.
- Spriedums, 2001. gada 4. maijs, *Hugh Jordan pret United Kingdom*, pieteikums Nr. 24746/94.
- Spriedums, 2002. gada 5. februāris, *Čonka pret Belgium*, pieteikums Nr. 51564/99.
- Spriedums, 2003. gada 6. maijs, *Kleyn and others pret the Netherlands*, pieteikumi Nr. 39343/98, 39651/98, 43147/98 un 46664/99.
- Spriedums, 2005. gada 4. februāris, Tiesa (virspalāta) *Mamatkulov and Askarov pret Turkey*, pieteikumi Nr. 46827/99 un 46951/99.
- Spriedums, 2005. gada 12. aprīlis, *Shamayev and others pret Georgia and Russia*, pieteikums Nr. 36378/02.
- Spriedums, 2006. gada 17. janvāris, *Aoulmi pret France*, pieteikums Nr. 50278/99.
- Spriedums, 2006. gada 29. marts, *Scordino pret Italy* (Nr. 1), pieteikums Nr. 36813/97.
- Spriedums, 2007. gada 11. janvāris, *Salah Sheekh pret the Netherlands*, pieteikums Nr. 1948/04.
- Spriedums, 2007. gada 26. aprīlis, *Gebremedhin [Gaberamadhien] pret France*, pieteikums Nr. 25389/05.
- Spriedums, 2007. gada 20. septembris, *Sultani pret France*, pieteikums Nr. 45223/05.
- Spriedums, 2008. gada 28. februāris, Tiesa (virspalāta) *Saadi pret Italy*, pieteikums Nr. 37201/06.
- Spriedums, 2008. gada 27. maijs, Tiesa (virspalāta), *N pret United Kingdom*, pieteikums Nr. 26565/05.
- Spriedums, 2008. gada 17. jūlijs, *NA pret United Kingdom*, pieteikums Nr. 25904/07.
- Spriedums, 2008. gada 11. decembris, *Muminov pret Russia*, pieteikums Nr. 42502/06.
- Spriedums, 2009. gada 22. septembris, *Abdolkhani and Karimnia pret Turkey*, pieteikums Nr. 30471/08.
- Spriedums, 2010. gada 18. februāris, *Baysakov and others pret Ukraine*, pieteikums Nr. 54131/08.
- Spriedums, 2010. gada 2. marts, *Al-Saadoon and Mufdhi pret United Kingdom*, pieteikums Nr. 61498/08.
- Spriedums, 2010. gada 9. marts, *RC pret Sweden*, pieteikums Nr. 41827/07.
- Spriedums, 2010. gada 29. jūlijs, *Mengesha Kimfe pret Switzerland*, pieteikums Nr. 24404/05.
- Spriedums, 2011. gada 21. janvāris, Tiesa (virspalāta), *MSS pret Belgium and Greece*, pieteikums Nr. 30696/09.
- Spriedums, 2011. gada 23. jūnijs, *Diallo pret the Czech Republic*, pieteikums Nr. 20493/07.
- Spriedums, 2011. gada 28. jūnijs, *Sufi and Elmi pret United Kingdom*, pieteikumi Nr. 8319/07 un 11449/07.
- Spriedums, 2012. gada 17. janvāris, *Omar Othman (Abu Qatada) v United Kingdom*, pieteikums Nr. 8139/09 2012.

- Spriedums, 2012. gada 2. februāris, *IM pret France*, pieteikums Nr. 9152/09.
- Spriedums, 2012. gada 23. februāris, Tiesa (virspalāta), *Hirsi Jamaa and Others pret Italy*, pieteikums Nr. 27765/09.
- Spriedums, 2012. gada 10. aprīlis, *Babar Ahmad and others pret United Kingdom*, pieteikumi Nr. 24027/07, 11949/08, 36742/08, 66911/09 un 67354/09.
- Spriedums, 2012. gada 2. oktobris, *Singh and others pret Belgium*, pieteikums Nr. 33210/11.
- Spriedums, 2012. gada 13. decembris, Tiesa (virspalāta), *De Souza Ribeiro pret France*, pieteikums Nr. 22689/07.
- Spriedums, 2013. gada 28. marts, *IK pret Austria*, pieteikums Nr. 2964/12.
- Spriedums, 2013. gada 6. jūnijs, *Mohammed pret Austria*, pieteikums Nr. 2283/12.
- Spriedums, 2013. gada 23. jūlijs, *MA pret Cyprus*, pieteikums Nr. 41872/10.
- Spriedums, 2013. gada 10. oktobris, *KK pret France*, pieteikums Nr. 18913/11.
- Spriedums, 2014. gada 22. aprīlis, *AC and others pret Spain*, pieteikums Nr. 6528/11.
- Spriedums, 2014. gada 4. septembris, *Trabelsi pret Belgium*, pieteikums Nr. 140/10.
- Spriedums, 2014. gada 4. novembris, *Tarakhel pret Switzerland*, pieteikums Nr. 29217/12.
- Spriedums, 2016. gada 19. janvāris, *MD and MA pret Belgium*, pieteikums Nr. 58689/12.
- Spriedums, 2016. gada 23. marts, Tiesa (virspalāta), *FG pret Sweden*, pieteikums Nr. 43611/11.
- Spriedums, 2016. gada 23. augusts, Tiesa (virspalāta), *JK pret Sweden*, pieteikums Nr. 59166/12.
- Spriedums 2016. gada 13. decembris, Tiesa (virspalāta), *Paposhvili pret Belgium*, pieteikums Nr. 41738/10.
- Spriedums, 2016. gada 15. decembris, Tiesa (virspalāta), *Khlaifia and others pret Italy*, pieteikums Nr. 16483/12.
- Spriedums, 2017. gada 12. janvāris, *Kebe and others pret Ukraine*, pieteikums Nr. 12552/12.

3.3. ANO līguma struktūru atzinumi

- Komiteja pret spīdzināšanu, atzinums 1997. gada 28. aprīlī, *Gorki Ernesto Tipia Paez v Sweden*, ANO dokuments CAT/C/18/D/39/1996.
- Komiteja pret spīdzināšanu, atzinums 1999. gada 21. jūnijā, *MBB pret Sweden*, ANO dokuments CAT/C/22/D/104/1998.
- Cilvēktiesību komiteja, atzinums 1993. gada 11. novembrī, *Kindler pret Canada*, ANO dokuments CCPR/C/48/D/470/1991.

3.3.1. Vispārējā tiesa (pirmā palāta paplašinātā sastāvā)

- ES vispārējā tiesa, 2017. gada 28. februāra lēmumi, lietas Nr. T-192/16, T-193/16 un T-257/16, *NF pret European Council*, ECLI:EU:T:2017:128-130.

3.4. ES dalībvalstu tiesas

3.4.1. Austrija

Konstitucionālā tiesa (*Verfassungsgerichtshof*), 1998. gada 24. jūnijs, spriedumi Nr. G31/98, G79/98, G82/98, G108/98.

Konstitucionālā tiesa, 2011. gada 5. decembra spriedums Nr. U2018/11 (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā).

Konstitucionālā tiesa, 2012. gada 14. marta spriedumi Nr. U 466/11 un U 1836/11.

Konstitucionālā tiesa, 2013. gada 25. septembra spriedums Nr. U1937-1938/2012 (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā).

Konstitucionālā tiesa, 2014. gada 16. jūnijs, *U2543/2013*, AT:VFGH:2014:U2543.2013.

3.4.2. Beļģija

Konstitucionālā tiesa (*Grondwettelijk Hof/Cour Constitutionnelle*), 2014. gada 16. janvāra spriedums Nr. 5488 (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā).

Konstitucionālā tiesa, 2016. gada 27. janvāra spriedumi Nr. 13/2016, Nos 6094 un 6095.

Tiesvedību par ārvalstniekiem padome (*Raad Voor Vreemdelingenbetwistingen/Conseil du contentieux des étrangers*), 2010. gada 15. marta spriedums, Nr. 40.136 (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā).

Tiesvedību par ārvalstniekiem padome, 2011. gada 13. maija spriedums Nr. 61.439 (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā).

Tiesvedību par ārvalstniekiem padome, 2015. gada 13. jūlija spriedums Nr. 149 562.

Tiesvedību par ārvalstniekiem padome, 2017. gada 15. februāra spriedums Nr. 182 277.

3.4.3. Čehija

Čehijas Konstitucionālā tiesa (*Ústavní soud České republiky*), spriedums Nr. 9/2010 Coll., kas stājās spēkā 2010. gada janvārī.

Čehijas Konstitucionālā tiesa, 2016. gada 12. aprīļa spriedums I.ÚS 425/16.

Augstākā administratīvā tiesa (*Nejvyšší správní soud*), 2010. gada 17. septembra spriedums, *MY pret Ministry of Interior*, 2 Azs 14/2010-92 (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā).

Augstākā administratīvā tiesa, 2013. gada 6. marta spriedums, *JJ pret Ministry of the Interior*, 3 Azs 6/2011-96 (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā).

Augstākā administratīvā tiesa, 2013. gada 24. jūlija spriedums, *DB pret The Ministry of the Interior*, 4 Azs 13/2013-34 (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā).

Augstākā administratīvā tiesa, 2016. gada 24. maija spriedums, 4 Azs 98/2016 -20.

Augstākā administratīvā tiesa, 2016. gada 12. septembra spriedums Nr. 5 Azs 195/2016-22, *MO pret Ministry of Interior*.

Augstākā administratīvā tiesa, 2017. gada 5. janvāra spriedums Nr. 2 Azs 222/2016-24, *JDCV pret Ministry of Interior*.

Augstākā administratīvā tiesa, 2017. gada 12. janvāra spriedums Nr. 5 Azs 229/2016-44, *OO pret Ministry of Interior*.

3.4.4. Francija

Valsts padome (*Conseil d'Etat*), 2013. gada 4. marta spriedums, *ELENA and Others*, pieteikumi Nr. 356490, 356491, 356629.

Valsts padome, 2013. gada 13. novembra spriedums, *La Cimade et M. XXXXXXXX*, Nr. 349735 un 349736, ECLI:FR:KEPS S:2013:349735.20131113.

Valsts padome, 2014. gada 10. oktobra spriedums, *Association ELENA and others, Association FORUM REFUGIES-COSI*, pieteikumi Nr. 375474 un 375920, dokumentā *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'Etat et de la Cour nationale de droit d'asile, Année 2014, 2015, 13.–16. lpp.*

Valsts padome, 2015. gada 5. jūnija spriedums, *OFPRA pret M. B.*, Nr. 376783, ECLI:FR:CESSR:2015:376783.20150605.

Valsts padome, 2015. gada 17. jūnija spriedums, *OFPRA c. M. S.*, Nr. 369021 ECLI:FR:CESSR:2015:369021.20150617.

Valstspadome, 2016. gada 17. oktobra spriedums, *Mme B.A.*, Nr. 393852, ECLI:FR:CECHS:2016:393852.2016101.

Valsts padome, 2016. gada 30. novembra spriedums, *M. A. B.*, Nr. 388766, ECLI:FR:CECHS:2016:388766.20161130.

Valsts padome, 2016. gada 30. decembris, *Association ELENA and Others*, pieteikumi Nr. 395058, 395075, 395133, 395383, ECLI:FR:CECTK:2016:395058.20161230.

3.4.5. Vācija

Āhenes administratīvā tiesa (*Verwaltungsgericht Aachen*), 2015. gada 28. oktobra spriedums, 8 K 299/15.A.

Bādenes-Virtembergas augstākā administratīvā tiesa, 2015. gada 24. jūnija spriedums, A 6 S 1259/14.

Berlīnes administratīvā tiesa, 2016. gada 11. septembra spriedums, 33 K 152/15.A.

Trīres administratīvā tiesa, 2014. gada 25. septembra spriedums, 2 K 185/14.TR.

Federālā administratīvā tiesa (*Bundesverwaltungsgericht*), 2008. gada 15. janvāra spriedums, *BVerwG 1 C 17.07*, DE:BVerwG:2008:150108U1C17.07.0,

Federālā administratīvā tiesa, 2010. gada 9. decembra spriedums, *BVerwG 10 C 13.09*, BVerwG:2010:091210U10C13.09.0.

Federālā administratīvā tiesa, 2012. gada 4. septembra spriedums, *BVerwG 10 C 13.11*, BVerwG:2012:040912U10C13.11.0.

Federālā administratīvā tiesa, 2013. gada 5. septembra spriedums, lietas Nr. 10 C 1.13, DE:BVerwG:2013:050913U10C1.13.0.

Federālā administratīvā tiesa, 2014. gada 19. marta spriedums, *10 B 6/14*, DE:BVerwG:2014:190314B10B6.14.0.

Federālā administratīvā tiesa, 2014. gada 17. jūnija spriedums, *BVerwGE 10 C 7.13*, BVerwG:2014:170614U10C7.13.0, 26. punkts, pieejams angļu valodā: www.bverwg.de.

Federālā administratīvā tiesa, 2015. gada 17. septembra spriedums, case 1 C 26.14, DE:BVerwG:2015:170915U1C26.14.0.

Federālā administratīvā tiesa, 2016. gada 14. decembra spriedums, BVerwG 1 C 4.16, BVerwG:2016:141216U1C4.16.0.

Federālā administratīvā tiesa, 2017. gada 23. marta spriedumi, 1 C 17.16, ECLI:DE:BVerwG:2017:230317B1C17.16.0; 1 C 18/16..16, ECLI:DE:BVerwG:2017:230317B1C18.16.0 and 1 C 20.16, ECLI:DE:BVerwG:2017:230317B1C20.16.0.

Federālā konstitucionālā tiesa (*Bundesverfassungsgericht*), 1996. gada 14. maija spriedums, 2 BvR 1938/93, BVerfGE 94.

Federālā konstitucionālā tiesa, 1996. gada 15. maija spriedums, 2 BvR 1507/93, BVerfGE 94, 115.

Federālā tiesa (*Bundesgerichtshof*), 2016. gada 7. jūlija rīkojums, lieta Nr. V ZB 21/16, DE:BGH:2016:070716BVZB21.16.0.

Federālā tiesa, 2010. gada 17. jūnija spriedums, pret ZB/13/10.

Federālā administratīvā tiesa (Bundesverwaltungsgericht), 2017. gada 1. jūnija spriedums, 1 C 9.17, ECLI:DE:BVerwG:2017:010617U1C9.17.0.

Hesenes augstākā administratīvā tiesa, 2016. gada 4. novembra spriedums, 3 A 1292/16.

3.4.6. Grieķija

Valsts padome, spriedumi Nr. 2347/2017 (plenārsēde) (grieķu valodā) un Nr. 2348/2017 (plenārsēde).

3.4.7. Īrija

Augstā tiesa, 2011. gada 28. oktobra spriedums, *LH pret Minister for Justice* [2011] IEHC 406.

Augstā tiesa, 2011. gada 13. decembra spriedums, *JK (Uganda) pret Minister for Justice and Equality* [2011] IEHC 473.

Augstā tiesa, 2017. gada 26. jūlija spriedums, *U pret Refugee Appeals Tribunal & ors* [2017] IEHC 490.

3.4.8. Itālija

Kasācijas tiesa, 2011. gada 8. septembra spriedums, no 18493/2011.

3.4.9. Nīderlande

Valsts padome (Raad van State), 2016. gada 19. februāra spriedums, lieta Nr. 201505706/1/V3, NL:RVS:2016:563.

Valsts padome, 2016. gada 13. aprīļa spriedumi Nr. 201506502/1/V2 un 201507952/1/V2 (abi ar saitēm uz sprieduma kopsavilkumu angļu valodā), ECLI:NL:RVS:2016:890 un ECLI:NL:RVS:2016:891.

Valsts padome, 2016. gada 14. septembra spriedums, 201603036/1/V2, ECLI:NL:RVS:2016:2474 (skatīt UNHCR neoficiālu tulkojumu).

Valsts padome, 2017. gada 1. februāra spriedums Nr. 201606592/1/V2, ECLI:NL:RVS:2017:210.

Valsts padome, 2017. gada 18. janvāra spriedums, lieta Nr. 201608443/1/V3.

Hāgas tiesa, 2016. gada 13. jūnija spriedums, AWB 16/10406, ECLI:NL:RBDHA: 2016:6624 (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā).

Zvolles apgabaltiesa, 2011. gada 24. maija spriedums, AWB 11/38687 (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā).

3.4.10. Polija

Varšavas reģionālā administratīvā tiesa, 2012. gada 13. jūnija spriedums, V SA/Wa 2332/11.

Augstākā administratīvā tiesa, 2011. gada 24. jūlija spriedums, II OSK 557/10 (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā).

3.4.11. Slovākija

Augstākā tiesa, 2012. gada 17. janvāra spriedums, *MS pret Ministry of the Interior of the Slovak Republic*, 1Sža/59/2011 (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā).

3.4.12. Slovēnija

Augstākā tiesa, 2005. gada 26. maija spriedums, Up – 338/05-11U-I176/05.

Augstākā tiesa, 2009. gada 16. decembra spriedums, I Up 63/2011 (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā).

3.4.13. Zviedrija

Migrācijas pārsūdzības tiesa, 2011. gada 24. oktobra spriedums, UM 2599-11 (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā).

Migrācijas pārsūdzības tiesa, 2012. gada 11. jūnija spriedums, UM 9681-10, MIG 2012:9 (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā).

Migrācijas pārsūdzības tiesa, 2015. gada 20. augusta spriedums, UM 3266-14 (skatīt *EDAL* kopsavilkumu angļu valodā).

3.4.14. Apvienotā Karaliste

Augstākā tiesa, 2014. gada 19. februāra spriedums *R (on the application of EM (Eritrea)) pret Secretary of the Home Department* [2014] UKSC 12.

High Court of Justice, Queen's Bench Division (administratīvā tiesa), 2016. gada 5. augusta spriedums, *Ibrahimi & Abasi pret Secretary of State for the Home Department*, lieta Nr. CO/5201/2015&CO/5067/2015.

3.5. Tiesas valstīs, kas nav ES dalībvalstis

Šveices Federālā administratīvā tiesa (*Bundesverwaltungsgericht/Tribunal administratif fédéral*), 2009. gada 30. janvāra spriedums, Abt. V, E-533/2009.

Šveices Federālā administratīvā tiesa, 2011. gada 16. augusta spriedums, D-2076/2010 (*BVGE 2011/35*).

Šveices Federālā administratīvā tiesa, 2013. gada 9. oktobra spriedums, *D-3349/2013*.

Šveices Federālā administratīvā tiesa, 2015. gada 12. marta spriedums, lieta Nr. E-6629/2014, *BVGE 2015/4*, E.4.3.

Šveices Federālā administratīvā tiesa, 2015. gada 13. marta spriedums, lieta Nr. E-641/2015, *BVGE 2015/9*, 8. apsvērums.

Šveices Federālā tiesa (*Bundesgericht/Tribunal fédéral*), 2016. gada 2. maija spriedums, lieta Nr. *2C_207/2016*, 4. apsvērums.

Šveices Federālā tiesa, 2017. gada 26. aprīļa spriedums, apvienotās lietas *2C_1052/2016 un 2C_1053/2016*.

B pielikums. Metodika

Šīs analīzes izstrādes metodika

Lai gan visā profesionālās attīstības sērijā tika veikti centieni pēc iespējas strādāt, izmantojot *EASO* metodiku, šīs analīzes veidošanai (tā ir viens no četriem tematiem, kas tiek apskatīts līguma starp *IAR-LJ-Europe* un *EASO* ietvaros), veidojot pamata tiesu apmācības materiālus, bija nepieciešama modifīcēta pieeja. Jau sadaļā par dalībniekiem (3. lpp.) tika minēts, ka izstrādes procesam bija divas galvenās daļas: sastādīšana, ko veica eksperti redaktoru komandā, un šā komandas darba pārskatīšana, vadīšana un kopējā uzraudzība, ko veica redaktoru komanda (ET), kas sastāvēja galvenokārt no tiesnešiem.

Sagatavošanās posms

Sagatavošanas posmā ET, konsultējoties ar dokumentu izstrādes komandu, apsvēra un vienojās par analīzes darbības jomu, struktūru un saturu. Pamatojoties uz šo informāciju, dokumentu izstrādes komanda sagatavoja šādus materiālus:

1. Pagaidu sarakstu ar atbilstošajiem avotiem un materiāliem, kas pieejami par šo tematu.
2. Pagaidu kopumu ar atbilstošu jurisprudenci par šo tematu.
3. Veidotā darba paraugu.
4. Sagatavošanās ziņojumu par fona informāciju, kas iekļāva pagaidu detalizētu analīzes struktūru un progresa ziņojumu.

Šie materiāli tika nodoti ET, kas sniedza gan vispārēju vadības atbalstu, gan konkrētākas atsauksmes, nodrošinot dokumentu izstrādes komandai instrukcijas par tālāku analīzes attīstību un jurisprudences sastādīšanu.

Projekta izstrādes posms

Dokumentu izstrādes komanda izveidoja analīzes melnrakstu un jurisprudences kopumu saskaņā ar *EASO stila vadlīnijām*, izmantojot dokumentu pētījumu un tiesību aktu, judikatūras, apmācības materiālu un jebkādas citas atbilstošas literatūras, piemēram, grāmatu, ziņojumu, komentāru, vadlīniju un rakstu no uzticamiem avotiem, analīzi. Komandas vadītāja koordinācijas ietvaros komandas biedriem tika piešķirtas analīzes sadaļas un jurisprudences kopums, lai veiktu sākotnējo projekta sagatavošanu. Šos sākotnējos projektus pēc tam izskatīja citi komandas biedri, kam sekoja plaša viedokļu apmaiņa un projektu pārstrādāšana, ņemot vērā diskusiju saturu.

Pirmais projekts, ko sastādīja dokumentu izstrādes komanda, tika nodots AG, kuras uzdevums bija pārskatīt projektu nolūkā atbalstīt dokumentu izstrādes komandu projekta kvalitātes uzlabošanai. Attiecīgi AG sniedza tālākas instrukcijas dokumentu izstrādes komandai par projekta struktūru, formātu un saturu. Saskaņā ar šīm instrukcijām dokumentu izstrādes komanda veica tālākus labojumus un iesniedza AG otro projektu, kurš tika pārskatīts un par kuru tika izteikti tālāki labojumu ierosinājumi.

Ārēja apspriešanās

EASO nodeva juridiskās analīzes projektu un jurisprudences kopumu *EASO* biedru – tiesu – tīklam, un *EASO* konsultatīvā foruma biedriem, kuri tika aicināti pārskatīt materiālu un sniegt atsauksmes, lai atbalstītu AG tālākā kvalitātes uzlabošanā. Šajā procesā tika vaicāti un saņemti EST tiesneša un ECT tiesneša komentāri.

AG ņēma vērā saņemtās atsauksmes un izstrādāja secinājumus par galīgajām izmaiņām, kuras bija nepieciešams veikt. Ekspertu komanda veica pārskatīšanu AG vadībā un pēc AG ieteikumiem, un pēc tam AG veica galīgos grozījumus.

C pielikums. Izvēlētā bibliogrāfija

1. Oficiāli dokumenti

Eiropas Savienības Padome, *Note of the Presidency of 22 March 2013*, ST 7695 2013 INIT.

Eiropas Savienības Padome, *Statement of the Council's Reasons of 6 June 2013*, ST 8260 2013 REV 2 ADD 1.

EASO, *Country of origin information report, South and Central Somalia: country overview*, 2014. gada augusts.

EASO, *Article 15(c) Qualification Directive (2011/95/EU) – A judicial analysis*, 2014. gada decembris.

EASO, *Exclusion: Articles 12 and 17 Qualification Directive (2011/95/EU) – A judicial analysis*, 2016. gads.

EASO, *Ending international protection: Articles 11, 14, 16 and 19 Qualification Directive (2011/95/EU) – A judicial analysis*, 2016. gada decembris.

Eiropas Komisija, *Commission staff working document accompanying document to the Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the evaluation of the Dublin system – Annex to the communication on the evaluation of the Dublin system {COM(2007) 299 final}*, SEC(2007) 742.

Eiropas Komisija, *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing the criteria and mechanisms for determining the Member State responsible for examining an application for international protection lodged in one of the Member States by a third-country national or a stateless person*, 2008. gada 3. decembris, COM(2008) 820 galīgā redakcija.

Eiropas Komisija, *Commission Staff Working Document accompanying the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on minimum standards on procedures in Member States for granting and withdrawing international protection – Impact Assessment*, 2009. gada 21. oktobris, SEC(2009) 1376.

Eiropas Komisija, *Annexes to the Commission Staff Working Document accompanying the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on minimum standards on procedures in Member States for granting and withdrawing international protection Impact Assessment*, 2009. gada 21. oktobris, SEC(2009) 1376 (II daļa).

Eiropas Komisija, *Recommendation of 1.10.2015 establishing a common 'Return Handbook' to be used by Member States' competent authorities when carrying out return related tasks*, CC(2015) 6250 galīgā redakcija.

Eiropas Komisija, *Infringement Decisions: Implementation of Common European Asylum System; Hungarian Asylum Legislation*, 2015. gada 10. decembris.

Eiropas Padome, *Presidency Conclusions*, 1999. gada 15. un 16. oktobra Tampere Eiropas Padome, SN 200/99, Brisele.

Eiropas Padome, *EU-Turkey Statement*, 2016. gada 18. marts, paziņojums presei Nr. 144/16.

2. Publikācijas

2.1. Atsauces materiāli

- Battjes, H., *European asylum law and international law* (Martinus Nijhoff Publishers, 2006).
- Boeles, P., den Heijer, M., Lodder, G., un Wouters, K., *European Migration Law* (Intersentia, 2014).
- Goodwin-Gill, G.S., un McAdam, J., *The refugee in international law* (3. izdevums, OUP, 2007).
- Grahl-Madsen, A., *The Status of Refugees in International Law* (I un II sējums A.W. Sitjhoff, 1966 un 1972).
- Hailbronner, K., un Thym, D. (eds.), *EU immigration and asylum law, a commentary* (2. izdevums, C.H. Beck, Hart un Nomos, 2016).
- Hathaway, J.C., *The rights of refugees under international law* (CUP, 2005).
- Hathaway, J.C., un Foster, M., *The law of refugee status* (2. izdevums, CUP, 2014).
- Peers, S., Moreno-Lax, V., Garlick, M., un Guild, E. (eds.), *EU immigration and asylum law (text and commentary): Second Revised Edition. Vol. 3: EU Asylum Law* (2. izdevums, Brill, 2015).
- Reneman, M., *EU asylum procedures and the right to an effective remedy* (Hart Publishing, 2014).
- Zimmermann, A., *The 1951 Convention relating to the status of refugees – a commentary* (OUP, 2011).

2.2. UNHCR publikācijas

- UNHCR, *Global consultations on international protection/third track: asylum processes (fair and efficient asylum procedures)*, 2001. gada 31. maijs.
- UNHCR, *Fair and efficient asylum procedures: a non-exhaustive overview of applicable international standards*, 2005. gads.
- UNHCR, *The European asylum procedures directive in legal context*, 2006. gads.
- UNHCR, *Improving asylum procedures: comparative analysis and recommendations for law and practice*, 2010. gada marts.
- UNHCR, *Handbook and guidelines on procedures and criteria for determining refugee status under the 1951 Convention and 1967 Protocol relating to the status of refugees*, 1979. gads, pārzdots 2011. gada decembrī.
- UNHCR, *Comments on the European Commission's Amended Proposal for a Directive of the European Parliament and the Council on common procedures for the granting and withdrawing international protection status (Recast) COM(2011) 319 final*, 2012. gada janvāris.
- UNHCR, *Guidelines on the applicable criteria and standards relating to the detention of asylum-seekers and alternatives to detention*, 2012. gads.
- UNHCR, *UNHCR recommendations on important aspects of refugee protection in Italy*, 2012. gads.
- UNHCR, *Submission by the United Nations High Commissioner for Refugees For the Office of the High Commissioner for Human Rights' compilation report – Universal Periodic Review: Germany*, 2012. gads.
- UNHCR, *Guidelines on the applicable criteria and standards relating to the detention of asylum-seekers and alternatives to detention*, 2012. gads.
- UNHCR, *The case law of the European regional courts: The Court of Justice of the European Union and the European Court of Human Rights: refugees, asylum-seekers, and stateless persons*, 2015. gads.
- UNHCR Izpildu komiteja, *Note on non-refoulement*, 1977. gada 23. augusts. UN Doc EC/SCP/2.
- UNHCR Izpildu komiteja, *Conclusion No 8 (XXVIII): Determination of refugee status*, 1977. gada 12. oktobris.

- UNHCR Izpildu komiteja, *Conclusion No 30 (XXXIV): The problem of manifestly unfounded or abusive applications for refugee status or asylum*, 1983. gada 20. oktobris.
- UNHCR Izpildu komiteja, *Conclusion No 41 (XXXVII): General conclusion on international protection*, 1986. gada 13. oktobris.
- UNHCR Izpildu komiteja, *Conclusion No 58 (XL): Problem of refugees and asylum-seekers who move in an irregular manner from a country in which they had already found protection*, 1989. gada 13. oktobris.
- UNHCR Izpildu komiteja, *Conclusion No 64: Refugee women and international protection*, 1990. gada 5. oktobris.
- UNHCR Izpildu komiteja, *Conclusion No 73: Refugee protection and sexual violence*, 1993. gada 8. oktobris.
- UNHCR Izpildu komiteja, *Conclusion No 77 (XLVI): General conclusion on international protection*, 1995. gada 20. oktobris.
- UNHCR Izpildu komiteja, *Conclusion No 79 (XLVII): General conclusion on international protection*, 1996. gada 11. oktobris.
- UNHCR Izpildu komiteja, *Conclusion No 81 (XLVIII): General conclusion on international protection*, 1997. gada 17. oktobris.
- UNHCR Izpildu komiteja, *Conclusion No 105 (LVII): Conclusion on women and girls at risk*, 2006. gada 6. oktobris.

2.3. ANO Cilvēktiesību institūcijas

- Komiteja pret spīdzināšanu, *General comment no 1 on the implementation of Article 3 of the Convention in the context of Article 22*, 1998. gada 16. septembris, pievienots UN Doc A/53/44.
- Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā cilvēktiesību komisāra birojs (OHCHR), *Manual on the effective investigation and documentation of torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment ('Istanbul Protocol')*, 2004. gads, HR/P/PT/8/Rev.1.
- Bērna tiesību komiteja, *General comment no 12 – the right of the child to be heard*, UN Doc. CRC/C/GC/12, 1. 2009. gada jūlijs.
- Sieviešu diskriminācijas izskaušanas komiteja, *General recommendation no 32 on the gender-related dimensions of refugee status, asylum, nationality and statelessness of women*, 2014. gada 14. novembris, UN Doc CEDAW/C/GC/32.
- Cilvēktiesību komiteja, *General comment no 20: Article 7 (Prohibition of torture, or other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment)*, 1992. gada 10. marts, iekļauts UN Doc HRI/GEN/1/Rev.1.
- Cilvēktiesību komiteja, *General comment no 31: The nature of the general legal obligation imposed on states parties to the covenant*, 2004. gada 26. maijs, UN Doc CCPR/C/21/Rev.1/Add.13.

2.4. Eiropas iestāžu publikācijas

- EASO, *Age assessment practice in Europe*, 2013. gada decembris.
- EASO, *Country of origin information report, South and Central Somalia: country overview*, 2014. gada augusts.
- EASO, *Article 15(c) Qualification Directive (2011/95/EU) – A judicial analysis*, 2014. gada decembris.
- EASO, *Exclusion: Articles 12 and 17 Qualification Directive (2011/95/EU) – A judicial analysis*, 2016. gads.
- EASO, *Ending international protection: Articles 11, 14, 16 and 19 Qualification Directive (2011/95/EU) – A judicial analysis*, 2016. gada decembris.

- EASO, Ievads kopējā Eiropas patvēruma sistēmā tiesām un tribunāliem – Juridiska analīze*, 2016. gada augusts, veidojis IARLJ-Europe saskaņā ar līgumu ar EASO.
- EASO, Qualification for international protection (Directive 2011/95/EU) – A judicial analysis*, 2016. gada decembris, veidojis IARLJ-Europe saskaņā ar līgumu ar EASO.
- EASO, Evidence and credibility assessment in the context of the Common European Asylum System – A judicial analysis*, veidojis IARLJ-Europe saskaņā ar līgumu ar EASO.
- EASO un Frontex, Practical guide: access to the asylum procedure*, 2016. gads.
- Eiropas Komisija, *Proposal for a Council directive on minimum standards on procedures in Member States for granting and withdrawing refugee status*, 2000. gada 24. oktobris, COM(2000) 578 galīgā versija.
- Eiropas Komisija, *Proposal for a Council regulation establishing the criteria and mechanisms for determining the Member State responsible for examining an asylum application lodged in one of the Member States by a third-country national*, [2001] OV C304E, 192. lpp., COM/2001/0447 galīgā versija, 2001. gada 30. oktobris (Dublinas II komisijas priekšlikums).
- Eiropas Komisija, *Amended proposal for a Council directive on minimum standards on procedures in Member States for granting and withdrawing refugee status*, 2002. gada 18. jūnijs, COM(2002) 326 galīgā versija.
- Eiropas Komisija, *Communication from the Commission to the European Parliament and the Council in view of the European Council of Thessaloniki on the development of a common policy on illegal immigration, smuggling and trafficking of human beings, external borders and the return of illegal residents*, 2003. gada 2. jūnijs, COM(2003) 323.
- Eiropas Komisija, *Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council establishing the criteria and mechanisms for determining the Member State responsible for examining an application for international protection lodged in one of the Member States by a third-country national or a stateless person*, 2008. gada 3. decembris, COM(2008) 820 galīgā versija.
- Eiropas Komisija, *Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council establishing the criteria and mechanisms for determining the Member State responsible for examining an application for international protection lodged in one of the Member States by a third-country national or a stateless person (Recast)*, COM/2008/820 gala versija, 2008. gada 8. decembris (Dublinas III komisijas priekšlikums).
- Eiropas Komisija, *Proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on minimum standards on procedures in Member States for granting and withdrawing international protection (Recast)*, 2009. gada 21. oktobris, COM(2009) 554 galīgā versija.
- Eiropas Komisija, *Amended proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on common procedures for granting and withdrawing international protection status (Recast)*, 2011. gada 1. jūnijs, COM(2011) 319 galīgā versija.
- Eiropas Komisija, *Detailed explanation of the amended proposal accompanying the document amended proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on common procedures for granting and withdrawing international protection status (Recast)*, 2011. gada 1. jūnijs, COM(2011) 319 galīgais pielikums.
- Eiropas Komisija, *Communication from the Commission to the European Parliament pursuant to Article 294(6) of the Treaty on the Functioning of the European Union concerning the position of the Council on the adoption of a proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on common procedures for granting and withdrawing international protection*, 2013. gada 10. jūnijs, COM(2013) 411 galīgā versija.
- Eiropas Komisija, priekšlikums (skatīt Eiropas Savienība, *European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulation (EU) No 604/2013 as regards determining the Member State responsible for examining the application for international protection of unaccompanied minors with no family member, sibling or relative legally present in a Member State*, COM(2014) 382 galīgā versija.

- Eiropas Komisija, *Communication from the European Commission to the European Parliament and the Council, towards a reform of the Common European Asylum System and enhancing legal avenues to Europe*, 2016. gada 6. aprīlis, COM(2016) 197 galīgā versija.
- Eiropas Komisija, *Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council establishing a common procedure for international protection in the Union and repealing Directive 2013/32/EU*, 2016. gada 13. jūlijs, COM(2016) 467 galīgā versija.
- Eiropas Komisija, *Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council establishing the criteria and mechanisms for determining the Member State responsible for examining an application for international protection lodged in one of the Member States by a third-country national or a stateless person (recast)*, 2016. gada 4. maijs, COM(2016) 270 galīgā versija.
- Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra, *Access to effective remedies: the asylum-seeker perspective*, 2010. gada septembris.
- Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra, *Handbook on European law relating to asylum, borders and immigration*, 2. izdevums, 2014. gads.
- Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra, *Opinion of the European Union Agency for Fundamental Rights concerning an EU common list of safe countries of origin*, 2016. gada marts.

2.5. IARLJ publikācijas

- IARLJ, *Asylum law*, 1. Starptautiskā tiesu konference, 1995. gada 1. un 2. decembris, Londona, Apvienotā Karaliste, 1996. gads.
- IARLJ, *Refugee and asylum law: assessing the scope for judicial protection*, 2. pasaules konference, 1997. gada 9.–11. janvāris, Neimeģena, Nīderlande, 1997. gads.
- IARLJ, *The realities of refugee determination on the eve of a new millennium: the role of the judiciary/ Les réalités de la détermination du statut de réfugié à l'aube du nouveau millénaire: Rôle du système judiciaire*, 3. pasaules konference, 1998. gada oktobris, Otava, Kanāda, 1999. gads.
- IARLJ, *The changing nature of persecution/La nature changeante de la persécution*, 4. pasaules konference, 2000. gada oktobris, Berne, Šveice, 2001. gads.
- IARLJ, *Forced migration and the advancement of international protection/Migración forzada y el avance de la protección internacional*, 7. pasaules konference, 2006. gada 6.–9. novembris, Mehiko, Meksika, 2006. gads.
- IARLJ, *A Manual for Refugee Law Judges Relating to the European Council Qualification Directive 2004/84/EC and European Council Procedures Directive 2005/85/EC*, 2007. gads.
- IARLJ, *Where to now: charting the future course of international protection*, 8. pasaules konferences protokoli, 2009. gada 28.–30. janvāris, Keiptauna, Dienvidāfrika, 2009. gads.
- IARLJ, *Assessment of credibility in refugee and subsidiary protection claims under the EU Qualification Directive: judicial criteria and standards*, sagatavojis J. Barnes un A. Mackey, 2013. gads.
- EASO, *Ievads kopējā Eiropas patvēruma sistēmā tiesām un tribunāliem – Juridiska analīze*, 2016. gada augusts, sagatavojis IARLJ-Europe saskaņā ar līgumu ar EASO.
- EASO, *Qualification for international protection (Directive 2011/95/EU) – A judicial analysis*, 2016. gada decembris, sagatavojis IARLJ-Europe saskaņā ar līgumu ar EASO.
- EASO, *Evidence and credibility assessment in the context of the Common European Asylum System – A judicial analysis*, veidojis IARLJ-Europe saskaņā ar līgumu ar EASO.
- Chlebny, J., *Power of the judge vis-à-vis new facts that happened after examination of the claim by the administrative authority*, IARLJ 9. pasaules konference Bledā, Slovēnijā, 2011. gads.
- Dörig, H. *The test applied by the courts on judicial review*, IARLJ Pasaules konference Keiptaunā, Dienvidāfrikā, 2009. gads, 226.–236. lpp.

2.6. NVO publikācijas un citi

Eiropas Padome bēgļu un izsūtīto personu jautājumos (ECRE), *Comments from the European Council on Refugees and Exiles on the Amended Commission Proposal to recast the Asylum Procedures Directive COM(2011) 139 final*, 2011. gada septembris.

ECRE, *Information Note on Directive 2013/32/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on common procedures for granting and withdrawing international protection (recast)*, 2014. gads.

ECRE un Nīderlandes Bēgļu padome, *The Application of the EU Charter of Fundamental Rights to asylum procedural law*, 2014. gads.

Eiropas Tiesu iestāžu padomju tīkls, *Independence and accountability of the judiciary*, 2013.–2014. gads.

Ungārijas–Helsinku komiteja, *Structural differences and access to country information (COI) at European courts dealing with asylum*, 2011. gads.

Tiesas iestāžu grupa tiesu godīguma stiprināšanai, *The Bangalore draft code of judicial conduct 2001*, 2002. gads.

Sarkanais Krusts/ES birojs, *Opinion of the National Red Cross Societies of the Member States of the European Union and the International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies on the proposal for a directive on minimum standards for the qualification and status of third-country nationals or stateless persons as beneficiaries of international protection and the content of the protection granted (Qualification Directive) and the proposal for a directive on minimum standards on procedures in Member States for granting and withdrawing international protection (Asylum Procedures Directive)*, 2010. gada maijs.

2.7. Akadēmiskā literatūra

Blake, N., and Husain, R., *Immigration, asylum and human rights* (OUP, 2003).

Bobek, M., 'Why is there no principle of 'procedural autonomy' of the Member States?', in B. De Witte and H.–W. Michlitz (eds.), *The European Court of Justice and the autonomy of the Member States* (Intersentia, 2011), pp. 305–325.

Cherubini, F., *Asylum law in the European Union* (Routledge, 2014).

Clayton, G., *Textbook on immigration and asylum law* (2nd edn, OUP, 2006).

Costello, C., 'The Asylum Procedures Directive and the proliferation of safe country practices: deterrence, deflection and the dismantling of international protection?', *EJML* (2005) 35–69.

Costello, C., 'The European Asylum Procedures Directive in Legal Context', *UNHCR New Issues in Refugee Research*, Research Paper No 134, 2006.

Costello, C., and Hancox, E., 'The Recast Asylum Procedures Directive 2013/32/EU: Caught between the Stereotypes of the Abusive Asylum Seeker and the Vulnerable Refugee', in V. Chetail, P. De Bruycker and F. Maiani (eds.), *Reforming the Common European Asylum System: The New European Refugee Law* (Brill/Nijhoff, 2016) 375–445.

Dörig, H. *Germany: The handling of leading asylum cases by national courts*, *IJRL* (2013) 373–376.

Duchrow, J., 'Sichere Drittstaaten und Asylverfahren – Das Richtlinienumsetzungsgesetz im Lichte der Rechtsprechung des Europäischen Gerichtshofs für Menschenrechte', in R. Hofmann (ed.), *Europäisches Flüchtlings- und Einwanderungsrecht: eine kritische Zwischenbilanz* (Nomos Verlagsgesellschaft, 2008) 99–114.

Filzwieser, Ch., and Sprung, A., 'Dublin III-Verordnung, Das Europäische Asylzuständigkeitssystem', *Neuer Wissenschaftlicher Verlag*, 2014.

Gil-Bazo, M., 'The safe-third-country concept in international agreements on refugee protection: assessing state practice', *Netherlands Quarterly of Human Rights* (2015) 42–77.

- Goudappel, F., and Raulus, H., (eds.), *The future of asylum in the European Union: problems, proposals and human rights* (Springer, 2011).
- Hailbronner, K., *Immigration and asylum law and policy in the European Union* (Kluwer Law International, 2000).
- Hofmann, R., and Donath, P., 'Die Asylverfahrensrichtlinie unter besonderer Berücksichtigung völkerrechtlicher Standards', in R. Hofmann and T. Löhr (eds.), *Europäisches Flüchtlings- und Einwanderungsrecht: eine kritische Zwischenbilanz* (Nomos Verlagsgesellschaft, 2008) 19–46.
- Hofmann, R., and Löhr, T., 'Introduction to Chapter V: requirements for refugee determination procedures', in A. Zimmermann (ed.), *The 1951 Convention relating to the status of refugees and its 1967 Protocol: a commentary* (OUP, 2010) 1081–1128.
- Hruschka, K., and Maiani, F., Article 2 APD (recast), in K. Hailbronner and D. Thym (eds.), *EU immigration and asylum law – a commentary* (2nd edn, C.H. Beck/Hart/Nomos, 2016).
- Hyndman, P., *The 1951 Convention and its implications for procedural questions*, IJRL (1994) 245–252.
- Kälin, W., Caroni, M., and Heim, L., 'Article 33', in A. Zimmermann (ed.), *The 1951 Convention relating to the status of refugees and its 1967 Protocol – A commentary* (OUP, 2011).
- Kjaergaard, E., *The concept of 'safe third country' in contemporary european refugee law*, IJRL (1994) 649–655.
- Kuijjer, M. *Effective remedies as a fundamental right* (European Judicial Training Network, 2014).
- Lambert, H., McAdam, J., and Fullerton, M., *The global reach of european refugee law* (CUP, 2013).
- Lauwaars, R.H., 'The application of Community law by national courts *ex officio*' *Fordham International Law Journal* (2007) 1161–1173.
- Lavenex, S., *Safe Third Countries: Extending the EU Asylum and Immigration Policies to Central and Eastern Europe* (CEU Press, 2010).
- Mikolajczyk, B., 'Legal aid for applicants for international protection', in V. Chetail, P. De Bruycker and F. Maiani (eds.), *Reforming the Common European Asylum System. The New European Refugee Law* (Brill/Nijhoff, 2016) 446-470.
- Noll, G., 'Seeking asylum at embassies: a right to entry under international law?', IJRL (2005) 542–573.
- Peers, S., Hervey, T., Kenner, J. and Ward, A., (eds.), *The EU Charter of Fundamental Rights (A commentary)* (C.H. Beck/Hart/Nomos, 2014).
- Post, D., and Niemann, A., *Framing German and European asylum policy: the case of the 'safe-third-country' concept* (Dresdner Arbeitspapiere Internationale Beziehungen 14, 2005).
- Potacs, M., 'Effet utile als Auslegungsgrundsatz', *Europarecht* (2009) 465 and ff.
- Prechal, S., and Widdershoven, R. J. G. M., 'Redefining the Relationship between 'Rewe effectiveness' and effective judicial protection', *Review of European Administrative Law* (2011).
- Prechal, S., 'The Court of Justice and Effective Judicial Protection: What Has the Charter Changed?', in C. Paulussen, T. Takács, V. Lazić and B. Van Rompuy (eds.), *Fundamental Rights in International and European Law* (TMC Asser Press, 2016) 143–157.
- Rainey, B., Wicks, E., and Ovey, C., *Jacobs, White & Ovey: The European Convention on Human Rights* (6th edn, OUP, 2014).
- Reneman, M., *Speedy asylum procedures in the EU: striking fair balance between the need to process asylum cases efficiently and the asylum applicant's EU Right to an Effective Remedy*, IJLR (2013) 717–748.
- Safjan, M., *A Union of Effective Judicial Protection* (King's College London, 2014).
- Schabas, W., *The European Convention on Human Rights. A Commentary* (OUP, 2015).
- Spijkerboer, T., 'Subsidiarity' and 'arguability': the European Court of Human Rights' case-law on judicial review in asylum cases', IJRL (2009) 48-74.

- Spijkerboer, T., and Arbaoui, Y., 'Council Directive 2005/84/EC of 1 December 2005 on minimum standards on procedures in Member States for granting and withdrawing refugee status', in K. Hailbronner (ed.), *EU Immigration and asylum law – commentary* (C.H. Beck/Hart/Nomos, 2010) 1227–1350.
- Staffans, I., *Evidentiary standards of inquisitorial versus adversarial asylum procedures in the light of harmonisation* (European Public Law, 2008).
- Staffans, I., *Judicial protection and the new European asylum regime*, EJML (2010) 273-297.
- Strik, T., 'Procedures Directive: An overview', in K. Zwaan (ed.), *The procedures directive: central themes, problem issues, and implementation in selected Member States* (Wolf Legal Publishers, 2008) 7-19.
- Thomas, R. *Administrative justice and asylum appeals: a study of tribunal adjudication* (Hart Publishing, 2011).
- Van Cleynebreuger, P., 'Case C-69/10, Brahim Samba Diouf v. Ministre du Travail, de l'Emploi et de l'Immigration, Judgment of the Court of Justice (Second Chamber) of 28 July 2011', *Common Market Law Review* (2012) 327–348.
- van Dijk, P., van Hoof, F., van Rijn, A., and Zwaak, L., *Theory and practice of the European Convention on Human Rights* (4th edn, Intersentia, 2006).
- Vedsted-Hansen, J., 'Common EU standards on asylum – Optional harmonisation and exclusive procedures?', in E. Guild and P. Minderhoud (eds.), *The First Decade of EU Migration and Asylum Law* (Martinus Nijhoff Publishers, 2012) 255–271.
- Vedsted-Hansen, J., 'The asylum procedures and the assessment of asylum requests', in V. Chetail and C. Bauloz (eds.), *Research Handbook on International Law and Migration* (Edward Elgar, 2014) 439–458.
- Vedsted-Hansen, J., 'Article 7 (private life, home and communications)', in S. Peers, T. Hervey, J. Kenner and A. Ward (eds.), *The EU Charter of Fundamental Rights. A commentary* (Hart Publishing, 2014) 153-182.
- Vedsted-Hansen, J., 'Asylum Procedures Directive 2013/32/EU', in K. Hailbronner and D. Thym (eds.), *EU immigration and asylum law – A commentary* (2nd edn, C.H. Beck/Hart/Nomos, 2016) 1284–1380.
- Velluti, S., *Reforming the Common European Asylum System: legislative developments and judicial activism of the European courts* (Springer, 2014).
- Weinzierl, R., *Der Asylkompromiss 1993 auf dem Prüfstand: Gutachten zur Vereinbarkeit der deutschen Regelungen über sichere EU-Staaten und sichere Drittstaaten mit der Europäischen Menschenrechtskonvention, dem EU-Recht und dem deutschen Grundgesetz* (Deutsches Institut für Menschenrechte, 2009).
- Zalar, B., *Constitutionalisation of the Implementing Act of the Procedures Directive*, EJML (2008).
- Zalar, B., *Comments on the Court of Justice of the EU's Developing Case-Law on Asylum* IJRL (2013) 377–381.
- Zieck, M., 'Article 35/Article II', in A. Zimmermann (ed.), *The 1951 Convention relating to the status of refugees and its 1967 Protocol: a commentary* (OUP, 2011) 1459–1525.
- Zimmermann, A., and Mahler, C., 'Article 1 A, para. 2', in A. Zimmermann (ed.), *The 1951 Convention relating to the status of refugees and its 1967 Protocol: a commentary* (OUP, 2011) 281–465.
- Zwaan, K., (ed.), *The Procedures Directive: central themes, problem issues, and implementation in selected Member States* (Wolf Legal Publishers, 2008).

Kā sazināties ar ES

Klātienē

Visā Eiropas Savienībā ir simtiem *Europe Direct* informācijas centru. Sev tuvākā centra adresi varat atrast tiešsaistē (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_lv).

Pa tālruni vai rakstveidā

Europe Direct ir dienests, kas atbild uz jūsu jautājumiem par Eiropas Savienību. Ar šo dienestu varat sazināties šādi:

- pa bezmaksas tālruni: 00 800 6 7 8 9 10 11 (daži operatori par šiem zvaniem var iekasēt maksu);
- pa šādu parasto tālruņa numuru: +32 22999696;
- izmantojot saziņas veidlapu: european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_lv.

Kā atrast informāciju par ES

Tiešsaistē

Informācija par Eiropas Savienību visās oficiālajās ES valodās ir pieejama portālā *Europa* (european-union.europa.eu).

ES publikācijas

ES publikācijas varat apskatīt vai pasūtīt vietnē op.europa.eu/lv/publications. Vairākus bezmaksas publikāciju eksemplārus varat saņemt, sazinoties ar *Europe Direct* vai tuvāko dokumentācijas centru (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_lv).

ES tiesību akti un ar tiem saistītie dokumenti

Ar visu ES juridisko informāciju, arī kopš 1951. gada pieņemtajiem ES tiesību aktiem visās oficiālajās valodās, varat iepazīties vietnē *EUR-Lex* (eur-lex.europa.eu).

ES atvērtie dati

Portālā data.europa.eu ir piekļuve atvērtām datu kopām no ES iestādēm, struktūrām un aģentūrām. Datus var bez maksas lejupielādēt un izmantot tiklab komerciāliem, kā nekomerciāliem mērķiem. Portālā ir arī bagātīga piekļuve datu kopām, kas nākušas no Eiropas valstīm.



Eiropas Savienības
Publikāciju birojs